ትንቢተ ኢሳይያስ

መግቢያ

ጸሐፊው፤

የአሞጽ ልጅ ኢሳይያስ፣ ትንቢት ከጻፉ ታላላቅ ነቢያት መካከል እንደ ዋኛ ይቈጠራል:: የስሙ ትርጒም፣ "እግዚአብሔር ያድናል" ማለት ነው:: ነቢዩ ኢሳይያስ የኖረው አሞጽ፣ ሆሴዕና ሚክያስ በነበሩበት ዘመን ነው፣ አገልግሎቱንም የጀመረው ንጉሥ ያዝያን በሞተበት ዓመት በ740 ዓ.ቅ.ክ ነው:: አንድ ተአማኒነቱ ያልተረጋገጠ፣ 'የኢሳይያስ ዕርገት' የተባለ የአይሁድ ትውፊት፣ ኢሳይያስ በንጉሥ ምናሴ ዘመን በመጋዝ ተሰንጥቆ እንደ ተገደለ ያመለክታል (ከዕብ11፥37 ጋር ያነጻጽሩ):: በትንቢት መጽሐፉ የነቢዩ ሚስት መፀነስ እንዲሁም ቢያንስ ቢያንስ ያሱብ (7፥3) እና ማኸር- ሻላል- ሐሽ- ባዝ (8፥3) የተባሉት ሁለቱ ልጆቹ መጠቀሳቸው ኢሳይያስ ባለ ትዳር እንደ ነበረ ያመለክታል:: ነቢዩ ኢሳይያስ አብዛኛውን ዘመኑን በኢየሩሳሌም በተለይም ንጉሥ ሕዝቅያስን በመምከር እንዳሳለፈ ይገመታል (37፥1-2 ይመ):: በተጨማሪም የንጉሥ ያዝያንን ዘመነ መንግሥት ታሪክ የጻፈው እርሱ ነው ተብሎ ይታመናል (2ዜና26፥22)::

ዛሬ ብዙ ምሁራን በኢሳይያስ ስም የሚታወቀውን የትንቢት መጽሐፍ ሙሉ በሙሉ ራሱ መጻፉን ይጠራጠራሉ፤ ይሁን እንጂ በተለያዩ የመጽሐፉ ክፍሎች (1፥1፤ 2፥1፤ 13፥1 ይመ) የነቢዩ ስም ብቻ በተደጋጋሚ መጠቀሱ ጸሐፊው ራሱ ለመሆኑ በቂ ማስረጃ ሊሆን ይችላል:: ለመጽሐፉ የሐሳብ ወጥነት እንደ ዋና ማረጋገጫ ሆኖ የሚቀርበው ከምዕራፍ1-39 ዐሥራ ሁለት ጊዜ፣ ከምዕራፍ 40-66 ዐሥራ አራት ጊዜ የተጠቀሰው ለእግዚአብሔር የተሰጠው፣ "የእስራኤል ቅዱስ" የሚለው ስም ነው:: ይህ መጠሪያ ከኢሳይያስ መጽሐፍ ውጪ፣ በሌሎች የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ ተጠቅሶ የሚገኘው ስድስት ጊዜ ብቻ ነው:: ከዚህም በላይ በምዕራፍ1-39 እና በምዕራፍ 40-66 ላይ ባሉት ሁለት ክፍሎች እጅግ ተመሳሳይ የሆኑ ቃሎችና ሐረጎች ተደጋግመው ተጠቅሰዋል:: የሚከተሉትን ክፍሎች ያነጻጽሩ:-

1፥2	66፥24
1፥5-6	53፥4-5
5፥27	40፥30
6፥1	52፥13፤ 57፥15
6፥11-12	62፥4
11፥1	53፥2
11፥6-9	65፥25
11፥12	49፥22
35፥10	51፥11

መጽሐፉን የተለያዩ ጸሐፊዎች ቢጽፉት ኖሮ በመጽሐፉ ውስጥ ባሉት ምዕራፎች ውስጥ የሚገኘውን ይህን የእግዚአብሔር ስም እንዲሁም ተመሳሳይ ቃሎችንና ሐረጎችን በመደጋገም ሊጠቅሱ አይችሉም ነበር::

ኢሳይያስ እሳትን የቅጣት ምሳሌ አድርጎ ማቅረቡ (1፥31፤ 10፥17፤ 26፥11፤ 33፥11-14፤ 34፥9-10፤ 66፥24)፣ በኢየሩሳሌም ያለውን "ቅዱስ ተራራ" ማመልከቱና (የ2፥2-4 ማብ ይመ) ወደ ኢየሩሳሌም የሚወስደውን አውራ መንገድ (የ11፥16 ማብ ይመ) መጥቀሱ፣ እነዚህ በመጽሐፉ ውስጥ ተደጋግመው የሚገኙ መሪ ሐሳቦች እንደ ሆኑ ያስገነዝባል::

በሌላ በኩል ደግሞ የመጽሐፉ አወቃቃር ራሱ ወጥነቱን ያመለክታል፤ ጸሐፊውም አንድ ሰው እንደ ሆነ የሚያሳይ ነው:: በሌላ በኩል በም 36-39 ላይ ያለው ክፍል በም 1-35 ላለው ክፍል መዝጊያ ሲሆን፣ በም 40-66 ላለው ክፍል ደግሞ መግቢያ ሆኖ ይገኛል (የቍ 36፥1 ማብ ይመ):: በዚህም የመጽሐፉ ትረካ የተያያዘ እንጂ ወጥነት የጐደለው እንዳልሆነ እንመለከታለን::

አያሌ የአዲስ ኪዳን ጥቅሶች ከተለያዩ የመጽሐፉ ምዕራፎች ጋር በማገናኘት ነቢዩ ኢሳይያስን ይጠቅሳሉ፤ ለምሳሌ ማቴ 12፥17-21 (ከኢሳ42፥1-4)፤ ማቴ3፥3 እና ሉቃ3፥4 (ከኢሳ40፥3)፤ ሮሜ 10፥16:20 (ከኢሳ53፥1፤ 65፥1)በተለይ፤ ዮሐ12፥38-41 (ከኢሳ53፥1፤ 6፥10)ጋር እንዴት እንደ ተጣቀሰ ማየት ይቻላል::

የተጻፈበት ጊዜ

በም 1-39 ባለው ክፍል ከተፈጸሙት ድርጊቶች አብዛኛው በኢሳይያስ የአገልግሎት ዘመን የተከናወነ ነው (6፥1፤ 14፥28፤ 36፥1 ይመ)፤ ስለዚህ እነዚህ ምዕራፎች ተጽፈው የተጠናቀቁት ከ701 ዓ.ቅ.ክ በኋላ ብዙ ሳይቈይ እንደ ሆነ መገመት ይቻላል:: የአሦር ሰራዊትም ሙሉ በሙሉ የተደመሰሰው በዚሁ ዘመን ነበር (የ10፥16 ማብ ይመ):: ነቢዩ ኢሳይያስ እስከ 681 ዓ.ቅ.ክ ድረስ ሳይኖር አይቀርም (የ37፥38 ማብ ይመ)፤ ይህ ከሆነም ነቢዩ በኋለኛው የዕድሜ ዘመኑ በም 40-66 ያለውን ክፍል ጽፎ ሊሆን ይችላል:: ሐዋርያው ዮሐንስ በራእ 4-22 ላይ ወደ ፊት ስለሚሆነው ነገር እንደ ጻፈ ሁሉ ነቢዩ ኢሳይያስም በስድስተኛው ምዕተ ዓመት (ዓ.ቅ.ክ) ተማርከው ስለሚወሰዱትና ወደ ፊት ስለሚሆነው ነገር በማመልከት ጽፎአል::

የመጽሐፉ ታሪካዊ ዳራ

ኢሳይያስ ትንቢቱን የጻፈው የአሦር መንግሥት ግዛቱን በከፍተኛ ደረጃ እያስፋፋ ባለበት ዘመንና የእስራኤል መንግሥት እየተዳከመ በሄደበት ዘመን ነበር። አሦራውያን በንጉሥ ቴልጌልጌልፌልሶር ሣልሳዊ ዘመን (745-727 ዓ.ቅ.ክ) ወደ ምዕራብ አቅጣጫ ወደ ሶርያና ወደ ከነዓን በኀይል ተንቀሳቀሱ። ይህን የአሦር ጦር እንቅስቃሴ ለመግታት በ733 ዓ.ቅ.ክ የሶርያና የእስራኤል ነገሥታት የይሁዳ ንጉሥ አካዝ እንዲተባበራቸው ሊያስገድዱት ሞከሩ። ነገር ግን ውሳኔውን ነቢዩ ኢሳይያስ በጥብቅ ቢቃወመውም (የ7፥1 ማብ ይመ)፣ አካዝ የአሦር ንጉሥ ቴልጌልቴልፌልሶር እንዲረዳው ለመነ። ስለዚህ አሦር ይሁዳን በመርዳት የሰሜኑን የእስራኤል መንግሥት በ722-721 ዓ.ቅ.ክ. ወርራ ያዘች። ይህ ደግሞ ይሁዳን የበለጠ ለጥቃት አጋልጦአት በ701 ዓ.ቅ.ክ የአሦር ንጉሥ ሰናክሬም ራሷን ኢየሩሳሌምን ለመውጋት ወጣ (36፥1 እና ማብ ይመ)። እግዚአብሔርን ይፈራ የነበረው ንጉሥ ሕዝቅያስም አጥብቆ በጸለየ ጊዜ፣ ነቢዩ ኢሳይያስ አሦራውያን ከተማዪቱን ለቀው ይሄዱ ዘንድ እግዚአብሔር እንደሚያስገድዳቸው ትንቢት ተናገረ (37፥6-7)።

ነገር ግን ይሁዳ በኀጢአቷ ምክንያት በባቢሎናውያን እጅ እንደምትማረክ በማሳሰብ አስጠንቀቃት፤ የባቢሎን ንጉሥ መልእክተኞች ሕዝቅያስን መጐብኘታቸው፣ ኢሳይያስ ለተናገረው ትንቢት ፍጻሜ ቅድመ ሁኔታን አመቻችቶአል (39፥1፡6 እና ማብ ይመ)። የኢየሩሳሌም ውድቀት እስከ 586 ዓ.ቅ.ክ ባይፈጸምም፣ ኢሳይያስ የይሁዳን ውድቀት፣ የሕዝቡን ወደ ባቢሎን ተማርኮ መሄድና ከዚያም በኋላ ከምርኮ ወደ ምድሩ የመመለሳቸውን ተስፋ ተናግሮአል (40፥2-3 እና ማብ ይመ)። እግዚአብሔር ቀደም ሲል ሕዝቡን ከግብፅ አገዛዝ እንደ ታደጋቸው፣ አሁን ደግሞ ከባቢሎን ምርኮ ነጻ ሲያወጣቸው ይታያል (የ35፥9፤ 41፥14 ማብ ይመ)። ከዚህ በኋላ ነቢዩ ኢሳይያስ፣ ፋርስንና ሜዶንን በማዋሐድ በ539 ዓ.ቅ.ክ ባቢሎንን ስለሚወረው ስለ ፋርሱ ንጉሥ ስለ ቂሮስ መነሣት ይተነብያል (41፥2 እና ማብ ይመ)። በ538 ዓ.ቅ.ክ አይሁድ በነጻነት ወደ አገራቸው መመለስ እንዲችሉ ቂሮስ ያወጣው ዐዋጅ ምቹ ሁኔታን ፈጥሮላቸዋል፤ ይህም ክርስቶስ ሰዎችን ከኀጢአት ነጻ አውጥቶ ታላቅ ድነት እንደሚሰጣቸው የሚያመላክት ነው (52፥7 እና ማብ ይመ)።

የመጽሐፉ መሪ ሐሳብና ትምህርተ መለኮት

ትንቢተ ኢሳይያስ የእግዚአብሔርን ፍርድና ማዳን ሙሉ ገጽታ ገልጦ የሚያሳይ ነው። እግዚአብሔር፣ "የእስራኤል ቅዱስ" ተብሎአል (1፥4፤ 6፥1 እና ማብ ይመ)፤ እርሱም ዐመፀኛ የሆነውን ሕዝቡን ይቀጣል (1፥2)፤ የኋላ ኋላ ግን ይቤዣቸዋል (41፥14፡16)። እስራኤል የታወረና የደነቈረ ሕዝብ ነው (6፥9-10፤ 42፥7)፤ በማንም የሚረገጥ የወይን ተክል ስፍራ ሆኖአል (5፥1-7)፤ ፍርድና ፍትሕ ተለይቶታል (5፥7፤ 10፥1-2)። በእስራኤልና ለእግዚአብሔር በማይታዘዙ መንግሥታት ሁሉ ላይ የሚመጣው አስፈሪ ፍርድ፣ "የጌታ ቀን" ተብሎአል። እስራኤል የዚያን ቀን ምንነት ከብዙ በጥቂቱ በሕይወቷ ቀምሳለች (5፥30፤ 42፥25)፤ ሌሎች መንግሥታት ግን ሙሉውን ፍርድ ይቀበላሉ (2፥11፡17፡20 እና ማብ ይመ)። ይህ ቀን በአዲስ ኪዳን ከጌታ ዳግም ምጽአት እንዲሁም ተከትሎት ከሚመጣው ፍርድ ጋር የተያያዘ ነው (24፥1፡21፤ 34፥1-2 እና ማብ ይመ)። በመጽሐፉ ውስጥ ስለ ፍርድ የተጠቀሰው ቍጥር "እሳት" እየተባለ ነው (1፥31፤ 30፥33 እና ማብ ይመ)። እግዚአብሔር ከመንግሥታትና ከነገሥታት ሁሉ እጅግ የሚልቅ ጌታ ነው (የ25፥8 ማብ ይመ፤ በተጨማሪ 40፥15-24 ይመ)።

ያም ሆኖ እግዚአብሔር የሚራራ ነው (14፥1-2)፤ ከፖለቲካና ከመንፈሳዊ ተጽዕኖም ይታደጋቸዋል። ወደ አገራቸው መመለሳቸውና እንደ ገና መቋቋማቸው እንደ አዲስ ፀአት (መፍለስ) የሚቈጠር ነው (43፥2፡16-19፤52፥10-12)፤ ምክንያቱም እግዚአብሔር ይቤዣቸዋል (35፥9፤ 41፥14 እና ማብ ይመ)፤ ያድናቸዋልም (43፥3፤ 49፥8 እና ማብ ይመ)። የእስራኤል ኀያል ፈጣሪ (40፥21-22፤ 48፥13) በቸርነቱ ወደ ገዛ ምድራቸው በሚመልሳቸው ጊዜ፣ የውሃ ምንጭ በበረሓ ውስጥ እንዲፈልቅ ያደርጋል (32፥2)። በሁለቱም የመጽሐፉ ዋነኛ ክፍሎች ውስጥ ስለ እስራኤል መመለስ በሚያወሣበት ጊዜ፣ አውራ ጐዳና የሚለው ሐረግ ጉልሕ የሆነ መሪ ሐሳብ ነው (11፥16፤ 40፥3 እና ማብ ይመ)። እስራኤል ወደ ምድሯ እንድትመለስ ይለቋት ዘንድ እግዚአብሔር ሰንደቅ ዐላማን ወደ ላይ አንሥቶ ለአሕዛብ መንግሥታት ጥሪ ያደርግላቸዋል (5፥26 እና ማብ ይመ)።

ሰላምና ደኅንነት የዚህ የአዲሱ መሲሓዊ ዘመን መለያ ምልክቶች ናቸው (11፥6-9)። ከዳዊት ዘር የተገኘ ንጉሥ ምድሪቱን በጽድቅ ይገዛል (9፥7፤ 32፥1)፤ ሕዝቦችም ሁሉ ወደ ተቀደሰው የኢየሩሳሌም ተራራ ይጐርፋሉ (2፥2-4 እና ማብ ይመ)። የእግዚአብሔር ሕዝብ ከእንግዲህ ወዲህ በክፉ ገዦች አይጨቈኑም (11፥14፤ 45፥14)፤ ኢየሩሳሌምም በእውነት፣ "የእግዚአብሔር ከተማ" ትሆናለች (60፥14)።

ንጉሥ የሆነውን መሲሕ እግዚአብሔር በም 42-53 ባለው ክፍል፣ "አገልጋዬ" ይለዋል፤ እስራኤልም እንደ አንድ ሕዝብ በዚሁ ስያሜ ተጠርታለች (41፥8-9፤ 42፥1 እና ማብ ይመ)። ድነትም ሙሉ በሙሉ ሊገኝ የሚችለው በዚሁ በአገልጋዩ ሥቃይ አማካይነት ነው። እስራኤልን ከባቢሎን ቀንበር ለማላቀቅ ንጉሡ ቂሮስ የእግዚአብሔር መሣሪያ ነው (41፥2)፤ ክርስቶስ ግን የሰውን ዘር ሁሉ ከኀጢአት እስራት ነጻ አወጣ (52፥13-53፥12)። እርሱም፣ "ለአሕዛብ ብርሃን" ሆነ (42፥6)፤ ከዚህም የተነሣ ፍርድ የሚጠብቃቸው ሕዝቦች (ም 13-23) ድነት ያገኛሉ (55፥4-5)። እነዚህ አሕዛብም፣ "የእግዚአብሔር አገልጋዮች"

ይሆናሉ (54፥17 እና ማብ ይመ)::

የኢሳይያስ መጽሐፍ ዐላማ አድርጎና ቀጥ ብሎ የሚጓዘው፣ በምድር ላይ ወደምትመሠረተውና ገዢም ሕዝቧም ጻድቅ ወደ ሆኑት ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ነው:: የታደሰችው ምድርና የታደሰውም ሕዝብ ፍጹም ታዛዥ በመሆን ለመለኮታዊ ዕቅድ ይገዛሉ፤ የዚህም ሁሉ ውጤት የእስራኤል ቅዱስ ላከናወነው ነገር ምስጋናንና ክብርን ለእርሱ ማቅረብ ይሆናል::

ሥነ ጽሑፋዊ ባሕርያት

የትንቢተ ኢሳይያስ ሥነ ጽሑፍ ስድ ንባብንና ግጥምን የሚያጠቃልል ነው፣ የቅኔው ውበት በብሉይ ተወዳዳሪ አይገኝለትም:: ዋናው ስድ ንባብ የሚገኘው ከምዕራፍ 36-39 ባለው ውስጥ ነው፤ ይህም የመጽሐፉን ሁለት ዐበይት ክፍሎች የሚያገናኝ ታሪካዊ መሸጋገሪያ ነው:: የቅኔው ክፍል ከም 13-23 ያለውን ተከታታይ ክፍል ያጠቃልላል:: የባቢሎንን ንጉሥ ውድቀት በማሳየት የተጻፈው ቅኔ በ14፥4-23 ላይ ይገኛል:: በም24-27 ላይ ያለው ክፍል በመጨረሻ ዘመን ላይ የሚያተኩር ራእይ ነክ ትንቢት ነው (የ24፥1 ማብ ይመ):: ስለ ጥበብ የተነገረው ቅኔ በ28፥23-29፤ ላይ ይገኛል (ከ32፥5-8 ጋር ያነጻጽሩ):: የወይን ተክልን ቦታ አስመልክቶ የተዘመረው ግጥምም በ5፥1-7 ላይ ሲገኝ፣ ኢሳይያስ በእግዚአብሔርና በእስራኤል መካከል ያለውን ግንኙነት ለመግለጽ አጀማመሩን የፍቅር ግጥም ዐይነት አድርጎ አቅርቦታል:: የምስጋና መዝሙሮች በ12፥1-6 እና በ38፥10-20 ላይ ይገኛሉ፣ ብሔራዊ የሐዘን እንጕርጕሮን የሚገልጽ ቅኔ ደግሞ ከ63፥7-64፥12 ባለው ክፍል ይገኛል:: ነቢዩ የተለያዩ ብዙ ቃላት እንደ መጠቀሙ ሁሉ፣ ሥነ ግጥሙም የተዋጣለትና ልዩ ልዩ አቀራረብ ያለው ነው፤ ማንኛውም የብሉይ ኪዳን ጸሓፊ ከጠቀሰው በላይ፣ ከ2200 የሚበልጡ የተለያዩ የዕብራይስጥ ቃላትን ነቢዩ ኢሳይያስ ተጠቅሞአል::

ኢሳይያስ ሕይወት የሌላቸውን ነገሮች ሁኔታ ለመግለጽ በአብዛኛው የተጠቀመበት ሥነ ጽሑፋዊ ዘይቤ ሰውኛ አገላለጽ ነው:: ፀሓይና ጨረቃ ሲያፍሩ (24፥23)፣ ምድረ በዳውና ደረቁ ምድር ሐሤት ያደርጋሉ (35፥1 እና ማብ ይመ)፤ ተራሮችና ደኖች ይዘምራሉ (44፥23)፤ ዛፎችም ያጨበጭባሉ (55፥12):: በኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ ተወዳጅ የሆነው ዘይቤያዊ አገላለጽ የወይኑ ተክል ቦታ ሲሆን፣ የሚወክለውም እስራኤልን ነው (5፥7):: የወይኑ መጭመቂሚያ ቦታ መረገጥ ፍርድን ያመለክታል (51፥17 እና ማብ ይመ)፤ የእግዚአብሔርን የቍጣ ጽዋ መጠጣት በቅጣት ሥር መማቀቅን የሚገልጽ ዘይቤ ነው (51፥17 እና ማብ ይመ):: ኢሳይያስ፣ "ዐምባ"፣ "ዐለት" ወይም "ድንጋይ" የሚለውን ስም እግዚአብሔርን ለመግለጽ ተጠቅሞበታል (17፥10):: ሌዋታንንና ረዓብን የመሳሰሉት እንስሶች ደግሞ የአሕዛብን መንግሥታት የሚገልጹ ናቸው (27፥1፤ 30፥7፤ 51፥9 ይመ)::

የኢሳይያስ ዘይቤያዊ የአገላለጽ ችሎታ በ30፥27-33 ላይ ጐልቶ ይታያል፤ በ44፥9ጠ20 ላይ ደግሞ የጣዖት አምልኮን ለማውገዝ ነቢዩ ሙሉ በሙሉ በሽሙጥ አነጋገር ተጠቅሞአል:: በአንድ ተመሳሳይ ንባብ ሁለት ትርጕም ያዘሉ ቃላትን የመጠቀሙ ጕልሕ ምሳሌ በ5፥7 ላይ ይታያል (የዚያኑ ማብ ይመ?:: በ6፥10 ላይ ደግሞ ተጓዳኝ የሚሆኑ ሐሳቦች ከላይ ወደ ታችና ከታች ወደ ላይ እየተገናኙ የሚሄዱበት አቀራረብ (ኪያስቲክ ውቅር) ይታያል (የዚያኑ ማብ ይመ፤ በጨማሪም የ16፥7 ማብ ይመ):: በተመሳሳይ ፊደል ወይም ድምፅ የሚጀምሩ ቃላትን ወይም በከፊል ተመሳሳይ ድምፅት የሚነበቡ ቃላትን የመጠቀም ዘይቤ (በዕብራይስጡ መጽሐፍ) በ24፥17 ላይ ይገኛል (የዚያኑ ማብ ይመ):: በ28፥15፡18 ላይ ውሑድ ተለዋጭ ዘይቤያዊ አጻጻፍ፣ "ታላቅ መቅሠፍት" በሚለው አገላለጽ ውስጥ ይታያል::

ኢሳይያስ ብዙውን ጊዜ፣ ቀደም ሲል የነበረውን የእስራኤል ታሪክ በተለይ በዘፀአት መጽሐፍ ውስጥ የሚገኘውን በሰያፍ ጠቀስ ያደርጋል:: እስራኤላውያን ቀይ ባሕርን የመሻገራቸውን ታሪክ በ11፥5 እና 43፥2፡16-17 ላይ ላለው ሐሳብ መሠረት አድርጎአል፤ ደግሞም በ4፥5-6፤ 31፥5፤ 37፥36 ላይ ከቀድሞ የብሉይ ኪዳን ታሪክ ጠቀስ የተደረጉ ሐሳቦች አሉ (የእነዚህን ጥቅሶች ማብ ይመ):: የሰዶምና የገሞራ መደምሰስ በ1፥9 ላይ ተጠቅሶአል፤ ጌዴዎን በምድያም ሰዎች ላይ ያገኘው ድል በ9፥4፤ 10፥26 ላይ ተመልክቶአል (በተጨማሪ 28፥21 ይመ):: ኢሳይያስ በዘዳ 32 ላይ የሚገኘውን የሙሴን መዝሙር ብዙ ጊዜ ጠቃቅሶት እናገኛለን (1፥2 እና ዘዳ 32፥1፤ 30፥17፤ እና ዘዳ 32፥30፤ 43፥11፡13፤ 32፥39 ያነጻጽሩ):: ሙሴ እንዳደረገው ሁሉ፣ ኢሳይያስም ሕዝቡ ንስሓ እንዲገባና ሁሉን ቻይ በሆነው በቅዱስ እግዚአብሔር እንዲያምን ጥሪ ያቀርባል:: በተጨማሪ የ49፥8ን ማብራሪያ ይመልከቱ::

አስተዋፅኦ

ክፍል አንድ፤ የፍርድ መጽሐፍ (ም 1-39)

1. የተግሣጽና የተስፋ መልእክቶች (ም 1-6)
   - ሀ. መግቢያ፤ ይሁዳ ቃል ኪዳን በማፍረሷ የቀረበባት ክስ (ም 1)
   - ለ. በይሁዳና በኢየሩሳሌም ላይ ወደ ፊት የሚመጣው ቅጣትና የሚያገኙት ክብር (ም 2-4)
     - (1) የኢየሩሳሌም የወደፊት በረከቶች (2፥1-5)
     - (2) እግዚአብሔር ይሁዳን መቅጣቱ (2፥6-4፥1)
     - (3) የጽዮን እንደ ገና መታደስ (4፥2-6)
   - ሐ. በሕዝቡ ላይ የሚፈጸመው ፍርድና በምርኮ መወሰዳቸው (ም 5)
   - መ. የኢሳይያስ ልዩ ጥሪና ተልእኮ (ም 6)

2. ሶርያና እስራኤል ይሁዳን ለማጥቃት በመተባበራቸው የተነገረ ትንቢት (ም 7-12)
   ሀ. አካዝ ሶርያና እስራኤል በመተባበራቸው እንዳይፈራ የተሰጠው ማስጠንቀቂያ (ም 7)
   ለ. የኢሳይያስ ልጅና የዳዊት ልጅ (8፥1-9፥7)
   ሐ. በእስራኤል ላይ የተነገረ ፍርድ (9፥8-10፥4)
   መ. የአሦር ግዛትና የዳዊት መንግሥት (10፥5-12፥6)
      (1) የአሦር መደምሰስ (10፥5-34)
      (2) ከዳዊት ዘር የሆነ ንጉሥ መንገሡና የዳዊትን መንግሥት መመሥረቱ (ም 11)
      (3) ነጻ ስለ ወጡ የተዘመረ የደስታ መዝሙር (ም 12)
3. በአሕዛብ መንግሥታት ላይ የተነገረ ፍርድ (ም 13-23)
   ሀ. በአሦርና በገዢ ላይ (13፥1-14፥27)
   ለ. በፍልስጥኤም ላይ (14፥28-32)
   ሐ. በሞዓብ ላይ (ም 15-16)
   መ. በሶርያና በእስራኤል ላይ (ም 17)
   ሠ. በኢትዮጵያ ላይ (ም 18)
   ረ. በግብፅና በኢትዮጵያ ላይ (ም 19-20)
   ሰ. በባቢሎን ላይ (21፥1-10)
   ሸ. በኤዶም ላይ (21፥11-12)
   ቀ. በዐረብ ላይ (21፥13-17)
   በ. በራእይ ሸለቆ (በኢየሩሳሌም) ላይ (ም 22)
   ተ. በጢሮስ ላይ (ም23)
4. ፍርድና ተስፋ (የእግዚአብሔር መንግሥት) (ም24-27)
   ሀ. ፍጥረት ሁሉ ለፈጸመው ኀጢአት ሁለንታዊ ፍርድ (ም 24)
   ለ. ነጻ መውጣትና በረከት (ም 25)
   ሐ. እግዚአብሔር ላደረገው መለኮታዊ ክብካቤ የቀረበ ምስጋና (ም 26)
   መ. የእስራኤል ትሩፋን እንደ ገና መመለስና የጠላቶቻቸው መቀጣት (ም 27)
5. ስድስት ወዮታዎች፤ አምስቱ በእስራኤል ላሉ ከዳተኞች፤ አንዱ በአሦር ላይ (ም 28-33)
   ሀ. ወዮ ለኤፍሬም (ለሰማርያ) እንዲሁም ለይሁዳ (ም 28)
   ለ. ወዮ ለዳዊት ከተማ ለኢየሩሳሌም (29፥1-14)
   ሐ. ወዮ በባዕዳን አጋርነት ለሚታመኑ (29፥15-24)
   መ. ወዮ ለእልከኛ ሕዝብ (ም 30)
   ሠ. ወዮ በግብፅ ለሚታመኑ (ም 31-32)
   ረ. ወዮ ለአሦር፤ በረከት ግን ለእግዚአብሔር ሕዝብ (ም 33)
6. ተጨማሪ የፍርድና የተስፋ ትንቢቶች (ም 34-35)
   ሀ. የአሕዛብ መደምሰስና ለእግዚአብሔር ሕዝብ የተደረገ የበቀል እርምጃ (ም 34)
   ለ. እንደ ገና ለታደሰችው፣ ለጽዮን የተነገረ የበረከት ተስፋ (ም 35)
7. ከአሦራውያን ዛቻ ወደ ባቢሎን ምርኮ የመሄድ ታሪካዊ ሽግግር (36-39)
   ሀ. ኢየሩሳሌም ከአሦራውያን ዛቻ መጠበቋ (ም 36-37)
      (1) ኢየሩሳሌም በሰናክሬምና በአሦራውያን ሰራዊት መከበቧ (ም 36)
      (2) እግዚአብሔር ኢየሩሳሌምን መታደጉ (ም 37)
   ለ. እግዚአብሔር የሕዝቅያስን ዕድሜ ማርዘሙ (ም 38)
   ሐ. ወደ ባቢሎን ተማርኮ ስለመሄድ አስቀድሞ መነገሩ (ም 39)

ክፍል ሁለት፤ የመጽናናት መጽሐፍ (ም 40-66)

8. የእስራኤል ነጻ መውጣትና እንደ ገና መደርጀት (ም 40-48)
   ሀ. የድል አድራጊው እግዚአብሔር መምጣት (40፥1-26)
   ለ. ተስፋ ቈርጠው የዛሉትን ምርኮኞች የሚያበረታ ጽኑ ኀይል (40፥27-31)
   ሐ. እግዚአሔር የታሪክ ጌታ (41፥1-42፥9)
   መ. ምስጋናና ምክር (42፥10-25)
   ሠ. የእስራኤል እንደ ገና መሰባሰብና መታደስ (43፥1-44፥5)
   ረ. ወደር የሌለው ብቸኛ አምላክ (44፥6-45፥25)
   ሰ. ከባቢሎን አማልክት ይልቅ እግዚአብሔር ኀያል መሆኑ (ም 46)

ሸ. የባቢሎን አወዳደቅ (ም 47)
ቀ. እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሰጠው ጥብቅ ምክር (ም 48)

9. የእግዚአብሔር ባሪያ ተልእኮና የእስራኤል መታደስ (ም 49-57)

ሀ. የእግዚአብሔር ባሪያ መጠራትና ተልእኮው (49፥1-13)
ለ. ጽዮን እንደ ገና ሕዝብ በሕዝብ መሆኗ (49፥14-26)
ሐ. የእስራኤል ኀጢአትና የእግዚአብሔር ባሪያ መታዘዝ (ም 50)
መ. ቅሬታዎች ወደ ፊት ከሚጠብቃቸው ታላቅ ክብር የተነሣ መጽናናታቸው (51፥1-52፥12)
ሠ. የጌታ ጻድቅ ባሪያ የሚደርስበት መከራና የሚያገኘው ክብር (52፥13-53፥12)
ረ. የጽዮን የወደ ፊት ክብር (ም 54)
ሰ. እግዚአብሔር ለድነትና ለቃል ኪዳኑ በረከት መጥራቱ (55፥1-56፥8)
ሸ. በእስራኤል ባሉ ክፉዎች ላይ መፈረዱ (56፥9-57፥21)

10. ዘላለማዊ ትድግናና ዘላለማዊ ፍርድ (ም 58-66)

ሀ. ሐሰተኛና እውነተኛ አምልኮ (ም 58)
ለ. የጽዮን ኑዛዜና የምታገኘው ቤዛ (ም 59)
ሐ. የጽዮን ሰላምና ብልጥግና (ም 60)
መ. እግዚአብሔር የሚወደው (ም 61)
ሠ. የጽዮን መታደስና ክብር (62፥1-63፥6)
ረ. እግዚአብሔር ሕዝቡን እንዲታደግ የተደረገ ጸሎት (63፥7-64፥12)
ሰ. የእግዚአብሔር መልስ፤ ምሕረትና ፍርድ (ም 65)
ሸ. በሐሰት በሚያመልኩት ላይ የሚመጣ ፍርድና በእውነት ለሚያመልኩት የሚወርድ በረከት (ም 66)

1 በይሁዳ ነገሥታት በዖዝያን፣ በኢዮአ
ታም፣ በአካዝና በሕዝቅያስ ዘመን፣ የአሞጽ
ልጅ ኢሳይያስ ስለ ይሁዳና ስለ ኢየሩሳሌም
ያየው ራእይ፤

እምቢተኛ ሕዝብ

2 ሰማያት ሆይ፤ ስሙ! ምድር ሆይ፤ አድምጪ!
እግዚአብሔር እንዲህ ሲል ተናግሮአልና፤
"ልጆች ወለድሁ፣ አሳደግኋቸውም፤
እነርሱ ግን ዐመፁብኝ::
3 በሬ ጌታውን፣
አህያ የባለቤቱን ጋጥ ያውቃል፤
እስራኤል ግን አላወቀም፤
ሕዝቤም አላስተዋለም::"

4 እናንተ ኀጢአተኛ ሕዝብ፣
በደል የሞላበት ወገን፣
የክፉ አድራጊ ዘር፣
ምግባረ ብልሹ ልጆች ወዮላችሁ!
እግዚአብሔርን ትተዋል፤
የእስራኤልን ቅዱስ አቃለዋል፤
ጀርባቸውንም በእርሱ ላይ አዙረዋል::

5 ለምን ደግመኛ ትመታላችሁ?
ለምንስ በዐመፅ ትጸናላችሁ?
ራሳችሁ በሙሉ ታሞአል፤
ልባችሁ ሁሉ ታውኮአል::
6 ከእግር ጥፍራችሁ እስከ ራስ ጠጕራችሁ
ጤና የላችሁም፤
ቍስልና ዕባጭ እንዲሁም እዥ ብቻ ነው፤
አልታጠበም፤ አልታሰረም፤
በዘይትም አልለዘበም::

7 አገራችሁ ባድማ፣
ከተሞቻችሁ በእሳት የተቃጠሉ ይሆናሉ፤
ዐይናችሁ እያየ፣
መሬታችሁ በባዕድ ይነጠቃል፤
ጠፍም ይሆናል::
8 የጽዮን ሴት ልጅ
በወይን አትክልት ውስጥ እንዳለ ዳስ፣
በዱባ ተክል ወስጥ እንደሚገኝ ጐጆ፣
እንደ ተከበበም ከተማ ተተወች::
9 የሰራዊት ጌታ *እግዚአብሔር*
ዘርን ባያስቀርልን ኖሮ፣
እንደ ሰዶም በሆንን
ገሞራንም በመሰልን ነበር::

10 እናንተ የሰዶም ገዦች፤
የእግዚአብሔርን ቃል ስሙ፤
እናንተ የገሞራ ሰዎች፤
የእግዚአብሔርን ሕግ አድምጡ::
11 "የመሥዋዕታችሁ ብዛት
ለእኔ ምኔ ነው?" ይላል *እግዚአብሔር*::
"የሚቃጠለውን የአውራ በግና
የሰቡ እንስሳትን ስብ ጠግቤአለሁ፤
በበሬ፣ በበግ ጠቦትና በፍየል ደም ደስ
አልሰኝም::
12 በፊቴ ለመቅረብ ስትመጡ፣
ይህን ሁሉ እንድታመጡ፣
የመቅደሴን ደጅ እንድትረግጡ ማን
ጠየቃችሁ?
13 ከንቱውን መባ አታቅርቡ፤
ዕጣናችሁን እጸየፋለሁ፤
የወር መባቻ በዓላችሁን፣

1፥1 1ሳሙ3፥1፤ 2ነገ14፥21፤16፥1፤ 1ዜና3፥12፡13፤ 2ዜና26፥22፤ነህ1፥1፤ ኢሳ2፥1፤13፥1፤22፥1፡ 5፤40፥9፤44፥26፤ አብ1፥1፤ናሆ1፥1
1፥2 ቍ4:23፤ ዘዳ4፥26፤መሳ11፥10፤ ኢሳ23፥4፤24፥5፡20፤ 30፥1፡9፤46፥8፤ 48፥8፤57፥4፤63፥16፤ 65፥2፤66፥24፤ ኤር42፥5፤ሕዝ24፥3፤ ሚክ1፥2፤ሐጌ1፥12፤ ሚል1፥6፤3፥5
1፥3 ዘፍ42፥27፤ ዘዳ32፥28፤ኢዮ12፥9፤ ኢሳ42፥25፤48፥8፤ ኤር4፥22፤5፥4፤9፥3፡ 6፤ሆሴ2፥8፤4፥1፡6፤ 7፥9
1፥4 ቍ2፤ዘዳ32፥15፤ 2ነገ19፥22፤ መዝ14፥3፤119፥87፤ ምሳ30፥9፤ኢሳ5፥18፡ 19፡24፤9፥17፤14፥20፤ 31፥1፡2፤37፥23፤ 41፥14፤43፥14፤45፥11፤ 47፥4፤59፥13፤ ኤር23፥14፤ሕዝ39፥7
1፥5 ቍ2፤ ምሳ20፥30፤ ኢሳ30፥26፤ 31፥6፤33፥6፡24፤ 58፥8፤ኤር2፥30፤ 5፥3፤8፥5፤30፥17፤ 44፥16-17፤ሰቆ2፥11፤ 5፥17፤ዕብ3፥16
1፥6 ዘዳ28፥35፤ 2ሳሙ14፥2፤መዝ23፥5፤ 38፥3፤45፥7፤104፥15፤ 147፥3፤ኢሳ30፥26፤ 53፥5፤61፥3፤ኤር8፥22፤ 14፥19፤30፥17፤ ሰቆ2፥13፤ሕዝ34፥4፤ ሉቃ10፥34
1፥7 ዘሌ26፥16፡31፡34፤ ዘዳ29፥23፤ መሳ6፥3-6፤2ነገ18፥13፤መዝ109፥11፤ኢሳ62፥8፤ኤር5፥17
1፥8 ኢዮ27፥18፤መዝ9፥14፤ኢሳ10፥32፤30፥17፤49፥21
1፥9 ዘፍ19፥24፤45፥7፤2ነገ21፥14፤ኢሳ4፥2፤6፥13፤27፥12፤28፥5፤ 37፥4፡31-32፤45፥25፤56፥8፤ኤር23፥3፤ ኢል2፥32፤ሮሜ9፥29
1፥10 ዘፍ13፥13፤18፥20፤ኢሳ5፥24፤8፥20፤13፥19፤28፥14፤30፥9፤ ሕዝ16፥49፤ሮሜ9፥29፤ራእ11፥8 1፥11 1ሳሙ15፥22፤ኢዮ22፥3፤ መዝ40፥6፤50፥8፤ኢሳ66፥3፤ ኤር6፥20፤አሞ6፥4፤ሚል1፥10፤ዕብ10፥4
1፥12 ዘፀ23፥17፤ ዘዳ31፥11 1፥13 ዘኍ10፥10፤1ነገ14፥24፤ 1ዜና23፥31፤መዝ115፥8፤ ምሳ15፥8፤28፥9፤ኢሳ41፥24፤66፥3፤ ኤር7፥9፤18፥15፤44፥8፤ሐጌ2፥14፤ሚል2፥11

1፥1-31፤ በምዕራፍ 1 እና በምዕራፍ 5 ላይ የተጻፉትን ወቀሳዎች ያነጻጽሩ፤ ሁለቱም ምዕራፎች የመጀመሪያዎቹን ሁለት ትንቢቶች ያጠቃልላሉ:: በተለይ ምዕራፍ አንድ ለመጽሐፉ መግቢያ ሆኖ ይቈጠራል::

1፥1፤ በዖዝያን፣ በኢዮአታም፣ በአካዝና በሕዝቅያስ፤ እነዚህ ነገሥታት የገዙት ከ792 እስከ 686 ዓ.ቅ.ክ ነው:: የሰሜኑ የእስራ ኤል ነገሥታት ስም ያልተጠቀሰው፣ ኢሳይያስ ያገለገለው በደቡቡ መንግሥት በይሁዳ ብቻ ስለ ሆነ ነው:: የመጽሐፉ ርእስ ነው:: ሌሎችም ርእሶች ላይ ተገልጾአል በ2፥1፤ 13፥1፤ 14፥28፤ 15፥1፤ 17፥1፤ 19፥1፤ 21፥1፡11፡13፤ 22፥1፤ 23፥1:: *የአሞጽ፤* ከነቢዩ አሞጽ ጋር አንድ አይደለም:: *ራእይ፤* መገለጥን ወይም ትንቢትን በተመለከተ 1ሳሙ 3፥1፤ ምሳ 29፥18፤ አብ 1 ይመ::

1፥2፤ ኢሳይያስ ትንቢቱን የሚጀምረውም፣ የሚጨርሰውም (66፥24) በእግዚአብሔር ላይ ያመፁትን በመቃወም ነው:: ነቢዩ ኢሳይያስ፣ የእስራኤል ሕዝብ የቃል ኪዳኑ ምስክር በመሆናቸው (ዘዳ 30፥19፤ 31፥28፤ 32፥1)፣ እግዚአብሔር በእነርሱ ላይ የሚያስ ማው ክስ ተገቢ መሆኑንና የፍርዱንም ትክክለኛነት ለማሳየት ሰማይንና ምድርን ምስክር አድርጎ ይጠራቸዋል::

1፥3 *ጋጥ፤* ከብቶች የሚያድሩበት ማጐሪያ ወይም የሚበሉበትና የሚጠጡበት ገንዳ:: እግዚአብሔርን ለማወቅና የበለጠ ለመረዳት አለመፈለግ፣ በኋላ ይሁዳ ከምድሯ ተነቅላ እንድትሄድ ምክንያት ሆነ (5፥13)::

1፥4 *የእስራኤልን ቅዱስ፤* በኢሳይያስ መጽሐፍ 26 ጊዜ ተጠቅሶአል (በተለይ 5፥24 ይመ)፤ በሌሎች የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ላይ ተጠቅሶ የምናገኘው 6 ጊዜ ብቻ ነው::

1፥5-6፤ አሳዛኝ የሆነው የእስራኤል ሕዝብ የግብረገብና የመንፈሳዊ ድቀት ክሥተት በኢሳይያስ 53፥4-5 እንደ ተገለጠው መከራን በገዛ ፈቃዱ ወደ ተቀበለው አገልጋይ ተዛውሮአል::

1፥6፤ እንደ ኢዮብ ቍስል ሁሉ መላውን አካል ያዳረሰ ማለት ነው (ኢዮ 2፥7):: *ዘይት፤* ቍስልን ለማከም የታወቀ መድኀኒት ነው (ሉቃ 10፥34)::

1፥7-9፤ የይሁዳ ምድር ጠፍ የሆነው፣ በውጭ ኀይሎች ወረራ ምክንያት ነበር፣ ለምሳሌ ሰሜኑ የእስራኤል መንግሥት፣ ኤዶምና ፍልስጥኤም ወረውት ነበር (2ዜና 28፥5-18)፤ ቀጥሎም በ701 ዓ.ቅ.ክ ላይ ንጉሥ ሰናክሬምና የአሦር ሰራዊት ወረሩት (36፥1-2)፤ ከዚያም በኋላ ማለት ከ605-586 ዓ.ቅ.ክ ባለው ጊዜ ንጉሥ ናቡከደነፆርና የአዲሲቱ ባቢሎን ሰራዊት አገሩን በሙሉ ያዙ::

1፥8 *የጽዮን ሴት ልጅ፤* ኢየሩሳሌምንና ነዋሪዎቿን የሚያመለክት ነው:: *ዳስ ... ጐጆ፤* ሌቦችንና ቀማኞችን፣ ነቅተው የሚጠብቁ ሰዎች (ኢዮ 27፥18) የሚጠቀሙባቸው ጊዜያዊ መጠለያዎች ናቸው:: ስለዚህ ኢየሩሳሌም የተጠናከረ መከላከያ አልነበራትም ማለት ነው::

1፥9-10 *ሰዶም ... ገሞራንም፤* በኀጢአታቸው ምክንያት ፈጽሞ ለጠፉ ከተሞች ምሳሌ በመሆን ከጥንት ጀምሮ የሚጠቀሱ ቦታዎች ናቸው (3፥9፤ ዘፍ 13፥13፤ 18፥20-21፡19፥5፡24-25 ይመ):: ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ጴጥሮስን፣ "አንተ ሰይጣን" (ማቴ 16፥23) እንዳለው ሁሉ፣ ኢሳይያስም የአገሩን ሰዎች የሰዶም ገዦችና የገሞራ ሰዎች ይላቸዋል::

1፥9፤ ከኢሳ 10፥22-23 ጋር ተያይዞ በሮሜ 9፥29 ላይ ተጠቅሶአል:: እግዚአብሔር ከሚያመጣው ፍርድ ተርፈው ርስት የሚወርሱትን ቅሬታዎች ያመለክታል (4፥3፤ 10፥20-23፤ 11፥11፡16፤ 46፥3 ይመ)::

1፥11-15፤ እጅግ በጣም አስፈላጊው ነገር፣ የሚያመልከው ሰው የሚፈጽማቸው የተለያዩ ሃይማኖታዊ ድርጊቶች ሳይሆኑ፣ ራሱ ሰውየው በእውነት እግዚአብሔርን ያመልካል ወይ? የሚለው ነው (66፥3፤ ኤር 7፥21-26፤ ሆሴ 6፥6፤ አሞ 5፥21-24፤ ሚክ 6፥6-8 ይመ)::

1፥11 *የሰቡ እንስሳትን፤* የሚያሰባና የሚያወፍር ልዩ ምግብ

ሰንበቶቻችሁን፣ ጉባኤያችሁንና
በክፋት የተሞላውን ስብሰባችሁን መታገሥ
አልቻልሁም::
14የወር መባቻችሁንና የተደነገጉ በዓሎቻችሁን
ነፍሴ ጠልታለች፤
ሸክም ሆነውብኛል፤
መታገሥም አልቻልሁም::
15እጆቻችሁን ለጸሎት ወደ እኔ ስትዘረጉ፣
ዐይኖቼን ከእናንተ እሰውራለሁ፤
አብዝታችሁ ብትጸልዩም እንኳ አልሰማችሁም፤
እጆቻችሁ በደም ተበክለዋል፤
16ታጠቡ፤ ራሳችሁንም አንጹ፤
ክፉ ሥራችሁን
ከፊቴ አርቁ፤
ክፉ ማድረጋችሁን ተዉ፤
17መልካም ማድረግን ተማሩ፤
ፍትሕን እሹ፣
የተገፉትን አጽናኑ[ሀ]፤
አባት ለሌላቸው ቁሙላቸው፤
ለመበለቶችም ተሟገቱ::

18"ኑና፤ እንዋቀስ"
ይላል እግዚአብሔር፤
"ኀጢአታችሁ እንደ ዐለላ ቢቀላ
እንደ በረዶ ይነጣል፤
እንደ ደም ቢቀላም
እንደ ባዘቶ ነጭ ይሆናል::
19እሺ ብትሉ፣ ብትታዘዙም
የምድርን በረከት ትበላላችሁ፤
20እምቢ ብላችሁ ብታምፁ ግን
ሰይፍ ይበላችኋል::"
የእግዚአብሔር አፍ ይህን ተናግሮአልና::

21ታማኝ የነበረችው ከተማ
እንዴት አመንዝራ እንደ ሆነች ተመልከቱ!
ቀድሞ ፍትሕ የሞላባት፣
ጽድቅ የሰፈነባት ነበረች፤
አሁን ግን የነፍሰ ገዳዮች ማደሪያ ሆነች!
22ብርሽ ዝገአል፣
ምርጥ የወይን ጠጅሽ ውሃ ገባው፤
23ገዦችሽ ዐመፀኞችና
የሌባ ግብረ ዐበሮች ናቸው፤
ሁሉም ጉቦን ይወዳሉ፤
እጅ መንሻንም በብርቱ ይፈልጋሉ፤
አባት ለሌላቸው አይቆሙም፤
የመበለቶችንም አቤቱታ አይሰሙም::
24ስለዚህ ጌታ፣ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፣
የእስራኤል ኀያል እንዲህ ይላል፤
"በባላንጣዎቼ ላይ ቍጣዬን እገልጣለሁ፤
ጠላቶቼንም እበቀላለሁ::
25እጄን በአንቺ ላይ አነሣለሁ፣
ዝገትሽን ፈጽሜ አጠራለሁ፤
ጕድፍሽንም ሁሉ አስወግዳለሁ::
26ፈራጆችሽን እንደ ጥንቱ፣
አማካሪዎችሽንም እንደ ቀድሞው እመልሳለሁ፤
ከዚያም የጽድቅ መዲና፣
የታመነች ከተማ
ተብለሽ ትጠሪያለሽ::

27ጽዮን በፍትሕ፣
በንስሓ የሚመለሱ ነዋሪዎቿም በጽድቅ
ይዋጃሉ::
28ዐመፀኞችና ኀጢአተኞች ግን በአንድነት
ይደቃሉ፤
እግዚአብሔርንም የሚተዉ ይጠፋሉ::
29"ደስ በተሰኛችሁባቸው የአድባር ዛፎች
ታፍራላችሁ፤

1፥14 ዘፀ12፥16፤ ዘሌ23፥1-44፤ ዘኍ28፥11-29፡39፤ ዘዳ16፥1-17፤ ነህ10፥33፤ ኢዮ7፥12፤ መዝ11፥5፤69፥3፤ ኢሳ5፥12፤7፥13፤ 29፥1፤43፥22፡24፤ ኤር44፥22፤ ሆሴ2፥11፤ ሚል2፥17፤3፥14
1፥15 ዘፀ9፥29፤ ዘዳ1፥45፤31፥17፤ 1ሳሙ8፥18፤ ኢዮ9፥30፤15፥31፤ ኢሳ4፥4፤57፥17፤ 59፥2፡3፤ ኤር2፥34፤ ሕዝ7፥23፤ ሆሴ4፥2፤ ኢል3፥21፤ ዮሐ9፥31
1፥16 ዘኍ19፥11፡16፤ ሩት3፥3፤ ኢሳ52፥11፤55፥7፤ ኤር25፥5፤ ማቴ27፥24፤ ያዕ4፥8
1፥17 ቍ23፤ ዘፀ22፥22፤ ዘዳ14፥29፤ ኢዮ22፥9፤ መዝ34፥14፤ 72፥1፤82፥3፤94፥6፤ ኢሳ10፥2፤11፥4፤ 33፥5፤56፥1፤61፥8፤ ሕዝ18፥31፤22፥7፤ አሞ5፥14-15፤ ሚክ6፥8፤ ሰፎ2፥3፤ ሉቃ18፥3፤ ያዕ1፥27
1፥18 1ሳሙ2፥25፤ መዝ51፥7፤ ኢሳ41፥1፤ 43፥9፡26፤55፥7፤ ራእ7፥14
1፥19 ዘዳ30፥15-16፤ ዕዝ9፥12፤ ኢዮ36፥11፤ መዝ34፥10፤ ኢሳ30፥23፤50፥10፤ 55፥2፤58፥14፤62፥9፤ 65፥13፡21-22
1፥20 ዘኍ23፥19፤ 1ሳሙ12፥15፤ ኢዮ15፥22፤ ኢሳ3፥25፤ 21፥17፤27፥1፤34፥16፤ 40፥5፤58፥14፤65፥12፤ 66፥16፤ ኤር17፥27፤49፥13፤ ሚክ4፥4፤ ዘካ1፥6፤ ራእ1፥16
1፥21 ምሳ6፥17፤ ኢሳ5፥7፤46፥13፤ 57፥3-9፤59፥14፤ ኤር2፥20፤3፥2፡9፤13፥27፤ ሕዝ23፥3፤ ሆሴ2፥1-13፤ አሞ6፥12 1፥22 መዝ119፥119 1፥23 ቍ2፤ ዘፀ3፥8፤ ዘዳ19፥14፤ ኢሳ10፥2፤ ኤር5፥28፤ ሕዝ22፥6-7፤ አሞ5፥12፤ ሚክ2፥1-2፤3፥9፤ 6፥12፤ ዕን1፥4 1፥24 ዘፍ49፥24፤ ዘዳ32፥43፤ ኢሳ10፥3፤34፥2፡8፤ 35፥4፤47፥3፤59፥17፡61፥2፤63፥4፤ ኤር51፥6፤ ሕዝ5፥13
1፥25 ዘዳ28፥63፤ 2ዜና29፥15፤ መዝ78፥38፤ 119፥119፤ ኢሳ48፥10፤ ኤር6፥29፤9፥7፤ ሕዝ22፥22፤ ሚል3፥3 1፥26 ዘፍ32፥28፤ ኢሳ4፥3፤ 32፥16፤33፥5፤46፥13፤48፥2፡18፤52፥1፤60፥14፤61፥11፤62፥1፡2፤ 64፥10፤ ኤር31፥23፤ 33፥7፡11፤ ዳን9፥24፤ ሚክ4፥8፤ ዘካ8፥3
1፥27 ኢሳ30፥15፤31፥6፤35፥10፤41፥14፤43፥1፤52፥3፤59፥20፤ 62፥12፡63፥4፤ ሕዝ18፥30፤ ሆሴ2፥19 1፥28 ዘዳ32፥15፤ መዝ9፥5፤ ኢሳ24፥20፤33፥14፤43፥27፤48፥8፤50፥1፤59፥2፤66፥24፤ ኤር4፥18፤ 16፥4፤42፥22፤44፥12፤ 2ተሰ1፥8-9 1፥29 መዝ97፥7፤ ኢሳ42፥17፤ 44፥9፡11፤ 45፥16፤57፥5፤65፥3፤66፥17፤ ኤር10፥14፤ ሕዝ6፥13፤ ሆሴ4፥13

[ሀ]17 ወይም፣ *ጨቋኙን ገሥጹ* ማለት ነው::

እንዲያገኙ ቦታ የተለየላቸው እንስሳት ናቸው::

1፥14 *መባቻችሁንና ... በዓሎቻችሁን፤* ወር በገባ በመጀመሪያው ቀን የሚከበር በዓል ነው:: የተለያዩ መሥዋዕቶችና ግብዣዎች የበዓሉ ዝግጅት ክፍል ናቸው (ዘኍ 28፥11-15 ይመ):: *የተደነገጉ በዓሎች፤* በየዓመቱ የሚከበሩትን በዓሎች ማለት ፋሲካን፣ ሰንበታትን፣ በዓለ አምሳንና የዳስ በዓልን ይጨምራል ዘፀ 23፥14-17፤ 34፥18-25፤ ዘሌ 23፤ ዘዳ 16፥1-17 ይመ)::

1፥15 *ዐይኖቼን ከእናንተ እሰውራለሁ፤* በ8፥17 እና በ59፥2 እግዚአብሔር ፊቱን ከእስራኤል ይሰውራል (ሚክ 3፥4 ይመ)::

1፥17፤ ኤር 22፥16፤ ያዕ 1፥27 ይመ:: *አባት ለሌላቸው ... ለመበለቶችም፤* ደካማ የሆኑትንና የተጨቈኑትን የኅብረተ ሰብ ክፍሎች ይወክላሉ:: ገዦች እነዚህን እንዳይበድሉአቸው ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶአቸዋል (ቍ 23፤ 10፥2፤ ኤር 22፥3 ይመ)::

1፥18 *ዐለላ ... ደም፤* የነፍስ ገዳዮችን እጅ የበከለውን ደም ያመለክታል (ቍ 15፥21 ይመ):: *እንደ በረዶ ይነጣል፤* ይቅርታ ከፍተኛ ውጤት እንዳለው የሚያሳይ ጠንካራ ምሳሌያዊ አገላለጽ ነው (መዝ 51፥7 ይመ):: ይህ የይቅርታ ስጦታ የሚገኘው በቍ 19 ላይ በተደረገው ጥሪ መሠረትና በታየውም የሕይወት ለውጥ ሁኔታ ነው::

1፥19-20 *በረከት ትበላላችሁ ... ሰይፍ ይበላችኋል፤* ግልጽ የሆነውን ንጽጽር በአንድ የዕብራይስጥ ግሥ ብቻ በመጠቀም ለማሳየት ተችሎአል::

1፥21፤ መሳውን ይሁዳ የምትወክለው ኢየሩሳሌም ለእግዚአብሔር ያላትን ታማኝነት ያጐደለች ሚስት ሆና ተገኝታለች:: ጣዖታትንና ባዕዳን አማልክትን በመከተሏ በመንፈሳዊ አመለካከት አመንዝራ ሆናለች (ቍ 4፤ ኤር 3፥6-14፤ ሕዝ 16፥25-26 ይመ)::

1፥24 *ጌታ፣ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፣ የእስራኤል ኀያል፤* የእግዚአብሔር ዳኝነት ሥልጣን ምን ያህል ታላቅ እንደ ሆነ በአጽንዖት ይገልጻል::

1፥25-26 *አነሣለሁ ... እመልሳለሁ፤* በአንዱ የዕብራይስጥ ግሥ ብቻ በመጠቀም ንጽጽሩን በሚገባ ለማሳየት ተችሎአል (የቍ 19-20 ማብ ይመ)::

1፥25 *ዝገትሽን ፈጽሜ አጠራለሁ፤* የሚያጠራ እሳት በ4፥4፡ በ48፥10 ላይም ተጠቅሶአል::

1፥26 *የታመነችም ከተማ፤* ቍ 21 ይመ:: ተቀራራቢ ወይም ተዛማጅ በሆነ የዕብራይስጥ ስም በመጠቀም የወደፊቷን ኢየሩሳሌም በዘካ 8፥3፣ "የእውነት ከተማ" ብሎአታል::

1፥27-28፤ ለጽዮን (ለኢየሩሳሌም) በተደረገላት አጠቃላይ ትድግናና ንስሐ ለመግባት አሻፈረን ባሉት ሰዎች ሞት መካከል የቀረበው ንጽጽር በ65፥8-16 ላይ ተስፋፍቶ ቀርቦአል::

1፥29 *የአድባር ዛፎች ... የአትክልት ቦታዎች፤* ጣዖትን ለማምለክ እንዲህ ባሉ ስፍራዎች መሥዋዕት ይቀርባል፤ ዝሙትም ይፈጸማል (65፥3፤ 66፥17 ይመ)::

በመረጣችኋቸውም የአትክልት ቦታዎች
ትዋረዳላችሁ::
30 ቅጠሉ እንደ ጠወለገ ወርካ፣
ውሃም እንደሌለው የአትክልት ቦታ ትሆና
ላችሁ::
31 ብርቱ ሰው እንደ ገለባ፣
ሥራውም እንደ ብልጭታ ይሆናል፤
ሁለቱም አብረው ይቃጠላሉ፤
እሳቱንም የሚያጠፋው የለም::

የእግዚአብሔር ተራራ

2 የአሞጽ ልጅ ኢሳይያስ ስለ ይሁዳና ስለ
ኢየሩሳሌም ያየው ይህ ነው፤
2 በዘመኑም ፍጻሜ፣
የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ ተራራ
ከተራሮች ከፍ ብሎ ይመሠረታል፤
ኰረብቶችም በላይ ከፍ ከፍ ይላሉ፤
ሕዝቦችም ሁሉ ወደዚያ ይጐርፋሉ::
3 ብዙ ሕዝቦችም መጥተው እንዲህ ይላሉ፤
"ኑ፤ ወደ እግዚአብሔር ተራራ፣
ወደ ያዕቆብ አምላክ ቤት እንውጣ፤
እርሱ መንገዱን ያስተምረናል፤
በጐዳናውም እንሄዳለን::"
ሕግ ከጽዮን፣
የእግዚአብሔር ቃል ከኢየሩሳሌም ይወጣልና::
4 እርሱ በሕዝቦች መካከል ይፈርዳል፤
የብዙ ሰዎችን አለመግባባት ያስወግዳል::
እነርሱም ሰይፋቸውን ቀጥቅጠው ማረሻ
ጦራቸውንም ማጭድ ያደርጋሉ::
ሕዝብ በሕዝብ ላይ ሰይፍ አያነሣም፤
ጦርነትንም ከእንግዲህ አይማሩም::
5 እናንተ የያዕቆብ ቤት ሆይ፤ ኑ፤
በእግዚአብሔር ብርሃን እንመላለስ::

የእግዚአብሔር ቀን

6 የያዕቆብ ቤት የሆነውን፣
ሕዝብህን ትተሃል፤
እነርሱ በምሥራቅ ሰዎች ከንቱ አምልኮ
ተሞልተዋልና፤
እንደ ፍልስጥኤማውያን ያሟርታሉ፤
ከባዕዳን ጋር አገና ይማታሉ::
7 ምድራቸው በብርና በወርቅ ተሞልታለች፤
ሀብታቸውም ልክ የለውም::
ምድራቸው በፈረሶች ተሞልታለች፤
የሠረገሎቻቸውም ብዛት ልክ የለውም::
8 ምድራቸው በጣዖታት ተሞልታለች፤
ጣቶቻቸው ላበጇቸው፣
ለእጆቻቸው ሥራ ይሰግዳሉ::
9 ሰው ዝቅ ብሎአል፤
የሰው ልጅም ተዋርዶአል፤
ስለዚህ በደላቸውን ይቅር አትበል[a]::
10 *ከእግዚአብሔር አስፈሪነት*
ከግርማው ሽሽ፤
ወደ ዐለቶች ሂድ፤
በመሬትም ውስጥ ተሸሸግ::
11 የእብሪተኛ ሰው ዐይን ይሰበራል፤
የሰዎችም ትዕቢት ይዋረዳል፤
በዚያን ቀን እግዚአብሔር ብቻውን ከፍ
ከፍ ይላል::
12 የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር
እብሪተኛውንና ትዕቢተኛውን ሁሉ፣
የተከ ራራውን በሙሉ
የሚያዋርድበት ቀን አለው::

1፥30 መዝ1፥3
1፥31 ኢሳ4፥4፤5፥24፤
9፥18-19፤10፥17፤
24፥6፤26፥11፤30፥27:
33፤33፥14፤34፥10፤
66፥15-16:24፤
ኤር5፥14፤7፥20፤
21፥12፤አብ1፥18፤
ሚል3፥2፤4፥1፤
ማቴ25፥41
2፥1 ኢሳ1፥1
2፥2 መዝ102፥15፤
ኢሳ11፥9፤24፥23፤
25፥6:10፤27፥13፤
56፥7፤57፥13፤65፥9:
25፤66፥20፤ኤር16፥19፤
31፥23፤ዳን11፥45፤
ኢል3፥17፤ሚክ4፥7፤
ዘካ14፥10፤ሐሥ2፥17፤
ዕብ1፥2
2፥3 ዘዳ33፥19፤
መዝ137፥5፤ኢሳ1፥10፤
33፥22፤45፥14:23፤
49፥1:12:23፤51፥4:7፤
55፥5፤60፥3-6:14፤
66፥18፤ኤር3፥17፤
ኢል3፥2፤ሶፎ3፥8፤
ዘካ14፥2፤ሉቃ24፥47፤
ዮሐ4፥22
2፥4 ዘፍ49፥10፤
መዝ7፥6፤9፥19፤
46፥9፤96፥13፤98፥9፤
ኢሳ1፥27፤3፥13፤
9፥5:7፤11፥6-9፤
32፥18፤42፥4፤51፥4፤
57፥19፤65፥25፤
ኤር30፥10፤ዳን11፥45፤
ሆሴ2፥18፤ኢል3፥10:
14፤ሚክ4፥3፤ዘካ9፥10
2፥5 ኢሳ58፥1፤
60፥1:19-20፤
ዮሐ1፥5:7
2፥6 ዘዳ18፥10፤
31፥17፤2ነገ1፥2፤
16፥7፤2ዜና26፥6፤
ምሳ6፥1፤ኢሳ44፥25፤
ኤር12፥7፤ሚክ5፥12
2፥7 ዘፍ41፥43፤
ዘዳ17፥16:17፤
መዝ17፥14፤
ኢሳ31፥1፤ሚክ5፥10

2፥8 2ዜና32፥19፤መዝ135፥15፤ኢሳ10፥9-11፤17፥8፤44፥17፤
ሚክ5፥13፤ ራእ9፥20 2፥9 ቍ11:17፤ነህ4፥5፤ መዝ62፥9፤
ኢሳ5፥15፤13፥11 2፥10 ቍ19፤ዘኍ3፥11፤መዝ145፥12፤
ናሆ3፥11፤2ተሰ1፥9፤ራእ6፥15-16 2፥11 ቍ9:17:20፤ ኢዮ9፥29፤
ኢዮ40፥11፤መዝ46፥10፤ኢሳ3፥7:18፤4፥1:2፤5፥15:30፤7፥18፤10፥12፤
17፥4:7፤24፥21፤25፥9፤26፥1፤ 27፥1፤37፥23፤ሕዝ31፥10፤ዕን2፥5
2፥12 2ሳሙ22፥28፤ኢዮ40፥11፤ መዝ59፥12፤76፥12፤ኢሳ13፥6:9፤
22፥5:8: 12፤24፥4:21፤34፥8፤60፥11፤61፥2፤ኤር30፥7፤ሰቆ1፥12፤
ሕዝ7፥7፤30፥3፤ኢል1፥15፤2፥11፤ አሞ5፥18፤ሶፎ1፥14፤ሚል4፥1

[a]9 ወይም፣ *ከፍ አታድርጋቸው* ማለት ነው::

1፥31 *እሳቱንም፣* ቅጣትን የሚያመለክት ነው (33፥11-14፤ 34፥9-10 ይመ)::

2፥1፤ ሁለተኛው መግቢያ ነው፣ ምናልባትም ከምዕራፍ 2-4 ወይም ከምዕራፍ 2-12 ጋር ሊዛመድ ይችላል (13፥1 ይመ)::

2፥2-5፤ የ4፥2-6 ማብ ይመ::

2፥2-4፤ ይህ ክፍል ከሚክ 4፥1-3 ጋር አንድ ነው:: "የእግዚ አብሔር ተራራ" (የጽዮን ተራራ) የሚለው መሪ ሐሳብ በኢሳይያስ መጽሐፍ ተደጋግሞ ተጠቅሶአል፤ ይህም በመጨረሻው ዘመን ወደ ኢየሩሳሌም (ጽዮን) የሚመጡትን አይሁድና አሕዛብ በሚመለከቱ ልዩ ልዩ ክፍሎች ውስጥ በትንቢት መልክ ሰፍሮ ይገኛል (11፥9፤ 27፥13፤ 56፥7፤ 57፥13፤ 65፥25፤ 66፥20፤ 60፥3-5፤ ዘካ14፥16 ይመ):: አንዳንዶች በተጠቀሱት ምንባቦች የተገለጸው ሰላም ክርስቶስ ከመጣበት፣ ወንጌል ከተሰበከበት ጊዜ ይጀምርና በዳግም ምጽአቱ ይፈጸማል ሲሉ፣ ሌሎች ደግሞ ክርስቶስ ዳግም መጥቶ በምድር ላይ በሚነግሥበት ጊዜ፣ ስለሚፈጸመው ሁኔታ የተነገረ ትንቢት ነው ይላሉ::

2፥2 *በዘመኑም ፍጻሜ፤* በአጠቃላይ የወደፊቱን ሁናቴ የሚያመለክት ሊሆን ይችላል (ዘፍ 49፥1 ይመ)፤ ነገር ግን የመሲሑን ዘመን በግልጽ የሚያሳይ ይመስላል:: እንደ እውነቱ ከሆነ የዘመኑ ፍጻሜ የሚጀምረው ክርስቶስ በሥጋ በተገለጠበት ጊዜ ሲሆን (ሐሥ 2፥17፤ ዕብ 1፥2)፣ የሚደመደመው በዳግም ም ጽአቱ ነው::

2፥4 *ሰይፋቸውን ቀጥቅጠው ማረሻ ... ያደርጋሉ፤* ይህ በኢል 3፥10 ላይ በሌላ መልኩ ተገልብጦ ተገልጾአል:: እዚህ ላይ የተጠቀሰው ማረሻ ከዕርፍ ጋር የተያያዘ ሆኖ መሬቱን እየተረተረ የሚሄድ ሹል ብረት ነው:: በጥንት ጊዜ የነበሩ ማረሻዎች እንዳሁኑ ዘመን ብረት አልነበሩም::

2፥6 *በምሥራቅ፤* ሶርያንና መስጴጦምያን የሚያመለክት ሊሆን ይችላል:: *እንደ ፍልስጥኤማውያን ያሟርታሉ፤* እነዚህን ስለ መሳሰሉ ልምምዶች 1ሳሙ 6፥2፤ ዘዳ 18፥10-11 ይመ::

2፥7 *በብርና በወርቅ ... በፈረሶች፤* አንድ ንጉሥ እንዲህ ያሉትን ነገሮች በብዛት ማካበት እንደ ሌለበት ተጽፎ (ዘዳ 17፥16-17):: ብዙውን ጊዜ እነዚህ ነገሮች ሰው በእግዚአብሔር እንዳይታመን የልብ ልብ ይሰጡታልና (31፥1 ይመ)::

2:10:19:21፤ እነዚህ ጥቅሶች በቍ 21 ላይ ከተጠቀሰው ከፍተኛ ችግር ሰው ራሱን የሚደብቅበት ሊያገኝ እንደማይችል ያመለክታሉ:: አብዛኛዎቹ ስንኞቻቸውም ይመሳሰላሉ::

2፥10 *ከግርማው፤* ይህ ቃል በዕብራይስጥ ስለ ሰው ከተነገረ፣ "ትዕቢት" የሚል ትርጕም ይሰጣል:: ትዕቢት ደግሞ ሰው ራሱን እንደ አምላክ አድርጎ እንዲያይ የሚገፋፋው ኀይል ነው (14፥13-14 ይመ):: *ዐለቶች ... በመሬትም፣* እስራኤላውያን ጭንቅና መከራ በሚመጣባቸው ጊዜ፣ በመሬት ውስጥ ባሉ ዋሻዎችና ጕድጓዶች ውስጥ እንደሚሸሸጉ ያመለክታል (መሳ 6፥1-2፤ 1ሳሙ 13፥6 ይመ)::

2፥11:17:20 *በዚያን ቀን፤* ይህ ሐረግ ከምዕራፍ 2-4 ባለው ክፍል ሰባት ጊዜ ተጽፎአል (3፥7:18፤ 4፥1-2 ይመ):: የጌታ ቀን (ቍ 12 ይመ) እግዚአብሔር በሕዝቦች ጕዳይ የማያወላውልና ቈራጥ ውሳኔ ለመስጠት ጣልቃ የሚገባበት የፍርድ ወይም የበረከት ቀን (ሶፎ 1፥14-2፥3 ይመ) ነው:: አሦርና ባቢሎን በኢ ሳይያስ ዘመን የእግዚአብሔርን ፍርድ በይሁዳ ላይ እንዲፈጽሙ የታዘዙ ናቸው (5፥30)::

13 ረዥምና ከፍ ከፍ ያሉትን የሊባኖስ ዝግባዎች
ሁሉ፣
የባሳንን የወርካ ዛፎች ሁሉ፣
14 ታላላቁን ተራራ ሁሉ፣
ከፍ ያለው ኰረብታ ሁሉ፣
15 ረጃጅሙን ግንብ ሁሉ፣
የተመሸገውን ቅጥር ሁሉ፣
16 የተርሴስን መርከቦች* ሁሉ፣
የክብር ጀልባዎችን ሁሉ የሚያዋርድበት
ቀን አለው፡፡
17 የሰው እብሪት ይዋረዳል፤
የሰውም ኵራት ይወድቃል፤
በዚያን ቀን እግዚአብሔር ብቻ ከፍ ከፍ
ይላል፤
18 ጣዖቶች ሁሉ ፈጽሞ ይወድማሉ፡፡

19 እግዚአብሔር ምድርን ለማናወጥ በሚነሣበት
ጊዜ፣
ሰዎች ከአስፈሪነቱ
ከግርማውም የተነሣ፣
ወደ ዐለት ዋሻ
ወደ መሬትም ጉድጓድ ለመሸሸግ ይሮጣሉ፡፡
20 በዚያን ቀን ሰዎች
ሊያመልኳቸው ያበጇቸውን፣
የብርና የወርቅ ጣዖቶቻቸውን
ለፍልፈልና ለሌሊት ወፍ ይወረውራሉ፡፡
21 እግዚአብሔር ምድርን ለማናወጥ በሚነሣበት
ጊዜ፣
ሰዎች ከአስፈሪነቱ
እንዲሁም ከግርማው የተነሣ፣
ወደ ድንጋይ ዋሻ፣
ወደ ዐለት ስንጣቂ ሮጠው ይገባሉ፡፡
22 እስትንፋስ አፍንጫው ላይ ባለች
በሰው አትታመኑ፤
ከቶ ምን የሚበጅ ነገር አለው!

በኢየሩሳሌምና በይሁዳ ላይ የሚመጣ ፍርድ

3 እነሆ፤ ጌታ፣
የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር
ከኢየሩሳሌምና ከይሁዳ
ድጋፉንና ርዳታውን፣
የምግብና የውሃ ርዳታውን ሁሉ ይነሣል፤
2 ጀግናውንና ተዋጊውን፣
ፈራጁንና ነቢዩን፣
አስማተኛውንና ሽማግሌውን፣
3 የአምሳ አለቃውንና ባለ ማዕረጉን፣
አማካሪውንና ጠቢቡን የእጅ ባለሙያ፣
ብልኁንም ምትሀተኛ ይነሣል፡፡

4 ልጆችን መሪዎቻቸው አደርጋለሁ፤
ያልበሰሉ ሕፃናትም ይገዟቸዋል፡፡
5 ሕዝብ እርስ በርሱ ይጨቋቈናል፤
ሰው በሰው ላይ፤ ባልንጀራ በባልንጀራው ላይ፣
ወጣቱ በሽማግሌው ላይ፣
ተራው ሰው በተከበረው ላይ ይነሣል፡፡

6 ሰውም በአባቱ ቤት
ከወንድሞቹ አንዱን ይዞ፣
"አንተ ልብስ ስላለህ መሪ ሁነን፤
ይህንንም የፍርስራሽ ክምር ግዛ" ይለዋል፡፡
7 እርሱ ግን በዚያ ቀን ድምፁን ከፍ አድርጎ፣
"እኔ መፍትሔ አልሆንም፤
በቤቴም ልብስና ምግብ የለኝም፤
የሕዝብ መሪ አታድርጉኝ" ይላል፡፡

8 ኢየሩሳሌም ትንገዳገዳለች፤
ይሁዳም ለመውደቅ ተቃርባለች፤
ንግግራቸውም ሆነ ድርጊታቸው እግዚአብሔርን
የሚቃወም፣
የክብሩንም መገኘት የሚያቃልል ነውና፡፡
9 የፊታቸው ገጽታ ይመሰክርባቸዋል፤
ኀጢአታቸውን እንደ ሰዶም በይፋ ይናገራሉ፤
አይደብቁትምም፤
ጥፋትን በራሳቸው ላይ ስላመጡ፡፡
ወዮላቸው!

10 ጻድቃን መልካም ነገር እንደሚያገኙ
ንገሯቸው፤
የሥራቸውን ፍሬ ያበላሉና፡፡

2፥13 መሳ9፥15፤ መዝ22፥12፤ ኢሳ10፥33:34፤ 29፥17፤ሕዝ27፥5፤ ዘካ11፥2
2፥14 ኢሳ30፥25፤ 40፥4
2፥15 ኢሳ25፥2:12፤ 30፥25፤32፥14፤33፥18፤ ሶፎ1፥16
2፥16 ዘፍ10፥4፤ 1ነገ9፥26
2፥17 ቍ9:11፤ 2ሳሙ22፥28፤ ኢዮ40፥11
2፥18 ዘዳ9፥21፤ 1ሳሙ5፥2፤ኢሳ21፥9፤ ኤር10፥11፤ ሕዝ36፥25፤ሚክ5፥13
2፥19 ቍ21፤ ዘዳ2፥25፤መሳ6፥2፤ ኢዮ9፥6፤30፥6፤ መዝ145፥12፤ ኢሳ7፥19፤14፥16፤ ሉቃ23፥30፤ ዕብ12፥26፤ራእ6፥15
2፥20 ቍ11፤ ዘሌ11፥19፤ ኢዮ22፥24፤ ሕዝ7፥19-20፤14፥6፤ 36፥25፤ራእ9፥20
2፥21 ቍ19፤ ዘፀ33፥22፤መዝ145፥12፤ ኢሳ33፥10
2፥22 ዘፍ2፥7፤ ኢዮ12፥19፤መዝ8፥4፤ 18፥42፤118፥6:8፤ 144፥3:4፤146፥3፤ ኢሳ17፥13፤29፥5፤ 40፥15፤51፥12፤ ኤር17፥5፤ያዕ4፥14
3፥1 ዘሌ26፥26፤ መዝ18፥18፤ ኢሳ5፥13፤65፥13፤ ሕዝ4፥16፤አሞ4፥6
3፥2 ዘዳ18፥10፤ ኢሳ9፥14-15፤ሕዝ17፥13
3፥3 2ነገ1፥9፤ 24፥14፤ ኢዮ22፥8፤ መክ10፥11፤ ኤር8፥17
3፥4 ቍ12፤ መክ10፥16
3፥5 መዝ28፥3፤ ኢሳ9፥19፤ኤር9፥8፤ ሚክ7፥2:6
3፥7 ኢሳ2፥11፤24፥2፤ ኤር30፥12፤ሕዝ34፥4፤ሆሴ5፥13፤ኢል1፥16 3፥8 2ዜና33፥6፤ ኢዮ1፥11፤ መዝ73፥9:11፤ ኢሳ1፥7፤9፥15:17፤28፥15፤30፥9፤ 59፥3:13፤65፥7 3፥9 ዘፍ13፥13፤ዘኍ32፥23፤2ዜና34፥24፤ምሳ8፥36፤ ኢሳ59፥12፤ ኤር14፥7፤ ሆሴ5፥5፤ሮሜ6፥23 3፥10 ዘፍ15፥1፤ ዘዳ5፥33፤12፥28፤28፥1-14፤መዝ37፥17፤128፥2፤ኤር22፥15

*16 *ወይም የንግድ መርከቦች ማለት ነው*

2፥13 *የሊባኖስ ዝግባዎች፤* እግዚአብሔር ብቻ ከፍ ይል ዘንድ ግዑዛን ፍጥረታት እንኳ በፊቱ ዝቅ ዝቅ ይላሉ (ቍ 11)፡፡ *ባሳን፤* ከዮርዳኖስ ወንዝ በስተ ምሥራቅ፣ ከገለዓድ በስተ ሰሜን ያለ አገር ነው፡፡ በወርካ ዛፍና (ሕዝ 27፥6) በእንስሳት (ሕዝ 39፥18) በጣም የታወቀ ነው፡፡

2፥16 *የተርሴስን መርከቦች፤* እነዚህ መርከቦች ሰሎሞንና (1ነገ 10፥22) ፊንቃውያን (ኢሳ 23፥1:14) ባሕሩን ለማቋረጥና በሩቅ ቦታ የሚካሄደውን ንግድ ሁሉ ለመቈጣጠር እንደ ተጠቀሙባቸው ያሉ ናቸው፡፡

2፥20፤ የአምልኮ ጣዖት ከንቱነት በኢሳይያስ መጽሐፍ ተደጋግሞ ተጠቅሷል (ለምሳሌ 30፥22፤ 31፥7፤ 40፥19-20፤ 44:9-20 ይመ)፤ እንዲሁም የ40፥18-20 ማብ ይመ፡፡

2፥22 *በሰው አትታመኑ፤* ቃል በቃል ሲተረጐም፣ "ሰውን ተው" ወይም፣ "ሰውን ተስፋ አታድርጉ" ማለት ነው፡፡ ቃሉ 53፥3 ላይ የተጠቀሰውን የመሲሑን በሰዎች ዘንድ መናቅና መጠላት ይገልጣል፡፡ መሲሑ ሊታመኑበትና ሊከበር ሲገባ፣ በሰዎች ዘንድ መናቁ መዋረዱ በምፀት ተገልጦአል ከፍ ከፍ ማለት የሚገባው እርሱ ብቻ ሆኖ ሳለ ደካማ ለሆኑ መሪዎች በስሕተት ዕልፍ እንዲሰጥ ተደረገ፡፡

3፥1-3፤ መሪዎች በሞት ይወገዳሉ፤ ወይም ደግሞ በግዞት ወደ ሌላ ቦታ/አገር/ ይወሰዳሉ (2ነገ 24፥14፤ 25፥18-21 ይመ)፡፡

3፥2-3 *አስማተኛውንና ... ምትሀተኛ፤* አድራጎታቸው የተወገዘ ሙተኞችና በአባብ አስማት የሚሠሩ (ዘዳ 18፥10፤ ኢር 8፥17)፡፡ ሕጋዊ የሆነውና ያልሆነው ድጋፍ ሁሉ በምርኮ ይወሰዳል፣ ወይም ይጋዛል (2ነገ 24፥14-16፤ ሆሴ 3፥4 ይመ)፡፡

3፥3 *የአምሳ አለቃው፤* ወታደሮችን በአምሳ በአምሳ እየከፈሉ መመደብ የተለመደ አሠራር ነበር (2ነገ 1፥9 ይመ)፤ እንዲህ ዐይነቱ ምደባ በወታደሩ ዘንድ ብቻ ሳይሆን (ዘፀ 18፥25)፣ በሌላውም ክፍል የተለመደ ነበር፡፡

3፥6 አንድን ሰው መሪ እንዲሆን ማስገደድ የተለመደ አይደለም፤ አስፈላጊም አልነበረም፡፡ በዚያን ጊዜ በኅብረተሰቡ ዘንድ ታይቶና ተሰምቶ በማይታወቅ ሁናቴ ሰባት ሴቶች አንዱን ወንድ እንደሚይዙት በ4፥1 ላይ ተጽፎአል፡፡ *ልብስ ስላለህ፤* ምናልባት ያ ሰው (ወንድም) እንደ ሌሎቹ አልደኸየ ይሆናል፡፡ *የፍርስራሽ ክምር፤* ኢየሩሳሌምን የሚያመለክት ሊሆን ይችላል (ቍ 8)፡፡

3፥7:18 *በዚያ ቀን፤* የ2፥11:17:20 ማብ ይመ፡፡

3፥8 *ይሁዳም ለመውደቅ ተቃርባለች፤* ከአንድ መቶ አምሳ ዓመት በኋላ፣ ተጠቃሎአል፡፡

3፥9 *ሰዶም፤* የ1፥9-10 ማብ ይመ፡፡

11በደለኞች ወዮላቸው፤ ጥፋት ይመጣባቸዋል፤
 የእጃቸውን ያገኛሉና።

12ወጣቶች ሕዝቤን ያስጨንቃሉ፤
 ሴቶችም ይገዟቸዋል።
ሕዝቤ ሆይ፤ መሪዎችህ አሳስተውሃል፤
 ከመንገድህም መልሰውሃል።

13እግዚአብሔር በፍርድ ወንበር ላይ ተቀምጦአል፤
 በሕዝቡም ላይ ለመፍረድ ተነሥቶአል።
14እግዚአብሔር፣
 ከአለቆችና ከሕዝቡ ሽማግሌዎች ጋር እንዲህ
 ሲል ይፋረዳል፤
"የወይኔን ቦታ ያጠፋችሁ እናንተ ናችሁ፤
 ከድኾች የዘረፋችሁትም በቤታችሁ ይገኛል፤
15ሕዝቤን በችግር ስታደቁት፣
 የድኾችንም ፊት በሐዘን ስታገረጡት ምን
 ማለታችሁ ነው?"
 ይላል ጌታ፣
 የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር።
16እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
 የጽዮን ሴቶች ኰርተዋል፤
ዐንገታቸውን እያሰገጉ፣
 በዐይናቸውም እየጠቀሱ ይሄዳሉ፤
እየተቄነኑ በመራመድ፣
 የእግራቸውን ዐልቦ ያቃጭላሉ።
17ስለዚህ፣ ጌታ በጽዮን ሴቶች ዐናት ላይ
 ቈረቈር ያመጣል፤
 እግዚአብሔርም ራሳቸውን በሀ ያደርጋል።

18በዚያም ቀን ጌታ የክብር ጌጣቸውን ይነ
ጥቃቸዋል፤ የእግር አንባሩን፣ የጠጕር ጌጡን፣
የጨረቃ ቅርጽ ያለውን የዐንገት ጌጥ፣ 19የጆሮ
ጕትቻውን፣ የእጅ አንባሩን፣ የፊት መሸ
ፈኛውን፣ 20የራስ መሸፈኛውን፣ ዐልቦውን፣
ሻሹን፣ የሽቶ ብልቃጡን፣ አሸንክታቡን፣
21የጣት ቀለበቶችንና የአፍንጫ ቀለበቶችን፣
22ያማረውን ቀሚስ፣ የውስጥ ልብሱን፣ ካባ
ውን፣ የእጅ ቦርሳውን፣ 23መስታወቱን፣ ከጥሩ
በፍታ የተሠራውን ልብስ፣ የራስ ጌጡን፣ ዐይነ
ርግቡን ሁሉ ይነጥቃቸዋል።

24በሽቶ ፈንታ ግማት፣
 በሻሽ ፈንታ ገመድ፣
አምሮ በተሠራ ጠጕር ፈንታ ቡህነት፣
 ባማረ ልብስ ፈንታ ማቅ፣
 በውበትም ፈንታ ጠባሳ ይሆናል።
25ወንዶቻችሁ በሰይፍ ስለት፣
 ተዋጊዎቻችሁ በጦርነት ይወድቃሉ።
26የጽዮን ደጆች ያዝናሉ፣ ያለቅሳሉም፤
 እርሷም ተራቍታ በመሬት ላይ ትቀመጣለች።

4 በዚያን ቀን ሰባት ሴቶች
 አንዱን ወንድ ይዘው፣
"የራሳችንን ምግብ እንበላለን፤
 የራሳችንንም ልብስ እንለብሳለን፤
በአንተ ስም ብቻ እንጠራና፣
 ውርደታችንን አስቀርልን" ይሉታል።

የእግዚአብሔር ዛፍ ቅርንጫፍ

2በዚያን ቀን የእግዚአብሔር ዛፍ ቅርንጫፍ
ያማረና የከበረ ይሆናል፤ የምድሪቱም ፍሬ
ከጥፋት ለተረፈው የእስራኤል ወገን ኵራትና
ክብር ይሆናል። 3በጽዮን የቀሩት፣ በኢየሩ
ሳሌምም የተረፉት፣ በኢየሩሳሌም በሕ
ይወት ከተመዘገቡት ሁሉ ጋር ቅዱሳን ተብ
ለው ይጠራሉ። 4ጌታ የጽዮንን ሴቶች እድፍ
ያጥባል፤ ኢየሩሳሌምንም ከተነከረችበት ደም

3፥11 ዘዳ28፥15-68፤ 2ዜና6፥23፤ኢዮ9፥13፤ ኢሳ57፥20፤ኤር21፥14፤ ሰቆ5፥16፤ሕዝ24፥14
3፥12 ቍ4፤ ኢሳ9፥16፤19፥14፤ 28፥7፤29፥9፤ ኤር23፥13፤25፥16፤ ሚክ3፥5
3፥13 ኢዮ10፥2፤ መዝ82፥1፤ኢሳ2፥4
3፥14 1ሳሙ12፥7፤ ኢዮ22፥4፤24፥9፤ ኢሳ11፥4፤25፥4፤ ያዕ2፥6
3፥15 ኢዮ24፥14፤ መዝ94፥5፤ኢሳ5፥7፤ 10፥6፤11፥4፤26፥6፤ 29፥19፤32፥6፤51፥23
3፥16 ኢዮ15፥25፤ መሐ3፥11
3፥17 ቍ24፤ ሕዝ27፥31፤አሞ8፥10
3፥18 ዘፍ41፥42፤ መሳ8፥21፤ኢሳ2፥11
3፥19 ዘፍ24፥47፤ ሕዝ16፥11-12
3፥20 ዘፀ39፥28፤ ሕዝ24፥17፡23፤ 44፥18
3፥21 ዘፍ24፥22
3፥22 ሩት3፥15
3፥23 ዘፀ29፥6፤ መሐ3፥11፤ ኢሳ61፥3፤62፥3፤ ሕዝ16፥10፤23፥26
3፥24 ቍ17፤ ዘፍ37፥34፤ዘሌ13፥40፤ 2ሳሙ10፥4፤አስ2፥12፤ ኢዮ1፥20፤16፥15፤ ምሳ31፥24፤ ኢሳ4፥4፤20፥2፡4፤ ኤር4፥8፤ ሰቆ2፥10፤ ሕዝ27፥30-31፤ የና3፥5-8፤1ጴጥ3፥3
3፥25 ኢሳ1፥20፤ ኤር15፥8
3፥26 ዘሌ26፥31፤ ኢዮ2፥13፤መዝ137፥1፤ ኢሳ14፥31፤24፥4፡7፡12፤29፥2፤33፥9፤45፥2፤ኤር4፥28፤14፥2፤ሰቆ4፥5
4፥1 ዘፍ30፥23፤ኢሳ2፥11፤ 13፥12፤32፥9፤2ተሰ3፥12
4፥2 መዝ72፥16፤ኢሳ1፥9፤2፥11፤ 11፥1-5፤33፥17፤52፥13፤ 53፥2፤60፥15፤ኤር23፥5-6፤33፥15-16፤ሕዝ17፥22፤34፥29፤36፥8፤ ዘካ3፥8፤6፥12 4፥3 ዘፀ19፥6፤መዝ56፥8፤87፥6፤ኢሳ1፥9፡26፤26፥2፤ 45፥25፤52፥1፤60፥21፤ኢል3፥17፤አብ1፥17፤ሰፎ3፥13፤ሉቃ10፥20፤ ሮሜ11፥5 4፥4 መዝ51፥2፤ ሚል3፥11፤ኢሳ1፥15፡31፤3፥24፤ 28፥6፤30፥30፤ዘካ13፥9፤ማቴ3፥11፤ ሉቃ3፥17

3፥12፤ በመካከለኛው ምሥራቅ በወጣት ወንዶችም ሆነ ሴቶች መገዛት አይታሰብም ነበር።

3፥14 *የወይኔን ቦታ፤* እስራኤልን ይወክላል (5፥1 ይመ)።

3፥15፤ ሰዎች እህል በድንጋይ ወፍጮ እንደሚፈጩ፣ መሪዎችም ድኾውን ይፈጩ ነበር።

3፥16-24፤ ጌጣ ጌጥ ማብዛት እንደማይገባ የሚገልጸውን የአዲስ ኪዳን ማስጠንቀቂያ በ1ጴጥ 3፥3-4 ይመ።

3፥16 *ይሄዳሉ፤ እየተቄነኑ በመራመድ፤* በመካከለኛው ምሥራቅ የአንድ ሰው አረማመድ ልዩ ጠባዩን ይገልጣል ተብሎ ይታመናል። የእግር ዐልቦ ድምፅ እንዳያሰማ ዝግ ብሎ መራመድ አስፈላጊ መሆኑ አያጠያይቅም።

3፥17 *በሀ፤* መመለጥ በአደጋ ጊዜ ከሚያጋጥም ሐዘን የተነሣ ሊመጣ ይችላል (ቍ 24፡15፥2 ይመ)።

3፥18 *የጨረቃ ቅርጽ ያለውን የዐንገት ጌጥ፤* ምስሉ ምናልባትም የጨረቃን ቅርጽ የያዘ ሊሆን ይችላል። የታወቀውን የጨረቃን አምላክ ማክበርን ያመለክታል።

3፥20 *የራስ መሸፈኛውን፤* ምናልባት የጥምጥም ዐይነት ሊሆን ይችላል (ሕዝ 24፥17፡23 ይመ)።

3፥21 *የጣት ቀለበቶችንና፤* ማኅተም ያለባቸው የሥልጣን ማረጋገጫ ምልክት ናቸው (ዘፍ 41፥42 እና ማብ ይመ)። *የአፍንጫ ቀለበቶችን፤* የአፍንጫ ቀለበት አንዳንድ ጊዜ የሚሠራው ከወርቅ ሲሆን፣ ሙሽራ ታጌጥበታለች።

3፥24 *ገመድ ... ጠባሳ፤* ምርኮኞች እንደ ከብት ስለሚቈጠሩ በገመድ ታስረው ይወሰዳሉ፤ አንዳንዶም በጋለ ብረት ይጠበሱ ነበር።

3፥26 *የጽዮን ደጆች፤* በመዝሙር 24፥7፡9 እንደ ተገለጸው፣ በሮቹ በሰውኛ ዘይቤ ተገልጸዋል። በዚያ ይሰበሰብ የነበረው ሕዝብ ተማርኮ ስለ ሄደ ያለቅሳሉ።

4፥1-2 *በዚያን ቀን፤* የ2፥2 ማብ እና 2፥11፡17፡20 ይመ። ከፍርድ በኋላ ድነት ይመጣል።

4፥1፤ የ3፥6 ማብ ይመ። ጦርነት ወንዶችን በመጨረስ (3፥25፤ 3፥12 ይመ) ሴቶችን ያለ ልጅና፣ ያለ ባል ያስቀራቸዋል (54፥4 ይመ)።

4፥2-6፤ በምዕራፍ 5 ከተገለጸው ረጅም የክስና የፍርድ መልእክት በፊት የተሰጠ የመዋጀት ንግር ነው። ይህም በምዕራፍ 1 ላይ የተጠቀሰውን ረጅም የክስና የፍርድ መልእክት ተከትሎ የቀረበውን፣ በ2፥2-5 የሚገኘውን ሐሳብ ሚዛናዊ ያደርገዋል (በ1፥1-31 ያለውን ማብ ይመ)። እነዚህ ሁለት የመዋጀት ንግር ቃላት እርስ በርሳቸው ይደጋገፋሉ።

4፥2-3 *ለተረፈው ... ወገን ... የቀሩት፤* የ1፥9 ማብ ይመ።

4፥2 *ቅርንጫፍ፤* የመሲሑን ስም የሚያመለክት ሲሆን፣ "ቍጥቋጥ" (11፥1) እና "ቡቃያ" (53፥2) ከተባለው የዳዊት ዘር ከሆነው ጋር ይገናዘባል፤ ይሁን እንጂ አንዳንዶች፣ "ቅርንጫፍ" የሚለው ይሁዳን ነው ይላሉ። *ኵራትና፤* የመሲሑን የአገዛዝ ጊዜ ከሚያመለክተው ከምድሪቱ ፍሬያማ መሆን የተነሣ የሚመጣ ተገቢ የሆነ ኵራት ነው (መዝ 72፥3፡6፡16 ይመ)። በ2፥11፡17 ላይ ካለው ጋር ያነጻጽሩ። *ክብር፤* እዚህም ላይ የምድሪቱ ፍሬያማነት የእስራኤል ክብር እንደ ሆነ ተገልጾአል፤ በ46፥13 ላይ የእግዚአብሔር ማዳን ለምድሪቱ ክብሯ እንደ ሆነ ተጠቅሶአል፤ በ60፥19 ላይ ደግሞ ክብሯ እግዚአብሔር ራሱ ነው።

4፥3 *ቅዱሳን፤* ለእግዚአብሔር የተለዩ ማለት ነው፤ 1፥26፤ 6፥13፤ ዘካ 14፥20 ይመ።

4፥4 *በፍርድና በሚያቃጥል፤* የሚያጠራ እሳት በ1፥25፤ 48፥10 ላይ ተገልጾአል።

በፍርድና በሚያቃጥል መንፈስ[a] ያነጻታል።
[5]ከዚያም እግዚአብሔር በጽዮን ተራራ ላይና
በዚያ በሚሰበሰቡትም ሁሉ ላይ በቀን ደመና
ንና ጢስን፣ በሌሊትም የሚንበለበለውን የእሳት
ብርሃን ይፈጥራል፤ በክብሩ ሁሉ ላይ መጋ
ረጃ ይሆናል፤ [6]ከቀኑ ሙቀት ጥላና መከለያ፣
ከውሽንፍርና ከዝናብም መጠጊያና መሸሸጊያ
ስፍራ ይሆናል።

ስለ ወይን ቦታ የተነገረ ቅኔ

5 ስለ ወዳጄ፣
ደግሞም ስለ ወይን ቦታው ልዘምር፤
ወዳጄ በለምለም ኰረብታ ላይ
የወይን ቦታ ነበረው።
[2]መሬቱን ቈፈረ፤ ድንጋይንም ለቅሞ አወጣ፤
ምርጥ የሆነውንም ወይን ተከለበት።
በመካከሉ መጠበቂያ ማማ ሠራ፤
የወይን መጭመቂያ ጕድጓድም አበጀ፤
ከዚያ መልካም ፍሬ ያፈራል ብሎ አሰበ፤
ነገር ግን ኮምጣጣ ፍሬ አፈራ።
[3]"እናንት በኢየሩሳሌም የምትኖሩና የይሁዳ
ሰዎች ሆይ፤
በእኔና በወይኔ ቦታ መካከል እስቲ ፍረዱ።
[4]ከዚህ ካደረግሁለት በላይ ለወይኔ ቦታ ምን
ሊደረግለት ይገባ ነበር?
መልካም የወይን ፍሬ ያፈራል ብዬ ስጠብቅ
ለምን ኮምጣጣ ፍሬ አፈራ?
[5]እንግዲህ በወይኔ ቦታ
ምን እንደማደርግ ልንገራችሁ፤
ዐጥሩን እነቅላለሁ፤
ለጥፋት ይጋለጣል፤
ግንቡንም አፈርሳለሁ፣
መረጋገጫም ይሆናል።
[6]የማይኰተኰትና የማይታረም
ጠፍ መሬት አደርገዋለሁ፤
ኵርንችትና እሾኽም ይበቅልበታል፤
ዝናብም እንዳይዘንብበት
ደመናዎችን አዝዛለሁ።"
[7]የሰራዊት ጌታ የእግዚአብሔር
የወይን ቦታው የእስራኤል ቤት ነው፤
የይሁዳ ሰዎችም
የደስታው አትክልት ናቸው።
ፍትሕን ፈለገ፤ ነገር ግን ደም ማፍሰስን አየ፤
ጽድቅን ፈለገ፤ ነገር ግን የጭንቅን ጩኸት
ሰማ።

ወዮታና ፍርድ

[8]ስፍራ ለሌሎች እስከማይተርፍ፣
ቤትን በቤት ላይ በመጨመር፣
መሬትን ከመሬት ጋር በማያያዝ፣
ለብቻችሁ በምድር ተስፋፍታችሁ ለምትኖሩ
ወዮላችሁ!
[9]የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ጆሮዬ እየሰማ
እንዲህ ሲል ተናገረ፤
"ታላላቅ ቤቶች ወና ይቀራሉ፣
የሚያማምሩም ቤቶች ኗሪ ያጣሉ።
[10]ከሩብ ጋሻ[b] የወይን ቦታ አንድ የባዶስ መስፈ
ሪያ ያህል የወይን ጭማቂ ብቻ ይገኛል፤
አንድ የቆሮስ መስፈሪያ ዘር ተዘርቶ አንድ
የኢፍ መስፈሪያ እህል ብቻ ይሰጣል።[c]
[11]የሚያሰክር መጠጥ ፍለጋ
ማልደው ለሚነሡ፣
እስኪያነዳቸውም ወይን በመጠጣት
ሌሊቱን ለሚያነጉ ወዮላቸው!
[12]በግብዣቸው ላይ በገናና መሰንቆ፣
ከበሮና ዋሽንት እንዲሁም የወይን ጠጅ
አለ፤
ነገር ግን ለእግዚአብሔር ሥራ ቦታ አልሰጡም፤
ለእጆቹም ሥራ ክብር አላሳዩም።

4፥5 ዘፀ13፥21፤ መዝ18፥11፤ ኢሳ35፥2፤ 41፥20፤ 58፥8፤ 60፥1፤ 65፥18፤ ራእ7፥15፤ 14፥1
4፥6 ዘሌ23፥34-43፤ መዝ27፥5፤ 55፥8፤ ኢሳ8፥14፤ 14፥32፤ 25፥4፤ 30፥2፤ 57፥13፤ ሕዝ11፥16
5፥1 መዝ80፥8-9፤ ኢሳ27፥2፤ ዮሐ15፥1
5፥2 ዘፀ15፥17፤ 1ሳሙ2፥9፤ ኢዮ24፥11፤ ኢሳ16፥8፤ 27፥3፤ 31፥5፤ 49፥8፤ ማቴ21፥19:33፤ ማር11፥13፤ ሉቃ13፥6
5፥3 ማቴ21፥40
5፥4 2ዜና36፥15፤ ኤር2፥5-7:21፤ 24፥2፤ 29፥17፤ ሚክ6፥3-4፤ ማቴ23፥37
5፥5 2ዜና36፥21፤ መዝ80፥12፤ ኢሳ6፥12፤ 10፥6፤ 22፥5፤ 26፥6፤ 27፥10፤ 28፥3:18፤ 41፥25፤ 63፥3፤ ኤር12፥10፤ 34፥22፤ ሰቆ1፥15፤ ሆሴ2፥12፤ ሚክ7፥10፤ ሚል4፥3፤ ሉቃ21፥24
5፥6 ቁ 10:17፤ ዘፍ6፥13፤ ዘሌ26፥32፤ ዘዳ28፥24፤ 2ሳሙ1፥21፤ 23፥6፤ ኢሳ6፥13፤ 7፥23:24፤ 32፥13፤ 34፥13፤ 49፥17:19፤ 51፥3፤ 55፥13፤ ሕዝ28፥24፤ ሆሴ2፥12፤ ኢል1፥10፤ አሞ4፥7፤ ዕብ6፥8
5፥7 መዝ12፥5፤ 80፥8፤ ኢሳ1፥21፤ 10፥2፤ 17፥10፤ 18፥5፤ 29፥21፤ 32፥7፤ 37፥30፤ 59፥15፤ 61፥8፤ ሕዝ9፥9፤ 22፥29
5፥8 ቁ 11:18:20፤ ኢዮ20፥19፤ ኢሳ6፥5፤ 10፥1፤ 24፥16፤ ኤር22፥13፤ ሚክ2፥2፤ ዕን2፥9-12
5፥9 ኢሳ6፥11-12፤ 22፥14፤ ኤር44፥11፤ ማቴ23፥38
5፥10 ቁ 6፤ ዘሌ26፥26፤ ዘዳ28፥38፤ ዘካ8፥10
5፥11 ቁ 8፤ 1ሳሙ25፥36፤ ምሳ23፥29-30
5፥12 1ሳሙ12፥24፤ ኢዮ21፥12፤ መዝ28፥5፤ 68፥25፤ ኢሳ24፥8፤ ሕዝ26፥13

[a] 4 ወይም *በእግዚአብሔር መንፈስ* ማለት ነው።
[b] 10 በዕብራይስጥ፣ *ሩብ ጋሻ መሬት* በዐሥር ጥማድ በሬ በአንድ ቀን የሚታረስ ነው።
[c] 10 ምናልባት አንድ ባዶስ ሀያ ሁለት ሊትር ያህል ነው። አንድ የቆሮስ መስፈሪያ ስማኒያ ኪሎ ግራም ያህል ነው። አንድ የኢፍ መስፈሪያ ዐሥራ ስምንት ኪሎ ግራም ያህል ነው።

4፥5-6 *ደመና ... የእሳት ... መጋረጃ፤* እነዚህ ቃላት እስራኤላውያን በምድረ በዳ ይጓዙ በነበሩበት ጊዜ፣ እግዚአብሔር በደመናና በእሳት ዐምድ ሲመራቸውና ሲጠብቃቸው የነበረበትን ሁኔታ ያስታውሳል (ዘፀ 13፥21-22፤ 14፥21-22 ይመ)። ኢሳይያስ እስራኤል ከግብፅ የወጡበትን ጊዜ በመደጋገም ይጠቅሳል (11፥15-16፤ 31፥5፤ 51፥10 ይመ)።

4፥5 *በክብሩ፤* የእግዚአብሔር በዚያ ስፍራ መገኘት በሚንበለበል የእሳት ብርሃን ተገልጦአል (ዘፀ 16፥10፤ 24፥17፤ 40፥34-35 ይመ)። *መጋረጃ፤* የጢሱን ደመና የሚያመለክት ነው።

4፥6፤ በደመናና በእሳት የተገለጠው ህልዎተ እግዚአብሔር የተዋጀችውን ጽዮንን ይጠብቃል (ከመዝ 121፥5-6 ጋር ያነጻጽሩ)።

5፥1-30፤ የ1፥1-31 ማብ ይመ።

5፥1 *ወዳጄ፤* እግዚአብሔርን የሚያመለክት ነው። *የወይን ቦታ፤* እስራኤልን ያመለክታል (ቊ 7:3፥14፤ መዝ 80፥8-16 ይመ)። ኢየሱስ በጢሰኝነት ስለሚያርሱ ገበሬዎች የተናገረው ምሳሌ (ማቴ 21፥33-44፤ ማር 12፥1-11፤ ሉቃ 20፥9-18) በዚህ መዝሙር ላይ የተመሠረተ ሊሆን ይችላል፤ ዮሐ 15፥1-17 ይመ።

5፥2 *መጠበቂያ ማማ፤* በ1፥8 ላይ ከተገለጸው "ዳስ" ጋር ያነጻጽሩ። የእግዚአብሔር የወይን ቦታ ሁሉም ነገር ተሟልቶ የሚገኝበት ነው (ማቴ 21፥33 ይመ)። *የወይን መጭመቂያ፤* ተጨምቆ የሚወጣው የወይን ፈሳሽ የሚወርድበት ገንዳ ነው (16፥10 ይመ)። *ብሎ አሰበ፤ ነገር ግን፤* በትርጓሜው ተመሳሳይ አገላለጽ ጥቅም ላይ ውሏል (ቊ 7)።

5፥6 *ኵርንችትና እሾኽም፤* እነዚህ ቃላት በጥንድነት አምስት ጊዜ ተጠቅሰዋል (7፥23-25፤ 9፥18፤ 27፥4)። *እንዳይዘንብበት፤* ዝናብ መከልከሉ በምድሪቱ ላይ ርግማን መኖሩን ያሳያል፤ ዘዳ 28፥23-24፤ 2ሳሙ 1፥21፤ 1ነገ 17፥1 ይመ።

5፥7 የወይኑ ቦታው መዝሙር እዚህ ላይ ተተርጕሞአል።

5፥8-23፤ ስድስት ወዮዎች (ቊ 8:11-12:18-19:20:21:22-23)። ሦስት የፍርድ ክፍሎችን (ቊ 9-10፤ 13-15፤ 24-25) በመከተል ተነግረዋል።

5፥8 *ቤትን በቤት ላይ ... መሬትን ከመሬት ጋር፤* በእስራኤል መሬት ይከራያል እንጂ አይሸጥም፤ ምክንያቱም መሬት ለእያንዳንዱ ቤተ ሰብ ተከፋፍሎ ተመድቦ ነበር (ዘኍ 27፥7-11፤ 1ነገ 21፥1-3 ይመ)።

5፥10 *አንድ የኢፍ መስፈሪያ፤* የኅሞር አንድ ዐሥረኛ ነው። ብዙ ጊዜ ከሕዝብ ኀጢአት የተነሣ የእህል ምርት በመጠንና በዐይነት ቀንሶ ይታያል (ዘዳ 28፥38-39፤ ሐጌ 2፥16-17 ይመ)። የወይኑና የእህሉ መጠን፣ ሩብ ጋሻ መሬት የወይን ተክል ቦታ ከሚሰጠውና አንድ ኆሞር የእህል ዘር ተዘርቶ ከሚገኘው ምርት እጅግ አነስተኛው መጠን ነው።

5፥11-13፤ በስካርና በፈንጠዝያ የተሞላ ሕይወት ስለ መውገዙ አሞ 4፥1-3፤ 6፥6-7 ይመ።

13ስለዚህ ሕዝቤ
ዕውቀት በማጣቱ ይማረካል፤
መኳንንቱም በራብ ይሞታሉ፤
ሕዝቡም በውሃ ጥም ይቃጠላል።
14ስለዚህ ሲኦል[ሀ] ሆዷን አሰፋች፣
አፏንም ያለ ልክ ከፈተች፤
መኳንንቱና ሕዝቡ
ከረብሸኞቻቸውና ከጨፈሪዎቻቸው ጋር
ወደዚያ ይወርዳሉ።
15ሰው ይዋረዳል፤
የሰው ልጅም ዝቅ ዝቅ ይላል፤
የእብሪተኛውም ዐይን ይሰበራል።
16የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ግን በፍትሕ
ከፍ ከፍ ይላል፤
ቅዱሱም አምላክ ቅድስናውን በጽድቅ
ይገልጻል።
17በጎችም በገዛ መሰማሪያቸው እንደሚሰማሩ
ሆነው ይግጣሉ፤
የበግ ጠቦቶችም በባለጠጎች ፍርስራሽ ላይ ሣር
ይበላሉ[ሸ]።

18ኀጢአትን በማታለል ገመድ ለሚስቡ፣
በደልንም በሠረገላ ማሰሪያ ለሚጐትቱ
ወዮላቸው!
19በዐይናችን እንድናይ
እግዚአብሔር ይቸኩል፤
ሥራውንም ያፋጥን፤
የእስራኤልን ቅዱስ፣ የእርሱን ዕቅድ
እንድናውቃት ትቅረብ፤
ትምጣም ለሚሉ ወዮላቸው!"

20ክፉውን መልካም፣
መልካሙን ክፉ ለሚሉ
ብርሃኑን ጨለማ፣
ጨለማውን ብርሃን ለሚያደርጉ፣
ጣፋጩን መራራ፣
መራራውንም ጣፋጭ ለሚያደርጉ ወዮላቸው!

21ራሳቸውን እንደ ብልኅ ለሚቈጥሩ፣
በራሳቸውም አመለካከት ጥበበኛ ለሆኑ
ወዮላቸው!

22የወይን ጠጅ ለመጠጣት ጀግኖች፣
የሚያሰክር መጠጥ ለመደባለቅ ብርቱ ለሆኑ
ወዮላቸው!
23ጉቦን በመቀበል በደለኛን ንጹሕ ለሚያደርጉ፣
ለበደል አልባ ሰው ፍትሕን ለሚነፍጉ
ወዮላቸው!
24ስለዚህ የእሳት ነበልባል ገለባን እንደሚበላ፣
ድርቆሽም በእሳት ጋይቶ እንደሚጠፋ፣
የእነርሱም ሥር እንዲሁ ይበሰብሳል፤
አበባቸውም እንደ ትቢያ ይበናል፤
የሰራዊት ጌታ የእግዚአብሔርን ሕግ ንቀዋልና፤
የእስራኤል ቅዱስ የተናገረውንም ቃል
አቃለዋል።
25የእግዚአብሔር ቍጣ በሕዝቡ ላይ ነዶአል፤
እጁን አንሥቶ መቶአቸዋል፤

ተራሮች ራዱ፤
ሬሳዎችም በመንገድ ላይ እንደ ተጣለ ጥራጊ
ሆኑ፤
ይህ ሁሉ ሆኖ ግን ቍጣው ገና አልተመለሰም፤
እጁም እንደ ተነሣ ነው።
26ከሩቅ ያሉትን ሕዝቦች የሚጠራበትን ምልክት
ያቆማል፤
ከምድር ዳርቻም በፉጨት ይጠራቸዋል፤
እነርሱም እየተጣደፉ
በፍጥነት ይመጣሉ።
27በመካከላቸው ደካማና ስንኩል አይገኝም፤
የሚያንቀላፋና የሚተኛ አይኖርም፤
የወገባቸው መቀነት አይላላም፤
የጫማቸውም ማሰሪያ አይበጠስም።
28ፍላጻቸው የተሳለ፣
ቀስታቸውም የተደገነ ነው፤
የሠረገሎቻቸውም መንኰራኵሮች እንደ
ዐውሎ ነፋስ ናቸው።
29ጩኸታቸው እንደ አንበሳ ነው፤
እንደ አንበሳ ደቦል ያገሣሉ፤
ያደኑትንም ይዘው ይጮኻሉ፤
ተሸክመውት ይሄዳሉ፤ የሚያስጥልም የለም።
30በዚያን ቀን
እንደ ባሕር ሞገድ ይጮኹበታል፤
ማንም ወደ ምድር ቢመለከት፣

5፥13 ኢዮ22፥8፤ ምሳ10፥21፤ኢሳ1፥3፤ 3፥1፤49፥21
5፥14 ዘኍ16፥30፤ ምሳ30፥16፤ኢሳ22፥2፡ 13፤23፥7፤24፥8
5፥15 ኢሳ2፥9፡ 11፤10፥33
5፥16 ዘሌ10፥3፤ መዝ97፥9፤ኢሳ28፥17፤ 29፥23፤30፥18፤33፥5፡ 10፤61፥8፤ሕዝ36፥23
5፥17 ኢሳ7፥25፤ 17፥2፤32፥14፤ ሶፎ2፥6፡14
5፥18 ቍ8፤ ኢሳ59፥4-8፤ ኤር23፥14፤ሆሴ11፥4
5፥19 ኢሳ1፥4፤ 29፥23፤30፥11፡12፤ 60፥22፤ኤር17፥15፤ ሕዝ12፥22፤2ጴጥ3፥4
5፥20 ቍ8፤ ዘፍ18፥25፤1ነገ22፥8፤ ኢዮ24፥13፤ መዝ94፥21፤አሞ5፥7፤ ማቴ6፥22-23፤ ሉቃ11፥34-35
5፥21 ምሳ3፥7፤ ኢሳ47፥10፤ ሮሜ12፥16፤ 1ቆሮ3፥18-20
5፥22 1ሳሙ25፥36፤ ምሳ23፥20፤31፥4፤ ኢሳ22፥13፤65፥11፤ ኤር7፥18
5፥23 ቍ7፤ ዘፀ23፥8፤መዝ94፥21፤ ኢሳ1፥17፤10፥2፤ 29፥21፤59፥4፡13-15፤ ሕዝ22፥12፤አሞ5፥12፤ ያዕ5፥6
5፥24 2ነገ19፥30፤ ኢዮ6፥10፤18፥16፤ 24፥24፤መዝ107፥11፤ ኢሳ1፥4፡31፤8፥6፤ 10፥20፤12፥6፤30፥9፡ 12፤40፥8፤47፥14፤ ናሆ1፥10
5፥25 ዘፀ19፥18፤ 2ሳሙ22፥43፤ 2ነገ9፥37፤22፥13፤ ኢዮ40፥11፤ መዝ110፥6፤ኢሳ9፥12፡ 17፡21፤10፥4፡17፤ 26፥11፤31፥9፤ 66፥15፤ኤር4፥8፤ 6፥12፤ዳን9፥16
5፥26 ዘዳ28፥49፤ መዝ20፥5፤ኢሳ7፥18፤ 13፥5፤18፥3፤ዘካ10፥8
5፥27 ኢዮ12፥18፤ኢሳ14፥31፤22፥21፤40፥29-31፤ሕዝ23፥15፤ ኢዩ2፥7-8 5፥28 2ነገ2፥1፤ኢዮ1፥19፤39፥23፤መዝ7፥12፤ 45፥5፤ ሕዝ26፥11 5፥29 2ነገ17፥25፤ኢሳ10፥6፤42፥22፤49፥24-25፤ ኤር51፥38፤ሚክ5፥8፤ሶፎ3፥3፤ዘካ11፥3 5፥30 መሳ6፥2፤1ሳሙ2፥9፤ ኢዮ21፥30፤መዝ18፥28፤44፥19፤82፥5፤ 93፥3፤ኢሳ2፥11፤13፥10፤ 22፥5፤33፥2፤50፥3፤ኤር4፥23-28፤50፥42፤ ኢዩ2፥10፤ሉቃ21፥25

[ሀ]14 በዕብራይስጡ፣ *መቃብር* ማለት ነው።
[ሸ]17 በዕብራይስጡ፣ *እንግዶች ይበሉታል* ይለዋል

5፥14 *ሲኦል፤* በሌላ ትርጕም፣ "መቃብር"፤ ተብሎአል፤ የዘፍ 37፥35 ማብ ይመ። መቃብር ምን ጊዜም ቢሆን አይጠግብም (ዕን 2፥5)።

5፥18፤ በሆሴ 11፥4 ላይ፣ "በፍቅሬ ገመድ ሳብኋቸው" ከሚለው ጋር ያነጻጽሩ።

5፥19፤ "ይቸኩል"፣ "ያፋጥን" የሚሉት የዕብራይስጥ ቃላት "ማኸር፣ ሻላል-ሃሽ-ባዝ" በሚለው ስም ውስጥ ከመጀመሪያውና ከሦስተኛው ቃል ጋር ይመሳሰላሉ። ኢሳይያስም ለልጁ ይህን ስም ማውጣቱ (8፥3) በጊዜው የነበሩትን ኀጢአተኞች በአሽሙር ለመንካት ፈልጎ ያደረገው ሳይሆን እንዳልቀረ ይገመታል። በቍ 26 መሠረት እግዚአብሔር ፈጣን ፍርድ አምጥቶአል። *የእስራኤልን ቅዱስ፤* 11፥4 እና ማብ ይመ።

5፥22 *መጠጥ ለመደባለቅ፤* በወይን ጠጅና በብቅል መጠጥ ላይ ቅመማ ቅመሞች ይጨመር ነበር (ምሳ 23፥30 ይመ)።

5፥23፤ 1፥23፤ 10፥1-2 ይመ።

5፥24 *የእስራኤል ቅዱስ ... አቃለዋል፤* ቍ 19፤ 1፥4 እና ማብ ይመ።

5፥25 *ተራሮች ራዱ፤* እግዚአብሔር ኀይሉን ሲገልጥ ተራሮች እንኳ ይንቀጠቀጣሉ (64፥3፤ ኤር 4፥24-26 ይመ)። ይህም እግዚአብሔር ራሱን የሚገልጥበትን ሁናቴ ለማሳየት የሚነገር የተለመደ አባባል ነው። *ገና ... እንደ ተነሣ ነው፤* ይህ አባባል በ9፥12፡17፡21፤ 10፥4 ላይ ተደጋግሞ ተገልጾአል።

5፥26 *ምልክት ያቆማል፤* ወታደሮችን ለመሰብሰብ (13፥2) እስራኤል ወደ አገሩ ይመለስ ዘንድ ሕዝቡን ለመጥራት ምልክት እንዲሆን ብዙውን ጊዜ በኮረብታ ላይ ዐርማ ተሰቅሎ ይውለበለብ ነበር። (11፥10፡12፤ 49፥22፤ 62፥10)። *ሩቅ ያሉትን ሕዝቦች፤* እስራኤልንና ይሁዳን በ722 እና በ701 ዓ.ቅ.ክ እንዳጠቁት እንደ አሦራውያንና በ605 ዓ.ቅ.ክ ወረራ እንደ ጀመሩት እንደ ባቢሎናውያን ያሉትን ማለት ነው። *ከምድር ዳርቻም፤* እንደ ግብፅና እንደ አሦር ያሉትን አገሮች ነው።

5፥27 *በመካከላቸው ደካማና ስንኩል አይገኝም፤* በ40፥29-31 ላይ ከተገለጸው ጋር ያነጻጽሩ።

5፥30 *በዚያን ቀን፤* የ2፥11፡17፡20 ማብ ይመ።

ጨለማንና መከራን ያያል፤
ብርሃን እንኳ በደመናዎች ይጋረዳል።

የኢሳይያስ ተልእኮ

6 ንጉሥ ዖዝያን በሞተበት ዓመት እግዚ
አብሔርን ከፍ ባለና በከበረ ዙፋን ላይ
ተቀምጦ አየሁት፤ የልብሱም ዘርፍ ቤተ
መቅደሱን ሞልቶት ነበር። 2ሱራፌልም
ከእርሱ በላይ ቆመው ነበር፤ እያንዳንዳቸውም
ስድስት ክንፍ ነበራቸው። በሁለት ክንፍ
ፊታቸውን ይሸፍኑ ነበር፤ በሁለት ክንፍ
እግራቸውን ይሸፍኑ ነበር፤ በሁለቱም ክንፍ
ይበሩ ነበር፤ 3እርስ በርሳቸው በመቀባበልም

"ቅዱስ፣ ቅዱስ፣ ቅዱስ የሰራዊት ጌታ
እግዚአብሔር፤
ምድር ሁሉ በክብሩ ተሞልታለች" ይሉ
ነበር።

4ከድምፃቸው ጩኸት የተነሣ የመድረኩ
መሠረት ተናወጠ፤ ቤተ መቅደሱም በጢስ
ተሞላ። 5እኔም፣ "ከንፈሮቼ የረከሱብኝ ሰው
ነኝ፤ የምኖረውም ከንፈሮቹ በረከሱበት ሕዝብ
መካከል ነው፤ ዐይኖቼም ንጉሡን፣ የሰራዊት
ጌታ እግዚአብሔርን አይተዋልና ጠፍቻለሁ፣
ወዮልኝ!" አልሁ።

6ከዚያም ከሱራፌል አንዱ፣ ከመሠዊያው
ላይ የእሳት ፍም በጕጠት ወስዶ፣ ወደ እኔ
እየበረረ መጣ። 7አፌንም በእሳቱ ነክቶ፣
"እነሆ፤ ይህ ከንፈሮችህን ነክቶአል፤ በደልህ
ተወግዶልሃል፤ ኀጢአትህም ተሰርዮልሃል"
አለኝ።

8ከዚያም የጌታ ድምፅ፣ "ማንን እልካለሁ? ማንስ
ይሄድልናል?" ሲል ሰማሁት።
እኔም፣ "እነሆኝ፤ እኔን ላከኝ" አልሁ።
9እርሱም እንዲህ አለኝ፤ "ወደዚህ ሕዝብ ሂድ፤

"'መስማትን ትሰማላችሁ፤ ነገር ግን
አታስተውሉም፤
ማየትንም ታያላችሁ፤ ነገር ግን ልብ
አትሉም' ብለህ ንገራቸው።
10የዚህን ሕዝብ ልብ አደንድን፤
ጆሮአቸውን ድፈን፤
ዐይኖቻቸውንም ክደን፤
ይህ ካልሆነማ፣
በዐይናቸው አይተው፣ በጆሮአቸው ሰምተው፣
በልባቸውም አስተውለው
በመመለስ ይፈወሳሉ።"

11እኔም፣ "ጌታ ሆይ፤ ይህ የሚሆነው እስከ
መቼ ነው?" አልሁት፤
እርሱም መልሶ እንዲህ አለኝ፤
"ከተሞች እስኪፈራርሱና፣
የሚኖሩባቸው እስኪያጡ፣

6፥1 ዘፀ24፥10፤ ዘኍ12፥8፤1ነገ22፥19፤ 2ነገ15፥7፤2ዜና26፥22፡ 23፤መዝ9፥4፤123፥1፤ ኢሳ52፥13፤53፥12፤ ዮሐ12፥41፤ራእ1፥13፤ 4፥2፤
6፥2 ሕዝ1፥5፡11፤ 10፥15፤ራእ4፥8
6፥3 ዘፀ15፥11፤ 16፥7፤ዘኍ14፥21፤ መዝ72፥19፤89፥8፤ ኢሳ11፥9፤54፥5፤ ሚል1፥11፤ራእ4፥8
6፥4 ዘፀ19፥18፤ 40፥34፤ሕዝ43፥5፤ 44፥4፤ራእ15፥8
6፥5 ዘፀ6፥12፤ 24፥10፤ዘኍ17፥12፤ ዘዳ5፥26፤ኢዮ42፥5፤ መዝ45፥3፤ኢሳ5፥8፤ 24፥23፤32፥1፤33፥17 ፤59፥3፤ኤር9፥3-8፤ 51፥57፤ሉቃ5፥8
6፥6 ዘሌ10፥1፤ ሕዝ10፥2
6፥7 ዘሌ26፥41፤ ኢሳ45፥25፤ኤር1፥9፤ ዳን10፥16፤12፥3፤ 1ዮሐ1፥7
6፥8 ዘፍ1፥26፤ 22፥1፤ዘፀ3፥4፤ ኢዮ40፥9፤ኤር26፥12፡ 15፤ሐሥ9፥4
6፥9 ኤር5፥21፤ ሕዝ3፥11፤አሞ7፥15፤ ማቴ13፥15፤28፥19፤ ሉቃ8፥10
6፥10 ዘፀ4፥21፤ ዘዳ29፥4፤ 32፥15፡39፤ መዝ119፥70፤ኢሳ29፥9፤42፥18-20፤43፥8፤44፥18፤ ሕዝ12፥2፤ማቴ13፥13-15፤ማር4፥12፤8፥18፤ዮሐ12፥40፤ ሐሥ28፥26-27 6፥11 ዘሌ26፥31፡ 43፤መዝ79፥1፡5፤ 109፥11፤ ኢሳ24፥10፤ኤር4፥13፤35፥17

ጨለማንና መከራን፤ የጦርነትን አሠቃቂነት ለመግለጽ በ8፥22 ላይ ተመሳሳይ የሆኑ ቃላት ገብተዋል።

6፥1 ***ንጉሥ ዖዝያን በሞተበት ዓመት፤*** ዘመኑ 740 ዓ.ቅ.ክ ነው። የኢሳይያስ ተልእኮ ከስብከት አገልግሎቱ ቀደም ብሎ ሳይጀምር እንዳልቀረ ይገመታል። ተከታታይ ንግሮቹን ከፍተኛ ደረጃ ላይ ለማድረስና በንግሮቹ ውስጥ አስደንጋጭ የፍርድ ቃላት ማረጋገጫ ለመስጠት የአገልግሎቱ ትረካ እዚህ ላይ ሲቀ ጥል አይታይም። ሕዝቡ፣ "የእስራኤልን ቅዱስ" ንቀውና አቃለው ነበር (5፥19)፤ አሁን ግን እግዚአብሔር ራሱ ኢሳይያስን በመላክ ስለ ጥፋታቸው እንዲያሳስባቸው አድርጎአል። *ዖዝያን* ከ792-749 ዓ.ቅ.ክ የገዛ፣ እግዚአብሔርን የሚፈራ ታላቅ ንጉሥ ነበር። ቤተ መቅደስ ገብቼ ዕጣን ማጠን አለብኝ ብሎ ቈርጦ በመነሣቱ ለምጽ ወጣበት፤ እስከ ሕይወቱ ፍጻሜም ለምጻም ነበር (2ዜና 26፥16-21)። ዓዛርያስ በመባልም ይጠራ ነበረ (2ነገ 14፥21፤ 2ዜና 26፥1)። ***እግዚአብሔርን፤*** እውነተኛው ንጉሥ (ቊ 5 ይመ)። ***ከፍ ባለና በከበረ፤*** በዕብራይስጡ ቅጅ 57፡15 ላይ እግዚአብሔር የሚለው ስም በሚገባበት ቦታ እነዚህ ቃሎች ገብተው ይገኛሉ፤ ሥቃይ ስለሚቀበለውም አገልጋይ ቃላቱ በ52፥13 ላይ ተጠቅሰዋል። ***የልብሱም ዘርፍ፤*** ረጅምና የተንዘረፈፈ ልብስ ነው፤ በራእ 1፥13 ላይ "የሰው ልጅ" ከለበሰው ልብስ ጋር ያነጻጽሩ። ***አየሁት፤*** በቤተ መቅደሱ ውስጥ በራእይ ሊሆን ይችላል። ***ቤተ መቅደሱን፤*** ከምድራዊው ቤተ መቅደስ ጋር ተቀ ራራቢ የሆነው ሰማያዊው ቤተ መቅደስ ሊሆን ይችላል። ዮሐንስ በ ራእዩ እግዚአብሔርን በዙፋኑ ላይ ተቀምጦ ያየበት ራእይም ከዚሁ ጋር ተመሳሳይ ነው (ራእ 4፥1-8)።

6፥2 ***ሱራፌልም፤*** ቊ 6 ይመ። በሌላ ስፍራ ያልተጠቀሱ መላእክት ናቸው። ለዚህ ቃል የተጠቀሰው የዕብራይስጡ ሥርወ ቃል "የተቃጠለ" የሚለውን ትርጕም ሲያሳይ፣ መላእክቱ የእግዚአብሔር አገልጋዮች እንደ መሆናቸው መጠን፣ ንጽሕናቸውን ለማመልከት የገባ ቃል፣ ሊሆን ይችላል። ቃሉ በ14፥29፤ 30፥6፤ ዘኍ 21፥6 ላይ ለተናዳፊ እባቦችም ተጠቅሶአል። በራእ 4፥6-9 ላይ እያንዳንዳቸው ስድስት ክንፍ ያላቸውን አርባዕቱ እንስሳትንም ያመለክታል። ***ፊታቸውን ይሸፍኑ ነበር፤*** የእግዚአብሔን ክብር ማየት አይቻላቸውምና።

6፥3 ***ቅዱስ፣ ቅዱስ፣ ቅዱስ፤*** ድግግሞሹ ወደር የሌለውን የእግዚአብሔርን ቅድስና በአጽንዖት ያመለክታል። በኤር 7፥4 ላይ፣ "የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ" የሚለው ቃል ሦስት ጊዜ መደጋገሙ፣ መቅደሱ በሕዝቡ መካከል ከመገኘቱ የተነሣ ኢየሩ ሳሌም በጠላት ልትደፈር አትችልም የሚል ጠንካራ እምነት በሕ ዝቡ ዘንድ መኖሩን በአጽንዖት ለማሳየት መሆኑን ያስተውሉ። ***በክብሩ ተሞልታለች፤*** በዘኍ 14፥21-22፤ መዝ 72፥18-19 በዓለም ሁሉ የሞላው የእግዚአብሔር ክብር በታምራታዊ ምልክቶች የታጀበ ነው።

6፥4 ***የመድረኩ ... ተናወጠ ... በጢስ ተሞላ፤*** የእግዚ አብሔር የድምፁ ኀይል አስፈሪነት በተመሳሳይ ሁኔታ እስራ ኤላውያንን በሲና ተራራ እንዲንቀጠቀጡ አድርጎአቸዋል፤ ተራራ ውም በጢስ ተሸፍኖ ነበር (ዘፀ 19፥18-19፤ 20፥18-19 ይመ)።

6፥5 ***ዐይኖቼም ንጉሡን ... አይተዋልና፤*** እግዚአብሔርን ያየ ማናቸውም ሰው ወዲያውኑ እንደሚሞት ስለሚታሰብ፣ ኢሳይያስ ክፉኛ ፈርቶ ነበር (ዘፍ 16፥13፤ 32፥30 እና ማብ፤ ዘፀ 33፥20 ይመ)።

6፥6 ***የእሳት ፍም፤*** ኀጢአትን ለማስተስረይ መሥዋዕት በሚቀርብበት በማስተስረያ ቀን (ዘሌ 16፥12)፣ የእሳት ፍም ቅድስተ ቅዱሳን ይገባ ነበር፤ የ1፥25 ማብ ይመ።

6፥7 ***አፌንም በእሳቱ ነክቶ፤*** እግዚአብሔር ኤርምያስንም በላከው ጊዜ፣ አፉን በእጁ ዳስታል (ኤር 1፥9)።

6፥8-10፤ የኢሳይያስ የነቢይነት ተልእኮ ምፀታዊ የሆነ፣ ነገር ግን የዐመፀኛውን እስራኤል ጨካኝ ልብ የማደንደን ተገቢ ውጤት እና የማይቀረው ፍርድ ማስጠንቀቂያዎች አሉበት (ቊ 11-13 ይመ)፤ በተጨማሪም ኤር 1፥8፡19፤ ሕዝ 2፥3-4 ይመ።

6፥8 ***ይሄድልናል፤*** የሥላሴ ምክክር ነው፤ ኢሳይያስ እውነተኛ ነቢይ እንደ መሆኑ መጠን፣ እንደ ሚክያስ (1ነገ 22፥19-20) እና እንደ ኤርምያስ (23፥18፡22) የዚህ ምክክር ምስጢር ተገልጦለታል፤ ከዘፍ 1፥26፤ 11፥7፤ አሞ 3፥7 ጋር ያነጻጽሩ። ***እነሆኝ፤*** የዘፍ 22፥1 ማብ ይመ።

6፥9-10፤ ክርስቶስ በዘሪው ምሳሌ ላይ ይህን ጠቅሶአል (ማቴ 13፥14-15፤ ማር 4፥12፤ ሉቃ 8፥10)፤ እንዲሁም ሮሜ 11፥7-10፡25 ይመ።

6፥10 ***ጆሮአቸውን ድፈን፤ ዐይኖቻቸውንም ክደን፤*** የእስራ ኤላውያን ደንቈርነትና ዕውርነት በ29፥9፤ 42፥18፤ 43፥8 ተጠቅሶአል፤ ይሁን እንጂ ይህ ሕዝብ አንድ ቀን ያያል፤ ይሰማልም (29፥18፤ 35፥5)።

ቤቶችም ወና እስኪሆኑና፣
ምድርም ፈጽሞ ባድማ እስክትሆን ድረስ፤
12እግዚአብሔርም ሰዎችን እስከሚያርቅ፣
ምድሪቱም ጨርሶ ባዶ እስክትሆን፣
13ከዐሥር አንድ ሰው እንኳ በምድሪቱ ቢቀር፣
እርሱም ደግሞ ይጠፋል፤
ነገር ግን የኮምብልና የወርካ ዛፍ በተቈረጠ
ጊዜ ጉቶ እንደሚቀር፣
ቅዱሱም ዘር
እንዲሁ በምድሪቱ ጉቶ ሆኖ ይቀራል።"

የአማኑኤል ምልክትነት

7 የዖዝያን የልጅ ልጅ፣ የኢዮአታም ልጅ
አካዝ የይሁዳ ንጉሥ በነበረበት ዘመን፣
የሶርያ ንጉሥ ረአሶንና የእስራኤል ንጉሥ
የሮሜልዩ ልጅ ፋቁሔ ኢየሩሳሌምን ሊወጉ
ወጡ፤ ነገር ግን ድል ሊያደርጓት አልቻሉም።
2ለዳዊት ቤት፣ "ሶርያና ኤፍሬም ተባ
ብረዋል" የሚል ወሬ በደረሰ ጊዜ፣ የዱር
ዛፍ በነፋስ እንደሚናወጥ የአካዝና የሕዝቡ
ልብ እንዲሁ ተናወጠ።
3እግዚአብሔርም ኢሳይያስን እንዲህ
አለው፤ "አንተና ልጅህ ሸአር ያሹብ[+] አካዝን
ለመገናኘት ወደ ልብስ አጣቢው ዕርሻ በሚ
ወስደው መንገድ ወዳለው ወደ ላይኛው የኩሬ
መስኖ ጫፍ ውጡ፤ 4እንዲህም በለው፤ 'ተጠ
ንቀቅ፤ ተረጋጋ፤ አትፍራ በእነዚህ ከእሳት
ተርፈው በሚጤሱት በሁለቱ የዕንጨት
ጉማጆች፣ በሶርያና በንጉሥዋ በረአሶን እን
ዲሁም በሮሜልዩ ልጅ ቍጣ አትሸበር። 5ሶርያ
ኤፍሬምና፣ የሮሜልዩ ልጅ ሊያጠፉህ እንዲህ
ብለው ተማከሩ፤ 6"ይሁዳን እንውረር፤ እንበ
ታትነው ተከፋፍለንም እንግዛው፤ የጣብኤልንም
ልጅ እናንግሥባት።" 7ልዑል እግዚአብሔር
ግን እንዲህ ይላል:-

" 'ይህ ምክራቸው አይፈጸምም፤
ከቶም አይደረግም፤
8የሶርያ ራስ ደማስቆ፣
የደማስቆ ራስ ረአሶን ነውና፤
በሥልሳ አምስት ዓመት ውስጥ፣
የኤፍሬም ሕዝብ ይበታተናል፤ ሕዝብ
መሆኑም ይቀራል።
9የኤፍሬም ራስ ሰማርያ፣
የሰማርያም ራስ የሮሜልዩ ልጅ ነው።
እንግዲህ በእምነታችሁ ካልጸናችሁ፣
ፈጽሞ መቆም አትችሉም።' "

10እንደ ገናም እግዚአብሔር አካዝን እንዲህ
አለው፤ 11"ከጥልቁ ጥልቅ ወይም ከከፍታው
ከፍታ ምልክት እንዲሰጥህ ከእግዚአብሔር
ከአምላክህ ለምን።"
12አካዝ ግን፣ "አልለምንም፣ እግዚአብሔርንም
አልፈታተንም" አለ። 13ኢሳይያስም እንዲህ አለ፤
"እናንተ የዳዊት ቤት ሆይ፤ ስሙ፤ የሰውን
ትዕግሥት መፈታተናችሁ አንሶ የአምላኬን
ትዕግሥት ትፈታተናላችሁን? 14ስለዚህ ጌታ
ራሱ ምልክት ይሰጣችኋል፤ እነሆ፤ ድንግል
ትፀንሳለች፤ ወንድ ልጅም ትወልዳለች፤ ስሙንም

6፥12 ዘዳ28፥64፤ ኢሳ5፥5:9፤60፥15፤ 62፥4፤ኤር4፥29፤ 30፥17
6፥13 ዘሌ27፥30፤ ዘዳ14፥2፤ኢዮ14፥7:8፤ኢሳ1፥9፤5፥6፤ 10፥22
7፥1 ቍ5:8:9፤ 2ነገ15፥25:37፤ 1ዜና3፥13፤2ዜና28፥5፤ ኢሳ8፥6
7፥2 ቍ13፤ 2ሳሙ7፥11፤ኢሳ6፥4፤ 9፥9፤16፥5፤22፥22፤ ኤር21፥12፤ዳን5፥6፤ ሆሴ5፥3፤አሞ9፥11
7፥3 2ነገ18፥17፤ ኢሳ10፥21-22፤36፥2
7፥4 ዘፍ15፥1፤ ዘዳ3፥2፤20፥3፤ 2ነገ15፥27፤ኢሳ8፥12፤ 10፥24፤12፥2፤21፥4፤ 30፥15፤35፥4፤37፥6፤ 51፥13፤54፥14፤ ሰቆ3፥26፤አሞ4፥11፤ ዘካ3፥2፤ማቴ24፥6
7፥5 ቍ1:2
7፥7 መዝ2፥1፤ ኢሳ8፥10፤14፥24፤ 24፥3፤25፥8፤ 28፥16:18፤40፥8፤ 46፥10፤ሐሥ4፥25
7፥8 ቍ1፤ ዘፍ14፥15፤2ነገ17፥24፤ኢሳ8፥4፤9፥11፤ 17፥1-3
7፥9 2ነገ15፥29፤ 2ዜና20፥20፤ መዝ20፥8፤ኢሳ8፥6-8፤ 10፥9፥9፤28፥1:3፤ 30፥12-14፤40፥8
7፥11 ዘፀ7፥9፤ ዘዳ13፥2፤መዝ139፥8 7፥12 ዘዳ4፥34 7፥13 ቍ2፤ዘፍ30፥15፤ መዝ63፥1፤118፥28፤ኢሳ1፥14፤25፥1፤ 49፥4፤61፥10
7፥14 ዘፍ3፥15፤ 21፥22፤24፥43፤ዘፀ3፥12፤ኢሳ8፥8:10፤ማቴ1፥23፤ ሉቃ1፥31፤2፥12

[+]3 ሸአር ያሹብ ማለት፣ *ቅሬታዎች ይመለሳሉ* ማለት ነው

6፥12 *እስከሚያርቅ፤* 5፥13 ይመ።

6፥13 *ከዐሥር፤* የቀረውን የሚያመለክት ሲሆን፣ ይህም ቢሆን የሚጠፋ ነው። *ቅዱሱም ዘር፤* ታማኝ ሆነው በእስራኤል የተገኙትን እጅግ ጥቂቶቹን የሚመለከት ነው (ከ1ነገ 19፥18 ጋር ያነጻጽሩ፤ የ1፥9 ማብ ይመ)። *ጉቶ፤* ሕዝብ ከዚህ ይወጣል፤ ለተመሳሳይ ዘይቤያዊ አባባል 11፥1 ይመ።

7፥1-12፥6፤ ይህ በምዕራፍ 12 ላይ ባሉት የምስጋና መዝሙሮች አድጎ የሚታይ የኢሳይያስ ትንቢት ሁለተኛው ክፍል ነው።

7፥1፤ ረአሶንና ፋቁሔ በ735 ወይም በ734 ዓ.ቅ.ክ ገደማ ያደረጉት ወረራ የሶርያና የኤፍሬም ጦርነት በመባል ይታወቃል። በስተ ምዕራብ በኩል ወዳሉት አገሮች ለመስፋፋት ጽኑ ፍላጎት የነበረውን የአሦርን ንጉሥ ለመጋፈጥ አካዝ እንዲተባበራቸው አራምና (ሶርያ) እስራኤል (ኤፍሬም፣ የቍ 2 ማብ ይመ) ሞክረው ነበር፤ ነገር ግን አልተሳካላቸውም። ኢሳይያስም አካዝ በዚህ ጦርነት እንዳይካፈል የመከልከል ሙከራ አድርጎአል (2ነገ 16፥5-18፤ 2ዜና 28፥16-21 ይመ)። *ፋቁሔ፤* ከ752-732 ዓ.ቅ.ክ ገዛ (2ነገ 15፥27-31)።

7፥2 *ለዳዊት ቤት፤* ከዳዊት ዘር የሆነውን አካዝን ለማመልከት ነው (2ሳሙ 7፥8-11)። *ኤፍሬም፤* ሌላው የሰሜኑ መንግሥት የእስራኤል ስም ነው። *ልብ ... ተናወጠ፤* አካዝ ቀደም ብሎ በእስራኤልና በሶርያ ተሸንፎ ነበር (2ዜና 28፥5-8)።

7፥3 *ሸአር ያሹብ፤* የተረፉት አማራጭ ትርጒሙን ይመ። 10፥21-22። ለእያንዳንዱ ልጅ ትእምርታዊ ስም አውጥቶአል (8፥1:2:18)። *ወደ ላይኛው የኩሬ መስኖ፤* ስፍራው የት እንደ ሆነ በውል አይታወቅም። አካዝ በመስኖ ወደ ከተማዪቱ የሚገባውን ውሃ ማጠራቀሚያ ለማየት ሄዶ ይሆናል። *ልብስ አጣቢው ዕርሻ፤* በዚያን ጊዜ ልብስ የሚታጠበው በቀዝቃዛ ውሃ ውስጥ በመርገጥና ሳሙና ወይም ማጠቢያ ዱቄት በሚመስል ነገር በመጠቀም ነበር (ሚል 3፥2፤ ማር 9፥3 ይመ)።

7፥4 *በሁለቱ የዕንጨት ጉማጆች፤* የሶርያ ዋና ከተማ የሆነችው ደማስቆ 732 ዓ.ቅ.ክ በቴልጌልቴልፌልሶር ሣልሳዊ ተደምስሳ ነበር፤ እስራኤልም በዚሁ ዓመት ፈጽሞ ድል ሆና ነበር።

7፥6 *ጣብኤል፤* ከዮርዳኖስ ወንዝ በስተ ምሥራቅ ካለው፣ "የጦብ ምድር" (መሳ 1፥3) ጋር የተያያዘ ሶርያዊ ስም ነው።

7፥8 *በሥልሳ አምስት ዓመት፤* 670 ዓ.ቅ.ክ አስራዶን፣ ከእርሱም በኋላ ጥቂት ቈይቶ አሹርባኒፓል የተባሉ የአሦር ነገሥታት በእስራኤል ቅኝ አገዛዝን መሠረቱ፤ ሳይማረኩ ከቀሩት ጥቂት እስራኤላውያን ጋር ያደረጉት ጋብቻም፣ "ለሳምራውያን" ወገን መፈጠር ምክንያት ሆነ (2ነገ 17፥24-34 እና የ2ነገ 17፥29 ማብ ይመ)፤ የኤፍሬምም ነገድ ራሱን እንደ ቻለ አንዳንድ ሕዝብ መታወቁ አበቃለት።

7፥9 *የሮሜልዩ ልጅ ነው፤* የዳዊትን ልጅ አካዝን ለመገዳደር ብቃት ያለው ሆኖ የተገኘው ፋቁሔ ብቻ ነበር። በሶርያና (ቍ 8) በእስራኤል (ቍ 9) ያሉት መሪዎች እንደ ሌላው ሰው ሁሉ ናቸው። በይሁዳ ግን መሪው ራሱ እግዚአብሔር ነው፤ እግዚአብሔር ራሱ ከእነርሱ ጋር ነውና (ቍ 14፤ 8፥8:10)። *በእምነታችሁ ካል ጸናችሁ ... መቆም አትችሉም፤* የእግዚአብሔር ማስጠንቀቂያ እጅግ ከባድ መሆኑን ያመለክታል (1፥19-20፤ 25-26 እና ማብ ይመ)።

7፥11 *ምልክት፤* ይህ ምልክት ከጥቂት ዓመታት በኋላ ተፈጻሚ ሆኖአል፤ እግዚአብሔርም በዚህ ምልክት የአካዝን እምነት ለማጠናከር ፈቃደኛ ሆነ (ዘፀ 3፥12 ይመ)።

7፥13 *የዳዊት ቤት፤* የቍ 2 ማብ ይመ።

7፥14 *ምልክት፤* የቍ 11 ማብ ይመ (20፥3:37:30 ይመ፤ ከ8፥18 ጋር ያነጻጽሩ)። *ድንግል፤* የኢሳይያስ የመጀመሪያ ሚስቱ ሸአር ያሱብን ከወለደች በኋላ የሞተች ይመስላል፤ ስለዚህ ሁለተኛ ሚስቱ ልትሆን የታጨችውን ልጃገረድ የሚያመለክት ሊሆን ይችላል (8፥3)። በዘፍ 24፥43 ላይ ልታገባ የደረሰች ልጃገረድ በተመሳሳይ የዕብራይስጥ ቃል ተጠቅሳለች (ምሳ 30፥19)፤ ማቴ 1፥23 እዚህ ላይ የተጠቀሰችው ሴት የድንግል ማርያም ምሳሌ እንደ ሆነች ያረጋግጥልናል። *አማኑኤል፤* "እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነው" የሚለው ስም አካዝ በጠላት በተከበበ ጊዜ እግዚ አብሔር ከከበባው እንደሚያወጣው ተስፋ የሚሰጥ ቃል ነው፤

አማኑኤል[ሀ] ብላ ትጠራዋለች:: [15]ክፉውን መተ
ውና መልካሙን መምረጥ ሲችል ቅቤና ማር
ይበላል:: [16]ነገር ግን ሕፃኑ ክፉውን መተውና
መልካሙን መምረጥ ከመቻሉ በፊት የፈራ
ሃቸው የሁለቱ ነገሥታት ምድር ባድማ
ይሆናል:: [17]ኤፍሬም ከይሁዳ ከተለየበት
ቀን ጀምሮ እግዚአብሔር ከዚህ በፊት ታይቶ
የማይታወቅ ዘመን በአንተ፣ በሕዝብህና በአባትህ
ቤት ላይ ያመጣል፤ የሚያመጣውም የአሦርን
ንጉሥ ነው::"

[18]በዚያን ቀን እግዚአብሔር ራቅ ካሉት
ከግብፅ ወንዞች ዝንቦችን፣ ከአሦርም ምድር
ንቦችን በፉጨት ይጠራል:: [19]እነርሱም በሙሉ
መጥተው፣ በየበረሓው ሸለቆ፣ በየዐለቱ ንቃ
ቃት፣ በየእሾኹ ቍጥቋጦና በየውሃው ጕድጓድ
ሁሉ ይሰፍራሉ:: [20]በዚያን ቀን፣ እግዚአብሔር
ከወንዝ[+] ማዶ በተከራየው ምላጭ፣ ማለትም
በአሦር ንጉሥ፣ የራስና የእግር ጠጕራችሁን
እንዲሁም ጢማችሁን ይላጫል:: [21]በዚያን
ቀን፣ አንድ ሰው አንዲት ጊደርና ሁለት በግ
ብቻ ይተርፈዋል:: [22]ከሚሰጡትም የተትረፈረፈ
ወተት ቅቤ ይበላል፤ በምድሪቱም የቀሩ
ሁሉ ቅቤና ማር ይበላሉ:: [23]በዚያን ቀን ሺህ
ሰቅል[‡] ብር የሚያወጣ አንድ ሺህ የወይን
ተክል የነበረበት ቦታ ሁሉ፣ ኵርንችትና
እሾኽ ብቻ ይሆናል:: [24]ምድሪቱ በኵርንችትና
በእሾኽ ስለምትሸፈን፣ ሰዎች ወደዚያ የሚገቡት
ቀስትና ፍላጻ ይዘው ነው፤ [25]ኵርንችትና
እሾኹን በመኰትኰቻ ተቈፍረው ወደ ነበሩት ወደ እነዚያ ኰረብ
ታዎች ሁሉ ከእንግዲህ አትሄድም፤ ነገር
ግን የከብቶች መሰማሪያና የበጎች መፈንጫ
ቦታ ይሆናሉ::

አሦር የእግዚአብሔር መሣሪያ

8 እግዚአብሔርም እንዲህ አለኝ፤ "ትልቅ
ሰሌዳ ወስደህ፣ 'ማኸር-ሻላል-ሃሽ-ባዝ'[ገ]
ብለህ በተለመደው በሰው ፊደል ጻፍበት::
[2]እኔም፣ ካህኑን ኡሪያንንና የበራክዩን ልጅ
ዘካርያስን ታማኝ ምስክሮቼ እንዲሆኑ እጠ
ራቸዋለሁ::"

[3]እኔም ወደ ነቢዪቱ ሄድሁ፤ እርሷም ፀነሰች፤
ወንድ ልጅም ወለደች:: እግዚአብሔርም፣ እን
ዲህ አለኝ፤ "ስሙን ማኸር-ሻላል-ሃሽ-ባዝ ብለህ
ጥራው:: [4]ሕፃኑም፣ 'አባባ' ወይም 'እማማ'
ብሎ መጥራት ከመቻሉ በፊት፣ የደማስቆ
ሀብትና የሰማርያ ምርኮ በአሦር ንጉሥ
ይወሰዳል::"

[5]እግዚአብሔርም እንደ ገና እንዲህ ሲል
ተናገረኝ፤

[6]"ይህ ሕዝብ በጸጥታ የሚፈሰውን
የሰሊሆምን ውሆች ትቶ፣
በረአሶንና
በሮሜልዩ ልጅ ተደስቶአልና::

7፥15 ቍ22፤ ዘፍ18፥8
7፥16 ዘዳ1፥39፤ 13፥16፤ኢሳ8፥4፤ 17፥3፤ኤር7፥15፤ ሆሴ5፥9:13፤አሞ1፥3-5
7፥17 ቍ20፤ 1ነገ12፥16፤2ዜና28፥20
7፥18 ቍ20:21፤ ኢሳ2፥11፤5፥26፤ 13፥5
7፥19 ቍ25፤ ኢሳ2፥19፤17፥9፤ 34፥13፤55፥13
7፥20 ቍ17:18፤ ዘዳ28፥49፤ 2ሳሙ10፥4፤ 2ነገ18፥16፤ኢሳ8፥7፤ 10፥5:15፤11፥15፤ 29፥16፤ኤር2፥18
7፥21 ቍ23፤ ኢሳ2፥17፤ኤር39፥10
7፥22 ቍ15፤ ዘፍ18፥8፤14፥30
7፥23 ቍ21፤ መሓ8፥11፤ኢሳ5፥6፤ ሆሴ2፥12
7፥24 ኢሳ5፥6
7፥25 ቍ19፤ ኢሳ5፥17፤ሐጌ1፥11
8፥1 ቍ3፤ ዘዳ27፥8፤ኢዮ19፥23፤ ኢሳ30፥8፤ኤር20፥3፤ 51፥60፤ሆሴ1፥4
8፥2 ቍ16፤ ኢሱ24፥22፤ሩት4፥9፤ 2ነገ16፥10፤ ኤር32፥10:12:25:44
8፥3 ቍ1፤ዘፍ3፥15፤ ዘፀ15፥20
8፥4 ዘፍ14፥15፤ኢሳ7፥8:16 8፥6 ነህ3፥15፤ኢሳ5፥24፤7፥1፤ዮሐ9፥7

[ሀ]14 *አማኑኤል ማለት፣ እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ማለት ነው::*
[+]20 የኤፍራጥስ ወንዝ ነው::
[‡]23 11.5 ኪሎ ግራም ያህል ነው::
[ገ]1 በዚህና በቍጥር 3 ላይ፣ *ማኸር-ሻላል-ሃሽ-ባዝ* ማለት፣ *ምርኮ ፈጠነ፤ብዝበዛ ቸኰለ* ማለት ነው::

ዘኍ 14፥9፤ 2ዜና 13፥12፤ መዝ 46፥7 ይመ:: "አማኑኤል" የሚለው ስም በ8፥8:10 ላይ እንደ ገና ተጽፎ እናገኘዋለን፤ የማኸር ሻላል ሃሽ ባዝ (8፥3) ሌላ ስምም ሊሆን ይችላል:: ይህ ከሆነ ደግሞ የኢሳይያስ ልጅ ስም በተጨማሪ ሌላ ትልቅ ቁም ነገር የያዘ ትርጕም አለው ማለት ነው (የ8፥3 ማብ ይመ):: ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የዚህ ትንቢት ፍጻሜ ነው፤ "እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነው" የሚለው ትርጕም የተፈጸመው በእርሱ ነውና (ማቴ 1፥23 ከኢሳ 9፥6-7 ጋር ያነጻጽሩ)::

7፥15 *ክፉውን ... መልካሙን መምረጥ ሲችል፤* ይህ በሙሴ ሕግ መሠረት ግብረገባዊ ግዴታንና ኀላፊነትን ለመወጣት የሚያስችል የዕድሜ ክልል እንዳለ የሚያሳይ ሲሆን፣ ይኸውም 12 ወይም 13 ዓመት ነው:: ስለዚህ ይህ ልጅ ዕድሜው 12 ወይም 13 ሲሆን (722 ወይም 721 ዓ.ቅ.ክ ላይ) አሦራውያን እስራኤልን ስለ ደመሰሱና አዝመራው በሙሉ ስለ ወደመ፣ ቅቤና ማር ሊበላ ችሎአል:: አንዳንዶች ይህ አባባል አጭር ጊዜን እንደሚ ያካትት፤ በቍ 16 እና በ8፥4 ላይ ካለው ጋርም አንድ ዐይነት እንደ ሆነ ያምናሉ:: *ቅቤና ማር፤* ይህን ምግብ መብላት ከምድሪቱ የወጡ ሰዎች ወደ ሚመገቡት ቀለል ያለ ምግብ መመለስን ያመለክታል:: የአሦራውያን ወረራ በገጠሩ ክፍል ላይ ጕዳት አስከትሎአል፤ ዕርሻም እንዳይታረስ አድርጎአል (ከቍ 22-25 ይመ)::

7፥16 *ሕፃኑ ... መምረጥ ከመቻሉ በፊት ... ምድር ባድማ ይሆናል፤* የቍ 4 ማብ ይመ፤ ከ8፥4 ጋር ያነጻጽሩ:: የልጁ ዕድሜ 12 ወይም 13 ከመሆኑ በፊት ሶርያና እስራኤል ባድማ ይሆናሉ:: ይህ የሆነው 732 ዓ.ቅ.ክ የልጁ ዕድሜ ሁለት ዓመት ያህል ሲሆነው ነው::

7፥17 *ኤፍሬም ከይሁዳ ከተለየበት ቀን ጀምሮ፤* ከሁለት ምእት ዓመት በፊት (1ነገ 12፥19-20 ይመ):: *የአሦርን ንጉሥ፤* አካዝ የአሦርን ንጉሥ መጠጋቱ ጊዜያዊ ሰላም አምጥቶለት ይሆናል (2ነገ 16፥8-9)፤ የኋላ ኋላ ግን አሦር ይሁዳን ወራለች (8፥7-8፤ 36፥1 ይመ)::

7፥18:20:23 *በዚያን ቀን፤* ችግሮቻቸው፣ "የእግዚአብሔርን ቀን" ከወዲሁ የሚለማመዱባቸው ይሆናሉ (የ2፥11:17:20 ማብ ይመ)::

7፥18 *ዝንቦችን ... ንቦችን፤* ዘፀ 23፥28 እና ማብ ይመ::

7፥19 *በየዐለቱ ንቃቃት፤* የ2፥10 ማብ ይመ:: ከወራሪዎች ማምለጥ እንደማይቻል ያመለክታል::

7፥20 *ጠጕራችሁን ... ጢማችሁን ይላጫል፤* ጢምን ተገዶ መላጨት እንደ ትልቅ ውርደት ይቈጠራል (2ሳሙ 10፥4-5):: በሐዘን ጊዜ ግን የራስ ጠጕርንና ጢምን መላጨት የተለመደ ነው (15፥2፤ የ3፥17 ማብ ይመ)::

7፥23 *ኵርንችትና እሾኽ፤* የ5፥6 ማብ ይመ:: የወይን ተክሉ ቦታና የዕርሻው መሬት ሁሉ መጥፋት የ5፥5-6 ትንቢት ፍጻሜ ነው::

8፥1-2 *ሰሌዳ ...ምስክሮቼ፤* እነዚህ ምስክሮች የኢሳይያስን ጋብቻ (የ7፥14 ማብ ይመ) ወይም ከማኸር ሻላል ሃሽ ባዝ ጋር የተያያዘውን የምልክት ድርጊት ሕጋዊነት የሚያረጋግጡ ናቸው:: "ሰሌዳ" የሚለው የዕብራይስጡ ቃል፣ "የተከፈተው የውል ወረቀት" ከሚለው ከኤርምያስ 32፥11 ጋር ተዛማጅነት አለው::

8፥2 *ካህኑን ኡሪያንን፤* በአካዝ ዘመን ሲያገለግል የነበረ ነው (2ነገ 16፥10-11 ይመ)::

8፥3-10፤ 7፥14-17 ይመ::

8፥3 *ነቢዪቱ ... ወንድ ልጅ፤* ምናልባት የ7፥14 የመጀመሪያ ፍጻሜ ነው:: ነቢዪቱ ነቢዩን ያገባችበት ብቸኛ ምክንያት ነው (የዘፀ 15፥20 ማብ ይመ):: ይሁዳ እንጂ ወጣቷ ሴት ነቢዩን አግብታ ስለ ነበር ነቢዪት ተብላ ይሆናል:: *ማኸር - ሻላል ሃሽ ባዝ፤* ይህ ትእምርታዊ ስም፣ የአካዝ ጠላቶች እንደሚበዘበዙ ያመለክታል (ቍ 4 እና የ7፥4 ማብ ይመ)፣ ይሁን እንጂ ይሁዳ እንደሚሠቃይም ያሳያል (ቍ 7-8 ይመ)::

8፥4 *ከመቻሉ፤* ሁለት ዓመት ገደማ ሲሆነው፤ ይህ ጊዜ በ7፥16 ከተገለጸው ጋር አንድ ነው (የ7፥4:16 ማብ ይመ):: *የሰማርያ ምርኮ በአሦር ... ይወሰዳል፤* ይህ እስከ 722-721 ዓ.ቅ.ክ ድረስ ያልተፈጸመው (የ7፥15 ማብ ይመ) የሰሜኑ መንግሥት መደምሰስ የመጀመሪያ ደረጃ ነው (የ7፥4 ማብ ይመ)::

8፥6 *የሰሊሆምን ውሆች፤* የኢየሩሳሌም ውሃ ከግዮን ምንጭ (2ዜና 32፥30) ወደ ሰሊሆም መጠመቂያ ይፈስ ነበር (ዮሐ 9፥7 ይመ)፤ ይህ የሚያመለክተው ፈሳሹን ውሃ ሲሆን፣ የእግዚአብሔርን የጥበቃ ኀይል በምሳሌነት ያሳያል (ነህ 3፥15):: *በረአሶንና በሮሜልዩ ልጅ፤* ረአሶንና ፋቁሔ በ732 ዓ.ቅ.ክ ሞተዋል (2ነገ16፥9፤ የኢሳ 7፥1 ማብ ይመ)::

7ስለዚህ ጌታ ታላቁንና ብርቱውን የጐርፍ
ውሃ[ነ]
የአሦርን ንጉሥ ከነግርማ ሞገሱ ሁሉ
ያመጣባቸዋል::
ውሃውም ከቦዩ ዐልፎ ተርፎ
በወንዙ ዳር ያለውን ምድር ሁሉ ያጥለ
ቀልቃል፤
8እየጠራረገ ወደ ይሁዳ ይወርዳል፤
እያጥለቀለቀ ያልፋል፤
እስከ ዐንገትም ይደርሳል፤
አማኑኤል[ተ] ሆይ፤
የተዘረጉ ክንፎቹ ምድርህን ከዳር እስከ
ዳር ይሸፍናሉ::”

9እናንተ አሕዛብ፣ ፎክሩ[ኣ]፤
ግን ደንግጡ::
በሩቅ አገር ያላችሁ አድምጡ፤
ለጦርነትም ተዘጋጁ፤ ነገር ግን ደንግጡ፤
ለጦርነትም ተዘጋጁ፤ ነገር ግን ደንግጡ፤
10ተመካከሩ፤ ግን አይሳካም፤
ዕቅድ አውጡ፤ ሆኖም አይጸናም፤
እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነውና::[ከ]

እግዚአብሔርን ፍሩ

11*እግዚአብሔር* ብርቱ እጁን በላዬ አድርጎ
የእነዚህን ሰዎች መንገድ እንዳልከተል አስጠ
ነቀቀኝ፤ እንዲህም አለኝ፤
12“እነዚህ ሰዎች፣ ‘አድማ’ ብለው የሚጠሩትን፣
ማንኛውንም ነገር፣ ‘አድማ’ አትበሉ፤[ኸ]
እነርሱ የሚፈሩትን አትፍሩ፤
አትሸበሩለትም::
13ልትቀድሱ የሚገባው የሰራዊት ጌታ *እግዚ
አብሔርን* ብቻ ነው፤
ልትፈሩት የሚገባው እርሱን ነው፤
ልትንቀጠቀጡለት የሚገባውም እርሱ ነው::
14እርሱም መቅደስ ይሆናል፤
ለሁለቱ የእስራኤል ቤት ግን
የሚያደናቅፍ ድንጋይ
የሚያሰናክልም ዐለት ይሆንባቸዋል፤
ለኢየሩሳሌም ሕዝብም
ወጥመድና አሽክላ ይሆናል::
15ከእነርሱ ብዙዎች ይሰናከላሉ፤
ይወድቃሉ፤ ይሰበራሉ፤
ወጥመድ ይገባሉ፤ ይያዛሉም::”

16ምስክርነቱን አሽገው፤
ሕጉንም በደቀ መዛሙርቴ መካከል
አትመው::
17ፊቱን ከያዕቆብ ቤት የሸሸገውን
እግዚአብሔርን እጠብቃለሁ፤
እርሱንም ተስፋ አደርጋለሁ::

18እነሆ፤ እኔና *እግዚአብሔር* የሰጠኝ ልጆች
በጽዮን ተራራ ከሚኖረው ከሰራዊት ጌታ
ከእግዚአብሔር ለእስራኤል ምልክትና ድንቅ
ነን::
19ሰዎች፣ “የሚያነበንቡትንና የሚያሾካሹኩትን
ሟርተኞችንና መናፍስት ጠሪዎችን ጠይቁ
ቢሏችሁ፣ ሕዝቡ አምላኩን መጠየቅ አይገ
ባውምን? በሕያዋን ምትክ ሙታንን መጠየቅ
ለምን አስፈለገ? 20ወደ ሕጉና ወደ ምስክር
ቃሉ ሂዱ! እነርሱም እንዲህ ያለውን ቃል ባይ
ናገሩ የንጋት ብርሃን አይበራላቸውም:: 21ተጨን
ቀውና ተርበው በምድሪቱ ላይ ይንከራተታሉ፤
ክፉኛ ሲራቡም ይቈጣሉ፤ ወደ ላይ እየተ
መለከቱ ንጉሣቸውንና አምላካቸውን ይራገ

8፥7 ኢሱ3፥15፤ 2ዜና28፥20፤ኢሳ7፥20፤ 10፥16፤17፥12-13፤ 28፥2፡17፤30፥28፤ 43፥2፤ዳን11፥40፤ ናሆ1፥8
8፥8 ኢሳ7፥14፤ 18፥6፤28፥15፤46፥11፤ ኤር4፥13፤48፥40
8፥9 ኢሱ6፥5፤ ኢዮ34፥24፤ ኢሳ17፥12-13፤ ኤር6፥4፤46፥3፤ 51፥12፡27-28፤ ሕዝ38፥7፤ኢል3፥9፤ ዘካ14፥2-3
8፥10 ኢዮ5፥12፤ ምሳ19፥21፤21፥30፤ ኢሳ7፥7፡14፤ ማቴ1፥23፤ሮሜ8፥31
8፥11 ሕዝ1፥3፤ 2፥8፤3፥14
8፥12 ኢሳ7፥2፡4፤ 20፥5፤30፥1፤36፥6፤ ማቴ10፥28፤ 1ጴጥ3፥14
8፥13 ዘፀ20፥20፤ ዘኍ20፥12፤ኢሳ29፥23
8፥14 መዝ118፥22፤ 119፥110፤ኢሳ4፥6፤ 24፥17-18፤ኤር6፥21፤ ሕዝ3፥20፤14፥3፡7፤ ሉቃ2፥34፤20፥18፤ ሮሜ9፥33፤1ጴጥ2፥8
8፥15 ምሳ4፥19፤ ኢሳ28፥13፤59፥10፤ ሮሜ9፥32
8፥16 ሩት4፥7፤ ኢሳ29፥11-12፤ ኤር32፥14፤ዳን8፥26፤ 12፥4
8፥17 ዘዳ31፥17፤ መዝ22፥5፤27፥14፤ ዕብ2፥13
8፥18 ዘፍ33፥5፤ ዘፀ3፥12፤ዘዳ28፥46፤ መዝ9፥11፤ሕዝ4፥3፤ 12፥6፡11፤24፥24፤ ሉቃ2፥34፤ዕብ2፥13

8፥19 ዘሌ19፥31፤ ዘኍ27፥21፤1ሳሙ28፥8፤ኢሳ29፥4 8፥20 ቆላ22፤ሩት4፥7፤ኢሳ1፥10፤ 9፥2፤59፥9፤60፥2፤ ሚክ3፥6፤ሉቃ16፥29
8፥21 ዘፀ22፥28፤ኢዮ18፥12፤ 30፥3፤ራእ16፥11

[ነ]7 የኤፍራጥስ ወንዝ ነው::
[ተ]8 *አማኑኤል* ማለት፣ *እግዚአብሔር ከእኛ ጋር* ማለት ነው፡
[ኣ]9 ወይም፣ *የከፋውን ነገር አድርጉ*
[ከ]10 ዕብራይስጡ፣ *አማኑኤል* ይላል::
[ኸ]12 ወይም *ለሴራ ምንም አትጥሩ እነዚህ ሰዎች ሁሌ ጊዜ ለሴራ ምንም ይጠራሉ*

8፥7-8 *ታላቁንና ብርቱውን የጐርፍ ውሃ ... እየጠራረገ፤* አብዛኛውን ጊዜ ታላላቅ ወንዞች ኀይለኛ ወራሪ ሰራዊትን ያመለ ክታሉ (28፥17-19 ይመ)::

8፥8 *እስከ ዐንገትም፤* 701 ዓ.ቅ.ክ ላይ የተጀመረው የሰናክሬም ወረራ፣ ከኢየሩሳሌም በቀር የይሁዳን ከተሞች በሙሉ አጥለቅልቆ ነበር (1፥7-9 ይመ):: *የተዘረጉ ክንፎቹ፤* አገላለጹ በፍጥነቱ የታወቀውን ንስር የሚያመለክት ነው:: *አማኑኤል፤* ሁሉም የጠፋ ይመስላል፤ ይሁን እንጂ፣ “እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነው” (ቍ 10) ጠላትንም ያሸንፋል (የ7፥14 ማብ ይመ)::

8፥9 *አሕዛብ ... ደንግጡ፤* ሶርያና እስራኤል ተሸንፈው እንደሚደመሰሱ (7፥7-9)፣ አሦርና ባቢሎንም በመጨረሻ ይወድቃሉ::

8፥10 *አይጸናም፤* እስከ መጨረሻ የሚጸናው የእግዚአብሔር ዐላ ማና ዕቅድ ብቻ ነው::

8፥11 ብርቱ እጁን በላዬ፤ ሕዝ 1፥3፤ 37፥1፤ 40፥1 ይመ:: ነቢያት እግዚአብሔር ከእነርሱ ጋር መሆኑንና ሕይወታቸውንም እንደሚቈጣጠር ያውቃሉ::

8፥12 አድማ፤ ሕዝቡና መንግሥቱ በአሦር እንዳይደገፍ ኢሳይያስ የሰጠው ማስጠንቀቂያ እንደ ሤራ ተቈጥሮ ነበር (የ7፥1 ማብ ይመ ከኤር 37፥13-14 ጋር ያነጻጽሩ)::

8፥13 *ልትፈሩት የሚገባው፤* 7፥2፤ ምሳ 1፥7 ይመ::

8፥14 *መቅደስ ... ድንጋይ የሚያሰናክልም ዐለት፤* ጌታ የሕ ይወታችን የማእዘን ደንጋይ ወይም መሰናከያ ዐለት ነው (28፥16 ይመ):: ይህን ሐሳብ ስለ ጌታ ከተነገረው ጋር ለማገናዘብ ሮሜ 9፥33፣ 1ጴጥ 2፥6-8 ይመ:: *ለሁለቱ፤* የሰሜኑና የደቡቡ መንግሥታት፣ እስራኤልና ይሁዳ ናቸው::

8፥16፤ ምናልባት ከቍ 1-2 ጋር የሚዛመደውን የሕግ ሐሳብ ያመለክታል (ማብ ይመ):: *ምስክርነቱን፤* ቍ 20 ይመ፤ ኢሳይያስ ያስተማረውን ትምህርት ማለት፣ “ሕጉን” በማስታወስ ትንቢቱ እውነት መሆኑን ደቀ መዛሙርቱ በኋላ ማረጋገጥ ይችላሉ፤ ቃሉ ከዚህ ሌላ የሚገኘው በሩት 4፥7 ላይ ብቻ ነው:: *ሕጉንም፤* በዕብ ራይስጥ፣ “ትምህርት” ወይም “መመሪያ” ተብሎ መተርጐም ይችላል:: አሦርን በተመለከተ ኢሳይያስ ያስተማረው የሕግ ትምህርትና የአሦርን ወረራ የሚገልጠው ጽሑፍ ተሰባስቦና ታትሞ ለተከታዮቹ ተሰጥቶ ነበር፤ እነርሱም እግዚአብሔር እውን አድርጎት እስከ ተፈ ጸመበት ጊዜ ድረስ ጠብቀው አቈይተውታል (ኤር 32፥12-14፡44 ይመ)::

8፥17-18፤ በዕብ 2፥13 ላይ እነዚህ ጥቅሶች ክርስቶስን በማመልከት ተጠቅሰዋል::

8፥17 *ፊቱን ... የሸሸገውን፤* 1፥15፤59፥2፤ ሚክ 3፥4 ይመ::

8፥18 *ምልክትና ድንቅ፤* የ7፥3፡14 ማብ ይመ፤ ከ20፥3 ጋር ያነጻጽሩ::

8፥19 *ሟርተኞችንና ... መናፍስት ጠሪዎችን፤* ሕዝቡ በየጊዜው ካጋጠመው ችግር የተነሣ ንጉሥ ሳኦል ከሳሙኤል መንፈስ (1ሳሙ 28፥8-11) ጋር ለመነጋገርና ስለ ወደፊቱም ለማወቅ እንዳ ደረገው፣ ወደ ሙታን መንፈስ ዘወር ብሏል የ3፥2-3 ማብ ይመ::

8፥20 *ወደ ሕጉና ወደ ምስክር ቃሉ፤* ቍ 16 እና ማብ ይመ፤ እግዚአብሔር በኢሳይያስ አማካይነት የተናገረውን፣ እንደ ገናም ኢሳይያስና ልጆቹ የገለጹትን፣ በ“ድንቅና ምልክት (ቍ 18) የተደገፈውን የእግዚአብሔር ቃል በመከተል ብቻ የእስራኤል የንጋት ብርሃን ይወጣል::

8፥21-22፤ የአሦር ወረራ በመላው እስራኤል ጥልቅ ሐዘን አስከትሎ ነበር::

8፥21 *ንጉሣቸውንና አምላካቸውን ይራገማሉ፤* ይህን የሚያደርጉት ከደረሰባቸው ሥቃይ የተነሣ ነው (ከምሳ 19፥3 ጋር ያነጻጽሩ)፣

ማሉ። 22ከዚያም ወደ ምድር ይመለከታሉ፣ የሚያዩትም ጭንቀት፣ ጨለማና የሚያስፈ ራም ጭጋግ ብቻ ነው፤ ወደ ድቅድቅ ጨለ ማም ይጣላሉ።

ሕፃን ተወለደልን

9 ነገር ግን ተጨንቀው የነበሩ ከእንግዲህ ተስፋ ቢስ አይሆኑም። በቀደመው ዘመን የዛብሎንንና የንፍታሌምን ምድር አዋረደ፤ በሚመጣው ዘመን ግን ከዮርዳኖስ ማዶ፣ በባሕር መንገድ አጠገብ ያለውን የአሕዛብን ገሊላ ያከብራል፤

2በጨለማ የሚኖር ሕዝብ
ታላቅ ብርሃን አየ፤
በሞት ጥላ° ምድር ለኖሩትም
ብርሃን ወጣላቸው።
3ሕዝብን አበዛህ፤
ደስታቸውንም ጨመርህ፤
ሰዎች ምርትን ሲሰበስቡ፣
ምርኮንም ሲከፋፈሉ
ደስ እንደሚላቸው ሁሉ፣
እነርሱም በፊትህ ደስ ይላቸዋል።
4ምድያም ድል በተመታ ጊዜ እንደ ሆነው፣
የከበዳቸውን ቀንበር፣
በትከሻቸው ላይ የነበረውን በትር፣
የተጨቈኑበትንም ዘንግ ሰብረህላቸዋል።
5የጦረኞች ጫማ ሁሉ፣
በደም የተለወሰ ልብስም ሁሉ፣
ለእሳት ይዳረጋል፤
ይማገዳልም።
6ሕፃን ተወልዶልናልና፤
ወንድ ልጅ ተሰጥቶናል፤
አለቅነትም በጫንቃው ላይ ይሆናል።
ስሙም፣
ድንቅ መካር፣° ኀያል አምላክ፣
የዘላለም አባት፣ የሰላም ልዑል ይባላል።
7ለመንግሥቱ ስፋት፣
ለሰላሙም ብዛት ፍጻሜ የለውም፤
ከአሁን ጀምሮ እስከ ዘላለም፣
መንግሥቱን በፍትሕና በጽድቅ ይመሠርታል፤
ደግፎ በመያዝም ያጸናዋል።
በዳዊት ዙፋን ይቀመጣል፤
አገሩንም ሁሉ ይገዛል፤
የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ቅናት
ይህን ያደርጋል።

የእግዚአብሔር ቍጣ በእስራኤል ላይ

8ጌታ በያዕቆብ ላይ ቃል ላከ፤
በእስራኤልም ላይ ይወድቃል።
9ሕዝቡ በሙሉ፣
ኤፍሬምና የሰማርያ ነዋሪዎች
ይህን ያውቃሉ፤
በትዕቢትና በልብ እብሪትም እንዲህ
ይላሉ፤
10"ጡቦቹ ወድቀዋል፤
እኛ ግን በጥርብ ድንጋይ መልሰን እንገነባለን፤
የሾላ ዛፎቹ ተቈርጠዋል፤
እኛ ግን በዝግባ እንተካለን።"
11ነገር ግን እግዚአብሔር የረአሶንን ጠላቶች
ያጠናክራል፤
በእነርሱም ላይ ያመጣባቸዋል፤
ባለጋራዎቻቸውንም ያነሣሣባቸዋል።
12ሶርያውያን ከምሥራቅ፣ ፍልስጥኤማውያን
ከምዕራብ፤
አፋቸውን ከፍተው እስራኤልን ይበሏ
ቿታል።

ይህም ሁሉ ሆኖ፣ ቍጣው ገና አልበረደም፤
እጁ እንደተዘረጋ ነው።

8፥22 ቍ 20፤ ኢዮ3፥13፤15፥24፤ ኢሳ5፥30፤ኢል2፥2፤ ማቴ25፥30፤ ራእ16፥10
9፥1 2ነገ15፥29፤ ኢዮ15፥24
9፥2 መዝ36፥9፤ 82፥5፤107፥10፡14፤ ኢሳ8፥20፤42፥6፤ 49፥6፤58፥8፤60፥19፤ ሚል4፥2፤ ማቴ4፥15-16፤ ሉቃ1፥79፤ኤፌ5፥8
9፥3 ዘፀ15፥9፤ ኢሱ22፥8፤ ኢዮ12፥23፤መዝ4፥7፤ 119፥162፤ኢሳ25፥9
9፥4 መሳ7፥25፤ ኢዮ34፥24፤መዝ81፥6፤ ኢሳ10፥27፤14፥4፡25፤ 16፥4፤29፥5፡20፤ 37፥36-38፤49፥26፤ 51፥13፤54፥14፤ 58፥6፡9፤60፥18፤ ኤር2፥20፤30፥8፤ ሕዝ30፥18፤ናሆ1፥13፤ ማቴ11፥30
9፥5 ኢሳ2፥4
9፥6 ዘፍ3፥15፤ ዘፀ4፥22፤ዘዳ7፥21፤ ኢዮ15፥8፤መዝ24፥8፤ 90፥2፤ኢሳ10፥21፤ 11፥2፤22፥22፤ 26፥3፡12፤28፥29፤ 42፥13፤53፥2፡5፤ 64፥8፤66፥12፤ ኤር33፥6፤ሚክ5፥5፤ ማቴ28፥18፤ሉቃ2፥1 1፡14፤ዮሐ3፥16፤ 14፥9-10
9፥7 2ሳሙ7፥13፤ 2ነገ19፥31፤ መዝ72፥2፤85፥8፤ 119፥165፤ኢሳ1፥26፤ 2፥4፤ 11፥4፡9፤16፥5፤ 26፥3፡11፡12፤32፥1፡ 16፡17፤33፥5፤37፥32፤ 42፥1፡13፤48፥18፤ 59፥17፤60፥17፤ 63፥15፤ኤር23፥5፤ 33፥14፤ዳን2፥44፤ 4፥3፤ሉቃ1፥33፤ ዮሐ12፥34፤ 1ቆሮ15፥25
9፥8 ዘዳ32፥2
9፥9 ኢሳ7፥2፡9፤ 46፥12፤48፥4፤ሕዝ2፥4፤ዘካ7፥11
9፥10 ዘፍ11፥3፤ 1ነገ7፥2-3፤አሞ7፥14፤ ሉቃ19፥4
9፥11 ኢሳ7፥8
9፥12 2ነገ16፥6፤2ዜና28፥18፤ኢዮ40፥11፤ መዝ79፥7፤ኢሳ5፥25

°2 ወይም፣ *በጨለማ ምድር*።
°6 ወይም፣ *ድንቅ፣ መካር*።

ይሁን እንጂ እግዚአብሔርን ወይም ገዢን የሚራገም ማንኛውም ሰው ጽኑ ቅጣት ይጠብቀዋል (ዘፀ 22፥28፤ ዘሌ 24፥15-16)።

9፥1 *የንፍታሌም፤* በ734 ና በ732 ዓ.ቅ.ክ የአሦሩ ቴልጌልቴል ፌልሶር ሰሜናዊ እስራኤልን በወረረ ጊዜ፣ ይህ ነገድ ክፉኛ ተጐድቶ ነበር (2ነገ 15፥29)። *ገሊላ ያከብራል፤* "የባሕሩ መንገድ" (ማቴ 4፥13-15) በተባለው ከግብፅ ወደ ደማስቆ በሚወስደው አውራ መንገድ አጠገብ፣ በቅፍርናሆም ጌታ ኢየሱስ ወንጌልን በሰበከ ጊዜ ይህ ትንቢት ተፈጽሞአል (ማቴ 4፥13-15)።

9፥2 *ታላቅ ብርሃን፤* ኢየሱስና በእርሱ አማካይነት የሚገኘው ድነት ለአሕዛብ ብርሃን ነው (42፥6፤49፥6)።

9፥4 *ምድያም ድል በተመታ፤* ጌዴዎን ምድያማውያንን መታ፤ በእስራኤላውያን ላይ የጫኑትንም ቀንበር ሰበረ (መሳ 7፥22-25)። *የከበዳቸውን ቀንበር፤* በ10፥26-27 እግዚአብሔር የአሦራውያንን የጭቈና ቀንበር እንደሚሰብር ኢሳይያስ ተናግሮአል፤ ይህም ዓ.ቅ.ክ በ701 ላይ ተፈጽሞአል (37፥36-38 ይመ)።

9፥5 *ጫማ ... ልብስም፤* ከእንግዲህ ወዲያ ወታደራዊ ትጥቅ እንደማያስፈልግ ያመለክታል፤ የ2፥2-4 ማብ ይመ።

9፥6 *ወንድ ልጅ፤* ከመንግሥት ዘር የሆነ፣ የዳዊት ልጅ ነው (ቍ 7፤ 2ሳሙ 7፥14፤ መዝ 2፥7፤ ማቴ 1፥1፤ 3፥17፤ ሉቃ 1፥32 ይመ)። *ድንቅ መካር፤* አራቱ የመሲሑ የዙፋን ስሞች እያንዳንዳቸው ሁለት ክፍል አላቸው። አማኑኤል እንደሚባለው ስም (7፥14 ማብ ይመ)፣ እነዚህ የማዕረግ ስሞች እንደ ሌሎች የብሉይ ኪዳን ስሞች ሁሉ የተለመዱ ተራ ስሞች አይደሉም። "መካር" የሚለው ስም መሲሑ ንጉሥ እንደ ሆነ ሲያሳይ (ሚክ 4፥9)፣ በዕቅድ የሚሠራ መሆኑንም ያመለክታል (14፥27፤ መዝ 20፥4 ይመ)። እንደ ድንቅ መካር የሚመጣው የዳዊት ልጅ የሚያወጣው ዕቅድ ዓለምን ሁሉ የሚያስደንቅ ይሆናል። ይህ ዕቅድ በመጠኑ በምዕራፍ 11፣ በስፋት ከምዕራፍ 24-27 ተጠቅሶአል (25፥1 ይመ)። *ኀያል አምላክ፤* 10፥21 ይመ። እዚህ ላይ መለኮታዊ ኀይሉ ብርቱ ተዋጊ ሆኖ በአጽንዖት ተገልጦአል። *የዘላለም አባት፤* ዘላለማዊ፣ የሚራራና የሚሰጥ፣ የሚጠብቅም አምላክ መሆኑን የሚያሳይ ነው (ከ40፥9-11 ያነጻጽሩ)። *የሰላም ልዑል፤* አገዛዙ ምልአትንና ድነትን ለግለሰቦችና ለኀብረተ ሰቡ ያመጣል (11፥6-9 ይመ)።

9፥7 *እስከ ዘላለም...በጽድቅ ... በዳዊት ዙፋን፤* አካዝን የመሳሰሉ ነገሥታት የሠሩት ኀጢአት ቢኖርም እንኳ፣ ለዘላለም በጽድቅ የሚገዛው ክርስቶስ የሚመጣው ከዳዊት ቤት ነው (11፥3-5፤ 2ሳሙ 7፥12-13፡ 16፤ ኤር 33፥15፡20-22 ይመ)። *ቅናት ይህን፤* እግዚአብሔር እንደ ቀናተኛ አፍቃሪ ስለ ሆነ፣ ሕዝቡን አይተውም።

9፥9 *ኤፍሬምና፤* የ7፥2 ማብ ይመ።

9፥10 *ጡቦቹ ወድቀዋል፤* ከሸክላ ዐፈር ተሠርተው በፀሓይ የደረቁ ጡቦች በቀላሉ ይሰበራሉ። *በጥርብ ድንጋይ፤* አሞጽ በክቶዎች የተጠረቡትን ድንጋዮች ያወግዛል (አሞ 5፥11)። *በዝግባ፤* ጥንት በመካከለኛው ምሥራቅ የሊባኖስ ዝግባዎች እጅግ ተፈላጊዎች ነበሩ (1ነገ 7፥2-3)።

9፥11 *የረአሶንን ጠላቶች፤* አሦራውያንን ያመለክታል (የ7፥1 ማብ ይመ)።

9፥12፡17፡21 *ይህም ሁሉ ሆኖ ... አልበረደም፤* 5፥25 ይመ። ይህ አባባል በ10፥4 ላይም ተደግሞአል፤ በዚያ ሥፍራ ግን እግዚ አብሔር በሕዝቡ መማረክ ቍጣው ገና አለመብረዱን ያሳያል።

13ሕዝቡ ግን ወደ ቀጣቸው ፊታቸውን አልመለሱም፤
የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔርንም አልፈለጉም::
14ስለዚህ እግዚአብሔር ራስንና ጅራትን፣
የዘንባባውን ቅርንጫፍና ሸምበቆውን ከእስራኤል በአንድ ቀን ይቈርጣል::
15ሽማግሌዎችና የተከበሩ ሰዎች ራስ፣
ሐሰትን የሚያስተምሩ ነቢያት ደግሞ ጅራት ናቸው::
16ይህን ሕዝብ የሚመሩት ያስቱታል፤
የሚመራውም ሕዝብ ከመንገድ ወጥቶ ይባዝናል::
17ስለዚህ ጌታ በጕበዛዝት ደስ አይሰኝም፤
አባት ለሌላቸውና ለመበለቶች አይራራም፤
ሁሉም ፈሪሀ እግዚአብሔር ያላደረበትና ክፉ አድራጊ ነው፤
የሁሉ አፍ አስጸያፊ ቃል ይናገራልና::

ይህም ሁሉ ሆኖ፣ ቍጣው ገና አልበረደም፤
እጁም እንደተዘረጋ ነው::

18እንግዲህ ርኵሰት እንደ እሳት ይቀጣጠላል፤
እሾህንና ኵርንችትን ይበላል፤
ጥቅጥቅ ያለውን ደን ያነዳል፤
ጢሱም ተትጐልጕሎ እንደ ዐምድ ይቆማል::
19በሰራዊት ጌታ በእግዚአብሔር ቍጣ
ምድር ትጋያለች፤
ሕዝቡም እሳት ውስጥ እንደሚጨመር ማገዶ ይሆናል፤
ወንድሙንም ማዳን የሚችል ማንም የለም::
20በቀኝ በኩል ይጕርሳሉ፤
ነገር ግን ራባቸው አይታገሥም፤
በግራም በኩል ይበላሉ፤
ነገር ግን አይጠግቡም፤
እያንዳንዱም የገዛ ወገኑን[a] ሥጋ ይበላል::
21ምናሴ ኤፍሬምን፣ ኤፍሬም ምናሴን ይበላል፤
በይሁዳም ላይ በአንድነት ይነሣሉ፤

ይህም ሁሉ ሆኖ፣ ቍጣው ገና አልበረደም፤
እጁም እንደ ተዘረጋ ነው::

10 ፍትሕ የጐደለውን ሕግ ለሚያወጡ፣
ጭቈና የሞላበትን ሥርዐት ለሚደነግጉ ወዮላቸው!
2የድኾችን መብት ለሚገፉ፣
የተጨቈነውን ሕዝቤን ፍትሕ ለሚያዛቡ፣
መበለቶችን ለሚበዘብዙ፣
ወላጅ የሌላቸውን ልጆች ለሚመዘብሩ ወዮላቸው!
3በምትጐበኙበት ቀን ምን ይውጣችኋል?
ጥፋት ከሩቅ ሲመጣስ ምን ትሆናላችሁ?
ርዳታን ለማግኘትስ ወደ ማን ትሸሻላችሁ?
ሀብታችሁንስ የት ታገኙታላችሁ?
4ከእስረኞች ጋር ከመርበትበት፣
ከታረዱትም ጋር ከመጣል በቀር ምንም አይተርፋችሁም::

ይህም ሁሉ ሆኖ፣ ቍጣው ገና አልበረደም::
እጁም እንደ ተዘረጋ ነው::

የእግዚአብሔር ፍርድ በአሦር ላይ

5"የቍጣዬ በትር ለሆነ፣
የመቅሠፍቴም ዱላ በእጁ ላለው ለአሦራዊው ወዮለት!
6ሀብታቸውን እንዲዘርፍ፣ ምርኮን እንዲያግበሰብስ፣
እንደ መንገድ ላይ ጭቃም እንዲረግጣቸው፣
አምላክ በሌለው ሕዝብ ላይ እልከዋለሁ፣
በሚያስቈጣኝም ሕዝብ ላይ እሰደዋለሁ::
7እርሱ ግን እንዲህ አላሰበም፤
በልቡም ይህ አልነበረም፤
ነገር ግን ዕቅዱ ለማጥፋት፣
ብዙ ሕዝቦችንም ለመደምሰስ ነበር::
8እንዲህም ይል ነበር፤
'የጦር አዛዦቼ በሙሉ ነገሥታት አይደሉምን?
9ካልኖ እንደ ከርከሚሽ፣
ሐማት እንደ አርፋድ፣
ሰማርያስ እንደ ደማስቆ አይደሉምን?

9፥13 2ዜና28፥22፤ ኢሳ2፥3፤17፥7፤31፥1፤ 55፥6፤ኤር5፥3፤50፥4፤ ሕዝ7፥9፤ዳን9፥13፤ ሆሴ3፥5፤7፥7:10፤ አሞ4፥6:10፤ ሶፎ1፥6፤3፥7፤ ሐጌ2፥17
9፥14 ቍ14:15፤ ኢሳ19፥15፤ራእ18፥8
9፥15 ኢዮ13፥4፤ ኢሳ3፥2-3፤8፤5፥13፤ 28፥7፤44፥20፤ ሕዝ13፥2:22፤ ማቴ24፥24
9፥16 ኢሳ3፥12፤ ማቴ15፥14፤23፥16:24
9፥17 ኢዮ5፥4፤ ኢሳ1፥4፤3፥8፤5፥25፤ 10፥6፤27፥11፤32፥6፤ ኤር9፥21፤11፥22፤ 13፥14፤18፥21፤ 48፥15፤49፥26፤ አሞ4፥10፤8፥13፤ ሚክ7፥2፤ማቴ12፥34፤ ሮሜ3፥13-14
9፥18 ዘዳ29፥23፤ መዝ83፥14፤ ኢሳ1፥31፤5፥6
9፥19 ኢዮ40፥11፤ መዝ97፥3፤ኢሳ1፥31፤ 3፥5፤13፥9:13፤ ኤር17፥27
9፥20 ዘሌ26፥26፤ ኢዮ18፥12፤ ኢሳ49፥26፤ዘካ11፥9
9፥21 መሳ7፥22፤ 12፥4፤2ዜና28፥6፤ ኢሳ5፥25
10፥1 መዝ58፥2፤ ኢሳ5፥8
10፥2 ዘዳ10፥18፤ ኢዮ6፥27፤ኢሳ1፥17፤ 3፥14፤5፥23
10፥3 ቍ25፤ ኢዮ31፥14፤መዝ59፥5፤ 108፥12፤ኢሳ1፥24፤ 13፥6፤14፥23፤20፥6፤ 24፥6፤26፥14፤30፥7፤ 31፥3፤47፥11፤ኤር5፥9፤ 9፥9፤50፥15፤ ሉቃ19፥44
10፥4 ኢሳ5፥25፤ 12፥1፤22፥2፤24፥22፤ 34፥3፤63፥10፤64፥5፤ 66፥16፤ኤር4፥8፤ 30፥24፤39፥6፤ ሰቆ1፥12፤ናሆ3፥3፤ ዘካ9፥11
10፥5 ቍ12:15:18:24፤2ነገ19፥21፤ኢሳ7፥20፤9፥4፤13፥3:5:13፤ 14፥5:25፤26፥20፤28፥1፤30፥30:31፤ 31፥8፤34፥2፤37፥7፤41፥15፤ 45፥1፤54፥16፤63፥6፤66፥14፤ ኤር50፥23፤ 51፥20፤ሕዝ30፥24-25፤ ሶፎ2፥13 10፥6 መሳ6፥4፤ 2ሳሙ22፥43፤2ዜና28፥9፤መዝ7፥5፤ ኢሳ5፥5:29፤8፥1፤9፥17:19፤37፥26-27፤ዕን1፥12 10፥7 ዘፍ50፥20፤ ሐሥ4፥23-28 10፥8 2ነገ18፥24 10፥9 ዘፍ10፥10፤14፥15፤ ዘኍ34፥8፤ 2ነገ16፥9፤17፥6፤18፥34፤2ዜና8፥4፤35፥20፤ኢሳ11፥11፤ ኤር49፥24

[a] 20 ወይም፣ *ክንዱን*

9፥14 *ራስንና ጅራትን፣ የዘንባባውን ቅርንጫፍና ሸምበቆውን፤* የእስራኤልን መሪዎች ለማመልከት ነው (3፥1-3 ይመ):: ይህ አባባል የግብፅን መሪዎች በማመልከትም በ19፥15 ጥቅም ላይ ውሎአል::
9፥17 *አባት ለሌላቸውና ለመበለቶች፤* ብዙውን ጊዜ በኀይለኞች የሚጠቃ እነዚህ ናቸው፤ አሁን ግን እነርሱም ክፉዎች ሆነዋል (የ1፥17 ማብ ይመ)::
9፥18 *እሾህንና ኵርንችትን፤* የ5፥6 ማብ ይመ::
9፥19 *እሳት ውስጥ እንደሚጨመር ማገዶ፤* ከቍ 5 ጋር ያነጻጽሩ::
9፥21 *ምናሴ ... ኤፍሬም፤* እነዚህ የሰሜኑ መንግሥት ሁለት ዋና ዋና ነገዶች ከሁለቱ የዮሴፍ ልጆች የተገኙ ናቸው (ዘፍ 46፥20፤ ዘፍ 48፥5-6 እና ማብ ይመ):: ከዘመናት በፊት እርስ በርሳቸው ይዋጉ ነበር (መሳ 12፥4)::
10፥1 *ወዮላቸው፤* በ5፥8-23ላይ ከተዘረዘሩት ወዮታዎች ጋር ያነጻጽሩ::
10፥2 *መበለቶችን ... ወላጅ የሌላቸውን ልጆች፤* የ1፥17፤ 9፥17 ማብ ይመ::
10፥4 *ከእስረኞች ... ከታረዱትም፤* 586 ዓ.ቅ.ክ ላይ ናቡከደነፆር ኢየሩሳሌምን በያዘ ጊዜ፣ የይሁዳ መሪዎች እንደ ሸሹ በኤር 39፥6-7 ላይ ተጠቅሶአል:: *ይህም ሁሉ ሆኖ ... አልበረደም፤* የ9፥12:17:21 ማብ ይመ::
10፥5 *በትር ... ዱላ፤* 9፥4 እና ማብ ይመ፤ እግዚአብሔር ሌሎችን መንግሥታት ለመቅጣት፣ ባቢሎንን መዶሻ ወይም ዱላ አድርጎ ተጠቅሞባታል (ኤር 50፥23፤ 51፥20፤ ዕን 1፥6 ይመ)::
10፥6 *እንዲዘርፍ ... እንዲያግበሰብስ፤* በማኸር ሻላል ሃሽ ባዝ ትእምርት ፍጻሜ የመጨረሻ ክፍል ነው 8፥1-4 እና የ8፥3 ማብ ይመ:: *አምላክ በሌለው ሕዝብ፤* ይሁዳን የሚመለከት ነው (ቍ 10 ይመ)::
10፥9 *ካልኖ፤* በሰሜን ሶርያ ያለ ግዛት ነው፤ በአሞጽ 6፥2 "ካልኔ" ተብላ የተጠራችውን ይመ:: *ከርከሚሽ፤* ከካልኖ በስተ ምሥራቅ በኤፍራጥስ ወንዝ አጠገብ የነበረ ትልቅ ምሽግ ነው (ኤር 46፥2 ይመ):: *ሐማት፤* በሰሎሞን ዘመን በሰሜን በኩል የእስራኤል መንግሥት ወሰን የነበረና በኦሮንቴስ ወንዝ ዳር የተመሠረተ ከተማ ነው (2ዜና 8፥4)፤ የ2ነገ 17፥24 ማብ ይመ:: *አርፋድ፤* ከሐማት አጠገብ፣ ከካልኖ በስተ ደቡብ የነበረ ከተማ

10የጣዖታትን መንግሥታት፣
ምስሎቻቸው ከኢየሩሳሌምና ከሰማርያ
መንግሥታት የሚበልጡትን
እጄ እንደ ያዘች ሁሉ፣
11በሰማርያና በጣዖቶቿ ያደረግሁትን፣
በኢየሩሳሌምና በተቀረጹ ምስሎቿስ እንዲሁ
አላደርግምን?::”

12ጌታ በጽዮን ተራራና በኢየሩሳሌም ላይ
የሚያደርገውን ሁሉ ከፈጸመ በኋላ፣ እንዲህ
ይላል የአሦርን ንጉሥ ስለ ልቡ ትዕቢትና ስለ
ንቀት አመለካከቱ እቀጣዋለሁ፤ 13የአሦር ንጉሥ
እንዲህ ይላልና፤

“ ‘ይህን ሁሉ ያደረግሁት በክንዴ ብርታት ነው፤
ደግሞም በጥበቤ አስተዋይ ነኝና::
የመንግሥታትን ድንበር አፈረስሁ፤
ሀብታቸውን ዘረፍሁ፤
ነገሥታታቸውን እንደ አንድ ኀያል ሆኜ
አዋረድሁ::[ኸ]
14ሰው እጁን ወደ ወፍ ጎጆ እንደሚሰድ፣
እኔም እንዲሁ እጄን ወደ መንግሥታት
ሀብት ሰደድሁ፤
ሰዎች የተተወ ዕንቍላል እንደሚሰበስቡ፣
እኔም እንዲሁ ምድርን ሁሉ ሰበሰብሁ፤
ክንፉን ያራገበ የለም፤
አፉንም ከፍቶ የጮኸ አልነበረም::’ ”

15መጥረቢያ በሚቈርጥበት ሰው ላይ ይኵራራልን?
መጋዝስ በሚስበው ላይ ይታበያልን?
በትር በሚያነሣው ሰው ላይ ራሱን እንደሚ
ነቀንቅ፣
ዘንግም ራሱን ዕንጨት እንዳልሆነ አድርጎ
እንደሚኵራራ ነው::
16ስለዚህ ጌታ፣ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፣
በፈረጠሙ ጦረኞቹ ላይ የሚያከሳ በሽታ
ይልካል፤
ከክብሩም በታች
እንደ ነበልባል የሚንቦገቦግ እሳት ይለኰሳል::
17የእስራኤል ብርሃን እሳት፣
ቅዱሱም ነበልባል ይሆናል፤
በአንድ ቀንም
እሾኹንና ኵርንችቱን እሳት ይበላዋል፤
18ሕመምተኛ እየመነመነ እንደሚሞት፣
የደኑን ክብርና የለማውን ዕርሻ፣
ነፍስና ሥጋንም ፈጽሞ ያጠፋል::
19በደኑ ውስጥ የሚተርፉት ዛፎች በጣም
ጥቂት ናቸው፤
ሕፃን ልጅ እንኳ ቈጥሮ ሊመዘግባቸው
ይችላል::

የተረፉት የእስራኤል ዘሮች

20በዚያን ቀን ከእስራኤል ዘር የተረፉት፣
ከያዕቆብም ቤት የዳኑት፣
ከእንግዲህ ወዲህ
በመታቸው ላይ አይታመኑም፤
ነገር ግን በእስራኤል ቅዱስ *በእግዚአብሔር*
ላይ፣
በእውነት ይታመናሉ::
21የተረፉት ይመለሳሉ፣[የ]
ከያዕቆብ ቤት የተረፉት ወደ ኀያሉ
አምላክ ይመለሳሉ::
22እስራኤል ሆይ፤

ሕዝብህ እንደ ባሕር አሸዋ ቢሆንም፣
የተረፉት ብቻ ይመለሳሉ::
ታላቅና ጻድቅ የሆነ ጥፋት ታውጇል::
23ጌታ፣ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፣
የወሰነውን ጥፋት በምድር ሁሉ ላይ ያመጣል::

24ስለዚህ ጌታ፣ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር
እንዲህ ይላል፤
“በጽዮን የምትኖሩ ሕዝቤ ሆይ፤
ግብፅ እንዳደረገብህ ሁሉ በትር ያነሡብህን፣
በሽመል የደበደቡህን

10፥10 2ነገ19፥18
10፥11 2ነገ19፥13፤ ኢሳ2፥8፤36፥18-20፤ 37፥10-13
10፥12 ቍ5፤ 2ነገ19፥7:31፤ መዝ18፥27፤ ኢሳ2፥11፤28፥21-22፤ 30፥31-33፤37፥36-38፤ 65፥7፤66፥4፤ ኤር5፥29፤50፥18፤ ሕዝ28፥17
10፥13 ዘዳ8፥17፤ 32፥26-27፤ ኢሳ14፥13-14፤47፥7፤ ሕዝ28፥4፤ዳን4፥30
10፥14 2ነገ19፥22-24፤ ኢዮ31፥25፤ ኢሳ14፥6፤37፥24-25፤ ኤር49፥16፤አብ1፥4፤ ዕን2፥6-11
10፥15 ቍ5፤ ኢሳ7፥20፤45፥9፤ ሮሜ9፥20-21
10፥16 ቍ18፤ ዘኍ11፥33፤ መዝ78፥31፤ኢሳ8፥7፤ 17፥4፤ኤር21፥14
10፥17 ዘኍ11፥1-3፤ 2ሳሙ23፥6፤ ኢዮ41፥21፤ኢሳ1፥31፤ 9፥18፤31፥9፤37፥23፤ ዘካ2፥5
10፥18 ቍ5፤ 2ነገ19፥23
10፥19 ቍ33-34፤ ኢሳ17፥6፤21፥17፤ 27፥13፤32፥19፤ ኤር44፥28
10፥20 ቍ27፤ 2ነገ16፥7፤ 2ዜና14፥11፤28፥20፤ ኢሳ1፥9፤5፥24፤ 11፥10:11፤12፥1:4፤ 17፥7፤19፥18:19፤ 24፥21፤28፥5፤48፥2፤ 50፥10፤52፥6፤ ኤር21፥2፤ሕዝ7፥16፤ ሆሴ3፥5፤6፥1፤ ሚክ3፥11፤7፥7፤ ዘካ9፥16
10፥21 ዘፍ45፥7፤ ኢሳ6፥13፤7፥3፤9፥6፤ ሶፎ3፥13
10፥22 ቍ23፤ ዘፍ12፥2፤ዕዝ1፥4፤ኢሳ11፥11፤28፥22፤46፥3፤ 48፥19፤ ኤር33፥22፤40፥2፤ዳን9፥27 10፥23 ቍ22፤ኢሳ6፥12፤ 28፥22፤ሮሜ9፥27-28 10፥24 ቍ5፤ዘፀ5፥14፤መዝ87፥5-6፤ኢሳ7፥4

[ኸ]13 ወይም፣ *ኀይላቸውን አዋረድሁ::*
[የ]21 በዚህና በቍ22 ላይ ዕብራይስጡ፣ *ሼር - ያሹብ* ይላል::

ነው:: እነዚህ ሁሉ ግዛቶች በ717 ዓ.ቅ.ክ ለአሦር መንግሥት ገብረዋል (36፥19 ይመ)::

10፥10 *ምስሎቻቸው ከኢየሩሳሌምና ከሰማርያ፤* እስራኤላዊ የሆነ ሁሉ ጣዖታትንና ምስሎቻቸውን እንዲያመልክ አይፈቀድለትም፤ ይሁን እንጂ ምድሪቱ በባዕድ አምልኮ ተሞልታ ነበር (2፥8):: ሰማርያ ከ722-721 ዓ.ቅ.ክ በሰልምናሶርና (2ነገ 17፥3-6) በሳርጎን ዳግማዊ ቍጥጥር ሥር ሆነች::

10፥12 *ትዕቢት፡* በትዕቢተኞች ላይ ፍርድ እንደሚመጣ በ2፥11:17 ላይ ተነግሯል::

10፥13-14 *ነኝና ... ሆኜ፤* የአሦር ንጉሥ በትዕቢት ተኵራርቶ ስለ ራሱ ዘጠኝ ጊዜ ይናገራል፤ ከ14፥13-14፤ ሕዝ 28፥2-5 ጋር ያነጻጽሩ::

10፥15 *መጥረቢያ ... መጋዝስ ... በትር ... ዘንግም፤* ቍ 5፤ 9፥4 እና ማብ ይመ::

10፥16 *ጌታ፣ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፤* 1፥24 እና ማብ ይመ:: *የሚያከሳ በሽታ፤* 701 ዓ.ቅ.ክ ላይ የእግዚአብሔር መልአክ የአሦርን ንጉሥ የሰናክሬምን አንድ መቶ ሰማንያ አምስት ሺህ ወታደሮች የገደላቸው በፍጥነት በሚሠራጭ መቅሠፍት ሳይሆን አልቀረም (የ37፥36 ማብ፤ 2ሳሙ 24፥15-16፤ 1ዜና 21፥22:27 ይመ)::

10፥17:20 *ቅዱስ፤* የ1፥4 ማብ ይመ::

10፥18-19 *በደኑ ውስጥ ... ዛፎች፤* የአሦራውያንን ሰራዊት የሚያመለክት ነው፤ ቍ 33-34 ይመ::

10፥19፤ ይህ የተፈጸመው በ612 ዓ.ቅ.ክ (በነነዌ መውደቅ) እንዲሁም በ605 ዓመት (በከርከሚሽ ጦርነት) መካከል ባለው ጊዜ ውስጥ ሳይሆን አይቀርም::

10፥20:27 *በዚያን ቀን፤* ተለይታ የምትታወቅ፣ ድልና ደስታ የሚገኝባት፣ “የእግዚአብሔር ቀን” ናት (የ2፥11:17:20፤ 9፥4 ማብ ይመ)፡ የእስራኤል መንግሥት ተመልሳ ትቋቋማለች፤ ሕዝቡም እግዚአብሔርን ያመሰግናሉ:: ይህን፣ “ቀን” ምዕራፍ 11 ከመሲሑ ዘመን ጋር ያያይዘዋል (11፥10-11፤ 12፥1-4 ይመ)::

10፥20-22 *የተረፉት፤* የ1፥9 ማብ ይመ:: በታማኝነት ጸንተው የተገኙት ትሩፋን በንጉሥ ሕዝቅያስ መሪነት 701 ዓ.ቅ.ክ ከነበረው ከአሦር ወረራ አምልጠዋል (37፥4 ይመ):: በኋላም ቀርተው የነበሩ እንደዚሁ ከባቢሎን ምርኮ ተመለሱ::

10፥20 *በመታቸው ላይ፤* የአሦርን ንጉሥ የሚያመለክት ነው (የ7፥17 ማብ ይመ)::

10፥21 *ኀያሉ አምላክ፤* የ9፥6 ማብ ይመ::

10፥22 *እንደ ባሕር አሸዋ፤* የዘፍ 13፥16፤22፥17 ማብ ይመ:: *ጥፋት ታውጇል፤* እስራኤል ኀጢአት ስለ ሠራ፣ እግዚአብሔር ሕዝቡን በውጭ ወራሪዎች ይቀጣቸዋል::

10፥23-24 *ጌታ፣ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፤* 1፥24 እና ማብ ይመ::

10፥24 *በትር ... ሽመል፤* ቍ 5፤ 9፥4 እና ማብ ይመ::

አሦራውያንን አትፍራቸው::
25በአንተ ላይ ያመጣሁትን ቅጣት በጥቂት
ጊዜ ውስጥ አቆማለሁ፤
በእነርሱም ላይ መቅሠፍቴን አመጣለሁ::"

26የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ምድያምን
በሔሬብ ዐለት አካባቢ እንደ መታ፣
በጅራፍ ይገርፋቸዋል፤
በግብፅ እንዳደረገውም ሁሉ፣
በትሩን በውሆች ላይ ያነሣል::
27በዚያን ቀን ሸክማቸው ከትከሻህ፣
ቀንበራቸውም ከዐንገትህ ላይ ይነሣል፤
ከውፍረትህም የተነሣ
ቀንበሩ ይሰበራል::[*]

28ወደ ዐያት ይገባሉ፣
በሚግሮን ያልፋሉ፤
ጓዛቸውንም በማክማስ ያከማቻሉ::
29መተላለፊያውን ዐልፈው እንዲህ ይላሉ፤
"በጌባዕ ሰፍረን እናድራለን::"
ራማ ደነገጠች፤
የሳኦል ከተማ ጊብዓ ሸሸች::
30የጋሊም ሴት ልጅ ሆይ፤ ጩኺ!
ላይሻ ሆይ፤ አድምጪ!
ምስኪን ዓናቶት ሆይ፤ መልሺላት!
31ማድሜናህ በሽሽት ላይ ነች፤
የጌቢም ሕዝብ ሊደበቅ ይሮጣል::
32በዚህ ቀን ኖብ ይደርሳሉ፤
እጃቸውን በኢየሩሳሌም ኰረብታ፣
በጽዮን ሴት ልጅ ተራራ ላይ በዛቻ ነቀነቁ::
33እነሆ፤ ጌታ፣ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፣
በታላቅ ኀይል ቅርንጫፎችን ይቈራርጣል፤
ረጃጅም ዛፎች ይገነደሳሉ፤
ከፍ ከፍ ያሉትም ይወድቃሉ::
34ጥቅጥቅ ያለውን ደን በመጥረቢያ ይቈራርጣል፤
ሊባኖስም በኀያሉ ፊት ይወድቃል::

10፥25 ቍ3:5፤ መዝ30፥5፤ኢሳ13፥5፤ 17፥14፤24፥21፤ 26፥20፤29፥17፤ 30፥30፤34፥2፤66፥14፤ ዳን8፥19፤11፥36፤ ሚክ5፥6፤ሐጌ2፥6
10፥26 ዘፀ14፥16፤ ኢሳ9፥4፤30፥32፤ 37፥36-38
10፥27 ቍ20፤ ዘሌ26፥13፤ መዝ66፥11፤ኢሳ9፥4፤ 14፥25፤47፥6፤52፥2፤ ኤር30፥8
10፥28 ኢያ1፥11፤ 1ሳሙ13፥2፤14፥2
10፥29 ኢያ18፥24: 25፤መሳ19፥14፤ ነህ11፥31፤ኢሳ15፥5
10፥30 1ሳሙ25፥44፤ ነህ11፥32
10፥32 1ሳሙ21፥1፤ ኢዮ15፥25፤መዝ9፥14፤ ኢሳ16፥1፤ኤር6፥23
10፥33 ዘፀ12፥12፤ ኢሳ2፥13፤5፥15፤ 18፥5፤27፥11፤ ሕዝ17፥4፤አሞ2፥9
10፥34 ዘፍ49፥24፤ 2ነገ19፥23፤ መዝ93፥4፤ኢሳ33፥21፤ ናሆ1፥12፤ዘካ11፥2
11፥1 ቍ10፤ 2ነገ19፥26:30፤ ኢዮ14፥7፥8፤ ኢሳ4፥2፤9፥7፤27፥6፤ ማቴ1፥1፤ራእ4፥2፤ 9፥7፤27፥6፤ማቴ1፥1፤ ራእ5፥5
11፥2 ዘፀ28፥3፤ መሳ3፥10፤ኢሳ9፥6፤ 32፥15፤42፥1፤44፥3፤ 48፥16፤59፥21፤61፥1፤ ሕዝ37፥14፤39፥29፤ ኢዩ2፥28፤ማቴ3፥16፤ ዮሐ1፥32-33፤16፥13፤ ኤፌ1፥17፤ቈላ2፥3፤ 2ጢሞ1፥7
11፥3 ኢሳ33፥6፤

ከእሴይ ግንድ የወጣ ቍጥቋጥ

11 ከእሴይ ግንድ ቍጥቋጥ ይወጣል፤
ከሥሮቹም አንዱ ቅርንጫፍ ፍሬ
ያፈራል::
2የእግዚአብሔር መንፈስ፣
የጥበብና የማስተዋል መንፈስ፣
የምክርና የኀይል መንፈስ፣
የዕውቀትና እግዚአብሔርን የመፍራት
መንፈስ ያርፍበታል::
3እግዚአብሔርን በመፍራት ደስ ይለዋል፤
ዐይኑ እንዳየ አይፈርድም፤
ጆሮውም እንደ ሰማ አይበይንም::
4ነገር ግን ለድኾች በጽድቅ ይፈርዳል፤
ለምድር ምስኪኖችም ፍትሕን ይበይናል፤
በአፉ በትር ምድርን ይመታል፤
በከንፈሩም እስትንፋስ ክፉዎችን ይገድላል::
5ጽድቅ የወገቡ መታጠቂያ፣
ታማኝነትም የጐኑ መቀነት ይሆናል::

6ተኵላ ከበግ ጠቦት ጋር ይኖራል፤
ነብርም ከፍየል ግልገል ጋር ይተኛል፤
ጥጃ፣ የአንበሳ ደቦልና የሰባ ከብት[‡] በአንድነት
ይሰማራሉ፤
ትንሽ ልጅም ይመራቸዋል::
7ላምና ድብ በአንድነት ይሰማራሉ፤
ልጆቻቸውም አብረው ይተኛሉ፤
አንበሳም እንደ በሬ ገለባ ይበላል::
8ጡት የሚጠባ ሕፃን በእባብ ጒድጓድ
ላይ ይጫወታል፤

ዮሐ2፥25፤7፥24 11፥4 ኢዮ4፥9፤5፥16፤40፥18፤መዝ2፥9፤18፥8፤ 72፥2:4፤139፥19፤ኢሳ3፥14፤9፥7፤14፥30፤27፥7፤30፥28:31:33፤ 40፥24፤59፥19፤ሕዝ21፥31፤ዘካ14፥12፤ሚል4፥6፤2ተሰ2፥8፤ ራእ19፥11:15 11፥5 ዘፀ12፥11፤1ነገ18፥46፤ ኢሳ25፥1፤ኤፌ6፥14 11፥6 ኢሳ65፥25 11፥7 ኢዮ40፥15 11፥8 ኢሳ14፥29፤ 30፥6፤59፥5፤65፥20

[*]27 ዕብራይስጡ ከዚህ ጋር ይስማማል፤ የሰብዓ ሊቃናት ትርጒም ግን፣ *ቀንበሩ ከትከሻህ ላይ ይሰበራል* ይላል::
[‡]6 ዕብራይስጡ ከዚህ ጋር ይስማማል፤ የሰብዓ ሊቃናት ትርጒም ግን፣ *የሰባ አንበሳ ይበላል* ይላል::

10፥26-27 *ምድያምን ... ሸክማቸው ... ቀንበራቸውም፤* የ9፥4 ማብ ይመ::

10፥26 *በሔሬብ፤* ከምድያም መሪዎች አንዱ ነው (መሳ 7፥25):: *በግብፅም ... በውሆች፤* ሙሴ በቀይ ባሕር ላይ እጁን በዘረጋ ጊዜ፣ ውሃው የፈርዖንን ሠረገሎች አሰጠማቸው (ዘፀ 14፥26-28 ይመ)::

10፥27 *ከውፍረትህም፤* እንደ ሰባ እንስሳ፣ እስራኤል ቀንበሩን መስበር ይችላል::

10፥28-32፤ የአሦራውያን ሰራዊት ከከተማዪቱ በስተ ሰሜን ዐሥራ ስድስት ኪሎ ሜትር ያህል ወደ ኢየሩሳሌም ስለ መጠጋቱ ኢሳ ይያስ ራእይ እንደሚያይ ሆኖ ይናገራል::

10፥28 *ማክማስ፤* ከኢየሩሳሌም በስተ ሰሜን ዐሥራ አንድ ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ ትገኛለች::

10፥29 *ራማ፤* የሳሙኤል አገር ናት:: ከኢየሩሳሌም 8 ኪሎ ሜትር ያህል ትርቃለች (1ሳሙ 7፥17):: *የሳኦል ከተማ ጊብዓ፤* ከኢየሩሳሌም 5 ኪሎ ሜትር ያህል ትርቃለች:: የመጀመሪያው የእስ ራኤል ንጉሥ ዋና ከተማ ነበረች (1ሳሙ 10፥26 ይመ)::

10፥30 *ምስኪን ዓናቶት፤* የኤርምያስ ከተማ ናት (ኤር 1፥1 ይመ)::

10፥32 *ኖብ፤* በኢየሩሳሌም አጠገብ ያለው የእስኮፐዮስ ተራራ ሊሆን ይችላል:: *በጽዮን ሴት ልጅ፤* ኢየሩሳሌምንና ነዋሪዎቿን የሚገልጥ ዘይቤያዊ አባባል ነው::

10፥33 *ጌታ፣ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፤* 1፥24 እና ማብ ይመ:: *ቅርንጫፎችን ... ዛፎች፤* ሰናክሬምና ሰራዊቱ ይወድቃሉ (ቍ 16-19 እና ማብ ይመ)::

10፥34 *ሊባኖስም፤* የታወቀ የሊባኖስ ዝግባዎችን ያመለክታል (2፥13 እና ማብ ይመ)::

11፥1 *እሴይ፤* የዳዊት አባት ነው (1ሳሙ 16፥10-13 ይመ):: *ግንድ ቍጥቋጥ፤* አሦራውያን ከይሁዳ በቀር ሁሉን አጥፍተዋል፤ የይሁዳን መንግሥት እንዲያበቃ ያደረገው ግን በ586 ዓ.ቅ.ክ ባቢሎናውያን ያካሄዱት ወረራና ምርኮ ነው:: መሲሑ ከዳዊት የዘር ግንድ እንደ ቍጥቋጥ ያድጋል 6፥13 እና ማብ ይመ:: *ቅርንጫፍ፤* የ4፥2፤ ማቴ 2፥23 ማብ ይመ::

11፥2 *የእግዚአብሔር መንፈስ ... ያርፍበታል፤* ልክ እንደ ዳዊት ሁሉ መሲሑ (1ሳሙ 16፥13) የመንፈስ ቅዱስን ኀይል ይለብ ሳል ማለት ነው:: *የምክርና የኀይል፤* ለማድረግ ያሰበውንና የወጠ ነውን በትክክል እንዲያቅድ ያቀደውንም ዳር እንዲያደርስ መንፈስ ቅዱስ ብርታትንና ኀይልን ያድለዋል (የ9፥6 ማብ ይመ):: *እግዚ አብሔርን የመፍራት፤* ምሳ 1፥7 ይመ::

11፥3 *እግዚአብሔርን በመፍራት ደስ ይለዋል፤* ዮሐ 8፥29 ይመ::

11፥4 *በጽድቅ ... ፍትሕን፤* በኢሳይያስ ዘመን የነበሩ ገዦች ጽድቅና ፍትሕ አያደርጉም ነበር (1፥17፤ 5፥7፤ የ9፥7 ማብ ይመ):: *በአፉ በትር፤* በ10፥5:24 እንደ ተገለጸው አሦር የእግዚአብሔር በትር ነው፤ መሲሑ ግን አሕዛብን በብረት በትር ይገዛል (መዝ 2፥9፤ ራእ 19፥5)::

11፥5 *መታጠቂያ፤* አንድ ሰው ጕልበት የሚጠይቅ ሥራ ለመሥራት ቈርጦ ሲነሣ፣ የተንዘረፈፈውን ልብሱን ሰብስብ አድርጎ በመቀነስ ይታጠቀዋል፤ (5፥27 ይመ)::

11፥6-9፤ በመሲሑ ዘመን የሚኖረው ሰላምና ጸጥታ፣ ሕፃናት አስፈሪ ከነበሩ አራዊት ጋር እንኳን ቢጫወቱ እንደማይጐዱ ያመለክታል:: እነዚህ ሁኔታዎች የሚመጣውን የመሲሑን መንግሥት

ጡት የጣለም ሕፃን እጁን በእፉኝት
ጉድጓድ ይከትታል።
9በተቀደሰው ተራራዬ ሁሉ ላይ
ጉዳት ወይም ጥፋት አያደርሱም፤
ውሃ ባሕርን እንደሚሸፍን፣
ምድር ሁሉ እግዚአብሔርን በማወቅ
ትሞላለችና።

10በዚያን ቀን፣ የእሴይ ሥር ለሕዝቦች
ምልክት ሆኖ ይቆማል፤ መንግሥታት ወደ
እርሱ ይመጣሉ፤ ማረፊያውም የከበረ ይሆናል።
11በዚያን ቀን፣[ተ] ጌታ እጁን ዘርግቶ እንደ ገና
የተረፈውን የሕዝቡን ቅሬታ ከአሦር፣ ከታች
ኛው ግብፅ፣ ከላይኛው ግብፅ፣ ከኢትዮጵያ፣
ከኤላም፣ ከባቢሎን፣ ከሐማትና ከባሕር ጠረፍ
ምድር ይሰበስባል።

12ለመንግሥታት ምልክትን ያቆማል፤
ከእስራኤልም የተሰደዱትን መልሶ ያመ
ጣቸዋል፤
የተበተኑትን የይሁዳ ሕዝብ፣
ከአራቱ የምድር ማእዘን ይሰበስባል።
13የኤፍሬም ምቀኝነት ያከትማል፤
የይሁዳ ጠላቶችም[ጠ] ይቈረጣሉ፤
ኤፍሬም በይሁዳ አይቀናም፤
ይሁዳም ኤፍሬምን አይጠላም።
14በምዕራብ በኩል በፍልስጥኤም ተረተር ላይ
ይወርዳሉ፤
ሁለቱም ተባብረው በምሥራቅ ያለውን
ሕዝብ ይዘርፋሉ፤
በኤዶምና በሞዓብ ላይ እጃቸውን ያነሣሉ፤
አሞናውያንም ይገዙላቸዋል።
15እግዚአብሔር
በሚጋረፍም ነፋስ
የግብፅን ባሕረ ሰላጤ ያደርቃል፤
እጁን በኤፍራጥስ ወንዝ[ጨ] ላይ ይዘረጋል፤
ሰባት ታናናሽ ጅረትም አድርጎ ይለያየዋል፤
ስለዚህ ሰዎች ከነጫማቸው መሻገር ይችላሉ።
16እስራኤል ከግብፅ በወጣ ጊዜ
እንደ ሆነው ሁሉ፣
ከአሦር ለተረፈው ቅሬታ ሕዝብ፣
እንዲሁ ጐዳና ይዘጋጅለታል።

የውዳሴ መዝሙር

12 በዚያን ቀን እንዲህ ትላለህ፤
"እግዚአብሔር ሆይ፤
ቀድሞ ተቈጥተኸኝ ነበር፤
አሁን ግን ከቍጣህ ተመለስህ፤
ደግሞም አጽናንተኸኛልና እወድስሃለሁ።
2እነሆ፣ እግዚአብሔር ድነቴ ነው፤
እታመናለሁ፣ ደግሞም አልፈራም፤
*ጌታ እግዚአብሔር ብርታቴና ዝማሬዬ ነው፤
ድነቴም ሆኖአል።"

11፥9 ዘፀ7፥5፤ ዘኍ25፥12፤ 1ሳሙ17፥46፤ መዝ48፥1፤98፥2-3፤ ኢሳ2፥2፡4፤9፥7፤ 19፥21፤45፥6፡14፡ 22፤48፥20፤49፥26፤ 52፥10፤ኤር24፥7፤ 31፥34፤ዕን2፥14 11፥10 ቍ1፤ መዝ20፥5፤116፥7፤ ኢሳ2፥4፤10፥20፤ 14፥1፡3፤18፥3፤ 28፥12፤32፥17-18፤ 40፥2፤49፥23፤ 56፥3፡6፤ 60፥5፡10፤ኤር4፥6፤ 6፥16፤30፥10፤46፥27፤ ሐጌ2፥9፤ዘካ2፥5፤ ሉቃ2፥32፤ዮሐ12፥32፤ ሐሥ11፥18፤ ሮሜ15፥12 11፥11 ዘፍ10፥6፡22፤ ዘዳ30፥4፤ኢሳ1፥9፤ 10፥9፡20፤19፥24፤ 24፥15፤41፥1፡5፤ 42፥4፡10፡12፤49፥1፡ 12፤51፥5፤59፥18፤ 60፥9፤66፥19፤ ኤር16፥15፤44፥1፡15፤ 46፥27፤ሕዝ29፥14፤ 30፥14፤38፥8፤ ሆሴ11፥11፤ ሚክ7፥12፤ዘካ8፥7፤ 10፥10፤ሐሥ8፥27 11፥12 ነህ1፥9፤ መዝ20፥5፤48፥10፤ 67፥7፤106፥47፤ ኢሳ14፥1፡2፤41፥5፡14፤ 43፥5፤49፥5፡22፤ 54፥7፤ኤር16፥15፤ 31፥10፤32፥37፤ ሕዝ28፥25፤ሶፎ3፥10፤ ራእ7፥1 11፥13 2ዜና28፥6፤ ኤር3፥18፤ሕዝ37፥16-17፡22፤ሆሴ1፥11 11፥14 ዘኍ24፥18፤ መሳ6፥3፤ 11፥14-18፤2ዜና26፥6፤28፥18፤ መዝ137፥7፤ኢሳ15፥1፤ 16፥14፤ 25፥3፡10፤34፥5-6፤60፥12፤ 63፥1፤ኤር48፥40፤49፥22፤ ሕዝ25፥12፤ዳን11፥41፤ኢል3፥19፤ አብ1፥1፤ሶፎ2፥8፡11፤ሚል1፥4 11፥15 ዘፍ41፥6፤ዘፀ14፥22፡29፤ ዘዳ11፥10፤ኢሳ7፥20፤ 19፥16፤30፥32፤37፥25፤42፥15፤ኤር50፥38፤ 51፥36 11፥16 ቍ11፤ ዘፍ45፥7፤ዘፀ14፥26-31፤ኢሳ19፥23፤35፥8፤40፥3፤ 49፥11፤51፥10፤ 57፥14፤62፥10፤ኤር50፥5 12፥1 ኢዮ13፥16፤ መዝ9፥1፤71፥21፤ኢሳ10፥20፤25፥1 12፥2 ዘፀ15፥2፤ኢዮ13፥15፤ መዝ18፥1፤ 26፥1፤112፥7፤ኢሳ17፥10፤ 25፥9፤ 26፥3፡4፤33፥6፤ 38፥11፤45፥17፤51፥5፡6፤54፥8፤59፥16፤ 61፥10፤ 62፥11፤ዳን6፥23

[ተ]11 ዕብራይስጡ፣ *ከጳትሮስ* ይላል።
[ጠ]13 ወይም፣ *ባላንጣዎቹ*።
[ጨ]15 ዕብራይስጡ *ወንዙ* ይላል።
*እግዚአብሔር በሚለው ስም ፈንታ ተተክቶ የገባ ነው

ፍጹምነት የሚገልጡ ናቸው 2፥2-4 እና ማብ ይመ፤ 35፥9፤ 65፥20-25፤ ሕዝ 34፥25-29 ይመ።

11፥9 *በተቀደሰው ተራራዬ፤* 2፥2-4 እና ማብ ይመ። *በማወቅ ትሞላለችና፤* የጌታ ትምህርት በኢየሩሳሌም የተሰጠበትን 2፥3 ይመ።

11፥10 *በዚያን ቀን፤* የ10፥20፡27 ማብ ይመ። *የእሴይ ሥር፤* ከቍ 1 ጋር በጣም የሚቀራረብ የመሲሑ የማዕረግ ስም ነው (53፥2፤ ሮሜ 15፥12፤ ራእ 5፥5፤ 22፥16 ይመ)። *ምልክት፤* 5፥26 እና ማብ ይመ።

11፥11 *እንደ ገና፤* የመጀመሪያው ከግብፅ የወጡበት ጊዜ ነው (ቍ 16 ይመ)። ምናልባት ሁለተኛው ከአሦርና ከባቢሎን ምርኮ የተመለሱበትን የሚያመለክት ይሆናል። ይሁን እንጂ አንዳንድ ተርጓሚዎች ይህ ክፍል ኢየሩሳሌም በ70 ዓ.ም. ከተደመሰሰች በኋላ የነበረውን የሕዝቡን መበታተን እንደሚያመለክት የሚያምኑ፣ እንደገና መሰብሰቡ በክርስቶስ ዳግም ምጽአት የሚፈጸም እንደሆነ ያስባሉ። *የተረፈውን፤* የ1፥9፤10፥20-22 ማብ ይመ። *ከታችኛው ግብፅ፤* በሰሜን በኩል ያለው የዐባይ መፋሰሻ (ወንዙ ወደ ሜዲቴራንያን ባሕር የሚገባበት) አውራጃ ነው። *ከላይኛው ግብፅ፤* ደቡባዊው የግብፅ ምድር። *ኤላም፤* ከታችኛው ጢግሮስ ሸለቆ በስተ ሰሜን ምሥራቅ ያለው ምድር ነው (21፥2፤ ኤር 49፥34-39፤ ዳን 8፥1 ይመ)። *ሐማት፤* የ10፥9 ማብ ይመ። *ከባሕር ጠረፍ ምድር፤* በሜዲትራኒያን ባሕር ጠረፍ ያሉትን ከተሞች የሚያመለክት ሳይሆን አይቀርም (41፥1፡5፤ 42፥4፤ ዘፍ 10፥5 ይመ)።

11፥12 *የተሰደዱትን መልሶ ያመጣቸዋል፤* 27፥13፤ 49፥22፤ 56፥8፤ 62፥10፤ 66፥20 ይመ። *ከአራቱ የምድር ማእዘን፤* ቃል በቃል ሲተረጐም፣ "ከአራቱ ክንፎች" ማለት ሲሆን፣ አቻ ትርጒሙ ግን "ከምድር ዳርቻዎች" ማለት ነው (24፥16፤ ኢዮ 37፥3 ይመ)።

11፥13 *የኤፍሬም ምቀኝነት፤* የ7፥2 ማብ ይመ። ከምርኮ በፊት ኤፍሬምና ይሁዳ በየጊዜው እርስ በርሳቸው ይዋጉ ነበር (9፥21 ይመ)።

11፥14 *በምሥራቅ ያለውን ሕዝብ፤* ምናልባት እስራኤልን የዘረፉትን ምድያማውያንንና ሌሎቹን የምሥራቅ ሕዝቦች ይመለከታል (9፥4 ይመ)። *በኤዶምና በሞዓብ ... አሞናውያንም፤* ከግብፅ ከወጡ በኋላ እስራኤላውያን እነዚህን ሕዝቦች አልወጉም (መሳ 11፥14-18 ይመ)። እስራኤላውያን ወደ ፊት አካባቢውን ሁሉ እንደሚቈጣጠሩ በ14፥2፡ 49፥23፤ 60፥12 ተጠቅሶአል (25፥10፤ 34፥5 ይመ)።

11፥15 *የግብፅን ባሕረ ሰላጤ ያደርቃል፤* እስራኤል ከግብፅ በወጡ ጊዜ ቀይ ባሕር መድረቁን የሚጠቅም ነው (ዘፀ 14፥21-22 ይመ)። *በኤፍራጥስ፤* ራእ 16፥12 የኤፍራጥስን ወንዝ መድረቅ ያመለክታል፤ የነገሥታትን ግሥጋሴ የሚያግዱ ዕንቅፋቶችን መወገድ ለማመልከት በትእምርታዊ አገላለጽ የተነገረ ሳይሆን አይቀርም።

11፥16 *ጐዳና፤* ዕንቅፋት የሆኑት ነገሮች እንደሚወገዱና ወደ ኢየሩሳሌም የሚወስደው አውራ ጐዳናም እንደሚሠራ በ57፥14፤ 62፥10 ተገልጾአል (ከ40፥3-4 ጋር ያነጻጽሩ)።

12፥1-6፤ የእግዚአብሔርን ታዳጊነት ለመግለጥ የተዘመሩ ሁለት አጫጭር የምስጋና መዝሙሮች በነዚህ ቍጥሮች ውስጥ ተካተዋል (ቍ 1-3፡4-6 ይመ)፤ እነዚህ መዝሙሮች ከም 7-11 ላይ በከፍተኛ ደረጃ የተገለጸውን ዐቢይ ቁም ነገር የሚያመለክቱ ናቸው (የ7፥1-12፥6 ያለውን ማብ ይመ፤ የ6፥1 ማብ ይመ)።

12፥1፡4 *በዚያን ቀን፤* የ10፥20፡27 ማብ ይመ።

12፥1 *እወድስሃለሁ፤* ምናልባትም ሕዝቡ እግዚአብሔር ስለሚታደገው በእርግጠኝነት ያቀረበው ውዳሴ ነው። *ከቍጣህ ተመለስህ፤* የ9፥12፡17፡21 ማብ ይመ። እግዚአብሔር እስራኤልን ከቀጣ በኋላ፣ ቍጣው አሦርንና ባቢሎንን በመሳሰሉ አገሮች ላይ ይወርዳል።

12፥2፤ *ጌታ፣ እግዚአብሔር፤* የእግዚአብሔር የተጸውዖ ስሙ ለየት ባለ መንገድ መገለጹን ያመለክታል። የመጀመሪያው "ያህ" ማለት ሲሆን፣ ሁለተኛው ግን ምናልባት ያህዌ ተብሎ የሚነበብ ሳይሆን አይቀርም የዘፀ 3፥15 ማብ ይመ። *ድነቴም፤* ከዘፀ 15፥2 የተወሰደ ጥቅስ ሲሆን፣ ግብፃውያን በቀይ ባሕር ስጥመው

[3]ከድነቴ ምንጮች
ውሃ በደስታ ትቀዳላችሁ።

[4]በዚያን ቀን እንዲህ ትላላችሁ፤
"እግዚአብሔርን አመስግኑ፤ ስሙንም ጥሩ፤

ያደረገውንም በአሕዛብ መካከል አስታውቁ፤
ስሙ ከፍ ከፍ ማለቱንም ዐውጁ።
[5]ለእግዚአብሔር ዘምሩ፤ ታላቅ ሥራ ሠርቶአልና፤
ይህም ለዓለም ሁሉ ይታወቅ።
[6]የጽዮን ሕዝብ ሆይ፤ እልል በሉ፤ በደስታም
ዘምሩ፤
በመካከላችሁ ያለው የእስራኤል ቅዱስ ታላቅ
ነውና።

በባቢሎን ላይ የተነገረ ትንቢት

13 የአሞጽ ልጅ ኢሳይያስ ስለ ባቢሎን
ያየው ንግር፤

[2]ብሩራቈተ ኰረብታ ዐናት ላይ ምልክት ስቀሉ፤
ድምፃችሁን ከፍ አድርጋችሁ ጩኹ፤
በመሳፍንቱም በር እንዲገቡ፣
በእጅ ምልክት ስጡ።
[3]በድል አድራጊነቴ ደስ የሚላቸውን
ቅዱሳኔን አዛለሁ፤
ቍጣዬንም እንዲፈጽሙ፣
ተዋጊዎቼን ጠርቻለሁ።

[4]በተራሮች ላይ እንደ ብዙ ሕዝብ ድምፅ፣
የሚሰማውን ጩኸት አድምጡ!
በመንግሥታትም መካከል፣
እንደ ተጨናነቀ ሕዝብ ድምፅ የሆነውን
ውካታ ስሙ!
የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር
ሰራዊቱን ለጦርነት አሰልፎአል።
[5]እግዚአብሔርና የቍጣው ጦር መሣሪያ፣
ምድሪቱን በሙሉ ለማጥፋት፣
ከሩቅ አገር፣
ከሰማያትም ዳርቻ መጥተዋል።

[6]የእግዚአብሔር ቀን ቀርቦአልና አልቅሱ፤
ሁሉን ቻይ[a] ከሆነ አምላክ ዘንድ ጥፋት
ይመጣልና።
[7]ስለዚህ እጆች ሁሉ ሽባ ይሆናሉ፤
የሰውም ሁሉ ልብ ይቀልጣል።
[8]ሽብር ይይዛቸዋል፤
ሥቃይና ጭንቀት ይደርስባቸዋል፤
ምጥ እንደ ያዛት ሴት ያምጣሉ፤
እርስ በርሳቸው በድንጋጤ ይተያያሉ፤
ፊታቸውም በፍርሀት ቀይ ይሆናል።
[9]እነሆ፤ የእግዚአብሔር ቀን ጨካኝ ነው፤
ምድርን ባድማ ሊያደርጋት፣
በውስጧም ያሉትን ኀጢአተኞች ሊያጠፉ፣
ከመዓትና ከብርቱ ቍጣ ጋር ይመጣል።

12፥3 ዘፀ15፥25፤ 2ነገ3፥17፤መዝ36፥9፤ ኤር2፥13፤17፥13፤ ዮሐ4፥10:14
12፥4 ዘፀ3፥15፤ መዝ80፥18፤105፥1፤ 113፥2፤ኢሳ10፥20፤ 24፥15፤25፥1፤26፥8: 13፤54፥5፤60፥3፤ ኤር10፥7፤ሶፎ2፥11፤ ሚል1፥11
12፥5 ዘፀ15፥1፤ መዝ98፥1
12፥6 ዘፍ21፥6፤ መዝ46፥5፤48፥1፤ 78፥41፤98፥4፤99፥2፤ ኢሳ1፥24፤10፥20፤ 17፥7፤24፥14፤29፥19፤ 37፥23፤43፥3:14፤ 45፥11፤48፥20፤ 49፥26፤52፥8፤55፥5፤ ኤር20፥13፤31፥7፤ ሕዝ39፥7፤ሶፎ3፥14-17፤ ዘካ2፥10
13፥1 ቍ19፤ ዘፍ10፥10፤ኢሳ1፥1፤ 14፥4:28፤15፥1፤ 20፥2፤21፥1:9፤ 37፥2፤46፥1-2፤ 48፥14፤ኤር24፥1፤ 25፥12፤ናሆ1፥1፤ ዕን1፥1፤ዘካ9፥1፤12፥1፤ ሚል1፥1፤ራእ14፥8
13፥2 መዝ20፥5፤ ኢሳ24፥12፤45፥2፤ ኤር50፥2፤ 51፥27:58
13፥3 ቍ17፤ ኢዮ40፥11፤መዝ149፥2፤ ኢሳ10፥5፤21፥2፤ ኤር51፥11፤ ጸን5፥28:31፤ኢል3፥11 13፥4 መዝ46፥6፤ኢሳ42፥13፤46፥6፤ 47፥4፤51:15፤ኤር50፥41፤ኢል3፥14 13፥5 ኢሱ6፥17፤ኢሳ5፥26፤ 10፥25፤24፥1፤30፥25፤34፥2፤45፥1፤ 54፥16፤ኤር50፥25
13፥6 ዘፍ17፥1፤ኢሳ2፥12፤10፥3፤14፥15:31፤15፥2፤16፥7፤23፥1፤ ሕዝ30፥2፤ያዕ5፥1 13፥7 ኢሱ2፥11፤ 2ነገ19፥26፤ኢዮ4፥3፤ ኤር47፥3፤ሕዝ21፥7 13፥8 ዘፍ3፥16፤ዘፀ15፥14፤መዝ31፥13፤48፥5፤ ኢሳ21፥4፤ኢል2፥6፤ናሆ2፥10፤ዮሐ16፥21 13፥9 ኢሳ2፥12፤9፥19፤ 26፥21፤66፥16፤ኤር6፥23፤25፥31፤51፥2፤ኢል3፥2

[a]6 ዕብራይስጡ ሻዳይ ይላል።

የተሸነፉበትን ጊዜ ያስታውሳል (መዝ 118፥14 ይመ)።

12፥3 *ምንጮች፤* እስራኤላውያን ከግብፅ ወጥተው በምድረ በዳ በተቅበዘበዙ ጊዜ፣ እግዚአብሔር ከሚያስፈልጋቸው በላይ ውሃ አፍልቆ እንደ ሰጣቸው ያመለክታል (ዘፀ 15፥25:27 ጋር ያነጻጽሩ)። እዚህ ላይ ግን እግዚአብሔር ወደ ፊት የሚፈጽመው የማዳን ሥራው ራሱ፣ እስራኤላውያን ሕይወት ሰጪ የሆነውን ውሃ የሚቀዱበት "ምንጭ" እንደ ሆነ ያመለክታል (መዝ 36፥9፤ ኤር 2፥13፤ ዮሐ 4፥10 ይመ)።

12፥6 *እልል በሉ፤ በደስታም ዘምሩ፤* በ54፥1 ላይ እንደምናየው፣ ጽዮን ሕዝቧ ወደ አገሩ ስለ መመለሱ ከምትገልጸው ደስታ መካከል እነዚህ አባባሎች እንደ ገና ተጠቅሰዋል። *የእስራኤል ቅዱስ፤* የ1፥4፤ 6፥1 ማብ ይመ።

13፥1-23፥18፤ በሕዝቦች ላይ የተነገረ ተከታታይ ትንቢት ነው (ኤር 46፥51፤ ሕዝ 25፥32፤ አሞ 1-2፤ ሶፎ 2፥4-15 ይመ)። የእግዚአብሔር ፍርድ በታናናሾቹ ሕዝቦችና መንግሥታት ላይ ከመምጣቱ በፊት በባቢሎን (13፥1-14፥23 ከዚያም በአሦር 14፥24-27) ጀመረ። እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ ሲፈርድ፣ ጣዖት አምላኪዎችን አይነካቸውም፤ አያገኛቸውም ማለት አይደለም (ኤር 25፥29 ይመ)። በሌላ መልኩ እግዚአብሔር በአሕዛብ ላይ ሲፈርድ ለሕዝቡ መድኀኒት ያመጣል ማለት ነው (ለምሳሌ 10፥12 ይመ)።

13፥1-14፥27፤ ይህ ትንቢት በአዲሲቱ ባቢሎን ግዛተ ዐፄ የነበረችውን ባቢሎን የሚመለከት ሳይሆን፣ በአሦር ግዛተ ዐፄ ሥር የነበረችውን ባቢሎን የሚመለከት ሳይሆን አይቀርም፤ ስለዚህ ትንቢቱ በቀጥታ የሚመለከተው ባቢሎንን ዋና ከተማው ያደረገውን የአሦርን ግዛተ ዐፄ ነው። ዓ.ቅ.ክ ከ729 ጀምሮ የአሦር ነገሥታት፣ "የባቢሎን ንጉሥ" የሚል መጠሪያ ነበራቸው።

13፥1፤ የ1፥1 ማብ ይመ። *ንግር፤* በዕብራይስጥ የዚህ ቃል ትርጕም፣ "ማንሣት፣ መሸከም" ከሚለው ግስ ጋር ይመሳሰላል፤ ስለዚህ በጥቅሉ ሲተረጐም ድምፅን ከፍ አድርጎ መናገር ወይም መሸከም የሚለውን ትርጕም ይሰጣል። እንዲህ ዐይነቱ ንግር አብዛኛውን ጊዜ የፍርድ መልእክት የያዘ ነው። *ባቢሎን፤* 21፥1-9፤ 46፥1-2፤ 47፥1-15፤ ኤር 50-51 ይመ። ፍርዱ የተነገረውም መጀመሪያ በዚያኑ ጊዜ አሦር ከፈጠረችው ችግር የተነሣ ሲሆን፣ በኋላም ባቢሎን በ605 እና በ586 ዓ.ቅ.ክ ላይ የይሁዳንና የኢየሩሳሌምን ውድቀት የምታመጣ በመሆኑ ነው። በ532 ዓ.ቅ.ክ ላይ ባቢሎን በፐርሺያዊው ቂሮስ ተሸነፈች (45፥1፤ 47፥1 ይመ)። ይህም በኋለኛው ጊዜ በእግዚአብሔር መንግሥት ላይ ለሚነሡት የዓለም ኀያላን ትእምርት ሆኖ ቀርቦአል (ከ1ጴጥ 5፥13 ጋር ያነጻጽሩ)፣ የመጨረሻ ውድቀቱም በራእይ 14፥8፤ 16፥19፤ 17-18 ላይ ተነግሮአል፤ እዚህ ላይ ግን ባቢሎን የአሦር ዓጼያዊ መንግሥት አንድ ክፍል ሆና ተቈጥራለች (14፥24-27 እና የ13፥1-14፥27 ማብ ይመ)።

13፥2 *ምልክት ስጡ፤* የ5፥26 ማብ ይመ።

13፥3 *ቅዱሳኔን፤* የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለመፈጸም የተለዩትን ማለት ነው። አሦርን፣ "ብቍጣዬ በትር" ካለበት ከ10፥5 ጋር ያነጻጽሩ፤ 45፥1 ይመ። *ቍጣዬንም፤* የእግዚአብሔር ቍጣ ከዚያ በኋላ በእስራኤል ላይ አልወረደም (5፥25፤ 9፥12:17:21፤ 10፥4 ይመ)፤ የእስራኤልን ጠላቶች ግን አድቅቆአቸዋል (ቍ 5፥9:13 ይመ፤ ከ30፥27 ጋር ያነጻጽሩ)። እግዚአብሔር ኀጢአትን፣ በተለይም ትዕቢትን መቅጣቱ ተገቢ ነው (ቍ 11 ይመ)።

13፥4 *የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ሰራዊቱን ለጦርነት አሰልፎአል፤* እግዚአብሔር የእስራኤል ሰራዊት (1ሳሙ 17፥45)፣ የኀያላን መላእክት (1ነገ 22፥19፤ ሉቃ 2፥13) እና እዚህም ባቢሎንን የሚደመስሰው ሰራዊት አለቃ ነው።

13፥5 *የቍጣው መሣሪያ፤* በኢሳይያስ ዘመን አሦር በእግዚአብሔር እጅ የተያዘ የቅጣት በትር ሲሆን፣ ባቢሎን ራሱም የኋላ ኋላ የእግዚአብሔር ጦር መሣሪያ ሆኖ ያገለግላል (10፥5 እና ማብ ይመ)።

13፥6:9 *የእግዚአብሔር ቀን፤* የ2፥11:17:20 ማብ ይመ።

13፥7 *እጆች ሁሉ ሽባ ይሆናሉ፤* ድፍረት ያጣሉ ማለት ነው፤ ኤር 6፥24 ይመ።

13፥8 *ሽብር፤* በእግዚአብሔር ቍጣ የሚመጣ ቅዱስ ጦርነት ብዙ ጊዜ በጠላት ላይ ከባድ ድንጋጤ ያመጣል (ዘፀ 15፥14-16፤ መሳ 7፥21-22 ይመ)። *ሥቃይና ... ምጥ፤* ብዙውን ጊዜ ነቢያት በፍርድና በጦርነት የሚመጣውን ሥቃይ ሴት ልትወልድ በምትቃረብበት ሰዓት ከሚያጣድፋት ኀይለኛ ምጥ ጋር ያመሳስሉታል።

10 የሰማይ ከዋክብትና ስራዊታቸው፣
ብርሃን አይሰጡም፤
ፀሓይ ገና ከመውጣቷ ትጨልማለች፤
ጨረቃም ብርሃኗን አትሰጥም።
11 ዓለምን ስለ ክፋቷ፣
ክፉዎችንም ስለ ኀጢአታቸው እቀጣለሁ፤
የትዕቢተኞችን እብሪት እሽራለሁ፤
የጨካኞችንም ጕራ አዋርዳለሁ።
12 ሰውን ከነጠረ ወርቅ ይልቅ ውድ፣
ከኦፊርም ወርቅ ይበልጥ ብርቅ አደርጋለሁ።
13 ስለዚህ በሰራዊት ጌታ *በእግዚአብሔር* *መዓት*፣
ቍጣው በሚነድበት ቀን፣
ሰማያትን እነቀንቃለሁ፤
ምድርንም ከስፍራዋ አናውጣለሁ።
14 እንደሚታደን ሚዳቋ፣
እረኛም እንደሌለው የበግ መንጋ፣
እያንዳንዱ ወደ ወገኑ ይመለሳል፣
እያንዳንዱም ወደ አገሩ ይሸሻል።
15 የተማረከ ሁሉ ይወጋል፤
የተያዘም ሁሉ በሰይፍ ይወድቃል።
16 ዐይናቸው እያየ ሕፃናታቸው ይጨፈጨፋሉ፤
ቤታቸው ይዘረፋል፤ ሚስቶቻቸው
ይደፈራሉ።
17 እነሆ፤ ለብር ደንታ የሌላቸውን፣
በወርቅም ደስ የማይሰኙትን፣
ሜዶናውያንን አስነሣባቸዋለሁ።
18 ቀስታቸው ጕበዞችን ይፈጃል፤
ሕፃናትን አይምሩም፤
ዐይናቸውም ለልጆች አይራራም።
19 የመንግሥታት ዕንቍ፣
የከለዳውያን* ትምክሕት፣
የሆነችውን ባቢሎንን፣
እግዚአብሔር እንደ ሰዶምና እንደ ገሞራ
ይገለብጣታል።
20 በዘመናት ሁሉ የሚቀመጥባት አይኖርም፤
የሚቀመጥባትም የለም
ዐረብ በዚያ ድንኳኑን አይተክልም፤
እረኛም መንጋውን በዚያ አያሳርፍም።
21 ነገር ግን የምድረ በዳ አራዊት በዚያ ይተኛሉ፤
ቀበሮዎች ቤቶቿን ይሞላሉ፤
ጕጕቶች በዚያ ይኖራሉ፤
በበረሓ ፍየል የሚመስሉ አጋንንትም
ይዘሉበታል።
22 ጅቦች በምሽጎቿ፣
ቀበሮዎችም በተዋቡ ቤተ መንግሥቶቿ
ይጮኻሉ፤
ጊዜዋ ቀርቦአል፤
ቀኗም አይራዘምም።

14 እግዚአብሔር ለያዕቆብ ይራራለታል፤
እስራኤልን እንደ ገና ይመርጠዋል፤
በራሳቸውም አገር ያኖራቸዋል።
መጻተኞች አብረዋቸው ይኖራሉ፤
ከያዕቆብም ቤት ጋር ይተባበራሉ።
2 አሕዛብም ይወስዷቸዋል፤
ወደ ገዛ ስፍራቸውም ይመልሷቸዋል።
የእስራኤል ቤት አሕዛብን ርስት ያደርጓቸዋል፤
በእግዚአብሔርም ምድር ወንዶችና ሴቶች
ባሪያዎች አድርገው ይገዟቸዋል፤

13፥10 ዘፀ10፥22፤ ኢዮ9፥7፤ ኢሳ5፥30፤ 24፥23፤ ሕዝ32፥7፤ አሞ5፥20፤8፥9፤ ዘካ14፥7፤ ማቴ24፥29፤ ማር13፥24፤ ራእ8፥12 13፥11 መዝ10፥5፤ 125፥3፤ ምሳ16፥18፤ ኢሳ2፥9፤3፥11፤11፥4፤ 23፥9፤25፥3፡5፤ 26፥21፤29፥5፡20፤ 49፥25፡26፤65፥6-7፤ 66፥16፤ሕዝ28፥2፤ ዳን4፥37፤5፥23 13፥12 ዘፍ10፥29፤ ኢሳ4፥1 13፥13 ኢዮ9፥5፥6፤ መዝ102፥26፤ ኢሳ9፥19፤14፥16፤ 34፥4፤51፥6፤ ማቴ24፥7፤ማር13፥8 13፥14 ዘፍ11፥9፤ 1ነገ22፥17፤ምሳ6፥5፤ ኢሳ17፥13፤21፥15፤ 22፥3፤33፥3፤ኤር4፥9፤ 46፥16፤50፥16፤51፥9፤ ናሆ3፥7፤ማቴ9፥36፤ ዮሐ10፥11 13፥15 ኢሳ14፥19፤ ኤር50፥25፤51፥4 13፥16 ቍ18፤ ዘፍ34፥29፤ዘኍ16፥27፤ 2ነገ8፥12፤ሆሴ13፥16 13፥17 ቍ3፤ 2ነገ18፥14-16፤ ምሳ6፥34-35፤ ኤር50፥9፡41፤51፥1 13፥18 ቍ16፤ ዘዳ32፥25፤መዝ7፥12፤ ኢሳ14፥22፤41፥2፤ 47፥6፡9፤ኤር6፥23፤4 9፥26፤50፥9፡14፡29፡ 30፡42፤51፥4 13፥19 ቍ1፤ ዘፍ19፥25፤ መዝ137፥8፤ ኢሳ1፥9-10፤47፥5፤ ዳን2፥37፡38፤4፥30፤ ሮሜ9፥29፤ራእ14፥8 13፥20 2ዜና17፥11፤ኢሳ14፥23፤34፥10-15፤ ኤር51፥29፡37-43፡62 13፥21 ዘሌ11፥16-18፤ 17፥7፤ዘዳ14፥15-17፤2ዜና11፥15፤መዝ74፥14፤ኤር14፥6፤ራእ18፥2 13፥22 ዘዳ32፥35፤ኢሳ25፥2፤32፥14፤34፥13፡14፤35፥7፤43፥20፤ ኤር9፥11፤48፥16፤49፥33፤50፥39፤51፥33፡37፤ሚል1፥3 14፥1 ዘፍ18፥19፤ዘፀ12፥43፤2ዜና6፥6፤መዝ102፥13፤ኢሳ11፥10፤ 41፥8፤42፥1፤44፥1፤45፥4፤49፥7፡10፡13፤54፥7-8፡10፤65፥9፡22፤ ኤር3፥18፤16፥15፤23፥8፤33፥26፤ሕዝ47፥22፤ዘካ1፥17፤2፥12፤3፥2፤ 8፥22-23፤10፥6፤ኤፌ2፥12-19 14፥2 መዝ49፥14፤149፥8፤ኢሳ11፥12፤ 26፥15፤43፥14፤45፥14፤49፥7፡23፡25፤54፥3፤60፥9፡12፡14፤61፥5፤ ኤር30፥16፤ 40፥1፤49፥2፤ሕዝ39፥10፤ሶፎ3፥19፤ዘካ2፡9

*19 ወይም፣ *ባቢሎናውያን* ማለት ነው።

13፥10 *ከዋክብትና ... ፀሓይ ... ጨረቃም፤* በጠፈር አካላት ላይ የሚፈጠር ጨለማ አብዛኛውን ጊዜ ከጌታ ቀን ጋር ይያያዛል (ኢል 2፥10፡31፤ ራእ 6፥12-13 ይመ፤ ከመሳ 5፥20 ጋር ያነጻጽሩ)።
13፥11 *እብሪት ... ጕራ፤* ከ2፥9፡11፡17፤ 5፥15 ጋር ያነጻጽሩ።
13፥12 *ውድ ... ብርቅ፤* ጦርነት ወንድ ወንዱን ለመጨረስ ጊዜ አይወስድበትም (4፥1 እና ማብ ይመ)። *ከኦፊርም ወርቅ፤* ንጉሥ ሰሎሞን ከዚሁ ቦታ እጅግ ብዙ ወርቅ ያስመጣ ነበር (1ነገ 9፥28፤ 10፥11 እና ማብ ይመ)።
13፥13 *ሰማያትን እነቀንቃለሁ፤ ምድርንም ... አናውጣለሁ፤* የነጐድጓድ ድምፅና የመሬት መንቀጥቀጥ ብዙውን ጊዜ እግዚአብሔር በኀይል መገኘቱን ያመለክታሉ (የቍ 10፤ 34፥4፤ ዘፀ 19፥16 ማብ ይመ)። በረዶም ከእነዚሁ ጋር አብሮ ሊመጣ ይችላል (ከ30፥30፤ ኢሱ 10፥11 ጋር ያነጻጽሩ)።
13፥14 *ይሸሻል፤* ከአሦር ግዛት ለማለት ነው።
13፥16 *ሕፃናታቸው ይጨፈጨፋሉ፤* ወራሪው ሰራዊት ሕፃናትንና ልጆችንም ጭምር ስለሚፈጅ፣ የሚዋጋ ተተኪ ትውልድ አይኖርም፤ በከተማዪቱም የሰው ዘር አይታይባትም (መዝ 137፥8-9፤ ሆሴ 10፥14፤ ናሆ 3፥10)። *ሚስቶቻቸው ይደፈራሉ፤* ሴቶችም እንደዚሁ ጦርነት ጊዜ በእጅጉ ይሠቃያሉ። ባሎቻቸው ስለሚገደሉ እንደ ሴትኛ ዐዳሪ ይሆናሉ (የአሞ 7፥17 ማብ ይመ)።
13፥17 *ሜዶናውያንን፤* ዛሬ ቦታው በሰሜን ምዕራብ ኢራን ውስጥ ይገኛል። ሰምንት መቶ ዓ.ቅ.ክ ላይ በአሦርና በምድያም መካከል ግጭት ተፈጥሮ ነበር፤ አንዳንዶች ግን የዚህን ትንቢት መፈጸም የሚያያይዙት ሜዶናውያን ከባቢሎናውያን ጋር በመተባበር በ612-609 ዓ.ቅ.ክ ካሸነፉበት በኋላም ዳግመኛ ከቂሮስ ጋር አንድ ሆነው በ539 ዓ.ቅ.ክ ላይ ባቢሎንን ድል ካደረጉበት ጊዜ ጋር ነው (ኤር 51፥11፡28፤ ዳን 5፥31፤ 6፥28 ይመ)።
13፥19 *ትምክሕት፤* ባቢሎን በቤተ ጣዖቶቿና በቤተ መንግሥቷ ሕንጻዎች፣ እጅግ ውብ ከተማ ሆነች (ዳን 4፥29-30 ይመ)። ሰገነት ላይ የሚገኘው የናቡከደነፆር የአትክልት ስፍራ ጥንታዊ ከሆኑ ሰባት የዓለም አስደናቂ ነገሮች አንዱ ነው። *የከለዳ ውያን፤* የአዲሲቱ የባቢሎን መንግሥት ከ612-539 ዓ.ቅ.ክ ላይ ከደቡባዊው ባቢሎን በመጡ ከለዳውያን ይመራ ነበር። በ626 ዓ.ቅ.ክ አካባቢ፣ ናቦፖላሳር ተለያይተው የነበሩትን ነገዶች አንድ አደረጋቸው፤ ልጁም ናቡከደነፆር መሪያቸው ሆነ (ዘመኑ 605 ዓ.ቅ.ክ ነው)። እንደ ሰዶምና እንደ ገሞራ ቀደም ሲል ኢሳይያስ እነዚህን ከተሞች ከይሁዳ ጋር አነጻጽሮአቸዋል (1፥9-10 እና ማብ ይመ)።
13፥20-22፤ በ34፥10-15 ላይ የኤዶምን ባድማነት በማስመልከት የቀረበውን ተመሳሳይ ዝርዝር መግለጫ ይመ፤ ከራእ 18፥2 ጋር ያነጻጽሩ።
13፥20 *የሚቀመጥባት አይኖርም፤* ባቢሎን ከክርስቶስ ልደት በኋላ በሰባተኛው ምእተ ዓመት ፈጽሞ ሰው የማይኖርባት ምድረ በዳ ሆና ነበር።
13፥21 *በበረሓ ፍየል፤* ይህ ስም ከአጋንንት ጋር የተያያዘ ነው፤ ዘሌ 17፥7፤ 2ዜና 11፥15 ይመ። በራእ 18፥2 ላይ የወደቀችው ባቢሎን የአጋንንትና የክፉ መናፍስት መኖሪያ መሆኗ ተገልጾአል።
14፥1 *ይራራለታል ... ያኖራቸዋል፤* የባቢሎን መውደቅ ከእስራኤል መንግሥት ዳግም ምሥረታ ጋር የተያያዘ ነው። እግዚአብሔር ለሕዝቡ ምሕረት የማድረጉ ነገር ከምዕራፍ 40-66 ባለው ክፍል መሪ ሐሳብ ሆኖ ቀርቦአል (40፥1-2 ይመ)። *በራሳቸውም አገር፤* 2፥2-4፤ 11፥10-12 እና ማብ ይመ። *መጻተኞች አብረዋቸው ይኖራሉ፤* 11፥10፤ 56፥6-7፤ 60፥3 ይመ።
14፥2 *አሕዛብም ... ስፍራቸው፤* የ5፥26 ማብ ይመ። *አሕዛብን ርስት ያደርጓቸዋል፤* የ11፥14 ማብ ይመ።

የማረኳቸውን ይማርኳቸዋል፤
  የጨቈኗቸውንም ይገዟቸዋል።

[3]እግዚአብሔር ከሥቃይህ፣ ከመከራህና ከጽኑ
ባርነትህ ባሳረፈህ ቀን፣ [4]በባቢሎን ንጉሥ
ላይ ትሣለቃለህ፤ እንዲህም ትላለህ፤

  ጨቋኙ እንዴት አበቃለት!
  አስገባሪነቱስ[L] እንዴት አከተመ!
[5]እግዚአብሔር የክፉዎችን ዘንግ፣
  የገዦችንም በትረ መንግሥት ሰብሮአል፤
[6]ሕዝቦችን በማያቋርጥ ቍጣ የመታውን፣
  ያለ ርኅራኄ እያሳደደ
  የቀጠቀጠውን ሰብሮአል።
[7]ምድር ሁሉ ሰላምና ዕረፍት አግኝታለች፤
  የደስታም ዝማሬ ታስተጋባለች።
[8]ጥድና የሊባኖስ ዝግባ እንኳ ደስ ብሎአቸው፣
  "አንተም ወደቅህ፤
ዕንጨት ቈራጭም
  መጥረቢያ አላነሣብንም" አሉ።

[9]በመባህ ጊዜ
  ሲኦል[T] ልትቀበልህ ተነሣሥታለች፤
ይቀበሉህም ዘንድ የሙታንን መናፍስት፣
  በዓለም ገዥ የነበሩትን ሁሉ ቀሰቀሳለች፤
በአሕዛብ ላይ የነገሡትን ነገሥታት
  ከዙፋናቸው አውርዳለች።
[10]እነርሱ ሁሉ ይመልሱልሃል፤
  እንዲህም ይሉሃል፤
"አንተም እንደ እኛ ደከምህ፤
  እንደ እኛም ሆንህ።"
[11]ክብርህ፣ ከነበገና ድምፁ
  ወደ ሲኦል ወረደ፤
ብሎች ከበታችህ ተነጥፈዋል፤
  ትሎችም መደረቢያህ ይሆናሉ።

[12]አንተ የንጋት ልጅ፣ አጥቢያ ኮከብ ሆይ፤
  እንዴት ከሰማይ ወደቅህ!
አንተ ቀድሞ መንግሥታትን ያዋረድህ፤
  እንዴት ወደ ምድር ተጣልህ!
[13]በልብህም እንዲህ አልህ፤
  "ወደ ሰማይ ዐርጋለሁ፤
ዙፋኔንም
  ከእግዚአብሔር ከዋክብት በላይ ከፍ አደርጋለሁ፤
በተራራው መሰብሰቢያ፣
  በተቀደሰውም ተራራ[U] ከፍታ ላይ በዙፋኔ
    እቀመጣለሁ፤
[14]ከደመናዎችም ከፍታ በላይ ዐርጋለሁ፤
  ራሴንም እንደ ልዑል አደርጋለሁ።"
[15]ነገር ግን ወደ ሲኦል፣
  ወደ ጥልቁም ጒድጓድ ወርደሃል።

[16]የሚያዩህም አትኵረው እየተመለከቱህ፣
  በመገረም ስለ አንተ እንዲህ ይላሉ፤
"ያ ምድርን ያናወጠ፣
  መንግሥታትን ያንቀጠቀጠ፣ ይህ ሰው ነውን?
[17]ዓለምን ምድረ በዳ ያደረገ፤
  ከተሞችን ያፈራረሰ፣
  ምርኮኞቹንም ወደ አገራቸው እንዳይሄዱ
    የከለከለ ይህ ነውን?"

[18]የአሕዛብ ነገሥታት ሁሉ በክብር አንቀላፍተዋል፤
  በየመቃብራቸው ዐርፈዋል።
[19]አንተ ግን እንደማይፈለግ ቅርንጫፍ፣
  ከመቃብር ወጥተህ ተጥለሃል፤
በሰይፍ በተወጉት፣
  ወደ ጥልቁ ድንጋዮች በወረዱት፣

14፥3 ዘፀ1፥14፤ ኢዮ3፥17፤ኢሳ11፥10
14፥4 ኢሳ9፥4፤ 13፥1፤ሚክ2፥4፤ዕን2፥6
14፥5 መዝ110፥2፤ 125፥3፤ኢሳ10፥15
14፥6 2ነገ15፥29፤ መዝ47፥3፤ ኢሳ10፥14፤47፥6፤ ዕን1፥17
14፥7 ዘኍ6፥26፤ መዝ98፥1፤126፥1-3፤ ኢሳ12፥6፤ኤር50፥34፤ ዘካ1፥11
14፥8 2ነገ19፥23፤ 1ዜና16፥33፤ መዝ65፥13፤ ኢሳ37፥24፤ሕዝ31፥16
14፥9 ኢዮ3፥14፤ 26፥5፤ምሳ30፥16፤ ሕዝ32፥21፤ዘካ10፥3
14፥10 ሕዝ26፥20፤ 32፥21
14፥11 ዘኍ16፥30፤ ኢዮ7፥5፤21፥26፤ 24፥20፤ምሳ30፥16፤ ኢሳ5፥12፤51፥8፤ 66፥24፤ሕዝ26፥13፤ አሞ6፥5
14፥12 ሕዝ26፥17፤ ሉቃ10፥18፤ 2ጴጥ1፥19፤ራእ2፥28፤ 8፥10፤9፥1
14፥13 መዝ82፥1፤ ኢሳ37፥24፤ሕዝ28፥2፤ ዳን5፥23፤8፥10፤ አብ1፥4፤ማቴ11፥23፤ 2ተሰ2፥4
14፥14 ዘፍ3፥5፤ ዘኍ24፥16፤ኢዮ20፥6፤ ኢሳ10፥13፤47፥8፤ ኤር50፥29፤51፥53፤ ዳን11፥36፤2ተሰ2፥4
14፥15 ኢዮ21፥13፤ መዝ55፥23፤ኢሳ13፥6፤ 45፥7፤47፥11፤ ኤር51፥8፡43፤ ሕዝ31፥16፤32፥23፤ ማቴ11፥23፤ ሉቃ10፥15

14፥16 ኢሳ2፥19፤13፥13፤ኤር50፥23፤ኢል3፥16፤ሐጌ2፥6፡21፤ ራእ18፥9 14፥17 ዘፀ7፥14፤2ነገ15፥29፤መዝ52፥7፤ኢሳ15፥6፤ ኤር50፥33፤ኢል2፥3፤ራእ18፥18 14፥18 ኢዩ21፥32
14፥19 ኢሳ13፥15፤22፥16-18፤34፥3፤ኤር8፥1፤36፥30፤41፥7-9

[L]4 የሙት ባሕር ጥልቅ፣ የሰብዓ ሊቃናት ትርጕምና የሱርስቱ ቅጅ ከዚህ ጋር ይስማማል፤ ነገር ግን በማሶሬቱ ቅጅ የቃሉ ትርጕም በትክክል አይታወቅም።
[T]9 በዚህና በቍጥር 11 እንዲሁም 15 ላይ አንዳንድ ቅጆች፣ መቃብር ይላሉ።
[U]13 ወይም ሰሜን፤ በዕብራይስጡ፣ ዛፎን ተብሎ መተርጐም ይችላል።

14፥3-21፤ የባቢሎን ንጉሥ ራሱን ከፍ ከፍ አድርጎ በማየት እንደ አምላክ ለመሆን መንጠራራት ቢያምረውም (ቍ 12-14 ይመ)፣ የዓለም መሪዎች ሁሉ ወደሄዱበት መቃብር ከመውረድ አልዳነም።

14፥3 *ከሥቃይህ ... ከጽኑ ባርነትህ፤* የባቢሎን ምርኮ እስ ራኤል በምድረ ግብፅ ከነበሩበት የባርነት አገዛዝ ከባድ ቀንበር ጋር ባብዛኛው የሚመሳሰል ነበር (ከዘፀ 1፥14 ጋር ያነጻጽሩ)።

14፥4 *በባቢሎን ንጉሥ፤* ለአሦር ንጉሥ የተሰጠ ሌላ ስም ነው። *ትሣለቃለህ፤* በራእ 18 እንደ ተጻፈው በባቢሎን ላይ ከተደረገው ሥላቅ ጋር ያነጻጽሩ።

14፥5 *ዘንግ ... በትረ መንግሥት፤* 10፥5 እና ማብ ይመ፤ እንዲሁም 10፥24 ይመ።

14፥7 *ዝማሬ ታስተጋባለች፤* 12፥6 እና ማብ ይመ።

14፥8 *ጥድና ... ዝግባ፤* ኢሳይያስ አብዛኛውን ጊዜ ተፈጥሮን በሰውኛ ዘይቤ ይገልጻል። በ44፥23 ላይ ዛፎች ከተራሮች ጋር እንደ ዘመሩ ተጠቅሶአል (ከ55፥12 ጋር ያነጻጽሩ)። *የሊባኖስ ዝግባ፤* እጅግ ውድ የሆኑትን እነዚህን ዛፎች የባቢሎንና የአሦር ነገሥታት ለብዙ መቶ ዓመታት ሲያግዟቸው ኖረዋል።

14፥9 *ገዥ፤* በቀጥታ፣ "ፍየሎች" ማለት ነው። ፍየል ብዙውን ጊዜ የበግን መንጋ መርቶአል (ኤር 50፥8 ይመ)። በዘካ 10፥3 ላይም ቃሉ፣ "እረኞች" ከሚለው ጋር ተያይዞ ይገኛል። *ከዙፋ ናቸው አውርዳለች፤* በሙታኑ መካከል ያሉት ሁኔታዎች፣ በምድር ላይ በነበሩበት ጊዜ ከፈጸሟቸው ተግባሮች ጋር ተያይዘው በግልጽ ተቀምጠዋል።

14፥11 *ክብርህ ... ሲኦል፤* ከ5፥14 ጋር ያነጻጽሩ። *ከነበገና ድምፁ፤* ሙዚቃ አንዳንድ ጊዜ የተድላና የደስታ ምልክት ነው (አሞ 6፥5-6)።

14፥12-15፤ አንዳንዶች ይህ ክፍል ኢሳይያስ የሰይጣንን አወዳደቅ አስመልክቶ የገለጸበት ስፍራ እንደ ሆነ (ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዚች ምድር ላይ በነበረበት ዘመን ይህንኑ ድርጊት ከራሱ ጋር አያይዞ ከጠቀሰበት ከሉቃ 10፥18 ጋር ያነጻጽሩ)ያምናሉ። ምንባቡ በግልጽ የሚያመለክተው ግን በኋለኛው ዘመን፣ "አውሬው" በመባል የመጨረሻውን ዘመን ባቢሎን ለሚመራው ምሳሌ ሆኖ የቀረበውን (ራእ 13፥4፡ 17፥3 ይመ) የባቢሎን ንጉሥ ነው። በሕዝ 28 የጢሮስ ገዥ ከተገለጠበት ማብራሪያ ጋር ያነጻጽሩ።

14፥12 *አጥቢያ ኮከብ፤* ይህ ቃል ከዕብራይስጥ ወደ ሮማይስጥ (ላቲን) ቋንቋ ሲመለስ፣ "ሉሲፈር" የሚል ትርጒም ተሰጥቶታል።

14፥13 *በተቀደሰውም ተራራ፤* የዛፎን ተራራ (መዝ 48፥1-2 ይመ) ወይም የካስየስ ተራራ ይባላል፤ በሶርያ ኡጋሪት ከሚባለው ስፍራ በስተ ሰሜን ምሥራቅ 40 ኪሎ ሜትር ያህል ይርቃል። ግሪኮች ስለ ኦሊምፐስ ተራራ እንደሚያስቡት፣ ከነዓናውያን ተራ ራውን የአማልክት መኖሪያና መገናኛ ቦታ ነው ብለው ያስቡ ነበር (መዝ 48፥2 እና ማብ ይመ)፤ ከመዝ 82፥1 ጋር ያነጻጽሩ።

14፥16-20፤ እነዚህ ጥቅሶች በሙታኑ ዓለም በሲኦል ያለውን ሁኔታ ሳይሆን፣ በምድር የሚፈጸመውን የሚገልጹ ይመስላሉ (ምናልባት ደግሞ ቍ 9-10 ይመ)።

14፥17 *ምርኮኞቹንም ወደ አገራቸው እንዳይሄዱ፤* ልክ እንደ አሦራውያን ሁሉ፣ ባቢሎናውያንም በመካከላቸው ያሉትን ዐመፀኞች ቅስም ለመስበር ካሸነፉት ሕዝብ የተወሰነውን ወደ ሌላ ስፍራ ያግዙ ነበር (2ነገ 24፥14-16 ይመ)።

14፥19 *ከመቃብር ወጥተህ ተጥለሃል፤* ተገቢ የሆነ የቀብር ሥነ ሥርዐት ለማንኛውም ሰው፣ በተለይም ለንጉሥ ይደረግ ነበር።

በተገደሉትም ተሸፍነሃል።
እንደ ተረገጠም ሬሳ ሆነሃል።
20ከእነርሱ ጋር በመቃብር አትሆንም፤
ምድርህን አጥፍተሃልና፤
ሕዝብህንም ፈጅተሃልና።

የክፉ አድራጊዎች ዘር
ፈጽሞ አይታወስም።
21ተነሥተው ምድርን እንዳይወርሱ፣
ዓለምንም በከተሞቻቸው እንዳይሞሉ፣
ስለ አባቶቻቸው ኀጢአት፣
ወንድ ልጆቹ የሚታረዱበትን ስፍራ አዘጋጁ።
22"በእነርሱ ላይ እነሣለሁ"
ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር።
"ስሟንና ትሩፋኖቿን፣
ዘሯንና ትውልዷን ከባቢሎን እቈርጣለሁ"
ይላል እግዚአብሔር።
23"የጃርት መኖሪያ፣
ረግረጋማ ቦታ አደርጋታለሁ፤
በጥፋትም መጥረጊያ እጠርጋታለሁ"
ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር።

በአሦር ላይ የተነገረ ትንቢት

24የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ብሎ
ምሎአል፤
"እንደ ዐቀድሁት በእርግጥ ይከናወናል፤
እንደ አሰብሁትም ይሆናል።
25አሦርን በምድሬ ላይ አደቃለሁ፤
በተራራዬም ላይ እረግጠዋለሁ፤
ቀንበሩ ከሕዝቤ ላይ ይነሣል፤
ሸክሙም ከትከሻቸው ላይ ይወርዳል።"

26ለምድር ሁሉ የታሰበው ዕቅድ ይህ ነው፤
በአሕዛብም ሁሉ ላይ የተዘረጋው እጅ ይኸው
ነው።
27የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ አስቦአል፤
ማንስ ያግደዋል?

14፥20 ዘዳ32፥26፤ 1ነገ21፥19፤ኢዮ18፥19፤ ኢሳ1፥4
14፥21 ዘፍ9፥25፤ ዘሌ26፥39፤ ዘኍ16፥27
14፥22 2ሳሙ18፥18፤ 1ነገ14፥10፤ኢዮ18፥17፡ 19፤መዝ9፥6፤94፥16፤ 109፥13፤ኢሳ13፥18፤ ናሆ1፥14
14፥23 ዘሌ11፥16-18፤ኢሳ10፥3፤ 34፥11-15፤ኤር25፥12፤ 50፥3፤51፥62፤ ሶፎ2፥14
14፥24 ኢዮ9፥3፤ ኢሳ7፥7፤19፥12፡17፤ 23፥8-9፤25፥1፤ 45፥23፤46፥10-11፤ 49፥18፤54፥9፤62፥8፤ ሕዝ12፥25፤ዳን4፥35፤ ሐሥ4፥28
14፥25 ኢሳ9፥4፤ 10፥5፡12፡27፤ 37፥36-38
14፥26 ዘፀ15፥12፤ ኢዮ30፥21፤ኢሳ23፥9
14፥27 ዘፀ14፥21፤ 2ዜና20፥6፤ኢሳ43፥13፤ ኤር49፥20፤ዳን4፥35
14፥28 2ነገ15፥7፤ 16፥1፤ኢሳ13፥1
14፥29 ዘዳ8፥15፤ ኢሱ13፥3፤2ነገ1፥2፤ 2ዜና26፥6፤ኢሳ11፥8
14፥30 ኢሳ3፥15፤ 7፥21-22፤8፥21፤ 9፥20፤25፥4፤51፥19፤ ኤር25፥16፤ ሕዝ25፥15-17፤ ሶፎ2፥5፤ዘካ9፥5-6
14፥31 ዘፍ10፥14፤ ኢሳ3፥26፤5፥27፤ 13፥6፤41፥25፤ ኤር1፥14፤4፥6፤6፥1፡ 22፤10፥22፤13፥20፤ 25፥9፤46፥20፡24፤ 47፥2፤50፥41፤

እጁም ተዘርግቶአል?
ማንስ ይመልሰዋል?

በፍልስጥኤማውያን ላይ የተነገረ ትንቢት

28ንጉሡ አካዝ በሞተበት ዓመት እንዲህ የሚል
ንግር መጣ፤
29"እናንት ፍልስጥኤማውያን ሆይ፤
የመታችሁ በትር ስለ ተሰበረ ሁላችሁ ደስ
አይበላችሁ፤
ከእባቡ ሥር እፉኝት ይወጣልና፤
ፍሬውም ተወርዋሪ መርዘኛ እባብ ይሆናል።
30ከድኾም ድኻ የሆኑት መሰማሪያ ያገኛሉ፤
ችግረኞችም ተዘናንተው ይተኛሉ፤
ሥርህን ግን በራብ እገድላለሁ፤
ትሩፋንህንም እፈጃለሁ።

31በር ሆይ፣ ዋይ በል፤ ከተማ ሆይ ጩኽ፣
ፍልስጥኤማውያን ሆይ፤ ሁላችሁም በፍርሀት
ቅለጡ!
ጢስ ከሰሜን መጥቶብሃል፤
ከሰልፉ ተነጥሎ የሚቀር የለምና።
32ከዚያ ሕዝብ ለሚመጡ መልእክተኞች
ምን መልስ ይሰጣል?
መልሱ፣ "እግዚአብሔር ጽዮንን መሥርቶአል፤
መከራን የተቀበለው ሕዝብም፣
በእርሷ ውስጥ መጠጊያን አግኝቶአል"
የሚል ነው።

በሞዓብ ላይ የተነገረ ትንቢት

15 ስለ ሞዓብ የተነገረው ንግር ይህ ነው፤
የሞዓብ ዔር ፈራረሰች፤
በአንድ ሌሊትም ተደመሰሰች።
የሞዓብ ቂር ፈራረሰች፣

ሕዝ32፥30 14፥32 መዝ51፥18፤87፥2፡5፤ኢሳ2፥2፤4፥6፤26፥1፤ 28፥16፤31፥5፤33፥5፡20፤37፥9፤44፥28፤51፥21፤54፥11፤ያዕ2፥5
15፥1 ዘኍ17፥12፤21፥15፤22፥3-6፤ዘዳ23፥6፤2ነገ3፥25፤ኢሳ11፥14፤ 13፥1፤ 25፥12፤26፥5፤ኤር48፥24፡41፤51፥58

የሰው አስከሬን ከመቃብሩ ወጥቶ የትም እንዲጣል ማድረግ አስከፊ ነው። *እንደ ተረገጠም ሬሳ ሆነሃል፤* 5፥25 ይመ።

14፥21 *ወንድ ልጆቹ የሚታረዱበትን፤* ለሰው ልጆቹ እንዲሁም የመቃብር ሐውልቱ መታሰቢያዎቹ ናቸው (ከ2ሳሙ 18፥18 ጋር ያነጻጽሩ)። የባቢሎን ንጉሥ ግን አንዱም አይኖረውም (ከ47፥9 ጋር ያነጻጽሩ)።

14፥22-23፤ የመሣለቂያው ቃል ባቢሎንንም ለመጨመር ሰፋ እንዲል ተደርጎአል (የቍ 3-21 ማብ ይመ)፤ ይህ ሰናክሬም በ689 ዓ.ቅ.ክ ባቢሎንን በደመሰሰ ጊዜ በከፊል፣ በኋላም ሜዶንና ፋርስ በ539 ዓ.ቅ.ክ ባቢሎንን በያዙ ጊዜ ሙሉ በሙሉ ተፈጽሞአል።

14፥22 *ትሩፋኗን፤* በሕይወት የተረፉ እስራኤላውያን ቅሬታ ሆነው ይኖራሉ (10፥20-22፤11፥11፡16 ይመ)፤ ባቢሎናውያን ግን በሕይወት የሚተርፍ ቅሬታ አይኖራቸውም።

14፥23፤ 13፥20-22 እና ማብ ይመ። *ረግረጋማ ቦታ፤* ደቡባዊ ባቢሎን፣ ከለዳውያን የኖሩበት ረግረግ ያለበት ስፍራ ነው።

14፥24-27፤ ሶፎ 2፥13-15 ይመ፤ የ13፥1-14፥27 ማብ ይመ።

14፥24 *ይሆናል፤* 8፥10 እና ማብ ይመ። አሦርንና ባቢሎንን በተመለከተ የተነገረው መጨረሻው የእግዚአብሔር ዕቅድ ይፈጸማል።

14፥25 *ቀንበሩ ... ሸክሙም፤* 9፥4 እና ማብ ይመ።

14፥26-27 *የተዘረጋው እጅ፤* 9፥12፤ 12፥1 እና ማብ ይመ። በቀይ ባሕር የእግዚአብሔር እጅ በግብፃውያን ላይ ተዘርግቶ ነበር (ዘፀ 15፥12 ይመ)።

14፥28-32፤ ኤር፤ 47፤ ሕዝ 25፥15-17፤ አሞ 1፥6-8፤ ሶፎ 2፥4-7 ይመ።

14፥28 *በሞተበት ዓመት፤* ምናልባት 715 ዓ.ቅ.ክ ይሆናል። ይህ ሁኔታ የተፈጸመው ንጉሥ ሳርጎን (20፥1 ይመ) የተነሣበትን ዐመፅ ለመግታት በውጥር ተይዞ ፊቱን ወደ ከነዓን ለማዞር ባሰበበት ጊዜ፣ ፍልስጥኤማውያን በአሦራውያን ላይ ያመፁበት ወቅት ነበር። *ንግር፤* የ13፥1 ማብ ይመ።

14፥29 *ፍልስጥኤማውያን፤* የዘፍ 10፥14 ማብ ይመ። ከግብፅ ወደ መስጴጦምያ በሚወስደው መንገድ ላይ የተዘረጋ ስለ ነበር፤ የፍልስጥኤም ግዛት በታላላቅ መንግሥታት (በግብፅና በአሦር) በቀላሉ ለመጠቃት የተጋለጠ ነበር። *በትር፤* ምናልባት የአሦርን ንጉሥ ሳርጎንን ይመለከታል። *ስለ ተሰበረ፤* በትሩ ንጉሥ ሳርጎን ከሆነ፣ መሰበሩ የሚያመለክተው በግዛቱ በባቢሎንና በትንሹ እስያ የሚነሣው ተከታታይ ዐመፅ ለመንግሥቱ አስጊ መሆኑን ነው። *ሥር ... ፍሬውም፤* ሙሉውን ዛፍ በተመለከተ ወደ ታች ጥልቀቱን፣ ወደ ላይ ምጥቀቱን ለመግለጥ በዘይቤያዊ አገላለጽ የቀረበ አባባል ነው። ከሳርጎን በኋላ ሌሎች የአሦር ነገሥታት ይመጣሉ፤ እነርሱም ሰናክሬም፣ አስራዶንና አሹርባኒፓል ናቸው።

14፥30 *ድኻ ... ችግረኞችም፤* እስራኤላውያንን ለማለት ነው (ቍ 32 ይመ)።

14፥31 *ዋይ በል፤* በ13፥6፤ 15፥2፤ 16፥7፤ 23፥1 ላይ ከተጠቀሰው ተመሳሳይ ሁኔታ ጋር ያነጻጽሩ። *ጢስ፤* ከሰሜን እየተነሡ ምድሪቱን በተደጋጋሚ ይወጉ የነበሩት የአሦር ሰራዊትና ሠረገሎች እግር የሚያነሣውን ትቢያ ለማመልከት ነው። *ተነጥሎ የሚቀር፤* በ5፥26-29 ላይ በሰፊው ተገልጾአል።

14፥32 *ጽዮንን መሥርቶአል፤* እግዚአብሔር ኢየሩሳሌምን ከአሦራውያን ወረራ ይጠብቃል (31፥4-5 ላይ ያለውን ከ2፥2 ጋር ያነጻጽሩ)።

15፥1-16፥14፤ ኤር 48፤ ሕዝ 25፥8-11፤ አሞ 2፥1-3፤ ሶፎ 2፥8-11 ይመ።

15፥1 *ሞዓብ፤* ከሙት ባሕር በስተ ምሥራቅ የሚገኝ አገር ሲሆን፣ የእስራኤል የምንጊዜውም ጠላቷ ነው (25፥10፤ 2ነገ 13፥20

በአንድ ሌሊት ተደመሰሰች::
2 ዲቦን ወደ መቅደሱ ወጣ፤
ሊያለቅስም ወደ ኰረብታው ሄደ፤
ሞዓብ ስለ ናባው፣ ስለ ሜድባም ዋይታ
ያሰማል፤
ራስ ሁሉ ተመድምዶአል፤
ጢምም ሁሉ ተላጭቶአል::
3 በየመንገዱም ማቅ ይለብሳሉ፤
በየሰገነቱና በየአደባባዩ
ሁሉም ያለቅሳሉ፤
እንባም ይራጫሉ::
4 ሐሴቦንና ኤልያሊ ጮኹ፤
ድምፃቸው እስከ ያሀድ ድረስ ተሰማ፤
ስለዚህ የሞዓብ ጦረኞች ጮኹ፤
ልባቸውም ራደ::

5 ልቤ ስለ ሞዓብ አለቀሰ፤
ስደተኞቿም እስከ ዞዓር፣
እስከ ዔግላት ሺሊሺያ ሸሹ፤
እንባቸውን እያፈሰሱ፣
ወደ ሉሒት ወጡ፤
በሖሮናይም መንገድም፣
ስለ ጥፋታቸው ዋይ እያሉ ነጐዱ::
6 የኔምሬ ውሆች ደርቀዋል፤
ሣሩ ጠውልጎአል፤
ቡቃያውም ጠፍቶአል፤
ለምለም ነገር አይታይም::
7 ስለዚህ ያገኙትን ሀብት፣
ያከማቹትን ንብረት ከአኻያ ወንዝ ማዶ

15፥2 ዘሌ13፥40፤ ዘኍ21፥30፤32፥38፤ 2ሳሙ10፥4፤ 1ነገ11፥7፤ኢዮ1፥20፤ ኢሳ13፥6፤16፥12፤ 65፥14፤ኤር48፥35
15፥3 ቍ5፤ ኢሱ2፥8፤ኢሳ3፥24፤ 14፥31፤16፥9፤22፥4፤ ኤር47፥2፤48፥38፤ ሰቆ2፥11፤ሕዝ7፥18፤ ሚክ1፥8
15፥4 ዘኍ21፥23፡ 25፤32፥3፤ኢሱ13፥26
15፥5 ቍ3፤ ዘፍ13፥10፤ ዘኍ21፥29፤ኢሳ16፥11፤ ኤር4፥20፤48፥31:34
15፥6 መዝ37፥2፤ ኢሳ14፥17፤16፥8፤ 19፥5-7፤24፥4:7:11፤ 33፥9፤34፥4፤37፥27፤ 40፥7፤51፥6:12፤ ኤር14፥5፤48፥34፤ ሆሴ4፥3፤ኢል1፥12
15፥7 ኢሳ30፥6፤ ኤር48፥36
15፥8 ዘኍ21፥16
15፥9 2ነገ17፥25፤ ሕዝ25፥8-11
16፥1 መሳ1፥36፤ 2ነገ3፥4፤2ዜና32፥23፤ ኢሳ10፥32፤አብ3
16፥2 ዘኍ21፥13-14፡ 29፤መሳ12፥5፤ ምሳ27፥8፤ኤር48፥20
16፥3 1ነገ18፥4

ተሸክመው ያሻግሩታል::
8 ጩኸታቸው እስከ ሞዓብ ዳርቻ ድረስ
ያስተጋባል፤
ዋይታቸው እስከ ኤግላይም፣
ሰቈቃቸውም እስከ ብኤርኢሊም ደረሰ::
9 የዲሞን^A ወንዞች በደም ተሞልተዋል፤
በዲሞን ላይ ግን ከዚያ ነገር የበለጠ
አመጣለሁ፤
ከሞዓብ በሚሸሹት፣
በምድሪቱም ላይ በሚቀሩት አንበሳ
እሰድዳለሁ::

16 ከምድረ በዳው ማዶ ካለችው ከሴላ፣
ለምድሪቱ ገዥ፣
ወደ ጽዮን ሴት ልጅ ተራራ
የበግ ጠቦት ግብር ላኩ::
2 ከጐጆአቸው ተባርረው
ግራ እንደ ተጋቡ ወፎች፣
የሞዓብ ሴቶችም
በአርኖን ወንዝ መሻገሪያ እንዲሁ ይሆናሉ::
3 "ምክር ለግሱን፤
ውሳኔ ስጡን፤
በቀትር ጥላችሁን
እንደ ሌሊት አጥሉብን፤
የሸሹትን ደብቁ፤
ስደተኞችን አሳልፋችሁ አትስጡ::

^A9 የማሶሬቱ ቅጅ ከዚህ ጋር ይስማማል፤ የሙት ባሕር ጥቅል፣ የሰብዓ ሊቃናት ትርጕምና የቩልጌት ቅጅ ግን፣ *ዲቦን* ይላሉ::

ይመ):: *ንገር፤* የ13፥1 ማብ ይመ:: *ዔር፤* ይህ ከተማ የት እንደ ሆነ አይታወቅም:: *ፈራረሰች፤* በ6፥5 ላይ ይህ ቃል ኢሳይያስ ስለ ራሱ የተሰማውን ስሜት ይገልጻል:: የሞዓብ መደምሰስ ምናልባትም በ715 ወይም በ713 ዓመት ዓ.ቅ.ክ የአሦር ንጉሥ ሳርጎን ካካሄደው ወረራ ጋር የተያያዘ ሳይሆን አይቀርም፤ ከኤር 48፥1-17 ጋር ያነጻጽሩ:: *ቂር፤* ምናልባት ከአርኖን ወንዝ በስተ ደቡብ 24 ኪሎ ሜትር ያህል ርቃ የምትገኝ፣ በዚያን ጊዜ የሞዓብ ዋና ከተማ የነበረችው ቂር ሐርሰት ሳትሆን አትቀርም:: "ቂር" ማለት ከተማ ማለት ነው::

15፥2 *ዲቦን፤* ከአርኖን ወንዝ 6 ኪሎ ሜትር በስተ ሰሜን በኩል የሚገኝና በአንድ ወቅት ለጋድ ነገድ የተሰጠ ነበር (ዘኍ 32፥34 ይመ):: *ኰረብታው፤* ማምለኪያ ስፍራዎች አብዛኛውን ጊዜ በኰረብታ ዐናት ላይ ይሠራሉ፤ ይህም ከጣዖት አምልኮ ጋር የተያያዘ ነው:: *ናባው፤* ከአርኖን ወንዝ በስተ ሰሜን የሚገኝ ሲሆን፣ ምናልባትም ከናባው ተራራ አጠገብ የሚገኝ ነው (ዘዳ 34፥1):: *ሜድባ፤* ከሐሴቦን በስተ ደቡብ 9 ኪሎ ሜትር ያህል (ቍ 4 ይመ) የሚርቅ ሲሆን፣ አንድ ጊዜ እስራኤላውያን ከንጉሥ ሴዎን በወረራ ይዘውት ነበር (ዘኍ 21፥26፡30 ይመ):: *ራስ … ተመድምዶአል፤ ጢምም … ተላጭቶአል፤* የከባድ ሐዘን መግለጫ ምልክት ነው (ኤር 48፥37)::

15፥3 *ማቅ፤* ሐዘንተኞች የሚለብሱት ከፍየል ጠጕር የሚሠራ ሻካራ በርኖስ ነው (ኢዮ 16፥15፤ ኤር 48፥37፤ ሰቆ 2፥10 ይመ):: *በየሰገነቱ፤* የተመረጠበት ምክንያት ምናልባት ዕጣን በዚያ ስለሚቀርብ ሊሆን ይችላል (ኤር 19፥13 ይመ)::

15፥4 *ሐሴቦን፤* ከሙት ባሕር ሰሜናዊ ጫፍ በስተ ምሥራቅ 28 ኪሎ ሜትር ያህል ይርቃል፤ ኤር 48፥34 ይመ:: በእስራኤል ከመያዙ በፊት የንጉሥ ሴዎን ዋና ከተማ ነበር (ዘኍ 21፥23-26 ይመ):: *ኤልያሊ፤* ከሐሴቦን አንድ ኪሎ ሜትር ተኩል ያህል የሚርቅና አብዛኛውን ጊዜ ከሐሴቦን ጋር አብሮ የሚጠራ ስፍራ ነው:: *ያሀድ፤* ከአርኖን ወንዝ በስተ ሰሜን የሚገኝ ሲሆን፣ ከሐሴቦን 32 ኪሎ ሜትር ያህል ይርቃል (ዘኍ 21፥23፤ ኤር 48፥34)::

15፥5 *ዞዓር፤* በስተ ደቡብ ከሙት ባሕር አጠገብ የሚገኝ ስፍራ ነው:: ሎጥ ከሰዶም የሸሸው ወደዚህ ስፍራ ነበር (ዘፍ 14፥2፤ 19፥23፡30 ይመ):: *ዔግላት ሺሊሺያ፤* ቦታው የት እንደ ሆነ አይታወቅም (ኤር 48፥34 ይመ)፤ የስሙ ትርጕም ግን፣ "የሦስት ዓመት ወይፈን" ማለት ነው (ከ1ሳሙ 1፥24 ጋር ያነጻጽሩ):: *ሉሒት፤* ቦታው የት እንደ ሆነ አይታወቅም (ኤር 48፥5 ይመ):: *ሖሮናይም፤* ቦታው የት እንደ ሆነ አይታወቅም (ኤር 48፥3፡5፡34 ይመ)::

15፥6 *የኔምሬ ውሆች፤* ከሙት ባሕር በስተ ደቡብ 16 ኪሎ ሜትር ያህል ርቆ ከሚገኘው ኢን ኑሜሪያ ከሚባለው ደረቅ ወንዝ ጋር አንድ ሊሆን ይችላል (ከ48፥34 ጋር ያነጻጽሩ):: *ሣሩ ጠውልጎአል፤* እየተመመ የመጣው ወራሪ ኀይል፣ ዋና ዋናዎቹን የሞዓብ ምንጮች ሳይደፍን አልቀረም::

15፥7 *ከአኻያ ወንዝ ማዶ፤* ምናልባት በሞዓብና በኤዶም መካከል ባለው ድንበር ላይ የሚገኝ ይሆናል (ቍ 8 ይመ)::

15፥8 *ኤግላይም፤* ምናልባት በሰሜን ሞዓብ ድንበር ላይ የሚገኝ ይሆናል:: *ብኤርኢሊም፤* ብኤር ማለት፣ "የውሃ ጕድጓድ" (ከዘኍ 21፥16 ጋር ያነጻጽሩ) ማለት ሲሆን ይህ ቦታ ለደቡባዊው ድንበር ቅርብ ሳይሆን አይቀርም::

15፥9 *የዲሞን ወንዞች በደም፤* "ደም" ለሚለው የሚገባው የዕብራይጥ ቃል፣ "ዲሞን" ከሚለው ቃል ጋር ተመሳሳይ ድምፅት አለው፤ ይህም በአርኖን ወንዝ አጠገብ ካለው፣ "ዶቦን" ከተባለው ጋር የሚመሳሰል ነው:: በዚህ ዐይነቱ ግጭት ብዙ ሞዓባውያን ያልቃሉ:: *አንበሳ፤* ቃሉ የአሦርን ሰራዊት (ከ5፥29 ጋር ያነጻጽሩ ፤ ኤር 50፥17 ይመ) አሊያም እውነተኛ አንበሶችን (ከ13፥21-22 ጋር ያነጻጽሩ) ሊያመለክት ይችላል::

16፥1 *ሴላ፤* ከሙት ባሕር በስተ ደቡብ የምትገኝ አጠገቧ ካለችው ስፔትራ (ከ42፥11 ጋር ያነጻጽሩ) 1000 ጫማ ከፍ ብላ ቋጥኝ ባለበት ስፍራ ላይ የተመሠረተች፣ በተፈጥሮ አቀማመጧ ምሽግ የሆነች የኤዶማውያን ዋና ከተማ ናት:: የስሟ ትርጕም፣ "ረዥምና ጠባብ የድንጋይ ገደል" ማለት ነው፤ ስለዚህ ግብሩ ወደ ደቡባዊ ሙት ባሕር አካባቢ ይላካል ማለት ነው:: *ጽዮን ሴት ልጅ፤* ለኢየሩሳሌምና ለነዋሪዎቿ የተሰጠ ስም ነው:: *የበግ ጠቦት ግብር ላኩ፤* ንጉሥ ሞሳ ለእስራኤል ንጉሥ ለአክዓብ በየዓመቱ አንድ መቶ ሺህ የበግ ጠቦት ይልክ እንደ ነበር (2ነገ 3፥4) ሁሉ አሁንም ትዕቢተኛዋ እስራኤልን ብዙ ጊዜ ታስጨንቅ የነበረችው ሞዓብ በዚህ በጭንቅ ውስጥ ባለችበት ጊዜ ኢየሩሳሌም ላለው ንጉሥ ራሷን እንድታስገዛ ተመከረለች::

16፥2 *በአርኖን ወንዝ መሻገሪያ፤* ከሰሜን አቅጣጫ ከመጣው ወራሪ ኀይል ለማምለጥ፣ ሴቶች ወደ ደቡብ ይሸሹ ነበር::

16፥3 *የሸሹትን ደብቁ፤* ሞዓባውያን ይሁዳን መደበቂያ ይጠይቁ ነበር (ከሩት 1፥1፤ 1ሳሙ 22፥3-4 ጋር ያነጻጽሩ)::

4የሞዓባውያን ስደተኞች ከእናንተ ጋር ይቈዩ፤
እናንተም ከአጥፊው መጠጊያ ሁኗቸው።"
የጨቋኙ ፍጻሜ ይመጣል፤
ጥፋቱ ያከትማል፤
አብሪተኛም ከምድር ገጽ ይጠፋል።
5ዙፋን በፍቅር ይመሠረታል፤
ከዳዊት ቤት* የሆነ፣
በፍርድ ፍትሕን የሚሻ፣
ጽድቅንም የሚያፋጥን፣
አንድ ሰው በታማኝነት በላዩ ይቀመጣል።
6የሞዓብን መዘባነን፣
እጅግ መታበዩንና ኵራቱን፣
እብሪቱንና ስድነቱን ሰምተናል፤
ትምክህቱ ግን ከንቱ ነው።
7ስለዚህ ሞዓባውያን ዋይ ይላሉ፤
በአንድነትም ስለ ሞዓብ ዋይታ ያሰማሉ፤
ስለ ቂርሐራሴት ከተማ ሰዎች ትዝታ፣
በሐዘን ያለቅሳሉ።
8የሐሴቦን ዕርሻ፣
የሴባማም የወይን ተክል ጠውልጎአል፤
የአሕዛብ ገዦች፣
ኢያዜርን ዐልፈው፣
ምድረ በዳውን ዘልቀው፣
ሥሮቻቸውን
እስከ ባሕር ሰድደው የነበሩትን
የተመረጡ የወይን ተክሎችን ረጋግጠዋል።
9ስለዚህ ስለ ሴባማ የወይን ተክል፣
ኢያዜር እንዳለቀሰች፣ እኔም አለቅሳለሁ፤
ሐሴቦን ሆይ፤ ኤልያሊ ሆይ፤
በእንባዬ አርስሻለሁ፤
ፍሬ ባፈራሽበት ወቅት የነበረው ሆታ፣
መከርሽም ሲደርስ የነበረው ደስታ
ተቋርጦአልና።
10ደስታና ሐሤትም ከአትክልቱ ቦታ ተወግ
ዷል፤
በወይን ተክልም ቦታ዗ዝማሬ የለም፤ እልልታም
ቀርቶአል፤
በወይን መጭመቂያ ቦታ የሚረግጥ የለም፤
የረጋጮችን ሆታ አጥፍቻለሁና።

11ስለዚህ ልቤ ስለ ሞዓብ እንደ በገና
የሐዘን እንጕርጕሮ ታሰማለች፤
አንጀቴም ስለ ቂርሔሬስ ታለቅሳለች፤
12ሞዓብ ወደ ኰረብታዋ ብትወጣ፣
ትርፏ ድካም ብቻ ነው፤
ለጸሎት ወደ መቅደሷ ብትገባም፣
ዋጋ የለውም።

13እግዚአብሔር አስቀድሞ ስለ ሞዓብ የተናገ
ረው ቃል ይህ ነው። 14አሁን ግን እግዚአብሔር
እንዲህ ይላል፦ "የተቀጠረ ሠራተኛ ቀን እንደ
ሚቈጥር፣ የሞዓብ ክብርና የሕዝቧ ብዛት በሦ
ስት ዓመት ውስጥ ይዋረዳል፤ የሚቀረውም ሕዝብ
ጥቂትና ደካማ ይሆናል።"

በደማስቆ ላይ የተነገረ ንግር

17 ስለ ደማስቆ የተነገረ ንግር፤
"እነሆ፤ ደማስቆ ከእንግዲህ ከተ
ማነቷ ይቀራል፤
የፍርስራሽ ክምር ትሆናለች።
2የአሮኤር ከተሞች ባድማ ይሆናሉ፤
የመንጎች መሰማሪያ ይሆናሉ፤
የሚያስፈራቸውም የለም።
3የተመሸገ ከተማ ከኤፍሬም፣
የመንግሥት ሥልጣን ከደማስቆ ይወርዳል፤
የሶርያም ቅሬታ
እንደ እስራኤላውያን ክብር ይሆናል"
ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር።
4"በዚያን ቀን የያዕቆብ ክብር ይደበዝዛል፤
የሰውነቱም ውፍረት ይሟሽሻል።
5አጫጅ የቆመውን ሰብል ሰብስቦ፣
ዛላውንም በክንዱ እንደሚያጭድ፣
ይህም በራፋይም ሸለቆ
እንደሚለቀም ቃርሚያ ይሆናል።
6ሆኖም የወይራ ዛፍ ሲመታ፣

16፥4 ኢሳ2፥2-4፤ 9፥4፤58፥7
16፥5 1ሳሙ13፥14፤ ምሳ20፥28፤ኢሳ7፥2፤ 9፥7፤ዳን7፥14፤ ሚክ4፥7፤ሉቃ1፥32
16፥6 ዘሌ26፥19፤ ኢዮ20፥6፤ኤር25፥21፤ 49፥16፤ሕዝ25፥8፤ አሞ2፥1፤አብ1፥3፤ ሶፎ2፥8፡10
16፥7 2ነገ3፥25፤ 1ዜና16፥3፤ኢሳ13፥6፤ ኤር48፥20፤49፥3
16፥8 ዘኍ21፥25፡ 32፤32፥3፤ኢዮ8፥16፤ መዝ80፥11፤ኢሳ5፥2፤ 15፥6
16፥9 ዘኍ32፥3፤ ኢዮ7፥3፤ዕዝ3፥13፤ ኢሳ15፥3፤ኤር40፥12፤ ሕዝ27፥31
16፥10 መሳ9፥27፤ ኢዮ24፥11፤ኢሳ5፥2፤ 24፥7-8፤ኤር25፥30
16፥11 ኢዮ30፥31፤ ኢሳ15፥5፤63፥15፤ ሆሴ11፥8፤ፊል2፥1
16፥12 1ነገ11፥7፤ 18፥29፤መዝ11፥54-7፤ ኢሳ15፥2፤44፥17-18፤ 1ቆሮ8፥4
16፥14 ዘሌ19፥13፤ 25፥50፤ኢሳ203፤ 21፥17፤25፥10፤ 37፥30፤ኤር48፥42
17፥1 ዘፍ14፥15፤ ዘዳ13፥16፤ኢሳ13፥1፤ 25፥2፤ሐሥ9፥2
17፥2 ዘሌ26፥6፤ 2ነገ10፥33፤ኢሳ5፥17፤ 7፥21፤27፥10፤ ኤር7፥33፤ሕዝ25፥5፤ ሚክ4፥4
17፥3 ቍ4፤ ኢሳ7፥8፡16፤8፥4፤ 21፥16፤25፥2፡12፤ ሆሴ9፥11፤10፥14
17፥4 ቍ3፤ ኢሳ2፥11፤10፥16
17፥5 ቍ11፤ ኢሉ17፥15፤ 1ዜና11፥15፤ኢዮ24፥24፤ኢሳ33፥4፤ ኤር51፥33፤ኢል3፥13፤ ማቴ13፥30
17፥6 ቍ11፤ዘዳ4፥27፤ኢሳ10፥19፤24፥13፤ 27፥12

*5 ዕብራይስጡ ድንኳን ይላል።

16፥4 *ከአጥፊው፤* ምናልባት አሦርን ማለት ነው (የ15፥1፤ 33፥1 ማብ ይመ)። *የጨቋኙ፤* ሞዓብ ነው።

16፥9-11፤ ትዕቢተኛዋን ሞዓብን ለማዋረድ ወደፊት ስለሚያመጣው ጥፋት ራሱ እግዚአብሔር ያዝንላታል፤ ያለቅስላታልም።

16፥9 *ኤልያሊ፤* የ15፥4 ማብ ይመ።

16፥10 *በወይን መጭመቂያ ቦታ የሚረግጥ የለም፤* የወይኑ ፍሬ ይረገጣል፤ ከዚያም ፈሳሹ ወደ ወይን ማጠራቀሚያው ገንዳ ይወርዳል (የ5፥2 ማብ ይመ፤ ከኤር 48፥33፤ አሞ 9፥13 ጋር ያነጻጽሩ)።

16፥11፤ ከኤር 48፥36 ጋር ያነጻጽሩ።

16፥12 *ኰረብታዋ፤* 15፥2እና ማብ ይመ። *ለጸሎት ወደ መቅደሷ ብትገባም፣ ዋጋ የለውም፤* የሞዓብ አምላኪ ካሞሽ የሰው እጅ የሠራው ምስል ነው፤ ምንም ሊያደርግ አይችልም (44፥17-20፤ 1ነገ 11፥7 ይመ)።

16፥13-14፤ ከ15፥1-16፥12 ባለው ላይ የተጨመረ ነው።

16፥14 *በሦስት ዓመት ውስጥ፤* ሦስት ዓመት የጊዜ ገደብ የተሰጣቸው ሌሎች ምልክቶች በ20፥3፤ 37፥30 ተጠቅሰዋል፤ የ7፥14:16 ማብ ይመ። ለሞዓብ የተሰጠው ሦስት ዓመት ከ715 ዓ.ቅ.ክ በፊት ዐልፎ ነበር (የ15፥1 ማብ ይመ)፤ *የተቀጠረ ሠራተኛ ቀን እንደሚቈጥር፤* በቁጻር ላይ የሚፈጸመው ትንቢት ከተገለ ጸበት ጥቅስ ከ21፥16-17 ጋር ያነጻጽሩ።

17፥1-14፤ ኤር 49፥23-27፤ አሞ 1፥3-5 ይመ።

17፥1 *ንግር፤* የ13፥1 ማብ ይመ። *ደማስቆ፤* ከአርሞንኤም ተራራ በስተ ምሥራቅ የምትገኝ ስትሆን፣ መስጴጦምያን፣ ግብፅንና ዐረቢያን በሚያገናኝ፣ በዋናው የንግድ መስመር ላይ የተመሠረተች የሶርያ ዋና ከተማ ናት። ከዳዊት ዘመን ጀምሮ የደማስቆ አራማውያን (ሶርያውያን) ምን ጊዜም ያልተኙላቸው የእስራኤላውያን ጠላቶች ነበሩ (2ሳሙ 8፥5፤ 1ነገ 22፥31 ይመ)።

17፥2 አሮኤር፤ ከሙት ባሕር በስተ ምሥራቅ 22 ኪሎ ሜትር ያህል ርቃ በአርኖን ወንዝ አጠገብ የምትገኝ ከተማ ናት። የሶርያን ደቡባዊ ይዞታ ታመለክታለች (2ነገ 10፥32-33 ይመ)።

17፥3 *ከኤፍሬም፤* የሰሜኑ መንግሥት አሦርን ለመውጋት (የ7፥2 ማብ ይመ) ከደማስቆ ጋር ስለ ተባበረ እዚህ ቦታ ላይ ተጠ ቅሶአል (የ7፥1 ማብ ይመ)። *የመንግሥት ሥልጣን፤* በ732 ዓ.ቅ.ክ ቴልጌልቴልፈልሶር ግልላዊ ደማስቆን ይዞ የአሦር ክፍለ ሀገር አደረጋት፤ ብዙዎች የእስራኤል ከተሞችም በዚሁ ወቅት ተይዘዋል (የ9፥1 ማብ ይመ)።

17፥4-11፤ ነቢዩ ከደማስቆ ወደ እስራኤል ዘወር ብሎአል፤ ለዚህም ዝግጅት የተደረገው በቍጥር 3 መጨረሻ ላይ ነው። ፍርዱ በደማስቆና በእስራኤል ላይ መነገሩ በምዕራፍ 7 ላይ ያለውን ተመሳሳይ ግንኙነት ያንጸባርቃል።

17፥4:7:9 *በዚያን ቀን፤* የ2፥11:17:20፤ 10፥20:27 ማብ ይመ።

17፥5 *ሰብል...በክንዱ እንደሚያጭድ፤* የሰብል መታጨድ የፍርድን ወቅት ያመለክታል (ኢል 3፥13 ይመ)። *በራፋይም ሸለቆ፤*

ሁለት ወይም ሦስት ፍሬ በቅርንጫፍ ራስ
ላይ እንደሚቀር፣
አራት ወይም አምስት ፍሬም ችፍግ
ባለው ቅርንጫፍ ላይ እንደሚቀር፣
እንዲሁ ጥቂት ቃርሚያ ይተርፋል”
ይላል የእስራኤል ስሞላክ
እግዚአብሔር።

7 በዚያ ቀን ሰዎች ወደ ፈጣሪያቸው ይመለከታሉ፤
ዐይኖቻቸውም ወደ እስራኤል ቅዱስ ያያሉ።
8 በእጃቸውም ወደ ሠሯቸው መሠዊያዎች
አይመለከቱም፤
በጣቶቻቸው ላበጇቸው የዕጣን
መሠዊያዎች፣
ለአሼራም የአምልኮ ዐምዶች
ክብር አይሰጡም።

9 በዚያን ቀን በእስራኤል ልጆች ምክንያት
የተተውት ጠንካራ ከተሞች ጥሻና ውድማ እንደ
ሆኑ ሁሉ፣ እነዚህ ሁሉ ባድማ ይሆናሉ።

10 አዳኝ ስሞላክህን ረስተሃል፤
መሸሸጊያ ዐለትህንም አላስታወስህም፤
ስለዚህ ምርጥ ተክል ብትተክልም፣
እንግዳ ዘርንም ብትዘራ፣
11 በተከልህበት ቀን እንዲበቅል፣
በዘራህበትም ማግሥት እንዲያብብ ብታደርግ
እንኳ፣
መከሩ በደዌና በማይሽር ሕመም ቀን፣
እንዳልነበረ ይሆናል።

12 አቤት፤ የብዙ ሕዝቦች የቍጣ ድምፅ
እንደ ባሕር ሞገድ ይጮኻል፤
አቤት፤ የሰዎች ከፍተኛ ጩኸት!
እንደ ኀይለኛ ውሃ ያስገመግማል።
13 ሰዎቹ እንደ ኀይለኛ ውሃ ጩኸት
ቢያስገመግሙም፣
እርሱ ሲገሥጻቸው፣
በኰረብታ ላይ በነፋስ እንደሚበን ትቢያ፣
በዐውሎ ነፋስ ፊት እንደሚበተን ገለባ
ይበተናሉ።
14 እነሆ፤ ሲመሽ ድንገተኛ ሽብር ሆነ!
ከመንጋቱ በፊት ግን አንዳቸውም
አልተገኙም።
የዘረፉን ዕድል ፈንታ፣
የበዘበዙን ዕጣ ይህ ሆነ።

በኢትዮጵያ ላይ የተነገረ ትንቢት

18 በኢትዮጵያ ወንዞች ዳር ለምትገኝ፣
ፉር ፉር የሚሉ ክንፎች ሳሉባት[1]
ምድር ወዮላት!
2 ይህችውም መልእክተኞችን በባሕር፣
ከወንዞች ማዶ በደንገል ጀልባ የምትልክ ናት።
እናንት ፈጣን መልእክተኞች፤
ረጃጅምና ቈዳው ወደ ለሰለሰ፣
ከቅርብም ከሩቅም ወደሚፈራ ሕዝብ፣
ኀያልና ቋንቋው ወደማይገባ፣
ወንዞች ምድሩን ወደሚከፍሉት መንግሥት፣
ሂዱ!

3 እናንት የዓለም ሕዝቦች፣
በምድርም የምትኖሩ ሁሉ፣
በተራሮች ላይ ምልክት ሲሰቀል ታዩታላችሁ፤
መለከትም ሲነፋ ትሰሙታላችሁ።
4 እግዚአብሔር እንዲህ ብሎኛል፤
“ጸጥ ብዬ እቀመጣለሁ፤
ከማደሪያዬም በፀሓይ ሐሩር እንደሚያብረቀርቅ
ትኵሳት፣
በመከርም ሙቀት እንደ ደመና ጠል ሆኜ
እመለከታለሁ።”
5 ከመከር በፊት የአበባው ወቅት ሲያልፍ፣
አበባው የጐመራ የወይን ፍሬ ሲሆን፣
የወይን ሐረጉን ተቀጥላ በመግረዣ ይገርዘዋል፤
የተንሰራፋውንም ቅርንጫፍ ቈራርጦ
ያስወግደዋልና።
6 ሁሉም በተራራ ላይ ለሚኖሩ ነጣቂ አሞሮች
ለዱርም አራዊት ይተዋሉ፤
አሞሮች በጋውን ሁሉ ሲበሉት ይከርማሉ፤

17፥7 መዝ95፥6፤ ኢሳ2፥11፤9፥13፤ 10፥20፤12፥6
17፥8 ዘሌ26፥30፤ መሳ3፥7፤2ነገ17፥10፤ 2ዜና32፥19፤ኢሳ2፥8፡ 18፡20፤30፥22፤46፥6፤ ራእ9፥20
17፥9 ኢሳ7፥19
17፥10 ዘፍ49፥24፤ ዘዳ6፥12፤8፥11፤ መዝ18፥2፤50፥22፤ 106፥21፤ኢሳ5፥7፤ 12፥2፤51፥13፤57፥11፤ ኤር2፥32፤3፥21፤ 13፥25፤18፥15፤ ሕዝ22፥12፤23፥35፤ ሆሴ8፥14፤13፥6፤ ሉቃ1፥47
17፥11 ቍ5፤ ዘሌ26፥20፤ዘዳ28፥39፤ ኢዮ4፥8፤መዝ90፥6፤ ኤር10፥19፤30፥12፤ ሆሴ8፥7፤ኢዩ1፥11፤ ሐጌ1፥6
17፥12 ቍ13፤ መዝ18፥4፤46፥6፤ ኢሳ8፥7፡9፤41፥11፤ ሉቃ21፥25
17፥13 ዘዳ28፥20፤ ኢዮ13፥25፤21፥18፤ መዝ9፥5፤46፥3፤ 65፥7፤68፥1፤ ኢሳ2፥22፤13፥14፤ 41፥2፡15-16፤ ዳን2፥35
17፥14 2ነገ19፥35፤ ኢሳ29፥5፤30፥13፤ 33፥18፤47፥11፤48፥3፤ 54፥14
18፥1 ዘፍ10፥6፤ መዝ68፥31፤ኢሳ5፥8፤ ሕዝ29፥10
18፥2 ቍ7፤ ዘፍ10፥8-9፤41፥14፤ ዘፀ2፥3፤2ዜና12፥3፤ ኢዮ9፥26፤አብ1፥1
18፥3 ኢሳ6፥20፤ መሳ3፥27፤መዝ33፥8፤ 60፥4፤ኢሳ5፥26፤ 11፥10፤13፥2፤31፥9፤ ኤር4፥21
18፥4 መሳ5፥31፤ 2ሳሙ1፥21፤ መዝ18፥12፤ 133፥3፤ኢሳ26፥19፡21፤62፥1፤64፥12፤ ሆሴ5፥15፤14፥5፤ሚክ1፥3፤ ዕን3፥4
18፥5 ኢሳ10፥33፤ 17፥10-11፤ሕዝ17፥6
18፥6 ኢሳ8፥8፤37፥36፤56፥9፤ ኤር7፥33፤ሕዝ32፥4፤ 39፥17

[1] ወይም፣ አንበጣ ማለት ነው።

ከኢየሩሳሌም በስተ ምዕራብ ያለ ለም ስፍራ ሲሆን (መሳ 15፥8)፣ ፍልስጥኤማውያን በተደጋጋሚ አደጋ ይጥሉበት ነበር (1ዜና 14፥9)።

17፥7-8፤ ከ2፥20፤ 10፥20 ጋር ያነጻጽሩ።

17፥7 *እስራኤል ቅዱስ፤* የ1፥4 ማብ ይመ።

17፥8 *መሠዊያ፤* ምናልባት የበኣልን መሠዊያዎች የሚመለከት ነው (ከ1ነገ 16፥32 ጋር ያነጻጽሩ)። *ለአሼራም የአምልኮ ዐምዶች፤* የዘፀ 34፥13፤ መሳ 2፥13 ማብ ይመ። *የዕጣን መሠዊያዎች፤* በዘሌ 26፥30 ላይ ከተጠቀሱት ኰረብታዎችና በ2ዜና 34፥4 ላይ ከተጠቀሱት የበኣል መሠዊያዎች ጋር የተያያዘ ነው።

17፥9 *ጥሻና ውድማ፤* ከ7፥23-25 ጋር ያነጻጽሩ።

17፥10 *ዐለትህንም፤* 26፥4፤ 30፥29፤ 44፥8፤ ዘዳ 32፥4፡15፡18፤ መዝ 19፥14 ይመ። *ምርጥ ተክል፤* ምናልባት የእስራኤልን ሕዝብ የሚወክል ይሆናል (5፥7፤ 18፥5፤ 37፥30-31 ይመ)።

17፥11 *በደዌና በማይሽር ሕመም፤* ይህ የአሦራውያንን ወረራ ተከትሎ የመጣ ነው።

17፥12-14፤ በ10፥28-34 ላይ በተመሳሳይ ሁኔታ ኀይለኛ ወራሪ በፍጥነት እንደሚቆም ተገልጾአል። ሁለቱም ክፍሎች በ701 ዓ.ቅ.ክ የታየውን የሰናክሬም ወረራ ያመለክታሉ። ነገር ግን ነቢዩ በዚህ ስፍራ ይበልጥ ለመግለጽ የፈለገው እስራኤልን ለማጥፋት መንግሥታት የሚያካሂዱትን ሤራ ይመስላል።

17፥12 *እንደ ባሕር ሞገድ፤* በ8፥7 ላይ አሦር፣ “ታላቅና ብርቱ የወንዝ ውሃ” ተብሎ ተጠርቶአል።

17፥13 *ትቢያ … ገለባ፤* በምሳሌያዊ አገላለጽ ጠላትን ይገልጣል (29፥5፤ 41፥15-16፤ መዝ 83፥13 ይመ)።

18፥1-7፤ ሶፎ 2፥12 ይመ።

18፥1 *ፉር ፉር የሚሉ ክንፎች፤* አንበጣን የሚያመለክት ሊሆን ይችላል፤ ወይም በዘይቤያዊ አነጋገር የኢትዮጵያን ሰራዊት ለማመልከት የገባ ይሆናል (7፥18-19 ይመ)።

18፥2 *በባሕር፤* ምናልባት የዐባይን ወንዝ የሚያመለክት ይሆናል (ከ19፥5 ጋር ያነጻጽሩ፤ ናሆ 3፥8 ይመ)። *በደንገል ጀልባ፤* የዘፀ 2፥3 ማብ ይመ። *ፈጣን መልእክተኞች … ሂዱ፤* ከቍ 3-6 ያለውን መልእክት ለማድረስ ነው። *ረጃጅምና ቈዳው ወደ ለሰለሰ ሕዝብ፤* ምናልባት የኢትዮጵያንና የግብፅን ሕዝቦች የሚያመለክት ነው። ጠጕራቸውን እንደ ሌሎች ሕዝቦች አያሳድጉም፤ ግጥብ አድርገው ይላጩታል (የዘፍ 41፥14 ማብ ይመ)። *ወንዞች፤* ዐባይና ገባር ወንዞቹ።

18፥3 *እናንት የዓለም ሕዝቦች፤* በእግዚአብሔር ሕዝብ በእስራኤል ላይ የተነሡትን ሕዝቦች ሁሉ ያመለክታል (17፥12-14 እና ማብ ይመ)። *ምልክት፤* 5፥26 እና ማብ ይመ። *መለከትም፤* ዘማች ሰራዊት ለክተት የሚጠራበት መሣሪያ ነው።

18፥4 *ጸጥ ብዬ፤* መንግሥታት በጥላቻ በሚነሡበት ሰዓት እግዚአብሔር ለጊዜው ዝም ቢልም፣ እንደ በጋ ንዳድ ሆነው ሲወጡ (ቍ 5)፣ ያጠፋቸዋል።

18፥6 *አሞሮች ለዱርም አራዊት፤* ከ56፥9፤ ኤር 7፥33፤ ሕዝ

የዱር አራዊትም ከረምቱን ሁሉ ሲበሉት
ይከርማሉ::
7በዚያን ጊዜ ለሰራዊት ጌታ ለእግዚአብሔር፣
ረጃጅምና ቈዳው ከለሰለሰ፣
ከቅርብም ከሩቅም ከሚፈራ ሕዝብ፣
ኀያልና ቋንቋው ከማይገባ፣
ወንዞችም ምድሩን ከሚከፍሉት መንግሥት፣
ገጸ በረከት ይመጣለታል፤ ገጸ በረከቱም
የሚመጣለት የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር
ስም ወዳለበት ወደ ጽዮን ተራራ ነው::

ስለ ግብፅ የተነገረ ትንቢት

19 ስለ ግብፅ የተነገረ ንግር፤
እነሆ፤ እግዚአብሔር በፈጣን
ደመና ላይ ተቀምጦ
ወደ ግብፅ ይመጣል፤
የግብፅ ጣዖቶች በፊቱ ይርዳሉ፤
የግብፃውያንም ልብ በውስጣቸው ይቀልጣል::
2"ግብፃዊውን በግብፃዊው ላይ አስነሣለሁ፤
ወንድም ወንድሙን፣
ባልንጀራ ባልንጀራውን፣
ከተማም ከተማን፣
መንግሥትም መንግሥትን ይወጋል::
3የግብፃውያን ልብ ይሰለባል፤
ዕቅዳቸውንም መና አስቀራለሁ፤
እነርሱም ጣዖታትንና የሙታንን መናፍስት፣
መናፍስት ጠሪዎችንና ጠንቋዮችን ምክር
ይጠይቃሉ::
4ግብፃውያንን አሳልፌ፣
ለጨካኝ ጌታ ክንድ እሰጣቸዋለሁ፤
አስፈሪ ንጉሥም ይገዛቸዋል"
ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር::
5የዐባይ ወንዝ ይቀንሳል፤
ውሃውም እየጐደለ ይሄዳል::
6መስኖዎቹ ይከረፋሉ፤
የግብፅ ጅረቶች ይጐድላሉ፤ ይጠፋሉም::
ደንገሉና ቄጠማውም ይጠወልጋል፤
7እንዲሁም በዐባይ ዳር፣

18፥7 ቆ 2፤ ዘኍ41፥14፤2ዜና9፥24፤ መዝ68፥31፤ኢሳ60፥7፤ ዕን1፥7
19፥1 ዘፀ12፥12፤ ዘዳ10፥14፤ኢሱ2፥11፤ 2ሳሙ22፥10፤ ኢሳ13፥1፤20፥3፤ ኤር44፥3፤ኢል3፥19፤ ራእ1፥7
19፥2 መሳ7፥22፤ 12፥4፤2ዜና15፥6፤ 20፥23፤ማቴ10፥21፤ 36፤24፥7፤ማር13፥8፤ ሉቃ21፥10
19፥3 ቆ 11፤ ዘሌ9፥31፤2ዜና10፥13፤ ኢዮ5፥12፤መዝ18፥45፤ ኢሳ47፥13፤ዳን2፥2፤10፤ 3፥8፤5፥7
19፥4 ኢሳ20፥4፤ ኤር46፥26፤ ሕዝ29፥19፤32፥11
19፥5 2ሳሙ14፥14፤ ኢሳ44፥27፤50፥2፤ ኤር50፥38፤51፥36
19፥6 ዘኍ41፥2፤ ዘፀ7፥18፤ኢዮ8፥11፤ ኢሳ15፥6፤37፥25፤ ሕዝ30፥12
19፥7 ዘኍ11፥5፤ ዘዳ29፥23፤ኢሳ23፥3፤ ዘካ10፥11
19፥8 ዘኍ11፥5፤ ሕዝ47፥10፤አሞ4፥2፤ ዕን1፥15
19፥9 ኢሱ2፥6፤ ምሳ7፥16፤ሕዝ16፥10፤ 27፥7
19፥11 ቆ 3፤ ዘኍ41፥37፤ዘኍ13፥22፤ 1ነገ4፥30፤ሐሥ7፥22
19፥12 ኢሳ14፥24፤ ሮሜ9፥17፤1ቆሮ1፥20
19፥13 ዘኍ13፥22፤ መዝ118፥22፤ ኤር2፥16፤44፥1፤ 46፥14፤19፤ሕዝ30፥13፤ 16፤ሆሴ9፥6
19፥14 መዝ107፥27፤ ምሳ12፥8፤ ማቴ17፥17

በወንዙ መፋሰሻ ላይ ያሉት ተክሎች
ይጠወልጋሉ::
በዐባይ ዳር የተዘራው ዕርሻ ሁሉ፣
በነፋስ ይወሰዳል፤ ምንም አይቀርም::
8ዓሣ አጥማጆች ያዝናሉ፤
በዐባይ ወንዝ ላይ መንጠቆአቸውን
የሚወረውሩ ሁሉ ያለቅሳሉ፤
በውሃ ላይ መረባቸውን የሚጥሉ ሁሉ፣
ጕልበታቸው ይዝላል::
9የተነደፈ የተልባ እግር የሚፈትሉ፣
የተባዘተ ጥጥ የሚሠሩ ሸማኔዎችም ተስፋ
ይቈርጣሉ::
10ልብስ ሠሪዎች ያዝናሉ፤
ደመወዝተኞችም ልባቸው ይሰበራል::
11የጣኔዎስ አለቆች በጣም ሞኞች ናቸው፤
የፈርዖን ጠቢባን ምክራቸው የማይረባ ነው፤
ፈርዖንን፣ "እኔ ከጥበበኞች አንዱ ነኝ፤
የጥንት ነገሥታትም ደቀ መዝሙር ነኝ"
እንዴት ትሉታላችሁ?
12የእናንተ ጠቢባን አሁን የት አሉ?
የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር
በግብፅ ላይ ያሰበውን ነገር፣
እስቲ ያሳዩአችሁ፤ ያሳውቋችሁም::
13የጣኔዎስ አለቆች ተሞኝተዋል፤
የሜምፊስ ሹማምንት ተታለዋል፤
የሕዝቧ ዋና ዋናዎች፣
ግብፅን አስተዋታል::
14እግዚአብሔር የድንዛዜን መንፈስ አፍስሶባቸዋል፤
ሰካራም በትፋቱ ዙሪያ እንደሚንገዳገድ፣
ግብፅንም በምታደርገው ነገር ሁሉ
እንድትንገዳገድ አደረጓት::
15ራስም ይሁን ጅራት፣ የዘንባባ ዝንጣፊም
ይሁን ደንገል፣
ለግብፅ የሚያደርጉላት አንዳች ነገር የለም::
16በዚያን ቀን ግብፃውያን እንደ ሴት

19፥15 ኢሳ9፥14 19፥16 ዘዳ2፥25፤ ኢሳ2፥17፤11፥10፤15፤ ኤር50፥37፤51፥30፤ ናሆ3፥13፤ዕብ10፥31

32፥4፤ 39፥17-20 ጋር ያነጻጽሩ::

18፥7፤ ቍ 2 ይመ:: *ገጸ በረከት፤* በ2ዜና 32፥23 መሠረት ከሰናክሬም ሞት በኋላ ለሕዝቅያስ እጅ መንሻ ይመጣለት ነበር:: ሞዓባውያን ግብራቸውን ወደ ጽዮን ተራራ ማምጣት እንዳለባቸው በ16፥1 ላይ ታዝዘዋል (ከ45፥14፤ ሶፎ 3፥10 ጋር ያነጻጽሩ):: *ስም ወዳለበት፤* ዘዳ 12፥5 እና ማብ ይመ::

19፥1-20፥6፤ ኤር 46፤ ሕዝ 29፥32 ይመ::

19፥1 *ንግር፤* የ13፥1 ማብ ይመ:: *በፈጣን ደመና ላይ ተቀምጦ፤* በመዝ 68፥4፤ 104፥3 ላይ የሚገኝ ተለዋጭ ዘይቤ ነው፤ ከማቴ 26፥64 ጋር ያነጻጽሩ:: *ጣዖቶች ... ይርዳሉ፤* ኤር 50፥2 ይመ:: ቀደሞም እግዚአብሔር ዐሥሩን መቅሠፍቶች በማውረድ በግብፅ ጣዖቶች ላይ ፈርዷል (ዘፀ 12፥12 እና ማብ ይመ):: *ልብ ... ይቀልጣል፤* 13፥7 ይመ::

19፥2 *ግብፃዊውን በግብፃዊው ላይ፤* ከ9፥21 ጋር ያነጻጽሩ:: የሊብያ ሥርወ መንግሥት ከኢትዮጵያውያን (የ 18፥1 ማብ ይመ)፣ እንዲሁም ከ24ኛው ሥርወ መንግሥት ከሳይትስ ጋር ተጋጭቶ ነበር::

19፥3 *መናፍስት ጠሪዎችንና ... ምክር ይጠይቃሉ፤* እስራ ኤላውያንም በጭንቀታቸው ጊዜ እንዲሁ አድርገዋል (8፥19 እና ማብ ይመ)::

19፥4 *ለጨካኝ ጌታ፤* የአሦርን ንጉሥ ነው (20፥4 ይመ):: አስራዶን በ670 ዓ.ቅ.ክ ግብፅን አሸንፎ ነበር::

19፥5 *የዐባይ ወንዝ ይቀንሳል፤* የዐባይ ወንዝ ለግብፅ ሕይወቷ ነው፤ በየክረምቱ ሞልቶ በሚወርድበት ጊዜ፣ ብዙ ውሃና ደለል ስለሚዝ መሬቱን ያለማለታል::

19፥6 *መስኖዎቹም፤* የዕርሻ ቦዮች ናቸው::

19፥7 *የተዘራው ዕርሻ፤* የግብፅ ዕርሻ ምርት የተትረፈረፈ ነበር፤ ዐልፎ ተርፎም ወደ ውጭ ይላክ ነበር::

19፥8 *ዓሣ አጥማጆች፤* እጅግ ብዙ ዓሣ ይገኝ ነበር (ዘኍ 11፥5 ይመ)::

19፥9 *የተነደፈ የተልባ እግር የሚፈትሉ፤* ብዙ ተልባ ለማምረት እጅግ ብዙ ወሃ ያስፈልጋል:: *የተባዘተ ጥጥ፤* ግብፃውያን ወደ ውጭ የሚልኩት ሌላው የታወቀ ምርት ነው::

19፥11 *ጣኔዎስ፤* በዐባይ መፋሰሻ ሰሜን ምሥራቅ በኩል ያለች ከተማ ናት፤ እስራኤላውያን ግብፅ በነበሩ ጊዜ ያውቋታል (ዘኍ 13፥22፤ መዝ 78፥12፡43 ይመ):: ለ25ኛው ሥርወ መንግሥት የሰሜኑ መናገሻ ከተማ ናት (የ18፥1 ማብ ይመ):: *ጠቢባን፤* ቍ 12 ይመ:: ግብፅ ባሏት ብልኀ ሰዎች የታወቀች ነበረች (1ነገ 4፥30 ይመ)::

19፥13 *ሜምፊስ፤* ከዐባይ መፋሰሻ በስተ ደቡብ 24 ኪሎ ሜትር ያህል ርቃ የምትገኝ በግምት ከ2686 - 2160 ዓ.ቅ.ክ የነበረው የጥንቱ መንግሥት ታዋቂ ዋና ከተማ ናት:: *ዋና ዋናዎች፤* ካህናትን፣ ነቢያትንና የፖለቲካ መሪዎችን ያመለክታል (9፥15-16 ይመ)::

19፥14 *ሰካራም ... እንደሚንገዳገድ፤* ስለ እስራኤል መሪዎች መንገዳገድ በ28፥7-8 ላይ ተገልጾአል::

19፥15 *ራስም ይሁን ጅራት፣ የዘንባባ ዝንጣፊም ይሁን ደንገል፤* የግብፅን መሪዎች የሚያመለክት ነው፤ ስለ እስራኤልም መሪዎች በ9፥14-15 ላይ ተመሳሳይ አገላለጽ አለ::

19፥16-25፤ "በዚያን ቀን" ከሚለው ሐረግ አባባል ጋር ተያይዞው፣

ይሆናሉ፤ የሰራዊቱ ጌታ እግዚአብሔር በእነርሱ
ላይ ካነሣው ክንዱ የተነሣ በፍርሀት ይንቀጠ
ቀጣሉ:: [17]የይሁዳ ምድር በግብፅ ላይ ሽብር
ትነዛለች፤ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር በእ
ነርሱ ላይ ካቀደው የተነሣ፣ ስለ ይሁዳ፣ ወሬ
የሰማ ሁሉ ይሸበራል::
[18]በዚያ ቀን አምስት የግብፅ ከተሞች
በከነዓን ቋንቋ ይናገራሉ፤ የሰራዊት ጌታ
የእግዚአብሔርም ወገን ለመሆን ቃል ኪዳን
ይገባሉ፤ ከእነዚህም ከተሞች አንዲቱ የጥፋት
ከተማ ተብላ ትጠራለች::
[19]በዚያ ቀን በግብፅ ምድር መካከል
ለእግዚአብሔር መሠዊያ ይሠራል፤ በድንበሯም
ላይ ለእግዚአብሔር ዐምድ ይቆማል:: [20]ይህም
በግብፅ ምድር ለሰራዊት ጌታ ለእግዚአብሔር
ምልክትና ምስክር ይሆናል፤ ከሚያስጨን
ቋቸውም የተነሣ ወደ እግዚአብሔር ሲጮኹ፣
አዳኝና ታዳጊ ይልክላቸዋል፤ እርሱም ያድና
ቸዋል:: [21]እግዚአብሔር ራሱን ለግብፃውያን
ይገልጣል፤ እነርሱም በዚያ ቀን እግዚአ
ብሔርን ያውቁታል፤ በመሥዋዕትና በእህል
ቍርባንም ያመልኩታል:: ለእግዚአብሔር ስለት
ይሳላሉ፤ የተሳሉትንም ይፈጽሙታል:: [22]እግዚ
አብሔር ግብፅን በመቅሠፍት ይመታታል፤
መትቶም፤ ይፈውሳቸዋል:: እነርሱም ወደ እግዚ
አብሔር ይመለሳሉ፤ እርሱም ልመናቸውን
ሰምቶ ይፈውሳቸዋል::
[23]በዚያ ቀን ከግብፅ ወደ አሦር አውራ
መንገድ ይዘረጋል፤ አሦራውያን ወደ ግብፅ፣
ግብፃውያንም ወደ አሦር ይሄዳሉ፤ ግብፃውያንና
አሦራውያን በአንድነት ያመልካሉ:: [24]በዚያ ቀን
እስራኤል፣ ከግብፅና ከአሦር ጋር የምድር
በረከት ለመሆን በሦስተኛነት ትቈጠራለች::
[25]የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔርም፣ "ሕዝቤ
ግብፅ፣ የእጄ ሥራ አሦር፣ ርስቴም እስራኤል
የተባረኩ ይሁኑ" ብሎ ይባርካቸዋል::

በግብፅና በኢትዮጵያ ላይ የተነገረ ትንቢት

20 ዋናው የጦር አዛዥ[a] በአሦር ንጉሥ
በሳርጎን ተልኮ፣ የአዛጦንን ከተማ ወሮ
በያዘበት ዓመት፣ [2]በዚያ ጊዜ እግዚአብሔር
የአሞጽን ልጅ ኢሳይያስን፣ "ማቁን ከሰውነትህ፣

19፥17 ዘፍ35፥5፤ ኢሳ14፥24
19፥18 መዝ22፥27፤ 63፥11፤ኢሳ10፥20፤ 17፥1፤24፥12፤32፥19፤ 48፥1፤ኤር4፥2፤ 43፥13፤44፥1
19፥19 ዘፍ28፥18፤ ኢሱ22:10፤ መዝ68፥31፤ ኢሳ10፥20
19፥20 ዘፍ21፥30፤ ዘጸ28፥29፤መሳ2፥18፤ ኢሳ25፥9፤49፥24-26
19፥21 ቍ19፤ ዘፍ27፥29፤ዘኁ30፥2፤ ዘዳ23፥21፤መዝ86፥9፤ ኢሳ11፥9፤43፥10፤ 56፥7፤60፥7፤ ሚል1፥11
19፥22 ዘፀ11፥10፤ 12፥23፤ዘዳ32፥39፤ ኢሳ45፥14፤ሕዝ33፥11፤ ሆሴ6፥1፤10፥12፤ 12፥6፤14፥1፤ ኢል2፥13፤ዕብ12፥11
19፥23 ቍ16:24፤ ዘፍ27፥29፤ኢሳ2፥3፤ 11፥16፤20፥6፤27፥13፤ 66፥23፤ሚክ7፥12
19፥24 ቍ23፤ ዘፍ12፥2፤ኢሳ11፥11
19፥25 ዘፍ12፥3፤ ዘፀ34፥9፤ መዝ87፥4፤100፥3፤ኢሳ29፥23፤43፥7፤45፥11፤60፥21፤64፥8፤ ኤር30፥22፤ሆሴ2፥23፤ኤፌ2፥10:11-14 20፥1 ኢሱ11፥22፤13፥3፤ 2ነገ18፥17 20፥2 1ሳሙ19፥24፤ 2ነገ1፥8፤ኢሳ3፥24፤13፥1፤ሕዝ4፥1-12፤ 24፥17:23፤ሚክ1፥8፤ዘካ13፥4፤ ማቴ3፥4

[a]1 *ዋናው የጦር አዛዥ የሚለውን ዕብራይስጡ ተርታን ይለዋል*

በተከታታይ አራት መግለጫዎች ተሰጥተዋል፤ (1) ግብፅ ከእግዚአብሔር መለኮታዊ ፍርድ የተነሣ "በፍርሀት ትንቀጠቀጣለች" (ቍ 6)፤ በይሁዳም ኀይል ትሸበራለች (ቍ 16-17) (2) በግብፅ ያሉ፣ "አምስት ከተሞች"፣ "በእግዚአብሔር ስም ይምላሉ" (ቍ 18):: (3) እግዚአብሔር ለግብፃውያን ካደረገው ፈውስና ድነት የተነሣ በግብፅ መሠዊያ ይቆማል፤ ግብፃውያንም ለእግዚአብሔር መሥዋዕት ያቀርባሉ (ቍ 19-22):: 4) ግብፅ፣ አሦርና እስራኤል የተጣመረ የእግዚአብሔር ሕዝብ ይሆናሉ (ቍ 23-25 ይመ):: ነቢዩ ኢሳይያስ በወቅቱ ከሚታየው ሁኔታ ባሻገር ያለውን ያመለክታል:: የዓለም መንግሥታት እውነተኛውን አምላክ ሳያውቁ በትዕቢት ዕቅዳቸውን ለመፈጸም ይሯሯጣሉ፤ በእግዚአብሔርም ሕዝብ ላይ እንደ ልባቸው ይሆናሉ:: ነቢዩ ግን ይህን ሁሉ ዐልፎ እነዚህ መንግሥታት እግዚአብሔርን የሚያመልኩበትን ጊዜ ይመለከታል::

19፥16:18-19:23-24 *በዚያ ቀን፤* የሚወጣው የእግዚአብሔር ቀን ማለት ነው (10፥20:27 እና ማብ ይመ፤ ከ11፥10-11 ጋር ያነጻጽሩ)::

19፥16 *እግዚአብሔር ... ካነሣው ክንዱ፤* 14፥26-27 እና ማብ ይመ:: *በፍርሀት ይንቀጠቀጣሉ፤* እንደ ኢያሪኮ ሕዝብ ይሆናሉ ማለት ነው (ኢሱ 2፥9:11)::

19፥17 *የይሁዳ ምድር፤* ግብፃውያን ምናልባት ከሕዝቅያስ ቤተ መንግሥት ጋር ከነበራቸው ግንኙነት የተነሣ፣ ይህን ፍርድ ያመጣባቸው የይሁዳ አምላክ መሆኑን ይገነዘባሉ::

19፥18 *አምስት፤* ምናልባት፣ "ብዙ" የሚል ስሜት፣ ሳይኖረው አይቀርም:: *በከነዓን ቋንቋ ይናገራሉ፤* አንድም ግብፃውያን ለእግዚአብሔር መገዛታቸውን የሚያስረዳ ምሳሌያዊ አገላለጽ (ቍ 21-22:25)፣ አሊያም በቀጥታ በግብፅ የሚኖሩትን አይሁድ የሚያመለክት ነው:: ኢየሩሳሌም በ586 ዓ.ቅ.ክ ከወደቀች በኋላ ብዙ አይሁድ ወደ ግብፅ ሸሽተው ነበር (ኤር 44፥1):: *የጥፋት ከተማ፤* ምናልባት በናቡከደነፆር የተደመሰሰችውን፣ የፀሐይ አምላክ ከተማ የተባለችውን ሄልዮፖሊስን ለማመልከት ይሆናል (ኤር 43፥12-13 ይመ):: በዕብራይስጥ፣ "ጥፋት" የሚለው ቃል፣ "ፀሐይ" ከሚለው የዕብራይስጥ ቃል ጋር ይመሳሰላል::

19፥19 *መሠዊያ፤* አንዳንዶች ይህን ዓ.ቅ.ክ በሁለተኛው ምእተ ዓመት ላይ፣ አናያስ አራተኛ የተባለ የአይሁድ ሊቀ ካህናት በግብፅ ከሠራው ቤተ መቅደስ ጋር ሲያገናኙት፣ ሌሎች ደግሞ አያሌ ግብፃውያን እግዚአብሔርን ወደ ማምለክ ከመለወጣቸው ጋር ያያይዙታል::

19፥20 *ምልክትና ምስክር፤* በኢሱ 22፥26-27 ከዮርዳኖስ ማዶ ያሉ ነገዶች በዮርዳኖስ ወንዝ አጠገብ መሠዊያ ሲሠሩ ዓላማቸው ምን ነበር? እርሱን ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ:: *ከሚያስጨንቋቸውም ... ያድናቸዋል፤* አባባሉ የመጽሐፈ መሳፍንት አባባል ነው (መሳ 2፥18 ይመ):: ይህ ታዳጊና አዳኝ ማን እንደ ሆነ በግልጽ አልተቀመጠም፤ ነቢዩ ይህን በሚናገርበት ጊዜ ግን፣ ከዳዊት ቤት እንደሚወለድ በተስፋ የሚጠበቀውን መሲሕ ሳያስብ አልቀረም (11፥1-10 ይመ)::

19፥21 *ራሱን ... ይገልጣል፤* ከዘፀ 7፥5 ጋር ያነጻጽሩ:: *በመሥዋዕት ... ያመልኩታል፤* አሕዛብ ስለሚያቀርቡት መሥዋዕት በ56፥7፤ 60፥7 ይመ (ከዘካ 14፥16-19 ጋር ያነጻጽሩ)::

19፥22 *ግብፅን በመቅሠፍት ይመታታል፤* ማስጨነቅና (ቍ 20) መቅሠፍት የእግዚአብሔር ቍጣ የሚገለጥባቸው ሁለት የተለመዱ የቅጣት ዐይነቶች ናቸው:: በኵሩን ያጠፋው መቅሠፍት ያስከተለውን ውጤት (ዘፀ 12፥23) ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ:: *ይመለሳሉ ... ይፈውሳቸዋል፤* ከ6፥10 ጋር ያነጻጽሩ፤ ይህ አባባል በቍ 20 ላይ ከተገለጸው፣ "ታዳጊና አዳኝ" ከሚለው ሐረግ ጋር ይቀራረባል:: ቀደም ብሎ በነበረው ዘመን ልቡን አደንድኖ የነበረው ፈርዖን ወደ እግዚአብሔር አልተመለሰም (ዘፀ 9፥34-35)::

19፥23 *አውራ መንገድ፤* በ11፥16 ላይ ከተገለጸው ወደ ኢየሩሳሌም ከሚወስደው አውራ መንገድ ጋር ያነጻጽሩ (ያንኑ ማብ ይመ):: ለዘመናት ግብፃውያንና አሦራውያን እርስ በርሳቸው ሲዋጉ ነበር (20፥4)፤ ወደ ፊት ግን በቃለ መሐላ ወዳጅነት መሥርተው፣ እግዚአብሔርን በአንድነት ያመልካሉ (ከ25፥3 ጋር ያነጻጽሩ):: *በአንድነት ያመልካሉ፤* በአምልኮ ውስጥ ያለው ሰላምና አንድነት በ2፥2-4 ከተገለጸው ጋር አንድ ዐይነት ነው (ያንኑ ማብ ይመ፤ የቍ 21 ማብ ይመ)::

19፥25 *ሕዝቤ ግብፅ፤* ኢሳይያስ፣ ግብጽን እንደ እግዚአብሔር ሕዝብ አድርጎ ለመጥራት የቻለው "ከእሴይ ግንድ ቍጥቋጥ ይወጣል" ከሚለው ሐረግ ጋር አብሮ የሚሄድ ሆኖ ስላገኘው ሳይሆን አይቀርም (11፥1-10 ይመ)፤ ከ45፥14፤ ኤፌ 2፥11-13 ጋር ያነጻጽሩ:: *ይባርካቸዋል፤* በዘፍ 12፥3 ላይ የተጻፈው ሲፈጸም ማለት ነው::

20፥1-6፤ 16፥13-14 ለ15፥1-16፥12 ማጠቃለያ እንደ ሆነ ሁሉ፣ ይህም ምዕራፍ የ18-19 ምዕራፎች ማጠቃለያ ነው::

20፥1 *ወሮ በያዘበት፤* ምናልባት በ711 ዓ.ቅ.ክ ላይ ነው:: *ሳርጎን፤* ከ721-705 ዓ.ቅ.ክ ላይ የገዛው ዳግማዊ ሳርጎን ሳይሆን አይቀርም፣ በብሉይ ኪዳን ስሙ የተጠቀሰው እዚህ ቦታ ብቻ ነው:: *አዛጦን፤* ከአምስቱ የፍልስጥኤም ከተሞች አንዷ ናት፤ እርሷም ከጋዛ በስተ ሰሜን ምሥራቅ 29 ኪሎ ሜትር ያህል ርቃ በሚድትራኒያን ባሕር አጠገብ ትገኛለች:: በ713 ዓ.ቅ.ክ በንጉሥ አዙሪ አገዛዝ ሥር በነበረችበት ጊዜ በአሦራውያን ላይ ዐምፃ ነበር:: እ.ኤ.አ በ1963 ዓ.ም በአዛጦን ከተማ የአንድ የአሦራውያን ሐውልት ሦስት ስብርባሪዎች ተገኝተዋል፤ ስብርባሪዎቹም የሳርጎንን ድል ያሳያሉ፤ ስሙንም ይጠቅሳሉ::

20፥2 *ማቅ፤* በተለምዶ የሐዘንተኞች ልብስ ነው፤ ነገር ግን ነቢ

ጫማህን ከእግርህ አውልቅ” ሲል ተናገረው።
እርሱም እንዲሁ አደረገ፤ ዕርቃኑንና ባዶ
እግሩን ተመላለሰ።
3ከዚያም እግዚአብሔር እንዲህ አለ፤ “ባሪያዬ
ኢሳይያስ ሦስት ዓመት በግብፅና በኢትዮጵያ
ለምልክትና ለማስጠንቀቂያ ዕርቃኑንና ባዶ
እግሩን እንደ ሄደ፣ 4እንዲሁ የአሦር ንጉሥ
ወጣትና ሽማግሌ የሆኑትን የተማረኩ ግብፃ
ውያንንና የተሰደዱ ኢትዮጵያውያንን ዕርቃ
ናቸውንና ባዶ እግራቸውን ይወስዳቸዋል፤
መቀመጫቸውን ገልቦ በመስደድም ግብፅን ያዋ
ርዳል። 5በኢትዮጵያ ተስፋ ያደረጉ፣ በግብፅ
የተመኩ ይፈራሉ፤ ይዋረዳሉም። 6በዚያ ቀን
በዚህ ባሕር ዳርቻ የሚኖረው ሕዝብ፣ ‘የተመካን
ባቸው፣ ከአሦር ንጉሥ ለማምለጥና ነጻ ለመው
ጣት የተሸሸግንባቸው ምን እንደ ደረሰባቸው
ተመልከቱ! እንግዲህ እኛስ እንዴት እናመልጣ
ለን?’ ይላል።”

በባቢሎን ላይ የተነገረ ትንቢት

21 በባሕሩ ዳር ባለው ምድረ በዳ ላይ የተነገረ ንግር፤

ዐውሎ ነፋስ ከደቡብ እየጠራረገ እንደሚመጣ፣
ወራሪ ከአሸባሪ ምድር፣
ከምድረ በዳ ይመጣል።
2የሚያስጨንቅ ራእይ አየሁ፤
ከሓዲ አሳልፎ ይሰጣል፤ ዘራፊ ይዘርፋል።
ኤላም ሆይ፤ ተነሺ! ሜዶን ሆይ፤ ክበቢ!
እርሷ ያደረሰችውን ሥቃይ ሁሉ አስቀራለሁ።

3ወገቤ በዚህ ሥቃይ ተሞላ፤
በምጥ ላይ እንዳለች ሴት ጭንቅ ያዘኝ፤
በሰማሁት ነገር ተንገዳገድሁ፤
ባየሁትም ነገር ተሸበርሁ።
4ልቤ ተናወጠ፤
ፍርሀት አንቀጠቀጠኝ፤
የጓጓሁለት ውጋጋን፣
ታላቅ ፍርሀት አሳደረብኝ።

5ማእዱን አሰናዱ፤
ምንጣፉን አነጠፉ፤
በሉ፤ ጠጡም!
እናንት ሹማምንት ተነሡ፤
ጋሻውን በዘይት ወልውሉ!

6ጌታ እንዲህ አለኝ፤
“ሂድ፤ ጠባቂ አቁም፤
ያየውንም ይናገር፤
7በፈረሶች የሚሳብ፣
ሠረገሎችን ሲያይ፣
በአህያ ላይ የሚቀመጡትን፣
በግመል የሚጋልቡትን ሲመለከት፣
ያስተውል፣
በጥንቃቄም ያስተውል።”
8ጠባቂው ጮኸ፤ᵐ እንዲህም አለ፤
“ጌታ ሆይ፤ በየቀኑ ማማ ላይ ቆሜአለሁ፤
በየሌሊቱም በቦታዬ አለሁ።
9እነሆ፤ አንድ ሰው በፈረሶች በሚሳብ
በሠረገላ መጥቶአል፤
እንዲህም ሲል መለሰ፣
‘ባቢሎን ወደቀች፣ ወደቀች!
የአማልክቷም ምስሎች ሁሉ፣
ተሰባብረው ምድር ላይ ወደቁ።’ ”

10በዐውድማ ላይ የተወቃህ ሕዝቤ ሆይ፤
ከሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፣
ከእስራኤል አምላክ፣
የሰማሁትን እነግርሃለሁ።

20፥3 ቍ5፤ ዘፍ10፥6፤ዘፀ3፥12፤ ዘዳ28፥46፤ ኢሳ8፥18፤16፥14፤ 19፥1፤22፥20፤37፥9፡ 30፤38፥7፤41፥8-9፤ 42፥1፤43፥3፡10፤ 49፥3፡5-7፤50፥10፤ 52፥13፤53፥11፤ ኤር7፥25፤ሐጌ2፥23፤ ዘካ4፥14
20፥4 ኢዮ12፥17፤ ኢሳ3፥24፤18፥1፤ 19፥4፤47፥3፤ ኤር13፥22፡26፤ 46፥19፤ናሆ3፥5፡10፤ ሶፎ2፥12
20፥5 ቍ3፤ 2ነገ18፥21፤ኢሳ8፥12፤ 30፥5፤ሕዝ29፥16
20፥6 2ነገ18፥21፤ ኢሳ2፥11፤10፥3፤ 19፥23፤ኤር30፥15-17፤ 31፥2፤46፥25፤ ማቴ23፥33፤1ተሰ5፥3፤ ዕብ2፥3
21፥1 ኢዮ1፥19፤ ኢሳ13፥1፡21፤ ኤር50፥12፤51፥43፤ ዳን11፥40፤ዘካ9፥14
21፥2 ዘፍ10፥22፤ መዝ60፥3፤ኢሳ13፥3፤ 22፥6፤24፥16፤33፥1፤ ኤር25፥25፤51፥28
21፥3 ዘፍ3፥16፤ ኢዮ14፥22፤መዝ48፥6፤ ኢሳ26፥17፤37፥3፤ ኤር30፥6፤48፥41፤ 49፥22፤ዳን7፥28፤ 8፥27፤10፥16፤ ዮሐ16፥21
21፥4 መዝ55፥5፤ ኢሳ7፥4፤13፥8፤35፥4፤ ዘዳ5፥9
21፥5 2ሳሙ1፥21፤ 1ነገ10፥16-17፤ ኢሳ5፥12፤22፥2፡13፤ 23፥7፤24፥8፤32፥13፤ ኤር25፥16፡27፤46፥3፤ 51፥11፡39፡57፤ ዳን5፥2

21፥6 2ነገ9፥17 21፥7 ቍ9፤መሳ6፥5 21፥8 ሚክ7፥7፤ዕን2፥1
21፥9 ቍ7፤ዘሌ26፥30፤ኢሳ2፥18፤13፥1፤46፥1፤47፥1፡5፡11፤
ኤር50፥2፤51፥8፡44፤ራእ14፥8 21፥10 ኢሳ27፥12፤28፥27፡28፤
41፥15፤ ኤር51፥33፤ሚክ4፥13፤ዕን3፥12፤ማቴ3፥12

ᵐ8 የሙት ባሕር ጥቅልና የሱርስቱ ቅጅ ከዚህ ጋር ይስማማል፤ የማሶሬቱ ቅጅ ግን፣ *አንበሳ ጮኸ* ይላል።

ያትም አዘውትረው ሊለብሱት ይችላሉ (2ነገ 1፥8፤ ዘካ 13፥4 ይመ)።

20፥3 *ባሪያዬ፤* እግዚአብሔር ነቢያትንና ሌሎቹንም ለመጥራት የተጠቀመበት መጠሪያ ነው። *ሦስት ዓመት፤* 16፥14 እና ማብ ይመ። *ለምልክትና ለማስጠንቀቂያ፤* 8፥18፤ 7፥3፡14 እና ማብ ይመ። የነቢዩ የሕዝቅኤል ባሕርይ ምሳሌነቱ እጅግ ጠቃሚ ትርጕም አለው (ሕዝ 24፥24፡ 27፤ ከዘካ 3፥8 ጋር ያነጻጽሩ)። *በግብፅና በኢትዮጵያ፤* 18፥1፤ 19፥1 ይመ።

20፥4 *ዕርቃናቸውንና ባዶ እግራቸውን፤* ከ2ዜና 28፥15፤ ሚክ 1፥8 ጋር ያነጻጽሩ።

20፥5 *በኢትዮጵያ ተስፋ ያደረጉ፣ በግብፅ የተመኩ፤* አሦር በ722 - 721 ዓ.ቅ.ክ ላይ የሰሜኑን መንግሥት እስራኤልን ካሸነፈ በኋላ፣ የይሁዳ ንጉሥ ሕዝቅያስ ከግብፅ ጋር እንዲተባበር የሚያስገድድ ከባድ ግፊት ነበረበት። ኢሳይያስ ግን ይህን ዕቅድ አጥብቆ ተቃውሞታል (ከ30፥1-2፤ 31፥1 ጋር ያነጻጽሩ)።

21፥1 *ባሕሩ፤* ከባቢሎን በስተ ደቡብ ያለውን የፋርስ ባሕረ ሰላጤ ሊያመለክት ይችላል፤ ወይም በኤፍራጥስና በጤግሮስ ወንዞች፣ እንዲሁም በገባሮቻቸው የተከማቸው ደለል የሚፈጥረውን የአሸዋማ ሜዳ ሊሆን ይችላል። *ምድረ በዳ፤* የሚመጣው ፍርድ ባቢሎንን (ቍ 9) ምድረ በዳ ያደርጋታል (ከ13፥20-22 ጋር ያነጻጽሩ)። *ንግር፤* የ13፥1 ማብ ይመ። *ዐውሎ ነፋስ ... ከምድረ በዳ፤* ምድረ በዳ አንዳንድ ጊዜ ኀይለኛ ነፋስ እንዲነፍስ ያደርጋል (ሆሴ 13፥15 ይመ)። *ወራሪ፤* ከበረሓ ይምጣ ወይም "ከአሸባሪ ምድር" የታወቀ ነገር የለም።

21፥2 *ኤላም፤* የ11፥11 ማብ ይመ። የኤላም ሰዎች የአሦርና የባቢሎን ዋና ጠላት ነበሩ፤ ከብዙ ጊዜ በኋላም በ539 ዓ.ቅ.ክ ላይ ቂሮስ ባቢሎንን ባሸነፈ ጊዜ፣ በፋርስ ሰራዊት ውስጥ ነበሩ። *ሜዶን፤* የ13፥17 ማብ ይመ። *ያደረሰችውን፤* ባቢሎንን ነው።

21፥3 *ወገቤ ... ጭንቅ ያዘኝ፤* በዳን 8፥27፤ 10፥16-17 ላይ ዳንኤል ካየው ራእይ የተነሣ ያደረበትን ስሜት ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ፤ ነገር ግን የ29፥9-11 ማብ ይመ።

21፥4 *ውጋጋን፤* ምናልባትም የባቢሎንን ዐዒያዊ መንግሥት ፍጻሜ የሚያመለክት ነው (የቍ 12 ማብ ይመ)። *ታላቅ ፍርሀት አሳደረብኝ፤* የደረሰው ጥፋት ከገመተውም በላይ ነው።

21፥5 *በሉ፤ ጠጡም፤* በቤልሻጸርም ግብዣ ላይ ተመሳሳይ ሁኔታ ደርሶአል (ዳን 5፥1 ይመ)። *ተነሡ፤* ባቢሎናውያን ሲወረሩ በራእይ የተመለከተው ነቢይ በመልስ አዘል ጥያቄ የባቢሎንን መኳንንት ለውጊያ እንዲነሡ ያሳስባል። *ጋሻውን ... ወልውሉ፤* ጋሻው የተለበደበትን ቈዳ፣ ቅባት መቀባትና መወልወል የሚያርፍበትን ፍላጻ፣ ጦር ወይም ሰይፍ በቀላሉ እንዲታጠፍ ያደርጋል።

21፥6 *ሂድ፤ ጠባቂ አቁም፤* ምናልባት በኢየሩሳሌም ቅጥሮች ላይ ለማለት ይሆናል።

21፥7 *ሠረገሎችን ... በአህያ ... በግመል፤* ከሩቅ የሚመጡ መልእክተኞችን ያመለክታል።

21፥9 *ባቢሎን ወደቀች፤* 13፥19 ይመ። ባቢሎን በመጀመሪያ በ689 ዓ.ቅ.ክ እንደ ገናም በ539 ዓ.ቅ.ክ ላይ ወደቀች። እነዚህን ቃሎች ዮሐንስ በራእይ 14፥8፤ 18፥2 ጠቅሶአቸዋል። *የአማልክቷም ... ወደቁ፤* የአንድ መንግሥት መውደቅ ማለት የአማልክቷ መዋረድ ማለት ነው።

21፥10 *በዐውድማ ላይ፤* ዐውድማ በፍርድ ወይም በጦርነት መጥፋትን የሚያመለክት ተለዋጭ ዘይቤ ነው (አሞ 1፥3 ይመ)። *የተወቃህ፤* ይሁዳ በባቢሎናውያን ትቀጣለች፤ ተማርካም ትወሰዳለች (39፥5-7 ይመ)፤

በኤዶም ላይ የተነገረ ትንቢት

[11]ስለ ኤዶም የተነገረ ንግር፤
አንዱ ከሴይር ጠርቶኝ፣
"ጠባቂ ሆይ፤ ሊነጋ ምን ያህል ቀረው?
ጠባቂ ሆይ፤ ሊነጋ ምን ያህል ቀረው?" አለኝ።
[12]ጠባቂውም መለሰ፤
"ይነጋል፤ ግን ተመልሶ ይመሻል፤
መጠየቅ ከፈለጋችሁ፣ ጠይቁ፤
ነገር ግን ተመልሳችሁ ኑ" አለ።

በዐረብ ላይ የተነገረ ትንቢት

[13]ስለ ዐረብ አገር የተነገረ ንግር፤
እናንተ በዐረብ ዱር የምትሰፍሩ፣
የድዳን ሲራራ ነጋዴዎች፣
[14]ለተጠሙ ውሃ አምጡ።
በቴማን የምትኖሩ፣
ለስደተኞች ምግብ አምጡ።
[15]ከሰይፍ፣
ከተመዘዘ ሰይፍ፣
ከተደገነ ቀስት፣
ከተፋፋመ ጦርነት ሸሽተዋልና።

[16]ጌታም እንዲህ አለኝ፤ "በውል የተቀጠረ
ሠራተኛ ቀን እንደሚቈጥር፣ የቄዳር ክብር
በአንድ ዓመት ውስጥ ያበቃለታል። [17]የተረፈው
ቀስተኛ፣ የቄዳር ጦረኛ ጥቂት ይሆናል፤ የእስ
ራኤል አምላክ እግዚአብሔር ተናግሮአልና።"

ስለ ኢየሩሳሌም የተነገረ ትንቢት

22 ስለ ራእይ ሸለቆ የተነገረ ንግር፤
እስቲ ምን ቢጨንቃችሁ ነው፤
ሁላችሁም ሰገነት ላይ የወጣችሁት?
[2]አንቺ ጫጫታ የሞላብሽ ከተማ፤
የውካታና የፈንጠዝያ ከተማ ሆይ፤
የተገደሉብሽ በሰይፍ የተሠዉ አይደሉም፤
በጦርነትም አልሞቱም።
[3]መሪዎችሽ በሙሉ በአንድ ላይ ሸሽተዋል፤
ቀስት እንኳ ሳያነሡ ተማርከዋል፤
ጠላት ገና በሩቅ ሳለ የሸሻችሁ ሁሉ፣
ተይዛችሁ በአንድነት ታስራችኋል።
[4]ስለዚህ፣ "ከእኔ ራቁ፤
አምርሬ ላልቅስበት፣
ስለ ሕዝቤ ጥፋት፣
ልታጽናኑኝ አትሞክሩ" አልሁ።

[5]እግዚአብሐር የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር
በራእይ ሸለቆ፣
የመጯጯኺያ የመረገጥና የሽብር፣
ቅጥሮችን የማፈራረስ፣
ወደ ተራሮችም የሚጮኽበት ቀን አለው።
[6]ኤላም የፍላጻ ሰገባ፣
ፈረሷንና ሠረገላዋን አዘጋጀች፤
ቂርም ጋሻዋን አነገበች
[7]መልካሞቹ ሸለቆዎችሽ በሠረገሎች
ተሞልተዋል፤
ፈረሰኞችም በከተማዪቱ በሮች ላይ ቆመዋል፤
[8]የይሁዳን መከላከያዎች ገልጧል።

በዚያን ቀን በዱር ግምጃ ቤት የነበረውን፣
የጦር መሣሪያ ተመለከትህ፤
[9]የዳዊት ከተማ፣
ብዙ ፍርስራሾች እንዳሉበት አያችሁ፤
በታችኛውም ኩሬ፣
ውሃ አጠራቀማችሁ።

21፥11 ዘፍ25፥14፤ 32፥3፤ኢሳ34፥11
21፥13 ዘፍ10፥7፤ 25፥3፤2ዜና9፥14፤ ኢሳ13፥1
21፥14 ዘፍ25፥15
21፥15 ኢሳ13፥14፤ 31፥8
21፥16 ዘፍ25፥13፤ ዘሌ25፥50፤ኢሳ17፥3
21፥17 ዘጸ4፥27፤ ኢሳ1፥20፤10፥19፤ 16፥14
22፥1 ኢሱ2፥8፤ መዝ125፥2፤ኢሳ1፥1፤ 13፥1፤ኤር21፥13፤ 48፥38፤ኢል3፥2፡12፡14
22፥2 2ነገ25፥3፤ ኢሳ5፥14፤10፥4፤ 21፥5፤ሕዝ22፥5
22፥3 2ነገ25፥6፤ ኢሳ13፥14
22፥4 ኢሳ15፥3፤ ኤር9፥1፤ሰቆ1፥16፤ ሕዝ21፥6፤ሉቃ19፥41
22፥5 2ሳሙ22፥43፤ ነህ6፥15፤ኢዮ40፥12፤ መዝ89፥40፤108፥13፤ ኢሳ1፥1፤2፥12፤5፥5፤ 13፥3፤ኤር30፥7፤ 39፥8፤ሰቆ1፥5፤ ሕዝ8፥17-18፤9፥9-10፤ 13፥14፤ኢል2፥31፤ አሞ5፥18-20፤ሶፎ1፥15
22፥6 2ነገ16፥9፤ መዝ46፥9፤ኢሳ21፥2፤ ኤር49፥35፤51፥56
22፥7 ኢሱ15፥8፤ 2ዜና32፥1-2
22፥8 1ነገ7፥2፤ 2ዜና32፥5፤ኢሳ2፥12
22፥9 2ነገ18፥17፤ 2ዜና32፥4፤ነህ1፥3

21፥11-12፣ ኤር 49፥7-22፤ ሕዝ 25፥12-14፤ አሞ 1፥11-12 ይመ።

21፥11 *ንግር፣* የ13፥1 ማብ ይመ። *ሴይር፣* ሌላው የኤዶም ስም ነው (ዘፍ 32፥3)፤ የዔሳው ልጆች አገር ሲሆን፣ ከሙት ባሕር በስተ ደቡብ ይገኛል፤ ስለ ኤዶም በ34፥5-15 ላይ በስፋት ተገልጾአል (ከ63፥1 ጋር ያነጻጽሩ)።

21፥12 *ይነጋል፣ ... ይመሻል፣* ምናልባት ጨለማው የረዘመበትን የአሦራውያንን ጭቈና ማብቃት ሲያመለክት፣ "አጭር ንጋት" ከባቢሎናውያን አገዛዝ በፊት ቀደም እንደሚል ያመለክታል።

21፥13-17፣ ኤር 49፥28-33 ይመ።

21፥13 *ንግር፣* የ13፥1 ማብ ይመ። *ዱር፣* ነጋዴዎቹ ከወራሪዎች የሚደበቁበት ስፍራ ነው (ከመሳ 5፥6 ጋር ያነጻጽሩ)። በ732 ዓ.ቅ.ክ ላይ አሦራውያን ዐረቦችን ማጥቃት ጀመሩ ባቢሎናውያንም እንዲሁ በናቡከደነፆር ስር ሳሉ ዐረቦችን ወረሩ (ኤር 25፥17፡23-24 ይመ)። *ድዳን፣* የዐረብ ነጋዴዎች ሲሆኑ፣ የንግድ እንቅስቃሴያቸው በሕዝ 27፥20፤ 38፥13 ተገልጾአል።

21፥14 *በቴማን፣* ከባቢሎን በስተ ደቡብ ምዕራብ 540 ኪሎሜትር ርቆ በሰሜን ዐረብ ምድረ በዳ ውስጥ የሚገኝ ውሃ ያለበት ለምለም ስፍራ ነው (ከኢዮ 6፥19፤ ኤር 25፥23 ጋር ያነጻጽሩ)።

21፥15 *ሰይፍ ... ከተደገነ ቀስት፣* የዐረቦች ቀስት ከአሦራውያን ሰይፍና ልዩ ቀስት ጋር እስከዚህ ሊወዳደር እንደማይችል ያመለክታል።

21፥16 *በውል የተቀጠረ ሠራተኛ ቀን እንደሚቈጥር፣* 16፥14 እና ማብ ይመ። *ክብር፣* 14፥11፤ 16፥14 ይመ። *ቄዳር፣* በዐረብ ምድረ በዳ የበደዊ ነገዶች የሚኖሩበት አገር ነው። ቄዳር በበግ መንጋው እጅግ ይታወቃል (60፥7፤ ሕዝ 27፥21)፤ ናቡከደነፆር የቄዳርን ሕዝብ አሸንፎአል (ኤር 49፥28-29፤ ከኤር 2፥10 ጋር ያነጻጽሩ)።

21፥17 *የተረፈው ... ጥቂት ይሆናል፣* ከ10፥19፤ 16፥14፤ 17፥6 ጋር ያነጻጽሩ።

22፥1-13፣ በነዚህ ቍጥሮች ውስጥ የተጠቀሱት ማስታወሻዎች ኢየሩሳሌም በ588 - 586 ዓ.ቅ.ክ ለመጨረሻ ጊዜ በባቢሎናውያን ስትከበብ የነበረውን ትንቢት የሚያመለክቱ ናቸው። ነገር ግን በመጀመሪያ የተጠቀሰው የአሦር ንጉሥ ሰናክሬም በ701 ዓ.ቅ.ክ ላይ ኢየሩሳሌምን የያዘበትን ሁኔታ የሚያመለክት ነው።

22፥1 *ንግር፣* የ13፥1 ማብ ይመ። *ራእይ ሸለቆ፣* እግዚአብሔር ራሱን በራእይ የገለጠበት ሸለቆ ነው፤ ምናልባት በኢየሩሳሌም አካባቢ ካሉት ሸለቆዎች አንዱ ሳይሆን አይቀርም (የቍ 7 ማብ ይመ)፤ ቍ 5 ይመ። *ሰገነት፣* 15፥3 ማብ ይመ።

22፥2 *የውካታና የፈንጠዝያ፣* ቍ 13፤ 5፥11-12፤ 32፥13 ይመ። ኢየሩሳሌም የባቢሎንን ባሕርይ መከተል ጀምራ ነበር (21፥5 ይመ፤ ከ23፥7 ጋር ያነጻጽሩ)። *የተገደሉብሽ በሰይፍ ... አይደሉም፣* ባቢሎናውያን በ586 ዓ.ቅ.ክ ላይ ኢየሩሳሌምን በከበቡ ጊዜ በራብና በበሽታ ያለቁትን ሰዎች የሚያመለክት ነው።

22፥3 *መሪዎችሽ ... ሸሽተዋል፣* ንጉሥ ሴዴቅያስና ጦር ሰራዊቱ ከኢየሩሳሌም ሸሽተዋል፤ ይሁን እንጂ አላመለጡም፤ ኢያሪኮ አጠገብ ተይዘዋል (2ነገ 25፥4-6 ይመ)።

22፥5 *ቀን አለው፣* 2፥12 እና የ2፥11፡17፡20 ማብ ይመ። *የመጯጯኺያ፣* የዘዳ 28፥20 ርግማን መፈጸሙን ያመለክታል።

22፥6 *ኤላም፣* የ11፥11 ማብ ይመ። የኤላም ሰዎች ምናልባት በባቢሎን ጦርነት ሳይሳተፉ አልቀሩም። *ቂር፣* ሌላው የሜዶን ስም ሳይሆን አይቀርም (21፥2 ይመ)።

22፥7 *መልካሞቹ ሸለቆዎችሽ፣* የቄድሮን ሸለቆ ከኢየሩሳሌም በስተ ምሥራቅ (ዮሐ 18፥1 ይመ)፣ የሄኖም ደግሞ በደቡብና በምዕራብ ኢየሩሳሌም ይገኛሉ (ኢሱ 15፥8 ይመ)።

22፥8 *በዱር ግምጃ ቤት፣* ንጉሥ ሰሎሞን ከሊባኖስ በመጡ ዝግባዎች ያሠራው ሳይሆን አይቀርም (1ነገ 7፥2-6፤ 10፥17፡21 ይመ)።

22፥9 *የዳዊት ከተማ፣* 2ሳሙ 5፥6-7፡9 ይመ። *በታችኛውም ኩሬ፣* በቍ 11 "የጥንቱ ኩሬ" ከተባለው ጋር ተመሳሳይ ሳይሆን አይቀርም። ንጉሥ ሕዝቅያስ የሰናክሬም ወረራ የሚያስከትለውን ችግር አስቀድሞ በመረዳት የውሃ ኩሬና እንደ ዛሬው ዘመን የውሃ መስመር (ቧምቧ የሚያገለግል ትልቅ የመሬት ውስጥ ለውስጥ ቦይ

10በኢየሩሳሌም ያሉትን ቤቶች ቈጠራችሁ፤
ቅጥሩን ለመጠገንም ቤቶቹን አፈረሳችሁ።
11ለጥንቱ ኵሬ ውሃ የሚሆን፣
በሁለቱ ቅጥሮች መካከል ውሃ ማጠራቀሚያ
ሠራችሁ፤
ነገር ግን ይህን ያደረገውን አልተመለከ
ታችሁም፤
ቀድሞ ዐቅዶ የሠራውንም አላስታወሳችሁም።

12በዚያን ቀን ጌታ የሰራዊት ጌታ *እግዚአብሔር*
እንድታለቅሱና በዋይታ እንድትጮኹ፣
ጠጕራችሁን እንድትነጩ
ማቅም እንድትለብሱ ጠራችሁ።
13ነገር ግን እነሆ፤ ተድላና ደስታ፣
ፍሪዳ መጣልና ሙክት ማረድ፣
ሥጋ መብላትና የወይን ጠጅ መጠጣት አለ፤
"እንብላ እንጠጣ
ነገ እንሞታለንና" አላችሁ።

14የሰራዊት ጌታ *እግዚአብሔር* ይህን ገለጠ
ልኝ፤ እንዲህም ሲል በጆሮዬ ሰማሁ፤ "ይህ
ኀጢአት እስከምትሞቱበት ቀን ድረስ አይ
ሰረይላችሁም" ይላል ጌታ የሰራዊት ጌታ *እግዚ
አብሔር*።

15ጌታ የሰራዊት ጌታ *እግዚአብሔር* እንዲህ
ይላል፤

"ሂድና ይህን መጋቢ፣
የቤቱንም ኀላፊ ሳምናስን እንዲህ በለው፤
16'እዚህ ምን ታደርጋለህ?
በዚህ ስፍራ ለራስህ መቃብርን እንድታዘጋጅ፣
በከፍታውም ላይ መቀበሪያህን እንድትወቅር፣
ራሳህ የሚያርፍበትንም ዐለት እንድትጠርብ
ማን ፈቀደልህ?'

17አንተ ኀያል ሰው ሆይ፤ ተጠንቀቅ፤
እግዚአብሔር አጥብቆ ሊይዝህ፣ በእጆቹም
ጨብጦ ሊወረውርህ ነው።
18አዙሮ አዙሮ እንደ ኳር አጡዞ፣
ወደ ሰፊ አገር ይወነጭፍሃል፤
አንተ የጌታህ ቤት ዕፍረት!
በዚያ ትሞታለህ፤
የክብር ሠረገሎችህም እዚያ ይቀራሉ።
19ከማዕረግህ አወርድሃለሁ፤
ከኀላፊነትህም ትባረራለህ።

20"በዚያን ቀን አገልጋዬን፣ የኬልቅያስን
ልጅ ኤልያቄምን እጠራለሁ፤ 21መጐናጸፊያህን
አለብሰዋለሁ፤ መታጠቂያህን አስታጥቀዋለሁ፤
ሥልጣንህንም አስረክበዋለሁ። እርሱም በኢ
የሩሳሌም ለሚኖሩ፣ ለይሁዳም ቤት አባት
ይሆናል። 22የዳዊትን ቤት መክፈቻ በጫንቃው
ላይ አደርጋለሁ፤ እርሱ የሚከፍተውን ማንም
አይዘጋም፤ የሚዘጋውንም ማንም አይከፍትም።
23በአስተማማኝ ስፍራ እንደ ካስማ እተክለዋለሁ፤
ለአባቱም ቤት የክብር ዙፋን[a] ይሆናል።
24የቤተ ሰቡ ክብር፣ ልጅና የልጅ ልጅ፣ እን
ዲሁም ከማሰሮ ጀምሮ እስከ ጋን ድረስ ያለ
የቤት ዕቃ ሁሉ በርሱ ላይ ይንጠለጠላል።
25"በዚያ ቀን" ይላል የሰራዊት ጌታ *እግ
ዚአብሔር*፣ "በአስተማማኝ ስፍራ የተተከለ
ካስማ ይነቀላል፤ ተሰብሮም ይወድቃል፤ በእር
ሱም ላይ የተንጠለጠለው ሸክም ወድቆ ይከ
ስከሳል፤" *እግዚአብሔር* ይህን ተናግሮአልና።

ስለ ጢሮስ የተነገረ ትንቢት

23 ስለ ጢሮስ የተነገረ ንግር፤
የተርሴስ መርከቦች ሆይ፤ ዋይ በሉ፤
ጢሮስ ተደምስሳለችና፤
ያለ ቤትና ያለ ወደብ ቀርታለች።

22፥10 2ዜና32፥5፤ ኤር33፥4
22፥11 1ሳሙ12፥24፤ 2ነገ19፥25፤25፥4፤ 2ዜና32፥4፡5፤ ኤር39፥4
22፥12 ዘሌ13፥40፤ ኢሳ2፥12፤3፥24፤ ኢል1፥9፤2፥17፤ ሚክ1፥16
22፥13 1ሳሙ25፥36፤ መክ8፥15፤ኢሳ5፥22፤ 21፥5፤28፥7-8፤ 56፥12፤ሉቃ17፥26-29፤ 1ቆሮ15፥32
22፥14 1ሳሙ2፥25፤ ኢሳ5፥9፤13፥11፤ 26፥21፤30፥13-14፤ ሕዝ24፥13
22፥15 ቍ21፤ ዘፍ41፥40፤2ነገ6፥30፤ 18፥18
22፥16 ዘፍ50፥5፤ ዘኍ32፥42፤ማቴ27፥60
22፥17 ኤር10፥18፤ 13፥18፤22፥26
22፥18 ዘፍ41፥43፤ ኢዮ18፥11፤ ኢሳ14፥19፤17፥13
22፥19 1ሳሙ2፥7፤ መዝ52፥5፤ሉቃ16፥3
22፥20 ቍ25፤ 2ነገ18፥18፤ኢሳ20፥3፤ 36፥3
22፥21 ቍ15፤ ኢሳ5፥27
22፥22 1ዜና9፥27፤ ኢዮ12፥14፤ ኢሳ7፥2፤9፥6፤ ማቴ16፥19፤ራእ3፥7
22፥23 ቍ25፤ 1ሳሙ2፥7-8፤ዕዝ9፥8፤ ኢዮ6፥25፤36፥7፤ ሕዝ15፥3፤ዘካ10፥4
22፥25 ቍ20፡23፤ ኢሳ46፥11፤ሚክ4፥4
23፥1 ዘፍ1፥2፤ 10፥4፤ኢሱ19፥29፤

1ነገ5፥1፤10፥22፤ኢሳ2፥16፤13፥6፤ኤር47፥4፤ሕዝ26፥4፤ኢል3፥4-8፤አሞ1፥9-10፤ ዘካ9፥2-4

[a]23 ወይም፣ *መቀመጫ* ተብሎ መተርጐም ይችላል።

ሠርቶ ነበር 2ነገ 20፥20 ይመ)። "ለላይኛው ኵሬ" በ7፥3፤ 36፥2 ተጠቅሶአል።

22፥10 *ቅጥሩን ለመጠገንም፤* በ2ዜና 32፥5 ላይ ሕዝቅያስ ካደረገው ዝግጅት ጋር ያነጻጽሩ።

22፥11 *ይህን ያደረገውን አልተመለከታችሁም፤* በ31፥1 ላይ ከእግዚአብሔር ይልቅ በፈረሶችና በሠረገሎች የታመኑ በተመሳሳይ ሁኔታ ተወቅሰዋል።

22፥12 *ጠጕራችሁን እንድትነጩ፤* ጠጕር ወይ ይላጫል ወይ ይነጫል (ከኤር 16፥6፤ ሕዝ 27፥31 ጋር ያነጻጽሩ)።

22፥13 *ተድላና ደስታ፤* በ35፥10፤ 51፥11 ላይ ተመሳሳይ የዕብራይስጥ ቃል ተጠቅሶአል፤ ምንባቦቹ ከምርኮ መልስ ጋር የተያያዘ ታላቅ ደስታን የሚያመለክቱ ናቸው፤ ነገር ግን ይህ ጊዜ የሐዘን ወቅት ነበር (መክ 3፥4)፤ የቍ 2 ማብ ይመ።

22፥15 *ሳምናስ፤* የሌላ አገር ሰው፣ ምናልባትም ግብፃዊ ሳይሆን አይቀርም፤ የኖረውም በሕዝቅያስ ዘመን ነበር። *የቤቱንም ኀላፊ፤* በተዋረድ ከንጉሡ ቀጥሎ ያለ ሥልጣን ነው (የቍ 21 ማብ ይመ፤ ከ36፥3፤ 1ነገ 4፥6፤ 2ነገ 15፥5 ጋር ያነጻጽሩ)።

22፥16 *መቃብርን እንድታዘጋጅ፤* የአንድን ሰው መቀበሪያ ስፍራ ማዘጋጀት እጅግ አስፈላጊ ነው፤ ሳምናስም ለአንድ ንጉሥ የሚገባ መቃብር ለራሱ ማሠራት ፈለገ (ከ2ዜና 16፥14 ጋር ያነጻጽሩ)።

22፥17 *ጨብጦ ሊወረውርህ፤* ከኤር 22፥24-26 ጋር ያነጻጽሩ።

22፥18 *በዚያ ትሞታለህ፤* በክብር አትቀበርም ማለት ነው (የ14፥19 ማብ ይመ)። *ሠረገሎችህም፤* የመንደላቀቅ ሕይወትና የከፍተኛ ሥልጣን ምልክት ነው (2፥7፤ ዘፍ 41፥43 ይመ)።

22፥20 *በዚያን ቀን፤* እግዚአብሔር በሚፈርድበት ቀን ማለት ነው (ቍ 17-19 ይመ)። *አገልጋዬን፤* የ20፥3 ማብ ይመ። ኤልያቄምን፤ 36፥3፡11፡22፤ 37፥2 ይመ።

22፥21 *ሥልጣንህን አስረክበዋለሁ* በ701 ዓ.ቅ.ክ ላይ (36፥3 ይመ) ኤልያቄም ሳምናስን ተካው፤ ሳምናስም ወደ ጸሓፊነት ደረጃ ወረደ።

22፥22፤ በራእ 3፥7 ላይ በከፊል ተጠቅሶአል። በቍ 21 ላይ "አባት" እና ስለ ኀላፊነቱም፣ "በጫንቃው ላይ አደርጋለሁ" የሚለው መጠቀሱ ስለ መሲሑ በ9፥6 ላይ የተጠቀሰውን ያስታውሰናል። *የዳዊትን ቤት መክፈቻ፤* ከዳዊት ቤት ለሚወለደው ከንጉሡ የተሰጠ ውን የሥልጣን ውክልና የሚያመለክት ነው፤ ምናልባት ወደ ቤተ መንግሥቱ የሚያስገባውን በር የሚቈጣጠርበት ሥልጣን ይሆናል። በማቴ 16፥19 ላይ ለጴጥሮስ ከተሰጠው ሥልጣን ጋር ያነጻጽሩ።

22፥23 *ካስማ፤* የዕብራይስጡ ቃል የድንኳንን ካስማ የሚያመለክት ቢሆንም፣ በዚህ ስፍራ የተጠቀሰው በህንጻ ውስጥ ተመቶ የሚገባውን ነው (ሕዝ 15፥3 ይመ)። *የክብር ዙፋን፤* ከ1ሳሙ 2፥8 ጋር ያነጻጽሩ።

22፥25 *በዚያ ቀን፤* መቼ እንደ ሆነ በውል ተለይቶ ያልታወቀ እግዚአብሔር የሚፈርድበት ቀን ነው። *ካስማ ይነቀላል፤* ኤልያቄምም ሳይታሰብ እንደ ሳምናስ ከሥልጣኑ ይወርዳል ማለት ነው።

23፥1-18፤ ሕዝ 26፥1-28፥19፤ አሞ 1፥9-10 ይመ።

23፥1 *ንግር፤* የ13፥1 ማብ ይመ። *ጢሮስ፤* በፊንቄ ጠረፍ ላይ ያለ ዋና ወደብ ሲሆን፣ ከቀርሜሎስ ተራራ በስተ ሰሜን 56 ኪሎ ሜትር ያህል ርቆ ይገኛል። ከፊል ከተማዋ 1ኪ.ሜ ርቀት ላይ በሁለት ድንጋያማ ደሴቶች ላይ የተሠራ ነበር። የጢሮስ ንጉሥ ኪራም ለቤተ መቅደሱ ሥራ ዝግባና ሠራተኞችን ልኮ ነበር (1ነገ 5፥8-9)፤ የንጉሥ ሰሎሞንን የንግድ መርከቦች የሚያንቀሳቅሱ ባለሙያዎችም ተልከው ነበር (1ነገ 9፥27)። *መርከቦች ሆይ፤ ዋይ በሉ፤* ቍ 14 ይመ። *የተርሴስ መርከቦች፤* የንግድ መርከቦች (የ2፥16 ማብ ይመ) ናቸው። *ተደምስሳለች፤* ይህ ትንቢት በአሦር፣ በናቡከደነፆርና በእስክንድር አማካይነት ተፈ

ከቆጵሮስ ምድር፣
ዜናው ወጥቶላቸዋል።

2እናንት የባሕር ተጓዦች ያበለጠጓችሁ፣
በደሴቲቱ የምትኖሩ፣
የሲዶና ነጋዴዎችም ጸጥ በሉ።
3በታላላቅ ውሆች ላይ፣
ለጢሮስ የሺሖር እህል ይመጣላት ነበር፤
የዐባይ መከር[ሀ] ገቢዋ ነበር፤
እርሷም የመንግሥታቱ የንግድ መናኸሪያ
ሆነች።
4አንቺ ሲዶና ሆይ፣
አንቺ የባሕር ምሽግ ሆይ፣ ዕፈሪ፤
ባሕሩ፣ "አላማጥሁም፤ አልወለድሁም፤
ወንዶችና ሴቶች ልጆችን አላሳደግሁም"
ብሎአልና።
5ከጢሮስ የሚመጣው ዜና፣
በግብፅ በሚሰማበት ጊዜ ጭንቅ ይይዛቸዋል።

6እናንት በደሴቲቱ የምትኖሩ፣ በዋይታ አልቅሱ፤
ወደ ተርሴስም ተሻገሩ፤
7እግሮቿ ሩቅ አገር የወሰዷት፣
በዚያም እንድትሰፍር ያደረጓት፣
ጥንታዊቷ የድሮ ከተማ፣
የተድላ የደስታ ከተማችሁ ይህች ናትን?
8አክሊል በምታቀዳጀዋ፣
ነጋዴዎቿ መሳፍንት በሆኑ፣
በምድር የከበሩ ሻጮችና ለዋጮች በነበሯት፣
በጢሮስ ላይ ይህን ያሰበ ማን ነበር?
9የክብርን ሁሉ ትዕቢት ሊያዋርድ፣
በምድር ከፍ ከፍ ያለውንም ሁሉ ዝቅ
ሊያደርግ፣
የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ወስኖአል።
10የተርሴስ ልጅ ሆይ፤
ከእንግዲህ የሚከለክልሽ የለምና
እንደ ዐባይ ወንዝ ምድርሽን አጥለቅልቂ።

11እግዚአብሔር እጁን በባሕር ላይ ዘረጋ፤
መንግሥታቷንም አስደነገጠ፤
የከነዓንም[ለ] ምሽጎች እንዲፈርሱ፣
ትእዛዝ ሰጠ፤
12እንዲህም አለ፤ "አንቺ የተቀጠቀጥሽ የሲዶን
ድንግል ሆይ!
ከእንግዲህ ደስ አይበልሽ፤
"ተነሺ ወደ ቆጵሮስ ተሻገሪ፤
በዚያም እንኳ ሰላም አታገኚም።"
13እነሆ፤ የባቢሎናውያንን[ሐ] ምድር ተመልከቱ፤
ሕዝቡ ከንቱ ሆኖአል።
አሦራውያን የምድረ በዳ አራዊት
መፈንጫ አደረጓት፤
የግንብ ማማቸውን ሠሩባት፤
ምሽጎቿን አወደሙ፤
የፍርስራሽ ክምር አደረጓት።
14እናንት የተርሴስ መርከቦች፣ ዋይ በሉ፤
ምሽጋችሁ ፈርሶአል።

15በዚያ ጊዜ ጢሮስ፣ የአንድ ንጉሥ የሕይ
ወት ዘመን ያህል፣ ለሰባ ዓመታት ትረሳለች።
ከሰባ ዓመት በኋላ ግን፣ ስለ ጋለሞታዪቱ
የተዘፈነው በጢሮስ ላይ ይሆናል፤
16"አንች የተረሳሽ ጋለሞታ፤
በገና አንሺ፤ በከተማዪቱ ውስጥ ዙሪ፤
እንድትታወሺም፣
በገናሽን አሳምረሽ ምቺ፤ ብዙ ዘፈን
ዝፈኚ።"

17ሰባው ዓመት ካለፈ በኋላ እግዚአብሔር
ጢሮስን ይጐበኛታል፤ ወደ ቀድሞው የግል
ሙትና ሥራዋ ተመልሳ፣ በምድር ላይ ካሉት

23፥2 መሳ1፥31፤ ኢዮ2፥13፤ሕዝ27፥5-24
23፥3 ዘፍ41፥5፤ መዝ83፥7፤ኢሳ19፥7
23፥4 ዘፍ10፥15፡ 19፤ኢሳ54፥1
23፥5 ሕዝ26፥17-18፤ 30፥9
23፥6 ዘፍ10፥4
23፥7 ቍ12፤ ኢሳ5፥14፤21፥5፤ 32፥13፤ሕዝ26፥13
23፥8 ሕዝ28፥5፤ ናሆ3፥16፤ራእ18፥23
23፥9 ኢዮ40፥11፤ ኢሳ5፥13፤9፥15፤ 13፥11፤14፥24፤ ሕዝ27፥3
23፥11 ቍ14፤ ዘፀ14፥21፤መዝ46፥6፤ ኢሳ25፥2፤ሕዝ26፥4፤ ዘካ9፥3-4
23፥12 ቍ7፤ ዘፍ10፥4፤ኢሳ37፥22፤ 47፥1፤ኤር14፥17፤ 46፥11፤ሰቆ2፥13፤ ሶፎ3፥14፤ዘካ2፥10፤ ራእ18፥22
23፥13 2ነገ25፥1፤ መዝ74፥14፤ኢሳ10፥5፡ 7፤18፥6፤43፥14፤ ኤር51፥12
23፥14 ቍ11፤ ዘፍ10፥4፤1ነገ10፥22፤ ኢሳ2፥16
23፥15 መዝ90፥10፤ ኤር25፥22
23፥16 ምሳ7፥10
23፥17 ዘዳ23፥17-18፤ መዝ90፥10፤ ኤር25፥26፤ ሕዝ16፥26፤ናሆ3፥4፤ ራዕ17፥1፤18፥3፡9

ሀ2:3 የማሶሬቱ ቅጅ ከዚህ ጋር ይስማማል፤ አንድ የሙት ባሕር ቅጅ ግን፣ ሲዶን /በባሕሩ ላይ የምትሻገሪ/ ተጓዦችሽ 3በትልቁ ባሕር ላይ የሆኑ/ የሺሖር እህል/ የዐባይ መከር ይላል።
ለ11 አንዳንድ ቅጆች፣ ፊንቂ ይላሉ።
ሐ13ወይም፣ ከለዳውያን

ጽሞአል። ናቡከደነፆር በ572 ዓ.ቅ.ክ ላይ የከተማዪቱን ቍልፍ ቦታ ያዘ (ሕዝ 26፥7-11 ይመ)፤ የደሴቲቱ ምሽግ የተያዘው ግን ዓ.ቅ.ክ በ332 ላይ በታላቁ እስክንድር ነው (ከሕዝ 26፥3-5 ጋር ያነጻጽሩ)። *ቆጵሮስ፤* ከጢሮስ ጋር የቅርብ ግንኙነት ያላት ደሴት ናት (ሕዝ 27፥6 ይመ)።

23፥2፡4፡12 *ሲዶና፤* ሕዝ 28፥20-26 ይመ፤ የታወቀች ሌላዋ የፊንቂ ከተማ ስትሆን፣ ከጢሮስ በስተ ሰሜን 40 ኪ.ሜ ያህል ርቃ ትገኛለች።

23፥2 *የባሕር ተጓዦች ... ነጋዴዎች፤* የጢሮስ የንግድ እንቅስቃሴ በመላው የሜድትራኒያን አካባቢ ከፍተኛ ለውጥ አምጥቶአል (ቍ 3፡8 ይመ)።

23፥3 *ሺሖር፤* ምናልባት የዐባይ ወንዝ ምሥራቅ ቅርንጫፍ ሳይሆን አይቀርም (ኤር 2፥18 ይመ)። *የዐባይ መከር፤* 19፥7 እና ማብ ይመ።

23፥4 *የባሕር ምሽግ፤* ጢሮስ ነው (የቍ 1 ማብ ይመ)። *አላማጥሁም አልወለድሁም፤* ከ54፥1 ጋር ያነጻጽሩ።

23፥6 *ተርሴስ፤* ምናልባት በስፓኝ ያለው ጠርጤስስ (ዮና 1፥3 እና ማብ ይመ)፣ ወይም በምዕራብ ሜድትራኒያን ያለ ደሴት፣ አሊያም በሰሜን አፍሪካ ጠረፍ የሚገኝ ስፍራ ሊሆን ይችላል።

23፥7 *ሩቅ አገር ... እንድትሰፍር፤* በሰሜን አፍሪቃ የምትገኘው ካርታጎ የጢሮስ ቅኝ ግዛት ነበረች፤ ስለዚህ ጠርሴስም ሌላዋ ልትሆን ትችላለች። *ጥንታዊቷ የድሮ ከተማ፤* ጢሮስ የተመሠረተችው ከ2000 ዓ.ቅ.ክ በፊት ነበር። *የደስታ፤* የ22፥2 ማብ ይመ።

23፥8-9 *ያሰበ፤* 14፥24፡26-27፤ 25፥1 ይመ።

23፥8 *አክሊል በምታቀዳጀዋ፤* ጢሮስ በግዛቶቿ ላሉት ነገሥታት ዘውድ ትጭንላቸው ነበር። *ነጋዴዎቿ ... የከበሩ፤* ሕዝ 28፥4-5 ይመ።

23፥9 *የክብርን ሁሉ ትዕቢት፤* ሕዝ 27፥3-4 ይመ።

23፥10 *የተርሴስ ልጅ፤* ተርሴስንና ነዋሪዎቿ በሰው መስሎ ለማቅረብ የገባ ዘይቤያዊ አገላለጽ ነው።

23፥11 *እጁን ... ዘረጋ፤* የ14፥26-27 ማብ ይመ። *ከነዓን፤* ምናልባት ይህ ስፍራ፣ "ፊንቂ" ወይም የዛሬዪቱን ሊባኖስ በከፊል የሚያመለክት ይሆናል።

23፥12 *የሲዶን ድንግል፤* የቍ 10 ማብ ይመ። *የተቀጠቀጥሽ፤* ሲዶና በሰባተኛው መቶ ዓ.ቅ.ክ ላይ በአስራዶን ተይዛ ነበር፤ በኋላም በ587 ዓ.ቅ.ክ ገደማ በናቡከደነፆር ተያዘች (ከኤር 25፥22 ጋር ያነጻጽሩ)።

23፥13 *አሦራውያን፤* ሰናክሬም በ689 ዓ.ቅ.ክ ላይ የባቢሎንን ከተማ ደመሰሰ። ፊንቂም የዚያን ጊዜዋን ባቢሎን ትመስል ነበር። *የምድረ በዳ አራዊት፤* ከ13፥21ጋር ያነጻጽሩ። *ማማቸውን ሠሩባት፤* የ2ነገ 25፥1 ማብ ይመ።

23፥14፤ ቍ 1 እና ማብ ይመ።

23፥15 *ሰባ ዓመታት፤* እስራኤላውያን በባቢሎን ምርኮ የሚቈዩበት ጊዜና (ኤር 25፥11፤ 29፥10 ይመ) ሰናክሬም ባቢሎን ተደመሰሰ ትቀራለች በማለት ዐዋጅ ያስነገረበት ዘመን ርዝመት አንድ ነው።

23፥16፤ ከምሳ 7፥10-15 ጋር ያነጻጽሩ።

23፥17 *ወደ ቀድሞው የግልሙትና ሥራዋ ተመልሳ ... ትገለሙታለች፤* "የምትገለሙት" አገር ማለት በዘመኑ ብቻ በምንም ይሁን በምን ትርፍ ለማግበስበስ ስትል የምትራወጥ ናት፤ መንገዱም ራስን በርኵሰት ማስደሰት ብቻ ነው (ከራእ 17፥5 ጋር ያነጻጽሩ)።

የዓለም መንግሥታት ሁሉ ጋር በንግዷ ትገለ ሙታለች። 18ያም ሆኖ ትርፏና ያገኘችው ሁሉ ለእግዚአብሔር የተለየ ይሆናል፤ አይከ ማችም፤ አይጠራቀምም። ትርፏም በእግዚ አብሔር ፊት ለሚኖሩት የተትረፈረፈ ምግብና ጥሩ ልብስ ይሆናል።

እግዚአብሔር ምድርን ፈጽሞ ያጠፋታል

24 እነሆ፤ እግዚአብሔር ምድርን ባድማ
ያደርጋታል፤
ፈጽሞ ያጠፋታል፤
የፍርስራሽ ክምር ያደርጋታል፤
ነዋሪዎቿንም ይበትናል።
2ነገሩ ሁሉም አንድ ዐይነት ይሆናል፤
በሕዝቡ ላይ የሚሆነው በካህኑ፣
በአገልጋዩ ላይ የሚሆነው በጌታው፣
በአገልጋይዋ ላይ የሚሆነው በእመቤቷ፣
በገዢው ላይ የሚሆነው በሻጩ፣
በተበዳሪው ላይ የሚሆነው በአበዳሪው፣
በብድር ከፋይ ላይ የሚሆነው በብድር
ሰጪው ይሆናል።
3ምድር ፈጽሞ ባድማ ትሆናለች፤
ጨርሶም ትበዘበዛለች፤
እግዚአብሔር ይህን ቃል ተናግሮአልና።
4ምድር ትደርቃለች፤ ትረግፋለች፤
ዓለም ትዝላለች፤ ትረግፋለች፤
የምድርም መሳፍንት ይዝላሉ።
5ምድር በሕዝቧ ትረክሳለች፤
ሕግን ጥሰዋል፤
ሥርዐትን ተላልፈዋል፤
ዘላለማዊውንም ኪዳን አፍርሰዋል።
6ስለዚህ ርግማን ምድርን ትበላለች፤
ሕዝቦቿም ስለ በደላቸው ይቀጣሉ፤
ስለዚህ የምድር ነዋሪዎች ተቃጥለዋል፤
በጣም ጥቂት የሆኑት ቀርተዋል።
7አዲሱ የወይን ጠጅ ዐለቀ፤ የወይኑም ተክል
ደረቀ፤
ደስተኞችም ሁሉ አቃሰቱ።
8የከበሮ ደስታ ጸጥ አለ፤
የጨፋሪዎች ጩኸት አበቃ፤
ደስ የሚያሰኘውም በገና ርጭ አለ።
9ከእንግዲህ እየዘፈኑ የወይን ጠጅ አይጠጡም፤
መጠጡም ለሚጠጡት ይመራል።
10የፈራረሰችው ከተማ ባድማ ሆነች፤
የየቤቱም መግቢያ ተዘጋ።
11በየአደባባዩ የወይን ጠጅ ያለህ እያሉ
ይጮኻሉ፤
ደስታው ሁሉ ወደ ሐዘን ይለወጣል፤
ሐሤቱም ሁሉ ከምድር ገጽ ጠፍቶአል።
12ከተማዪቱ ፈጽማ ፈርሳለች፤
በሮቿም ደቀው ወድቀዋል።
13የወይራ ዛፍ ሲመታ፣
የወይንም ዘለላ ሲቈረጥ ቃርሚያ እንደሚቀር
ሁሉ፣
በምድሪቱ ላይ፣
በሕዝቦችም ላይ እንዲሁ ይሆናል።
14ድምፃቸውን ከፍ ያደርጋሉ፤ በደስታም
ይጮኻሉ፤
ከምዕራብም የእግዚአብሔርን ክብር
ያስተጋባሉ።
15ስለዚህ በምሥራቅ ለእግዚአብሔር ክብር
ስጡ፤
ከባሕር ደሴቶችም፣
የእስራኤልን አምላክ የእግዚአብሔርን ስም ከፍ
ከፍ አድርጉ።
16"ለጻድቁ ክብር ይሁን" የሚል ዝማሬ፣
ከምድር ዳርቻ ሰማን፤
እኔ ግን፣ "ከሳሁ፤ መነመንሁ፤
ወዮልኝ!

23፥18 ዘዐ28፥36፤ 39፥30፤ኢሱ6፥17-19፤ መዝ72፥10፤ ኢሳ18፥7፤60፥5-9፤61፥6፤አሞ1፥9-10፤ሚክ4፥13፤ዘካ14፥1:14
24፥1 ቍ20፤ ዘፍ11፥9፤ኢሱ6፥17፤ ኢሳ2፥19-21፤13፥5፤ 33፥9፤ኤር25፥29
24፥2 ዘሌ25፥35-37፤ ዘዳ23፥19-20፤ኢሳ3፥1-7፤ ሕዝ7፥12፤ሆሴ4፥9፤ 1ቆሮ7፥29-31
24፥3 ዘፍ6፥13፤ ኢሳ6፥11-12፤7፥7፤10፥6
24፥4 ኢሳ2፥12፤ 3፥26፤15፥6፤ኤር12፥11፤14፥4፤ኢል1፥10
24፥5 ዘፍ3፥17፤ 9፥11፤ኢሳ1፥2፤ 9፥17፤10፥6፤59፥12፤ ኤር7፥28፤11፥10
24፥6 ኢሱ23፥15፤ ኢሳ1፥31
24፥7 ኢሳ3፥26፤ 7፥23፤15፥6፤16፥8-10፤ 32፥10፤ኤር48፥33፤ ኢል1፥5
24፥8 ዘፍ31፥27፤ መዝ137፥2፤ኢሳ5፥12: 14፥21፥5፤ኤር7፥34፤ 16፥9፤25፥10፤33፥11፤ ሰቆ5፥14፤ሕዝ26፥13፤ ሆሴ2፥11፤ራእ18፥22
24፥9 ኢሳ5፥11: 20:22
24፥10 ዘፍ1፥2፤ ኢሳ6፥11፤25፥2፤ 26፥5
24፥11 መዝ144፥14፤ ኢሳ15፥6፤16፥10፤ 32፥13፤ኤር14፥3፤ ሰቆ2፥12
24፥12 ኢሳ3፥26፤ 13፥2፤19፥18
24፥13 ዘዳ30፥4፤ ኢሳ17፥6፤አብ1፥5፤ ሚክ7፥1
24፥14 ኢሳ12፥6፤ 43፥5፤49፥12 24፥15 ዘፀ5፥2፤መዝ113፥3፤ ኢሳ11፥11፤12፥4፤25፥3፤42፥12፤59፥19፤66፥19፤ሚል1፥11፤ 2ተሰ1፥12 24፥16 ዘሌ26፥39፤1ሳሙ4፥8፤ዕዝ9፥15፤መዝ25፥3፤ 48፥10፤ 65፥8፤ኢሳ5፥8፤ 21፥2፤28፥5፤33፥1፤60፥1:19፤ኤር3፥6:20፤ 5፥11፤9፥2፤10፥19፤45፥3፤ሆሴ5፥7፤ 9፥1፤

23፥18 *ለእግዚአብሔር የተለየ፤* በግልሙትና የተገኘ ሀብት ለእግዚአብሔር ስጦታ መቅረብ የለበትም (ዘዳ 23፥18)፣ ለጥፋት የተዘጋጀው ወርቅና ብር ግን (የዘዳ 2፥34 ማብ ይመ)፣ በእግዚአብሔር ግምጃ ቤት ይቀመጣል (ኢሱ 6፥17:19 ይመ፤ ከሚክ 4፥13 ጋር ያነጻጽሩ)። *በእግዚአብሔር ፊት ለሚኖሩት፤* እስራኤላውያን አንድ ቀን የአሕዛብን ብልጽግና ይቀበላሉ (የ18፥7 ማብ ይመ፤ ከ60፥5-11፤ 61፥6 ጋር ያነጻጽሩ)።

24፥1-27፥13፤ ከምዕራፍ 24-27 ያለው የመጨረሻውን ዘመን ፍርድና በረከት የሚመለከት ሲሆን፣ እግዚአብሔር በክፉ ኀይላት ላይ የሚቀዳጀውን የመጨረሻ ድል ጊዜ ያሳያል። ከምዕራፍ 34-35 ያለው ክፍል ከምዕራፍ 28-33 ላለው ማጠ ቃለያ እንደ ሆነ ሁሉ፣ እነዚህም ምዕራፎች ከምዕራፍ 13-23 ላለው ክፍል ማጠቃለያ ናቸው።

24፥1 *ምድርን ባድማ ያደርጋታል፤* ከ2፥10:19:21 ጋር ያነጻጽሩ፤ 13፥13 እና ማብ ይመ። *ነዋሪዎቿንም ይበትናል፤* ዘፍ 11፥9 ይመ።

24፥2፤ የማኅበራዊ ኑሮ ልዩነቶች ከእግዚአብሔር ፍርድ አያድኑም (ከ3፥1-3 ጋር ያነጻጽሩ)።

24፥4 *ትደርቃለች፤ ትረግፋለች፤* ሞዓብን በተመለከተ በ15፥6፤ 16፥8 የተጠቀሱ ቃሎች ናቸው፤ ከ34፥4 ጋር ያነጻጽሩ።

24፥5 *ዘላለማዊውንም ኪዳን አፍርሰዋል፤* ነገሩ በዘፍ 9፥8-17 የተጠቀሰውን ቃል ኪዳን የሚያመለክት ይመስላል (ዘፍ 9፥11 እና ማብ ይመ) ቍ 18 እና ማብ ይመ። ቃል ኪዳን ከመለኮት አንጻር ሲታይ ዘላለማዊ መሆኑ ባያጠራጥርም ኀጢ አተኛው የሰው ልጅ ሊያፈርሰው ይችላል።

24፥6 *ርግማን፤* ክፋት በዓለም ላይ ከመብዛቱ የተነሣ፣ ፈጽሞ የሚያጠፋው የእግዚአብሔር ቍጣ ርግማን የምድርን ነዋሪዎች ሁሉ ያቃጥላቸዋል (ከዘፍ 8፥21-22 ጋር ያነጻጽሩ፤ ከዘፍ 9፥8-17 ኪዳን ጋርም ያነጻጽሩ)።

24፥7 *የወይኑም ተክል ደረቀ፤* ቍ 4 እና ማብ ይመ።

24፥8 *ደስታ ጸጥ፤* ከ22፥2:13፤ 23፥7 ጋር ያነጻጽሩ።

24፥9 *እየዘፈኑ የወይን ጠጅ፤* በ5፥11-13 ላይ የተጠቀሰው የይሁዳም ባሕርይ እንዲሁ ነበር (የዚያኑ ማብ ይመ)።

24፥10 *የፈራረሰችው ከተማ፤* በ25፥2፤ 26፥5፤ 27፥10 ላይ ተመሳሳይ ሐሳብ ቀርቦአል (ከ17፥1፤ 19፥18 ጋር ያነጻጽሩ)። ባቢሎንን፣ ጢሮስን፣ ኢየሩሳሌምንና ሮምን በመሰሉ እግዚአብሔርን በተቃወሙ ከተሞች ላይ የመጣውን ፍርድ የሚያመለክት ነው።

24፥13፤ የሚቀረው ጥቂት የወይራ ዛፍና የወይን ተክል ብቻ ነው (ቍ 6፤17፥6:11 ይመ)።

24፥14 *ድምፃቸውን፤* እግዚአብሔርን የሚፈሩ ከፍርድ ያመለጡ ናቸው።

24፥15 *ደሴቶችም፤* የ11፥11 ማብ ይመ።

24፥16 *ከምድር ዳርቻ፤* የ11፥12 ማብ ይመ። ምናልባት የእግዚአብሔርን ሕዝብ ለመደምሰስ አጥብቀው በሚሹ ከዳተኛ ሕዝ ቦች ክፋት የተነሣ የሚጠፋ፣ ፈሪሀ እግዚአብሔር ያደረበትን ማኅበረ ሰብ በጥቅሉ የሚወክል ሳይሆን አይቀርም። *ከሳሁ ... አሳልፈው ሰጡ፤* በዕብራይስጡ ቅጅ በዚህ ጥቅስ ላይ የሚገኙት የመጨረሻዎቹ አራት ስንኞች ውስጥ በተደጋጋሚ የተጠቀሱት ቃላት ለሥነ ጽሑፉ ልዩ ውበት ሰጥተውታል። *ወዮልኝ፤* ኢሳይያስ በ6፥5 ላይ የገለጸውን የሚመስል ስሜት አለው።

ከዳተኞች አሳልፈው ሰጡ፤
ከዳተኞች በክሕደታቸው አሳልፈው ሰጡ”
አልሁ።
17 በምድር የምትኖር ሕዝብ ሆይ፤
ሽብር፣ ጉድጓድና ወጥመድ ይጠብቁሃል።
18 ከሽብር ድምፅ የሚሸሽ፣
ወደ ጉድጓድ ይገባል፤
ከጉድጓድ የወጣም፣
በወጥመድ ይያዛል።

የሰማይ መስኮቶች ተከፍተዋልና፤
የምድርም መሠረት ተናወጠ።
19 ምድር ተከፈለች፤
ምድር ተሰነጠቀች፤
ምድር ፈጽማ ተናወጠች።
20 ምድር እንደ ሰካራም ዞረባት፤
ነፋስ እንደሚወዘውዘውም ጐጆ ሆነች፣
የዐመፃ ሸክም ከባድ ስለ ሆነ ትወድቃለች፤
እንደ ገናም አትነሣም

21 በዚያ ቀን እግዚአብሔር፣
በላይ በሰማያት ያሉትን ኀይሎች፣
በታችም በምድር ያሉትን ነገሥታት
ይቀጣቸዋል።
22 በጉድጓድ ውስጥ እንዳሉ እስረኞች፣
በአንድ ላይ ይታጐራሉ፤
በእስር ቤት ይዘጋባቸዋል[+]፣
ከብዙ ቀንም በኋላ ለፍርድ ይቀርባሉ።
23 የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፣
በጽዮን ተራራና በኢየሩሳሌም፣
በሽማግሌዎቹም ፊት በክብሩ ይነግሣል፤
ጨረቃ ትሸማቀቃለች፤ ፀሓይም ታፍራለች።

ምስጋና ለእግዚአብሔር

25 እግዚአብሔር ሆይ፤ አንተ አምላኬ ነህ፤
ከፍ ከፍ አደርግሃለሁ፤ ስምህንም
አወድሳለሁ፤
አስቀድሞ የታሰበውን፣
ድንቅ ነገር፣
በፍጹም ታማኝነት አድርገሃልና።
2 ከተማዪቱን የድንጋይ ክምር አድርገሃታል፤
የተመሸገችውንም ከተማ አፈራርሰሃታል፤
የተመሸገችው የባዕድ ከተማ ከእንግዲህ አትኖርም፤
ተመልሳም አትሠራም።
3 ስለዚህ ብርቱ ሕዝቦች ያከብሩሃል፤
የጨካኝ አሕዛብ ከተሞችም ይፈሩሃል።
4 ለድኻ መጠጊያ፣
በጭንቅ ጊዜ ለችግረኛ መጠለያ፣
ከማዕበል መሸሸጊያ፣
ከፀሓይ ትኵሳትም ጥላ ሆነሃል።
የጨካኞች እስትንፋስ፣
ከግድግዳ ጋር እንደሚላጋ ማዕበል ነውና፤
5 እንደ ምድረ በዳም ትኵሳት ነው።
የባዕድን ጩኸት እረጭ ታደርጋለህ፤
ትኵሳት በደመና ጥላ እንደሚበርድ፣
የጨካኞችም ዝማሬም እንዲሁ ጸጥ ይላል።

6 የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር በዚህ ተራራ ላይ፣
ለሕዝብ ሁሉ ታላቅ የምግብ ግብዣ፣
የበሰለ የወይን ጠጅ ድግስ፣
ማለፊያ ጮማና ምርጥ የወይን ጠጅ ያዘጋጃል።
7 በዚህም ተራራ ላይ፣
በሕዝብ ሁሉ ላይ የተጣለውን መጋረጃ፣
በመንግሥታት ላይ የተዘረጋውን መሸፈኛ
ያጠፋል፤
8 ሞትንም ለዘላለም ይውጣል።
ጌታ እግዚአብሔር
ከፊት ሁሉ እንባን ያብሳል፤
የሕዝቡንም ውርደት
ከምድር ሁሉ ያስወግዳል፤

24፥17 ዘጸ32፥23-25፤ ኢሳ8፥14፤ኤር48፥43፤ ሉቃ21፥35
24፥18 ዘፍ7፥11፤ መሳ5፥4፤ኢ የ9፥6፤18፥9፤20፥24፤ መዝ11፥3፤ኢሳ8፥14፤ 42፥22፤ሰቆ3፥47፤ ሕዝ12፥13፤38፥19
24፥19 ዘዳ11፥6፤ መዝ46፥2
24፥20 ኢዮ12፥14፡ 25፤27፥18፤መዝ46፥2፤ ኢሳ1፥2፡28፤43፥27፤ 58፥1
24፥21 ኢሳ2፥11፡12፤ 10፥12፡20፤13፥11፤ ኤር25፥29፤1ቆሮ6፥3፤ ኤፌ6፥11-12፤ ራእ16፥14
24፥22 ኢሳ10፥4፤ 42፥7፡22፤ሕዝ38፥8፤ ሉቃ8፥31፤ራእ20፥7-10
24፥23 መዝ97፥1፤ ኢሳ2፥2፤13፥10፤ 28፥5፤41፥16፤45፥25፤ 60፥19፤ሕዝ48፥35፤ ዘካ2፥5፤ዕብ12፥22፤ ራእ21፥23፤22፥5
25፥1 ዘኍ23፥19፤ መዝ40፥5፤98፥1፤ 145፥2፤ኢሳ7፥13፤ 11፥5፤12፥1፡4፤ 14፥24፤37፥26፤ 46፥11፤ኢል2፥21፡ 26፤ኤፌ1፥11
25፥2 ዘዳ13፥16፤ ኢዮ12፥14፤ኢሳ13፥22፤ 17፥1፡3፤26፥5፤37፥26
25፥3 ዘዐ6፥2፤ መዝ22፥23፤ኢሳ11፥14፤ 13፥11
25፥4 2ሳሙ22፥3፤ መዝ55፥8፤118፥8፤ ኢሳ3፥14፤4፥6፤ 14፥30፤17፥10፤27፥5፤ 29፥5፡19፤33፥16፤ 49፥25፤ኢል3፥16
25፥5 መዝ18፥44፤ ኢሳ13፥11፤ ኤር51፥55
25፥6 ዘፍ29፥22፤ 1ነገ1፥25፤መዝ36፥8፤ምሳ9፥2፤ ኢሳ1፥19፤2፥2፤55፥1-2፤66፥11፤ኢል3፥18፤ማቴ8፥11፤22፥4፤ ራእ19፥9
25፥7 ኢዮ4፥9፤2ቆሮ3፥15-16፤ኤፌ4፥18
25፥8 ዘፍ30፥23፤መዝ119፥39፤ኢሳ7፥7፤15፥3፤26፥19፤30፥19፤ 35፥10፤51፥11፤65፥19፤ኤር31፥16፤ሆሴ13፥14፤ማቴ5፥11፤ 1ቆሮ15፥54-55፤1ጴጥ4፥14፤ራእ7፥14፡17፤21፥4

[+]22 ወይም፣ ይላቀቃሉ።

ከዳተኞች፤ የእግዚአብሔር ሕዝብ ጠላቶች ናቸው።

24፥17-18፤ ከአሞ 5፥19 ጋር ያነጻጽሩ።

24፥17 *ሽብር፣ ጉድጓድና ወጥመድ፤* በዕብራይስጡ ቅጅ በተደጋጋሚ የተጠቀሱ ተመሳሳይ ቃላት አሉ፤ የቍ 16 ማብ ይመ፤ የኤር 48፥43 ማብ ይመ።

24፥18 *የሰማይ መስኮቶች፤* በኖኅ ዘመን የነበረውን ጐርፍ ያስታውሳል (ዘፍ 7፥11፤ 8፥2)። *የምድርም መሠረት ተናወጠ፤* የመሬት መንቀጥቀጥንና ነጐድጓድን የሚያመለክት ነው (የ13፥13 ማብ ይመ፤ ከኢል 3፥16 ጋር ያነጻጽሩ)።

24፥20 *እንደ ሰካራም፤* ከ 19፥14 ጋር ያነጻጽሩ። *ጐጆ፤* 1፥8 እና ማብ ይመ።

24፥21 *በዚያን ቀን፤* የጌታ ቀን ነው (የ2፥11፡17፡20፤ 10፥20፡27 ማብ ይመ፤ ከ25፥9፤ 26፥1፤ 27፥1-2፡12-13 ጋር ያነጻጽሩ)። *በሰማያት ያሉትን ኀይሎች፤* ሰይጣንንና የወደቁትን መላእክት ያመለክታል (ኤፌ 6፥11-12 ይመ)።

24፥22 *በእስር ቤት ይዘጋባቸዋል፤* ከራእ 20፥2 ጋር ያነጻጽሩ። ከብዙ ቀናት በኋላ ለፍርድ ይቀርባሉ፤ ወይም ከእስር ቤት ይለቀቃሉ ማለት ነው፤ ከራእ 20፥7-10 ጋር ያነጻጽሩ።

24፥23 *በጽዮን ተራራ ... ይነግሣል፤* 2፥2-4 እና ማብ ይመ። *ጨረቃ ትሸማቀቃለች፤ ፀሓይም ታፍራለች፤* በፍርድ ቀን ፀሓይና ጨረቃ ብርሃን አይሰጡም (የ13፥10 ማብ ይመ)፤ እግዚአብሔር ራሱ “የዘላለም ብርሃን” ነውና (60፥19-20፤ ከራእ 21፥23፤ 22፥5 ጋር ያነጻጽሩ)።

25፥1-5፤ በምዕራፍ 24 ላይ ከተጠቀሰው ፍርድ ያመለጡ ያቀረቡት የምስጋና መዝሙር ነው (24፥14-16 እና ምዕራፍ 12 ይመ)።

25፥1 *አስቀድሞ የታሰበውን፤* 14፥24፡26-27፤ 23፥8-9 ይመ።

25፥2 *ከተማዪቱን ... አፈራርሰሃታል፤* 24፥10 እና ማብ ይመ። *ተመልሳም አትሠራም፤* ከ24፥20 ጋር ያነጻጽሩ።

25፥3 *ብርቱ ሕዝቦች ... የጨካኝ አሕዛብ፤* እንደ ግብፅና አሦር የመሳሰሉትን ያመለክታል (19፥18-25 እና ማብ ይመ)። *ያከብሩሃል፤ ... ይፈሩሃል፤* 24፥15 ይመ።

25፥4-5 *መጠጊያ ... መጠለያ... መሸሸጊያ ... ጥላ፤* 4፥5-6 እና ማብ ይመ፤ ከ32፥2 ጋር ያነጻጽሩ።

25፥6-8፤ ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት በኋላ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሚያደርገውን ግብዣ ያመለክታል።

25፥6-7፡10 *በዚህ ተራራ፤* የጽዮንን ተራራ የሚያመለክት ነው፤ 2፥2-4 እና ማብ ይመ፤ ከ24፥23 ጋር ያነጻጽሩ።

25፥6 *ግብዣ ... ድግስ፤* ከንግሥ ሥርዐት (1ነገ 1፥25) ወይም ከሰርግ ሥርዐት ጋር (መሳ 14፥10) ይመሳሰላል፤ “ከበጉ ሰርግ እራት ግብዣ” ጋር ያነጻጽሩ (ራእ 19፥9)። *ታላቅ የምግብ ግብዣ፤* የታላቁ መንፈሳዊ በረከት ምሳሌ ነው (55፥2 ይመ)፤ *የበሰለ የወይን ጠጅ፤* በመጥመቂያው ውስጥ ለረጅም ጊዜ በመቀመጥ እጅግ ተወዳጅ የሆነ ማለት ነው (ኤር 48፥11፤ ሶፎ 1፥12 ይመ)።

25፥7 *የተጣለውን መጋረጃ ... የተዘረጋውን መሸፈኛ፤* በሐዘን ጊዜ በተለይም የሞት አደጋ ሲያጋጥም ፊት የሚሸፈንበት ነው።

25፥8፤ ይህ ጥቅስ በከፊል በ1ቆሮ 15፥54 ላይ ተጠቅሶአል። *ሞትንም ... ይውጣል፤* ዋጭ የሆነው ሞት (መዝ 49፥14 እና ማብ ይመ) በመጨረሻ ራሱ ይዋጣል። *ጌታ እግዚአብሔር፤* 7፥7፤

እግዚአብሔር ተናግሮአልና።

9 በዚያን ቀን እንዲህ ይባላል፤
"እነሆ፤ አምላካችን ይህ ነው፤

በእርሱ ታመንን፤ እርሱም አዳነን፤
እግዚአብሔር ይህ ነው፤ በእርሱ ታመንን፤
በማዳኑም ደስ ይበለን፤ ሐሤትም እናድርግ።"

10 *የእግዚአብሔር* እጅ በዚህ ተራራ ላይ ያርፋል፤
ነገር ግን ጭድ ከጭቃ ጋር እንደሚረገጥ፣
ሞዓብም እንዲሁ ይረገጣል።
11 ዋናተኛ ሲዋኝ እጁን እንደሚዘረጋ፣
በውስጡ ሆነው እጃቸውን ይዘረጋሉ፤
ጌታ በእጃቸው ተንኰል ሳይታለል፣
ትዕቢታቸውን ያዋርዳል።
12 ከፍ ብሎ የተመሸገውን ቅጥርህን ዝቅ
ያደርገዋል፤
ወደ ታች ያወርደዋል፤
ወደ ምድር አውርዶም
ትቢያ ላይ ይጥለዋል።

የምስጋና መዝሙር

26 በዚያ ቀን ይህ መዝሙር በይሁዳ ምድር ይዘመራል፤
ብርቱ ከተማ አለችን፣

ስምላካችን ቅጥሮቿንና ምሽጎቿን፣
ለድነት አድርጎአል።
2 በእምነቱ የጸና
ጻድቅ የሆነ ሕዝብ ይገባ ዘንድ፣
በሮቿን ክፈቱ።
3 በአንተ ላይ ታምናለችና፣
በአንተ የምትደገፈውን ነፍስ
ፈጽመህ በሰላም ትጠብቃታለህ።
4 *በእግዚአብሔር* ለዘላለም ታመኑ፤
ጌታ እግዚአብሔር የዘላለም ዐምባ ነውና።
5 በከፍታ የሚኖሩትን ዝቅ ዝቅ ያደርጋል፤
ከፍ ከፍ ያለችውን ከተማ ያዋርዳል፤
ወደ ምድር ይጥላታል፤
ከትቢያም ጋር ይደባልቃታል።
6 እግር
የተጨቋኞች እግር፣
የድኾችም ኮቴ ይረግጣታል።
7 የጻድቃን መንገድ ቅን ናት፤
አንተ ቅን የሆንህ ሆይ፤
የጻድቃንን መንገድ ታቃናለህ።
8 *እግዚአብሔር* ሆይ፤ በሕግህ[n] ጐዳና በመሄድ፣
አንተን ተስፋ አድርገናል፤
ስምህና ዝናህ፣
የልባችን ምኞት ነው።
9 ነፍሴ በሌሊት ትናፍቅሃለች፤
መንፈሴም በውስጤ ትፈልግሃለች።
ፍርድህ ወደ ምድር በመጣ ጊዜ፣
የዓለም ሕዝቦች ጽድቅን ይማራሉ።
10 ክፉዎች ርኅራኄ ቢደረግላቸው እንኳ፣
ጽድቅን አይማሩም፤
በቅንነት ምድር እንኳ ክፋትን ያደርጋሉ፤
የእግዚአብሔርንም ግርማ አያስተውሉም።
11 *እግዚአብሔር* ሆይ፤ ክንድህ ከፍ ከፍ ብሎአል፤
እነርሱ ግን አላስተዋሉም፤
ለሕዝብህ ያለህን ቅናት ይዩ፤ ይፈሩም፤
ለጠላቶችህም የተዘጋጀው እሳት ይብላቸው።

12 *እግዚአብሔር* ሆይ፤ አንተ ሰላምን
መሠረትህልን፤
የሠራነውንም ሁሉ አንተ አከናወንህልን።
13 *እግዚአብሔር* አምላካችን ሆይ፤
ከአንተ ሌላ ሌሎች ጌቶች ገዝተውናል፤
እኛ ግን የአንተን ስም ብቻ እናከብራለን።
14 እነርሱ ሞተዋል፤ ከእንግዲህ በሕይወት
አይኖሩም፤
መንፈሳቸው ተነሥቶ አይመጣም።
አንተ ቀጣሃቸው፤ አጠፋሃቸው፤
መታሰቢያቸውንም ሁሉ ደመሰስህ።
15 *እግዚአብሔር* ሆይ፤ ሕዝብን አበዛህ፤
ሕዝብን አበዛህ።

25፥9 ዘጸ32፥43፤ መዝ9፥2፤13፥5፤22፥5፤ 145፥19፤ኢሳ2፥11፤ 9፥3፤10፥20፤12፥2፤ 19፥20፤33፥22፤ 35፥2፡4፡10፤40፥9፤ 41፥16፤43፥3፡11፤ 45፥15፡21፤49፥25-26፤ 51፥3፤60፥16፤ 61፥7፡10፤63፥8፤ 66፥14፤ኤር14፥8
25፥10 ዘኍ19፥37፤ ዘኍ21፥29፤ዘጸ23፥6፤ ኢሳ2፥2፤11፥14፤ አሞ2፥1-3
25፥11 ዘሌ26፥19፤ ኢዮ40፥12፤ኢሳ5፥25፤ 14፥26፤16፥14
25፥12 ኢዮ40፥11፤ ኢሳ2፥15፤15፥1፤ ኤር51፥44
26፥1 መዝ48፥13፤ ኢሳ10፥20፤14፥32፤ 30፥29፤32፥18፤ 60፥18፤ዘካ2፥5፤9፥8
26፥2 መዝ24፥3-4፡ 7፤85፥13፤ኢሳ1፥26፤ 4፥3፤9፥7፤50፥8፤ 53፥11፤54፥14፤58፥8፤ 62፥2
26፥3 1ዜና5፥20፤ ኢዮ22፥21፤መዝ22፥5፤ 28፥7፤ኢሳ9፥6፡7፤ 12፥2፤ፊል4፥7
26፥4 ዘፍ49፥24፤ መዝ62፥8፤ኢሳ12፥2፤ 50፥10
26፥5 ኢሳ25፥2፡ 12፤ሕዝ26፥11
26፥6 ኢሳ5፥5፤ 3፥15፤14፥30፤49፥26
26፥7 ዘፀ14፥19፤ መዝ25፥8፤26፥12፤ ኢሳ40፥4፤42፥16
26፥8 ዘጸ18፥18፤ መዝ1፥2፤37፥9፤ 130፥5፤145፥2፤ ኢሳ12፥4፤56፥1፤64፥5
26፥9 1ዜና16፥14፤ መዝ42፥1-3፤63፥1፤ 78፥34፤119፥55፤ ኢሳ55፥6፤ማቴ6፥33
26፥10 1ሳሙ12፥24፤ ኢሳ22፥12-13፤32፥6፤ 59፥7፡13፤ኤር2፥19፤ ሆሴ11፥7፤ማቴ5፥45፤ዮሐ5፥37-38፤ ሮሜ2፥4
26፥11 መዝ10፥12፤ ኢሳ1፥31፤9፥7፤18፥3፤44፥9፡18፤ኢሳ2፥18፤ ሚክ7፥16፤ዘካ1፥14፤ ዕብ10፥27
26፥12 መዝ68፥28፤119፥165፤ኢሳ9፥6
26፥13 ኢሳ2፥8፤10፥5፡11፤12፥4፤42፥8፤63፥7
26፥14 ዘጸ4፥28፤ ኢዮ26፥5፤መዝ9፥5፡6፤ ኢሳ10፥3
26፥15 ኢዮ12፥23፤ ኢሳ14፥2፤33፥17

[n]8 ወይም፣ *በፍርድህ* ተብሎ መተርጐም ይችላል

28፥16፤ 30፥15፤ 40፥10፤ 49፥22፤ 52፥4፤ 61፥11፤ 65፥13 ይመ። *ውርደት ... ያስወግዳል፤* 54፥4 ይመ።

25፥9፤ ሌላው አጭር የምስጋና መዝሙር ነው። *በዚያን ቀን፤* 12፥1-4፤ 24፥21፤ 10፥20፡27 እና ማብ ይመ። *በእርሱ ታመንን፤ እርሱም አዳነን፤* ከመዝ 22፥4-5 ጋር ያነጻጽሩ። *ደስ ይበለን፤ ሐሤትም እናድርግ፤* ከ35፥10፤ 51፥11፤ 66፥10 ጋር ያነጻጽሩ።

25፥10-12፤ ስለ ፍርድ የተነገረውን የበለጠ ያብራራል።

25፥10 *ሞዓብ፤* በ34፥5-17 ላይ እንደ ተጠቀሰው ኤዶም፣ የእግዚአብሔርን ጠላቶች ሁሉ በምሳሌ ለመጥቀስ የገባ ነው፤ የ15፥1 ማብ ይመ።

25፥11 *ትዕቢታቸውን፤* የ16፥6 ማብ ይመ።

25፥12 *ከፍ ብሎ የተመሸገውን ቅጥርህን፤* ቍ 2፤ 2፥15፤ 2ነገ 3፥27፤ ኤር 51፥58 ይመ።

26፥1-15፤ እግዚአብሔር ስላደረገው ትድግና ሌላው የምስጋና መዝሙር ነው።

26፥1 *በዚያ ቀን፤* 12፥1፡4፤ 24፥21፤ 25፥9 ይመ። የ10፥20፡27 ማብ ይመ። *ምሽጎቿን፤* ከዐፈር ወይም ከድንጋይ የተሠሩ ዕርዶች። (2ሳሙ 20፥15 ጋር ያነጻጽሩ)።

26፥3፤ 30፥15 ይመ። *በአንተ ላይ ታምናለችና፤* ከመዝ 112፥6-8 ጋር ያነጻጽሩ። *በሰላም ትጠብቃታለህ፤* ከ25፥9 ጋር ያነጻጽሩ።

26፥4 *ዐምባ፤* 17፥10 እና ማብ ይመ።

26፥5 *ከፍ ከፍ ያለችውን ከተማ፤* የ24፥10 ማብ ይመ። *ከትቢያም ጋር ይደባልቃታል፤* ከ25፥2-12 ጋር ያነጻጽሩ።

26፥6 *የተጨቋኞች እግር፤* ጨቋኞች በ49፥24-26፤ 51፥22-23 ተዋርደዋል (ከ3፥14-15 ጋር ያወዳድሩ)።

26፥7 *መንገድ ቅን ናት፤ ... መንገድ ታቃናለህ፤* ይህ ፍሬ ሐሳብ በ40፥3-4፤ 42፥16፤ 45፥13 ይገኛል።

26፥8፤ እግዚአብሔር ለእነርሱ ሲል የሚገልጸው ኀይሉ ነው (ሆሴ 12፥5-6 ይመ)። *ስምህና ዝናህ፤* ቍ 13፤24፥15፤25፥1 ይመ።

26፥9 *ፍርድህ፤* ቅጣት ማለት ነው (ከ 4፥4 ጋር ያነጻጽሩ)።

26፥10 *ርኅራኄ፤* የመከርን በረከትና አጠቃላይ ብልጥግናን ያመለክታል (ከማቴ 5፥45 ጋር ያነጻጽሩ)።

26፥11 *ክንድህ ከፍ ከፍ ብሎአል፤* የኀይል ምልክት ነው፤ 9፥12፡17፡21 እና ማብ ይመ፤ መዝ 89፥13 ይመ። *ቅናት፤* 9፥7 እና ማብ ይመ፤ ከ37፥32፤ 63፥15 ጋር ያነጻጽሩ። *እሳት፤* የ1፥31 ማብ ይመ።

26፥12 *ሰላምን፤* ቍ 3 ይመ።

26፥13 *ሌሎች ጌቶች፤* እንደ ግብፅ፣ እንደ አሦር ያሉትን ባዕዳን ገዦች ማለት ነው።

26፥14 *ሞተዋል፤ ... መንፈሳቸው ተነሥቶ አይመጣም፤* ይህን በ14፥9-10 ከተገለጸው ከባቢሎን ንጉሥ ዕጣ ፈንታ ጋር ያነጻጽሩ።

26፥15 *ሕዝብን አበዛህ፤* ይህ እውን የሚሆነው በ54፥2-3 እንደ ተገለጸው ከባቢሎን ምርኮ ከተመለሱ በኋላ ነው፤ ከ9፥3 ጋር ያነጻጽሩ።

ክብሩን ለራስህ አደረግህ፤
የምድሪቱንም ወሰን ሁሉ አሰፋህ።
16 እግዚአብሔር ሆይ፤ በተጨነቁ ጊዜ ወደ
አንተ መጡ፤
በገሠጽሃቸውም ጊዜ፣
በለሆሳስ ድምፅ ይጸልያሉ†።
17 እግዚአብሔር ሆይ፤ የፀነሰች ሴት ልትወልድ
ስትል፣
በምጥ እንደምትጨነቅና እንደምትጮኽ፣
እኛም በፊትህ እንዲሁ ሆነናል።
18 አረገዝን በምጥም ተጨነቅን፤
ነገር ግን ነፋስን ወለድን፤
ለምድርም ድነትን አላመጣንም፤
የዓለምን ሕዝብ አልወለድንም
19 ነገር ግን ሙታንህ ሕያዋን ይሆናሉ፤
በድናቸውም ይነሣል።
እናንት በዐፈር ውስጥ የምትኖሩ፣
ተነሡ፤ በደስታም ዘምሩ።
ጠልህ እንደ ንጋት ጠል ነው፤
ምድር ሙታንን ትወልዳለች።
20 ሕዝቤ ሆይ፤ ሂድ ወደ ቤትህ ግባ፤
በርህን ከኋላህ ዝጋ፤
ቍጣው እስኪያልፍ ድረስ፣
ለጥቂት ቀን ተሸሸግ።
21 በምድር ላይ የሚኖረውን ሕዝብ ስለ ኀጢአቱ
ለመቅጣት፣
እነሆ፤ እግዚአብሔር ከመኖሪያው ወጥቶ
ይመጣል፤
ምድር በላይዋ የፈሰሰውን ደም ትገልጣለች፤
የተገደሉትንም ከእንግዲህ አትሸሽግም።

የእስራኤል ዐርነት መውጣት

27 በዚያ ቀን እግዚአብሔር፣
ተወርዋሪውን እባብ ሌዋታንን፣
የሚጠቀለለውን ዘንዶ ሌዋታንን
በብርቱ፣ በታላቁና በኀይለኛ ሰይፍ
ይቀጣዋል፤
የባሕሩንም ግዙፍ አውሬ ይቈራርጠዋል።
2 በዚያን ቀን እንዲህ ይባላል፤
"ለመልካሙ የወይን ቦታ ዘምሩለት፤
3 እኔ እግዚአብሔር ጠባቂው ነኝ፤
ዘወትር ውሃ አጠጣዋለሁ፤
ስለዚህ ማንም አይጐዳውም፣
ቀንና ሌሊት እጠብቀዋለሁ፤
4 እኔ አልቈጣም።
እሾኽና ኵርንችት ምነው በተነሡብኝ!
ለውጊያ በወጣሁባቸው፣
አንድ ላይ ባቃጠልኋቸው!
5 አለዚያ ይምጡና መሸሸጊያቸው ያድርጉኝ፤
ከእኔ ጋር ሰላም ይፍጠሩ፤
አዎን፤ ከእኔ ጋር ሰላም ያድርጉ።"
6 በሚመጡት ቀናት ያዕቆብ ሥር ይሰዳል፤
እስራኤልም ያቈጠቍጣል፤ ያብባልም፤
በፍሬያቸውም ምድርን ሁሉ ይሞላሉ።
7 የመቷትን እንደ መታቸው፣
እግዚአብሔር እርሷንስ መታትን?
የገደሏትን እንደ ገደላቸው፣
እርሷስ ተገደለችን?
8 በጦርነትና በስደት ተፋለምሃት‡፤
የምሥራቅ ነፋስ እንደሚነፍስበት ቀን፣
በብርቱ ዐውሎ ነፋስ አሳደድሃት።
9 ያዕቆብ የመሠዊያ ድንጋዮችን፣
እንደ ኖራ ድንጋይ ፈጭቶ ሲያደቃቸው፣
የአሼራን ዐምድና የዕጣን መሠዊያዎችን፣
ከቦታቸው ነቅሎ ሲጥል፣
በዚያን ጊዜ በደሉ ይሰረይለታል፤

26፥16 መሳ6፥2፤ መዝ39፥11፤ኢሳ5፥30፤ 29፥4
26፥17 ኢሳ21፥3፤ ዮሐ16፥21፤ራእ12፥2
26፥18 ዘዳ49፥10፤ መዝ17፥14፤ ኢሳ33፥11፤42፥6፤ 49፥6፤51፥4፤59፥4፤ ኤር12፥16
26፥19 ዘዳ27፥28፤ መዝ22፥29፤ኢሳ18፥4፤ 25፥8፤66፥24፤ ሕዝ37፥1-14፤ ዳን12፥2፤ኤፌ5፥14
26፥20 ዘፀ12፥23፤ ኢዮ14፥13፤መዝ91፥1፡ 4፤ኢሳ10፥25፤30፥27
26፥21 ኢዮ16፥18፤ ኢሳ13፥9፡11፤18፥4፤ 29፥6፤30፥12-14፤ ሉቃ11፥50-51፤ ይሁ1፥14
27፥1 ቍ13፤ ዘፍ3፥24፤ዘዳ32፥41፤ ኢዮ3፥8፤26፥13፤ መዝ68፥30፤74፥13፤ ኢሳ2፥11፤28፥5፤ 31፥8፤34፥6፤65፥12፤ 66፥16፤ሕዝ21፥3፤ ናሆ3፥15፤ራእ12፥9
27፥2 ኢሳ5፥1፤ 24፥21፤ኤር2፥21
27፥3 መዝ91፥4፤ ኢሳ5፥2፤58፥11፤ ዮሐ6፥39
27፥4 ቍ11፤ ኢሳ10፥17፤ማቴ3፥12፤ ዕብ6፥8
27፥5 ኢዮ22፥21፤ መዝ119፥165፤ ኢሳ25፥4፤ሮሜ5፥1፤ 2ቆሮ5፥20
27፥6 ዘዳ40፥10፤ 2ነገ19፥30፤ መዝ72፥16፤ ኢሳ11፥1፡10፤ 37፥31፤ሕዝ17፥23፤ 36፥8፤ሆሴ14፥8
27፥7 ኢሳ10፥26፤ 11፥4፤37፥36-38 27፥8 ዘዳ41፥6፤ኢሳ49፥14፤50፥1፤54፥7
27፥9 ዘፀ23፥24፤34፥13፤ዘሌ26፥30፤ 2ዜና14፥5፤መዝ78፥38፤ ሮሜ11፥27

†16 በዕብራይስጡ የዚህ ሐረግ ትርጕም በትክክል አይታወቅም።
‡8 በዕብራይስጡ የዚህ ሐረግ ትርጕም በትክክል አይታወቅም።

26፥16-18፤ ነቢዩ ኢሳይያስ በሕዝቡ ስም ለእግዚአብሔር የተናገረው ነው።

26፥16 *በተጨነቁ ጊዜ፤* በ5፥30፤ 8፥21-22 የተገለጸውን የአሦራውያንን ጭቍና የሚያመለክት ነው። የመሳፍንትም ዘመን ከዚሁ ጋር ይመሳሰላል (መሳ 6፥2፡6 ይመ)።

26፥17-18 በምጥ እንደምትጨነቅ፤ 13፥8እና ማብ ይመ፤ ከ37፥3 ጋር ያነጻጽሩ።

26፥18 *ለምድርም ድነትን፤* እስራኤል፣ "ለአሕዛብ ብርሃን" እንድትሆን ተመርጣለች (42፥6፤ 49፥6 እና ማብ ይመ፤ 9፥2 እና ማብ ይመ)።

26፥19-21፤ ነቢዩ የእግዚአብሔርን የማረጋገጫ ቃል እንደ ገና ይናገራል።

26፥19 *ሙታንህ ሕያዋን ይሆናሉ፤ በድናቸውም ይነሣል፤* የእስራኤልን ተሐድሶ የሚያመለክት ሲሆን (ሕዝ 37፥11-12 ይመ)፣ የሙታንን ትንሣኤም ሳይመለከት አይቀርም (ዳን 12፥2)። ከ25፥8 ጋር ያነጻጽሩ፤ ከ26፥14 ጋር ያወዳድሩ። *ጠል፤* የፍሬያማነት ምሳሌ ነው (2ሳሙ 1፥21፤ ሆሴ 14፥5 ይመ)።

26፥20-21፤ 24፥21-22 እና የ2፥11፡17፡20 ማብ ይመ።

26፥20 *ቍጣው ... ለጥቂት ቀን፤* ከ10፥25፤54፥7-8 ጋር ያነጻጽሩ። ጭካኔ የሞላበት የአሦራውያን አገዛዝ፣ የባቢሎን ምርኮና ሌሎች ጭቍናዎች ሁሉ ያበቃሉ።

26፥21 *ለመቅጣት፤* 66፥14-16 ይመ። *ትገልጣለች ... ከእንግዲህ አትሸሽግም፤* የንጹሐኑ ሥጋና ደም፣ በጨቋኝ ኀይሎችም የታረዱት ጻድቃን በድን በምድር ተቀብሮ አይቀርም፤ ነገር ግን ወጥቶ በግልጽ በገዳዮቻቸው ላይ ይመሰክራል፤ እግዚአብሔርም ግድያውን በፍርዱ ይበቀላል (ዘፍ 4፥10 ይመ)።

27፥1-2፡12-13 *በዚያ ቀን፤* 10፥20፡27እና ማብ ይመ፤ እንደዚሁም 12፥1፡4፤ 24፥21፤ 25፥9፤ 26፥1 ይመ።

27፥1፤ በከፍተኛ ደረጃ የተገለጸ የፍርድ ቃል ነው። *ሌዋታን ... አውሬ፤* ከከነዓናውያን አፈ ታሪክ የተወሰደ ሲሆን፣ እንደ ግብፅ ያሉ ክፉ መንግሥታት ምሳሌ ነው (30፥7 እና ማብ 51፥9፤ ሕዝ 29፥3፤ 32፥2 ይመ)። *ተወርዋሪውን እባብ... የተጠቀለለውን፤* ከኢዮ 3፥8፤ 41፥1፤ መዝ 74፥19 ጋር ያነጻጽሩ)። ስለ ሌዋታን የተጠቀሰው እንዲህ ዐይነቱ አገላለጽ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ ይገኛል።

27፥2-6፤ ሁለተኛው የወይኑ ቦታ መዝሙር (5፥1-7 እና ማብ ይመ)።

27፥2 *የወይን ቦታ፤* እስራኤልን ያመለክታል።

27፥4-5፤ እንደ ሌሎች አሕዛብ ወይ "እሾኽና ኵርንችት" አልሆኑ ወይም ደግሞ በእግዚአብሔር አልታመኑ (29፥13 ይመ)፣ እስራኤል ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸውን የለብታ ሕይወት ገልጦ ያሳያል።

27፥4 *እሾኽና ኵርንችት፤* 5፥6እና ማብ ይመ።

27፥6 *ሥር ይሰዳል፤* 11፥1፡10 እና ማብ ይመ። *ያቈጠቍጣል፤ ያብባልም፤* 4፥2 እና ማብ ይመ። የመሲሑ ዘመን እንደሚመጣም ያመለክታል። *ምድርን ሁሉ ይሞላሉ፤* ከ26፥18 ጋር ያነጻጽሩ።

27፥7-11፤ እግዚአብሔር በኢሳይያስ ዘመን በእስራኤል ላይ የሚያመጣውን ፍርድ ያመለክታል።

27፥7 *የመቷትን?* ከ10፥24-26 ጋር ያነጻጽሩ።

27፥8 *በስደት፤* ምናልባት የባቢሎንን ምርኮ ማመልከቱ ይሆናል። *የምሥራቅ ነፋስ፤* ከምድረ በዳ የሚመጣው ሞቃት ነፋስ ነው (ኤር 4፥11፤ ሕዝ 19፥12 ይመ)።

27፥9 *የአሼራን ዐምድና የዕጣን መሠዊያዎችን፤* 17፥8 እና ማብ ይመ። *ፈጭቶ ሲያደቃቸው፤* ዘፀ 34፥13 ይመ። *ይሰረይለታል፤*

ይህም ኀጢአቱን የማስወገዱ ሙሉ ፍሬ
ይሆናል፡፡
10የተመሸገባት ከተማ ባዶዋን ቀርታለች፤
እንደ ምድረ በዳም የተተወች ስፍራ ሆናለች፤
ጥጆች በዚያ ይሰማራሉ፤
እዚያም ይተኛሉ፤
ቅርንጫፎቿንም ልጠው ይበላሉ፡፡
11ጫፎቿ ሲደርቁ ይሰበራሉ፤
ሴቶችም መጥተው ይማግዷቸዋል፡፡
ማስተዋል የሌለው ሕዝብ ስለ ሆነ፣
ፈጣሪው አይራራለትም፤
ያበጀውም አይምረውም፡፡

12በዚያ ቀን ከኤፍራጥስ ወንዝ አንሥቶ
እስከ ግብፅ ደረቅ ወንዝ፣ እግዚአብሔር እህ
ሉን ይወቃል፤ እናንተም የእስራኤል ልጆች
ሆይ፤ አንድ በአንድ ትሰበሰባላችሁ፡፡ 13በዚያ
ቀን ታላቅ መለከት ይነፋል፤ በአሦር የጠፉ
ትና በግብፅ የተሰደዱትም መጥተው፣ በተ
ቀደሰው ተራራ በኢየሩሳሌም እግዚአብሔርን
ያመልካሉ፡፡

ወዮ ለኤፍሬም

28 ለኤፍሬም ሰካራሞች የመታበያ አክ
ሊል ለሆነች፣
በለመለመ ሸለቆ ዐናት ላይ ጕብ ብላ፣
የክብሩ ውበት ለሆነች ጠውላጋ አበባ፣
የወይን ጠጅ ለዘራቸው መኵራሪያ ለሆነች፣
ለዚያች ከተማ ወዮላት!
2እነሆ፤ ጌታ ኀያልና ብርቱ የሆነ ነገር
አለው፤
ይህም እንደ በረዶ ወጀብ፣ እንደሚያጠፋ
ዐውሎ ነፋስ፣
እንደ ኀይለኛ ማዕበል፣ እንደ ከባድ ዝናብ፣
በኀይል ወደ ምድር ይጥላታል፡፡
3የኤፍሬም ሰካራሞች የመታበያ አክሊል፣
በእግር ይረገጣል፡፡
4በለምለሙ ሸለቆ ዐናት ላይ ጕብ ብላ፣
የክብሩ ውበት የሆነች ጠውላጋ አበባ፣
ከመከር በፊት እንደ ደረሰች፣
ሰውም ድንገት አይቶ እንደሚቀጥፋት
ወዲያውኑም እንደሚውጣት በለስ
ትሆናለች፡፡

5በዚያን ቀን የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፣
ለተረፈው ሕዝቡ፣
የክብር ዘውድ፣
የውበትም አክሊል ይሆናል፡፡
6እርሱም በፍርድ ወንበር ላይ ለሚቀመጠው፣
የፍትሕ መንፈስ፣
ጠርን ከከተማዪቱ በር ላይ ለሚመልሱም፣
የኀይል ምንጭ ይሆናል፡፡

7እነዚህም በወይን ጠጅ ይንገዳገዳሉ፤
በሚያሰክርም መጠጥ ይወላገዳሉ፤
ካህናቱና ነቢያቱ በሚያሰክር መጠጥ
ተንገደገዱ፤
በወይን ጠጅ ነገር ተምታታባቸው፤
በሚያሰክር መጠጥ ተወላገዱ፤
ራእይ ሲያዩ ይስታሉ፤
ፍርድ ሲሰጡም ይሰናከላሉ፡፡
8የማዕድ ገበታቸው ሁሉ በትፋት ተሞልቶአል፤
ከትውኪያም የጸዳ ቦታ የለም፡፡
9እነርሱም እንዲህ ይላሉ፤ "የሚያስተምረው
ማንን ነው?
መልእክቱን የሚያብራራውስ ለማን ነው?
ወተት ለተዉት ሕፃናት?
ወይስ ጡት ለጣሉት?
10በትእዛዝ ላይ ትእዛዝ፣ በትእዛዝ ላይ ትእዛዝ፤
በደንብ ላይ ደንብ፣ በደንብ ላይ ደንብ፤*
እዚህ ጥቂት፣ እዚያ ጥቂት ነውና፡፡
11እንግዲያማ እግዚአብሔር፣

27፥10 ዘፍ1፥2፤ ዘዳ13፥16፤ ኢሳ5፥5: 6:17፤17፥2፤32፥14፤ ኤር10፥22፤26፥6፤ ሰቆ1፥4፤5፥18
27፥11 ቍ4፤ ዘዳ32፥18:28፤ ኢሳ1፥3፤9፥17፤10፥33፤ 33፥12፤41፥8፤43፥1: 7:15፤44፥1-2:21:24፤ ኤር11፥16
27፥12 ዘፍ15፥18፤ ዘዳ30፥4፤ ኢሳ1፥9፤ 11፥12፤17፥6፤21፥10፤ ማቴ3፥12
27፥13 ቍ1፤ ዘፍ27፥29፤ ዘሌ25፥9፤ መሳ3፥27፤ መዝ22፥29፤ 86፥9፤106፥47፤ ኢሳ2፥2፤10፥19፤ 19፥21:25፤ ማቴ24፥31
28፥1 ቍ3:4፤ ዘሌ10፥9፤ ኢሳ5፥11፤ 7፥2፤9፥9፤10፥5፤ 29፥1፤30፥1፤31፥1፤ 33፥1፤ ሆሴ7፥5፤ አሞ6፥6
28፥2 ኢሱ10፥11፤ ኢሳ8፥7፤29፥6፤ 40፥10፤ ዳን9፥26
28፥3 ቍ1፤ ኢዮ40፥12፤ ኢሳ5፥5
28፥4 ቍ1፤ መሐ2፥13፤ ሆሴ9፥10፤ ናሆ3፥12
28፥5 ኢሳ1፥9፤ 10፥20፤24፥16:23፤ 27፥1፤29፥18፤30፥23፤ 62፥3፤ ኤር13፥18፤ ሕዝ16፥12፤21፥26፤ ዘካ9፥16
28፥6 መሳ9፥44-45፤ 2ሳሙ14፥20፤ 2ዜና32፥8፤ ኢሳ4፥4፤ 11፥2-4፤32፥1:16፤ 33፥5፤ ዮሐ5፥30
28፥7 ዘሌ10፥9፤ መዝ107፥27፤ ኢሳ1፥1፤ 3፥12፤9፥15፤22፥13፤ 24፥2፤29፥11፤ ኤፌ5፥18
28፥8 ኤር48፥26

28፥9 ቍ26፤ መዝ32፥8፤131፥2፤ ኢሳ2፥3፤30፥20፤48፥17፤50፥4፤ 52፥7፤53፥1፤54፥13፤ ኤር31፥34፤32፥33፤ ዕብ5፥12-13፤ 1ጴጥ2፥2
28፥10 ቍ13 28፥11 ዘፍ11፥7፤ ኢሳ33፥19፤ ኤር5፥15፤ ሕዝ3፥5፤ 1ቆሮ14፥21

*10 በዚህና በቍጥር 13 ላይ ይብራይስጡ፣ ፃቭ ላፃቭ ፃቭ ላፃቭ፣ ካቭ ላካቭ ካቭ ለካቭ ይላል፤ ምናልባት ትርጕም የለሽ ንግግርን ለማሳየት ይሆናል፤ ይኸውም የነቢያትን ቃል አስመስሉ መናገርን ሊሆን ይችላል፡፡

እስራኤል (ያዕቆብ) በሚመጣው ፍርድ ኀጢአቱ ይሰረይለታል ማለት ነው፡፡

27፥10 *የተመሸገባት ከተማ፤* ኢየሩሳሌም ናት፡፡ *ባዶዋን ... ሆናለች፤* ከ6፥11-12 ጋር ያነጻጽሩ፡፡ *ጥጆች በዚያ ይሰማራሉ፤* ከ5፥5፤ 7፥25 ጋር ያነጻጽሩ፡፡

27፥12-13፤ ከሚመጣው ፍርድ ባሻገር ያለውን የእግዚአብሔርን ማዳን ያመለክታል፡፡

27፥12 *እህሉን ይወቃል፤* እስራኤላውያን በተበተኑባቸው አሕዛብ ላይ የሚመጣውን ፍርድ ያመለክታል (የ21፥10 ማብ ይመ)፡፡ ውቂያው እስራኤልን ከአሕዛብ ይለያል ማለት ነው፡፡ *ግብፅ ደረቅ ወንዝ፤* የተስፋዪቱ ምድር ደቡባዊ ወሰን የሆነ የኤል አሪሽ ጅረት ሳይሆን አይቀርም፡፡ የተስፋዪቱ ምድር ሰሜናዊ ወሰን የኤፍራጥስ ወንዝ ነው (ዘፍ 15፥18 እና ማብ፤ 1ነገ 4፥21፤ 8፥65 ይመ)፡፡

27፥13 *ታላቅ መለከት፤* ብዙውን ጊዜ ወታደሮች እንዲሰበሰቡ ይነፋል (1ሳሙ 13፥3 ይመ)፡፡ *አሦር ... ግብፅ፤* 11፥11-12 እና ማብ ይመ፡፡ *በተቀደሰው ተራራ፤* የጽዮንን ተራራ ያመለክታል (2፥2-4 እና ማብ 24፥23፤ 25፥6-7:10 እና ማብ ይመ)፡፡

28፥1-35፥10፤ ስድስት ተከታታይ ወዮታዎች (28፥1፤ 29፥1፤ 29፥15፤ 30፥1፤ 31፥1፤ 33፥1)፤ በአሕዛብ ላይ የተነገረውን ፍርድ (ም 34) እና የዳኑትን ደስታ የሚገልጠውን መዝሙር በማከተት (ም 35) ተብራርተውበታል፡፡ በምዕራፍ 5 ላይ ከተጠቀሱት ስድስት ወዮታዎች ጋር ያነጻጽሩ (የ5፥8-23 ማብ ይመ)፡፡

28፥1 *ለኤፍሬም፤* የ7፥2 ማብ ይመ፡፡ *ሰካራሞች፤* የሰማርያ ከተማ በስምንተኛው መቶ ዓ.ቅ.ክ ተድላ ደስታ የሚፈጸምባት የፈንጠዝያ ከተማ ነበረች፤ 5፥11-13 እና ማብ፤ አሞ 6፥4-7 ይመ፡፡ *መታበያ፤* ቍ 3 እና የ16፥6 ማብ ይመ፡፡ *አክሊል፤* የሰሜኑ መንግሥት ዋና ከተማ የሆነችው ሰማርያ፣ በታወቀ ተራራ ላይ የተመሠረተች ውብ ከተማ ነበረች፡፡ *በለመለመ ሸለቆ* ከ5፥1 ጋር ያነጻጽሩ፡፡

28፥2 *ኀያልና ብርቱ፤* የአሦር ንጉሥ ነው፡፡ *በረዶ ወጀብ ... ዝናብ፤* ቍ 17፤ 8፥7-8 እና ማብ 17፥12 እና ማብ ይመ፤ ከ30፥30፤ 32፥19 ጋር ያነጻጽሩ፡፡

28፥5 *በዚያ ቀን፤* 4፥1-2፤10፥20:27 እና ማብ 12፥1:4፤ 24፥21፤ 25፥9፤ 26፥1፤ 27፥1-2:12-13 ይመ፡፡ *የክብር ... የውበት፤* 4፥2 ይመ፡፡ *ለተረፈው፤* የ1፥9 ማብ ይመ፡፡

28፥6 *የፍትሕ መንፈስ፤* 11፥2-4 እና ማብ ይመ፡፡ *በር፤* ከከተማዪቱ ለአደጋ እጅግ የተጋለጠ ቦታ ነው፡፡

28፥7 *በወይን ጠጅ ... በሚያሰክርም መጠጥ፤* የሃይማኖት መሪዎች በመጠጥ ሳይሆን፣ በመንፈስ ቅዱስ ሊሞሉ ይገባ ነበር፤ ዘሌ 10፥9፤ ዘኍ 11፥29፤ ኤፌ 5፥18 ይመ፡፡

28፥8 *በትፋት፤* ከኤር 25፥16:27 ጋር ያነጻጽሩ፡፡

28፥9-10፤ የኢሳይያስ አድማጮች በፌዝ መልክ የሚሰጡትን መልስ ያመለክታል፤ በ5፥19 ላይ ከተጠቀሰው የፌዝ ቃል ጋር ያነጻጽሩ፡፡

28፥11-12፤ በከፊል በ1ቆሮ 14፥21 ላይ ተጠቅሶአል፡፡

በባዕድ ልሳን በእንግዳ ቋንቋ ለዚህ ሕዝብ
ይናገራል።
12እርሱ፣ "ይህቺ የዕረፍት ቦታ ናት፤ የደከመው
ይረፍ፤
ይህቺ የእፎይታ ቦታ ናት" ያለው ለማን
ነበር?
እነርሱ ግን መስማት አልፈለጉም።
13ስለዚህ የእግዚአብሔር ቃል፣
በትእዛዝ ላይ ትእዛዝ፣ በትእዛዝ ላይ ትእዛዝ፤
በደንብ ላይ ደንብ፣ በደንብ ላይ ደንብ፤
እዚህ ጥቂት እዚያ ጥቂት ይሆንባቸዋል።
ይህ የሚሆንባቸው ሄደው ወደ ኋላ እንዲወድቁ፣
እንዲቈስሉና በወጥመድ እንዲያዙ፣
እንዲማረኩም ነው።
14ስለዚህ በኢየሩሳሌም ያለውን ሕዝብ
የምትገዙ፣
እናንት ፌዘኞች የእግዚአብሔርን ቃል ስሙ።
15እናንት፣ "ከሞት ጋር ቃል ኪዳን ገብተናል፤
ከሲኦልም ጋር ስምምነት አድርገናል፤
ውሸትን መጠጊያችን፣
ሐሰትን መደበቂያችን አድርገናል፤
ታላቅ መቅሠፍት እየጠራረገ ሲያልፍ፣
ሊነካን አይችልም" በማለት ታብያችኋል።
16ስለዚህ ልዑል እግዚእብሔር እንዲህ ይላል፤
'እነሆ፤ የተፈተነ ድንጋይ፣ የመሠረት ድንጋይ፣
ለጽኑ መሠረት የሚሆን የከበረ የማእዘን
ድንጋይ፣
በጽዮን አስቀምጣለሁ፤
በእርሱም የሚያምን አያፍርም።
17ፍትሕን የመለኪያ ገመድ፣
ጽድቅንም ቱንቢ አደርጋለሁ፤
ውሸት መጠጊያችሁን የበረዶ ዝናብ ይጠራ
ርገዋል
መደበቂያችሁንም ውሃ ያጥለቀልቀዋል።
18ከሞት ጋር የገባችሁት ቃል ኪዳን ይሻራል፤
ከሲኦልም ጋር ያደረጋችሁት ስምምነት
ይፈርሳል፤
ታላቁ መቅሠፍት እየጠራረገ ሲያልፍ፣
እናንተም ትጠራረጋላችሁ።
19በመጣ ቍጥር ይዞአችሁ ይሄዳል፤
ማለዳ ማለዳ፣ በቀንና በሌሊትም ይጠራርጋል።"
ይህን ቃል ብታስተውሉ፣
ሽብር በሽብር በሆነ ነበር።
20እግር ዘርግቶ እንዳይተኛ ዐልጋው አጭር ነው፤
ሰውነትንም ለመሸፋፈን ብርድ ልብሱ ጠባብ
ነው።
21እግዚአብሔር ሥራውን፣ አዎን ድንቅ ሥራውን
ሊሠራ፣
ተግባሩን፣ እንግዳ የሆነ ተግባሩን ሊያከናውን፣
በፐራሲም ተራራ እንዳደረገው ይነሣል፣
በገባዖን ሸለቆ እንዳደረገው ይነሣሣል።
22እንግዲህ ፌዛችሁን አቁሙ፤
አለዚያ እስራታችሁ ይጸናባችኋል፤
ጌታ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር
መላውን ምድር ለማጥፋት ያወጀውን
ዐዋጅ ሰምቻለሁ።
23አድምጡ ድምፄን ስሙ፤
አስተውሉ ቃሌንም ስሙ።
24ገበሬ ሊዘራ መሬቱን ሲያዘጋጅ ያለማቋረጥ
ያርሳልን?
ጓሉን ሲከሰክስ፣ ዐፈሩን ሲያለሰልስ
ይከርማልን?
25ዕርሻውን አስተካክሎ፣
ጥቍር አዝሙድና ከሙን አይዘራምን?
ስንዴውን በትልሙ፣
ገብሱን በተገቢ ቦታው፣
አጃውንም በተመደበው ስፍራ አይዘራምን?
26አምላኩ ያስተምረዋል፤
ትክክለኛውንም መንገድ ያሳየዋል።
27ጥቍር አዝሙድ በመውቂያ መሣሪያ አይወቃም፤
ከሙን የሠረገላ መንኰራኵር አይሄድበትም፤
ጥቍር አዝሙድ በበትር፣
ከሙንም በዘንግ ይወቃል።
28እንጀራን ለመጋገር እህል ይፈጫል፤
ስለዚህ አንድ ሰው ለዘላለም እህል ሲወቃ
አይኖርም።
የመውቂያውን መንኰራኵር ቢያኼድበትም፣

28፥12 ዘፀ14፥14፤ ኢሱ1፥13፤ ኢዮ11፥18፤ ኢሳ11፥10፤ ማቴ11፥28-29
28፥13 ቍ10፤ ኢሳ8፥15፤ ማቴ21፥44
28፥14 2ዜና36፥16፤ ኢሳ1፥10
28፥15 ቍ2፡18፤ መሳ9፥35፤ ኢዮ5፥23፤ ኢሳ8፥7-8፡19፤9፥15፤ 10፥26፤29፥6፡15፤ 30፥28፤ ኤር23፥24፤ ዳን11፥22
28፥16 መዝ118፥22፤ ኢሳ8፥14-15፤14፥32፤ 29፥22፤45፥17፤50፥7፤ 54፥4፤ ኤር51፥26፤ ዳን2፥34-35፡45፤ ዘካ12፥3፤ ሐሥ4፥11፤ ሮሜ9፥33፤10፥11፤ 1ቆሮ3፥11፤ 2ጢሞ2፥19፤ 1ጴጥ2፥6
28፥17 ኢሱ10፥11፤ 2ነገ21፥13፤ መዝ11፥7፤ ኢሳ5፥16፤8፥7
28፥18 ቍ15፤ ኢሳ5፥5፤7፥7፤63፥18፤ ዳን8፥13
28፥19 2ነገ24፥2፤ ኢዮ18፥11፤ መዝ5፥3
28፥20 ኢሳ59፥6
28፥21 ዘፍ38፥29፤ ኢሱ9፥3፤ 1ዜና14፥11፤ ኢሳ10፥12፤65፥7፤ ሉቃ19፥41-44
28፥22 2ዜና36፥16፤ ኢሳ10፥22፡23፤ ኤር29፥18፤ ሰቆ2፥15፤ ሶፎ2፥15
28፥23 ኢሳ32፥9
28፥24 መክ3፥2
28፥25 ዘፀ9፥31፡32፤ ሕዝ4፥9፤ ማቴ23፥23
28፥26 መዝ94፥10
28፥27 ኢዮ41፥30፤ ኢሳ10፥5፤21፥10
28፥28 ኢሳ21፥10

15 ወይም፣ *ሐሰተኛ ጣዖታትን*
25 በዕብራይስጡ የዚህ ቃል ትርጕም በትክክል አይታወቅም።

28፥11 *በባዕድ ልሳን፤* የአሦራውያንን ቋንቋ ለማመልከት ነው።

28፥12 *የዕረፍት ቦታ፤* ሊታመኑበት የሚገባ እግዚአብሔር የሰጣቸውን ምድር ያመለክታል (26፥3፤30፥15፤40፥31፤ ኢሱ 1፥13 ይመ)። *መስማት አልፈለጉም፤* ከኤር 6፥16 ጋር ያነጻጽሩ።

28፥13 *ይሆንባቸዋል፤* ከነቢዩ የሚሰማው ቃል ባዶ ነው ስለሚሉ፣ የሚናገረው የእግዚአብሔር ቃል ለእነርሱ ባዶ ይሆንባቸዋል (6፥9-10 እና ማብ ይመ)።

28፥15፡18 *ከሞት ጋር ቃል ኪዳን ገብተናል፤* ከሙታን ጋር መገናኘትን ወይም አምልኮተ ጣዖትን ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ ለመግለጽ የገባ ሊሆን ይችላል (8፥19 ይመ)፤ ሕዝቡ ከሚደርስባቸው አደጋ የተነሣ አንሞትም የሚል ስሜት ስለነበራቸው፣ ኢሳይያስ ጠንካራ ዘይቤያዊ አነጋገርን በመጠቀም በዚህ አቋማቸው ላይ ያፌዛል (ሆሴ 2፥18)። *ታላቅ መቅሠፍት፤* የአሦርንና የባቢሎንን ሰራዊት የሚያመለክት ተለዋጭ ዘይቤ ነው፤ 8፥7፤ 10፥26 ይመ።

28፥16 *ድንጋይ፤* እግዚአብሔር ነው (8፥14፤ 17፥10 እና ማብ ይመ)። *የማዕዘን ድንጋይ፤* ከመዝ 118፥22 ጋር ያነጻጽሩ። *ለጽኑ መሠረት፤* 1ቆሮ 3፥11 ይመ፤ ከ1ጴጥ 2፥4-7 ጋር ያነጻጽሩ።

28፥17 *የመለኪያ ገመድ ... ቱንቢ፤* መለኪያዎቹና መፈተኛዎቹ እግዚአብሔር የሚፈጽማቸው የፍትሕና የጽድቅ ሥራዎች ይሆናሉ። *የበረዶ ዝናብ፤* ቍ 2፤ 30፥30፤ 32፥19 ይመ።

28፥20 *አጭር ነው፤ ... ጠባብ ነው፤* በወታደራዊም ሆነ በመንፈሳዊ ሕይወት እስራኤላውያን አልተደራጁም ነበር።

28፥21 *በፐራሲም ተራራ፤* እግዚአብሔር ፍልስጥኤማውያንን የመታበት ስፍራ ነው (2ሳሙ 5፥20 ይመ)። *በገባዖን ሸለቆ፤* አሞራውያንን ለማጥፋት እግዚአብሔር የበረዶ ድንጋይ ያወረደበት ስፍራ ነው (ኢሱ 10፥10-12)። *ድንቅ ሥራውን ... እንግዳ የሆነ ተግባሩን፤* በዚህ ጊዜ እግዚአብሔር እስራኤልን ይወጋል ማለት ነው።

28፥22 *ለማጥፋት ያወጀውን ዐዋጅ፤* 10፥22-23 እና የ10፥22 ማብ ይመ።

28፥23-29፤ የጥበብ ቅኔ ሲሆን፣ በሁለት አንጓዎች ተከፍሎ እያንዳንዱ ስንኝ የእግዚአብሔርን ጥበብ ከፍ ከፍ በሚያደርግ ቃል ይጠቃለላል። በአጠቃላይ ሐሳቡ፣ በተለይ "መውቃት" የሚለው ቃልም ጕልቶ መጠቀሱ ምንም እንኳ እግዚአብሔር እስራኤልን መቅጣት ቢኖርበትም፣ ቅጣቱ እንደ ገበሬ መከር ሁሉ በጊዜ ተለይቶ የሚታወቅና የሚለካ መሆኑን ያመለክታል፤ 27፥12 እና ማብ ይመ።

28፥25 *ከሙን፤* የምግብ ማጣፈጫ ቅመም። *አጃ፤* የስንዴ ዐይነት ነው (የዘፀ 9፥32 ማብ ይመ)።

28፥27 *በትር፤* 10፥5 እና ማብ ይመ።

ፈረሶቹ አይደፈጥጡትም።
[29]ይህ ሁሉ የሚሆነው በምክሩ ድንቅ በጥበቡ
ታላቅ ከሆነው፣
ከሰራዊት ጌታ ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው።

ወዮ ለዳዊት ከተማ

29 ዳዊት የሰፈረብሽ ከተማ፣
አርኤል፣ አርኤል ወዮልሽ!
ዓመት በዓመት ላይ ጨምሪ፣
ዐውደ ዓመትሽም ይቀጥል።
[2]ነገር ግን አርኤልን[ኀ] እከባለሁ፤
ታለቅሳለች፤ ዋይ ዋይ ትላለች፤
ለእኔም እንደ መሠዊያ ስፍራ ትሆንልኛለች።
[3]በዙሪያሽ እሰፍራለሁ፤
በቅጥር እከብሻለሁ፤
የከበባ ዐምባም ሠርቼ አስጨንቅሻለሁ።
[4]ወደ ታች ትወርጃለሽ፤ ከምድርም በታች
ትናገሪያለሽ፤
ንግግርሽ ከትቢያ እየተጕተመተመ
ይወጣል፤
ድምፅሽ እንደ መናፍስት ድምፅ ከመሬት
ወደ ላይ ይመጣል፤
ንግግርሽ ከትቢያ ያንሾካሽካል።
[5]ነገር ግን ብዙ ጠላቶችሽ እንደ ትቢያ ብናኝ፣
መንጋ ጨካኞችም በነፋስ እንደሚነጻ ገለባ
ይሆናሉ።
ድንገት ሳይታሰብም፣
[6]የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፣
በነጐድጓድ፣ በምድር መናወጥና በታላቅ
ድምፅ፣
በዐውሎ ነፋስና በኀይለኛ ሞገድ ፈጽሞ
በሚባላም የእሳት ነበልባል ይመጣል።
[7]አርኤልን የሚወጋ የአሕዛብ ሁሉ መንጋ፣
በእርሷና በምሽጓ ላይ አደጋ የሚጥልና
የሚከባት፣
እንደ ሕልም
በሌሊትም እንደሚታይ ራእይ ይሆናል።
[8]የተራበ ሰው በሕልሙ ሲበላ ዐድሮ፣
ነገር ግን ሲነቃ ራቡ እንዳልለቀቀው፣
የጠማውም ሰው በሕልሙ ሲጠጣ ዐድሮ፣
ነገር ግን ሲነቃ እንደ ዛለና ጥማቱም
እንዳልተወው፣
የጽዮንን ተራራ የሚወጋ፣
የአሕዛብ መንጋ ሁሉ እንዲሁ ይሆናል።
[9]ነሁልሉ፤ ተደነቁም፤
ተጨፈኑ፤ እስከ ወዲያኛውም ታውራችሁ
ቅሩ፤
በወይን ጠጅ አይሁን እንጂ ስከሩ፤
በሚያሰክር መጠጥ አይሁን እንጂ
ተንገዳገዱ።
[10]እግዚአብሔር ከባድ እንቅልፍ ጥሎባችኋል፤
ዐይኖቻችሁን፣ ነቢያትን ጨፍኖባችኋል፤
ራሶቻችሁን፣ ባለ ራእዮችን ሸፍኖባችኋል።

[11]ይህ ሁሉ ራእይ በጥቅልል መጽሐፍ ውስጥ
እንደ ታሸገ ቃል ሆኖባችኋል። ጥቅልሉንም
መጽሐፍ ማንበብ ለሚችል ሰው፣ "እባክህ
አንብልን" ብላችሁ ብትሰጡት፣ "ታሽጓልና
አልችልም" ይላችኋል። [12]ደግሞም ጥቅልሉን
መጽሐፍ ማንበብ ለማይችል ሰው፣ "እባክህን
አንብልን" ብላችሁ ብትሰጡ፣ "ማንበብ አል
ችልም" ይላችኋል።

[13]እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
"ይህ ሕዝብ በአፉ ወደ እኔ ይቀርባል፤
በከንፈሩም ያከብረኛል፤
ልቡ ግን ከእኔ የራቀ ነው፤
የሚያመልከኝም፣
ሰው ባስተማረው ሰው ሠራሽ ሥርዐት ብቻ
ነው[ኸ]።
[14]ስለዚህ ይህን ሕዝብ በድንቅ ላይ ድንቅ
ነገር እያደረግሁ፣
ዳግመኛ አስገርመዋለሁ፤
የጥበበኞች ጥበብ ይጠፋል፤
የአስተዋዮችም ማስተዋል ይበናል።"

28፥29 መዝ92፥5፤ ኢሳ9፥6፤ሮሜ11፥33
29፥1 ቍ2:7፤ 2ሳሙ5፥7፤ኢሳ1፥14፤ 22፥12-13፤28፥1
29፥2 ቍ1፤ ኢሳ3፥26፤ሰቆ2፥5፤ ሕዝ43፥15
29፥3 2ነገ25፥1፤ ሉቃ19፥43-44
29፥4 ዘሌ19፥31፤ ኢሳ8፥19፤26፥16፤ 47፥1፤52፥2
29፥5 ዘዳ9፥21፤ መዝ55፥15፤78፥39፤ 103፥15፤ኢሳ2፥22፤ 13፥11፤17፥13:14፤ 37፥27፤40፥6፤51፥12፤ 1ተሰ5፥3
29፥6 ዘፀ19፥16፤ ዘሌ10፥2፤መዝ50፥3፤ 55፥8፤83፥13-15፤ ኢሳ26፥21፤28፥15፤ ዘካ14፥1-5፤ማቴ24፥7፤ ማር13፥8፤ሉቃ21፥11፤ ራእ6፥12፤11፥19
29፥7 ቍ1፤ ኢዮ20፥8፤ሚክ4፥11-12፤ ዘካ12፥9
29፥8 ቍ5:7፤ መዝ73፥20፤ኢሳ17፥12-14፤41፥11:15፤ 54፥17፤ኤር30፥16፤ ዘካ12፥3
29፥9 ቍ14፤ ዘሌ10፥9፤መዝ60፥3፤ ኢሳ3፥12፤6፥10፤ 28፥1፤51፥17:21-22፤ 63፥6፤ኤር4፥9፤ 13፥13፤25፥27፤ዕን1፥5
29፥10 መሳ4፥21፤ 1ሳሙ9፥9፤ መዝ69፥23፤ ኢሳ6፥9-10፤44፥18፤ ዮና1፥5፤ሚክ3፥6፤ ሮሜ11፥8፤2ተሰ2፥9-11
29፥11 ኢሳ8፥16፤ 28፥7፤ዳን8፥26፤ 12፥9፤ማቴ13፥11፤ ራእ5፥1-2
29፥13 መዝ50፥16፤ 119፥70፤ኢሳ58፥2፤ ኤር12፥2፤14፥11፤ ሕዝ33፥31፤ሐጌ1፥2፤ 2፥14፤ማቴ15፥8-9፤ ማር7፥6-7፤ቈላ2፥22
29፥14 ኢዮ5፥13፤ 10፥16፤ኢሳ6፥9-10፤ኤር8፥9፤49፥7፤1ቆሮ1፥19

[ኀ]2 በዕብራይስጡ፣ *የመሠዊያ መሬት* የሚለው ቃል ድምፀት፣ *አርኤል* ከሚለው ቃል ጋር አንድ ዐይነት ነው።
[ኸ]13 ዕብራይስጡ ከዚህ ጋር ይስማማል፤ የሰብዓ ሊቃናት ትርጒም ግን፣ *በከንቱ ያመልኩኛል፤ ትምህርታቸው ሰው ያስተማረው ሰው ሠራሽ ሥርዐት ብቻ ነው* ይላል።

28፥29 *በምክሩ ድንቅ፤* 9፥6 እና ማብ ይመ።

29፥1:2:7 *አርኤል፤* ኢየሩሳሌም ናት። ውጊያና ደም መፋሰስ ኢየሩሳሌምን፣ "የመሠዊያ ምድጃ ያደርጋታል" የሚል ትርጒም ይሰጣል፤ ተመሳሳይ የዕብራይስጥ ቃል በሕዝ 43፥15-16 ላይ ተጠቅሶአል።

29፥1 *ወዮልሽ፤* የ28፥1 ማብ ይመ። *ዳዊት የሰፈረብሽ ከተማ፤* 2ሳሙ 5፥6-9 ይመ። *ዐውደ ዓመትሽም፤* 1፥13-14 እና የ1፥14 ማብ ይመ።

29፥3 *በቅጥር፤* የከተማዪቱን ተከላካዮች በተመሳሳይ አቋም ለመውጋት እንዲያስችላቸው አጥቂዎች ከከተማዪቱ ቅጥር በማስጠጋት የግንብ ማማ ሠርተው ነበር።

29፥4፤ *ያንሾካሽካል፤* በ8፥19ላይ ስለ ሙታን ጠሪዎችና ስለ አስማተኞች ተመልክቶአል፤ ከሙታን ጋር ስላለው ቃል ኪዳን ይሁዳ ከሞት መጋረጃ ጀርባ ባለው ስፍራ እንዳለ ሰው ሆኖ ይናገራል (28፥15:18 ይመ)።

29፥5-8፤ በእግዚአብሔር ጊዜ፣ ኢየሩሳሌምን የሚያጠፉ ራሳቸውም ይጠፋሉ (10፥5-9፤ 27፥1 ይመ)። 701 ዓ.ቅ.ክ ላይ የተደመሰሰው የአሦር ሰራዊት ለጠላት በድንገት መደምሰስ ጥሩ ምሳሌ ነው (10፥16 እና ማብ ይመ)።

29፥5 *ገለባ፤* 17፥13 እና የመዝ 1፥4 ማብ ይመ።

29፥6 *በነጐድጓድ፣ በምድር መናወጥና ... በዐውሎ ነፋስና በኀይለኛ ሞገድ፤* መሳ 5፥4-5፤ መዝ 18፥7-15፤ ዕን 3፥3-7፤ 28፥2፤ መዝ 83፥13-15 እና ማብ ይመ።

29፥9-14፤ ኢሳይያስ እስራኤላውያን ያሉበትን መንፈሳዊ ሁኔታ በማመልከት ስለሚመጣው የእግዚአብሔር ፍርድ እንደ ገና ማስጠንቀቂያ ሰጥቶአል።

29፥9 *ታውራችሁ ቅሩ ... ስከሩ፤* በመንፈሳዊ ረገድ እጅግ ዝቅተኛ ደረጃ ላይ መሆናቸውን ለማመልከት ነው (6፥10 እና ማብ ይመ፤ ከ28፥1:7 ጋር ያነጻጽሩ)።

29፥10፤ በከፊል በሮሜ 11፥8ላይ ተጠቅሶአል። *ባለ ራእዮችን፤* 1ሳሙ 9፥9እና ማብ፤ 2ነገ 17፥13 ይመ።

29፥11 *ራእይ፤* 1፥1 እና ማብ ይመ። *አልችልም፤* የእግዚ አብሔር ቃል ለተማሩት እንኳ የተዘጋ ሊሆን ይችላል።

29፥13፤ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የፈሪሳውያንን ግብዝነት በማቴ 15፥8-9 ለማሳየት ጠቅሶታል። *ይህ ሕዝብ፤* "ሕዝቤ" አላለም (ከ8፥6:11-12፤ ከኤር 14፥10-11፤ ከሐጌ 1፥2 ጋር ያነጻጽሩ)።

29፥14፤ በከፊል በ1ቆሮ 1፥19 ተጠቅሶአል። *በድንቅ ላይ ድንቅ፤* እስራኤል ከግብፅ በወጡ ጊዜ ድንቅ ያሳያቸው (ዘፀ 15፥11፤ መዝ 78፥12 ይመ)፣ አሁንም በፍርዱ ድንቅ ያሳያቸዋል ማለት ነው። *የጥበበኞች ጥበብ ይጠፋል፤* ከ44፥25፤ ኤር 8፥9

15ሐሳባቸውን *ከእግዚአብሔር* ለመደበቅ፣
ወደ ጥልቅ ጕድጓድ ለሚወርዱ
ሥራቸውንም በጨለማ ለሚያከናውኑ፣
"ማን ያየናል? ማንስ ያውቅብናል" ለሚሉ
ወዮላቸው!
16እናንተ ነገሮችን ትገለብጣላችሁ!
ሸክላ ሠሪውን እንደ ሸክላ ትመለከታላችሁ፤
ለመሆኑ፣ ተሠሪ ሠሪውን፣
"እርሱ አልሠራኝም" ይለዋልን?
ሸክላ የሠራውን፣
"እርሱ ምንም አያውቅም" ይለዋልን?
17ሊባኖስ ወደ ለም ዕርሻነት ለመለወጥ፣
ለም የሆነውም መሬት ወደ ዱርነት
ለመለወጥ ጥቂት ጊዜ አልቀረውምን?
18በዚያ ጊዜ ደንቆሮ የጥቅልሉን መጽሐፍ
ቃል ይሰማል፤
የዕይነ ስውሩም ዐይኖች
ከጭጋግና ከጨለማ ተላቀው ያያሉ።
19ትሑታን *በእግዚአብሔር*፣
ምስኪኖችም በእስራኤል ቅዱስ እንደ
ገና ሐሤት ያደርጋሉ።
20ጨካኞች እንዳልነበሩ ይሆናሉ፤
ፌዘኞችም በነው ይጠፋሉ፤
ለክፋት ያደፈጡ ሁሉ ይወገዳሉ።
21ሰውን በነገር በደለኛ የሚያደርጉ፣
በተከሳሽ ላይ ወጥመድ የሚዘረጉ፣
በሐሰት ምስክር ፍትሕን ከንጹሓን የሚቀሙ
ይቈረጣሉ።
22ስለዚህ አብርሃምን የተቤዠው *እግዚአብሔር*
ለያዕቆብ ቤት እንዲህ ይላል፤
"ያዕቆብ ከእንግዲህ ወዲያ አያፍርም፤
ፊቱም ከእንግዲህ አይለዋወጥም።
23በመካከላቸው የእጄ ሥራ የሆኑ፣
ልጆቻቸውን ሲያዩ፣
ስሜን ይቀድሳሉ፤
የያዕቆብን ቅዱስ ቅድስና ያውቃሉ፤
በእስራኤልም አምላክ ፊት በፍርሀት
ይቆማሉ።
24በመንፈስ የሳቱ ያስተውላሉ፤
የሚያጕረመርሙም ምክር ይቀበላሉ።"

29፥15 ዘፍ3፥8፤ 2ነገ21፥16፤ኢዮ8፥31 22፥13፤መዝ10፥11-13፤ 94፥7፤ኢሳ28፥15፤ 47፥10፤57፥12፤ ሕዝ8፥12፤9፥9
29፥16 ዘፍ2፥7፤ ኢዮ9፥12፤10፥9፤ ኢሳ10፥15፤45፥9፤ 64፥8፤ኤር18፥6፤ ሮሜ9፥20-21
29፥17 መዝ84፥6፤ 107፥33፤ኢሳ2፥13፤ 10፥25፤32፥15
29፥18 መዝ107፥14፤ 146፥8፤ኢሳ28፥5፤ 32፥3፤ማቴ11፥5፤ ማር7፥37፤ሉቃ7፥22
29፥19 ቍ23፤ መዝ25፥9፤37፥11፤ 72፥4፤ኢሳ1፥4፤3፥15፤ 5፥19፤12፥6፤14፥30፤ 30፥11፤61፥1፤ ማቴ5፥5፤11፥5:29፤ ሉቃ7፥22፤ያዕ1፥9፤ 2፥5
29፥20 2ዜና36፥16፤ ኢዮ15፥35፤መዝ7፥14፤ ኢሳ9፥4፤13፥11፤ 28፥22፤32፥7፤33፥11፤ 34፥12፤59፥4፤ ሕዝ11፥2፤ሚክ2፥1፤ ናሆ1፥11
29፥21 ምሳ21፥28፤ ኢሳ5፥23፤32፥7፤ አሞ5፥10:15፤ዕን1፥4
29፥22 ዘፍ17፥16፤ ዘፀ6፥6፤መዝ22፥5፤ 25፥3፤ኢሳ28፥16፤ 41፥8፤49፥23፤51፥2፤ 61፥7፤63፥16፤ ኤር30፥6:10፤ ኢል2፥6:21:26፤ ናሆ2፥10፤ሶፎ3፥11
29፥23 ቍ19፤ መዝ8፥6፤ኢሳ5፥19፤ 19፥25፤49፥20-26፤ 53፥10፤54፥1-3፤ማቴ6፥9 29፥24 መዝ95፥10፤ ምሳ12፥8፤ ኢሳ1፥3፤28፥7፤30፥21፤32፥4፤ 41፥20፤42፥16፤60፥16፤ዕብ5፥2

ወዮ ለእምቢተኛ ሕዝብ

30 "ለዐመፀኞች ልጆች ወዮላቸው"
ይላል *እግዚአብሔር*፤
"የእኔ ያልሆነውን ሐሳብ ይከተላሉ፤
ከመንፈሴ ያልሆነውን ቃል ኪዳን ያደርጋሉ፤
በኀጢአት ላይ ኀጢአት ይጨምራሉ።
2እኔን ሳይጠይቁ፣
ወደ ግብፅ ይወርዳሉ፤
የፈርዖንን ከለላ፣
የግብፅንም ጥላ ለመጠጊያነት ይፈልጋሉ።
3ነገር ግን የፈርዖን ከለላ ውርደት ይሆንባችኋል፤
የግብፅም ጥላ ኀፍረት ያመጣባችኋል።
4ምንም እንኳ ሹሞች በጣኔዎስ ቢኖሯቸውም፣
መልእክተኞቻቸው ሓኔስ ቢደርሱም፣
5ውርደትና ኀፍረት ብቻ እንጂ
ርዳታም ሆነ ረብ በማያስገኙላቸው
ምንም ጥቅም በማይሰጧቸው ሰዎች ምክንያት
ሁሉም ለኀፍረት ይዳረጋሉ።"

30፥1 ዘዳ21፥18፤2ነገ17፥4፤ኢሳ1፥2፤8፥12፤28፥1
30፥2 ዘፍ25፥22፤ዘኍ27፥21፤2ነገ25፥26፤ኢሳ4፥6፤31፥1፤ 36፥6:9፤ኤር2፥18:36፤42፥14፤ሕዝ17፥15፤29፥16
30፥3 ቍ5፤ መሳ9፥8-15፤መዝ44፥13፤ኢሳ20፥4-5፤36፥6
30፥4 ዘኍ13፥22 30፥5 ቍ3:7፤ 2ነገ18፥21፤ መዝ108፥12፤ ኢሳ20፥5፤31፥1፤36፥6፤ኤር37፥3-5፤ሕዝ17፥15

ጋር ያነጻጽሩ።

29፥15 *ሐሳባቸውን፤* ምናልባት በአካዝና በአሦር መካከል ወይም በሕዝቅያስና በግብፅ መካከል የነበረውን ስምምነት የሚያመለክት ሊሆን ይችላል (30፥1-2 ይመ)። *ማን ያየናል?* የመዝ 10፥11 ማብ ይመ። *ወዮላቸው፤* እዚህ ላይ ወዮታው እንደ ገና ይጀምራል (የ28፥1-35፥10 ማብ ይመ)።

29፥16፤ በከፊል በሮሜ 9፥20 ላይ ተጠቅሶአል፤ በዘፍ 2፥7 ላይ ከተጠቀሰው ከአዳም መፈጠር ጋር ያነጻጽሩ፤ እንዲሁም ኢሳ 10፥15 ያነጻጽሩ።

29፥17-24፤ በ28፥5-8 እንደ ተገለጸው ወደ ድኅነት ፍሬ ሐሳብ ድንገት ዘወር የተባለበት ክፍል ነው።

29፥17 *ሊባኖስ፤* ምናልባት አሦርን የሚያመለክት ነው (10፥34 ይመ)። የሊባኖስ ደን ተወዳዳሪ የለውም (2፥13 ይመ)፤ ስለዚህ "ለም እርሻ" ዝቅተኛ ግምት ይሰጠው ነበር ማለት ነው (32፥15 ይመ)።

29፥18 *በዚያ ጊዜ፤* የ10፥20:27፤ 26፥1 ማብ ይመ። አሦር የሚደመሰስበት ቀን ካለፈ በኋላ፣ እስራኤል ተመልሳ ትቋቋ ማለች። *ደንቆሮ ... ይሰማል የዕይነ ስውሩም ዐይኖች ... ያያሉ፤* በ35፥5 ላይ ከተገለጸው ከመሲሑ ዘመን ጋር የተያያዘ ነው።

29፥19 *ምስኪኖችም፤* 11፥4 ይመ። *በእስራኤል ቅዱስ፤* የ1፥4 ማብ ይመ።

29፥20 *ጨካኞች፤* ቍ 21 ይመ። *ፌዘኞችም፤* ከ28፥14:22 ጋር ያነጻጽሩ።

29፥21 *ፍትሕን ... የሚቀሙ፤* 1፥17፤ 9፥17 እና ማብ ይመ፤ 10፥2፤ አሞ5፥10:12 ይመ።

29፥22 *የተቤዠው፤* ይህ አገላለጽ የሚያመለክተው ከግብፅ የወጡትን እስራኤላውያን ነው (ዘፀ 6፥6፤ 15፥13 ይመ) ከ43፥1:3:14 ጋር ያነጻጽሩ። ይሁን እንጂ አብርሃምም እንደዚሁ ከጣዖት አምላኪው ዓለም ተለይቶ ነጻ ወጥቶአል (ዘፍ 12፥1፤ ኢሱ 24፥2-3፡ 14-15 ይመ)። *አያፍርም፤* ከ45፥17፤ 50፥7፤ 54፥4 ጋር ያነጻጽሩ። *ፊቱም ... አይለዋወጥም፤* ጠላትን ከመፍራት የተነሣ ማለት ነው።

29፥23 *ልጆቻቸውን ሲያዩ፤* ከ49፥20-21፤ 54፥1-2 ጋር ያነጻጽሩ። ከምርኮ መልሶ እንደ ገና መቋቋምን ሲገልጽ ነው፤ 53፥10 ይመ። *የእጄ ሥራ የሆኑ፣ ልጆቻቸውን፤* 45፥11 ይመ፤ ከኤፌ 2፥10 ጋር ያነጻጽሩ። *ቅድስና ያውቃሉ ... በፍርሀት ይቆማሉ፤* 8፥13 ይመ። በኢሳይያስ ዘመን የነበሩ ሰዎች እግዚአብሔርን ይህን ያህል አያከብሩትም ነበር። *የያዕቆብን ቅዱስ፤* ከቍ 19 ጋር ያነጻጽሩ፤ የ1፥4 ማብ ይመ።

29፥24 *በመንፈስ የሳቱ፤* 19፥14 ይመ። *ያስተውላሉ፤* ከ1፥3 ጋር ያወዳድሩ።

30፥1 *ለዐመፀኞች ልጆች፤* 1፥2 እና ማብ ይመ። *ወዮላቸው፤* የ28፥1-35፥10 ማብ ይመ። *የእኔ ያልሆነውን ሐሳብ ይከተላሉ፤* 29፥15 እና ማብ ይመ። *ከመንፈሴ፤* በነቢዩ በኩል የሚናገረው የእግዚአብሔር መንፈስ ነው። *ቃል ኪዳን ያደርጋሉ፤* በ715 ዓ.ቅ.ክ ሻባኮ በግብፅ ንጉሥ ፈርዖን ከተባለ በኋላ፣ እንደ ሶርያና ከነዓን ያሉ ትንንሽ መንግሥታት ከአሦር የሚመጣባቸውን ጥቃት ለመከላከል ከግብፅ ጋር ስምምነት አደረጉ፤ ይሁዳም ተባበራቸው (20፥5 እና ማብ ይመ)።

30፥2፤ ይህን ያደረገው ሕዝቅያስ ነው (2ነገ 18፥21 ይመ)። *ጥላ፤* ርዳታ የተጠየቀውን ንጉሥ በተለዋጭ ዘይቤ ለመግለጽ የገባ ቃል ነው (መሳ 9፥15፤ ሰቆ 4፥20 ይመ)። እግዚአብሔር የእስራኤል "ጥላ" ነው (ከ49፥2፤ 51፥16 ጋር ያነጻጽሩ፤ መዝ 91፥1፤ 121፥5 ይመ)።

30፥3:5 *ውርደት ... ኀፍረት፤* ከ20፥4-5 ጋር ያነጻጽሩ፤ መሳ 9፥14-15 እና ማብ ይመ።

30፥4 *በጣኔዎስ፤* እስራኤላውያን ጥንት በባርነት ቀንበር ሥር ሳሉ የነበሩበትን ቦታ በሽሙጥ ለመግለጽ የገባ ቃል ነው (19፥11 እና ማብ ይመ)። *ሓኔስ፤* ምናልባት ከካይሮ በስተ ደቡብ 80 ኪሎ ሜትር ያህል ርቃ የምትገኝ ሄራክሊኦፖሊስ ማግና ወይም በዐባይ ወንዝ መፋሰሻ ላይ

6 በኔጌብ ስላሉት እንስሳት የተነገረ ንግር፤
መልእክተኞች ሀብታቸውን በአህያ፣
ውድ ዕቃዎቻቸውን በግመል ጭነው፣
ተባዕትና እንስት አንበሶች፣
መርዘኛና ተወርዋሪ እባቦች በሚኖሩበት፣
መከራና ጭንቅ ባለበት ምድር ዐልፈው፣
ወደማይጠቅማቸው ወደዚያ ሕዝብ፣
7 ርዳታዋም ፈጽሞ ዋጋ ቢስ ወደ ሆነው ወደ
ግብፅ ይሄዳሉ።
ስለዚህ ስሚን፣
ረዓብ፣ ምንም የማትጠቅም ብዬ እጠራታለሁ።

8 አሁንም ሂድ፤ በሰሌዳ ላይ ጻፍላቸው፤
በጥቅልል መጽሐፍ ላይ ክተብላቸው፤
ለሚመጡትም ዘመናት፣
ለዘላለም ምስክር ይሆናል፤
9 እነዚህም የእግዚአብሔርን ትእዛዝ ለመስማት
የማይፈልጉ፣
ዐመፀኛ ሕዝቦችና አታላይ ልጆች ናቸው።
10 ባለ ራእዮችን፣
"ከእንግዲህ ራእይን አትዩ" ይላሉ፤
ነቢያትንም እንዲህ ይላሉ፤
'እውነተኛውን ትንቢት ከእንግዲህ አትንገሩን፤
ደስ የሚያሰኘውን ንገሩን፤
የሚያማልለውን ተንብዩልን።
11 ከዚህ መንገድ ፈቀቅ በሉ፤
ከጐዳናውም ራቁ፤
ከእስራኤል ቅዱስ ጋር
ፊት ለፊት አታጋጥሙን።"

12 ስለዚህ፣ የእስራኤል ቅዱስ እንዲህ ይላል፤
"ይህን ቃል ስላቃለላችሁ፣
ግፍን ስለታመናችሁ፣
ማታለልን ስለ ተደገፋችሁ፣
13 ስለዚህ ይህ ኀጢአት፣
ተሰንጣጥቆ ሊወድቅ እንደ ደረሰ፣
ሳይታሰብ ድንገት እንደሚወድቅ ረጅም
ቅጥር ይሆንባችኋል።
14 ከስብርባሪዎቹም መካከል፣
ለፍም መጫሪያ፣
ለውሃ መጥለቂያ ገል እስከማይገኝ ድረስ፣

30፥6 ዘፍ42፥26፤ ዘፀ1፥13፤5፥10:21፤ ዘዳ8፥15፤መሳ1፥9፤ 1ሳሙ25፥18፤ ኢሳ5፥29:30፤8፥22፤ 13፥1፤15፥7፤35፥9፤ ኤር11፥4
30፥7 2ነገ18፥21፤ ኢዮ9፥13፤ኤር2፥36
30፥8 ዘፀ17፥14፤ ዘዳ27፥8፤ኢሱ24፥26-27፤ኢሳ8፥1፤ ኤር25፥13፤30፥2፤ 36፥28፤ዕን2፥2
30፥9 መዝ78፥8፤ ኢሳ1፥2:10፤28፥15፤ 59፥3-4፤ሕዝ2፥6
30፥10 1ሳሙ9፥9፤ 1ነገ22፥8፤ኤር4፥10፤ 11፥21፤23፥26፤25፥9፤ 26፥9፤32፥3፤36፥29፤ ሕዝ13፥7፤አሞ7፥13፤ ሮሜ16፥18፤ 2ጢሞ4፥3-4
30፥11 ቍ21፤ ኢዮ21፥14፤ምሳ3፥6፤ ኢሳ29፥19፤35፥8-9፤ 48፥17
30፥12 ቍ15፤ መዝ10፥7፤12፥5፤ ኢሳ5፥7:19:24፤31፥1
30፥13 1ነገ20፥30፤ ነህ2፥17፤መዝ62፥3፤ 80፥12፤ኢሳ17፥14
30፥14 መዝ2፥9
30፥15 ቍ12፤ ዘፀ14፥14፤ኢሱ1፥13፤ 2ዜና20፥12፤ኢሳ8፥6፤ 32፥17፤42፥24፤ 57፥17፤ኤር7፥20፤ ሕዝ3፥11
30፥16 ዘዳ17፥16፤ 1ነገ10፥28-29፤ መዝ20፥7፤ ኢሳ31፥1:3፤ 36፥8፤ኤር46፥6
30፥17 ዘሌ26፥8: 36፤ዘዳ28፥25፤ 2ነገ7፥7፤መዝ20፥5፤ ኢሳ1፥8
30፥18 ዘፍ43፥31፤ መዝ11፥7፤ 27፥14፤ 78፥38፤ኢሳ5፥16፤ 25፥9፤33፥2፤40፥31፤ 42፥14፤48፥9፤64፥4፤ ሰቆ3፥25፤ዳን12፥12፤ ዮና3፥10፤2ጴጥ3፥9:15
30፥19 ኢዮ22፥27፤24፥12፤መዝ50፥15፤ 86፥7፤ኢሳ25፥8፤41፥17፤ 58፥9፤60፥20፤61፥3፤65፥24፤ዘካ13፥9፤ ማቴ7፥7-11
30፥20 1ነገ22፥27፤ መዝ74፥9፤ኢሳ28፥9፤ አሞ8፥11
30፥21 ቍ11፤ኢዮ33፥11፤ኢሳ29፥24

ምንም ሳይቀር ክፉኛ እንደሚንኰታኰት፣
የሸክላ ዕቃ ይደቃል።"

15 የእስራኤል ቅዱስ ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ
ይላል፤
"በመመለስና በማረፍ ትድናላችሁ፤
በጸጥታና በመታመን ትበረታላችሁ፤
እናንተ ግን ይህን አላደረጋችሁም፤
16 ደግሞም 'አይሆንም፣ በፈረስ እንሸሻለን'
አላችሁ፤
ስለዚህ ትሸሻላችሁ።
ደግሞም፣ 'በፈጣን ፈረስ እናመልጣለን'
አላችሁ፤
ስለዚህ አሳዳጆቻችሁም ፈጣን ይሆናሉ።
17 በተራራ ዐናት ላይ እንደ ተተከለ ሰንደቅ ዐላማ፣
በኰረብታም ላይ እንደ ቆመ ምልክት፣
ሆናችሁ እስክትቀሩ ድረስ
በአንድ ሰው ዛቻ፣
ሺህ ሰው ይሸሻል፤
በአምስት ሰው፣
ሁላችሁ ትሸሻላችሁ።"
18 እግዚአብሔር ግን ምሕረት ሊያደርግላችሁ
ይታገሣል፤
ርኅራኄም ሊያሳያችሁ ይነሣል።
እግዚአብሔር የፍትሕ አምላክ ነውና፣
እርሱን በመተማመን የሚጠባበቁት
የተባረኩ ናቸው።

19 በኢየሩሳሌም የምትኖሩ የጽዮን ሕዝብ ሆይ፤
ከእንግዲህ ወዲህ አታለቅሱም። ለርዳታ ወደ
እርሱ ስትጮኹ እንዴት ምሕረት አያደር
ግላችሁም! ጩኸትህን እንደ ሰማም ፈጥኖ
ይመልስልሃል። 20 ጌታ የጭንቀት እንጀራና የመ
ከራ ውሃ ቢሰጥህም፣ አስተማሪህ ከእንግዲህ አይሰወ
ርብህም፤ ዐይኖችህም አስተማሪህን ያያሉ።
21 ወደ ቀኝም ሆነ ወደ ግራ ዘወር ብትል
ጆሮህ ከኋላህ፣ "መንገዱ ይህ ነው፤ በእርሱ

ከጣኔዎስ አጠገብ ያለች ከተማ ሳትሆን አትቀርም።

30፥6 *ኔጌብ፤* በፍልስጥኤም ምድር በደቡብ ክፍል የሚገኝ ጭው ያለ ምድረ በዳ (ዘፍ 12፥9 እና ማብ ይመ፤ ከመሳ 1፥9 ጋር ያነጻጽሩ)። *ንግር፤* 13፥1 እና ማብ ይመ። *መከራና ጭንቅ፤* በጠረፍ በኩል ያለውን ዋና መንገድ አሦራውያን ስለ ተቈጣጠሩት፣ በስተ ጀርባ ያለውን መንገድ መጠቀም የግድ ሳያስፈልግ አልቀረም ነበር (ዘዳ 8፥15፤ መሳ 5፥6 ይመ)። *ተወርዋሪ እባቦች፤* 14፥29 ይመ።

30፥7 *ረዓብ፤* የባሕር አውሬ እንደ ሆነ በአፈ ታሪክ ይነገራል። ግብፅን ለመግለጥ በምሳሌ የገባ ቃል ነው። ትርጒሙም፣ "ማዕበል" እንዲሁም፣ "እብሪት" ማለት ነው።

30፥8 *ጻፍላቸው፤* የሚጻፈው፣ "ምንም ማድረግ የማይችለው ረዓብ" የሚል ነው።

30፥9 *ዐመፀኛ ሕዝቦች፤* ቍ 1 ይመ፤ 1፥2 እና ማብ ይመ።

30፥10 *ባለ ራእዮችን፤* 1ሳሙ 9፥9 እና ማብ ይመ፤ 2ነገ 17፥13 ይመ። *ከእንግዲህ ራእይን አትዩ፤* ከአሞ 2፥12 ጋር ያነጻጽሩ። *ደስ የሚያሰኘውን ንገሩን፤* የሐሰት ነቢያት እንደሚያደርጉት (1ነገ 22፥13፤ ኤር 6፥14፤ 8፥11፤ 23፥17:26፤

30፥11-12:15 *የእስራኤል ቅዱስ፤* 1፥4 እና ማብ ይመ።

30፥12 *ግፍን፤* በተለይ በአገራቸው የውስጥ አስተዳደር ጒዳይ የሚታይ ነው (1፥15-17:23፤ 5፥7፤ 29፥21፤ 58፥3-4፤ 59፥3:6-8:13)። *ማታለል፤* የውጭ አስተዳደር ጒዳያቸውን ይመለከታል (ቍ 1-2፤ 29፥15 ይመ)።

30፥13 *እንደሚወድቅ ረጅም ቅጥር፤* ስላማቸውንና ብልጽግናቸውን ለማስከበር እንደ ቅጥር የገነቡት ጭቈናንና ማታለልን ነበር (ቍ 12)፤ ነገር ግን ይንኰታኰታል።

30፥15፤ 26፥3 ይመ። *በመመለስና በማረፍ፤* ለድነትና በሰላም ለመኖር እውነተኛው መንገድ ይህ ነው።

30፥16 *በፈረስ፤* መዝ 33፥17 ይመ።

30፥17 *ሺህ ሰው ይሸሻል፤* በዘዳ 32፥30 የተጠቀሰው ርግማን ፍጻሜ ነው። *ሰንደቅ ዐላማ ... ምልክት፤* 5፥26 እና ማብ ይመ (1፥8 እና ማብ ይመ)።

30፥18 *ምሕረት ሊያደርግላችሁ ይታገሣል፤* እግዚአብሔር፣ እስራኤልን አንድ ጊዜ ከቀጣ በኋላ እንደ ገና ይባርካቸዋል (ከ40፥2 ጋር ያነጻጽሩ)።

30፥19 *ከእንግዲህ ወዲህ አታለቅሱም፤* 25፥8 እና ማብ ይመ። እግዚአብሔር ስለ ወይኑ ቦታ (ስለ እስራኤል) ካደረበት ቅናት የተነሣ፣ እዚህ ላይ የተናገረው በ27፥2-6 ላይ ከተናገረው ጋር ይመሳሰላል።

30፥20 *የጭንቀት እንጀራና የመከራ ውሃ፤* የእስረኞችን ምግብ ያመለክታል (1ነገ 22፥27 ይመ)። *አስተማሪህ፤* እንደ ኢሳይያስ ያሉትን ነቢያት ያመለክታል።

30፥21 *መንገዱ ይህ ነው፤* ከቍ 10-11 የተገለጸውን ሐሳብ

ሂድ" የሚል ድምፅ ይሰማል፡፡ 22ከዚያም በብር
የተለበጡትን ጣዖቶችህንና በወርቅ የተለበዱ
ምስሎችህን ታዋርዳለህ፤ "ከዚህ ወግዱ!"
ብለህም እንደ መርገም ጨርቅ ትጥላቸዋለህ፡፡
23በምድርም ለዘራኸው ዘር ዝናብን ይሰጥሃል፤
ከመሬትም የሚገኘው ፍሬ ምርጥና የተትረፈ
ረፈ ይሆናል፡፡ በዚያን ቀን ከብቶችህ በትልቅ
ሜዳ ላይ ይሰማራሉ፡፡ 24የዕርሻ በሬዎችና አህ
ዮች በመንሽና በላይዳ የተለየውን ገፈራና
ድርቆሽ ይበላሉ፡፡ 25በታላቁ የዕልቂት ቀን
ምሽጎች ሲፈርሱ፣ በረጅም ተራራ ሁሉና
ከፍ ባለውም ኮረብታ ሁሉ ላይ ወራጅ ወንዝ
ይፈስሳል፡፡ 26*እግዚአብሔር* የሕዝቡን ስብራት
ሲጠግን፣ ያቈሰለውንም ሲፈውስ፣ ጨረቃ
እንደ ፀሓይ ታበራለች፤ የፀሓይም ብርሃን እንደ
ሰባት ቀን ብርሃን ሰባት ዕጥፍ ይደምቃል፡፡

27እነሆ፤ *የእግዚአብሔር* ስም፣
ከሚነድ ቍጣ፣ ጥቅጥቅ ካለና ከሚትጎለጎል
የጢስ ደመና ጋር ከሩቅ ይመጣል፤
ከንፈሮቹ ቍጣን የተሞሉ ናቸው፤
ምላሱም የሚባላ እሳት ነው፡፡
28እስትንፋሱ እንደሚጠራርግ፣
እስከ ዐንገት እንደሚደርስም የውሃ ሙላት
ነው፤
መንግሥታትን በጥፋት ወንፊት ያበጥራቸዋል፤
በሕዝቦችም መንጋጋ፣
መንገድ የሚያስት ልጓም ያስገባል፡፡
29በሌሊት የተቀደሰ በዓል ስታከብሩ
እንደምትዘምሩ፣
ትዘምራላችሁ፤
ወደ *እግዚአብሔር* ተራራ፣
ወደ እስራኤል ዐለት፣
ሰዎች ዋሽንት እየነፉ በደስታ እንደሚወጡ፣
የእናንተም ልብ እንዲሁ ሐሤት ያደርጋል፡፡
30*እግዚአብሔር* በሚነድ ቍጣና በሚባላ እሳት፣
በወጀብና በነጐድጓድ፣ በበረዶም ድንጋይ፣
ግርማ የተሞላበትን ድምፁን ሰዎች እንዲሰሙ
አድርጎ ያሰማል፤
ክንዱም ስትወርድ ያሳያቸዋል፡፡
31*የእግዚአብሔር* ድምፅ አሦርን ያስደነግጣል፤
በትሩም ይመታቸዋል፡፡
32*እግዚአብሔር* የሚያወርድባቸው የቅጣት
በትር ሁሉ፣
በከበሮና በበገና ድምፅ የታጀበ ነው፤
በጦርነትም ክንዱን አሳይቶ መታቸው፡፡
33ከቀድሞ ጀምሮ ቶፌት የተባለ የማቃጠያ
ስፍራ ተዘጋጅቶአል፤
ለንጉሡም ተበጅቶአል፤
ማንደጃ ጕድጓዱም ሰፊና ጥልቅ ነው፤
በውስጡም ብዙ እሳትና ማገዶ አለ፤
የእግዚአብሔርም እስትንፋስ
እንደ ፈሳሽ ድኝ ያቀጣጥለዋል፡፡

በግብጽ ለሚደገፉ ወዮውላቸው

31 ወደ እስራኤል ቅዱስ ለማይመለከቱ፣
ከእግዚአብሔርም ርዳታን ለማይሹ፣
ነገር ግን፤ ለርዳታ ብለው ወደ ግብፅ ለሚወርዱ፣
በፈረሶች ለሚታመኑ፣
በሠረገሎቻቸው ብዛት፣
በፈረሶቻቸውም ታላቅ ብርታት ለሚመኩ
ወዮላቸው!
2እርሱም ግን ጠቢብ ነው፤ ጥፋትን ያመጣል፤
ቃሉን አያጥፍም፡፡
በክፉ አድራጊዎች ቤት ላይ፣
በደለኞችንም በሚረዱ ላይ ይነሣል፡፡
3ግብፃውያን ሰዎች እንጂ ስምባከ አይደሉም፤
ፈረሶቻቸውም ሥጋ እንጂ መንፈስ አይደሉም፤

30፥22 ዘፀ32፥4፤ ዘሌ15፥19-23፤ ኢዮ22፥24፤ ኢሳ17፥8፤31፥7፤ ሕዝ7፥19-20
30፥23 ዘዳ28፥12፤ ኢዮ36፥31፤ መዝ65፥13፤ኢሳ25፥6፤ 28፥5፤55፥2፤62፥8፤ 65፥21-22፤ኤር31፥14
30፥24 ኢዮ6፥5፤ ኢሳ32፥14፡20፤ ማቴ3፥12፤ሉቃ3፥17
30፥25 ዘፀ17፥6፤ ኢሳ2፥15፤13፥5፤32፥2፤ 34፥6፤41፥18፤65፥12፤ ኤር25፥32፤50፥27፤ ኢል3፥18፤ዘካ14፥8
30፥26 ዘዳ32፥39፤ 2ዜና7፥14፤ መዝ107፥20፤ ኢሳ1፥5፤24፥23፤ 60፥19-20፤ኤር3፥22፤ 17፥14፤ሆሴ14፥4፤ ዘካ14፥7፤ራእ21፥23፤ 22፥5
30፥27 ቍ30፤ 1ነገ18፥24፤ኢዮ41፥21፤ መዝ20፥1፤ኢሳ10፥5፤ 13፥5፤26፥20፤59፥19፤ 64፥2፤66፥14፤ሕዝ22፥31
30፥28 2ነገ19፥28፤ መዝ50፥3፤ኢሳ8፥8፤ 11፥4፤28፥15፤አሞ9፥9
30፥29 ዘፍ49፥24፤ 1ሳሙ10፥5፤ መዝ42፥4፤ኢሳ12፥1፤ 25፥6፤ማቴ26፥30
30፥30 ቍ27፤ ዘፀ9፥18፤20፥18፤ መዝ29፥3፤68፥33፤ ኢሳ4፥4፤9፥12፤10፥25፤ 40፥10፤47፥14፤ 51፥9፤52፥10፤53፥1፤ 59፥16፤62፥8፤63፥12
30፥31 ኢሳ10፥5፡ 12፤ 11፥4
30፥32 ዘፀ15፥20፤ ኢሳ10፥26፤11፥15፤ ሕዝ32፥10
30፥33 ዘፍ19፥24፤ዘፀ15፥10፤2ሳሙ22፥16፤2ነገ23፥10፤ኢሳ1፥31፤ ራእ9፥17 31፥1 ዘዳ17፥16፤20፥1፤ኢዮ6፥10፤ምሳ21፥31፤ኢሳ1፥4፤ 2፥7፤9፥13፤28፥1፤30፥2፡5፡12፡16፤ኤር37፥5፤46፥9፤ሕዝ29፥16
31፥2 ዘኍ23፥19፤መዝ92፥5፤ምሳ19፥21፤ኢሳ1፥4፤29፥15፤32፥6፤ 45፥7፤47፥11፤ አሞ3፥6፤ሮሜ16፥27

ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ (ከ29፥24 ጋርም ያነጻጽሩ)፡፡

30፥22 *ምስሎችህን ታዋርዳለህ፤* በ2፥20 ላይ እንደ ተገለጸው ተስፋ መቍረጥ ሳይሆን፣ በንስሓ ለማለት ነው (የዚያኑ ማብ ይመ)፡፡

30፥23 *ዝናብ … ፍሬ ምርጥና የተትረፈረፈ፤* በዘዳ 28፥11-12 ላይ ከተገለጡት የኪዳን በረከቶች ከፊሉ ነው፤ 5፥6 እና ማብ ይመ፡፡ *በዚያ ቀን፤* ከ29፥18 ጋር ያነጻጽሩ፡፡ የ10፥20፡27፤ 26፥1 ማብ ይመ፡፡ *ከብቶችህ … ይሰማራሉ፤* ከ32፥20 ጋር ያነጻጽሩ፡፡

30፥24 *ድርቆሽ፤* በሚገባ የተዘጋጀ ደረቅ ገፈራ፡፡

30፥25 *በታላቁ የዕልቂት ቀን፤* ከ24፥1፤ 34፥2፡6 ጋር ያነጻጽሩ፡፡ ለአሦር መውደቅ (ቍ 31) አንዱ ማስረጃ ነው፡፡ *ከፍ ባለውም ኮረብታ ሁሉ ላይ ወራጅ ወንዝ፤* የኤደን ገነትን ሁኔታ የመሰለ ሕይወት ወደ ምድሪቱ ይመለሳል ማለት ነው (41፥18፤ መዝ 104፥13-15 ይመ)፡፡

30፥26 *ጨረቃ … ታበራለች፤* ጨለማው ያልፋል፤ ሌሊቱ እንደ ቀን ይሆናል፤ የቀኑም ብርሃን በሰባት ዕጥፍ ይጨምራል፡፡ *ስብራት ሲጠግን፤ ያቈሰለውንም ሲፈውስ፤* ከሕዝቡ ኀጢአት የተነሣ እስ ራኤል በፖለቲካው በትር ደቃ ነበር (1፥6፡61፥1፤ ኤር 33፥6 ይመ)፡፡

30፥27 *ስም፤* የእግዚአብሔር መገለጥ፣ በተለይም በኀይሉና በክብሩ ሲገለጥ፡፡ *ቍጣ… ከሚትጎለጎል የጢስ ደመና፤* እግዚ አብሔር ራሱን በተለያየ መልክ ለሰዎች ገልጦአል፤ ይገልጣልም፤ እዚህም ላይ ራሱን በማዕበል መስሉ ገልጸአል (ቍ 30፤ 28፥2፤ 29፥6፤ መዝ 18፥7-15 እና ማብ ይመ)፡፡ *የሚባላ እሳት፤* ምናልባት መብረቅ ይሆናል፡፡

30፥28 *እስከ ዐንገት እንደሚደርስም፤* በ8፥8 ላይ የአሦር ሰራዊት ሁኔታ በተመሳሳይ መንገድ ተገልጸአል (የዚያኑ ማብ ይመ)፡፡ *ልጓም፤* ከ37፥29 ጋር ያነጻጽሩ፡፡

30፥29 *የተቀደሰ በዓል ስታከብሩ እንደምትዘምሩ፤* በ31፥5 ላይ የተጠቀሰውን የፋሲካ በዓል የሚገልጥ ሊሆን ይችላል (ከማቴ 26፥30 ጋር ያነጻጽሩ)፡፡ *ወደ እግዚአብሔር ተራራ፤* ቤተ መቅደሱ ያለበትን ጽዮንን ያመለክታል (2፥2-4 እና ማብ ይመ)፡፡ *ዐለት፤* እግዚአብሔር ራሱ ነው (17፥10 እና ማብ ይመ)፡፡

30፥30-31 *ድምፅ፤* የዘፀ 20፥18-19፤ መዝ 29፥3-4 እንደ ተጠቀሰው ከነጐድጓድ ጋር የተያያዘ ነው፡፡

30፥30 *ክንዱም ስትወርድ፤* 9፥12፡17፡21፤ 51፥9 እና ማብ ይመ፡፡ *በወጀብና … በበረዶም ድንጋይ፤* 28፥2 ይመ፡፡

30፥31 *የእግዚአብሔር ድምፅ … ያስደነግጣል፤* ከመዝ 29፥5-9 ጋር ያነጻጽሩ፡፡

30፥32 *የቅጣት በትር፤* 11፥4 እና ማብ ይመ፡፡ *በከበሮና በበገና ድምፅ፤* ከታላቅ ድል በኋላ ሴቶች በመዝሙርና በጭፈራ ደስታቸውን ይገልጡ ነበር (ዘፀ 15፥20-21፤ 1ሳሙ 18፥6 ይመ)፡፡

30፥33 *ቶፌት፤* ከኢየሩሳሌም ቅጥር ውጭ ሞሎክ ለሚባለው የአሞናውያን ጣዖት አምላክ ሕፃናት የተሠዉበት ስፍራ ነው (2ነገ 23፥10፤ ኤር 7፥31-32፤19፥6፡11-14፤ 1ነገ 11፥7 ይመ)፡፡ ስለዚህ የእሳት ማንደጃና ማቃጠያ ስፍራ ተባለ፡፡ *ንጉሡ፤* የአሦር ንጉሥ ነው፡፡ *እንደ ፈሳሽ ድኝ፤* 1፥31፤ ዘፍ 19፥14 እና ማብ ይመ፡፡

31፥1፤ 30፥1 እና ማብ ይመ፡፡ ምዕራፍ 31 የምዕራፍ 30 ተከታይ ነው፡፡ *ወደ ግብፅ ለሚወርዱ፤* ዘፍ 26፥2 ይመ፡፡ *በፈረሶች … በሠረገሎቻቸው፤* ግብፅ እጅግ ብዙ ፈረሶችና ሠረገሎች ነበሯት (1ነገ 10፥28-29 ይመ)፡፡ *ወደ እስራኤል ቅዱስ፤* 1፥4 እና ማብ ይመ፡፡

31፥2፤ እርሱም ግን ጠቢብ ነው፤ በ29፥14-16 እንደ ተጠቀሰው ሕዝቡ በእግዚአብሔር ጥበብ ላይ ጥርጥር ነበረው፡፡

እግዚአብሔር እጁን ሲዘረጋ፣
ረዳታ ሰጪው ይሰናከላል፤
ተረጂውም ይወድቃል፤
ሁለቱም በአንድ ላይ ይጠፋሉ።

4*እግዚአብሔር* እንዲህ ብሎኛል፤
"አንበሳ ወይም የአንበሳ ደቦል
የሰበረውን ይዞ ሲያገሣ፣
ብዙ እረኞች
ተጠራርተው ሲመጡበት፣
ጩኸታቸው እንደማያስፈራው፣
በድምፃቸውም እንደማይታወክ፣
የሰራዊት ጌታ *እግዚአብሔር*፣
በጽዮን ተራራና በከፍታዎቿ ላይ ለውጊያ
እንዲሁ ይወርዳል።
5በዐናት ላይ እንደሚያንዣብቡ ወፎች፣
የሰራዊት ጌታ *እግዚአብሔር* ኢየሩሳሌምን
እንዲሁ ይጋርዳታል፤
ይከልላታል፤ ይታደጋታል፤
በላይዋ ያልፋል፤ ያድናታልም።"

6እናንተ እስራኤላውያን ሆይ፤ እጅግ ወዳመ
ፃችሁበት ወደ እርሱ ተመለሱ። 7በዚያ ቀን
በኀጢአት የተሞላ እጃችሁ የሠራቻቸውን የወር
ቅና የብር ጣዖቶች ሁላችሁም ትጥላላችሁና።

8"አሦር የሰው ባልሆነ ሰይፍ ይወድቃል፤
የሥጋ ለባሽ ያልሆነም ሰይፍ ይበላዋል።
ከሰይፍ ፊት ይሸሻል፤
ጕልማሶቹም የግዳጅ ሥራ ይሠራሉ።
9ጠንካራ ምሽጉ በሽብር ምክንያት ይወድቃል፤
መሪዎቹም የጦር ዐርማ ሲያዩ በድንጋጤ
ይዋጣሉ"
ይላል እሳቱ በጽዮን፣
ማንደጃውም በኢየሩሳሌም የሆነ *እግዚ
አብሔር*።

የጽድቅ መንግሥት

32 እነሆ፤ ንጉሥ በጽድቅ ይነግሣል፤
ገዦችም በፍትሕ ይገዛሉ።
2እያንዳንዱ ሰው ከነፋስ መከለያ፣
ከወጀብም መጠጊያ ይሆናል።
በበረሓም እንደ ውሃ ምንጭ፣
በተጠማም ምድር እንደ ትልቅ ቋጥኝ ጥላ
ይሆናል።

3የሚያዩ ሰዎች ዐይን ከእንግዲህ አይጨፈንም፤
የሚሰሙም ጆሮዎች ነቅተው ያዳምጣሉ።
4የችኩል አእምሮ ያውቃል፤ ያስተውላልም፤
የተብታባም ምላስ የተፈታ ይሆናል፤
አጥርቶም ይናገራል።
5ከእንግዲህ ሰነፍ ጨዋ አይባልም፤
ጋጠወጥም አይከበርም።
6ሰነፍ ስንፍናን ይናገራል፤
አእምሮው ክፋትን ያውጠነጥናል፤
ፈሪሀ *እግዚአብሔር* የሌለበትን አድራጐት
ይፈጽማል፤
በ*እግዚአብሔርም* ላይ የስሕተት ቃል
ይናገራል፤
ለተራበ ምግብ ይከለክላል፤
ለተጠማ ውሃ አይሰጥም።
7የጋጠወጥ ዘዴ ክፉ ነው፤
የችግረኛም አቤቱታ ትክክል ቢሆን፣
ድኻን በሐሰት ለማጥፋት፣
ክፋት ያውጠነጥናል።
8ጨዋ ግን ሐሳቡም ጨዋ ነው፤
በጨዋነት ምግባርም ጸንቶ ይገኛል።

የኢየሩሳሌም ሴቶች

9እናንት ትዕቢት የወጠራችሁ ሴቶች፣
ተነሡ፤ ድምፄን ስሙ፤
እናንት ተደላድላችሁ የምትኖሩ፣ ሴቶች ልጆች
ሆይ፤
የምነግራችሁን አድምጡ።
10ዓመቱ ገና እንዳለፈ፣
ተደላድላችሁ የኖራችሁ ትንቀጠቀጣላችሁ፤
የወይን ተክል ፍሬ አይሰጥም፤
የፍራፍሬም ወቅት አይመጣም።

31፥3 ኢሁ1፥10፤ ኢዮ30፥21፤መዝ9፥20፤ ኢሳ9፥17፡21፤10፥3፤ 20፥5፡6፤30፥5-7፡16፤ 36፥9፤ኤር17፥5፤ 51፥25፤ሕዝ20፥34፤ 28፥9፤2ተሰ2፥4
31፥4 ዘኍ24፥9፤ 1ሳሙ17፥34፤ መዝ74፥23፤ኢሳ42፥13፤ ኤር3፥15፤23፥4፤ ሕዝ34፥23፤ ሆሴ11፥10፤አሞ3፥8፤ ናሆ3፥18
31፥5 ዘዳ1፥2፤ ዘፀ12፥23፤መዝ34፥7፤ 91፥4፤ኢሳ5፥2፤37፥35፤ 38፥6፤ዘካ9፥15፤ ማቴ23፥37
31፥6 ኢዮ22፥23፤ ኢሳ1፥5፡27
31፥7 መዝ135፥15፤ ኢሳ29፥18፤30፥22
31፥8 ዘፍ49፥15፤ ዘፀ12፥12፤ዘዳ20፥11፤ ኢሳ10፥12፤14፥25፤ 27፥1፤33፥1፤37፥7፤ ኤር25፥12፤ዕን2፥8
31፥9 ዘዳ32፥31፡ 37፤መዝ21፥9፤ ኢሳ10፥17፤18፥3፤ ኤር4፥6፤51፥9፤ ናሆ3፥7፤ሚል4፥1
32፥1 መዝ72፥1-4፤ 149፥2፤ኢሳ6፥5፤ 9፥7፤ 28፥6፤55፥4፤ ሕዝ37፥24
32፥2 1ነገ18፥4፤ መዝ23፥2፤55፥8፤ 107፥35፤ኢሳ30፥25፤ 44፥3፤49፥10፤ ኤር31፥9
32፥3 ዘዳ29፥4፤ ኢሳ29፥18፤35፥5፤ 42፥7፡16
32፥4 ኢሳ6፥10፤ 29፥24፤35፥6
32፥5 1ሳሙ25፥25
32፥6 ምሳ19፥3፤ 24፥2፤ኢሳ3፥12፡15፤ 9፥16፡17፤26፥10
32፥7 መዝ72፥4፤ ኢሳ29፥19፡20፡21፤ 61፥1፤ኤር5፥26-28፤ ዳን12፥10፤ሚክ7፥3
32፥8 1ዜና29፥9፤ ምሳ11፥25፤ኢሳ14፥24
32፥9 ቍ11፤ኢሳ4፥1፤ 28፥23፤47፥8፤ዳን4፥4፤አሞ6፥1፤ሶፎ2፥15
32፥10 ኢሳ5፥5-6፤ 24፥7፤37፥30

31፥3 *እጁን ሲዘረጋ፤* ከ5፥25፤ 9፥12፡17፡21፤ 10፥4 ጋር ያነጻጽሩ። *ረዳታ ሰጪው ይሰናከላል፤* ከ30፥3፡5 ጋር ያነጻጽሩ።

31፥4 *አንበሳ፤* ተነጻጻሪ ዘይቤ ነው፤ ነገር ግን ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ የአሦርን ንጉሥ ያመለክት ይሆናል (የ15፥9 ማብ ይመ)። *እረኞች፤* የአሕዛብን ገዦዎች ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ ለመግለጽ የገባ ቃል ነው (ናሆ 3፥18 ይመ)።

31፥5 *ወፎች ... ይጋርዳታል፤* ከዘዳ 32፥10-11 ጋር ያነጻጽሩ። *በላይዋ ያልፋል፤* በግብፅ በየበሩ ጉበን ላይ ያለውን ደም እየተመለከተ፣ ዐልፎ ይሄድ የነበረውን ቀሳፊ መልአክ በተዘዋዋሪ መንገድ ሲያስታውስ፣ "ፋሲካ" የሚለውን ቃል ያስስባል (ዘፀ 12፥13፡23 ይመ)፤ ከኢሳ 37፥35 ጋር ያነጻጽሩ።

31፥6 *ክፉኛ ወዳመፃችሁበት፤* 1፥2 እና ማብ ይመ።

31፥7 *ጣዖቶች ... ትጥላላችሁና፤* 2፥20 እና ማብ ይመ።

31፥8 *የሰው ባልሆነ ሰይፍ፤* የእግዚአብሔር መልአክ 185,000 ወታደሮችን መትቶ ጣለ (37፥36 ይመ)። *የግዳጅ ሥራ ይሠራሉ፤* እንደ ጦር ምርኮኞች ማለት ነው።

31፥9 *ምሽጉ፤* ነነዌ በ612 ዓ.ቅ.ክ በሜዶንና በባቢሎናውያን ተደመሰሰች (ናሆ 3፥7 ይመ)። *መሪዎቹም ... ይዋጣሉ፤* ከናሆ 2፥10 ጋር ያነጻጽሩ። *እሳቱ ... ማንደጃውም፤* የእግዚአብሔር ክብር በጽዮን ያድራል፤ ከዚያም ለሕዝቡ ማዕከል ከሆነው ስፍራ ፍርዱ በክፉዎች ላይ ይወጣል (10፥17፤ 30፥33፤ ከዘሌ 10፥2፤ ኢል 3፥16፤ አሞ 1፥2 ጋር ያነጻጽሩ)።

32፥1 *ንጉሥ በጽድቅ፤* የመሲሑን ዘመን እንደ ገና ያሳያል (9፥7፤ 11፥4፤ 16፥5 እና ማብ ይመ)። ከቍ 16-17፤ 33፥17 ጋር ያነጻጽሩ።

32፥2 *እያንዳንዱ ሰው፤* እግዚአብሔር የተቤዣቸው ወገኖች የመከላከያና የበረከት ምንጭ በመሆን እግዚአብሔርን የሚያንጸባርቁ ይሆናሉ (ቍ 3-8 ይመ)። *መከለያ ... መጠጊያ ... ጥላ፤* እግዚአብሔርን በተመለከተ ከዚህ ጋር ተመሳሳይ የሆነ አገላለጽ በ25፥4 ላይ ይገኛል (4፥5-6 እና ማብ ይመ)። *በበረሓም እንደ ውሃ ምንጭ፤* 35፥6-7፤ 41፥18፤ 49፥10 ይመ።

32፥3 *ዐይን ... አይጨፈንም ... ጆሮዎች ነቅተው ያደምጣሉ፤* 35፥5 እና ማብ ይመ (ከ6፥9-10 ጋር ያነጻጽሩ)።

32፥5-8፤ እግዚአብሔር የተቤዣቸው ከእንግዲህ በአላዋቂዎች መካከል አይኖሩም። በአላዋቂና በጠቢብ ወይም በጨዋ ሰው መካከል ያለውን ንጽጽር ማሳየት የጥበብ መጻሕፍት ዐይነተኛ ባሕርይ ነው (ምሳ 9፥1-6 ከምሳ 9፥13-18 ጋር ያነጻጽሩ)።

32፥6 *ሰነፍ ስንፍናን ይናገራል፤* 9፥16-17፤ ከመዝ 14፥1፤ 53፥1 ጋር ያነጻጽሩ።

32፥7 *የችግረኛ አቤቱታ፤* 1፥17እና ማብ ይመ።

32፥8 *በጨዋነት ... ጸንቶ ይገኛል፤* 8፥10 እና ማብ ይመ።

32፥9 *ሴቶች፤* ከ3፥16-4፥1 ጋር ያነጻጽሩ። *ትዕቢት የወጠራችሁ ... ተደላድላችሁ የምትኖሩ፤* ቍ11፤አሞ 6፥1ይመ።

32፥10 *ዓመት፤* በ701 ዓ.ቅ.ክ ላይ የተፈጸመውን የሰናክሬም ወረራ የሚያሳይ ይመስላል። *የወይን ተክል ፍሬ አይሰጥም፤*

11 እናንት ትዕቢት የወጠራችሁ ሴቶች
ተንቀጥቀጡ፤
እናንት ተደላድላችሁ የምትኖሩ ሴቶች
ልጆች፤ በፍርሀት ተርበትበቱ፤
ልብሳችሁን አውልቁ፣
ወገባችሁን በማቅ ታጠቁ።
12 ስለ ለሙ መሬት ደረታችሁን ምቱ፤
ስለ ፍሬያማው የወይን ተክል ዕዘኑ፤
13 ስለ ሕዝቤ ምድር፣
እሾኽና አሜከላ ስለ በቀለበት ምድር፣
ስለ ፈንጠዝያ ቤቶች ሁሉ፣
ስለዚህችም መፈንጫ ከተማ አልቅሱ።
14 ዐምባ ምሽጉ ወና ይሆናል፤
ውካታ የበዛበት ከተማ ጭር ይላል፤
ምሽጉና ማማው ለዘላለሙ ዋሻ፣
የዱር አህያ መፈንጫ፣ የመንጋም መሰማሪያ
ይሆናል፤
15 ይህም የሚሆነው መንፈስ ከላይ እስኪፈስልን፣
ምድረ በዳው ለም መሬት፣
ለሙ መሬትም ጫካ እስኪመስል ድረስ ነው።
16 በምድረ በዳ ፍትሕ ይሰፍናል፤
በለሙም መሬት ጽድቅ ይኖራል፤
17 የጽድቅ ፍሬ ሰላም፣
የጽድቅ ውጤትም ጸጥታና ለዘላለም መታመን
ይሆናል።
18 ሕዝቤ ሰላማዊ በሆነ መኖሪያ፣
በሚያስተማምን ቤት፣
ጸጥ ባለም ስፍራ ዐርፎ ይኖራል።
19 ደኑ በበረዶ ቢመታ፣
ከተማውም ፈጽሞ ቢወድም፣
20 በየወንዙ ዳር ዘር የምትዘሩ፣
በሬዎቻችሁንና አህዮቻችሁን በነጻነት
የምታሰማሩ፣
ምንኛ የተባረካችሁ ናችሁ።

የጭንቅ ጊዜና ርዳታ

33 አንተ ሳትጠፋ የምታጠፋ፣
አንት አጥፊ፣ ወዮልህ!
አንተ ሳትካድ የምትክድ፣
አንት ከዳተኛ፣ ወዮልህ!
ማጥፋትን በተውህ ጊዜ፣
ትጠፋለህ፤
ክሕደትህንም በተውህ ጊዜ
ትከዳለህ።

2 እግዚአብሔር ሆይ፤ ማረን፤
አንተን ተስፋ አድርገናል።
በየማለዳው ብርታት፣
በጭንቅ ጊዜም ድነት ሁነን።
3 ሕዝቦች በድምፅህ ነጐድጓድ ይሸሻሉ፣
መንግሥታት ስትነሣ ይበተናሉ።
4 ሕዝቦች ሆይ፤ አንበጣ እንደሚሰበስብ
ብዝበዛችሁም ይሰበሰባል፤
ሰዎችም እንደ ኩብኩባ ይጨፍሩበታል።

5 እግዚአብሔር በአርያም ተቀምጦአልና ከፍ
ከፍ አለ፤
ጽዮንን በጽድቅና በፍትሕ ይሞላታል።
6 እርሱ ለዘመንህ የሚያስተማምን መሠረት፣
የድነት፣ የዕውቀትና የጥበብ መዝገብ
ይሆናል፤
እግዚአብሔርንም መፍራት የዚህ ሀብት
ቍልፍ ነው[ሀ]።

7 እነሆ፤ ጐበዞቻቸው በየመንገዱ ይጮኻሉ፤
የሰላም መልእክተኞችም አምርረው ያለቅሳሉ።
8 አውራ ጐዳናዎች ባዶ ናቸው፤
በመንገድ ላይ ሰው የለም፤
ስምምነቱ ፈርሶአል፤
መካሪዎቹ[ለ] ተንቀዋል፤
የሚከበርም የለም።

32፥11 ቍ9፤ ኢሳ3፥24፤ኢሳ33፥14፤ 47፥2፤ሚክ1፥8፤ ናሆ3፥5
32፥12 ኢሳ16፥9፤ ናሆ2፥7
32፥13 ኢሳ5፥6፤ 23፥7፤24፥11፤ ሆሴ10፥8
32፥14 መዝ104፥11፤ ኢሳ2፥15፤5፥17፤ 6፥11፤13፥22፤27፥10፤ 34፥13
32፥15 መዝ107፥35፤ ኢሳ11፥2፤29፥17፤ 35፥1-2፤ሕዝ37፥9
32፥16 መዝ48፥1፤ ኢሳ1፥26፤9፥7፤28፥6፤ 35፥1፡6፤42፥11
32፥17 መዝ85፥10፤ 119፥165፤ኢሳ9፥7፤ 30፥15፤ሮሜ14፥17፤ ዕብ12፥11፤ያዕ3፥18
32፥18 ኢሱ1፥13፤ ኢዮ11፥18፤ኢሳ2፥4፤ 26፥1፤33፥20፤37፥33፤ 65፥21፤66፥14፤ ሆሴ2፥18-23፤ አሞ9፥14
32፥19 ኢዮ40፥11፤ ኢሳ10፥19፤19፥18፤ 24፥10፤27፥10፤ 28፥17፤ዘካ11፥2
32፥20 ዘዳ28፥12፤ ኢዮ39፥8፤መክ11፥1፤ ኢሳ30፥24
33፥1 2ነገ19፥21፤ ኢሳ21፥2፤28፥1፤ 31፥8፤ኤር30፥16፤ ሕዝ39፥10፤ማቴ7፥2
33፥2 ዘፍ43፥29፤ ዕዝ9፥8፤መዝ13፥5፤ ኢሳ5፥30፤12፥2፤ 40፥10፤51፥9፤59፥16፤ 63፥5
33፥3 ቍ10፤ ዘኍ10፥35፤ መዝ12፥5፤46፥6፤ 68፥1፡33፤ኢሳ13፥14፤ 59፥16-18
33፥4 ዘኍ14፥3፤ 2ነገ7፥16፤ኢሳ17፥5፤ ኢል1፥4፤3፥13 33፥5 ኢዮ16፥19፤ኢሳ1፥26፤ 5፥16፤9፥7፤28፥6
33፥6 ዘፍ39፥3፤ ኢዮ22፥25፤ምሳ1፥7፤ኢሳ11፥2-3፤12፥2፤26፥1፤ 51፥6፤60፥18፤ማቴ6፥33 33፥7 2ነገ18፥37፤ኢሳ10፥34
33፥8 መሳ5፥6፤2ነገ18፥14፤ኢሳ30፥21፤35፥8፤60፥15፤ዘካ7፥14

ሀ6 ወይም እግዚአብሔርን መፍራት ከእግዚአብሔር የሆነ ሀብት ነው
ለ8 የሙት ባሕር ጥቅሎች ከዚህ ጋር ይስማማሉ፤ የማሶሬቱ ቅጅ ግን፣ ከተሞች ይላል።

ከ37፥30 ጋር ያነጻጽሩ። የአሦር ሰራዊት ብዙ ጥፋት የሚያደርስ በመሆኑ የበጋው ፍሬ ሁሉ ይበላሻል።

32፥11 *አውልቁ፤* ከ47፥2-3 ጋር ያነጻጽሩ። *ማቅ፤* ከ3፥24፤ 22፥12 ጋር ያነጻጽሩ፤ የዘፍ 37፥34 ማብ ይመ።

32፥12 *ደረታችሁን ምቱ፤* በናሆም 2፥7 ላይ እንደ ተጠቀሱት እንደ ነነዌ ሴት ባሪያዎች ማለት ነው። *ስለ ፍሬያማው የወይን ተክል፤* ይህን ሐዘን በ16፥9 ላይ ከተገለጸው ጋር ያነጻጽሩ።

32፥13 *እሾህና አሜከላ፤* 5፥6፤ 7፥23 እና ማብ ይመ። *ደስታ ... የፈንጠዝያ፤* 22፥2 እና ማብ ይመ፤ ከኤር 16፥8-9 ጋር ያነጻጽሩ።

32፥14 *ውካታ የበዛበት ከተማ ... ምሽጉና፤* የአሦር ወረራ ኢየሩሳሌም አንድ ቀን እንደምትደመሰስ የማስጠንቀቂያ ምልክት ነበር (24፥10 እና ማብ ይመ)። *የዱር አህያ ... የመንጋም፤* ከ7፥25፤ 13፥21-22፤ 34፥13 ጋር ያነጻጽሩ።

32፥15 *መንፈስ ከላይ፤* የመንፈስ ቅዱስ መፍሰስ ከበረከት መትረፍረፍ ጋር የተያያዘ መሆኑ በ44፥3 ላይ ተገልጾአል (ቍ 2፤ 11፥2 እና ማብ፤ ኢል 2፥28-32 ይመ)። *ለሙ መሬትም ጫካ፤* ምናልባት ሊባኖስ ሳይሆን አይቀርም (29፥17 እና ማብ ይመ፤ ከ35፥1-2 ጋር ያነጻጽሩ)።

32፥16 *ፍትሕ ... ጽድቅ፤* ቍ 1 እና ማብ ይመ።

32፥17 *ሰላም፤* ከ9፥7፤ 11፥6-9 ጋር ያነጻጽሩ። *ጸጥታና ... መታመን፤* ከ30፥15 ጋር/ያወዳድሩ።

32፥18 *በሚያስተማምን ...ጸጥ ባለም፤* የቍ9 ማብ ይመ። *ዐርፎ ይኖራል፤* 28፥12 እና ማብ ይመ።

32፥19 *ደኑ፤* ምናልባት አሦር ይሆናል። 10፥33-34 እና ማብ ይመ። *በረዶ፤* ከ28፥2 ጋር ያነጻጽሩ። *ከተማውም፤* 24፥10 እና ማብ ይመ።

32፥20፤ እዚህ ላይ በጌታ ቀን የሚኖረው የተትረፈረፈ በረከት ተገልጾአል (30፥23-24 እና ማብ ይመ)።

33፥1 *ወዮልህ፤* የ28፥1-35፥10 ማብ ይመ። *አጥፊ ... ከዳተኛ፤* ምናልባት አሦርን ይሆናል (10፥5-6፤ 16፥4፤ 21፥2፤ 24፥16 እና ማብ ይመ)።

33፥2-9 አሦር እንደሚጠፋ አስቀድሞ የተነገረውን እንዲፈጽመው እግዚአብሔርን በጸሎት የሚጠይቅ ክፍል ነው።

33፥2 *ማረን፤* 30፥18እና ማብ ይመ። *ብርታት ... ድነት፤* 12፥2 እና ማብ ይመ። ከ59፥16 ጋር ያነጻጽሩ። *በጭንቅ፤* 37፥3 ይመ።

33፥3 *በድምፅህ ነጐድጓድ፤* 30፥30-31 እና ማብ ይመ። *ስትነሣ ይበተናሉ፤* ዘኍ 10፥35ን ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ ይገልጣል፤ ከመዝ 68፥1 ጋር ያነጻጽሩ።

33፥5 *በጽድቅና ... ይሞላታል፤* 1፥26፤ 32፥1 እና ማብ ይመ።

33፥6 *የዕውቀትና የጥበብ ... እግዚአብሔርንም መፍራት፤* በ11፥2 ላይ ከመሲሑ ጋር የተያያዙ ቃላት ናቸው፤ 9፥6፤ ምሳ 1፥7 እና ማብ ይመ።

33፥7 *ጐበዞቻቸው፤* በ701 ዓ.ቅ.ክ ሰናክሬም አገሪቱን በወረረ ጊዜ በጀግንነት የታገሉ የይሁዳ ሰዎች ናቸው (10፥28-34 ይመ)። *የሰላም መልእክተኞችም፤* ከአሦር የጦር አዛዥ ጋር ለመነጋገር የሄዱ ሦስት ሹማምንት (36፥3፡22 ይመ)።

33፥8 *አውራ ጐዳናዎች ባዶ ናቸው፤* በመንገዶቹ መጓዝና መነገድ አልተቻለም ነበር (መሳ 5፥6 ይመ)። *ስምምነቱ፤* ሕዝቅያስ

9 ምድሪቱ አለቀሰች°፤ መነመነች፤
ሊባኖስ ዐፈረች፤ ጠወለገች፤
ሳሮን እንደ ዐረባ ምድረ በዳ ሆነች፤
ባሳንና ቀርሜሎስ ቅጠላቸውን አረገፉ።
10 እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤ "አሁን እነሣለሁ፤
አሁን ከፍ ከፍ እላለሁ፤
አሁን እከብራለሁ።
11 ገለባን ፀነሳችሁ፤
እብቅንም ወለዳችሁ፤
እስትንፋሳችሁም የሚበላችሁ እሳት ነው።
12 ሕዝቦች ኖራ እንደሚወጣው ድንጋይ ይቃጠላሉ፤
እንደ እሾኽ ቍጥቋጦ በእሳት ይጋያሉ።"
13 እናንት በሩቅ ያላችሁ ያደረግሁትን ስሙ፤
እናንት በቅርብ ያላችሁ ኀይሌን ዕወቁ!
14 በጽዮን ያሉ ኀጢአተኞች ደነገጡ፤
አምላክ የሌላቸውም ፍርሀት ይዞአቸው፣
"ከእኛ መካከል ከሚባላ እሳት ጋር ማን
መኖር ይችላል፣
ከዘላለም እሳትስ ጋር ማን መኖር ይችላል?"
አሉ።
15 በጽድቅ የሚራመድ፣
ቅን ነገር የሚናገር፣
በሸንገላ የሚገኝ ትርፍ የሚንቅ፣
መማለጃን ላለመቀበል እጁን የሚሰበስብ፣
የግድያን ሤራ ላለማስማት ጆሮውን የሚደፍን፣
ክፉትን ላለማየት ዐይኑን የሚጨፍን፣
16 ይህ ሰው በከፍታ ላይ ይኖራል፤
የተራራም ምሽግ መጠጊያው ይሆናል፤
እንጀራ ይሰጠዋል፣
ውሃውም አይቋረጥበትም።
17 ዐይኖችህ ንጉሡን በውበቱ ያዩታል፤
በሩቅ የተዘረጋችውንም ምድር ይመለከታሉ።
18 የቀደመው መከራ ትዝ እያለህ፣
"ያ ዋና አለቃ የት አለ?
ግብር ተቀባዩስ ወዴት ሄደ?
የመጠበቂያ ማማ ኀላፊውስ የት አለ?"
ትላለህ።
19 እነዚያ ንግግራቸው የማይገባ፣
የሚሉትም የማይታወቅ፣
ሊረዱት የማይቻል ቋንቋ የሚናገሩትን
ጋጠወጥ ሕዝብ ከእንግዲህ አታያቸውም።
20 በዓላታችንን የምናከብርባትን ከተማ ጽዮንን
ተመልከት፤
ሰላማዊ መኖሪያ፣ የማትነቃነቅ ድንኳን
የሆነችውን፣
ካስማዋ የማይነቀል፣
ከገመዷ አንዱ እንኳ የማይበጠሰውን፣
ኢየሩሳሌምን ዐይኖችህ ያያሉ።
21 እግዚአብሔር በዚያ ኀይላችን ይሆናል፤
ባለ መቅዘፊያ ጀልባዎች እንደማያልፉባቸው፣
ታላላቅ መርከቦችም እንደማይሻገሯቸው፣
ሰፋፊ ወንዞችና ጅረቶች ይሆንልናል።
22 እግዚአብሔር ዳኛችን ነው፤
እግዚአብሔር ሕግ ሰጪያችን ነው፤
እግዚአብሔር ንጉሣችን ነው፤
የሚያድነንም እርሱ ነው።
23 መወጠሪያ ገመድህ ላልቶአል፤
ምሰሶው ጠብቆ አልተተከለም፤
ሸራው አልተወጠረም፤
በዚያ ጊዜ ታላቅ ምርኮ ይከፋፈላል፤

33፥9 1ነገ18፥19፤ 2ነገ19፥23፤ 1ዜና27፥29፤ኢሳ2፥13፤ 3፥26፤15፥6፤35፥2፤ 37፥14፤ኤር22፥6፤ ሚክ7፥14፤ናሆ1፥4
33፥10 ቍ3፤ ኢሳ2፥21፤5፥16
33፥11 መዝ7፥14፤ ኢሳ1፥31፤26፥18፤ 59፥4፤ያዕ1፥15
33፥12 ኢሳ5፥6፤ 10፥17፤27፥11፤ አሞ2፥1
33፥13 መዝ48፥10፤ 49፥1፤ኢሳ34፥1፤ 48፥16፤49፥1
33፥14 ኢሳ1፥28፤ 31፤30፥30፤32፥11፤ ዘካ13፥9፤ዕብ12፥29
33፥15 መዝ15፥2፤ 24፥4፤119፥37፤ ምሳ15፥27፤ኢሳ58፥8፤ ሕዝ22፥13፤33፥31
33፥16 ዘዳ32፥13፤ መዝ18፥1-2፤46፥1፤ ኢሳ25፥4፤26፥1፤ 48፥21፤49፥10፤ 65፥13
33፥17 ኢሳ4፥2፤ 6፥5፤26፥15
33፥18 ኢሳ2፥15፤ 17፥14
33፥19 ዘፍ11፥7፤ መዝ5፥5፤ኢሳ28፥11
33፥20 ቍ6፤ ዘፍ26፥22፤መዝ46፥5፤ 125፥1፤ኢሳ32፥18
33፥21 ዘፀ17፥6፤ መዝ1፥3፤ኢሳ10፥34፤ 23፥1፤32፥2፤41፥18፤ 48፥18፤49፥10፤ 66፥12፤ናሆ3፥8
33፥22 መዝ89፥18፤ ኢሳ2፥3፤ 11፥4፤25፥9፤ ያዕ4፥12
33፥23 2ነገ7፥8፡16

°9 ወይም ደረቀች (ጠወለገች)

ለሰናክሬም ከፍተኛ ገንዘብ ለመክፈል በተስማማ ጊዜ የተደረገ ውል ነው (2ነገ 18፥14)።

33፥9 *ምድሪቱ ... መነመነች፤* የዕርሻና የግጦሹ መሬት በወራሪዎች ተበላሽቶና ጠፍቶ ነበር፤ 24፥4 እና ግብ ይመ። *ሊባኖስ፤* በዝግባዋና (2፥13) በእንስሳቷ (40፥16) የታወቀች ናት። *ሳሮን፤* ከኢዮጴ በስተ ሰሜን በሜድትራኒያን ጠረፍ ላይ የሚገኝ በልምላሜው ውበትና በግጦሹ የሚታወቅ መሬት (35፥2፤ 65፥10፤ 1ዜና 27፥29 ይመ)። *ዐረባ፤* ከዮርዳኖስ ወንዝና ከሙት ባሕር ጋር የተያይዘ ምድረ በዳ (ዘዳ 1፥1፤ 2፥8 ይመ)። *ባሳን፤* 2፥13 እና ግብ ይመ። *ቀርሜሎስ፤* የ1ነገ 18፥19 ግብ ይመ። በ29፥17፤ 32፥15 እንደ ተጠቀሰው "ለም የዕርሻ ቦታ" ወይም በ16፥10 እንደ ተገለጸው "የአትክልት ቦታ" ማለት ነው። አብዛኛውን ጊዜ ካደገና ከለመለመ የግጦሽ ሣር ጋርም ይያያዛል (35፥2፤ ሚክ 7፥4፤ ናሆ 1፥4 ይመ)።

33፥10 *ከፍ ከፍ እላለሁ፤* ባመፀው ሕዝቡ ላይ የሚያመጣውን ፍርድ ያመለክታል (ቍ 13 ይመ)።

33፥11 *ፀነሳችሁ ... ወለዳችሁ፤* ከ26፥18 ጋር ያነጻጽሩ። *እስትንፋሳችሁም የሚበላችሁ እሳት ነው፤* ለመጥፊያቸው የሚሆነውን ነገር ይሠራሉ ማለት ነው።

33፥12 *ኖራ፤* ቃጠሎው የሚያስተርፈው ነገር የለም (አሞ 2፥1 ይመ)። የእሾኽ ቍጥቋጦ እሳት ሲነካው በቶሎ ይቃጠላል (27፥4፤ 2ሳሙ 23፥6-7 ይመ)።

33፥13 *ስሙ ... ዕወቁ፤* ከ34፥1 ጋር ያነጻጽሩ።

33፥14 *በጽዮን ያሉ ኀጢአተኞች፤* 1፥27-28፤4፥4 ይመ። *ከሚባላ እሳት፤* የፍርድን አምላክ መገኘት ያመለክታል (29፥6፤ 30፥27፡30፤ ዘፀ 24፥17፤ ዘዳ 4፥24፤ 9፥3፤ 2ሳሙ 22፥9፤ መዝ 18፥8፤ ዕብ 12፥29 ይመ)።

33፥15፤ ተመሳሳይ መስፈርቶች በመዝ 15፥2-5፤ 24፥4 ላይ ይገኛሉ። *መማለጃን፤* 1፥23 ይመ።

33፥16 *በከፍታ ... ምሽግ፤* በእግዚአብሔር የሚገኘውን አስተማማኝ ጸጥታ አመልካች ነው (ከመዝ 18፥1-3 ጋር ያነጻጽሩ)። *እንጀራ ... ውሃውም፤* ከ 49፥10 ጋር ያነጻጽሩ።

33፥17 *ንጉሡን፤* 32፥1 እና ግብ ይመ፤ ከ6፥5 ጋር ያነጻጽሩ። *በውበቱ፤* የዳዊትን ንግሥና ግርማ ሞገስ የሚያንጸባርቅ ነው። ምናልባት የምትመጣውን መሲሐዊት መንግሥት በምሳሌ የሚያሳይ ሊሆን ይችላል (ከ4፥2፤ መዝ 45፥3-4 ጋር ያነጻጽሩ፤ ከኢሳ 53፥2 ጋር ያወዳድሩ)። *በሩቅ ... ምድር፤* 26፥15 እና ግብ ይመ።

33፥18 *የቀደመውም መከራ፤* የአሦርን ወረራ የሚያስታውስ ነው (17፥12-14 እና ግብ ይመ)። *ግብር፤* ያለውድ በግዴታ ተሰብስቦ ለመንግሥት የሚገባ ገንዘብ እህል ወዘተ (ቍ 8 እና ግብ ይመ)። *የመጠበቂያ ማማ፤* የይሁዳ ምሽጎች ምናልባት በአሦራውያን ቍጥጥር ሥር ሳይሆኑ አልቀረም (2፥15 ይመ)።

33፥19 *ንግግራቸው የማይገባ፤* ከ10፥12 ጋር ያነጻጽሩ። *የሚሉት ምንም የማይታወቅ፤* የአሦር ቋንቋ ከዕብራይስጥ ጋር ተመሳሳይ ቢሆንም፣ ለእስራኤላውያን አይገባቸውም ነበር፤ 28፥11፤ ዘፀ 28፥49 ይመ።

33፥20 *በዓላታችንን፤* 1፥14 እና ግብ ይመ። *ጽዮንን ተመልከት፤* በቍ 7-9 ላይ ከተጠቀሰችው ከተማ ጋር የተነጻጸረች፤ የተዋጀችም ከተማ። *ሰላማዊ መኖሪያ፤* 32፥17-18 እና ግብ ይመ። *የማትነቃነቅ ድንኳን፤* የምርኮው ዘመን ያበቃል ማለት ነው። *ካስማዋ ... ከገመድዋ፤* በ54፥2 ስለ ኢየሩሳሌም ከተገለጸው ተመሳሳይ ሁኔታ ጋር ያነጻጽሩ።

33፥21 *ኀይላችን ይሆናል፤* 10፥34 ይመ (ከመዝ 93፥4 ጋር ያነጻጽሩ)። *ሰፋፊ ወንዞች፤* እንደ ጢሮስ (23፥1) ወይም እንደ ቴብስ (ናሆ 3፥8) ያሉትን ድንበሮች በቀላሉ መሻገር አለመቻሉን ለማመልከት ነው።

33፥22 *ዳኛችን፤* 2፥4፤ 11፥4 እና ግብ ይመ። *ሕግ ሰጪያችን፤* 2፥3፤ 51፥4፤ ዘፍ 49፥10 ይመ። *ንጉሣችን፤* ቍ 17፤ 32፥1 እና ግብ ይመ፤ መዝ 46፥48 ይመ። *የሚያድነንም፤* መሳ 2፥16 ይመ።

33፥23 *መወጠሪያ፤* ኢየሩሳሌም ከአሦር ጋር ለመዋጋት አለመዘጋጀቷን ለመግለጽ በመርከብ ምሳሌነት ቀርባለች። *በዚያን ጊዜ፤*

አንካሳ እንኳ ሳይቀር ምርኮ ይወስዳል።
24 በጽዮን ተቀምጦ፣ "ታምሜአለሁ" የሚል
አይኖርም፤
በዚያ የሚኖሩ ሰዎች ኀጢአትም ይቅር
ይባላል።

ፍርድ በአሕዛብ ላይ

34 እናንት አሕዛብ ሆይ፤ ኑ አድምጡም፤
እናንተ ሰዎች ሆይ፤ አስተውሉ።
ምድርና በውስጧ ያለ ሁሉ፣
ዓለምና ከእርሷ የሚበቅል ሁሉ ይስማ።
2 *እግዚአብሔር* አሕዛብን ሁሉ ተቈጥቶአል፤
ቍጣውም በሰራዊታቸው ሁሉ ላይ ነው፤
ፈጽሞ ያጠፋቸዋል[ሀ]፤
ለዕርድም አሳልፎ ይሰጣቸዋል።
3 ከእነርሱም የተገደሉት ወደ ውጭ ይጣላሉ፤
ሬሳቸው ይከረፋል፤
ተራሮችም ደም በደም ይሆናሉ።
4 የሰማይ ከዋክብት ሁሉ ይሟሽሻሉ፤
ሰማይ እንደ ብራና ይጠቀለላል፤
የከዋክብት ሰራዊት ሁሉ፣
ጠውልጎ እንደ ረገፈ የወይን ቅጠል፣
ደርቆም እንደ ወደቀ የበለስ ቅጠል
ይሆናሉ።
5 ሰይፌ በሰማያት እስኪበቃት ጠጥታለች፤
እነሆ፤ ወደ ኤዶም፣
ፈጽሞ ወዳጠፋሁት ሕዝብ ለፍርድ
ወርዳለች።
6 *የእግዚአብሔር* ሰይፍ በደም ተነክራለች፤
ሥብ ጠግባለች፤
በበግ ጠቦትና በፍየል ደም፣
በአውራም በግ ኵላሊት ሥብ ተሸፍናለች።
እግዚአብሔር በባሶራ ከተማ መሥዋዕት፣
በኤዶምም ታላቅ ዕርድ አዘጋጅቶአልና።
7 ጐሽ አብሮአቸው፣
ኮርማም ከወይፈን ጋር ይወድቃል፤
ምድራቸው በደም ትርሳለች፤
ዐፈራቸውም ሥብ በሥብ ይሆናል።
8 *እግዚአብሔር* የበቀል ቀን፣
ስለ ጽዮንም የሚሟገትበት ዓመት አለውና።
9 የኤዶም ምንጮች ሬንጅ፣
ዐፈሯ የሚቃጠል ድኝ፣
ምድሯም የሚንበለበል ዝፍት ይሆናል።
10 እሳቷ ሌሊትና ቀን አይጠፋም፤
ጢሷም ለዘላለም ይትጐለጐላል፤
ከትውልድ እስከ ትውልድ ባድማ ትሆናለች፤
ማንም በዚያ ዳግም አያልፍም።
11 ጭልፊትና[ለ] ጃርት ይወርሷታል፤
ጒጒትና ቍራም ጐጆ ይሠሩባታል።
እግዚአብሔር በኤዶም ላይ፣
የመፈራረሷን ገመድ፣
የመጥፊያዋንም ቱንቢ ይዘረጋል።
12 መሳፍንቷም መንግሥት ተብለው ለመጠራት
የሚያስችላቸው ነገር አይኖራቸውም፤
አለቆቿም በሙሉ ጥርግ ብለው ይጠፋሉ።
13 በቅጥር የተመሸጉ ከተሞቿን እሾኽ፣
ምሽጎቿንም ሳማና አሜከላ ይወርሷቸዋል፤
የቀበሮዎች ጒድጓድ፣
የጒጒቶችም መኖሪያ ትሆናለች።

33፥24 ዘኍ23፥21፤
2ዜና6፥21፤ኢሳ30፥26፤
43፥1፤ 48፥20፤
ኤር31፥34፤33፥8፤
1ዮሐ1፥7-9
34፥1 ዘዳ4፥26፤
መዝ24፥1፤49፥1፤
ኢሳ33፥13፤41፥1፤
43፥9
34፥2 ኢሳ10፥25፤
13፥5፤30፥25፤ዘካ5፥3
34፥3 ቍ7፤
2ሳሙ1፥22፤
መዝ110፥6፤
ኢሳ5፥25፤10፥4፤
63፥6፤ሕዝ5፥17፤
14፥19፤32፥6፤35፥6፤
38፥22፤39፥11፤
ኢዩ2፥20፤አሞ4፥10
34፥4 ኢዮ8፥12፤
9፥7፤ኢሳ13፥13፤15፥6፤
38፥12፤ማቴ21፥19፤
24፥29፤ማር13፥25፤
ዕብ1፥12፤2ጴጥ3፥10
34፥5 ዘዳ13፥15፤
32፥41-42፤ኢሳ6፥17፤
2ሳሙ8፥13-14፤
2ዜና28፥17፤
ኢሳ24፥6፤ኤር47፥6፤
ሕዝ21፥5፤አሞ1፥11-12፤
3፥14-15፤6፥11፤
ዘካ13፥7፤ሚል1፥4
34፥6 ዘፍ36፥33፤
ዘሌ3፥9፤ዘዳ32፥41፤
ኢሳ27፥1፤30፥25፤
ኤር25፥34፤ራእ19፥17
34፥7 ዘኍ23፥22፤
2ሳሙ1፥22፤መዝ68፥30
34፥8 ኢሳ1፥24፤
2፥12፤35፥4፤47፥3፤
59፥18፤63፥4፤
ሕዝ25፥12-17፤
ኢዩ3፥4፤አሞ1፥6-8፤
9-10
34፥9 ዘፍ19፥24
34፥10 ቍ17፤
ኢሳ1፥31፤13፥20፤
24፥1፤ኤር49፥18፤ሕዝ29፥12፤35፥3፤ሚል1፥3፤ራእ14፥10-11፤19፥3
34፥11 ዘፍ1፥2፤8፥7፤ዘሌ11፥16-18፤ ዘዳ14፥15-17፤2ነገ21፥13፤
ኢሳ21፥11፤ሕዝ35፥15፤ኢዩ3፥19፤ አሞ7፥8፤አብ1፥1፤ሚል1፥4፤
ራእ18፥2 34፥12 ኢዮ12፥21፤ መዝ107፥40፤ኢሳ29፥20፤
40፥23፤41፥11-12፤ኤር21፥7፤27፥20፤ 39፥6፤ሕዝ24፥5
34፥13 ዘሌ11፥16-18፤መዝ44፥19፤ኢሳ5፥6፤7፥19፤13፥22፤
ኤር9፥11፤10፥22

[ሀ]2 በዚህና በቍጥር 5 ላይ የዕብራይስጡ ቃል አንድን ሰው ወይም ነገር ሙሉ በሙሉ በማጥፋት ለእግዚአብሔር መስጠትን የሚያመለክት ነው።
[ለ]11 የእነዚህ አዕዋፍ ትክክለኛ ማንነታቸው በትክክል አይታወቅም።

እግዚአብሔር የአሦርን ጦር በሚመታበት ጊዜ ማለት ነው (10፥33-34፤ 37፥36 ይመ)። *ምርኮ፤* ቍ 4 ይመ።

33፥24፤ ከኢሳይያስ ዘመን በኋላ በቍ 17:20-22 እንደ ተገለጸችው በአካልም በመንፈስም ፍጹም የሆነችውን ኢየሩሳሌምን የሚያመለክት ነው።

34፥1-35፥10፤ 34-35 ምዕራፎች፣ የ28-33 ምዕራፎች ማጠቃለያ ነው፤ ይህም የምዕራፍ 13-23 ማጠቃለያ የሆነውን የምዕራፍ 24-27ን ሥነ ፍጻሜ ሐሳብ የያዘ ነው (የ24፥1-27፥13 ማብ ይመ)።

34፥2 *ተቈጥቶአል፤ ቍጣውም፤* በጌታ ቀን የሚሆነውን ያመለክታል (2፥11:17:20፤ 26፥20-21 እና ማብ ይመ)። 13፥3 እና ማብ ይመ። *ፈጽሞ ያጠፋቸዋል፤* በከነዓናውያን ላይ በደረሰው ጥፋት ዐይነት ማለት ነው፤ ቍ 5፤ ኢሱ 6፥17 ይመ። *ለዕርድም፤* 30፥25 እና ማብ ይመ።

34፥3 *ወደ ውጭ ይጣላሉ፤* በተገቢው ሁኔታ አለመቀበር እንደ ትልቅ ውርደት ይቈጠር ነበር (14፥19 እና ማብ ይመ)።

34፥4 *ከዋክብት ሁሉ ይሟሽሻሉ፤* የጌታ ቀን ሲመጣ በሰማያት ታላቅ መናወጥ ይሆናል (13፥10:13 እና ማብ፤ ከሕዝ 32፥7-8 ጋርም ያነጻጽሩ)። *ሰማይ ... ይጠቀለላል ... የከዋክብት ሰራዊት፤* በማቴ 24፥29፤ ራእ 6፥13-14 ተጠቅሶአል። *ጠውልጎ እንደ ረገፈ የወይን ቅጠል፤* ከ24፥4፤ 40፥7-8 ጋር ያነጻጽሩ።

34፥5 *እስኪበቃት ጠጥታለች፤* ከሕዝ 39፥18-20 ጋር ያነጻጽሩ። *ኤዶም፤* ስለ ሞዓብ በ25፥10-12 እንደ ተገለጸው፣ የእግዚአብሔርንና የሕዝቡን ጠላቶች በምሳሌ የሚገልጽ ነው፤ የ21፥11 ማብ ይመ። ምናልባት ከ500 ዓ.ቅ.ክ በፊት ኤዶማውያን በነባታውያን ዐረቦች ከአገራቸው ተባርረዋል።

34፥6 *ሥብ፤* ከሥጋ ሁሉ የተሻለ ነው ተብሎ ስለሚታመን፣ ለእግዚአብሔር መሥዋዕት ሆኖ ይቀርብ ነበር (ዘሌ 3፥9-11 ይመ)። *በበግ ጠቦትና በፍየል፤* ሕዝቡን ይወክላል። *መሥዋዕት፤* ጦርነት አብዛኛውን ጊዜ ከመሥዋዕት ጋር ይነጻጸራል (ኤር 46፥10፤ 50፥27፤ ሕዝ 39፥17-19 ይመ)። *ባሶራ፤* የታወቀች የኤዶም ከተማና የበግ አገር ናት። ከሙት ባሕር ደቡባዊ ጫፍ በስተ ደቡብ ምሥራቅ 40 ኪ.ሜ ላይ ትገኛለች። ባሶራ ማለትም፣ "ወይን መሰብሰብ" ማለት ነው (ከ63፥1-3 ጋር ያነጻጽሩ)።

34፥7 *ጐሽ... ኮርማም፤* የአሕዛብን ወታደሮች ወይም መሪዎቻቸውን ለማመልከት የገባ ነው። *በደም ትርሳለች፤* ቍ 3 ይመ።

34፥8 *የበቀል ቀን፤* 35፥4፤ 61፥2 ይመ። ኤዶማውያን እስራኤላውያንን በማንኛውም አጋጣሚ ሁሉ ይቃወሟቸው ነበር (2ሳሙ 8፥13-14 ይመ)፤ ኢየሩሳሌምም በተደመሰሰች ጊዜ እጅግ ደስ ብሎአቸው ነበር (ሰቆ 4፥21፤ መዝ 137፥7)። ይሁን እንጂ የኤዶምም ቀን እንዲሁ ቀርቦ ነበር (63፥4 ይመ)።

34፥9 *የሚቃጠል ድኝ፤* የኤዶም መፈራረስ ከሰዶምና ከገሞራ መውደቅ ጋር ተነጻጽሮአል (ኤር 49፥17-18 ይመ)፤ 1፥31 እና ማብ፤ ዘፍ 19፥24 እና ማብ ይመ።

34፥10 *ጢሷም ለዘላለም፤* ይህ አባባል በራእ 19፥3 ላይ ባቢሎንን በተመለከተ ተጠቅሶአል (ራእ 14፥10-11 ይመ)። *ባድማ፤* 13፥20-22 እና ማብ፤ ሚል 1፥3-4 ይመ።

34፥11 *ጭልፊትና ጃርት ... ጒጒትና ቍራም፤* ርኩስ የሆኑ ወፎች ናቸው (ዘዳ 14፥14-17 ይመ)። እንዲህ ዐይነቶቹ ወፎች በባቢሎንና (13፥21) በነነዌ (ሶፎ 2፥14) ከተሞች ፍርስራሽ ውስጥ ይኖራሉ። *ገመድ ... ቱንቢ፤* 28፥17 እና ማብ ይመ። *የመፈራረሷን ... የመጥፊያዋንም፤* የዕብራይስጡ ትርጒም በዘፍ 1፥2 ላይ ስለ መሬት የተገለጸውን፣ "ምድርም ባዶ ነበረች ቅርጽም አልነበራትም" ከሚለው ጋር አንድ ዐይነት ነው (የዚያኑ ማብ ይመ)፤ ኤር 4፥23 እና ማብ ይመ።

34፥13 *እሾኽ ... ሳማና አሜከላ፤* ከ7፥24-25 ጋር ያነጻጽሩ።

14 የምድረ በዳ አራዊት ከጅቦች ጋር አብረው
ይሆናሉ፤
በበረሓ ፍየል የሚመስሉ አጋንንትም እርስ
በእርስ ይጠራራሉ፤
የሌሊት ፍጥረታት ማረፊያቸውን በዚያ
ያደርጋሉ፤
ለራሳቸውም የማረፊያ ቦታ ያገኛሉ።
15 ጉጉት በዚያ ጎጆ ሠርታ ዕንቍላል ትጥላለች፤
ትቀፈቅፋለች፤ ጫጩቶቿን በክንፎቿ
ትታቀፋቸዋለች፤
ጭላቶችም ጥንድ ጥንድ ሆነው፣
ለርቢ በዚያ ይሰበሰባሉ።
16 *በእግዚአብሔር* መጽሐፍ እንዲህ የሚለውን
ተመልከቱ፤ አንብቡም፤
ከእነዚህ አንዱ አይጐድልም፤
እያንዳንዷም አጣማጇን አታጣም፤
ይህ ትእዛዝ ከአፉ ወጥቶአል፤
መንፈሱ በአንድ ላይ ይሰበስባቸዋልና።
17 ድርሻ ድርሻቸውን ይመድብላቸዋል፤
እጁም ለክታ ታካፍላቸዋለች።
ለዘላለም የእነርሱ ትሆናለች፤
ከትውልድ እስከ ትውልድም ይኖሩባታል።

የተቤዡ ሕዝብ ደስታ

35

1 ምድረ በዳውና ደረቁ ምድር ደስ
ይላቸዋል፤
በረሓው ሐሤት ያደርጋል፤ ይፈካል፤
እንደ አደይም ያብባል።
2 በደስታና በዝማሬ ሐሤት ያደርጋል፤
የሊባኖስ ክብር ይሰጠዋል፤
የቀርሜሎስንና የሳሮንን ግርማ ይለብሳል።
የአምላካችንን ታላቅ ግርማ፣
የእግዚአብሔርን ክብር ያያሉ።
3 የደከሙትን እጆች አበርቱ፤
የላሉትንም ጕልበቶች አጽኑ፤
4 የሚፈራ ልብ ላላቸው እንዲህ በሉ፤
"በርቱ፤ አትፍሩ፤
አምላካችሁ ይመጣል፤
ሊበቀል ይመጣል፤
እርሱም ብድራቱን ይዞ፣
ሊያድናችሁ ይመጣል።"
5 በዚያን ጊዜም የዕውር ዐይኖች ይገለጣሉ፤
የደንቈሮም ጆሮዎች ይከፈታሉ።
6 አንካሳ እንደ ሚዳቋ ይዘላል፤
የድዳውም አንደበት በደስታ ይዘምራል፤
ውሃ ከበረሓ ይወጣል፤
ምንጮችም ከምድረ በዳ ይፈልቃሉ።
7 ንዳዳማው ምድር ኵሬ ይሆናል፤
የተጠማው መሬት ውሃ ያመነጫል።
ቀበሮዎች በተኙባቸው ጕድጓዶች፣
ሣር፣ ሸምበቆና ደንገል ይበቅልበታል።
8 በዚያ አውራ ጐዳና ይሆናል፤
"የተቀደሰ መንገድ" ተብሎ ይጠራል።
የረከሱ አይሄዱበትም፤
በመንገዱ ላይ ላሉት ብቻ ይሆናል።
ገራገሮችም ከመንገዱ አይስቱም።
9 አንበሳ አይኖርበትም፤
ነጣቂ አውሬም አይወጣበትም፤
እነዚህማ በዚያ ስፍራ አይገኙም፤
የዳኑት ብቻ በዚያ ይሄዳሉ፤
10 *እግዚአብሔር* የዋጃቸው ይመለሳሉ።
እየዘመሩ ወደ ጽዮን ይገባሉ፤
ዘላለማዊ ደስታን እንደ አክሊል ይቀዳጁታል፤
ፍሥሓና ሐሤት ያገኛሉ፤
ሐዘንና ትካዜ ከዚያ ይሸሻሉ።

34፥14 መዝ74፥14፤ ኢሳ13፥22፤ራእ18፥2
34፥15 ዘዳ14፥13፤ መዝ17፥8
34፥16 ኢሳ1፥20፤ 30፥8፤40፥26፤48፥13፤ 58፥14
34፥17 ቍ10፤ ኢሳ17፥14፤ኤር13፥25
35፥1 መሓ2፥11 ኢሳ27፥6፤10፤32፥15፡ 16፤41፥18-19፤51፥3
35፥2 ዘፍ21፥6፤ ዘፀ16፥7፤1ዜና27፥29፤ ዕዝ3፥7፤መዝ105፥43፤ መሓ7፥5፤ኢሳ4፥5፤ 12፥6፤25፥9፤33፥9፤ 44፥23፤ 51፥11፤ 52፥9፤55፥12፤59፥19፤ 65፥10
35፥3 ኢዮ4፥4፤ ዕብ12፥12
35፥4 ዘዳ20፥3፤ ኢሱ1፥9፤2ዜና32፥6፤ ኢሳ1፥24፤7፥4፤21፥4፤ 25፥9፤34፥8፤40፥2፡9፡ 10-11፤51፥5፤62፥11፤ ዳን10፥19፤ዘካ1፥13፤ ራእ22፥12
35፥5 መዝ146፥8፤ ኢሳ29፥18፤42፥18፤ 50፥4፤ሐሥ26፥18፤ ዮሐ9፥6-7
35፥6 ዘፀ17፥6፤ 2ሳሙ22፥34፤ መዝ20፥5፤ኢሳ32፥4፤ ማቴ9፥32-33፤ 12፥22፤15፥30፤ ማር7፥35፤ሉቃ7፥22፤ 11፥14፤ዮሐ5፥8-9፤ 7፥38፤ሐሥ3፥8
35፥7 ኢዮ8፥11፤ 40፥21፤መዝ68፥6፤ 107፥35፤ኢሳ13፥22፤ 41፥17፤44፥3፤49፥10፤ 55፥1፤58፥11
35፥8 ኢሳ4፥3፤ 11፥16፤33፥8፤52፥1፤ ኤር31፥21፤ማቴ7፥13-14፤ 1ጴጥ1፥15
35፥9 ዘፀ6፥6፤ ዘሌ25፥47-55፤ ኢሳ11፥6፤13፥22፤30፥6፤34፥14፤51፥11፤ 62፥12፤63፥4
35፥10 ኢዮ19፥25፤ መዝ4፥7፤51፥8፤126፥5፤ ኢሳ1፥27፤25፥9፤30፥19፡29፤51፥3፤ራእ7፥17፤ 21፥4

34፥14 *የምድረ በዳ አራዊት ከጅቦች፤* 13፥21-22 ይመ። *በበረሓ ፍየል፤* አጋንንትን ለማመልከት የገባ ሊሆን ይችላል (የ13፥21 ማብ ይመ)። *የሌሊት ፍጥረታት፤* ከመጽሐፍ ውጭ በሆነ አገላለጽ፣ "የሌሊት አጋንንትን" የሚያመለክት ሴማዊ ቃል ነው።

34፥15 *ጉጉት...ጭላቶችም፤* በሕጉ ሥርዐት መሠረት የረከሱ ወፎች ናቸው (ቍ 11 እና ማብ፤ ዘዳ 14፥13፡15-17 ይመ)።

34፥16 *መጽሐፍ፤* ኤዶም ከተደመሰሰች በኋላ፣ ሕዝቡ ኢሳይያስ የሰጣቸውን ይህን የትንቢት ቃል ያነባሉ። *ከእነዚህ፤* ከላይ የተጠቀሱትን ፍጥረታት ያመለክታል።

34፥17 *ድርሻ ድርሻቸውን ይመድብላቸዋል፤* በቍ 11፡13-15 ለተጠቀሱት ፍጥረታት እግዚአብሔር በቸርነቱ የሚሰጣቸውን ያመለክታል፤ ይህም የኤዶም ምድር ዕጣ ፈንታ ምን እንደሆነ ያሳያል።

35፥1 *ምድረ በዳውና ... ደስ ይላቸዋል፤* በትንቢተ ኢሳይያስ ተፈጥሮን በሰውኛ ዘይቤ መግለጽ የተለመደ ነው። (33፥9፤ 44፥23፤ 55፥12 ይመ)። *በረሓው፤* ዐረባን ለማመልከት ነው (የ33፥9 ማብ ይመ) *አደይ፤* ጽጌረዳ አበባ መሰል ነው (የማሕ 2፥1 ማብ ይመ)።

35፥2 *በደስታና ... ሐሤት ያደርጋል፤* 54፥1 ይመ። *የሊባኖስ ... ቀርሜሎስንና የሳሮንን፤* በልምላሜያቸውና ውብ በሆኑ ዛፎቻቸው የታወቁ ለም ቦታዎች ናቸው (የ33፥9 ማብ ይመ)። *የእግዚአብሔርን ክብር፤* ከፍ ብሎ የተነገረው ታላቅ የተፈጥሮ ለውጥ የተገለጠበትን ያመለክታል።

35፥4 *በርቱ፤ አትፍሩ፤* በኢሱ 1፥6-7፡18 ላይ እግዚአብሔር ለኢያሱ ከሰጠው የማበረታቻ ቃል ጋር ያነጻጽሩ። *አምላካችሁ ይመጣል፤* ስለ ሚመጣው መሲሕ ተመሳሳይ አገላለጽ ጥቅም ላይ ውሎአል (62፥11 ይመ፤ ከራእ 22፥12 ጋር ያነጻጽሩ)። *ሊበቀል ... ብድራቱን፤* የ34፥8 ማብ ይመ።

35፥5 *ዐይኖች ... ጆሮዎች፤* 29፥18፤ 32፥3፤ 42፥7 እና ማብ ይመ። መንፈሳዊና ሥጋዊ ፈውስ በክርስቶስ አገልግሎት ውስጥም ተካተዋል (ማቴ 11፥5 ይመ)።

35፥6 *አንካሳ ...ይዘላል፤ የዲዳውም አንደበት ...ይዘምራል፤* የመሲሑ ዘመን ምልክቶች ናቸው (ማቴ 12፥22፤ሐሥ 3፥7-8 ይመ)። *ውሃ ... ምንጮችም፤* 32፥2 እና ማብ ይመ፤ እግዚአብሔር ከዐለት አፍልቆ ለሕዝቡ ውሃ ከሰጠበት ከዘፀ 17፥6፤ 2ነገ 3፥15-20 ጋር ያነጻጽሩ።

35፥7 *ውሃ ያመነጫል፤* ከ41፥18 ጋር ያነጻጽሩ። *ሸምበቆና ደንገል፤* በረግረግና እንደ ጣና ባሉ ሐይቆች ዳር የሚበቅሉ ናቸው (ከ19፥6-7 ጋር ያነጻጽሩ)።

35፥8 *አውራ ጐዳና፤* እንደ ልብ መጓጓዝ እንዲቻል ተስተካክሉ የሚሠራ መንገድ (11፥16፤ 40፥3 እና ማብ ይመ)። *የተቀደሰ መንገድ፤* ቅዱሳን ለሆኑ ብቻ የተለየ፣ የዳኑ ብቻ የሚሄዱበት መንገድ (ቍ 9)። በጥንት ዘመን፣ በቤተ መቅደሶች መካከል የሚሠሩ ሥርዐቱ በሚያዘው መሠረት የነጹ ሰዎች የሚተላለፉባቸው መንገዶች ነበሩ።

35፥9 *አንበሳ ... ነጣቂ አውሬም፤* አንዳንድ ጊዜ የዱር አራዊት በመንገደኞች ላይ አደጋ ያደርሱ ነበር (ዘዳ 8፥15፤ መሳ 14፥5 ይመ)። *የዳኑት፤* እግዚአብሔር ከባርነት አገዛዝ ነጻ ያወጣቸው ማለት ነው (ከ1፥27፤51፥10፤ 62፥12፤ ዘሌ 25፥47-48፤ ዘዳ 7፥8 ጋር ያነጻጽሩ)።

35፥10፤ በ51፥11 ላይ ተደጋግሞአል። *እየዘመሩ ወደ ጽዮን ይገባሉ፤* እስራኤላውያን ከባቢሎን ምርኮ በተመለሱ ጊዜ እንዳደረጉት ማለት ነው (መዝ 126 ይመ)። *ያገኛሉ፤* የሚከታተሏቸው የዱር አራዊት ሳይሆኑ (ቍ 9) ፍሥሓና ሐሤት ያገኛቸዋል ማለት ነው (ከመዝ 23፥6 ጋር ያነጻጽሩ)። *ሐዘንና ... ይሸሻሉ፤* ከ25፥8፤ 65፥19 ጋር ያነጻጽሩ።

የሰናክሬም ዛቻ በኢየሩሳሌም ላይ

36 ንጉሥ ሕዝቅያስ በነገሠ በዐሥራ አራ
ተኛው ዓመት፣ የአሦር ንጉሥ ሰናክሬም
የተመሸጉትን የይሁዳ ከተሞች ሁሉ አጥቅቶ
ያዛቸው:: 2 የአሦርም ንጉሥ የጦር አዛዡን
ከብዙ ሰራዊት ጋር ከለኪሶ፣ ንጉሡ ሕዝቅያስ
ወዳለበት፣ ወደ ኢየሩሳሌም ላከው:: የጦር
አዛዡም ወደ ልብስ አጣቢው ዕርሻ በሚወ
ስደው መንገድ፣ በላይኛው ኵሬ ቦይ አጠገብ
ደርሶ ቆመ፤ 3 የቤተ መንግሥቱ አስተዳዳሪ፣
የኬልቅያስ ልጅ ኤልያቄም፣ ጸሓፊው ሳምናስ፣
ታሪክ መዝጋቢውም የአሳፍ ልጅ ዮአስ ወደ
እርሱ ወጡ::

4 የጦር አዛዡም እንዲህ አላቸው፤
"ለሕዝቅያስ እንዲህ ብላችሁ ንገሩት፤

" 'ታላቁ ንጉሥ የአሦር ንጉሥ እንዲህ ይላል፤
እስከዚህ የተማመንህበት ነገር ምንድን ነው?
5 የጦር ስልትና ጠንካራ ሰራዊት አለኝ ትላለህ፤
ነገር ግን ፍሬ ቢስ ቃል ብቻ ትናገራለህ::
ለመሆኑ፣ በእኔ ላይ ያመፅኸው በማን ተማምነህ
ነው? 6 እነሆ፤ ሰው ሲመረኰዘው እጅ ወግቶ
በሚያቈስለው፣ በተሰነጠቀ ሸምበቆ በግብፅ
ተማምነሃል፤ የግብፅ ንጉሥ፣ ፈርዖንም ለሚ
ታመኑበት ሁሉ እንዲሁ ነው:: 7 ደግሞም፣
"በአምላካችን *በእግዚአብሔር* እንታመናለን"
የምትለኝ ከሆነ፣ የእርሱንማ ማምለኪያ ኰረ
ብቶችና መሠዊያዎች ሕዝቅያስ አፍርሶበት
ለይሁዳና ለኢየሩሳሌም፣ 'እናንተ መስገድ ያለባ
ችሁ እንዲህ ባለው በአንዱ መሠዊያ ፊት
ብቻ ነው" ብሎ የለምን?

8 " 'አሁን፣ ናና፣ ከጌታዬ ከአሦር ንጉሥ
ጋር ተደራደር፤ የሚቀመጡባቸው ሰዎች
ካሉህ፣ ሁለት ሺህ ፈረሶች እሰጥሃለሁ::
9 እንግዲህ በግብፅ ሠረገሎችና ፈረሰኞች
የምትተማመን ከሆነ፣ ከጌታዬ መኰንንኖች
አንዱን ዝቅተኛ መኰንን እንዴት መመለስ
ይቻልሃል? 10 ደግሞስ ይህን ምድር ለማጥቃትና
ለማጥፋት የመጣሁት ያለ እግዚአብሔር
ትእዛዝ ይመስልሃልን? *እግዚአብሔር* ራሱ በዚህ
አገር ላይ ዘምቼ እንዳጠፋው ነግሮኛል::' "

11 ኤልያቄምና ሳምናስ እንዲሁም ዮአስ
የጦር አዛዡን፣ "እባክህ በምናውቀው በሶርያ
ቋንቋ ለባሪያዎችህ ተናገረን፤ በቅጥሩ ላይ
ያለው ሕዝብ በሚያውቀው በዕብራይስጥ ቋንቋ
አትናገረን" አሉት::

12 ነገር ግን የጦር አዛዡ መልሶ፣ "ጌታዬ
እነዚህን ነገሮች እንድናገር የላከኝ ለጌታህና
ለአንተ ብቻ ነበርን? እንደ እናንተ የራሳቸውን
ኩስ ለመብላትና ሽንታቸውንም ለመጠጣት
በቅጥሩ ላይ ለተቀመጡት ሰዎችም አይደለምን?"
አላቸው::

13 የጦር አዛዡም ቆሞ በዕብራይስጥ ቋንቋ
በታላቅ ድምፅ እንዲህ አለ፤ "የታላቁን
ንጉሥ፣ የአሦርን ንጉሥ ቃል ስሙ:: 14 ንጉሡ
እንዲህ ይላል፤ 'ሕዝቅያስ አያታልላችሁ፤ እርሱ
ሊያድናችሁም አይችልም:: 15 "*እግዚአብሔር* በእር
ግጥ ያድነናል፤ ይህች ከተማ ለአሦር አትሰጥም"
እያለ ሕዝቅያስ *በእግዚአብሔር* እንድትታመኑ
አያድርጋችሁ::'

16 "ሕዝቅያስን አትስሙ:: የአሦር ንጉሥ
እንዲህ ይላችኋል፤ 'ከእኔ ጋር ተስማሙ፤

36፥1 2ነገ18፥9፤ 2ዜና32፥1፤ መዝ109፥11
36፥2 ኢሱ10፥3፤ ኢሳ7፥3
36፥3 ቍ11፤ ዘፍ41፥40፤2ሳሙ8፥16፡17፤2ነገ18፥18፤ ኢሳ22፥20፡20-21፤ 37፥2
36፥5 2ነገ18፥7
36፥6 2ነገ17፥4፤ ኢሳ8፥12፤30፥2፡5፤ 42፥3፤58፥5፤ ሕዝ17፥17፤29፥6-7
36፥7 ዘዳ12፥2-5፤ 2ነገ18፥4፤2ዜና31፥1፤ መዝ22፥8፤ማቴ27፥43
36፥8 መዝ20፥7፤ ኢሳ30፥16
36፥9 መዝ20፥7፤ ኢሳ30፥2-5፤31፥3፤ 37፥24
36፥10 1ነገ13፥18፤ ኢሳ10፥5-7
36፥11 ቍ3፤ዕዝ4፥7
36፥12 ነገ6፥25፤ ሕዝ4፥12
36፥13 2ዜና32፥18፤ ኢሳ37፥4
36፥14 2ዜና32፥15
36፥15 መዝ3፥2፡7፤ ኢሳ37፥10
36፥16 1ነገ4፥25፤ ምሳ5፥15

36፥1-39፥8፤ በምዕራፍ 36-39 ጋር በሚጐዳኝ ነው፤ አንዳንድ ጊዜም በ2ነገ 18፥13-20፥19 ያለው ቃል በቃል ተጠቅሶአል:: የሁለተኛ ነገሥትን መጽሐፍ የጻፈው በምዕራፍ 36-39 ኢሳይያስ ያለውን ምንጭ በማድረግ ሊሆን ይችላል፤ ወይም ሁለቱም መጻሕፍት ምንጭ ያደረጉት አንድ ሌላ መጽሐፍ ሊኖር ይችላል:: ከምዕራፍ 36-37 ያለው ክፍል ስለ አሦር መውደቅ የተነገረውን ትንቢት ፍጻሜ ሲያመለክት፣ ከምዕራፍ 38-39 ያለው ክፍል ደግሞ ስለ ባቢሎን የሚናገረውን፣ በምዕራፍ 40-66 ላይ የሚገኘውን ያመለክታል::

36፥1 *ሕዝቅያስ በነገሠ በዐሥራ አራተኛው ዓመት፤* 701 ዓ.ቅ.ክ ማለት ነው:: ሕዝቅያስ ብቻውን ንጉሥ ሆኖ የገዛው 715 - 688ዓ.ቅ.ክ ነበር፤ ይሁን እንጂ በግምት ከ729 ዓ.ቅ.ክ ጀምሮ ከአባቱ ከአካዝ ጋር አገሪቱን ይመራ ነበር (የ2ነገ 18፥1 ማብ ይመ):: *ሰናክሬም፤* 705-681 ዓ.ቅ.ክ አሦርን ገዛ:: *ከተሞች ሁሉ፤* ሰናክሬም በታሪክ መጽሐፉ እነዚህን የመሳሰሉ የ46 ከተሞች ዝርዝር አቅርቦአል (የ2ነገ 18፥13 ማብ ይመ)::

36፥2 *ከብዙ ሰራዊት፤* ከ37፥36 ጋር ያነጻጽሩ:: *ለኪሶ፤* ከኢየሩሳሌም በስተ ደቡብ ምዕራብ 48 ኪሎ ሜትር ያህል የሚርቅና የይሁዳን ዋና ከተማ በጥብቅ ለመከላከል የሚያስችል ቦታ ነው (ኤር 34፥7 ይመ):: *ዕርሻ ... በላይኛው ኵሬ፤* 7፥3 እና ማብ ይመ፤ የ2ነገ 18፥17 ማብ ይመ::

36፥3 *ኤልያቄም፤* 22፥20-21 እና ማብ ይመ:: *የቤተ መንግሥቱ አስተዳዳሪ፤* የቤተ መንግሥቱ አዛዥ ነበር ማለት ነው (22፥15 እና ማብ ይመ):: *ሳምናስ፤* 22፥15 እና ማብ ይመ:: *ጸሓፊው፤* ከመንግሥት ዋና ጸሓፊ ጋር እኩል የሆነ ሥልጣን ሳይኖረው አይቀርም (ኤር 36፥12፤ የ2ሳሙ 8፥17 ማብ ይመ):: *ታሪክ መዝጋቢውም፤* በሌላ ስፍራ በጸሓፊነት ደረጃ ከዋና ጸሓፊነት ሥልጣን ጋር ተያይዞ ቀርቦአል (1ነገ 4፥3 ይመ)፤ የ2ሳሙ 8፥16 ማብ ይመ::

36፥4፡13 *ታላቁ ... ንጉሥ፤* የ2ነገ 18፥19 ማብ ይመ::

36፥5 *ያመፅኸው፤* ማግባት የሚገባውን ግብር ባለ ማግባቱ ነው (2ነገ 17፥4፤ 18፥7 ይመ)::

36፥6 *በግብፅ፤* በ715 ዓ.ቅ.ክ ወይም ከዚያ በፊት፣ ሕዝቅያስ ከግብፅ ጋር ስምምነት ለማድረግ ያስብ ነበር (20፥5፤ 30፥1 እና ማብ ይመ):: *በተሰነጠቀ ሸምበቆ፤* ግብፅ እንደ ገና በሕዝ 29፥6-7 ላይ ከተሰነጠቀ ሸምበቆ ጋር ተነጻጽራለች:: *ፈርዖንም ... እንዲሁ ነው፤* ከ30፥3፡7 ጋር ያነጻጽሩ::

36፥7 *ማምለኪያ ኰረብቶችና መሠዊያዎች፤* ሕዝቅያስ ለአምልኮ ተሠርተው የነበሩትን አብያተ ጣዖታት በሙሉ አጥፍቶ ነበር (2ነገ 18፥4፤ 2ዜና 31፥1 ይመ):: *መሠዊያዎች፤* በሰሎሞን ቤተ መቅደስ ውስጥ ያሉትን ነው::

36፥8 *ሁለት ሺህ ፈረሶች፤* የአንድ ሰራዊት የተወሰነ ቍጥር፣ ቍጥሩ በአንድ ሰራዊት ክፍል ውስጥ በአነስተኛነት የሚታይ አይደለም:: በዚያ ጊዜ ፈረስና ሠረገላ ጠቀሜታቸው እጅግ ከፍ ያለ ነበር (የ30፥16 ማብ ይመ):: *የሚቀመጡባቸው ሰዎች ካገኘህ፤* የ2ነገ 18፥23 ማብ ይመ:: *የሚቀመጡባቸው፤* በዚያን ዘመን የተደራጀ ፈረሰኛ ሰራዊት ስላልነበረ፣ ሠረገላ ሳቢ የሆኑትን ሰዎች ሳይመለከት አይቀርም (ቍ 9 ይመ)::

36፥10 *እግዚአብሔር ... ነግሮኛል፤* እግዚአብሔር እስራኤልን ለመቅጣት አሦራውያንን መምቻ በትር አድርጎ ተጠቅሞባቸዋል (10፥5-6 ይመ)፤ አሁን ግን የፍርዱ ቅጣት ባለተራ አሦር ነው:: በ2ዜና 35፥21 ላይ እንደ ተጠቀሰው ፈርዖን ኒካው በእግዚአብሔር ፈቃድ የተላከ መሆኑን ተናግሮአል::

36፥11 *ኤልያቄምና ... ዮአስ፤* ቍ 3 እና ማብ ይመ:: *በሶርያ ቋንቋ፤* በዚያን ዘመን የአራማይክ ቋንቋ የመንግሥታት መገናኛ ቋንቋ ነበር (የ2ነገ 18፥26 ማብ ይመ):: *በዕብራይስጥ ቋንቋ አትናገረን፤* የእስራኤል ሹማምንት የአሦር መልእክተኛ ንግግር የሕዝቡን ስሜት ሊጐዳ ይችላል ብለው ስለ ፈሩ ነው::

36፥12 *ኩስ መብላትና ሽንታቸውንም ለመጠጣት፤* ኢየሩሳሌም ስትከበብ የሚመጣውን ራብ አስከፊነት ለመግለጥ የገባ አስፈሪ ቃል ነው (ከ2ነገ 6፥25 ጋር ያነጻጽሩ) ከቍ 16 ጋር ያስተያዩ::

36፥14 *አያታልላችሁ፤* ከ37፥10 ጋር ያነጻጽሩ::

ወደ እኔም ውጡ:: ከዚያም እያንዳንዳችሁ
ከወይናችሁና ከበለሳችሁ ትበላላችሁ፤ ከጕድ
ጓዳችሁም ውሃ ትጠጣላችሁ፤ 17ይኸውም መጥቼ
የእህልና የአዲስ ወይን ጠጅ ምድር ወደ
ሆነችው፣ የእንጀራና የወይን ምድር ወደ
ሆነችው፣ ምድራችሁን ወደምትመስል አገር
እስካፈልሳችሁ ድረስ ነው::'
18"ሕዝቅያስ፣ 'እግዚአብሔር ያድነናል' በማ
ለት አያታልላችሁ"፤ ለመሆኑ፣ እስካሁን ምድሩን
ከአሦር ንጉሥ እጅ ያዳነ የየትኛው ሕዝብ
አምላክ ነው:: 19የሐማትና የአርፋድ አማል
ክት የት አሉ? የሴፈርዋይም አማልክትስ የት
አሉ? እነዚህ ሰማርያን ከእጄ አድነዋታልን?
20ከእነዚህ አገሮች አማልክት ሁሉ፣ ምድሩን
ከእጄ ለማዳን የቻለ የትኛው ነው? ታዲያ፣
እግዚአብሔር እንዴት ኢየሩሳሌምን ከእጄ
ሊያድን ይችላል?"
21ሕዝቡ ግን ንጉሡ፣ "መልስ አትስጡት" ብሎ
አዞ ስለ ነበር፣ ዝም አሉ፤ አንዳችም አልመለሱ
ለትም::
22የቤተ መንግሥት አስተዳዳሪ የነበረው የኬ
ልቅያስ ልጅ ኤልያቄም፣ ጸሐፊው ሳምናስ፣
ታሪክ መዝጋቢው የአሳፍ ልጅ ዮአስ ልብሳቸ
ውን ቀደው ወደ ሕዝቅያስ መጡ፤ የጦር
አዛዡ የተናገረውንም ሁሉ ነገሩት::

የኢየሩሳሌም ዐርነት ታወጀ

37 ንጉሡ ሕዝቅያስ ይህን ሲሰማ፣ ልብ
ሱን ቀደደ፤ ማቅ ለበሰ፤ ወደ እግዚ
አብሔር ቤተ መቅደስ ገባ:: 2የቤተ
መንግሥቱን አስተዳዳሪ ኤልያቄምንና ጸሐፊውን
ሳምናስ እንዲሁም ከካህናቱ ዋና ዋናዎቹን
ማቅ ለብሰው ሁሉም ወደ አሞጽ ልጅ ወደ

36፥17 ዘፍ27፥28፤ ዘዳ28፥51፤2ነገ15፥29
36፥19 2ነገ15፥29፤ 17፥24፤18፥34
36፥20 ዘፀ5፥2፤ 1ነገ20፥23፤ 2ዜና25፥15፤ ኢሳ10፥8-11፤ 37፥10-13፡18-20፤ 40፥18፤ዳን3፥15
36፥21 ምሳ9፥7-8፤ 26፥4
36፥22 ዘፍ37፥29፤ 2ሳሙ8፥16፤ 2ነገ18፥18፤2ዜና34፥19
37፥1 ቊ14፤ ዘፍ37፥29፡34፤ 1ነገ8፥33፤2ዜና34፥19፤ ማቴ21፥13
37፥2 ቊ21፤ 2ነገ18፥18፤ኢሳ1፥1፤ 13፥1፤36፥3፤38፥1
37፥3 መሳ6፥2፤ ኢሳ5፥30፤26፥18፤ 66፥9፤ሆሴ13፥13
37፥4 ቊ23-24፤ ኢሱ3፥10፤1ሳሙ7፥8፤ 2ዜና32፥17፤ኢሳ1፥9፤ 36፥13፡18-20፤አሞ7፥2
37፥6 ዘኊ15፥30፤ ኢሱ1፥9፤ኢሳ7፥4
37፥7 ቊ9፤ 1ዜና5፥26፤ኢሳ31፥8
37፥8 ዘኊ33፥20፤ ኢሱ10፥3
37፥9 ቊ7፤ 2ዜና32፥1፤ኢሳ20፥3
37፥10 2ዜና32፥11፡ 15፤ኢሳ36፥15
37፥11 ኢሳ36፥18-20
37፥12 ዘፍ11፥31፤ 12፥1-4፤2ነገ18፥11፤ ሕዝ27፥23፤አሞ1፥5፤ ሐሥ7፥2

ነቢዩ ኢሳይያስ እንዲሄዱ ላካቸው:: 3እነርሱም
እንዲህ አሉት፤ "ሕዝቅያስ እንዲህ ይላል፤
ይህ ቀን የጭንቀት፣ የተግሣጽና የውርደት
ቀን ነው፤ ሕፃናት ሊወለዱ ሲሉ ብርታት
እንደሚታጣበት ቀን ሆኖአል:: 4ሕያው ስሙ
ባከን ይገዳደር ዘንድ ጌታው የአሦር ንጉሥ
የላከውን የጦር አዛዡን ቃል እግዚአብሔር
ስምባከህ ይሰማ ይሆናል፤ እግዚአብሔር ስሙ
ባከህም ሰምቶ ይገሥጸው ይሆናል፤ ስለዚህ አን
ተም በሕይወት ለተረፉት ቅሬታዎች ጸልይ::"
5የንጉሡ የሕዝቅያስ መልእክተኞች ወደ
ኢሳይያስ መጡ፤ 6ኢሳይያስም እንዲህ አላቸው፤
"ጌታችሁን እንዲህ በሉት፤ 'እግዚአብሔር
እንዲህ ይላል፤ የአሦር ንጉሥ ባሪያዎች እኔን
ስለ ሰደቡኝ፣ በሰማኸው ቃል አትሸበር::
7እነሆ፤ በላዩ መንፈስን እሰዳለሁ፤ ወሬም
ሰምቶ ወደ አገሩ ይመለሳል፤ በገዛ አገሩም
በሰይፍ እንዲወድቅ አደርጋለሁ::' "
8የጦር አዛዡም፣ የአሦር ንጉሥ ለኪሶን
ለቆ መሄዱን ሲሰማ፣ ከነበረበት ተመለሰ፤
ንጉሡም የልብናን ከተማ ሲወጋ አገኘው::
9ደግሞም ሰናክሬም፣ የኢትዮጵያ ንጉሥ
ቲርሐቅ ሊወጋው መምጣቱን ሰማ፤ ይህንንም
እንደ ሰማ ወደ ሕዝቅያስ መልእክተኞች
ላከ፤ እንዲህም አለ፤ 10"ለይሁዳ ንጉሥ ለሕ
ዝቅያስ እንዲህ በሉት፤ 'ኢየሩሳሌም በአሦር
ንጉሥ አትያዝም' ብሎ የተማመንህበት አምላክ
አያታልህ:: 11እነሆ፤ የአሦር ነገሥታት በአገሮች
ሁሉ ላይ ያደረጉትን፣ ፈጽሞም እንዳጠፏቸው
ሰምተሃል፤ አንተስ የምታመልጥ ይመስልሃልን?
12የቀደሙት አባቶቼ ያጠፏቸውን፣ የጎዛንን፣
የካራንን፣ የራፊስን እንዲሁም በተላሳር የሚኖሩ
የዔድንን ሰዎች የአሕዛብ አማልክት አድነዋቸ

36፥16 *ከወይናችሁና ከበለሳችሁ፤* አገር አማን በሚሆንበት ጊዜ የሰላምና የብልጽግና ምልክቶች ናቸው (1ነገ 4፥25፤ ሚክ 4፥4 ይመ)::

36፥17 *መጥቼ ... እስካፈልሳችሁ፤* አሦራውያን የሚያምፅ ባቸውን ኀይል ለመቀነስ ሕዝብን ከአንድ ቦታ ወደ ሌላ ቦታ ያዘዋውሩ ነበር (2ዜና 15፥29፤ 17፥6 ይመ):: *የእህልና የአዲስ ወይን ጠጅ፤* ከመደበኛው የእስራኤላውያን ምግብ መካከል ሁለቱ (ከዘፀ 28፥51፤ ሐጌ 1፥11 ጋር ያነጻጽሩ)::

36፥18-20፤ የአሦር መልእክተኞች የጕራ ንግግር በ10፥8-11 የተጠቀሰውን የአሦራውያንን ትዕቢት ያንጸባርቃል::

36፥19 *የሐማትና የአርፋድ፤* 10፥9 እና ማብ ይመ:: *ሴፈርዋይም፤* ምናልባት ከሐማት ብዙም ሳይርቅ በሰሜን ሶርያ የሚገኝ ስፍራ ሳይሆን አይቀርም:: የሴፈርዋይም ነዋሪዎች በዚያን ጊዜ አድራማሌክንና አናማሌክን ቢያመልኩም እንኳ፣ ወደ ሰማርያ ከመፍለስ አልዳኑም ነበር፤ 2ነገ 17፥24፡31 ይመ:: *ሰማርያ፤* አሦራውያን እያንዳንዱ ሕዝብ የራሱ አምላክ ይኖረዋል ብለው ስለሚያስቡ፣ የይሁዳ አምላክ የሰማርያም አምላክ መሆኑን አላወቁም ነበር::

36፥21 *ሕዝቡ ... ዝም አሉ፤* አሦራውያን የይሁዳን ሕዝብ በንጉሡና በአምላኩ ላይ እንዲያምፅ በቊ 4-20 ላይ ያደረጉት የቅስቀሳ ንግግር አልተሳካም::

36፥22፤ ቊ 3 እና ማብ ይመ:: *ልብሳቸውን ቀደው፤* የ2ነገ 18፥37 ማብ ይመ::

37፥1 *ልብሱን ... ማቅ፤* ዘፍ 37፥34 እና ማብ ይመ፤ የ2ነገ 18፥37 ማብ ይመ:: *ቤተ መቅደስ፤* የጸሎት ቤት እንዲሆን በሰሎሞን የተመረጠ ቦታ (1ነገ 8፥33 ይመ):: ሕዝቅያስ በእግዚ አብሔር ስለ መታመኑ አሦራውያን የተናገሩት (36፥7፡15፡18) እውነት ነበር፤

37፥2 *ኤልያቄም ... ሳምናስ፤* የ36፥3 ማብ ይመ:: *ከካህናቱ ዋና ዋናዎቹ፤* የ2ነገ 19፥2 ማብ ይመ:: *ወደ አሞጽ ልጅ ... ኢሳይያስ፤* የ1፥1 ማብ ይመ:: ነቢያት፣ ካህናትና ነገሥታት በአንድነት ወደ እግዚአብሔር የምልጃ ጸሎት ያቀርቡ ነበር::

37፥3 *ይህ ቀን የጭንቀት፤* 5፥30፤ 26፥16፤ 33፥2 እና ማብ ይመ:: *ሕፃናት ሊወለዱ ሲሉ፤* ከምጥ ጣር የበለጠ የጭንቅ ጊዜን የሚያመለክት ነው (13፥8 እና ማብ ይመ)::

37፥4 *ይገዳደር ዘንድ፤* በዕብራይስጡ "ይሳደብ ዘንድ" እንደ ማለት ነው (ቊ 17:23-24 ይመ):: *ቅሬታዎች፤* ኢየሩሳሌም ሰው አልባ ሆና ቀርታለች (36፥1 እና የ1፥9፤ 2ነገ 19፥4 ማብ እንደዚ ሁም 10፥20-22 ይመ):: *ጸልይ፤* የ2ነገ 19፥4 ማብ ይመ::

37፥6 *አትሸበር፤* ከ7፥4 ጋር ያነጻጽሩ፤ 35፥4 እና ማብ ይመ::

37፥7 *መንፈስን፤* ምናልባት እንዲመለሱ የሚያስገድድ ወይም እንዲዘጋጁ የሚያደርግ (ከ1ዜና 5፥26 ጋር ያነጻጽሩ):: *ወሬም፤* የ2ነገ 19፥7 ማብ ይመ:: *ይመለሳል ... በሰይፍ እንዲ ወድቅ አደርጋለሁ፤* ቊ 37-38 ይመ::

37፥8 *ለኪሶን፤* የ36፥2 ማብ ይመ:: *የልብናን፤* የ2ነገ 8፥22 ማብ፤ ኢሱ 10፥31 ይመ::

37፥9 *የኢትዮጵያ ንጉሥ ቲርሐቅ፤* በ701 ዓ.ቅ.ክ ላይ መስፍን ነበር (የአዲሱ ፈርዖን የሺቢትኩ ወንድም ሲሆን፣ ሕዝቅያስ አሦራውያንን መቋቋም እንዲችል ፈርዖኑ ከወታደሮች ጋር ልኮት ነበር)፤ ስለዚህ እስከ 690 ዓ.ቅ.ክ ድረስ በትረ መንግሥት አልጨበጠም ነበር:: ይሁን እንጂ ይህ የኢሳይያስ መጽሐፍ ክፍል ከ681 ዓ.ቅ.ክ በፊት ስላልተጻፈ (የቊ 38 ማብ ይመ)፣ ቲርሐቅ የኢትዮጵያ ንጉሥ ተብሎ መጠቀሱ ትክክል ነው፤ 18፥1 እና ማብ ይመ::

37፥10 *አምላክ አያታልህ፤* 36፥14-15፡18 ይመ:: የቊ 10-13 መልእክት ከ36:18-20 ጋር ተመሳሳይ ነው (በዚያኑ ማብ ይመ)::

37፥12 *ጎዛን፤* ከመስጴጦምያ በስተ ሰሜን በኩል የነበረ፣ አሦራውያን የተወሰኑ እስራኤላውያንን አግዘው ያኖሩበት ከተማ ነው (2ነገ 17፥6 ይመ):: *ካራን፤* ለብዙ ዓመት አብርሃም የኖረበት ከጎዛን በስተ ምዕራብ የሚገኝ ከተማ (ዘፍ 11፥31 እና ማብ ይመ):: *ራፊስ፤* በኤፍ ራጥስ ወንዝና በካራን መካከል ያለ ከተማ:: *ዔድን፤* በኤፍራጥስና በባሊክ

ዋልን? 13የሐማት ንጉሥ፣ የአርፋድ ንጉሥ፣
የሴፈርዋይም ከተማ ንጉሥ፣ የሄና ንጉሥ
ወይም የዒዋ ንጉሥ የት አሉ?"

የሕዝቅያስ ጸሎት

14ሕዝቅያስ ደብዳቤውን ከመልእክተኞቹ
ተቀብሎ አነበበው፤ ወደ እግዚአብሔር ቤተ
መቅደስ ወጥቶም ደብዳቤውን በእግዚአብሔር
ፊት ዘረጋው። 15ሕዝቅያስም እንዲህ ሲል ወደ
እግዚአብሔር ጸለየ፤ 16"በኪሩቤል ላይ የምት
ቀመጥ፣ የእስራኤል አምላክ፣ የሰራዊት ጌታ
እግዚአብሔር ሆይ፤ በምድር ባሉ መንግሥታት
ሁሉ ላይ አንተ ብቻ አምላክ ነህ፤ ሰማይንና
ምድርንም ፈጥረሃል። 17አቤቱ፣ እግዚአብሔር
ሆይ፤ ጆሮህን አዘንብል፤ አድምጥም። እግዚአ
ብሔር ሆይ፤ ዐይኖችህን ክፈት፤ ተመልከትም።
ሰናክሬም ሕያው ስምባክን ለመሳደብ የላከውን
ቃል ስማ።
18"እግዚአብሔር ሆይ፤ በእርግጥ የአሦር
ነገሥታት እነዚህን ሕዝቦች፣ ምድራቸውንም
ሁሉ ባድማ አድርገዋል። 19አማልክታቸውን
ወደ እሳት ጥለዋል፤ በሰው እጅ የተቀረጹ
የድንጋይና የዕንጨት ምስሎች እንጂ አማልክት
አልነበሩምና። 20አሁንም፣ እግዚአብሔር ስምባ
ካችን ሆይ፤ የምድር መንግሥታት ሁሉ አንተ
እግዚአብሔር ብቻ አምላክ እንደ ሆንህ ያውቁ
ዘንድ፣ አቤቱ ከእጁ አድነን።"

የሰናክሬም ውድቀት

21ከዚህ በኋላ የአሞጽ ልጅ ኢሳይያስ እንዲህ
የሚል መልእክት ወደ ሕዝቅያስ ላከ፤ "የእስ
ራኤል ስምባክ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
'ስለ አሦር ንጉሥ፣ ስለ ሰናክሬም ወደ እኔ
ጸልየሃልና፣ 22እግዚአብሔር በእርሱ ላይ
የተናገረው ቃል ይህ ነው፤

" 'ድንግሊቱ የጽዮን ልጅ፣
 ንቃሃለች፣ አፊዛብሃለች፤
የኢየሩሳሌም ልጅ፣
 አንተ ስትሸሽ ራሷን ነቅንቃብሃለች።
23የሰደብኸውና ያቃለልኸው ማንን ነው?
 ድምፅህንስ ከፍ ከፍ ያደረግኸው፣
ዐይንህን በትዕቢት ያነሣኸው በማን ላይ ነው?
 በእስራኤል ቅዱስ ላይ ነው እኮ!
24በመልእክተኞችህ በኩል፣
 በጌታ ላይ ብዙ የስድብ ቃል ተናገርህ፤
እንዲህም አልህ፤
 "በሠረገሎቼ ብዛት፣
የተራሮችንም ከፍታ፣
 የሊባኖስንም ጫፍ ወጥቻለሁ፤
ረጃጅም ዝግባዎችን፣
 የተመረጡ ጥዶችን ቈርጫለሁ፤
እጅግ ወደራቁት ከፍታዎች፣
 እጅግ ውብ ወደ ሆኑትም ደኖች
  ደርሻለሁ፤
25በባዕድ ምድር[a] ጕድጓዶችን ቈፈርሁ፤
 ከዚያም ውሃ ጠጣሁ።
የግብፅን ምንጮች ሁሉ፣
 በእግሬ ረግጬ አደረቅሁ።"
26" 'ይህን ቀድሞ እንደ ወሰንሁት፣
 ጥንትም እንዳቀድሁት፣
አልሰማህምን?
 አሁን ደግሞ እንዲፈጸም አደረግሁት፤
 አንተም የተመሸጉትን ከተሞች የድንጋይ
  ክምር አደረግሃቸው።
27የሕዝቦቻቸው ኀይል ተሟጦአል፤
 ደንግጠዋል፤ ተዋርደዋልም፤
በሜዳ እንዳሉ ዕፀዋት፣
 እንደ ለጋ ቡቃያ፣
በሰገነት ላይ እንደ በቀለ ሣር፣
 በእንጭጩ ዋግ እንደ መታው ሆነዋል።
28" 'እኔ ግን የት እንዳለህ፣
 መምጣት መሄድህ ምን ጊዜ እንደ ሆነ፣
 በእኔም ላይ እንዴት በቍጣ እንደም
  ትነሣሣ ዐውቃለሁ።
29በእኔ ላይ በቍጣ ስለ ተነሣሣህ፣
 እብሪትህም ወደ ጆሮዬ ስለ ደረሰ፣

37፥13 2ነገ17፥24፤ ኢሳ10፥9፤36፥20
37፥14 ቍ1:38፤ 1ነገ8፥33፤2ዜና32፥17
37፥15 2ዜና32፥20
37፥16 ዘፍ1፥1፤ 3፥24፤ዘጸ10፥17፤ መዝ2፥4፤46፥10፤ 86፥10፤136፥2-3፤ ኢሳ11፥12፤41፥9፤ 43፥6፤ዳን4፥34፤ ሐሥ4፥24
37፥17 ኢሱ3፥10፤ 1ነገ8፥29፤2ዜና6፥40፤ 32፥1:17፤ኤር25፥29፤ ዳን9፥18
37፥18 2ነገ15፥29፤ ናሆ2፥11-12
37፥19 ኢሱ7፥15፤ 2ዜና13፥9፤ 2ዜና32፥19፤ መዝ135፥15፤ ኢሳ26፥14፤ 36፥20፤40፥17:18-20፤ 41፥24:29፤44፥9-11፤ ኤር2፥11፤5፥7፤ 16፥20፤ገላ4፥8
37፥20 ኢሱ4፥24፤ 1ሳሙ17፥46፤ መዝ3፥2:7፤46፥10፤ ምሳ20፥22
37፥21 ቍ2
37፥22 ኢዮ16፥4፤ ኢሳ10፥32፤23፥12
37፥23 ቍ4፤ ዘኍ15፥30፤ኢዮ15፥25፤ ኢሳ1፥4፤2፥11፤12፥6፤ 52፥5፤ሕዝ36፥20:23፤ ዳን7፥25
37፥24 1ነገ5፥8-10፤ 7፥2፤ኢሳ14፥8:13፤ 33፥9፤36፥9፤41፥19፤ 55፥13፤60፥13፤ ሆሴ14፥8
37፥25 ዘዳ11፥10፤ ኢሳ10፥14፤19፥6፤ 44፥27፤ዳን4፥30
37፥26 ዘዳ13፥16፤ ኢሳ10፥6፤25፥1:2፤ ሐሥ2፥23፤4፥27-28፤ 1ጴጥ2፥8
37፥27 መዝ129፥6፤ ኢሳ15፥6
37፥28 መዝ2፥1፤ 139፥1-3
37፥29 ቍ34፤ 2ዜና33፥11፤ኢዮ40፥24፤ኢሳ10፥12

[a]25 የሙት ባሕር ቅጆች (እንዲሁም 2 ነገ 19፥24 ይመ) ከዚህ ጋር ይስማማሉ፤ የማሶሬቱ ቅጅ ግን፣ *በባዕድ ምድር* የሚለውን ሐረግ አይጨምርም።

ወንዝ መካከል ያለ የቢት አድኒ መንግሥት ነው (የ2ነገ 19፥12 ማብ ይመ)።
37፥13 *የሐማት ... የአርፋድ፤* 10፥9 እና ማብ ይመ። *ሴፈርዋይም፤* 36፥19 እና ማብ ይመ።
37፥14 *ወደ እግዚአብሔር ቤተ መቅደስ፤* ቍ 1 እና ማብ ይመ። *ዘረጋው፤* በ1፥15 ላይ በግብዝነት እጅን ዘርግቶ መጸለይ በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት እንደ ሌለው ከተገለጸበት ሁኔታ ጋር ይህን ያነጻጽሩ።
37፥16 *በኪሩቤል ላይ የምትቀመጥ፤* 1ሳሙ 4፥4 እና ማብ ይመ። *የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፤* 13፥4 እና ማብ ይመ። *መንግሥታት ሁሉ፤* ከ40፥17 ጋር ያነጻጽሩ። *ሰማይንና ምድርንም ፈጥረሃል፤* የእግዚአብሔር ፈጣሪነት በ40፥26:28፤ 42፥5፤ 45፥12 ላይ በአጽንዖት ተገልጾአል።
37፥17 *ጆሮህን አዘንብል ... ዐይኖችህን ክፈት፤* በ1ነገ 8፥52፤ 2ዜና 6፥40 ላይ ሰሎሞን ከጸለየው ጸሎት ጋር ያነጻጽሩ። *ሕያው አምላክን ለመሳደብ፤* ቍ 4 እና ማብ ይመ።
37፥19 *የድንጋይና የዕንጨት፤* ከ2፥8፤ 44፥9-10 ጋር ያነጻጽሩ። *አማልክት አልነበሩምና፤* 36፥19 እና ማብ ይመ።
37፥20 *አንተ ..., ብቻ አምላክ እንደ ሆንህ፤* ከ43፥11፤ 45፥18:21-22 ጋር ያነጻጽሩ።
37፥22 *ድንግሊቱ የጽዮን ልጅ፤* ኢየሩሳሌምንና ነዋሪዎቿን በሰውኛ ዘይቤ ለመግለጽ የገባ ቃል ነው። *ራሷን ነቅንቃብሃለች፤* የፌዝ አገላለጽ (መዝ 22፥7፤ 44፥14 ይመ)
37፥23 *በትዕቢት ያነሣኸው፤* ቀደም ብሎ የአሦር ትዕቢት ተወግዞ ነበር (10፥12 እና ማብ ይመ)። *በእስራኤል ቅዱስ፤* ኢሳይያስ ብዙውን ጊዜ የእስራኤልን አምላክ ለመግለጽ የሚጠቀምበት አባባል ነው (1፥4 እና ማብ ይመ)።
37፥24 *በሠረገሎቼ ብዛት፤* 36፥8 እና ማብ ይመ። *ተራሮች ከፍታ፤* በ14፥13-14 ከተገለጸው ከባቢሎን ንጉሥ አነጋገር ጋር ያነጻጽሩ። *ሊባኖስ፤* 33፥9፤ 35፥2 እና ማብ ይመ። *ዝግባዎችን ... ቈርጫለሁ፤* ለብዙ ዘመን የመስጴጦምያ ነገሥታት የቤተ መንግሥት ሕንጻን ለመሥራት በሊባኖስ ዝግባዎች ተጠቅመዋል (ከ1ነገ 5፥8-10 ጋር ያነጻጽሩ)።
37፥25 *ጕድጓዶችን ቈፈርሁ፤* ምድረ በዳው አላገደውም ማለት ነው። *ምንጮች ሁሉ ... አደረቅሁ፤* የዐባይ ወንዝ ገባሮችን ዕንቅፋት አልሆኑም ነበር፤ እንዲህ ዐይነቱ አባባል ራስን እንደ አምላክ አድርጎ እንደ ማየት ያስቈጥራል 11፥15፤ የ44፥27 ማብ ይመ።
37፥26፤ ከ40፥21 ጋር ያነጻጽሩ። *ከተሞች የድንጋይ ክምር፤* አሦር እግዚአብሔር ሌሎች መንግሥታትን የሚቀጣበት መሣሪያ ነበር (10፥5-6 ይመ)።
37፥27፤ 40፥6-8፤ መዝ 37፥1-2 ይመ። *በሰገነት ላይ ... ሣር፤* በመካከለኛው ምሥራቅ ባሉ አገሮች የሚሠሩ ቤቶች ጣራ ቻው ጠፍጣፋ ነው።

በአፍንጫህ ስናጌን፣
በአፍህ ልጓሜን አገባለሁ፤
በመጣህበትም መንገድ እንድትመለስ
አደርግሃለሁ።’

30“ሕዝቅያስ ሆይ፤ ይህ ምልክት ይሆንልሃል፤

“በዚህ ዓመት የገቦውን፣
በሚቀጥለው ዓመት ከገቦው የበቀለውን
ትበላላችሁ፤
በሦስተኛው ዓመት ግን ትዘራላችሁ፤
ታጭዳላችሁ፤
ወይን ትተክላላችሁ፤ ፍሬውንም ትበላላችሁ።
31እንደ ገናም የይሁዳ ቤት ቅሬታ፣
ሥሩን ወደ ታች ይሰዳል፤ ከላይም ፍሬ
ያፈራል፤
32ቅሬታ የሆኑት ከኢየሩሳሌም፣
የተረፉትም ከጽዮን ተራራ ይመጣሉና፤
የሰራዊት ጌታ የእግዚአብሔር ቅናት
ይህን ያደርጋል።

33“ስለዚህ እግዚአብሔር ስለ አሦር ንጉሥ
እንዲህ ይላል፤
“ወደዚች ከተማ አይገባም፤
ፍላጻ አይወረውርባትም፤
ጋሻ አንግቦ አይመጣባትም፤
በዐፈር ቍልልም አይከባትም።
34በመጣበት መንገድ ይመለሳል፤
ወደዚች ከተማም አይገባም”
ይላል እግዚአብሔር።

35“ስለ ራሴና፣ ስለ አገልጋዬም ስለ ዳዊት፣
ይህችን ከተማ እጋርዳታለሁ፤ አድናታለሁም።”

36ከዚያም የእግዚአብሔር መልአክ ወጣ፤
ከአሦራውያን ሰፈር አንድ መቶ ሰማንያ
አምስት ሺህ ሰው ገደለ፤ በሰፈር ያሉት
ማለዳ ሲነሡ፤ ቦታው ሬሳ በሬሳ ነበር።
37ስለዚህ የአሦር ንጉሥ ሰናክሬም አመለጠ፤
ወደ ነነዌም ተመልሶ በዚያ ተቀመጠ።
38ሰናክሬም በአምላኩ በናሳራክ ቤተ ጣዖት
በሚሰግድበት ጊዜ፣ ልጆቹ አድራሜሌክና
ሳራሳር በሰይፍ ገደሉት፤ ከዚያም ወደ አራራት
ምድር ኰበለሉ፤ ልጁም አስራዶን በምትኩ
ነገሠ።

የሕዝቅያስ መታመም

38 በዚያ ጊዜ ሕዝቅያስ ታመመ፤ ሞት
አፋፍ ደረሰ፤ የአሞጽ ልጅ ነቢዩ ኢሳ
ይያስም ወደ እርሱ መጥቶ፣ “እግዚአብሔር
እንዲህ ይላል፤ ‘ከሕመምህ አትድንም፤ ትሞታ
ለህና ቤትህን አሰናዳ’ ” አለው።
2ሕዝቅያስም ፊቱን ወደ ግድግዳ አዙሮ፣
እንዲህ ሲል ወደ እግዚአብሔር ጸለየ፤
3“እግዚአብሔር ሆይ፤ በፊትህ በታማኝነትና
በፍጹም ልብ ደስ የሚያሰኝህንም በማድረግ
እንዴት እንደ ኖርሁ አቤቱ አስብ።” ሕዝቅ
ያስም አምርሮ አለቀሰ።
4የእግዚአብሔርም ቃል ወደ ኢሳይያስ
እንዲህ ሲል መጣ፤ 5“ሂድና ለሕዝቅያስ
እንዲህ ብለህ ንገረው፤ ‘የአባትህ የዳዊት አምላክ
እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤ “ጸሎትህን
ሰምቻለሁ፤ እንባህንም አይቻለሁ፤ በዕድሜህም
ላይ ዐሥራ አምስት ዓመት እጨምርልሃለሁ።
6አንተንና ይህቺን ከተማ ከአሦር ንጉሥ እጅ
እታደጋለሁ፤ ለከተማዋም እከላከልላታለሁ።
7“ ‘እግዚአብሔር የገባልህን ቃል እንደሚፈ
ጽምልህ፣ የእግዚአብሔር ምልክት ይህ ነው፤
8በአካዝ የሰዓት መቍጠሪያ ደረጃ ላይ፣ የወረ
ደውን የፀሓይ ጥላ በዐሥር ደረጃ ወደ ኋላ
እንዲመለስ አደርጋለሁ።’ ” ስለዚህ ወርዶ የነበ
ረው የፀሓይ ጥላ ያንኑ ያህል ወደ ኋላ ተመለሰ።
9የይሁዳ ንጉሥ ሕዝቅያስ ከሕመሙ ከተፈወሰ
በኋላ የጻፈው ጽሕፈት፤

10እኔ፣ “በዕድሜዬ እኩሌታ፣

37፥30 ዘሌ25፥4፤ መዝ107፥37፤ ኢሳ16፥14፤20፥31፤ 30፥23፤32፥10፤ 65፥21፤ኤር31፥5
37፥31 ኢሳ11፥10፤ 27፥6
37፥32 ኢሳ1፥9፤ 9፥7፤11፥11
37፥33 2ሳሙ20፥15፤ ኢሳ32፥18
37፥34 ቍ29
37፥35 1ዜና17፥19፤ ኢሳ31፥5፤43፥25፤ 48፥9፡11፤ ሕዝ36፥21-22
37፥36 ዘፀ12፥12፡23፤ ኢሳ10፥12
37፥37 ዘፍ10፥11፤ 2ዜና32፥1፤ናሆ1፥1
37፥38 ቍ14፤ ዘፍ8፥4፤2ነገ17፥24፤ ኢሳ9፥4፤10፥26፤ 14፥25፤ኤር51፥27
38፥1 2ሳሙ17፥23፤ 2ነገ8፥10፤ኢሳ37፥2
38፥3 ዘዳ6፥18፤ 10፥20፤1ነገ8፥61፤ 1ዜና29፥19፤ መዝ6፥8፤26፥3
38፥4 1ሳሙ13፥13፤ ኢሳ39፥5
38፥5 2ነገ18፥2፡3፤ መዝ6፥6
38፥6 ኢሳ31፥5
38፥7 ዘፍ24፥14፤ 2ዜና32፥31፤ ኢሳ7፥11፡14፤20፥3
38፥8 ኢሱ10፥13
38፥10 ኢዮ17፥11፡16፤ መዝ102፥24፤

37፥29 *በአፍንጫህ ስናጌን፤* አሦራውያን ምርኮኞቻቸውን በአፍንጫቸው ላይ ቀለበት በማስር እርስ በርስ አጠላልፈው በገመድ እየጐተቱ ከቦታ ወደ ቦታ ይዘዋቸው ይሄዱ ነበር (የ2ነገ 19፥28 ማብ ይመ)። *ልጓሜን፤* ከ30፥28 ጋር ያነጻጽሩ።

37፥30 *ምልክት፤* 7፥11፡14 ማብ ይመ። *ከገቦው፤* የ2ነገ 19፥29 ማብ ይመ። *በሚቀጥለው ዓመት … በሦሥተኛው ዓመት፤* የ2ነገ 19፥29 ማብ ይመ። ሁለተኛው ዓመት ቶሎ ይጀምር ይሆናል፤ ስለዚህ አጠቃላዩ ጊዜ ከ36 ወራት ያንሳል። ሌላው የሦስተኛው ዓመት ምልክት በ20፥3 ላይ ተጠቅሶአል። *ወይን ትተክላላችሁ፤ ፍሬውንም ትበላላችሁ፤* በ36፥16 ላይ የተገለጸው የአሦር ምላሽ ነው (የዚያኑ ማብ ይመ)።

37፥31-32 *ቅሬታ፤* የቍ 4፤ 1፥9፤ 2ነገ 19፥4፡30-31 ማብ ይመ።

37፥31 *ሥሩን … ይሰዳል፤ ከላይም ፍሬ ያፈራል፤* 4፥2፤ 11፥1፡10፤ 27፥6 እና ማብ ይመ።

37፥32 *ቅናት ይህን፤* 9፥7 እና ማብ ይመ።

37፥33 *በዐፈር ቍልልም፤* ወራሪዎች ዕርድ ሠርተው ቅጥሩን በመከበብ ሕዝቡን ሊያስጨንቁ አይችሉም ማለት ነው (2ሳሙ 20፥15 ይመ)።

37፥35 *ስለ ዳዊት፤* እግዚአብሔር በኢየሩሳሌም ለዳዊት ዘላለማዊ ዘሩን እንደሚሰጠው ቃል ኀብቶለታል (9፥7፤ 55፥3፤ 2ሳሙ 7፥16 ይመ)።

37፥36 *የእግዚአብሔርም መልአክ … ገደለ፤* ይህን በግብፅ በኵር በኵሩን ሁሉ ካጠፋውና (ዘፀ 12፥12) በኢየሩሳሌም ላይ ከተሰነዘረው የመልአክ ሰይፍ (2ሳሙ 24፥16) ጋር ያነጻጽሩ። ሄሮዶቱስ የተባለው የግሪክ ታሪክ ጸሓፊ ይህን ጥፋት የቡብኒክ መቅሠፍት ከተባለው ጋር አያይዞታል። የእነዚህ ወታደሮች መገደል በ10፥33-34፤ 30፥31፤ 31፥8 ለተጠቀሰው ትንቢት ፍጻሜ ነው።

37፥37 *ነነዌ፤* የአሦር ዋና ከተማ ናት፤ ዮና 1፥2 ይመ።

37፥38 *በቤተ ጣዖት፤* ሕዝቅያስ ኀይሉን ያጠናከረው ወደ ቤተ መቅደስ በመግባት ነበር (ቍ 1፡14 ይመ)። ከሃያ ዓመት በኋላ በ681 ዓ.ቅ.ክ ላይ ሰናክሬም ወደ አምላኩ ቤት ሄዶ እዚያው ተገደለ። *አራራት፤* በሰሜን አሦር በአርመን ምድር ኡራርቱ የሚባለው ስፍራ ነው (የዘፍ 8፥4 ማብ ይመ)። *አስራዶን፤* የነገሠበት ዘመን ከ681-669 ዓ.ቅ.ክ ላይ ባለው ጊዜ ነበር፤ ዕዝ 4፥2 ይመ።

38፥1 *በዚያን ጊዜ፤* ከሰናክሬም ወረራ በፊት 701 ዓ.ቅ.ክ ላይ ማለት ነው (ቍ6 ይመ)። *ኢሳይያስ፤* በዚህ ታሪካዊ ዘመን እጅግ የታወቀ ሰው ነበር (ከምዕራፍ 36-39)። *ቤትህን አሰናዳ፤* የ2ነገ20፥1 ማብ ይመ። *ትሞታለህና፤* ነቢዩ ኤልሳዕም እንዲሁ ወልደ አዴር እንደሚሞት ተናግሮ ነበር (2ነገ8፥9-10)። የ2ነገ20፥1 ማብ ይመ።

38፥2 *ግድግዳ፤* በአቅራቢያው የነበረውን የቤተ መቅደስ የሚመለከት ሳይሆን አይቀርም። *ጸለየ፤* በእግሩ ሊተካ የሚችል የደረሰ ልጅ በወቅቱ ስለ ሌለው ሊሆን ይችላል (ከ39፥7፤ 2ነገ21፥1 ጋር ያነጻጽሩ)።

38፥3 *በፍጹም ልብ፤* እንደ ዳዊት (1ነገ11፥4)፣ ሕዝቅያስ በእርግጥ ታማኝ ሰው ነበረ (36፥7፤ 2ነገ18፥3-5 ይመ)።

38፥6 *ይህቺንም ከተማ … እከላከልላታለሁ፤* 31፥5፤ 37፥35 ይመ።

38፥7 *ምልክት፤* 7፥11፡14 እና ማብ ይመ።

38፥8 *የፀሓይ ጥላ … ወደ ኋላ እንዲመለስ፤* ምናልባት እዚህ ላይ ታምራቱ የፀሓይ ብርሃን ከቦታው ዐሥር ደረጃ ወደ ኋላ መመለስ ነው (2ነገ20፥9-11፤ኢሱ10፥12-14 ይመ)።

38፥10-20፤ ከብዙ መዝሙሮች ጋር ተመሳሳይ የሆነ የምስጋና

በሲኦል ደጆች ማለፍ አለብኝን?
የቀረውንስ ዘመኔን ልነጠቅ ይገባልን?" አልሁ።
11እንዲህም አልሁ፤ "ዳግም እግዚአብሔርን፣
እግዚአብሔርን በሕያዋን ምድር አላይም፤
ከእንግዲህም የሰውን ዘር አላይም፤
በዚህ ዓለም ከሚኖሩትም ጋር አልሆንም።
12ቤቴ እንደ እረኛ ድንኳን ተነቀለ፤
ከእኔም ተወሰደ፤
ሕይወቴን እንደ ሸማኔ ጠቀለልሁ፤
ከመጠቅለያ ቈርጦኛል፤
ከጠዋት እስከ ማታ ልትጨርሰኝ ፈጠንህ።
13እስከ ማለዳ በትዕግሥት ጠበቅሁ፤
እርሱ ግን እንደ አንበሳ ዐጥንቶቼን ሁሉ ሰባበረ፤
ከጠዋት እስከ ማታም ልትጨርሰኝ ፈጠንህ።
14እንደ ጨረባ፣ እንደ ሽመላም ተንጫጫሁ፤
እንደ ርግብ አልጐመጐምሁ፤
ዐይኖቼ ወደ ሰማይ በመመልከት ደከሙ፤
ጌታ ሆይ፤ ተጨንቄአለሁና ታደገኝ።"

15እንግዲህ ምን እላለሁ?
እርሱ ተናግሮኛል፤ ራሱ ደግሞ ይህን አድርጓል፤
ስለ ነፍሴ ጭንቀት፣
ዕድሜዬን ሁሉ በትሕትና እሄዳለሁ።
16ጌታ ሆይ፤ ሰዎች በእነዚህ ነገሮች ይኖራሉ፤
መንፈሴም እንዲሁ በእነዚህ ሕይወትን ያገኛል፤
ፈወስኸኝ፤
በሕይወትም አኖርኸኝ።
17እነሆ፤ በሥቃይ የተጨነቅሁት፣
ለጥቅሜ ሆነ፤
ከጥፋት ጕድጓድ፣
በፍቅርህ ጠበቅኸኝ፤
ኀጢአቴንም ሁሉ፣
ወደ ኋላህ ጣልኸ።
18ሲኦል አያመሰግንህም፤
ሞት አያወድስህም፤
ወደ ጕድጓድ የሚወርዱ፣
የአንተን ታማኝነት ተስፋ አያደርጉም።
19እኔ ዛሬ እንደማደርገው፣
ሕያዋን እነርሱ ያመሰግኑሃል።
ስለ አንተ ታማኝነትም፣
አባቶች ለልጆቻቸው ይነግራሉ።
20እግዚአብሔር ያድነኛል፤
ስለዚህ በዕድሜ ዘመናችን ሁሉ፣
በእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ፣
አውታር ባለው መሣሪያ እንዘምራለን።

21ኢሳይያስም፣ "የበለስ ጥፍጥፍ ወስዳችሁ በዕባጩ ላይ አድርጉለት እርሱም ይፈወሳል" ብሎ ነበር።

22ሕዝቅያስም፣ "ወደ እግዚአብሔር ቤተ መቅደስ እወጣ ዘንድ ምልክቱ ምንድን ነው?" ብሎ ነበር።

ከባቢሎን የመጡ መልእክተኞች

39 በዚያን ጊዜ የባቢሎን ንጉሥ፣ የባልዳን ልጅ፣ መሮዳክ ባልዳን የሕዝቅያስን መታመምና መፈወስ ሰምቶ ስለ ነበር፣ ደብዳቤና ስጦታ ላከለት። 2ሕዝቅያስም መልእክተኞቹን በደስታ ተቀበለ፤ ለእነርሱም በግምጃ ቤቱ ውስጥ ያለውን ብሩን፣ ወርቁን፣ ቅመማ ቅመሙን፣ ምርጡን ዘይት እንዲሁም የጦር መሣሪያውን በሙሉ፣ ያለውንም ንብረት አንዳች ሳያስቀር አሳያቸው። በቤተ መንግሥቱም ሆነ በግዛቱ ሁሉ ሕዝቅያስ ያላሳያቸው ነገር አልነበረም።

3ከዚያም ነቢዩ ኢሳይያስ ወደ ንጉሡ ሕዝቅያስ መጥቶ፣ "እነዚያ ሰዎች ምን አሉህ? ወደ

107፥18፤2ቆሮ1፥9
38፥11 ኢዮ28፥13፤ መዝ116፥9፤ኢሳ12፥2
38፥12 ቍ13፤ ዘኍ11፥15፤ኢዮ4፥21፤ 7፥6፤መዝ31፥22፤ 32፥4፤73፥14፤ ኢሳ33፥20፤34፥4፤ 2ቆሮ5፥1፡4፤ ዕብ1፥12፤ 2ጴጥ1፥13-14
38፥13 ቍ12፤ ኢዮ9፥17፤10፥16፤ መዝ37፥7፤51፥8፤ ኤር34፥17፤ሰቆ3፥4፤ ዳን6፥24
38፥14 ዘፍ8፥8፤ 50፥24፤ኢዮ17፥3፤ መዝ6፥7፤ኢሳ59፥11
38፥15 2ሳሙ7፥20፤ 1ነገ21፥27፤ኢዮ7፥11፤ መዝ39፥9
38፥16 መዝ119፥25፤ ዕብ12፥9
38፥17 ኢዮ7፥11፤ 17፥16፤መዝ30፥3፤ 103፥3፡12፤119፥71፡ 75፤ኢሳ43፥25፤ ኤር31፥34፤ ሚክ7፥19፤ ሮሜ8፥28፤ዕብ12፥11
38፥18 ዘኍ16፥30፤ መዝ6፥5፤30፥9፤ 88፥10-11፤115፥17፤ መክ9፥10
38፥19 ዘዳ11፥19፤ መዝ118፥17፤119፥75
38፥20 መዝ23፥6፤ 33፥2፤45፥8፤63፥4፤ 68፥25፤116፥3፡17-19
38፥22 2ዜና32፥31
39፥1 2ዜና32፥31
39፥2 2ነገ18፥15፤ 2ዜና32፥27-29፡31

መዝሙር ነው፤ ይህም ሕዝቅያስ አብዛኛውን የዳዊትንና የአሳፍን መዝሙር ይወድ እንደ ነበር ያመለክታል (2ዜና29፥30 ይመ)።

38፥10-14፤ ሕዝቅያስ ሐዘኑን የገለጸበት ነው።

38፥11 *እግዚአብሔርን፣ እግዚአብሔርን፤* 26፥4 ይመ። *በሕያዋን ምድር፤* ከመዝ 27፥13 ጋር ያነጻጽሩ።

38፥12 *ሕይወቴን ... ጠቀለልሁ፤* በ34፥4 ላይ ሰማይ እንደ ጥቅልል መጽሐፍ ከተጠቀለለበት ሁኔታ ጋር ያነጻጽሩ (ዕብ1፥12 ይመ)።

38፥13 *ዐጥንቶቼን ...ሰባበረ፤* የአካል ወይም የመንፈስ ጕዳት ብዙውን ጊዜ በአካል ሕመም ወይም በዐጥንት መሰበር ይገለጻል (መዝ6፥2፤ 32፥3 ይመ)።

38፥15-20፤ ሕዝቅያስ ስለ ተፈወሰ እግዚአብሔርን ያመሰግናል።

38፥15 *እንግዲህ ምን እላለሁ?* 2ሳሙ7፥20 ይመ። ሕዝቅያስ እግዚአብሔርን የሚያመሰግንበት ቃል እንዳጠረው ያመለክታል።

38፥16 *በእነዚህ ነገሮች፤* የእግዚአብሔር ቸርነት ሕመምንና ጭንቀትን አጠቃሎ የሚይዝ ቢሆንም፤ ሕዝቅያስ እዚህ ላይ የሚገልጸው የእግዚአብሔርን የተስፋ ቃልና ቸርነት ነው።

38፥17 *ከጥፋት ጕድጓድ፤* መቃብርን የሚያመለክት ነው (መዝ55፥23 ይመ)። *ኀጢአቴንም ሁሉ፤* አንዳንድ ጊዜ መንፈሳዊና ሥጋዊ ፈውስ በአንድነት ሲፈጸም ይታያል (53፥4-5 ይመ)። *ኀጢአቴንም ሁሉ ወደ ኋላህ ጣልኽ፤* እግዚአብሔር ኀጢአታችንን ከፊታችን ማራቅ ብቻ ሳይሆን ወደማይደረስበትም ቦታ ይጥለዋል (ሚክ7፥19፤ መዝ103፥12)፤ ከሒሳባችንም ያወጣዋል (ኤር31፥34)፤ ይደመስሰዋልም (ኢሳ43፥25፤ 44፥22፤ መዝ51፥1፡9፤ ሐሥ 3፥19)።

38፥18 *ተስፋ አያደርጉም፤* በብሉይ ኪዳን ዘመን ከሞት በኋላ ስላለው ሕይወት የሚታወቀው ውሱን ነበር የክርስቶስ ወንጌል ግን፣ "ሕይወትንና አለመጥፋትን ወደ ብርሃን አምጥቶአል" (2ጢሞ 1፥10)።

38፥20 *አውታር ባለው መሣሪያ እንዘምራለን፤* የሙዚቃ መሣሪያና የምስጋና መዝሙር በአምልኮ ጊዜ በአንድነት አገልግሎት መስጠታቸው የተለመደ ነበር (ከመዝ33፥1-3 ጋር ያነጻጽሩ)። *በዕድሜ ዘመናችን ሁሉ በእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ፤* ልክ እንደ ዳዊት (መዝ 23፥6) ሕዝቅያስም የእግዚአብሔርን ቤት ይወድ ነበር።

38፥21 *ወስዳችሁ ... አድርጉለት፤* ግሱ በብዙ ቍጥር ስለሆነ፣ የቤተ መንግሥቱን ሐኪሞች የሚያመለክት ሳይሆን አይቀርም። *የበለስ ጥፍጥፍ፤* በጥንታዊቷ ኡጋሪት በለስን በመድኀኒትነት ይጠቀሙበት ነበር። *ይፈወሳል፤* ከቍ1 ጋር ያስተያዩ። ሕዝቅያስ እንዲፈወስ ለጸለየው ጸሎት እግዚአብሔር መለሰለት (ቍ5 ይመ)።

38፥22 *ምልክቱ፤* ምናልባት የዕባጩን መፈወስ ለማመልከት ይሆናል (ቍ21 ይመ)።

39፥1 *ባቢሎን፤* የ13፥1 ማብ ይመ። *መሮዳክ ባልዳን፤* ከ721-710 ዓ.ቅ.ክ እና ከዚያም በኋላ ገዝቶአል (2ነገ20፥12 ማብ ይመ)። *ደብዳቤና ስጦታ ላከለት፤* መሮዳክ ባልዳን ይህን ያደረገው፣ ምናልባት በአሦር ላይ ላቀደው ዘመቻ የሕዝቅያስን ርዳታ ፈልጎ ይሆናል። ይህን እዳር ለማድረስ በሚጠላቸው በጎረቤቶቹ ላይ የተለያዩ የዐመፅ እንቅስቃሴዎችን ለማካሄድ ዝግጅት አድርጎአል፤ የ2ነገ20፥12 ማብ ይመ።

39፥2 *ብሩን፣ ወርቁን ... ያለውንም ንብረት፤* 2ዜና32፥27-29፡31 ይመ። ሕዝቅያስ የአሦራውያንን ጥቃት ለመከላከል ምናልባት የባቢሎንን ርዳታ ሳይፈልግ አልቀረም (የ2ነገ20፥13 ማብ ይመ)። ነገር ግን የባቢሎን መልእክተኞች ጐብኝትና የተመለከቱት ነገር ሁሉ ለመሮዳክ ባልዳን ወራሾች ጠቃሚ መረጃ ሳይሆን እንዳልቀረ ይታሰባል (ቍ5-7 ይመ)።

39፥3 *ነቢዩ ኢሳይያስ፤* እግዚአብሔር ቀደም ሲል ኢሳይያስ፣

አንተ ዘንድ የመጡትስ ከየት ነው?" አለው::
ሕዝቅያስም፣ "ወደ እኔ የመጡት ከሩቅ
አገር፣ ከባቢሎን ነው" አለው::
[4]ነቢዩም፣ "በቤተ *መንግሥት*ህ ያዩት ምን
ድን ነው?" አለው::
ሕዝቅያስም፣ "በቤተ *መንግሥ*ቴ ያለውን
ሁሉ አይተዋል፤ ከንብረቴ ያላሳየኋቸው ምንም
ነገር የለም" አለ::
[5]ኢሳይያስም ሕዝቅያስን እንዲህ አለው፤
"የሰራዊት ጌታ *የእግዚአብሔርን* ቃል ስማ፤
[6]'እነሆ፤ በቤተ *መንግሥት*ህ ያለው ሁሉ፣
አባቶችህ እስከዚህች ቀን ድረስ ያከማቹትም
ሁሉ ወደ ባቢሎን ተማርኮ የሚወሰድበት
ቀን ይመጣል፤ አንዳች የሚተርፍ ነገር የለም፤
ይላል *እግዚአብሔር*:: [7]ከአብራክህ ከሚከፈ
ሉት፣ ከዘርህ፣ ከአንተ ከሚወለዱት ልጆች
ተወስደው፣ በባቢሎን ንጉሥ ቤተ *መንግሥት*
ጃንደረባዎች ይሆናሉ::' "

[8]ሕዝቅያስም፣ "የተናገርኸው *የእግዚአብሔር*
ቃል መልካም ነው" አለው፤ "በዘመኔ ሰላምና
ጸጥታ ከኖረ ዘንድ" ብሎ ዐስቦ ነበርና::

የእግዚአብሔርን ሕዝብ የሚያጽናና ቃል

40 አጽናኑ፤ ሕዝቤን አጽናኑ፤
ይላል አምላካችሁ::
[2]ለኢየሩሳሌም አለዝባችሁ ንገሯት፤
ዐውጁላትም፤
በባርነት ያገለገለችበት ዘመን አብቅቶአል፤
የኀጢአቷም ዋጋ ተከፍሎአል፤
ስለ ኀጢአቷ ሁሉ *ከእግዚአብሔር* እጅ
ሁለት ዕጥፍ ተቀብላለች::
[3]የዐዋጅ ነጋሪ ድምፅ እንዲህ ይላል፤
"*የእግዚአብሔርን* መንገድ፣
በምድረ በዳ አዘጋጁ፤
ለአምላካችን አውራ ጐዳና፣
በበረሓ አስተካክሉ::
[4]ሸለቆው ሁሉ ከፍ ይላል፤
ተራራውና ኰረብታው ሁሉ ዝቅ ይላል፤
ወጣ ገባው ምድር ይስተካከላል፤
ሰርጓጕጡም ሜዳ ይሆናል::
[5]*የእግዚአብሔርም* ክብር ይገለጣል፤
ሰው ሁሉ በአንድነት ያየዋል፤
የእግዚአብሔር አፍ ይህን ተናግሮአልና::"
[6]ድምፅም፣ "ጩኽ" አለኝ፤
እኔም፣ "ምን ብዬ ልጩኽ?" አልሁ::
"ሰው ሁሉ እንደ ሣር ነው፤
ክብሩም ሁሉ እንደ ሜዳ አበባ ነው::
[7]ሣሩ ይደርቃል፤ አበባውም ይረግፋል፤
የእግዚአብሔር እስትንፋስ ነፍሶበታልና፤
ሕዝቡ በእርግጥ ሣር ነው::
[8]ሣሩ ይደርቃል፤ አበባውም ይረግፋል፤
የአምላካችን ቃል ግን ለዘላለም ጸንቶ ይኖራል::"
[9]አንተ ለጽዮን የምሥራችን የምትነግር፤

39፥3 ዘጸ28፥49
39፥5 ኢሳ38፥4
39፥6 መሳ6፥4፤ 2ነገ24፥13
39፥7 2ነገ24፥15፤ ዳን1፥1-7
39፥8 መሳ10፥15፤ 2ዜና32፥36፤ ኢዮ1፥21፤መዝ39፥9
40፥1 ኢሳ12፥1፤ 49፥13፤51፥3፡12፤ 52፥9፤57፥18፤61፥2፤ 66፥13፤ኤር31፥13፤ ሶፎ3፥14-17፤ ዘካ1፥17፤2ቆሮ1፥3
40፥2 ዘፍ34፥3፤ ዘሌ26፥41፤ኢዮ7፥1፤ ኢሳ35፥4፤41፥11-13፤ 49፥25፤51፥19፤61፥7፤ ኤር16፥18፤17፥18፤ ዘካ9፥12፤ ራእ18፥6
40፥3 ምሳ3፥5-6፤ ኢሳ11፥16፤43፥19፤ ሚል3፥1፤ማቴ3፥3፤ ማር1፥3፤ዮሐ1፥23
40፥4 መዝ26፥12፤ ኢሳ2፥14፤26፥7፤ 45፥2፡13፤49፥11፤ ኤር31፥9
40፥5 ዘፀ16፥7፤ ዘኍ14፥21፤ኢሳ1፥20፤ 52፥10፤58፥14፤ 59፥19፤62፥2፤ ሉቃ2፥30፤3፥4-6
40፥6 ዘፍ6፥3፤ ኢሳ29፥5
40፥7 ዘፀ15፥10፤ ኢዮ8፥12፤41፥21፤ መዝ103፥16፤ ኢሳ15፥6፤ሕዝ22፥21
ምሳ19፥21፤ኢሳ5፥24፤7፥7፡9፤55፥11፤59፥21፤ኤር39፥16፤ማቴ5፥18፤ ያዕ1፥10፤1ጴጥ1፥24-25
40፥9 ኢሳ1፥1፤25፥9፤41፥27፤44፥28፤ 52፥7-10፤61፥1፤ናሆ1፥15፤ሐሥ13፥32፤ሮሜ10፥15፤1ቆሮ15፥1-4

ንጉሥ አካዝን እንዲያገኘው ልኮት ነበር (7፥3)፤ ነቢዩ ናታን ንጉሥ ዳዊትን ከገሠጸበት ሁኔታ (2ሳሙ12፥1፡7) ጋር ይህን ያነጻጽሩ::

39፥5 ***የእግዚአብሔርን ቃል፤*** በ38፥4-6 የተጠቀሰውን የተስፋ ቃል ከዚህ ጋር ያስተያዩ::

39፥6 ***ወደ ባቢሎን ተማርኮ የሚወሰድበት፤*** በ14፥3-4 ላይ ስለ ባቢሎን ምርኮ ቢነገርም፣ ባቢሎን ኢየሩሳሌምን እንደምታሸንፍ ሲነገር ይህ የመጀመሪያው ነው:: ለምርኮው ዋና ምክንያት የሆነው የሕዝቅያስ ልጅ የምናሴ ክፋት ነበር (2ነገ21፥11-15 ይመ):: የ2ነገ20፥17 ማብ ይመ::

39፥7 ***ከዘርህ፤*** እንደ ንጉሥ የአኪን ያሉትን ነው (2ነገ24፥15):: ***ጃንደረባዎች፤*** በዕብራይስጥ ይህ ስም ለቤተ መንግሥት ሹማምንት ከተሰጠበት ከዳን 1፥3-6 ጋር ያነጻጽሩ:: ***በባቢሎን ንጉሥ፤*** ናቡከደነፆር ነው::

39፥8 ***ቃል መልካም ነው፤*** የ2ነገ20፥19 ማብ ይመ:: ***በዘመኔ ሰላምና፤*** 2ነገ22፥20 ይመ:: "ሰላም" የሚለው ቃል የመጨረሻዎቹን 27 ምዕራፎች 3 ቦታ ከፍሎ እያንዳንዱን 9 ምዕራፍ በማድረግ በ48፥22፤ 57፥21 ላይ እንደ አዝማች ተጠቅሶአል::

40፥1-66፥24፤ ነቢዩ ኢሳይያስ ከምዕራፍ 1-35 በይሁዳና በኢየሩሳሌም ላይ ከሚደርሰው ከአሦር ጥቃት በፊት መከላከያ ሊሆን የሚችለውን ነገር በማውሳት ትንቢት የተናገረ ሲሆን፣ ከምዕራፍ 36-39 ደግሞ ስለ አሦር ውድቀት ጽፎአል፤ ባቢሎን ወደፊት ስለ መነሣቷም ማስጠንቀቂያ ሰጥቶአል:: በምዕራፍ 40-66 ላይ የይሁዳ በባቢሎን ተማርኮ መኖር እንደሚያበቃ ተናግሮአል::

40፥1 ***አጽናኑ ... አጽናኑ፤*** "አብዝታችሁ አጽናኑ" ለማለት ተደጋግሞ የተጻፈ ነው:: ለአጽንዖት ሲባል በተደጋጋሚ የተጠቀሰው ይህ ቃል በ51፥9፡17፤ 52፥1፡11፤ 57፥14፤ 62፥10 በዚሁ ዐይነት ተጽፎአል::

40፥2 ***አለዝባችሁ ንገሯት፤*** ይህን ሐረግ የሚተካው የዕብራይስጥ ቃል፣ አሦር ይሁዳን ሊወር ባሰበ ጊዜ ሕዝቡ በእግዚአብሔር እንዲታመን ንጉሡ ሕዝቅያስ፣ "የሚያጽናና" ቃል በተናገረበት በ2ዜና32፥6 ላይ ተጠቅሶአል:: ***በባርነት ያገለገለችበት፤*** በባቢሎን የነበረውን የምርኮ ዘመን አስከፊነት የሚያሳስብ ነው (ከመዝ137፥1-6፤ ኤር1፥1-2፡9፡16-17፡21 ጋር ያነጻጽሩ):: ***የኀጢአቷም ዋጋ ተከፍሎአል፤*** በምርኮ በቆየችበት ዘመን የተቀበለችውን መከራ ጽናት ለማለት ነው (ዘሌ26፥41 ይመ):: ***ዕጥፍ፤*** ሙሉ ወይም በቂ ቅጣት አግኝታለች ማለት ነው፤ በ51፥19፣ "ሁለት ጥፋቶች" ከሚለው ጋር ያነጻጽሩ::

40፥3 ***ድምፅ፤*** በቍ1 የተጠቀሰው መጽናናት እንዴት እንደሚመጣ ቃሉ ሦስት ጊዜ ተጽፎአል (ቍ3፡6፡9):: በዚህ ቍጥር የተጠቀሰውን ድምፅ፣ አዲስ ኪዳን በማቴ3፥3፤ ማር1፥3፤ ሉቃ3፥4፤ ዮሐ1፥23 ተጽፎ ከሚገኘው ከመጥምቁ ዮሐንስ ጋር ያያይዘዋል:: ***መንገድ ... አዘጋጁ፤*** እንቅፋት የሆኑትን ነገሮች ከመንገድ አስወግዱ ማለት ነው (ከ57፥14፤ 62፥10 ጋር ያነጻጽሩ):: ከቍ3-4 ያለው ቃል የተጠቀሰበት ቋንቋ በጥንት የመካከለኛ ምሥራቅ አገሮች ልማድ፣ ንጉሥ አንዱን ስፍራ ከመጐብኘቱ በፊት መልእክተኞች ሁኔታውን ማመቻቸት እንዳለባቸው የሚያመለክት ሐሳብ ነው:: ምሳሌነቱም ጌታ ወደ ኢየሩሳሌም ከመምጣቱ በፊት አውራ ጐዳናው መስተካከል እንዳለበት ያመለክታል:: በማቴ3፥1-8 መጥምቁ ዮሐንስ ለክርስትና መንገዱን ለማዘጋጀት ንስሓ መግባት አስፈላጊ እንደ ሆነ ተናግሮአል:: ***አውራ ጐዳናን ... አስተካክሉ፤*** 11፥16፤ 35፥8 እና ማብ ይመ::

40፥4 ***ወጣ ገባው ምድር ይስተካከል፤*** 26፥7 እና ማብ ይመ::

40፥5 ***ክብር ይገለጣል፤*** እግዚአብሔር እስራኤልን ከባቢሎን ባርነት ነጻ ያወጣል (35፥2 እና ማብ 44፥23 ይመ)፤ አሕዛብም ሁሉ የእስራኤልን ነጻ መውጣት ያያሉ (52፥10፤ ከሉቃ3፥16 ጋር ያነጻጽሩ):: በመጨረሻ ነጻ የሚያወጣው የእግዚአብሔር ክብር በኢየሱስ ክርስቶስ ይታያል (ዮሐ1፥14፤ 11፥4፡40፤ 17፥4፤ ዕብ1፥3 ይመ):: ይልቁንም ተመልሶ ሲመጣ የበለጠ ይገለጣል (ማቴ16፥27፤ 24፥30፤ 25፥31፤ ራእ1፥7)፤ በዳኑትም ሕይወት ይታያል (1ቆሮ10፥31፤ 2ቆሮ3፥18፤ ኤፌ3፥21 ይመ)፤ ኢሳ6፥3 እና ማብ ይመ::

40፥6፡8፤ በከፊል በ1ጴጥ1፥24-25 ላይ ተጠቅሶአል::

40፥6 ***እንደ ሣር፤*** 37፥27 እና ማብ፤ 51፥12 ይመ:: ***ክብሩም ሁሉ እንደ ሜዳ፤*** የአሦርና የባቢሎን ኀይል እንኳ ይጠፋል ለማለት ነው::

40፥8 ***የአምላካችን ቃል ግን ... ጸንቶ ይኖራል፤*** የአሕዛብ ሐሳብና ዕቅድ ግን አይከናወንም (8፥10 እና ማብ ይመ)::

40፥9 ***ለጽዮን የምሥራች፤*** እግዚአብሔር ሕዝቡን ወደ ይሁዳ እንደሚመልስ የተነገረውን ቃል የሚመለከት ነው (ቍ10-11):: ለሕ

ከፍ ወዳለው ተራራ ውጣ፤
አንተ ለኢየሩሳሌም ብሥራት የምትነግር፣[r]
ድምፅህን ከፍ አድርገህ ጩኽ::
ከፍ አድርገው፤ አትፍራ፤
ለይሁዳም ከተሞች፣
"እነሆ፤ አምላካችሁ!" በል::
10 እነሆ፤ ልዑል እግዚአብሔር በኀይል ይመጣል፤
ክንዱ ስለ እርሱ ይገዛል::
እነሆ፤ ዋጋው ከእርሱ ጋር ነው፤
የሚከፍለውም ብድራት አብሮት አለ::
11 መንጋውን እንደ እረኛ ያሰማራል፤
ጠቦቶቹን በክንዱ ይሰበስባል፤
በዕቅፉም ይይዛቸዋል፤
የሚያጠቡትንም በጥንቃቄ ይመራል::

12 ውሆችን በዕፍኙ የሰፈረ፣
ሰማያትን በስንዝሩ የለካ፣
የምድርን ዐፈር በመስፈሪያ ሰብስቦ የያዘ፣
ተራሮችን በሚዛን፣
ኰረብቶችንም በመድሎት የመዘነ ማነው?
13 የእግዚአብሔርን መንፈስ የተረዳ፣
አማካሪውስ ሆኖ ያስተማረው ማነው?
14 ዕውቀት ለማግኘት እግዚአብሔር ማንን
አማከረ?
ትክክለኛውንስ መንገድ ማን አስተማረው?
ዕውቀትን ያስተማረው፣
የማስተዋልንም መንገድ ያሳየው ማን ነበር?
15 እነሆ፤ አሕዛብ በገንቦ ውስጥ እንዳለች ጠብታ
ናቸው፤
በሚዛን ላይ እንዳለ ትቢያ ይቈጠራሉ፤
ደሴቶችንም እንደ ደቃቅ ዐፈር
ይመዝናቸዋል::
16 ሊባኖስ ለመሠዊያ እሳት አትበቃም፤
የእንስሶቿም ቍጥር ለሚቃጠል መሥዋዕት
ያንሳል::
17 አሕዛብ ሁሉ በፊቱ እንደ ኢምንት ናቸው፤
ከምንም የማይቈጠሩ መና ናቸው::
18 እንግዲህ፣ እግዚአብሔርን ከማን ጋር
ታወዳድሩታላችሁ?
ከየትኛውስ ምስል ጋር ታነጻጽሩታላችሁ?
19 የተቀረጸውንማ ምስል ባለጅ ይቀርጸዋል፤
ወርቅ አንጥረኛም በወርቅ ይለብጠዋል፤
የብር ሰንሰለትም ያበጅለታል::
20 እንዲህ ያለውን መባ ማቅረብ የማይችል
ምስኪን ድኻ፣
የማይነቅዝ ዕንጨት ይመርጣል፤
የማይወድቅ ምስልን ለማቆም፣
ታዋቂ ባለሙያ ይፈልጋል::
21 አላወቃችሁምን?
አልሰማችሁምን?
ከጥንት አልተነገራችሁምን?
ምድር ከተመሠረተች ጀምሮ አላስተዋ
ላችሁምን?
22 እርሱ ከምድር ክበብ በላይ በዙፋን ላይ
ይቀመጣል፤
ሕዝቦቿም እንደ አንበጣ ናቸው::
ሰማያትን እንደ ድባብ ይዘረጋቸዋል፤
እንደ መኖሪያ ድንኳንም ይተክላቸዋል::
23 አለቆችን ኢምንት፣
የዚህን ዓለም ገዦች እንዳልነበሩ
ያደርጋቸዋል::
24 ተተክለው ምንም ያህል ሳይቈዩ፣
ተዘርተው ምንም ያህል ሳይሰነብቱ፣
ገና ሥር መስደድ ሳይጀምሩ
አነፈሰባቸው፤ እነርሱም ደረቁ፤
ዐውሎ ነፋስም እንደ ገለባ ጠራርጎ
ወሰዳቸው::

40፥8 መዝ119፥89፤
40፥10 መዝ44፥3፤ ኢሳ9፥6-7፤28፥2፤ 30፥30፤33፥2፤35፥4፤ 59፥20፤ማቴ21፥5፤ ራእ22፥7:12
40፥11 ዘፍ33፥13፤ 48፥15፤ዘኍ11፥12፤ ዘዳ26፥19፤30፥4፤ መዝ28፥9፤ኢሳ49፥10፤ ሚክ5፥4፤ዮሐ10፥11
40፥12 ኢዮ12፥15፤ 38፥5:10:18፤ ምሳ16፥11፤30፥4፤ ዕብ1፥10-12
40፥13 ኢዮ15፥8፤ ኢሳ11፥2፤42፥1፤ ሮሜ11፥34፤1ቆሮ2፥16
40፥14 ኢዮ12፥13፤ 21፥22፤34፥13፤ ኢሳ55፥9፤ቈላ2፥3
40፥15 ዘዳ9፥21፤ መዝ62፥9፤ኢሳ2፥22
40፥16 መዝ50፥9-11፤ኢሳ33፥9፤37፥24፤ ሚክ6፥7፤ዕብ10፥5-9
40፥17 ኢዮ12፥19፤ ኢሳ29፥7፤30፥28፤ 37፥19፤ዳን4፥35
40፥18 ዘፀ8፥10፤ ዘዳ4፥15፤1ሳሙ2፥2፤ ሐሥ17፥29
40፥19 ዘፀ20፥4፤ መዝ115፥4፤ኢሳ2፥20፤ 31፥7፤37፥19፤41፥7፤ 42፥17፤46፥6፤ ኤር2፥8:28፤10፥3:8፤ 16፥19፤ዕን2፥18፤ ዘካ10፥2
40፥20 1ሳሙ5፥3፤ 12፥21፤ኢሳ44፥19
40፥21 ቍ28፤ ዘፍ1፥1፤2ነገ19፥25፤ መዝ19፥1፤50፥6፤ ኢሳ41፥22፤42፥9፤ 44፥8፤48፥3:5:13፤ 51፥13፤ሐሥ14፥17፤ ሮሜ1፥19
40፥22 ዘፍ1፥1፤ 1፥8፤ዘኍ13፥33፤ 2ዜና6፥18፤ 36፥29፤መዝ2፥4፤ኢሳ48፥13
40፥23 ኢዮ12፥18: 19፤ኢሳ34፥12፤ አሞ2፥3
40፥24 2ሳሙ22፥16፤ኢዮ5፥3፤8፥12፤18፥16፤24፥24፤ኢሳ11፥4፤ 41፥16፤41፥2

[r] 9 ወይም፣ ጽዮን ሆይ፤ የምሥራቹን የምታበስሪ፤ ወደ ረጅም ተራራ ላይ ውጪ:: የምሥራቹን የምታበስሪ ኢየሩሳሌም ሆይ

ገዙ ያስባል፤ ከባርነትም ነጻ ያወጣቸዋል (52፥7-10፤ 61፥1):: አዲስ ኪዳን ይህን የምሥራች ወይም ወንጌል ሰፋ በማድረግ ለሕዝቡ ሁሉ በክርስቶስ በኩል የሚገኘው ድነት ታላቅ ብሥራት እንደ ሆነ ያመለክታል (1ቆሮ15፥1-4):: *እነሆ፣ አምላካችሁ፤* ጌታ ወደ ኢየሩ ሳሌም ይመለሳል:: እነዚህ ቃሎች ከምርኮ መመለስን (52፥7-9)፣ የክርስቶስን የመጀመሪያ ምጽአት (ማቴ21፥5)፣ ደግም ምጽአቱን (62፥11፤ ራእ 22፥12) ያመለክታሉ፤ 35፥4 እና ማብ ይመ::

40፥10 *ክንዱ ... ይገዛል፤* ከ51፥9፤59፥16 ጋር ያነጻጽሩ፤ ብርታትና ጥንቃቄ የባሕርዩ ነው (ቍ11):: *ዋጋው ... የሚከፍለውም ብድራት፤* በቍ11 የተጠቀሰው መንጋ፣ ሕዝቡን የሚያመለክት ነው (62፥11-12)::

40፥11 *መንጋውን ... ያሰማራል፤* ከኤር31፥10፤ ሕዝ34፥11-16 ጋር ያነጻጽሩ::

40፥12-31፤ የተዘረዘሩት መልስ አዘል ጥያቄዎች፣ ማዳን እንዲሁም ሕዝቡን ማበርታትና መመለስ የሚችለውን እግዚአብሔርን እንዲያምኑ የሚያደርጉ ናቸው::

40፥12 *ውሆችን... የሰፈረ፤* ኢዮ28፥25፤ 38፥8 ይመ:: በኢዮብ 38-41 እግዚአብሔር ታላቅነቱን በገለጠበት ንግግሩ ኢዮብን እንዳስደነቀው ተጽፎአል:: *ሰማያትን ... የለካ፤* 48፥13 ይመ::

40፥13፤ በሮሜ 11፥34፤ 1ቆሮ2፥16፤ ላይ ተጠቅሶአል:: *አማካሪ፤* 9፥6 እና ማብ ይመ::

40፥15 *አሕዛብ 'በገንቦ ውስጥ እንዳለች ጠብታ፤* የቍ6 ማብ ይመ:: *ዐፈር፤* 17፥13 እና ማብ 29፥5 ይመ::

40፥16 *ሊባኖስ፤* የዝግባ ዛፎችን ያመለክታል:: *የእንስሶቿም፤* ከመዝ104፥16-18 ጋር ያነጻጽሩ:: መሥዋዕቶች የቱንም ያህል ቢበዙ፣ ለእግዚአብሔር ታላቅነት የሚያመጡት ምንም ፍትሕ የለም::

40፥17 *ኢምንት ... መና፤* ከሚያሳዩት ጊዜ ያዊ ክብር በቀር ዋጋ የሌላቸውም ማለት ነው (13፥19 እና ማብ ይመ)::

40፥18-20፤ ኢሳይያስ ከማንኛውም ነቢይ ይልቅ፣ ጣዖትን ማምለክ ከንቱ እንደ ሆነ ገልጾአል:: በአሽሙር፣ በፌዝና በቀልድ ጣዖት አምልኮን ያወገዘበት ቃል ከፍተኛ ደረጃ ላይ የደረሰው በ44፥9-20 ነው (41፥7:22-24፤ 42፥17፤ 46፥5-7፤ 48፥5 ይመ)::

40፥18 *እግዚአብሔርን ከማን ጋር ታወዳድሩታላችሁ?* ቍ25፤ 46፥5 ይመ::

40፥19 *ባለጅ ... ወርቅ አንጥረኛም፤* 41፥7፤ 44፥10-12 ይመ:: *ወርቅ ...የብር፤* 2፥20፤ ዕን2፥18-19 እና ማብ ይመ::

40፥20 *ዕንጨት፤* 44፥14-16:19 ይመ:: *የማይወድቅ፤* 41፥7፤ 46፥7 ይመ::

40፥21 *ከጥንት፤* በቀሩት ምዕራፎች የእግዚአብሔር ሥራ እንደ ፈጣሪነቱ በአጽንዖት ተገልጾአል (ከ37፥26፤ 41፥4:26 ጋር ያነጻጽሩ)::

40፥22 *ክበብ፤* ኢዮ22፥14፤ ምሳ8፥27 ይመ:: *ሰማያትን በዙፋን ላይ ይቀመጣል፤* ከ66፥1 ጋር ያነጻጽሩ፤ 37፥16 እና ማብ ይመ:: *እንደ ድባብ ... እንደ ...ድንኳንም፤* 42፥5፤ 44፥24፤ 51፥13፤ መዝ19፥4፤ 104፥2 ይመ::

40፥23 *አለቆችን ... ገዦች እንዳልነበሩ ያደርጋቸዋል፤* ቍ17፤ 2፥22 እና ማብ ይመ፤ ከኤር25፥17-26፤ ዳን2፥21 ጋር ያነጻጽሩ::

40፥24 *ዐውሎ ነፋስም እንደ ገለባ፤* 17፥13 እና ማብ ይመ፤ 41፥15-16 ይመ::

25ቅዱሱ፣ "ከማን ጋር ታወዳድሩኛላችሁ?
የሚስተካከለኝስ ማን አለ?" ይላል።
26ዐይናችሁን አንሡ፤ ወደ ሰማይ ተመልከቱ፤
እነዚህን ሁሉ የፈጠረ ማን ነው?
የከዋክብትን ሰራዊት አንድ በአንድ
የሚያወጣቸው፣
በየስማቸው የሚጠራቸው እርሱ ነው።
ከኀይሉ ታላቅነትና ከችሎታው ብርታት
የተነሣ፣
አንዳቸውም አይጠፉም።

27ያዕቆብ ሆይ፤ ለምን እንዲህ ትላለህ?
እስራኤል ሆይ፤ ለምን እንዲህ ትናገራለህ?
"መንገዴ *ከእግዚአብሔር* ተሰውራለች፤
ፍርዴም በአምላኬ ቸል ተብላለች"
ለምን ትላለህ?
28አታውቅምን?
አልሰማህምን?
እግዚአብሔር የዘላለም ስምላክ፣
የምድር ዳርቻ ፈጣሪ ነው።
አይደክምም፤ አይታክትም፤
ማስተዋሉም በማንም አይመረመርም።
29ለደከመው ብርታት ይሰጣል፤
ለዛለው ጒልበት ይጨምራል።
30ወጣቶች እንኳ ይደክማሉ፤ ይታክታሉም፤
ጐበዛዝትም ተሰናክለው ይወድቃሉ።
31*እግዚአብሔርን* ተስፋ የሚያደርጉ ግን፣
ኀይላቸውን ያድሳሉ፤
እንደ ንስር በክንፍ ይወጣሉ፤
ይሮጣሉ፤ አይታክቱም፤
ይሄዳሉ፤ አይደክሙም።

ኢዮ22፥14፤26፥7፤
40፥25 1ሳሙ2፥2፤ 1ዜና16፥25፤ኢሳ1፥4፤ 37፥23
40፥26 ቍ28፤ 2ነገ17፥16፤ነህ9፥6፤ ኢዮ9፥4፤38፥32፤ መዝ89፥11-13፤ ኢሳ34፥16፤42፥5፤ 45፥24፤51፥6፤66፥2፤ ኤፌ1፥19
40፥27 ኢዮ6፥29፤ 27፥2፤ሉቃ18፥7-8
40፥28 ቍ21፡26፤ ዘዳ33፥27፤መዝ90፥2፤ 147፥5፤ኢሳ37፥16፤ 44፥12፤ሮሜ11፥33
40፥29 ዘፍ18፥14፤ መዝ68፥35፤119፥28፤ ኢሳ50፥4፤57፥19፤ ኤር31፥25
40፥30 መዝ20፥8፤ ኢሳ5፥27፤9፥17፤ ኤር6፥11፤9፥21፤
40፥31 ዘፀ19፥4፤ 1ሳሙ2፥4፤2ሳሙ16፥33፤ መዝ37፥9፤40፥1፤ ኢሳ30፥18፤ሉቃ18፥1፤ 2ቆሮ4፥1፡16፤ ዕብ12፥1-3
41፥1 1ሳሙ2፥4፤ መዝ37፥7፤ኢሳ1፥18፤ 11፥11፤34፥1፤48፥16፤ 50፥8፤57፥3፤ዕን2፥20፤ ሶፎ1፥7፤ዘካ2፥13
41፥2 ቍ25፤ 2ሳሙ22፥43፤ ዕዝ1፥2፤መዝ1፥4፤ ኢሳ13፥4፡17፡18፤ 40፥24፤44፥28፤45፥1፡ 8፡13፤48፥14፤ ኤር25፥9፤50፥3፤ 51፥11
41፥3 ዳን8፥4

የእስራኤል ረዳት

41 "ደሴቶች ሆይ፤ በፊቴ ዝም በሉ፤
አሕዛብ ኀይላቸውን ያድሱ፤
ቀርበው ይናገሩ፤
በፍርድም ፊት እንገናኝ።
2"ከምሥራቅ አንዱን ያነሣው፣
በጽድቅም ወደ አገልግሎቱ የጠራው
ማን ነው?[x]
አሕዛብን አሳልፎ ሰጠው፤
ነገሥታትን በፊቱ አስገዛለት
በሰይፉም እንደ ትቢያ አቦነናቸው፤
በቀስቱም በነፋስ እንደ ተበተነ ገለባ
አደረጋቸው።
3አሳደዳቸው ያለ ችግር ዐልፎ ሄደ፤
እግሩም ቀድሞ ባልረገጠው መንገድ ተጓዘ።
4ይህን የሠራና ያደረገ፣
ትውልድን ከጥንት የጠራ ማን ነው?
እኔ *እግዚአብሔር* ከፊተኛው፣
ከኋለኛውም ጋር፤ እኔው ነኝ።"
5ደሴቶች አይተው ፈሩ፤
የምድር ዳርቾች ደነገጡ፤
ቀረቡ፤ ወደ ፊትም መጡ።
6እያንዳንዱ ይረዳዳል፤
ወንድሙንም፣ "አይዞህ" ይለዋል።
7ባለጅ የወርቅ አንጥረኛውን ያበረታታዋል፤
በመዶሻ የሚያሳሳውም፣
በመስፍ ላይ የሚቀጠቅጠውን ያንቃቃዋል፤

ዘፍ1፥1፤ዘዳ32፥39፤ኢሳ43፥7፤44፥6፤46፥10፤ 48፥12፤ራእ1፥8፡17
41፥5 ዘዳ30፥4፤ኢሳ11፥11፡12፤ሕዝ26፥17-18 41፥6 ኢሱ1፥6
41፥7 1ሳሙ5፥3፤ኢሳ40፥19፤44፥13፤46፥7፤ኤር10፥3-5

[x]2 *ወይም በእያንዳንዱ እርምጃ ድል የሚያጋጥመው*

40፥25፤ ቍ18 ይመ። አንዳንድ ተጠራጣሪ እስራኤላውያን አምላካቸውን እግዚአብሔርን ከማረኳቸው ባቢሎናውያን አማልክት ጋር አወዳድረው፣ እንደ ተሸናፊ አድርገው ሳይቈጥሩት አልቀረም። *ቅዱሱ፤* 1፥4 እና ማብ ይመ።

40፥26 *ፈጠረ፤* ቍ21-22 እና ማብ ይመ። *የሚያወጣቸው፤* ይህ አባባል በዕብራይስጥ በኢዮ38፥32 የተጠቀሱትን ከዋክብት በሥርዐት የሚያስወጣና የሚያስገባ የሚለውን ሐሳብ የያዘ ነው። *የከዋክብትን ሰራዊት፤* በሕዝቡ ይመለኩ ነበር (47፥13፤ ኤር19፥13 ይመ)። *በየስማቸው፤* መዝ147፥4 ይመ። *አንዳቸውም አይጠፉም፤* 34፥16 እና ማብ ይመ።

40፥27-31፤ በብዙዎቹ የውዳሴ መዝሙሮች ላይ እንደሚታየው፣ ኢሳይያስ የእግዚአብሔርን ክብርና ግርማ አብዝቶ ከገለጸ በኋላ (ቍ12-26) ደግሞ አሁን መልካምነቱን በአጽንዖት ይናገራል። የተጨነቀው ሕዝቡ እንዲህ ያለው አምላክ ሥራውን እንዲሠራ በእምነት ቢጠብቀው ነጻ ሊያወጣውና ሊመልሰው ችሎታው አለው። ሕዝቡ በእርሱ መታመንና ከእርሱም ዘንድ ኀይል ማግኘት አለባቸው።

40፥27 *መንገዴ፤* ሁኔታን የሚያመለክት ነው። *ተሰውራለች ... ፍርዴን ቸላ ብሎአል፤* ከ49፥14፤ 54፥8 ጋር ያነጻጽሩ።

40፥28 *የዘላለም አምላክ፤* 9፥6 ይመ። *ፈጣሪ፤* ቍ21-22 እና ማብ ይመ። *የምድር ዳርቻ፤* 11፥12 እና ማብ ይመ። ከ5፥26፤ 41፥9፤ 43፥6 ጋር ያነጻጽሩ። *አይደክምም፤* ከ44፥12 ጋር ያስተያዩ።

40፥30 *ይደክማሉ ... ተሰናክለው ይወድቃሉ፤* የ5፥27 ማብ ይመ።

40፥31 *ተስፋ የሚያደርጉ፤* መታመን ወይም መጠበቅ ማለት ነው (5፥2፤ 49፥23 ይመ)። *ያድሳሉ፤* ይለውጣሉ ማለት ነው። ድካማቸው በእግዚአብሔር ኀይል ይለወጣል (ቍ29)። የዚህ ቃል ግሥ በዕብራይስጥ ቋንቋ ልብስ መቀየር እንደ ማለት ነው (ዘፍ35፥2፤ መሳ14፥12)፤ ስለዚህ ውበትንና ጥንካሬን ያመለክታል (ኢሳ52፥1)። ሐዋርያው ጳውሎስ አማኞች ክርስቶስን መልበስ ይገባቸዋል በማለት ያስተምራል (ሮሜ13፥14 ይመ፤ ከኤፌ4፥24፤ ቈላ3፥10 ጋር ያነጻጽሩ)። *ንስር፤* በብርታቱና (መዝ103፥5) በፍጥነቱ (ኤር4፥13፤ 48፥40) ይታወቃል።

41፥1፡5 *ደሴቶች፤* ወይም የባሕር ጠረፎች ማለት ነው (11፥11 እና ማብ ይመ)።

41፥1 *ኀይላቸውን ያድሱ፤* 40፥31 ይመ። አሕዛብና አማልክታቸው የእስራኤል አምላክ ያለውን ኀይል እነርሱም እንዲያሳዩ ሲጠየቁ ነው (ቍ21-24 ይመ)።

41፥2 *ከምሥራቅ አንዱን፤* ባቢሎንን በ539 ዓ.ቅ.ክ ላይ (13፥17 እና ማብ ይመ) ያሸነፈውንና አይሁድ ወደ ኢየሩሳሌም እንዲመለሱ ትእዛዝ የሰጠውን (ዕዝ1፥1-4፤ 6፥3-5) የፋርስ ንጉሥ ታላቁን ቂሮስን ነው (ከ559-530 ዓ.ቅ.ክ)። ቂሮስ በቍ 25፤ 44፥28-45፥5፡13፤ 46፥11 ተጠቅሶአል። *በጽድቅም ... የጠራው፤* በ42፥6 ላይ እንደ ተጠቀሰው የጌታ አገልጋይ ቂሮስም የእግዚአብሔርን ዐላማ የሚፈጽምበትን የጽድቅ ሥራ እንዲሠራ ተመርጦአል። *ነገሥታትን ... አስገዛለት፤* በትንሹ እስያ የሊድያ ንጉሥ እንደ ነበረው እንደ ክሮሰስ ዐይነቶቹን ለማለት ነው። *እንደ ተበተነ ገለባ፤* 17፥13 እና ማብ ይመ። *በቀስቱም፤* የፋርስ ሰዎች በቀስተኝነት እጅግ የታወቁ ነበሩ።

41፥4 *ከጥንት፤* 40፥21 እና ማብ ይመ። *ከፊተኛው፣ ከኋለኛውም፤* እግዚአብሔር ከፊተኞቹ ትውልዶች ጋር አብሮ እንደ ነበረ ሁሉ፣ ከኋለኞችም ጋር እንዲሁ አብሮ ይሆናል። እግዚአብሔር በታሪክና በመንግሥታት ሁሉ ላይ የዘላለም ጌታ ነው (ዕብ13፥8፤ ራእ1፥8፡17፤ 2፥8፤ 21፥6፤ 22፥13 ይመ)።

41፥5-7፤ ቂሮስ በ546 ዓ.ቅ.ክ ላይ ዋና ተቃዋሚው የሆነውን የሊድያን ንጉሥ ክሮስስን አሸንፎ በድል አድራጊነት ወደ እስያ ምዕራብ ጠረፍ ግዛት ገባ። የጠላቶቹ ከንቱ ትብብር በአሸሙርና በፌዝ አገላለጽ ቀርቦአል (ከ40፥19-20 ጋር ያነጻጽሩ)።

41፥5 *የምድር ዳርቾች፤* 11፥12 እና ማብ ይመ።

41፥6 *አይዞህ፤* 35፥4 እና ማብ ይመ።

41፥7 *መዶሻ፤* ከ44፥12 ጋር ያነጻጽሩ። *እንዳይወድቅም፤* 40፥18-20 እና ማብ ይመ።

ስለ ብየዳም ሥራው፣ “መልካም ነው” ይለዋል፤
የጣዖቱ ምስል እንዳይወድቅም በምስማር
ያጣብቀዋል።

8“አንተ ግን፣ ባሪያዬ እስራኤል፣
የመረጥሁ ያዕቆብ፣
የወዳጄ የአብርሃም ዘር ሆይ፤
9ከምድር ዳርቻ ያመጣሁህ፣
ከአጥናፍም የጠራሁህ፣
‘አንተ ባሪያዬ ነህ’ ያልሁህ፤
መረጥሁህ እንጂ፤ አልጣልሁህም።
10እኔ ከአንተ ጋር ነኝና አትፍራ፤
አምላክህ ነኝና አትደንግጥ።
አበረታሃለሁ፤ እረዳሃለሁ፤
በጽድቄም ቀኝ እጄ ደግፌ እይዝሃለሁ።
11“እነሆ፤ የተቈጡህ ሁሉ፣
እጅግ ያፍራሉ፤ ይዋረዳሉም፤
የሚቋቋሙህ፣
እንዳልነበሩ ይሆናሉ፤ ይጠፋሉም።
12ጠላቶችህን ብትፈልጋቸው እንኳ፣
አታገኛቸውም፤
የሚዋጉህም፣
እንዳልነበሩ ይሆናሉ።
13እኔ እግዚአብሔር አምላክህ
‘አትፍራ፤
እረዳሃለሁ’
ብዬ ቀኝ እጅህን እይዛለሁና።
14አንት ትል ያዕቆብ፣
ታናሽ እስራኤል ሆይ፤
‘አትፍራ እኔ እረዳሃለሁ’ ”
ይላል እግዚአብሔር፤
የሚቤዥህ
የእስራኤል ቅዱስ ነው።

15“እነሆ፣ አዲስ
የተሳለና ብዙ ጥርስ ያለው ማሄጃ አደርግሃለሁ፤
ተራሮችን ታሄዳለህ፤ ታደቃቸዋለህ፤
ኰረብቶችንም ገለባ ታደርጋቸዋለህ።
16ታበጥራቸዋለህ፤ ነፋስ ጠርጎ ይወስዳቸዋል፤
ዐውሎ ነፋስም ይበትናቸዋል።
አንተ ግን በእግዚአብሔር ደስ ይልሃል፤
በእስራኤል ቅዱስ ሞገስ ታገኛለህ።
17“ድኾችና ችግረኞች ውሃ ይፈልጋሉ፤
ዳሩ ግን ምንም አያገኙም፤
ጒሮሮአቸው በውሃ ጥም ደርቆአል።
ነገር ግን እኔ እግዚአብሔር እመልስላቸዋለሁ፤
እኔ የእስራኤል አምላክ አልተዋቸውም።
18በተራቈቱ ኰረብቶች ላይ ወንዞችን፣
በሸለቆዎች ውስጥ ምንጮች አፈልቃለሁ።
ምድረ በዳውን የውሃ ኵሬ፣
የተጠማውን ምድር የውሃ ምንጭ አደርጋለሁ።
19በምድረ በዳ፣
ዝግባን፣ ግራርን፣ ባርሰነትንና ወይራን
አበቅላለሁ፤
በበረሃ፣
ጥድን፣ አስታንና ሸውሸዌን በአንድነት
እተክላለሁ።
20ስለዚህ ሰዎች ያያሉ፤ ያውቃሉ፤
የእግዚአብሔር እጅ ይህን እንዳደረገ፣
የእስራኤል ቅዱስ እንደ ፈጠረው፣
በአንድነት ይገነዘባሉ፤ ያስተውላሉም።

41፥4 ቍ9:26፤
41፥8 2ዜና20፥7፤ መዝ136፥22፤ ኢሳ14፥1፤27፥11፤ 29፥22፤51፥2፤63፥16፤ ያዕ2፥23
41፥9 ቍ4፤ ዘዳ7፥6፤ኢሳ11፥12፤ 20፥3፤37፥16
41፥10 ቍ13-14፤ ዘፍ15፥1፤ዘፀ3፥20፤ ዘዳ3፥22፤ኢያ1፥9፤ ኢዮ40፥14፤ መዝ18፥35፤68፥35፤ 119፥28:117፤ ኢሳ43፥2:5፤44፥2፤ 49፥8፤50፥7:9፤ ኤር30፥10፤46፥27-28፤ ሮሜ8፥31
41፥11 ዘፀ23፥22፤ ኢሳ17፥12፤29፥8:22፤ 45፥24፤54፥17፤ ኤር2፥3
41፥12 ኢዮ7፥8፤ መዝ37፥35-36፤ ኢሳ17፥14፤29፥20፤ 34፥12
41፥13 ቍ10፤ መዝ73፥23፤ኢሳ42፥6፤ 45፥1፤51፥18
41፥14 ቍ10:16: 20፤ዘፍ15፥1፤ ዘፀ15፥13፤ኢዮ4፥19፤ 19፥25፤መዝ22፥6፤ ኢሳ1፥4:27
41፥15 ቍ2፤ ዘፀ19፥18፤ኢዮ41፥30፤ መዝ107፥33፤ ኢሳ10፥5፤21፥10፤ ኤር9፥10፤ሕዝ33፥28
41፥16 ቍ14፤ ኢሳ25፥9፤40፥24፤ 45፥25፤ 60፥19፤ ኤር15፥7፤51፥2፤ ዳን2፥35፤ማር1፥24
መዝ27፥9፤ኢሳ30፥19፤ 35፥7፤43፥20 41፥18 2ነገ3፥17፤ኢዮ38፥26፤ ኢሳ30፥25፤35፥7፤43፥19 41፥19 ዘፀ25፥5:10፤ኢሳ35፥1፤37፥24፤ 44፥14፤51፥3፤60፥13 41፥20 ቍ14፤ዘፀ6፥7፤ዕዝ7፥6፤ 8፥31፤ ኢሳ4፥5፤ 29፥24፤43፥3:14፤50፥2፤51፥1:9፤59፥1፤66፥14፤ኤር32፥17

41፥8-9 *ባሪያዬ፤* አንዳንድ ጊዜ የእስራኤልን ሕዝብ፣ በሌላ ጊዜ ደግሞ አንድን ግለሰብ ለማመልከት ከምዕራፍ 41-53 ባሉት ክፍሎች ላይ የሚጠቀስ ዋና ቃል ነው። በእነዚህ ምንባቦች ቃሉ በእግዚአብሔር መንግሥት አስተዳደር ውስጥ ልዩ ሥልጣን የተሰጠውን ሰው ያመለክታል ለምሳሌ፣ “ባሪያዎቹ ነቢያት” (2ነገ17፥13፤ ኤር7፥25)፤ የ42፥1 ማብ ይመ። 20፥3፤ 22፥20፤ 42፥1:19፤ 43፥10፤ 44፥1-2:21፤ 45፥4፤ 49፥3:5-7፤ 50፥10፤ 52፥13፤ 53፥11 ይመ።

41፥8 *ግን፤* ከቍ5-7 ላይ የተጠቀሱትን አሕዛብ የሚያነጻጽር ቃል ነው፤ እስራኤል መፍራት አይገባትም (ቍ10)። *የወዳጄ፤* ዘፍ18፤ 2ዜና20፥7፤ ያዕ2፥23 ይመ። አንዳንዶች፣ “ወዳጄ” የሚለውና “የመረጥሁህ” የሚለው የእስራኤልን ዘር በሙሉ የሚያመለክት ነው ይላሉ።

41፥9 *ከምድር ዳርቻ፤* ቍ5 ይመ፤ ምናልባትም ግብፅንና መስጴጦምያን የሚያመለክት ሳይሆን አይቀርም (ዘፍ11፥31፤ 12፥1፤ 15፥7፤ መዝ114፥1-2፤ ኤር31፥32 ይመ)።

41፥10 *አትፍራ ... አትደንግጥ፤* ቍ13-14፤ 43፥1:5 ይመ። 35፥4 እና ማብ ይመ። *አበረታሃለሁ፣ እረዳሃለሁ፤* ለእግዚአብሔር ሥራ እንደ ተጠራ ሰው ማለት ነው (ቍ9:15-16 ይመ)። ቍ14፤ 40፥29፤ 44፥2፤ 49፥8 ይመ። *ቀኝ እጄ፤* የኀይልና የማዳን እጅ ነው (ዘፀ15፥6:12፤ መዝ20፥6፤ 48፥10፤ 89፥13፤ 98፥1 ይመ)።

41፥11 *ያፍራሉ፤ ይዋረዳሉም፤* ከ45፥17፤ 50፥7፤ 54፥4 ጋር ያነጻጽሩ። *እንዳልነበሩ ይሆናሉ፤* ቍ15-16 እና ማብ ይመ።

41፥13 ቀኝ እጅህን እይዛለሁና፤ እንዲበረታቱና እንዳይሰናከሉ ለማድረግ ነው። *አትፍራ፤* ቍ10 እና ማብ ይመ።

41፥14 *ትል፤* በምርኮው ወቅት የነበረውን ሁኔታ ያሳያል (ከኢዮ25፥6 ጋር ያነጻጽሩ)። *የሚቤዥህም፤* ከባቢሎን ምርኮ ነጻ የሚያወጣ ማለት ነው፡፦ የዚህ ቃል የዕብራይስጥ ትርጕም ቤተ ሰብን ከአደጋ የሚጠብቅ ግዴታ ያለበትን ሰው ሲያመለክት፣ እግዚአብሔርም የእስራኤልን ቤት የሚጠብቅ መሆኑን በምሳሌ ያሳያል። እግዚአብሔር ለእስራኤል እንደ አባት (63፥16፤ 64፥8) እና እንደ ባል (54፥5) በመሆን ተዛምዶአል። እንደ ቤዛ ወይም እንደ ቤተ ሰብ ጠባቂና ተንከባካቢ የእስራኤልን ንብረት ይዋጃል (ወደ አገራቸው ሰብስቦ ይመልሳቸዋልና 54፥1-8)፤ ለነጻነታቸው ዋስትና ይሰጣቸዋል (35፥9፤ 43፥1-4፤ 48፥20፤ 52፥11-12)፤ ያስጨነቋቸውን ይበቀልላቸዋል (47፥3፤ 49፥25-26፤ 64፥4)፤ ለወደፊቱም ደኅንነታቸውን ያረጋግጥላቸዋል (61፥8-9)። የሩት 2፥20 ማብ ይመ። *የእስራኤል ቅዱስ፤* ቍ16:20 ይመ። 1፥4 እና ማብ ይመ። በ43፥14፤ 47፥4፤ 48፥17፤ 49፥7፤ 54፥5 “የሚቤዣችሁ” ተብሎ ተጠቅሶአል።

41፥15 *ማሄጃ፤* ከ28፥27፤ ሚክ4፥13፤ ዕን3፥12 ጋር ያነጻጽሩ። *ተራሮችን ... ኰረብቶችንም፤* ምናልባት አሕዛብን ሊያመለክት ይችላል፤ 2፥14 ይመ። *ገለባ ታደርጋቸዋለህ፤* ቍ2፤ 17፥13 እና ማብ፤ 29፥5-6 ይመ።

41፥16 *ታበጥራቸዋለህ፤* ፍርድን የሚመለከት ዘይቤያዊ አገላለጽ ነው፤ በኤር51፥2 ላይም ተጠቅሶአል። *ደስ ይልሃል፤* ከ25፥9፤35፥10፤51፥11 ጋር ያነጻጽሩ።

41፥17 *ድኾችና ችግረኞች፤* በምርኮ ያሉትን ወይም ወደ አገራቸው ለመመለስ በመንገድ ላይ ያሉትን እስራኤላውያን የሚያመለክት ነው (ከቍ14፤ 32፥7 ጋር ያነጻጽሩ)። *እመልስላቸዋለሁ፤* 30፥19 እና ማብ ይመ።

41፥18 *በተራቈቱ ኰረብቶች ላይ ወንዞችን፤* 30፥25 እና ማብ ይመ። *ምድረ በዳውን የውሃ ኵሬ ...የውሃ ምንጭ፤* 32፥2፤ 35፥6-7 እና ማብ ይመ።

41፥19፤ እነዚህ ዛፎች ለምድረ በዳው ውበትን ያላብሱታል (ከ35፥1-2 ጋር ያነጻጽሩ)። ብዙዎቹ በ60፥13 ላይ የእግዚአብሔርን ማደሪያ ለማስጌጥ ጥቅም ላይ እንደ ዋሉ ተጠቅሶአል። የግራር ዕንጨት በማደሪያው ድንኳን ውስጥ ለአገልግሎት ውሏል (ዘፀ 25፥5:10:13) የጥድ ዛፍና ባርሰነት በ55፥13 የተጠቀሰውን እሾኽና ኵርንችት የሚተኩ ይሆናሉ።

41፥20 *እንደ ፈጠረው፤* እነዚህ የተጠቀሱት ፍሬያማ ሁኔታዎች እግዚአብሔር ለሕዝቡ ሲል አዲስ ከፈጠረው አዲስ

21 “ሙግታችሁን ይዛችሁ ቅረቡ” ይላል
 እግዚአብሔር፤
 “ማስረጃችሁን አምጡ” ይላል የያዕቆብ
 ንጉሥ።
22 “የሚሆነውን እንዲነግሩን፣
 ጣዖቶቻችሁን አምጡ፤
እንድንገነዘብ፣
 ፍጻሜአቸውን እንድናውቅ፣
የቀደሙት ነገሮች ምን እንደ ነበሩ ንገሩን፤
 ስለሚመጡትም ነገሮች ግለጹልን።
23 እናንት አማልክት መሆናችሁን እናውቅ
 ዘንድ፣
 ወደ ፊት ስለሚሆነው ንገሩን፤
እንድንደነግጥ፣ በፍርሀት እንድንዋጥ፣
 መልካምም ሆነ ክፉ፣ አንድ ነገር አድርጉ።
24 እነሆ፤ እናንት ከምንም የማትቈጠሩ ናችሁ፤
 ሥራችሁ ፈጽሞ ዋጋ ቢስ ነው፤
 የመረጣችሁም አስጸያፊ ነው።
25 “አንዱን ከሰሜን አስነሣሁት፤ እርሱም
 ይመጣል፤
 ከፀሐይ መውጫ የሚመጣው፣ ስሜን
 የሚጠራ ነው፤
ሸክላ ሠሪ ዐፈር እንደሚረግጥ፣
 አለቆችን እንዲሁ እንደ ጭቃ ይረግጣል።
26 እኛ እናውቅ ዘንድ ይህን ከመጀመሪያው
 የተናገረ፣
 ‘እርሱ ትክክል ነው’ እንልም ዘንድ ቀድሞ
 የተናገረ ማነው?
ማንም አልተናገረም፤
 ቀደም ብሎ የተናገረ የለም፤
 ቃላችሁንም የሰማ የለም።

27 በመጀመሪያ፣ ‘እነሆ፤ ተመልከቷቸው!’
 ብዬ ለጽዮን የተናገርሁ እኔ ነበርሁ፤
ለኢየሩሳሌምም
 የምሥራች ነጋሪን ሰጥቻለሁ።
28 ተመለከትሁ ማንም አልነበረም፤
 ከመካከላቸው አማካሪ የለም፤
 ስጠይቅም መልስ የሚሰጥ የለም።
29 እነሆ፤ ሁሉም ከንቱ ናቸው፤
 ሥራቸውም መና ነው፤
 ምስሎቻቸውም ባዶ ነፋስ ናቸው።

የእግዚአብሔር አገልጋይ

42 “ደግፌ የያዝሁት አገልጋዬ፣
 በእርሱም ደስ የሚለኝ ምርጤ
 ይህ ነው፤
መንፈሴን በእርሱ ላይ አደርጋለሁ፤
 ለአሕዛብም ፍትሕን ያመጣል።
2 አይጮኽም፣ ቃሉን ከፍ አያደርግም፤
 ድምፁን በመንገድ ላይ በኀይል አያሰማም።
3 የተቀጠቀጠ ሸምበቆ አይሰብርም፤
 የሚጤስም የጧፍ ክር አያጠፋም፤
 ፍትሕን በታማኝነት ያመጣል።
4 ፍትሕን በምድር እስኪያመጣ ድረስ፣
 አይደክምም፤ ተስፋም አይቈርጥም፤
 ደሴቶች በሕጉ ይታመናሉ።”
5 ሰማያትን የፈጠረ፣ የዘረጋቸውም፣
 ምድርንና በውስጧ ያሉትን ሁሉ ያበጀ፣
ለሕዝቧ እስትንፋስን፣
 ለሚኖሩባትም ሕይወትን የሚሰጥ፣

41፥21 ቍ1፤ ኢሳ43፥15፤44፥6
41፥22 ቍ26፤ ኢሳ42፥9፤43፥9፡18፡19፡26፤44፥7፤45፥21፤46፥9፡10፤48፥3፡6፡14፤65፥17፤ዮሐ13፥19
41፥23 2ነገ19፥26፤ ኢሳ45፥3፤ኤር10፥5
41፥24 1ሳሙ12፥21፤ መዝ109፥7፤ኢሳ1፥13፤37፥19፤48፥8፤ ኤር8፥19፤10፥5፡8፡15፤ 1ቆሮ8፥4
41፥25 ቍ2፤ 2ሳሙ22፥43፤ዕዝ1፥2፤ ኢሳ5፥5፤ኤር50፥9፡41፤ 51፥48፤ናሆ3፥14
41፥26 ቍ4፡22፤ 1ነገ18፥26፤ኢሳ52፥6፤ ዕን2፥18-19
41፥27 ኢሳ40፥9፤ 48፥3፡16
41፥28 1ነገ18፥26፤ መዝ22፥11፤ ኢሳ40፥13-14፤ 50፥2፡59፥16፤63፥5፤ 64፥7፤65፥12፤66፥4፤ ኤር25፥4፤ሕዝ22፥30
41፥29 1ሳሙ12፥21፤ ኢሳ37፥19፤ኤር5፥13
42፥1 ዘፍ49፥10፤ ኢሳ9፥7፤11፥2፤14፥1፤ 20፥3፤44፥3፤ ማቴ3፥16-17፤ 20፥28፤ሉቃ9፥35፤ 23፥35፤ዮሐ3፥34፤ 1ጴጥ2፥4፡6
42፥2 ምሳ8፥1-2
42፥3 ኢዮ13፥25፤ 30፥24፤መዝ72፥2፤ 96፥13፤ኢሳ36፥6
42፥4 ቍ21፤ ዘፍ49፥10፤ዘፀ34፥29፤ኢሳ2፥4፤11፥11፤51፥4፤ማቴ12፥18-21
42፥5 ዘፍ1፥1፡6፤2፥7፤መዝ24፥2፤102፥25፤ኢሳ48፥13፤ሐሥ17፥24፡25

ፍጥረት ከፊሉ ናቸው (48፥7፤ 57፥19፤ 65፥17-18 ይመ)።

41፥21-22፤ እግዚአብሔር አሕዛብን ከነጣዖቶቻቸው ለፍርድ እንደሚያቀርባቸው ያመለክታል።

41፥22 የቀደሙት ነገሮች፤ ቀደም ብለው የተነገሩትንና የተፈጸሙትን ለማለት ነው(42፥9፤ 43፥9፡18፤ 46፥9፤ 48፥3 ይመ)።

41፥23 *መልካምም ሆነ ክፉ፣ አንድ ነገር አድርጉ፤* የ40፥18-20 ማብ ይመ።

41፥24 *ከምንም የማትቈጠሩ ናችሁ ... ዋጋ ቢስ ነው፤* እንደሚያመልኳቸው እንደ አሕዛብ እነርሱም እንዲሁ ናቸው፤ 40፥17፤ 44፥9፤ ሆሴ9፥10 ይመ። *አስጸያፊ፤* ጣዖት አምላኪዎችን እንደሚያገቡ ሰዎች ማለት ነው (ሚል2፥11 ይመ)።

41፥25 *አስነሣሁት፤* ቍ2 እና ማብ ይመ። *ከሰሜን፤* ቂሮስ የተነሣው ከምሥራቅ ነው (ቍ2)፤ ነገር ግን በቀደመው የግዛት ዘመኑ ከባቢሎን በስተ ሰሜን ያሉትን አገሮች ገዝቶ ነበር። እንደ መካከለኛው ምሥራቅ ጸሓፊዎች አመለካከት ወረራዎች በአብዛኛው የተነሡት ከሰሜን ነበር (14፥31፤ ኤር1፥14፤ 6፥1፡22፤ 10፥22፤ 46፥20፤ 50፥3፡9፡41፤ 51፥48 ይመ)። *ስሜን የሚጠራ፤* ቂሮስ ዐዋጁን ሲያውጅ የእግዚአብሔርን ስም ጠርቶ ነበር (ዕዝ1፥2)፤ ይሁን እንጂ እግዚአብሔርን አያውቅም (45፥4-5 ይመ)። *ሸክላ ... እንደ ጭቃ ይረግጣል፤* በ10፥6 ስለ አሦር ከተነገረው ጋር ይመሳሰላል፤ ከናሆ3፥14፤ ሚክ7፥10 ጋር ያነጻጽሩ።

41፥26 *ከመጀመሪያው፤* እነዚህ ሁሉ ሁኔታዎች ከመጀመራቸው በፊት ለማለት ነው (ከቍ4 ጋር ያነጻጽሩ)። *ቃላችሁንም፤* ጣዖቶችንና ወይም የሚያመልኳቸውን ማለት ነው።

41፥27 *እነሆ፤ ተመልከቷቸው፤* ከባቢሎን ነጻ ስለ መውጣት የተነገረ ቃል ነው። *የምሥራች ነጋሪን፤* ኢሳይያስን ነው፤ 40፥9፤ 52፥7 እና ማብ ይመ።

41፥28 *መልስ የሚሰጥ የለም፤* 46፥7 ይመ።

41፥29 *ሥራቸውም መና ነው፤* ቍ24 ይመ።

42፥1-4፤ በከፊል በማቴ12፥18-21 ክርስቶስን በማስመልከት ተጠቅሶአል። አገልጋይ የተባለው መሲሑ መሆኑን የሚያመለክቱ፣ “አራት የአገልጋይ መዝሙሮች” አሉ። እነርሱም 42፥1-4 (ወይም 42፥1-7 ወይም 42፥1-9)፤ 49፥1-6 (ወይም 49፥1-7 ወይም 49፥1-13)፤ 50፥4-9 (ወይም50፥4-11)፤ 52፥13-53፡12 ናቸው። አገልጋይ በ49፥3 ላይ እንደ ተጠቀሰው፣ “እስራኤል” ነው። የእስራኤል መንግሥት የካህናት መንግሥት ነው (ዘፀ19፥6)፤ ይሁን እንጂ መሲሑ የዓለምን ሁሉ ኀጢአት የሚያስወግድ ሊቀ ካህናት ነው (53፥4-12)። በምዕራፍ 41 ላይ ቂሮስ እስራኤልን ከባቢሎን ነጻ እንደሚያወጣ ተጠቅሶአል፤ አገልጋዩ ግን ዓለምን ከኀጢአት ባርነት ነጻ የሚያወጣው ነው (ቍ7 ይመ)።

42፥1 *አገልጋዬ፤* 41፥8-9 እና ማብ ይመ፤ ዘካ3፥8 ይመ። ጥንት በመካከለኛው ምሥራቅ መንግሥታዊ አገላለጽ፣ “አገልጋይ” ሲባል፣ “ታማኝ መልእክተኛ” ወይም “አስተማማኝ ወኪል” በሚል ሊተረጐም ይችላል። *ደስ የሚለኝ፤* ከሉቃ3፥22 ጋር ያነጻጽሩ። *ምርጤ፤* 41፥8-9 እና ማብ ይመ። *መንፈሴን በእርሱ ላይ፤* በ11፥2 ላይ እንደ ተጠቀሰው፣ “ቍጥቋጥ” ማለት ነው (የዚያኑ ማብ ይመ)፤ ከ61፥1 ጋር ያነጻጽሩ። *ፍትሕን፤* ጽድቅ የሰፈነበት የዓለም ሥርዐት ነው (ቍ4 ይመ)፤ 9፥7 እና ማብ ይመ፤ 11፥4 እና ማብ ይመ።

42፥2 *አይጮኽም፤ ቃሉን ከፍ አያደርግም፤* ሰላምን ያመጣል ማለት ነው (9፥6 ይመ)።

42፥3 *የተቀጠቀጠ ሸምበቆ፤* ደካማ የሆነ ማለት ነው (መዝ72፥2፡4 ይመ)። አገልጋይ የተሰበሩትን ሰዎች ሕይወት ይጠግናል።

42፥4 *ፍትሕን፤* ፍጹም የሆነ ሕግና ሥርዐት ያሰፍናል ማለት ነው (ቍ1 እና ማብ ይመ)። *አይደክምም፤* ከ40፥28 ጋር ያነጻጽሩ። *ደሴቶች፤* የ11፥11 ማብ ይመ። *በሕጉ ይታመናሉ፤* በ2፥2-4 ላይ የተመለከቱት አሕዛብ እንደሚያደርጉት ማለት ነው። አገልጋይ አዲሱ ሙሴ ይሆናል (ዘዳ18፥15-18፤ ሐሥ3፥21-23 26 ይመ)።

42፥5 *ሰማያትን የፈጠረ፣ የዘረጋ፤* 40፥22 እና ማብ ይመ። *እስትንፋስን ... ሕይወትን፤* ከ57፥15 ጋር ያነጻጽሩ።

ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
6"እኔ እግዚአብሔር በጽድቅ ጠርቼሃለሁ፤
እጅህንም እይዛለሁ፤
እጠብቅሃለሁ፤
ለሕዝቡ ቃል ኪዳን፣
ለአሕዛብም ብርሃን አደርግሃለሁ።
7የዕውሮችን ዐይን ትከፍታለህ፤
ምርኮኞችን ከእስር ቤት፣
በጨለማ የተቀመጡትንም ከወህኒ ታወጣለህ።

8"እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤ ስሜም ይህ ነው፤
ክብሬን ለሌላ፣
ምስጋናዬንም ለጣዖት አልሰጥም።
9እነሆ፤ የቀድሞው ነገር ተፈጽሞአል፤
እኔም አዲስ ነገር እናገራለሁ፤
ከመብቀሉም በፊት፣
ለእናንተ አስታውቃለሁ።

ለእግዚአብሔር የውዳሴ መዝሙር

10እናንት ወደ ባሕር የምትወርዱ፣ በዚያም
ያላችሁ ሁሉ፣
ደሴቶችና በዚያ የምትኖሩ በሙሉ፣
ለእግዚአብሔር አዲስ መዝሙር፣
ከምድር ዳርቻም ምስጋናውን ዘምሩ።
11ምድረ በዳውና ከተሞቹ ድምፃቸውን ከፍ
ያድርጉ፤
ቄዳር ያለችበት መንደር ደስ ይበለው፤
የሴላ ሕዝቦች በደስታ ይዘምሩ፤
ከተራሮችም ራስ ላይ ይጮኹ።
12ክብር ለእግዚአብሔር ይስጡ፤
ምስጋናውንም በደሴቶች ያውጁ።
13እግዚአብሔር እንደ ኀያል ሰው ይዘምታል፤
እንደ ተዋጊ በወኔ ይነሣል፤
የቀረርቶ ጩኸት ያሰማል፤
ጠላቶቹንም ድል ያደርጋል።
14"ለረጅም ጊዜ ዝም አልሁ፤
ጸጥ አልሁ፤ ራሴንም ገታሁ፤
አሁን ግን ምጥ እንደ ያዛት ሴት፣
እጮኻለሁ፤ ቁና ቁና እቃትታለሁ፤
እተነፍሳለሁ።
15ተራራውንና ኰረብታውን አፈርሳለሁ፤
ዕፀዋቱን ሁሉ አደርቃለሁ፤
ወንዙንም ደሴት አደርጋለሁ፤
ኵሬውን አደርቃለሁ።
16ዕውሮችን በማያውቁት መንገድ እመራቸዋለሁ፤
ባልተለመደ ጐዳና እወስዳቸዋለሁ።
ጨለማውን በፊታቸው ብርሃን አደርጋለሁ፤
ጐርባጣውን ስፍራ አስተካክላለሁ።
ይህን አደርጋለሁ፤
አልተዋቸውም።
17በጣዖት የሚታመኑ ግን፣
ምስሎችን፣ 'አምላኮቻችን ናችሁ' የሚሉ፣
ወደ ኋላቸው ይመለሳሉ፤ ፈጽመው ይዋረዳሉም።

ዕውሯና ደንቈሮዋ እስራኤል

18"እናንት ደንቈሮዎች ስሙ፤
እናንት ዕውሮች እዩ፤ ተመልከቱም።
19አገልጋዬ እንጂ፣ ሌላ ዕውር ማን አለ?
ከምልከው መልእክተኛዬስ በቀር ማን
ደንቈሮ አለ?
ለእኔ ታማኝ እንደ ሆነ ሰው የታወረ፣
እንደ እግዚአብሔርስ አገልጋይ ዕውር
ማነው?
20ብዙ ነገርን አያችሁ፤ ነገር ግን
አላስተዋላችሁም፤
ጆሮአችሁ ክፍት ነው፤ ነገር ግን ምንም
አትሰሙም።"
21እግዚአብሔር ስለ ጽድቁ ሲል፣
ሕጉን ታላቅና የተከበረ በማድረግ ደስ አለው።
22ይህ ሕዝብ ግን የተበዘበዘና የተዘረፈ፣
በጕድጓድ ውስጥ የተጠመደበት፣

42፥4 ቍ21፤
42፥6 ዘፀ31፥2፤ መሳ4፥10፤ ኢሳ9፥2፤ 26፥3፡18፤27፥3፤ 41፥9-10፡13፤43፥1፤ 45፥1፡24፤49፥8፤ 54፥10፤59፥21፤61፥8፤ ኤር23፥6፤31፥31፤ 32፥40፤ዳ9፥7፤ ሚል3፥1፤ሉቃ2፥32፤ 22፥20
42፥7 መዝ66፥11፤ 107፥10፡14፤146፥8፤ ኢሳ24፥22፤32፥3፤ 48፥20፤49፥9፤51፥14፤ 52፥2፤ዘካ2፥7፤9፥11፤ ማቴ11፥5፤ሉቃ4፥19፤ ሐሥ26፥18፤ ዕብ2፥14-15፤ 2ጢሞ2፥26
42፥8 ዘፀ3፥15፤ 6፥3፡8፥10፤20፥4፤ መዝ81፥10፤ ኢሳ43፥3፡11፡15፤ 46፥9፤48፥11፤49፥23
42፥9 ኢሳ40፥21፤ 41፥22፤ሕዝ2፥4
42፥10 ዘፀ15፥1፤ ዘዳ30፥4፤1ነገ10፥9፤ 1ዜና16፥32፤ መዝ48፥10፤65፥5፤ 96፥1፡11፤ኢሳ11፥11፤ 49፥6፤60፥6
42፥11 ዘፍ25፥13፤ መሳ1፥36፤ኢሳ32፥16፤ 52፥7፤60፥7፤ናሆ1፥15
42፥12 1ዜና16፥24፤ መዝ26፥7፤66፥2፤ ኢሳ11፥11፤24፥15፤ 1ጴጥ2፥9
42፥13 ዘፀ14፥14፤ ኢሱ6፥5፤ኢሳ9፥6፤ 26፥11፤66፥14፤ ኤር25፥30፤ሆሴ11፥10፤ ኢዩ3፥16፤አሞ1፥2፤ 3፥4፡8
42፥14 ዘፍ43፥31፤ አስ4፥14፤መዝ50፥21፤ ኤር4፥31፤ ሉቃ18፥7፤2ጴጥ3፥9
42፥15 መዝ107፥33፤ ኢሳ11፥15፤50፥2፤ ሕዝ38፥20፤ናሆ1፥4-6
መዝ18፥28፤ኢሳ26፥7፤29፥24፤32፥3፤40፥11፤57፥18፤58፥8፡10፡11፤ ኤር31፥8-9፤ ሉቃ1፥78-79፤ 3፥5፤ሐሥ26፥18፤ዕብ13፥5
42፥17 ዘፀ32፥4፤ መዝ97፥7፤ኢሳ1፥29 42፥18 ኢሳ35፥5
42፥19 ኢሳ26፥3፤ 41፥8-9፤43፥8፤44፥26፤ሕዝ12፥2፤ሐጌ1፥13
42፥20 ኢሳ6፥9-10፤ 43፥8፤ኤር5፥21፤6፥10 42፥21 ቍ4፤ ኢሳ43፥25፤2ቆሮ3፥7 42፥22 መሳ6፥4፤2ነገ24፥13፤መዝ66፥11፤ ኢሳ5፥29፤24፥18፥22

42፥6 *በጽድቅ ጠርቼሃለሁ፤* ሁኔታው ቂሮስ ከተጠራበት ጋር ተመሳሳይ ነው (41፥2 እና ማብ ይመ)። *እጅህንም እይዛለሁ፤* 41፥13 እና ማብ ይመ። *ቃል ኪዳን፤* 49፥8 ይመ። እንደ ንጉሥ መሲሑ የዳዊትን ኪዳን ይፈጽማል (9፥7)፤ በሞቱም አዲሱን ኪዳን ይመሠርታል (ኤር31፥31-34፤ ዕብ8፥6-13፤ 9፥15)። *ለሕዝቡ፤* ምናልባት እስራኤላውያንን ሳይሆን አይቀርም (49፥8፤ ሐሥ26፥17-18 ይመ)። *ብርሃን፤* በ49፥6 ከተጠቀሰው "ድነት" ጋር አንድ ዐይነት ነው፤ ከ51፥4 ጋር ያነጻጽሩ።

42፥7 *ዐይን ትከፍታለህ፤* 29፥18፤ 32፥3፤ 35፥5 እና ማብ ይመ። *ከእስር ቤት ...ታወጣለህ፤* ከባቢሎን እስር ቤትና እንዲሁም ከመንፈሳዊና ከግብረ ገብ ባርነት ነጻ መውጣትን ያመለክታል (61፥1 ከሉቃ4፥18 ጋር ያነጻጽሩ)።

42፥8 *ክብሬን፤* 40፥5 እና ማብ ይመ።

42፥9 *የቀድሞው ነገር፤* 41፥22 እና ማብ ይመ። *አዲስ ነገር፤* የእስራኤልን ከምርኮ መመለስ ያመለክታል (43፥19)፤ ከ48፥6 ያነጻጽሩ።

42፥10 *ደሴቶችና፤* ቍ12፡11፥11 እና ማብ ይመ። *አዲስ መዝሙር፤* በቍ9 ላይ እንደ ተገለጸው ስለሚከናወነው አዲስ ነገር እግዚአብሔርን ማክበር ነው። *ከምድር ዳርቻም፤* 11፥12 እና ማብ እንዲሁም 41፥5 ይመ።

42፥11 *ምድረ በዳውና፤* 35፥1 እና ማብ ይመ። *ቄዳር፤* የ21፥16 ማብ ይመ። *ሴላ፤* የ16፥1 ማብ ይመ።

42፥12 *ክብር ... ይስጡ፤ ምሥጋናውንም፤* 24፥14-16 ይመ።

42፥13 *ኀያል ሰው፤* እግዚአብሔር በቀይ ባሕር ያደረገውን እዚህ ይደግመዋል (ዘፀ15፥3) 9፥6 እና ማብ ይመ። *በወኔ፤* ከ9፥7፤ 37፥32፤ 59፥17፤ 63፥15 ጋር ያነጻጽሩ። *በቀረርቶ በጩኸት፤* ጠላትን ለማሸበር የሚደረግ (1ሳሙ4፥5-8 ይመ)።

42፥14 *ለረጅም ጊዜ፤* እስራኤላውያን በምርኮ የተጋዙበትና የተዋረዱበት ዘመን ነው። *ራሴንም ገታሁ፤* 63፥15፤ 64፥12 ይመ። የዕብራይስጡ ግሥ፣ ዮሴፍ ወንድሞቹን በጠየቀ ጊዜ ራሱን የተቈጣጠረበትን ሁኔታ ያመለክታል (ዘፍ43፥31፤ 45፥1) 30፥18 እና ማብ ይመ።

42፥15 *አፈርሳለሁ ... አደርቃለሁ፤* የ35፥1-2፤ 41፥18 ተቃራኒ ነው። *ወንዙን ደሴት፤* ምናልባት ጒዞን ለማቅለል ይሆናል፤ 37፥25፤ 44፥27 ይመ።

42፥16 *ዕውሮችን፤* እስራኤልን ለማለት ነው (ቍ19-20)። *ጐርባጣውን ... አስተካክላለሁ፤* 40፥4 ይመ። *አልተዋቸውም፤* ከ40፥27፤ 49፥14፤ 54፥8 ጋር ያነጻጽሩ።

42፥18 *ደንቈሮዎች ... ዕውሮች፤* 6፥10 እና ማብ ይመ።

42፥19 *አገልጋዬ፤* እስራኤልን ነው፤ የ41፥8-9 ማብ ይመ። *ከምልከው መልእክተኛዬስ፤* ከነቢያት ጋር የተያያዘ አባባል ነው (ሐጌ1፥13፤ ይመ፤ ከኢሳ44፥26፤ ሚል3፥1 ጋር ያነጻጽሩ)።

42፥21 *ሕጉን ታላቅና የተከበረ፤* በሲና ተራራ ላይ በአስፈሪ ሁኔታ (ዘፀ 34፥29) የተሰጠውን የሙሴ ሕግ የሚያመለክት ነው።

42፥22 የተበዘበዘና የተዘረፈ፤ በአሦራውያንና (10፥6 እና ማብ ይመ) በባቢሎናውያን (39፥6) ለማለት ነው። *በጕድጓድ*

በወህኒ ቤት የተዘጋበት ነው፤
ተበዝብዘዋል፤
የሚያድናቸውም የለም፤
ተማርከዋል፤
"መልሷቸው" የሚልም የለም።

23ከእናንተ ይህን የሚሰማ፤
ለሚመጣውም ጊዜ አስተውሎ የሚያደምጥ
ማነው?
24ያዕቆብን ለዝርፊያ፤
እስራኤልን ለምርኮ የዳረገ ማነው?
በኀጢአት የበደልነው፤
እግዚአብሔር አይደለምን?
መንገዱን ለመከተል፤
ለሕጉም መታዘዝ አልፈለጉምና።
25ስለዚህ የሚነድ ቍጣውን፤
የጦርነትንም መዓት አፈሰሰባቸው፤
በእሳት ነበልባል ከበባቸው፤ እነርሱ ግን
አላስተዋሉም፤
አቃጠላቸው፤ እነርሱ ግን ልብ አላሉም።

የእስራኤል ብቸኛ አዳኝ

43 አሁን ግን፤ ያዕቆብ ሆይ! የፈጠረህ፤
እስራኤል ሆይ! የሠራህ፤
እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
"ተቤዥቼሃለሁና አትፍራ፤
በስምህ ጠርቼሃለሁ፤ አንተ የእኔ ነህ፤
2በውሃ ውስጥ በምታልፍበት ጊዜ፤
ከአንተ ጋር እሆናለሁ፤
ወንዙን ስትሻገረው፤
አያሰጥምህም፤
በእሳት ውስጥ ስትሄድ፤
አያቃጥልህም፤
ነበልባሉም አይፈጅህም።
3እኔ *እግዚአብሔር* አምላክህ፤
የእስራኤልም ቅዱስ መድኀኒትህ ነኝና፤
ግብፅን ለአንተ ቤዛ እንድትሆን፤
ኢትዮጵያንና ሳባን በአንተ ፈንታ እሰጣለሁ።
4ለዐይኔ ብርቅና ክቡርም ስለ ሆንህ፤
እኔም ስለምወድህ፤
ሰዎችን በአንተ ምትክ፤
ሕዝቦችንም በሕይወትህ ፈንታ እሰጣለሁ።
5ከአንተ ጋር ነኝና አትፍራ፤
ልጆችህን ከምሥራቅ አመጣለሁ፤
ከምዕራብም እሰበስብሃለሁ።
6ሰሜንን፤ 'አምጣ'፤
ደቡብንም፤ 'ልቀቅ' እላለሁ፤
ወንዶች ልጆቼን ከሩቅ፤
ሴቶች ልጆቼንም ከምድር ዳርቻ፤
7በስሜ የተጠራውን ሁሉ፤
ለክብሬ የፈጠርሁትን፤
ያበጀሁትንና የሠራሁትን አምጡ።"

8ዐይን እያላቸው የታወሩትን፤
ጆሮ እያላቸው የደነቈሩትን አውጣ።
9ሕዝብ ሁሉ በአንድነት ይሰብሰብ፤
ሰውም ይከማች፤
ከእነርሱ አስቀድሞ ይህን የነገረን፤
የቀድሞውን ነገር ያወጀልን ማን ነው?
ሌሎችን ሰምተው፤ "እውነት ነው" እንዲሉ፤
ትክክለኛነታቸውም እንዲረጋገጥ
ምስክሮቻቸውን ያቅርቡ።
10"ታውቁና ታምኑብኝ ዘንድ፤
እርሱ እኔ እንደ ሆንሁ ትረዱ ዘንድ፤
እናንተ ምስክሮቼ፤

42፥23 ዘዳ32፥29፤ መዝ81፥13፤ኢሳ47፥7፤ 48፥18፤57፥11
42፥24 ኢሱ1፥7፤ 2ነገ17፥6፤ መዝ119፥136፤ ኢሳ5፥24፤10፥5-6፤ 30፥15፤43፥28፤47፥6፤ ኤር44፥10
42፥25 2ነገ22፥13፤ 25፥9፤ኢዮ40፥11፤ ኢሳ1፥3፤29፥13፤47፥7፤ 51፥17፤57፥1፡11፤ 66፥15፤ኤር4፥4፤ 21፥12፤ሰቆ2፥3፤ ሕዝ7፥19፤ሆሴ7፥9፤ ናሆ1፥6
43፥1 ቍ7፤ ዘፍ2፥7፤32፥28፤ ዘፀ6፥6፤ዘዳ7፥6፤ ኢዮ19፥25፤ ኢሳ27፥11፤42፥6፤ 44፥21፤45፥3-4፤ 49፥1፤ሚል3፥17
43፥2 ዘፍ26፥3፤ ዘፀ14፥22፤ መዝ66፥12፤ ኢሳ8፥7፤29፥6፤30፥27፤ ዳን3፥25-27
43፥3 ዘፍ10፥7፤ ዘፀ14፥30፤20፥2፤ መሳ2፥18፤መዝ3፥8፤ 68፥31፤ምሳ21፥18፤ ኢሳ19፥1፤20፥3፤25፥9፤ 41፥20፤ሕዝ29፥20
43፥4 ዘፀ19፥5፤ ኢሳ49፥5፤63፥9፤ ራእ3፥9
43፥5 ዘፍ15፥1፤ 21፥22፤ዘፀ14፥22፤ ኢሳ11፥12፤24፥14፤ 41፥8፤44፥2፤49፥18፤ 54፥3፤61፥9፤66፥22፤ ኤር30፥10-11፤ ዘካ8፥7፤ማቴ8፥11
43፥6 ዘዳ30፥4፤ መዝ107፥3፤ ኤር23፥8፤ሕዝ16፥61፤36፥24፤2ቆሮ6፥18
43፥7 ቍ1፡21፤ መዝ86፥9፤100፥3፤ኢሳ19፥25፤ 27፥11፤ 48፥1፤56፥5፤62፥2፤63፥19፤ 65፥1፤ኤር15፥16፤ያዕ2፥7
43፥8 ኢሳ 6፥9-10፤42፥20፤ሕዝ12፥2
43፥9 ኢሳ41፥1፡ 26፤45፥20፤48፥14
43፥10 ቍ11፡12፤ዘፀ6፥7፤ ዘዳ4፥35፤ 32፥39፤ኢሱ24፥22፤ መዝ 86፥10፤ኢሳ19፥21፤20፥3፤ 41፥8-9፤44፥6፡8፤45፥5-6፡14፤ኤር14፥22

ውስጥ የተጠመደበት፣ በወህኒ ቤት፤ ቍ7 እና ማብ ይመ፤ ከምሳ6፥2-4 ጋር ያነጻጽሩ።

42፥24 *ያዕቆብን ... የዳረገ ማነው?* ባቢሎናውያን እስራኤላውያንን ያሸነፏቸው አማልክታቸው ከእውነተኛው አምላክ ከእግዚአብሔር ይልቅ ብርቱ ሆነው ሳይሆን (40፥17-18፤ 1ነገ20፥23 ይመ)፣ እግዚአብሔር ሕዝቡን መቅጣት ስለ ፈለገ ብቻ ነበር።

42፥25 *ቍጣውን ... አፈሰሰባቸው፤* እስራኤል የጌታን ቀን አስቀድማ ቀምሳዋለች (5፥25፤ 9፥12፡17፡21፤ 13፥3፤ 34፥2 እና ማብ ይመ፤ ከኤር10፥25 ጋር ያነጻጽሩ)።

43፥1 *የፈጠረህ፤ ... የሠራህ፤* እግዚአብሔር የመጀመሪያውን ሰው እንደ ፈጠረ የእስራኤልን ሕዝብ ፈጥሮአል (ዘፍ1፥27፤ ኢሳ 43፥7፡15፡21፤ 44፥2፡24 ይመ)። *አትፍራ፤* 41፥10 እና ማብ ይመ። *ተቤዥቼሃለሁና፤* የ35፥9፤ 41፥14 እና ማብ ይመ። ግሡ በ29፥22፤ 44፥22-23፤ 48፥20 ተጠቅሶአል (ከዘፀ 15፥3 ጋር ያነጻጽሩ)። *በስምህ ጠርቼሃለሁ፤* በተለየ መንገድ እንዲያገለግሉት እግዚአብሔር እስራኤልን ጠራ (ስለ ቂሮስ በ45፥3-4 የተነገረውን ይመ)፤ ዘፀ31፥2፤ 35፥30 ይመ።

43፥2 በውሃ ... ወንዙን፤ ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ ቀይ ባሕርንና (ዘፀ14፥21-22) የዮርዳኖስን ወንዝ (ኢሱ 3፥14-17) የተሻሩበትን ሁኔታ ለማመልከት ይሆናል፤ ከመዝ 66፥6፡12 ጋር ያነጻጽሩ። *በእሳት ውስጥ ስትሄድ፤* ሲድራቅ፣ ሚሳቅና አብደናጎ በእሳት መካከል በተጣሉ ጊዜ እግዚአብሔር እሳቱ እንዳይፈጃቸው ያደረገውን ታምራት የሚያመለክት ነው (ዳን3፥25-27)፤ ከ42፥25 ጋር ያስተያዩ።

43፥3 *የእስራኤልም ቅዱስ፤* የ1፥4፤ 41፥14 ማብ ይመ። *መድኀኒትህ፤* ከግብፅ ወይም ከባቢሎን ጭቈና እንዲሁም በኀጢአት ምክንያት ከሚመጣው መንፈሳዊ ጭቈና ነጻ ማውጣትን የሚያመለክት ነው (19፥20 እና ማብ፤ 25፥9 እና ማብ፤ 33፥22፤ 35፥4 እና ማብ 43፥11-12፤ 45፥15፡21-22፤ 49፥25፤ 60፥16፤ 63፥8-9 ይመ)። "ኢሳይያስ" ማለት እግዚአብሔር ያድናል ማለት ነው። *ቤዛ፤* ፋርሶች ግብፅን፣ ኢትዮጵያንና ሳባን አሸንፈዋል፤ ምናልባትም ይህን ድል ያገኙት ለእስራኤላውያን የበጎነት ሥራ ስለ ሠሩላቸው ሊሆን ይችላል (የ41፥2 ማብ ይመ)፤ ከሕዝ 29፥19-20 ጋር ያነጻጽሩ። *ኢትዮጵያንና፤* የ18፥1 ማብ ይመ። *ሳባ፤* ከኢትዮጵያ አጠገብ ያለ ምድር ነው (ከ45፥14ጋር ያነጻጽሩ፤ መዝ72፥10 ይመ)፤ ምናልባትም በደቡብ ዐረቢያ ክፍል የሚገኘው ሳባ እየተባለ የሚጠራው ሳይሆን አይቀርም (ዘፍ10፥7 እና ማብ ይመ፤ ሕዝ27፥21-22 ይመ)፤ ወይም ከቀይ ባሕር ማዶ በአፍሪካ የሚገኘው የኢትዮጵያ ምድር ሊሆን ይችላል።

43፥5 *አትፍራ፤* 41፥10 እና ማብ ይመ። *ከምሥራቅ፤* በተለይ አሦርና ባቢሎን ለማለት ነው፤ 11፥11-12 እና ማብ ይመ፤ ከመዝ 107፥3 ጋር ያነጻጽሩ። *ከምዕራብም፤* ለምሳሌ የ11፥11 ደሴቶች ናቸው (24፥14-15፤49፥12 ይመ)።

43፥6 *ሰሜንን፤* ለምሳሌ ሐማት (10፥9 እና ማብ 11፥11 ይመ) ነው። *ደቡብንም፤* ግብፅን ማለት ነው። *ከምድር ዳርቻ፤* የ11፥12 ማብ ይመ (ከ41፥5፤ 42፥10 ጋር ያነጻጽሩ)።

43፥7 *በስሜ የተጠራውን፤* የእግዚአብሔርን ሕዝብ የሚያመለክት ነው። *የፈጠርሁትን፣ ... የሠራሁትን፤* ቍ1 እና ማብ ይመ።

43፥8 *የታወሩትን ... የደነቈሩትን፤* ምናልባት እስራኤልን የሚያመለክት ይሆናል (6፥10 እና ማብ 42፥18-20 ይመ)።

43፥9-13፤ የፍርድ ቤትን ችሎት ያመለክታል፤ 41፥21-22 ይመ።

43፥9 *ሕዝብ ... ሰውም ይከማች፤* 41፥1 እና ማብ ይመ። *አስቀድሞ ... የነገረን፤* 41፥26 እና ማብ ይመ። *የቀድሞውን ነገር፤* 41፥22 እና ማብ ይመ። *ምስክሮቻቸውን፤* በአማልክት ወይም በአምላኪዎቻቸው የተነገረውን ለማረጋገጥ ነው (41፥26 ይመ)።

43፥10 *እናንተ ምስክሮቼ፤* ቍ12፤44፥8 ይመ። እግዚአብሔር ስለ እስራኤል ሲል ያደረገው የቸርነቱ ሥራ የማዳን ኀይሉ

የመረጥሁትም ባሪያዬ ናችሁ” ይላል
እግዚአብሔር።
“ከእኔ በፊት አምላክ አልተሠራም፤
ከእኔም በኋላ አይኖርም።
11እኔ፣ እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤
ከእኔም ሌላ የሚያድን የለም።
12ገልጫለሁ፤ አድኛለሁ፤ ተናግሬአለሁ፤
በመካከላችሁ እኔ እንጂ ባዕድ አምላክ
አልነበረም።
እኔ አምላክ እንደ ሆንሁ፣
እናንተ ምስክሮቼ ናችሁ” ይላል እግዚ
አብሔር፤
13“ከጥንት ጀምሮ እኔው ነኝ፤
ከእጄም ማውጣት የሚችል የለም፤
እኔ የምሠራውን ማን ማገድ ይችላል?”

የእግዚአብሔር ምሕረትና የእስራኤል አለመታመን

14የእስራኤል ቅዱስ፣
የሚቤዣችሁ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
“ስለ እናንተ በባቢሎን[x] ላይ ሰራዊት እሰዳለሁ፤
በሚመኩባቸውም መርከቦች፣
ባቢሎናውያንን ሁሉ እንደ ኰብላይ
አመጣለሁ።
15እኔ እግዚአብሔር፣ የእናንተ ቅዱስ፣
የእስራኤል ፈጣሪ፣ ንጉሣችሁ ነኝ።”

16በባሕር ውስጥ መንገድ፣
በማዕበል ውስጥ መተላለፊያ ያበጀ፣
እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
17እንደ ገና ላይነሡ እዚያው እንዲተኙ፣
እንደ ጧፍ ኵስታሪ ረግፈው እንዲጠፉ፣
ሠረገሎችንና ፈረሶችን፣
ሰራዊቱንና ደጀኑን በአንድነት ያወጣ እንዲህ
ይላል፤
18“የቀደመውን ነገር አታስቡ፤
ያለፈውን እርሱ።
19እነሆ፤ አዲስ ነገር አደርጋለሁ፤
እርሱም አሁን ይበቅላል፤ አታስተውሉትምን?
በምድረ በዳም መንገድ አዘጋጃለሁ፤
በበረሓም ምንጭ አፈልቃለሁ፤
20የምድረ በዳ አራዊት፣
ቀበሮና ጕጕት ያከብሩኛል፤
በምድረ በዳ ውሃ፣
በበረሓም ምንጭ እሰጣለሁና።
ለመረጥሁት ሕዝቤ ውሃ እሰጣለሁ፤
21ለራሴ ያበጀሁት ሕዝብ
ምስጋናዬን ያውጅ ዘንድ ይህን አደርጋለሁ።

22“ያዕቆብ ሆይ፤ አንተ ግን አልጠራኸኝም፤
እስራኤል ሆይ፤ የእኔ ነገር ታክቶሃል።
23ለሚቃጠል መሥዋዕት በጎች አላመጣህልኝም፤
በመሥዋዕትህም አላከበርኸኝም።
በእህል ቍርባን አላስቸገርሁህም፤
በዕጣን መሥዋዕትም አላሰለቸሁህም።
24መልካም መዐዛ ያለው ዕጣን አልገዛህልኝም፤
በመሥዋዕትህ ሥብ አላጠገብኸኝም፤
ነገር ግን የኀጢአት ሸክምህን ጫንህብኝ፤
በበደልህም አደከምኸኝ።

25“ስለ ራሴ ስል መተላለፍህን የምደመስስልህ፣
እኔ፣ እኔው ነኝ፤
ኀጢአትህን አላስባትም።
26እስቲ ያለፈውን አስታውሰኝ፤
ተቀራርበን እንከራከርበት፤
ትክክለኛ ስለ መሆንህም አስረዳ።
27የመጀመሪያው አባትህ ኀጢአት ሠርቶአል፤
መምህሮችህም ዐመፀውብኛል።

ኢሳ11፥12፤60፥4፤
43፥11 ቍ10፤ ዘፀ6፥21፤መዝ3፥8፤ 18፥31፤ኢሳ25፥9፤ 42፥8፤64፥4
43፥12 ቍ10፤ ዘዳ32፥12
43፥13 ዘኍ23፥8፤ ዘዳ32፥39፤ኢዮ9፥12፤ መዝ90፥2፤ኢሳ46፥4፤ 48፥12
43፥14 ዘፀ15፥13፤ ኢዮ19፥25፤ኢሳ1፥4፤ 13፥14-15፤23፥13፤ 41፥20
43፥15 ኢሳ27፥11፤ 41፥21፤42፥8፤45፥11
43፥16 ዘፀ14፥29፤ 15፥8፤ኢሳ11፥15
43፥17 ዘፀ14፥9፡22፤ ኢዮ13፥25፤ መዝ76፥5-6፤118፥12፤ ኢሳ1፥31፤ኤር51፥21፤ ሕዝ38፥4
43፥18 ኢሳ41፥22
43፥19 መዝ126፥4፤ ኢሳ33፥21፤35፥7፤ 40፥3፤41፥22፤ ኤር16፥14-15፤ 23፥7-8፤2ቆሮ5፥17፤ ራእ21፥5
43፥20 ዘኍ20፥8፤ መዝ148፥10፤ኢሳ13፥22
43፥21 ቍ7፤ ዘፍ2፥7፤መዝ66፥2፤ 102፥18፤ሚል3፥17፤ 1ጴጥ2፥9
43፥22 ኢሱ22፥5፤ ኢሳ1፥14፤30፥11
43፥23 ዘፀ29፥41፤ 30፥35፤ዘሌ2፥1፤ ኤር7፥22፤አሞ5፥25፤ ሚክ6፥3፤ዘካ7፥5-6፤ ሚል1፥6-8፤12-13
43፥24 ዘፀ30፥23፤ ዘሌ3፥9፤ኢሳ1፥14፤ 7፥13፤ኤር8፥21፤ 44፥22፤ሚል2፥17
43፥25 2ሳሙ12፥13፤ ኢሳ37፥35፤38፥17፤64፥9፤ሕዝ20፥44፤ሚክ7፥18፤ማር2፥7፤ ሉቃ5፥21፤ሐሥ3፥19 43፥26 ኢሳ1፥18፤ 41፥1፤49፥25፤50፥8 43፥27 ዘፍ12፥18፤ኢሳ9፥15፤24፥20፤ 28፥7፤48፥8፤ኤር5፥31

[x]14 ወይም፣ *ከለዳውያን* ማለት ነው።

ማረጋገጫ ነው። *ባሪያዬ፤* 41፥8-9 እና ማብ ይመ።

43፥11፤ ዋና ሐሳቡ በ44፥6፡8፤ 45፥5-6፡18፡21-22፤ 46፥9 ተደጋግሞ ተጠቅሶአል (ዘዳ32፥39 ይመ)። *የሚያድን፤* ቍ3 እና ማብ ይመ።

43፥12 *ባዕድ አምላክ፤* ከዘዳ32፥12፡16 ጋር ያነጻጽሩ። እስ ራኤላውያን ባዕዳን አማልክትን በተደጋጋሚ አምልከዋል (መሳ2፥12-13 ይመ)። *ምስክሮቼ፤* ቍ10 እና ማብ ይመ።

43፥13፤ ቍ11 ይመ። *ከእጄም ማውጣት የሚችል የለም፤* በዘዳ32፥39 ላይ የተጠቀሰ ዐቢይ ሐሳብ ነው።

43፥14 *የእስራኤል ቅዱስ፤* 1፥4፤ 41፥14 እና ማብ ይመ። *የሚቤዣችሁ፤* 41፥14 እና ማብ ይመ። *ባቢሎን፤* የ13፥1 ማብ ይመ። *መርከቦች... እንደ ኰብላይ፤* ባቢሎናውያን የፋርስን ባሕረ ሰላጤ እንዲሁም የኤፍራጥስንና የጤግሮስን ወንዞች ለንግድ ሥራ ተጠቅመውባቸዋል። ነገር ግን ውብና ታላላቅ የሆኑት መርከቦቻቸው (ከ2፥16 ጋር ያነጻጽሩ) አንድ ቀን ሸሽቶ ለማምለጥ ያገለግሏቸዋል ማለት ነው (ከኤር51፥13 ጋር ያነጻጽሩ)።

43፥15 *ፈጣሪ፤* ቍ1 እና ማብ ይመ። *ንጉሣችሁ፤* እግዚ አብሔር የይሹሩን ንጉሥ (የእስራኤል) በሚል ስም በዘዳ33፥5 ላይ ተጠርቶአል (ከ1ሳሙ8፥7 ጋር ያስተያዩ)።

43፥16-17፤ ቀይ ባሕርን ሲሻገሩ የነበረውን ሁኔታ ያመለክታል (ቍ2 እና ማብ ይመ)። የእስራኤል አምላክ በተዋጋቸው ጊዜ የፈርዖን ሠረገሎችና ፈረሰኞች ተደምስሰዋል (51፥10፤ ዘፀ14፥28፤ 15፥4 ይመ)።

43፥17 *እንደ ጧፍ ኵስታሪ ረግፈው እንዲጠፉ፤* ከ42፥3 ጋር ያስተያዩ።

43፥19 *አዲስ ነገር፤* 42፥9 እና ማብ ይመ። *በምድረ በዳም መንገድ፤* 35፥8፤ 40፥3 እና ማብ ይመ። *በበረሓም ምንጭ፤* ቍ20፤ 32፥2 እና ማብ ይመ። ከ42፥15 ማብ ጋር ያስተያዩ። 40፥20 *ቀበሮና ጕጕት፤* የምድረ በዳ እንስሳት ናቸው (13፥21-22፤ 34፥13-15፤ 35፥7 ይመ)።

43፥21 *ሕዝብ ምስጋናዬን ያውጅ ዘንድ፤* ከ42፥12 ጋር ያነጻጽሩ።

43፥22-24፤ እስራኤላውያን መሥዋዕት አምጥተው ይሆናል (1፥11-15 እና ማብ ይመ)፤ ነገር ግን ልባቸው ከእግዚ አብሔር እጅግ የራቀ ነበር።

43፥22 *አልጠራኸኝም ... ታክቶሃል፤* ጸሎታቸው በተከፈለ ልብ ይደረግ እንደ ነበር ግልጽ ነው (ከመዝ 69፥3 ጋር ያስተያዩ)።

43፥23 *አላስቸገርሁህም ... አላሰለቸሁህም፤* እግዚአብሔር ሕዝቡን ችግር ላይ የሚጥል ከሕዝቡ ዐቅም በላይ የሆነ ነገር አልጠየቀም።

43፥24 *መዐዛ ያለው ዕጣን፤* ልዩ ዕጣን ነው (ቍ23 ይመ)፤ በማሕ 4፥14፤ ኤር6፥20 ተጠቅሶአል። *ሥብ፤* የ34፥6 ማብ ይመ። *ሸክምህን ጫንህብኝ ... አደከምኸኝ፤* 1፥14 ይመ።

43፥25 *መተላለፍህን የምደመስስልህ፤* እስራኤላውያን በኀጢአታቸው መቀጣት የሚገባቸው ቢሆኑም (ቍ28)፣ እግዚ አብሔር ምን ጊዜም ሕዝቡን ይቅር ለማለት ዝግጁ ነው (1፥18፤ 44፥22ይመ፤ 40፥2 እና ማብ ይመ)።

43፥26 *አስረዳ፤* እግዚአብሔር በ41፥21-22 ላይ በአሕዛብ እንዳደረገው ሁሉ አሁንም እስራኤልን በፍርድ ወንበር ፊት ያቀርበዋል።

43፥27 *የመጀመሪያው አባትህ፤* 51፥2 ይመ። አብርሃምም እንኳ ቢሆን ኀጢአተኛ ነበር (ዘፍ12፥18፤ 20፥9 ይመ)። *መምህሮችህም፤* ምናልባት ነቢያቱንና ካህናቱን ለማመልከት ሳይሆን አይቀርም።

28ስለዚህ የመቅደስህን አለቆች አዋርዳለሁ፤
ያዕቆብን ለጥፋት፣†
እስራኤልን ለስድብ እዳርጋለሁ።

የተመረጠው እስራኤል

44 "ነገር ግን አሁንም ባሪያዬ ያዕቆብ፣
የመረጥሁህ እስራኤል ሆይ፣ ስማ፤
2የፈጠረህ፣ በማሕፀን የሠራህ፣
የሚረዳህ፣
እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
ባሪያዬ ያዕቆብ፣
የመረጥሁህ ይሹሩን ሆይ፣ አትፍራ።
3በተጠማ ምድር ላይ ውሃ፣
በደረቅ መሬት ላይ ወንዞችን አፈሳለሁና፤
መንፈሴን በዘርህ፣
በረከቴንም በልጅ ልጅህ ላይ አወርዳለሁ።
4እነርሱም በለመለመ መስክ ላይ እንደ ሣር፣
በወንዝ ዳር እንደ አኻያ ዛፍ ይበቅላሉ።
5አንዱ፣ 'እኔ *የእግዚአብሔር ነኝ*' ይላል፤
ሌላው ራሱን በያዕቆብ ስም ይጠራል
ሌላው ደግሞ በእጁ ላይ '*የእግዚአብሔር ነኝ*'
ብሎ ይጽፋል፤
ራሱን በእስራኤል ስም ይጠራል።

አምላክ እግዚአብሔር ብቻ ነው

6"የእስራኤል ንጉሥና ቤዛ እግዚአብሔር፣
የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
የፊተኛውም እኔ ነኝ፤ የኋለኛውም እኔ ነኝ፤
ከእኔ በቀር ሌላ አምላክ የለም።
7እስቲ እንደ እኔ ማን አለ? ይናገር፤
ሕዝቤን ከጥንት ስመሠርት ምን እንደ ነበረ፣
ገና ወደ ፊት ምን እንደሚሆን፣
ይናገር፤ በፊቴ ያስረዳ፤
ስለሚመጣውም ነገር አስቀድሞ ይናገር።
8አትፍሩ፤ አትደንግጡ፤
ይህን አልነገርኋችሁምን? ቀድሞስ አላሳወቅኋችሁምን?
ለዚህ እናንተ ምስክሮቼ ናችሁ። ከእኔ በቀር
ሌላ አምላክ አለን? ፈጽሞ!
ወይም ሌላ ዐለት አለ? የለም! ማንንም
አላውቅም።"
9ጣዖት የሚሠሩ ሁሉ ከንቱዎች፣
የሚሠሩባቸውም ነገሮች ዋጋ ቢስ ናቸው፤
የሚናገሩላቸው ዕውሮች ናቸው፤
ዕውቀት የላቸውም ያፍራሉም።
10ለምንም የማይጠቅመውን አምላክ የሚቀርጽ፣
ጣዖትን የሚያበጅስ ማነው?
11ጣዖት የሚሠራ ሰው እንጂ ሌላ አይደለም፤
እርሱና መሰሎቹም ያፍራሉ፤
ሁሉም ተሰብስበው በአንድ ላይ ይቁሙ፤
ይደንግጡ፤ ይዋረዱም።
12ብረት ቀጥቃጭ መሥሪያን ይይዛል፤
በከሰል ፍም ላይ ይሠራዋል፤
ጣዖትን በመዶሻ ቅርጽ ይሰጠዋል፤
በክንዱም ኀይል ያበጀዋል።
ከዚያም ይራባል፤ ጕልበት ያጣል፤
ውሃ ይጠማል፤ ይደክማል።
13ጠራቢ በገመድ ይለካል፤
በጠመኔ ንድፍ ያወጣል፤
በመሮ ይቀርጸዋል፤
በድርከል ምልክት ያደርግበታል።
በሰው አምሳል ይቀርጸዋል፤
የሰውንም ውበት ያለብሰዋል፤
በማምለኪያም ስፍራ ያስቀምጠዋል።
14ዝግባ ይቈርጣል፤
ሾላ ወይም ዋንዛ ይመርጣል፤
በደን ውስጥ ካሉት ዛፎች ጋር እንዲያድግ
ይተወዋል፤
ወይም ጥድን ይተክላል፤ ያንንም ዝናም
ያሳድገዋል።

2ዜና6፥21፤ኢዮ7፥21፤
43፥28 ዘኍ5፥27፤ ዘዳ13፥15፤መዝ39፥8፤ ኢሳ42፥24፤ኤር24፥9፤ ዘካ5፥3፤ሕዝ5፥15
44፥1 ቍ21፤ ዘፍ16፥11፤ኢሳ14፥1
44፥2 ቍ21፤ ዘፍ2፥7፤ዘኍ23፥21፤ ዘዳ32፥15፤መዝ139፥ 13፤149፥2፤ኢሳ27፥11፤ 41፥10፤43፥5፤ ኤር30፥10፤46፥27
44፥3 ምሳ9፥5፤ ኢሳ11፥2፤32፥2፤35፥7፤ 61፥9፤65፥23፤ ሕዝ36፥27፤ ኢዩ3፥18፤ሚል3፥10፤ ማር1፥8፤ዮሐ4፥10፤ ሐሥ2፥17
44፥4 ዘሌ23፥40፤ ኢዮ5፥25፤40፥22፤ መዝ72፥16፤
44፥5 ዘፀ13፥9፤ መዝ116፥16፤ ኢሳ19፥21፤60፥3፤ 66፥23፤ኤር50፥5፤ ዘካ8፥20-22፤13፥9፤ 14፥16
44፥6 ዘዳ6፥4፤ 1ዜና17፥20፤ ኢዮ19፥25፤ መዝ18፥31፤ኢሳ41፥4፤ 41፥21፤43፥1፡10፤ ራእ1፥8፡17
44፥7 ዘዳ32፥39፤ ኢሳ41፥22፡26
44፥8 ዘፍ49፥24፤ ኢሳ40፥21፤42፥9፤ 43፥10
44፥9 ዘፀ20፥4፤ ዘሌ19፥4፤ኢሳ1፥29፤ 26፥11፤40፥19፤ 41፥24፤65፥13፤66፥5፤ ኤር22፥22
44፥10 ኢሳ40፥19፤ 41፥29፤ኤር10፥5፤ ሐሥ19፥26
44፥11 ቍ9፤ 2ነገ19፥18፤ ኢሳ1፥29፤ 37፥19
44፥12 ኢሳ40፥19፡ 54፥16፤ሐሥ17፥29
44፥13 መሳ17፥4-5፤መዝ115፥4-7፤ኢሳ41፥7
44፥14 ኢሳ41፥19

†28 የዕብራይስጡ ቃል አንድን ሰው ወይም ነገር ሙሉ በሙሉ በማጥፋት ለእግዚአብሔር መስጠትን ያመለክታል።

43፥28 *ለጥፋት ... እዳርጋለሁ፤* ሙሉ በሙሉ ማጥፋት ለማለት ነው፤ የ34፥2 ማብ ይመ። ማንኛውም የእስራኤል ከተማ አምልኮ ጣዖትን ካስተናገደ ዕጣ ፈንታው ይኸው ነው (ዘዳ13፥12-15)። በጣዖት አምልኮ ምክንያት (ሕዝ7፥15-22) ኢየሩሳሌም ባቢሎናውያን ብዙ መከራ አድርሰውባታል (2ነገ25፥8-9 ይመ)።

44፥1-2 *ባሪያዬ፤* 41፥8-9 እና ማብ ይመ።

44፥2 *የፈጠረህ፤* 43፥1 እና ማብ ይመ። *በማሕፀን፤* ቍ24 ይመ። የፈጣሪ ርኅራኄ እዚህ ላይ ተገልጦአል (49፥5፤ ኤር1፥5 ይመ)። *አትፍራ፤* ቍ8፤ 41፥10 እና ማብ ይመ። *ይሹሩን፤* እስራኤልን ለማለት ነው (ቍ1 ይመ)፤ በሌላ ስፍራ ላይ የሚገኘው በዘዳ32፥15 ብቻ ነው፤ ትርጓሜውም ቀጥተኛው ወይም "እስራኤል" ማለት ነው፤ 33፥5፡21 ይመ።

44፥3 *ውሃ ... ወንዞችን፤* 30፥25፤ 32፥2፤ 35፥6-7 እና ማብ 41፥18 ይመ። *መንፈሴን ...አወርዳለሁ፤* በ32፥15 ላይ ከተገለጸውና በኢል2፥28 ላይ ከተጠቀሰው ከመሲሑ ዘመን ጋር የተያያዘ ነው።

44፥4 *ሣር፤* በ35፥7 ከተለመደው ልምላሜ ጋር ተመሳሳይ የሆነ ምሳሌ ነው (ከ37፥27፤ 40፥6-8 ጋር ያስተያዩ)።

44፥5 *በ ... ስም ይጠራል፤* ከእግዚአብሔር ሕዝብ ከያዕቆብ ጋር ለማዛመድ ነው፤ 43፥7 እና ማብ ይመ። *በእጁ ላይ ... ይጽፋል፤* ምናልባት የባለቤትነት ምልክት (ከ49፥16፤ ራእ13፥16 ጋር ያነጻጽሩ) ወይም የማንነት መለያ ማስታወሻ ሳይሆን አይቀርም (ከዘፀ 13፥9፡16 ጋር ያነጻጽሩ)።

44፥6 *ንጉሥ፤* 43፥15 እና ማብ ይመ። *ቤዛ፤* ቍ24፡41፥14 እና ማብ ይመ። *የፊተኛውም ... ኋለኛውም፤* 41፥4 እና ማብ ይመ። *ከእኔ በቀር ሌላ አምላክ፤* 43፥11 እና ማብ ይመ።

44፥7 *ስለሚመጣውም ...ይናገር፤* 41፥22፡26 እና ማብ ይመ።

44፥8 *እናንተ ምስክሮቼ ናችሁ፤* 43፥10 እና ማብ ይመ። *ዐለት፤* 17፥10 እና ማብ ይመ። በቍ2 እና በ43፥11-13 ኢሳይያስ ከሙሴ መዝሙር በመነሣት እግዚአብሔርን "ዐለት" በማለት ይገልጸዋል (ዘዳ 32፥4፡15፡30-31)፤ አባባሉ በመዝሙረ ዳዊትም ውስጥ ተደጋግሞ ይታያል (መዝ18፥2 እና ማብ ይመ)።

44፥9-20፤ የጣዖት አምልኮን ከንቱነት የሚገልጽ ፌዝ (40፥18-20 እና ማብ ይመ)።

44፥9 *ከንቱዎች ...ዋጋ ቢስ፤* እንደ አሕዛብና እንደ ጣዖቶቻቸው ማለት ነው (40፥17፤ 41፥24 እና ማብ ይመ)። *ያፍራሉም፤* ከቍ11፤ 42፥17፤ 45፥16 ጋር ያነጻጽሩ)

44፥11 *ጣዖት የሚሠራ፤* 40፥19 እና ማብ ይመ።

44፥12-20፤ ሁለት የጣዖት ምስሎች ተገልጸዋል፤ እነዚህም በቍ12 ላይ የብረት፣ ከቍ13-20 ላይ የዕንጨት ምስል ናቸው። ከዕንጨት ተጠርቦ የሚሠራ የጣዖት ምስልን ማበጀት ይበልጥ የተለመደ ነበር (40፥20 ይመ)

44፥12 *ይደክማል፤* እግዚአብሔር ግን ፈጽሞ አይደክምም (40፥28)።

44፥13 *በሰው አምሳል፤* ሰው በእግዚአብሔር አምሳል ተፈጥሮአል (ዘፍ1፥26-27 እና ማብ ይመ)፤ ጣዖት የሚሠራው ግን በሰው አምሳል ነው (ዘዳ4፥16፤ ሮሜ1፥23)።

44፥14 *ዝግባ ... ሾላ ወይም ዋንዛ፤* በዚያ ዘመን እጅግ ውድ የሆኑ ዛፎች ናቸው፤ 9፥10፤ 41፥19 እና ማብ ይመ።

15ሰው ለማገዶ ይጠቀምበታል፤
ከዚያም ጥቂት ወስዶ በማንደድ ይሞቀዋል፤
እንጀራም ይጋግርበታል።
ከዚሁ ጠርቦ አምላክ ያበጃል፤
ያመልከዋል፤
ጣዖትን ይሠራል፤ ወድቆም ይሰግድለታል።
16ግማሹን ዕንጨት ያነደዋል፤
በላዩ ምግቡን ያበስልበታል፤
ሥጋ ጠብሶበት እስኪጠግብ ይበላል፤
እሳቱን እየሞቀ እንዲህ ይላል፤
"እሰይ ሞቀኝ፤ እሳቱም ይታየኛል።"
17በቀረው ዕንጨት የጣዖት አምላኩን ይሠ
ራበታል፤
ወድቆ ይሰግድለታል፤ ያመልከዋል፤
ወደ እርሱም እየጸለየ፣
"አንተ አምላኬ ነህ፤ አድነኝ" ይላል።
18ምንም አያውቁም፤ አያስተውሉም፤
እንዳያዩ ዐይናቸው ተሸፍኖአል፤
እንዳያስተውሉ ልባቸው ተዘግቶአል።
19ማንም ቆም ብሎ አያስብም፤
ዕውቀት ወይም ማስተዋል ስለሌለው
እንዲህ ማለት አልቻለም፤
"ግማሹን በእሳት አቃጥዬዋለሁ፤
በፍሙ እንጀራ ጋግሬበታለሁ፤
ሥጋ ጠብሼበት በልቻለሁ፤
ታዲያ፣ በቀረው እንዴት ጸያፍ ነገር
እሠራለሁ?
ለግንድስ መስገድ ይገባኛልን?"
20ዐመድ ይቅማል፤ ተታላይ ልብ አስቶታል፤
ራሱን ለማዳን አይችልም፤
"ይህ በቀኝ እጄ ያለው ነገር ሐሰት
አይደለምን?"
ለማለት አልቻለም።
21"እስራኤል ሆይ፤ ባሪያዬ ነህና፣
ያዕቆብ ሆይ፤ ይህን አስብ።
እኔ ሠርቼሃለሁ፤ አንተም ባሪያዬ ነህ፤
እስራኤል ሆይ፤ አልረሳህም።
22መተላለፍህን እንደ ደመና፣
ኀጢአትህን እንደ ማለዳ ጭጋግ ጠርጌ
አስወግጃለሁ፤
ተቤዥቼሃለሁና
ወደ እኔ ተመለስ።"

23ሰማያት ሆይ፤ እግዚአብሔር ይህን
አድርጎአልና ዘምሩ፤
የምድር ጥልቆች ሆይ፤ በደስታ ጩኹ።
እናንት ተራሮች፣
እናንት ደኖችና ዛፎቻችሁ ሁሉ እልል በሉ፤
እግዚአብሔር ያዕቆብን ተቤዥቶአል፣
በእስራኤልም ክብሩን ገልጦአልና።

ኢየሩሳሌም የሰው መኖሪያ ትሆናለች

24"ከማሕፀን የሠራህ፣ የተቤዠህም፣
እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤

ሁሉን ነገር የፈጠርሁ፣
ብቻዬን ሰማያትን የዘረጋሁ፣
ምድርን ያንጣለልሁ፣
እኔ እግዚአብሔር ነኝ።
25የሐሰተኞችን ነቢያት ምልክቶች አከሽፋለሁ፤
ሟርተኞችን አነሆልላለሁ፤
የጥበበኞችን ጥበብ እገለባብጣለሁ፤
ዕውቀታቸውንም ከንቱ አደርጋለሁ።
26የባሪያዎቼን ቃል እፈጽማለሁ፤
የመልእክተኞቼን ምክር አጸናለሁ።

ኢየሩሳሌምን 'የሰው መኖሪያ ትሆኛለሽ'፣
የይሁዳ ከተሞችንም፣ 'ይታነጻሉ'፣
ፍርስራሾቻቸውን፣ 'አድሳለሁ' እላለሁ።
27ጥልቁን ውሃ፣ 'ደረቅ ሁን፤

28፥41፥6-7፤
44፥15 ቍ19፤ ዘፀ20፥5፤2ዜና25፥14፤ ራእ9፥20
44፥16 ኢሳ47፥14
44፥17 ዘፀ20፥5፤ መሳ10፥14፤ 1ነገ18፥26፤ኢሳ2፥8፤ 45፥20፤46፥7፤47፥15፤ ኤር1፥16
44፥18 ኢሳ1፥3፤ 6፥9-10፤16፥12፤ 29፥10፤ኤር4፥22፤ 10፥8፡14-15
44፥19 ቍ15፡18-19፤ ዘዳ27፥15፤ኢሳ5፥13፤ 27፥11፤40፥20፤45፥20
44፥20 ዘዳ4፥28፤ ኢዮ15፥31፤መዝ102፥9፤ ኢሳ59፥3፡4፡13፤ ኤር9፥3፤10፥14፤ 51፥17፤ሆሴ10፥5፤ 13፥2፤ሮሜ1፥21-23፡ 25፡28፤2ተሰ2፥11፤ 2ጢሞ3፥13
44፥21 መዝ27፥10፤ 136፥22፤ኢሳ27፥11፤ 43፥1፤46፥8፤49፥15፤ ኤር31፥20፤ዘካ10፥9
44፥22 2ሳሙ12፥13፤ 2ዜና6፥21፤ኢዮ22፥23፤ ኢሳ33፥24፤45፥22፤ 55፥7፤ኤር36፥3፤ ሚል3፥7፤ማቴ20፥28፤ ሐሥ3፥19፤1ቆሮ6፥20
44፥23 ዘፀ6፥6፤ 16፥7፤ዘሌ10፥3፤ 1ዜና16፥31፤ መዝ65፥13፤98፥4፡8፤ 148፥7፤ኢሳ4፥2፤ 12፥6፤43፥7፤46፥13፤ 49፥3፤51፥11፤ 52፥1፤55፥5፤60፥9፡21፤ 61፥3፤62፥12፤ ኤር30፥19
44፥24 ዘፍ1፥1፤ 2፥1፤ኢዮ19፥25፤ መዝ139፥13፤ ኢሳ27፥11፤42፥5፤ 43፥14
44፥25 ዘሌ19፥26፤ 1ሳሙ6፥2፤ ኢዮ5፥13፤መዝ33፥10፤ኢሳ2፥6፤8፥19፤47፥13፤ኤር27፥9፤ ዳን2፥2፡10፤4፥7፤ ሚክ3፥7፤ዘካ10፥2፤1ቆሮ1፥19-20፡27
44፥26 ዕዝ9፥9፤ መዝ51፥18፤74፥3፤ ኢሳ1፥1፤46፥10፤49፥8-21፤ 51፥3፤55፥11፤59፥21፤61፥4፤ኤር23፥20፤39፥16፤ሰቆ2፥17፤ዳን9፥12፤ ዘካ1፥6፤ማቴ5፥18 44፥27 ኢሳ11፥15፤ 19፥5፤ራእ16፥12

44፥15 *ያመልከዋል ... ወድቆም ይሰግድለታል፤* በቍ17 እና 19 ላይ ተደግሞአል 2፥8፡20 ይመ።

44፥16 *ሥጋ ጠብሶበት ... እሳቱን እየሞቀ፤* ዕንጨት ለብዙ አገልግሎት ቢውልም፣ ጣዖት ለመሥራትም ያገለግል ነበር (ቍ19 ይመ)።

44፥17 *አድነኝ፤* በጦርነት ያሸነፈውን የሴይርን መንግሥት አማልክት በማምለኩ ንጉሥ አሜስያስ ተወግዞ ነበር (2ዜና 25፥14-15 ይመ)። ኢሳይያስ እንዲህ ዐይነቱን የጣዖት አምልኮና ምንዝርና ዕውቀት የማጣት ውጤት ነው ይላል (ኢሳ45፥20)። ጣዖት አምላኪዎቹ አምልኮአቸውን ከአማልክት ጋር ቢያያይዙትም፣ ኢሳይያስ አምልኮ ጣዖትን እንደ ከንቱ ነገር፣ እንደ ስንፍና ይቈጥረዋል፤ አማልክት የሉም በማለት አምልኮ ጣዖትን ለ "ግንድ" እንደ መንበርከክ ይቈጥረዋል (ቍ19)

44፥18 *ዐይናቸው ተሸፍኖአል ... ልባቸው ተዘግቶአል፤* በ6፥9-10 የተገለጸው የእስራኤል ሁኔታ ነው (የዚያኑ ማብ ይመ)። ጣዖታትንና የሚያመልኳቸውን ለማመልከት የቀረበ ሽሙጥ ነው፤ መዝ 82፥5 ይመ።

44፥19 *አስጸያፊ ነገር፤* እግዚአብሔር አምልኮ ጣዖትን ይጸየፋል (ዘዳ 27፥15 ይመ)። በ1ነገ11፥5፡7፤ 2ነገ23፥13 ላይ ሞሎክና ካሞሽ አስጸያፊ አማልክት በመባል ይታወቃሉ (41፥24 እና ማብ ይመ)፡

44፥20 *ዐመድ ይቅማል፤* ራሱን ሙሉ በሙሉ አስገዝቶ ጣዖትን ማምለክም እንኳ ለሚያመልከው የሚያስገኘው አንዳች ጥቅም የለም። ከሆሴ12፥1 ጋር ያነጻጽሩ። *ሐሰት፤* ማታለል ማለት ነው፤ 2ተሰ2፥11 ይመ።

44፥21 *ባሪያዬ፤* ቍ1-2፤ 41፥8-9 እና ማብ ይመ።

44፥22 *መተላለፍህን ... አስወግጃለሁ፤* በ40፥2 (የዚያኑ ማብ ይመ) እንደተጠቀሰው፣ የእስራኤል ሥቃይ ይቅርታ እንዲያገኝና ወደ አገሩም እንዲመለስ መንገዱን አመቻችቶለታል (43፥25 እና ማብ ይመ)። *ወደ እኔ ተመለስ፤* ከኤር31፥18 ጋር ያነጻጽሩ። *ተቤዥቼሃለሁና፤* ከቍ23 ጋር ያነጻጽሩ። የ35፥9፤ 41፥14፤ 43፥1 ማብ ይመ።

44፥23 *ዘምሩ ... በደስታ ጩኹ፤* ፍጥረት ሁሉ እግዚአብሔርን እንዲያመሰግን የተጠራበት ስፍራ ነው (35፥1፤ 49፥13 ይመ)። *እናንት ተራሮች ... እልል በሉ፤* 49፥13፤ 55፥12 ይመ። *ክብሩን ገልጦአልና፤* 35፥2 እና ማብ ይመ። 40፥5 እና ማብ ይመ።

44፥24 *የተቤዠህም፤* 41፥14 እና ማብ ይመ። *የዘረጋሁ ... ያንጣለልሁ፤* 40፥22 እና ማብ ይመ፤ ከ51፥13 ጋር ያነጻጽሩ።

44፥25 *የሐሰተኞችን ነቢያት ምልክቶች፤* ዘዳ13፥1-3 ይመ። *ሟርተኞችን፤* የዕብራይስጡ ቃል ከበለዓም (ኢያ13፥22)፣ ከዓይንዶር ሴት ጠንቋይ (1ሳሙ28፥8)፣ ከሐሰተኞች ነቢያት (ኤር27፥9) ጋር አያይዞ ይገልጠዋል። ሟርት ከጥንቈላና ከመተት ጋር ግንኙነት አለው (3፥2-3 እና ማብ ይመ፤ ዘዳ18፥10-11 ይመ)። *የጥበበኞችን ... እገለብጣለሁ፤* 29፥14 እና ማብ ይመ።

44፥26 *የባሪያዎቼን ... የመልእክተኞቼን፤* እውነተኛ ነቢያትን ለማለት ነው (42፥19 እና ማብ፤ ኤር7፥25 ይመ)። *መኖሪያ ... ይታነጻሉ፤* ኤር32፥15 ይመ፤ እንዲሁም ከኢሳ58፥12፤ 61፥4 ጋር ያነጻጽሩ። *ፍርስራሾቻቸውን አድሳለሁ፤* ከ6፥11 ጋር ያስተያዩ።

44፥27 *ደረቅ ሁን፤* ቀይ ባሕርን ስለ መሻገር የተጠቀሰ ነው

ወንዞችህን አደርቃለሁ’ እላለሁ::
28ቂሮስንም፣ ‘እርሱ እረኛዬ ነው፤
ፈቃዴን ሁሉ ይፈጽማል፤
ኢየሩሳሌምም፣ “እንደ ገና ትሠራ”፣
ቤተ መቅደሰም፣ “መሠረቱ ይጣል” ይላል’
እላለሁ::

45

“ለቀባሁት፣ ቀኝ እጁን ለያዝሁት፣
ነገሥታትን ትጥቅ አስፈታ ዘንድ፣
ሕዝብን ሁሉ ላስገዛለት፣
ደጆች እንዳይዘጉ፣
በሮቹን በፊቱ ለምከፍትለት፣
ለቂሮስ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
2‘በፊትህ እሄዳለሁ፤
ተራሮችንᵐ እደለድላለሁ፤
የናስ በሮችን እሰብራለሁ፤
የብረት መወርወሪያዎችንም እቈርጣለሁ::
3በስምህ የምጠራህ የእስራኤል አምላክ፣
እኔ እግዚአብሔር መሆኔን ታውቅ ዘንድ፣
በተሰወረ ስፍራ የተከማቸውን ሀብት፣
በጨለማም ያለውን ንብረት እሰጥሃለሁ::
4ስለ ባሪያዬ ስለ ያዕቆብ፣
ስለ መረጥሁት ስለ እስራኤል፣
አንተ ባታውቀኝ እንኳ፣
በስምህ ጠርቼሃለሁ፤
የክብርም ስም ሰጥቼሃለሁ::
5እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤ ከእኔ ሌላ ማንም የለም፤
ከእኔ በቀር አምላክ የለም::
አንተ ባታውቀኝም እንኳ፣
እኔ አበረታሃለሁ::
6ይኸውም ሰዎች ከፀሓይ መውጫ፣
እስከ መጥለቂያው፣
ከእኔ በቀር ሌላ እንደሌለ እንዲያውቁ ነው፤
እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤ ከእኔ ሌላ ማንም
የለም::
7እኔ ብርሃንን ሠራሁ፤ ጨለማንም ፈጠርሁ፤
አበለጽጋለሁ፤ አደኸያለሁ፤
ይህን ሁሉ የማደርግ እኔ እግዚአብሔር ነኝ::’
8“እናንት ሰማያት፣ ጽድቅን ከላይ አዝንቡ፤
ደመናትም ወደ ታች አንጠብጥቡ፤
ምድር ትከፈት፤
ድነት ይብቀል፤
ጽድቅም አብሮት ይደግ፤
እኔ እግዚአብሔር ፈጥሬዋለሁ::
9“ከዐፈር ሸክላዎች መካከል፣
ከሠሪው ጋር ክርክር ለሚገጥም ወዮለት፤
ጭቃ፣ ሸክላ ሠሪውን፣
‘ምን እየሠራህ ነው?’ ይለዋልን?
የምትሠራውስ ሥራ፣
‘እጅ የለህም’ ይልሃልን?
10አባቱን፣
‘የወለድኸው ምንድን ነው?’ ለሚል፣
እናቱንም፣
‘ምን ወለድሽ’? ለሚል ወዮለት::
11“የእስራኤል ቅዱስ፣ ሠሪውም የሆነ እግዚ
አብሔር፣
ስለሚመጡ ነገሮች እንዲህ ይላል፤
‘ስለ ልጆቼ ትጠይቁኛላችሁን?
ስለ እጆቼስ ሥራ ታዙኛላችሁን?
12ምድርን የሠራሁ እኔ ነኝ፤
ሰውንም በላይዋ ፈጥሬአለሁ፤
እጆቼ ሰማያትን ዘርግተዋል፤
የሰማይንም ሰራዊት አሰማርቻለሁ::
13ቂሮስንᵚ በጽድቅ አስነሣቻለሁ፤
መንገዱን ሁሉ አስተካክዬለታለሁ፤

2ሳሙ15፥31፤
44፥28 2ዜና36፥22፤ ዕዝ1፥2-4፤ኢሳ14፥32፤ 28፥16፤41፥2፤58፥12
45፥1 2ዜና36፥22፤ መዝ45፥7፤73፥23፤ ኢሳ41፥2፡13፤42፥6፤ 48፥14፤ኤር50፥35፤ 51፥20፡24፤ሚክ4፥13
45፥2 ዘፀ23፥20፤ መዝ107፥16፤147፥13፤ ኢሳ13፥2፤40፥4፤ ኤር51፥30፤ሰቆ2፥9፤ ናሆ3፥13
45፥3 ዘፀ33፥12፤ 2ነገ24፥13፤ኢሳ41፥23፤ 43፥1፤ኤር41፥8፤ 50፥37፤51፥13
45፥4 ኢሳ14፥1፤ 41፥8-9፤ሐሥ17፥23
45፥5 ዘዳ32፥12፤ መዝ18፥31፡39፤ ኢሳ43፥10፤44፥8፤ ሕዝ30፥24-25
45፥6 ቍ5፡18፤ መዝ113፥3፤ ኢሳ11፥9፤14፥13-14፤ 43፥5፤47፥8፡10፤ ሶፎ2፥15
45፥7 ዘፍ1፥4፤ ዘፀ10፥22፤ኢሳ14፥15፤ 31፥2፤ሰቆ3፥38
45፥8 ቍ24፤ መዝ72፥6፤85፥9፡11፤ 133፥3፤ኢሳ12፥3፤ 41፥2፤46፥13፤48፥18፤ 60፥21፤61፥10፡11፤ 62፥1፤ሆሴ10፥12፤ ኢዩ2፥23፤3፥18፤ አሞ5፥24፤ሚል4፥2
45፥9 ኢዮ9፥12፤ 12፥13፤15፥25፤27፥2፤ 33፥13፤መዝ22፥15፤ ኢሳ10፥15፤29፥16፤ ዳን4፥35፤ሮሜ9፥20-21፤1ቆሮ10፥22
45፥11 መዝ8፥6፤ 149፥2፤ኢሳ1፥4፤ 19፥25፤51፥13
2፥1፤ነህ9፥6፤ኢዮ38፥32፤ኢሳ48፥13 45፥13 1ነገ8፥36፤2ዜና36፥22፤ ዕዝ1፥2፤ መዝ26፥12፤ኢሳ40፥4፤ 41፥2፤52፥3

ᵐ2 የሙት ባሕር ጥቅሎችና የሰብዓ ሊቃናት ትርጕም ከዚህ ጋር ይስማማል፤ በማሶሬቱ ቅጅ ግን የቃሉ ትርጕም አይታወቅም::
ᵚ13 ዕብራይስጡ፣ እርሱን ይላል::

(11፥15፤ 37፥25፤ 43፥16-17 እና ማብ ይመ፤ ከ50፥2፤ 51፥10 ጋር ያነጻጽሩ)::

44፥28 *ቂሮስንም፤* 41፥2 እና ማብ ይመ:: *እረኛዬ፤* አብዛኛውን ጊዜ ገዦችን የሚያመለክት ነው (2ሳሙ5፥2፤ኤር23፥2 ይመ):: *ኢየሩሳሌምም ... ቤተ መቅደሱም፤* ቤተ መቅደሱ እንደ ገና እንዲሠራ የፈቀደው የቂሮስ ዐዋጅ (ዕዝ1፥2-4፤ 6፥3-5)፣ ኢየሩሳሌም ተመልሳ እንድትሠራ ምክንያት ሆኖአል (45፥13 ይመ)::

45፥1 *ለቀባሁት፤* ይህ ቃል፣ “መሲሕ” የሚለውን የዕብራይስጥ ቃል ይተካል:: የሌላ አገር ንጉሥ የነበረው ቂሮስ፣ “እረኛዬ” (44፥28) እንደ ተባለ ሁሉ፣ በዚህ ስፍራም፣ “የቀባሁት” ተብሎ ተጠርቶአል:: ይህም እግዚአብሔር መለኮታዊ ፈቃዱን እንዲፈጽምለት ንጉሥ አድርጎ ስለ ሾመው ነው:: እግዚአብሔር፣ ናቡከደነፆርንም እንደዚሁ፣ “አገልጋዬ” ብሎ ጠርቶታል (ኤር25፥9፤ 27፥6፤ 43፥10 ይመ):: አገልጋይ የተባለው ክርስቶስም (የ42፥1-4 ማብ ይመ) በዳን 9፥25-26 ላይ፣ “የተቀባው” ተብሎ ተጠርቶአል:: “የተቀባ” የሚለው ቃል በዕብራይስጥ፣ “መሲሕ” ማለት ሲሆን፣ በግሪክ ቋንቋ ደግሞ፣ “ክርስቶስ” ማለት ነው፤ ማቴ1፥17 ይመ)፤ መዝ2፥2 እና ማብ ይመ:: *ቀኝ እጁን ለያዝሁት፤* 41፥13 እና ማብ ይመ::

45፥2 *የናስ በሮችን...የብረት መወርወሪያዎችንም፤* ብዙውን ጊዜ በሮች ከዕንጨት ሲሠሩ መቀርቀሪያዎቹ ብረቶች ነበሩ (መሳ16፥3 እና ማብ ይመ)::

45፥3 *በስምህ የምጠራህ፤* አቢሉ እግዚአብሔር የቂሮስን ድርጊት እንደሚቈጣጠረው ያመለክታል፤ ቍ4 ይመ የ43፥1 ማብ ይመ:: *ታውቅ ዘንድ፤* እግዚአብሔር አንድ ነገር ሲያደርግ ኀይሉን ይገልጣል (ከሕዝ 6፥7፤7፥27 ጋር ያነጻጽሩ)::

45፥4 *ባሪያዬ፤* 41፥8-9 እና ማብ ይመ:: *ባታውቀኝ እንኳ፤* ቍ5 ይመ፤ ቂሮስ ባስቀረጸው የድንጋይ ሐውልት ላይ ያመሰገነው የነበረውን ማርዱክ የተባለውን ዋናውን የባቢሎናውያን አምላክ፣ ሳያመልከው አልቀረም:: *የክብርም ስም፤* “የተቀባ” የሚለውን ስም የሚያመለክት ሊሆን ይችላል (ቍ1)::

45፥5 *እኔ ... ከእኔ ሌላ ማንም የለም፤* ቍ6፡14፡18፡21-22፤ 43፥11 እና ማብ ይመ::

45፥6 *መውጫ እስከ መጥለቂያው፤* ምድርን በሙሉ ለማለት ነው (ሚል1፥11 እና ማብ ይመ)::

45፥7 *ጨለማንም ... አደኸያለሁ፤* በግብፃውያን ላይ እንደ ወረደው የመቅሠፍት ጨለማ ዐይነት ሊሆን ይችላል (ዘፀ10፥21-23፤ መዝ105፥28 ይመ፤ ከኢሳ47፥11፤ አሞ3፥6 ጋር ያነጻጽሩ)::

45፥8 *አዝንቡ ... አንጠብጥቡ፤* የተትረፈረፈ በረከት ምሳሌ ነው (ሆሴ10፥12 ይመ):: *ጽድቅ፤* በቍ13፤ 41፥2 ላይ ቂሮስ ከእግዚአብሔር ጽድቅ ጋር ተያይዞ ተገልጦአል:: ይህም እግዚአብሔር በፋርስ ንጉሥ በኩል ትክክለኛውን ነገር ይፈጽማል ማለት ነው:: *ድነት ይብቀል፤* እግዚአብሔር ሕዝቡን ይታደጋል ማለት ነው:: *ጽድቅም አብሮት ይደግ፤* ሰላምና ፍትሕ ይገለጣል (11፥4 እና ማብ ይመ)::

45፥9 *ሸክላ ሠሪው፤* 29፥16 እና ማብ ይመ:: ከ64፥8፤ ከኤር18፥6 ጋር ያነጻጽሩ::

45፥11 *የእስራኤል ቅዱስ፤* 1፥4 እና ማብ ይመ:: *ስለ ልጆቼ... ስለ እጆቼስ ሥራ፤* 29፥23 እና ማብ ይመ::

45፥12 *ሰማያትን ዘርግተዋል፤* 40፥22 እና ማብ ይመ:: *የሰማይንም ሰራዊት አሰማርቻለሁ፤* 40፥26 እና ማብ ይመ::

45፥13 *ቂሮስን በጽድቅ፤* የ41፥2 ማብ ይመ:: *መንገዱን ሁሉ አስተካክዬለታለሁ፤* ዐላማውን እንዲፈጽም ሁኔታዎችን

ከተማዬን እንደ ገና ይሠራታል፤
ምርኮኞቼን ያለ ክፍያ ወይም ያለ ዋጋ፣
ነጻ ያወጣል፤'
ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር።"

14 እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
"የግብፅ ሀብትና የኢትዮጵያ ንግድ፣
ቁመተ ረጃጅሞቹ የሳባ ሰዎች፣
ወደ አንተ ይመጣሉ፤
የአንተ ይሆናሉ፤
ከኋላ ይከተሉሃል፤
በሰንሰለትም ታስረው ወደ አንተ በመምጣት፣
በፊትህ እየሰገዱ፣
'በእውነት እግዚአብሔር ከአንተ ጋር ነው፤
ከእርሱም በቀር ሌላ አምላክ የለም'
ብለው ይለምኑሃል።"

15 አዳኙ የእስራኤል አምላክ ሆይ፤
አንተ በእውነት ራስህን የምትሰውር
አምላክ ነህ።
16 ጣዖት ሠሪዎች ሁሉ ያፍራሉ፤ ይቀላሉ፤
በአንድነት ይዋረዳሉ።
17 እስራኤል ግን በእግዚአብሔር፣
በዘላለም ድነት ይድናል፤
እናንተም ለዘላለም፣
አታፍሩም፤ አትዋረዱም።

18 ሰማያትን የፈጠረ፣
እርሱ እግዚአብሔር ነው፤
ምድርን ያበጃት፣ የሠራት፣
የመሠረታት፣
የሰው መኖሪያ እንጂ፣
ባዶ እንድትሆን ያልፈጠራት፣
እግዚአብሔር እንዲህ ይላልና፤
'እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤
ከእኔም በቀር ሌላ የለም።
19 በጨለማ ምድር፣
በምስጢር አልተናገርሁም፤
ለያዕቆብም ዘር፣
"በከንቱ ፈልጉኝ" አላልሁም።
እኔ እግዚአብሔር እውነትን እናገራለሁ፤
ትክክለኛውንም ነገር ዐውጃለው።'

20 "በአንድነት ተሰብሰቡ፤ ቅረቡም፤
እናንት ከአሕዛብ የኰበለላችሁ፣ ኑ።
የዕንጨት ጣዖት የሚሸከሙ፣
ማዳን ወደማይችል አምላክ የሚጸልዩ፣
ዕውቀት የላቸውም።
21 ጕዳያችሁን ተናገሩ፤ አቅርቡ፤
ተሰብስበውም ይማከሩ።
ይህን አስቀድሞ ማን ዐወጀ?
ከጥንትስ ማን ተናገረ?
እኔ እግዚአብሔር አይደለሁምን?
ጻድቅና አዳኝ የሆነ አምላክ፣
ከእኔ በቀር ማንም የለም፤
ከእኔ ሌላ አምላክ የለም።

22 "እናንት የምድር ዳርቻ ሁሉ፣
እኔ አምላክ ነኝ፤ ከእኔም በቀር ሌላ የለምና፤
ትድኑ ዘንድ ወደ እኔ ተመለሱ።
23 ጕልበት ሁሉ በእኔ ፊት ይንበረከካል፤
አንደበትም ሁሉ በእኔ ይምላል፤
ብዬ በራሴ ምያለሁ፤
የማይታጠፍ ቃል፣
ከአፌ በጽድቅ ወጥቶአል።
24 ስለ እኔም ሲናገሩ፣ 'ጽድቅና ኀይል፣
በእግዚአብሔር ብቻ ነው' ይላሉ።"
በእርሱ ላይ በቍጣ የተነሡ ሁሉ፣
ወደ እርሱ መጥተው ያፍራሉ።
25 ነገር ግን የእስራኤል ዘር ሁሉ፣
በእግዚአብሔር ይጸድቃሉ፤ ሞገስንም
ያገኛሉ።

የባቢሎን አማልክት

46 ቤል ተዋረደ፤ ናባው አጐንብሶአል፤
ጣዖቶቻቸው በአጋሰስ ተጭነዋል[1]፤

45፥12 ዘፍ1፥1፤
45፥14 ዘፍ27፥29፤ 2ሳሙ3፥34፤8፥2፤ መዝ18፥31፤ኢሳ2፥3፤ 11፥9፤14፥1-2፤18፥7፤ 43፥10፤60፥5፡11፤ 62፥2፤ኤር16፥19፤ ዘካ8፥20-23፤ 1ቆሮ14፥25
45፥15 ዘዳ31፥17፤ መዝ44፥24፤ኢሳ1፥15፤ 25፥9
45፥16 መዝ35፥4፤ ኢሳ1፥29
45፥17 ዘፍ30፥23፤ ኢሳ12፥2፤29፥22፤ 41፥11፤ኤር23፥6፤ 33፥16፤ሮሜ11፥26
45፥18 ቍ5፤ ዘፍ1፥1፡2፡26፤ዘዳ4፥35
45፥19 ቍ25፤ ዘዳ4፥29፤30፥11፤ 2ዜና15፥2፤ኢሳ41፥8፤ 48፥16፤65፥4፡9፤ ኤር2፥31፤31፥36
45፥20 ዘዳ32፥37፤ መዝ115፥7፤ኢሳ43፥9፤ 44፥17፡19፤46፥1፤ ኤር1፥16፤2፥28፤ 10፥5
45፥21 ቍ5፤ መዝ3፥8፤11፥7፤ 46፥10፤ኢሳ25፥9፤ 41፥22፤46፥9፡10፤ ማር12፥32
45፥22 ዘፍ49፥10፤ ዘኍ21፥8-9፤ 2ዜና20፥12፤ኢሳ11፥9፡ 12፤44፥22፤49፥6፡12፤ ሆሴ13፥4፤ዘካ12፥10
45፥23 ቍ14፤ ዘፍ22፥16፤ዘዳ30፥11፤ መዝ63፥11፤ኢሳ14፥24፤ 19፥18፤55፥11፤ ሮሜ14፥11፤ ፊል2፥10-11፤ዕብ6፥13
45፥24 ቍ8፤ ዘዳ33፥29፤መዝ18፥39፤ ኢሳ40፥26፤41፥11፤ 63፥1፤ኤር33፥16
45፥25 ቍ19፤ ኢሳ4፥3፤24፥23፤

46፥1 ቍ7፤ 1ሳሙ5፥2፤ኢሳ21፥9፤ 45፥20፤ኤር50፥2፤51፥44

[1] ወይም አውሬና ኢጋሰስ ብቻ ናቸው

አመቻችቼለታለሁ ማለት ነው (ቍ2፡ 40፥3 እና ማብ ይመ፤ ከምሳ 3፥6 ጋር ያነጻጽሩ)። *ከተማዬን እንደ ገና ይሠራታል፤* የ44፥28 ማብ ይመ። *ያለ ዋጋ፤* እግዚአብሔር እነርሱን አሳልፎ በሰጠ ጊዜ ዋጋ አልተ ቀበለም ነበርና (52፥3 እና ማብ ይመ፤ ከ43፥3 ማብ ጋር ያስተያዩ)።

45፥14 *ሀብትና ... ንግድ፤* 18፥7 እና ማብ ይመ። *የግብፅ ... የኢትዮጵያ ... የሳባ፤* የ18፥1፤43፥3 ማብ ይመ። *ወደ አንተ ይመጣሉ ... እየሰገዱ፤* 68፥31 ይመ። እስራኤል በቀድሞ ጠላቶቿ ላይ ወደ ፊት የሚኖራት የአገዛዝ ሥልጣን በ11፥14፤ 14፥1-2 (የ14፥1 ማብ ይመ) ተጠቅሶአል፤ የ49፥23፤ 54፥3፤60፥11-14 ጭብጥም ይኸው ነበር። *በእውነት እግዚአብሔር ከአንተ ጋር ነው፤* አንድ ቀን አሕዛብ የእስራኤልን አምላክ ያውቃሉ ማለት ነው (ቍ23፡19፥23-25፤ ዘካ 8፥20-23 ይመ)።

45፥15 *አዳኙ፤* ቍ21 እና በ43፥3 ላይ ያለውን ማብ ይመ። *ራስህን የምትሰውር፤* የእግዚአብሔር ዕቅድና አሠራር ሰው የ ማይደርስበት ምስጢር ነው (ከ54፥8፤ 55፥8-9 ጋር ያነጻጽሩ)።

45፥16 *ያፍራሉ፤* 42፥17፤ 44፥9 ይመ።

45፥17 *በዘላለም ድነት፤* በ54፥8 ከተጠቀሰው "በዘላለማዊ ቸርነቴ" ከሚለው ጋር ያነጻጽሩ። *አታፍሩም፤* 29፥22 እና ማብ ይመ።

45፥18 *የፈጠረ ... ያበጃት፤* 40፥21-22 እና ማብ ይመ። *ባዶ፤* ወይም "ቅርጽ የለሽ" ወይም "አንዳች ያልነበረባት" ማለት ነው (ዘፍ1፥2 እና ማብ ይመ)። *የሰው መኖሪያ፤* በተጠቀሰው ስፍራ አሁን ሰው የለም (6፥11፤ ኤር4፥23-26 ይመ)፤ ምንም ነገር አልነበረባትም፤ ይሁን እንጂ ሰው የሚኖርበት (44፥26፡28)፣ ሥርዐት የሰፈነበትም ይሆናል።

45፥19 *በጨለማ ... በምስጢር፤* ምናልባት ቀጥተኛ ባል ሆነ መንገድ የአስማተኞችንና የሟርተኞችን ድብቅ ሥራ ለመግለጽ የገባ ነው (8፥19፤ 29፥4 ይመ)። *በከንቱ ፈልጉኝ፤* ከኤር29፥13-14 ጋር ያነጻጽሩ።

45፥20 *ማዳን ወደማይችል ... ዕውቀት የላቸውም፤* 44፥17-18 እና ማብ ይመ።

45፥21 *ተናገሩ፤ አቅርቡ፤* 41፥21-22 እና ማብ ይመ። *አስቀድሞ ማን ዐወጀ? ከጥንትስ፤* 41፥26 እና ማብ ይመ።

45፥22 *የምድር ዳርቻ፤* 11፥12 እና ማብ 42፥10 ይመ። *ትድኑ ዘንድ ወደ እኔ ተመለሱ፤* ከ49፥6 እና በ55፥7 ከተጠ ቀሰው ጥሪ ጋር ያነጻጽሩ።

45፥23 *በራሴ ምያለሁ፤* በዕብ6፥13 ተገልጾአል፤ 62፥8 ይመ። *የማይታጠፍ ቃል፤* 55፥10-11 ይመ። *አንደበትም ሁሉ ... ከአፌ፤* ቍ14 እና ማብ ይመ። ከፍ ያለውን የክርስቶስን ሥልጣን ለማሳየት ጳውሎስ በትንቢተ ኢሳይያስ የተገለጸውን ይህን ክፍል በሮሜ 14፥11 እና በፊል2፥10-11 ላይ ገልጾታል።

45፥24 *ኀይል በእግዚአብሔር ብቻ ነው፤* ቍ 5 እና ማብ ይመ። በምዕራፉ የተገለጸው ዋና ሐሳብ በከፍተኛ ደረጃ የተጠቀሰበት ቦታ ነው። *ያፍራሉ፤* በ41፥11 ላይ ከተጠቀሰው ጋር እጅግ ይመሳሰላል።

45፥25 *ሞገስንም ያገኛሉ፤* ይህ ጥቅስ በ41፥16 ላይ በዕብ ራይስጥ፣ "ክብርን ያገኛሉ" በሚል ተተርጕሞአል።

46፥1 *ቤል፤* የባቢሎናውያን ዋና አምላክ የሆነው የመሮዳክ ሌላ ስም ነው። "ቤል" የሚለው ስም "ባአል" ከተባለው የከነዓ ናውያን አምላክ ጋር አንድ ነው፤ ትርጕሙም "ጌታ" ማለት ነው። *ተዋረደ ... እጅግ ዝቅ አለ፤* በኀፍረት ማለት ነው (ቍ2፤ 21፥9

ይዘዋቸው የሚዞሩት ምስሎች ሸክም ናቸው፤
ለደከሙ እንስሳት ከባድ ጭነት ናቸው።
2እነርሱም በአንድ ላይ ዝቅ ይላሉ፤ ያጐነብሳሉ፤
ጭነቱን ለማዳን አይችሉም፤
ራሳቸውም በምርኮ ይወሰዳሉ።

3"እናንት የያዕቆብ ቤት ሆይ፤
የእስራኤል ቤት ቅሬታ ሁሉ፣
ከተፀነሳችሁበት ጊዜ ጀምሮ የያዝኋችሁ፣
ከተወለዳችሁበት ጊዜ ጀምሮ የተሸከምኋችሁ
ስሙኝ።
4እስከ ሽምግልናችሁ፣ እስከ ሽበትም፣
የምሸከማችሁ እኔ ነኝ፤ እኔው ነኝ።
ሠርቻችኋለሁ፤ እሸከማችኋለሁ፤
እደግፋችኋለሁ፤ አድናችኋለሁ።

5"ከማን ጋር ታወዳድሩኛላችሁ? ከማንስ ጋር
እኩል ታደርጉኛላችሁ?
እንመሳሰልስ ዘንድ ከማን ጋር ታነጻጽሩ
ኛላችሁ?
6ሰዎች ወርቅ ከከረጢታቸው ይዘረግፋሉ፤
ብርንም በሚዛን ይመዝናሉ፤
አንጥረኛን ይቀጥራሉ፤ እርሱም አምላክ አድርጎ
ያበጅላቸዋል።
እነርሱም ይሰግዱለታል፤ ያመልኩታልም።
7እንሥተው በትከሻቸው ይሸከሙታል፤
እቦታው ያደርጉታል፤ በዚያም ይቆማል፤
ከዚያም ቦታ አይንቀሳቀስም፤
ማንም ወደ እርሱ ቢጮኽ አይመልስም፤
ከጭንቀቱም አያድነውም።

8"እናንት በደለኞች፣ ይህን አስታውሱ፤
አስቡበትም፤
በልባችሁም ያዙት።
9የጥንቱን፣ የቀደመውን ነገር አስታውሱ፤
እኔ አምላክ ነኝ፤ ከእኔም በቀር ሌላ የለም፤
እኔ አምላክ ነኝ፤ እንደ እኔ ያለ የለም።
10የመጨረሻውን ከመጀመሪያው፣
ገና የሚመጣውንም ከጥንቱ ተናግሬአለሁ፤

41፥16፡49፥4
46፥2 መሳ18፥17-18፤ 1ሳሙ5፥21፤ ኤር51፥47
46፥3 ቊ12፤ ዘጸ1፥31፤መዝ22፥10፤ 28፥9፤139፥13፤ ኢሳ1፥9፤44፥2፤ 48፥12፤51፥1
46፥4 ዘዳ32፥39፤ መዝ18፥35፤71፥18፤ 119፥117፤ኢሳ43፥13
46፥5 ዘፀ15፥11፤ ኢዮ41፥10፤ኢሳ40፥18፡ 25፤ኤር49፥19
46፥6 ዘፀ20፥5፤ ኢሳ40፥19፤44፥17፤ ሆሴ13፥2
46፥7 ቊ1፤ 1ሳሙ5፥3፤1ነገ18፥26፤ ኢሳ41፥7፤44፥17፤ 47፥13
46፥8 ኢሳ1፥2፤ 44፥21፤
46፥9 ዘፀ8፥10፤ ዘዳ32፥7፤ኢሳ41፥22፤ 45፥21፤ማር12፥32
46፥10 ምሳ19፥21፤ ኢሳ7፥7፡9፤41፥4፡22፤ 44፥26፤45፥21፤ ሐሥ5፥39፤ኤፌ1፥11
46፥11 ዘኁ41፥25፤ መሳ4፥10፤ዕዝ1፥2፤ ኢሳ8፥8፤25፥1፤ ኤር44፥28
46፥12 ቊ3፤ ዘፀ32፥9፤ መዝ119፥150፤ ኢሳ9፥9፤48፥1፤ ኤር2፥5
46፥13 መዝ74፥2፤ 85፥9፤ኢሳ1፥26፤ 44፥23፤45፥8፤ ኢል2፥32፤ሮሜ3፥21
47፥1 ዘዳ28፥56፤ ኢዮ2፥13፤መዝ137፥8፤ ኢሳ21፥9፤23፥12፤ 29፥4፤ኤር50፥42፤ 51፥33፤ዘካ2፥7
47፥2 ዘፍ24፥65፤ ዘፀ11፥5፤መሳ16፥21፤ ኢሳ32፥11፤ማቴ24፥41

'ዐላማዬ የጸና ነው፤
ደስ የሚያሰኘኝንም ሁሉ አደርጋለሁ' እላለሁ።
11ከምሥራቅ ነጣቂ አሞራ፣
ከሩቅ ምድር ዐላማዬን የሚፈጽም ሰው
እጠራለሁ።
የተናገርሁትን አደርጋለሁ፤
ያቀድሁትን እፈጽማለሁ።
12እናንት እልኸኞች፣
ከጽድቅም የራቃችሁ ስሙኝ።
13ጽድቄን እያመጣሁ ነው፤
ሩቅም አይደለም፤
ማዳኔም አይዘገይም።
ለጽዮን ድነትን፣
ለእስራኤል ክብሬን እጐናጽፋለሁ።

የባቢሎን ውድቀት

47 "አንቺ የባቢሎን* ድንግል ልጅ ሆይ፤
ውረጂ፤ በትቢያ ላይ ተቀመጪ፤
አንቺ የባቢሎናውያን ልጅ ሆይ፤
ከዙፋንሽ ውረጂ፤ መሬት ላይ ተቀመጪ፤
ከእንግዲህ ውብ ወይም ለግላጋ፣
ተብለሽ አትጠሪም።
2ወፍጮ ወስደሽ እህል ፍጪ፤
መሸፋፈኛሽን አውልቂ፤

ቀሚስሽንም ከፍ ከፍ አድርጊ፤ ባትሽን ገልጪ፤
እየተንገዳገድሽ ወንዙን ተሻገሪ።
3ዕርቃንሽ ይገለጥ፤
ኀፍረትሽ ይታይ፤
እበቀላለሁ፤
እኔ ማንንም አልተውም።

4የሚቤዠን የእስራኤል ቅዱስ፣
ስሙ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ነው።

47፥3 ዘፍ2፥25፤ ኢሳ1፥24፤13፥18-19፤20፥4፤34፥8፤ሕዝ16፥37፤ ናሆ3፥5 47፥4 ኢዮ19፥25፤ኢሳ1፥4፤13፥4፤48፥2፤ኤር50፥34፤ አሞ4፥13

*1 ወይም በዚህና በቊ5 ላይ *ከለዳውያን*

እና ማብ ይመ)። *ናባው፤* የመማርና የመጻፍ አምላክ ሲሆን፣ የማርዱክ ልጅ ነው።

46፥2 *በምርኮ ይወሰዳሉ፤* ጣዖታትም ከሚያመልኩአቸው ሰዎች ጋር ተማርከው ይሄዳሉ ማለት ነው (ኤር48፥7፤ 49፥3፤ ሆሴ10፥5፤ አሞ1፥15 ይመ)።

46፥3 *ቅሬታ፤* የተረፉትን ለማለት ነው (1፥9 እና ማብ ይመ)። *ከተፀነሳችሁበት... ከተወለዳችሁበት ጊዜ ጀምሮ፤* 44፥2 እና ማብ ይመ።

46፥4 *እስከ ሽምግልናችሁ፣ እስከ ሽበትም፤* ከመዝ37፥25 ጋር ያነጻጽሩ። *የምሸከማችሁ ... ሠርቻችኋለሁ ... አድናችኋለሁ፤* በቊ1-2 ለተጠቀሱት ከንቱ ጣዖታት ግን እንዲህ አይደለም፤ 41፥10፡13፤ 43፥1-2 እና ማብ ይመ።

46፥5-7፤ 40፥18-20 እና ማብ ይመ።

46፥6 *ይሰግዱለታል፤ ያመልኩታልም፤* 44፥15፡17፡19 ይመ።

46፥7 *ይሸከሙታል፤* ቊ1 ይመ። *አያድነውም፤* 44፥17 እና ማብ ይመ።

46፥8 *በደለኞች፤* እስራኤላውያንን ለማለት ነው። 1፥2 እና ማብ ይመ፤ ከ1፥20፡23፡28፤ 30፥1፤57፥4 ጋር ያነጻጽሩ።

46፥9 *የጥንቱን፤* 41፥22 እና ማብ ይመ። *ሌላ የለም፤* 43፥11 እና ማብ ይመ።

46፥10-11 *ዐላማዬ፤* እግዚአብሔር እስራኤልንና ባቢሎንን በተመለከተ ያለውን ሐሳብና ዕቅድ ለማሳየት ነው (8፥9-10፤ 14፥24፤ 18፥14 እና ማብ ይመ)፤ ከመዝ33፥11 ጋር ያነጻጽሩ።

46፥10 *ከመጀመሪያው፤* 41፥26 እና ማብ ይመ።

46፥11 *ከምሥራቅ ነጣቂ አሞራ፤* የፋርስ ንጉሥ ቂሮስ ነው (41፥2 እና ማብ ይመ)። የነጣቂ አሞራ ፈጣንነትና ኀይለኛነት በዚህ ስፍራ ተጠቅሶአል (8፥8 እና ማብ፤ ኤር49፥22 ይመ፤ ከዳን8፥4 ጋር ያነጻጽሩ)።

46፥12 *እልኸኞች፤* ቊ8፤48፥4፤ ሕዝ2፥4 ይመ።

46፥13 *ጽድቄን፤* በዚህ ስፍራ ከድነት ጋር እኩል ሆኖ ቀርቦአል፤ 41፥2 እና ማብ፤ 45፥8 እና ማብ ይመ። *ማዳኔም፤* የ43፥3 ማብ ይመ። *ክብሬን፤* 35፥2 እና ማብ፤ 40፥5 እና ማብ 44፥23፤49፥3 ይመ።

47፥1 *በትቢያ ላይ ተቀመጪ ... መሬት ላይ፤* የሐዘን ምልክት ነው (3፥26 ይመ)። *የባቢሎን ልጅ ሆይ፤* ባቢሎንንና ነዋሪዎቿን የሚያመለክት ሰውኛ አገላለጽ።

47፥2 *ወፍጮ ... ፍጪ፤* እቤት ውስጥ ሴቶች የሚያከናውኑት ሥራ ነው (ዘፀ11፥15 እና ማብ፤ መሳ9፥53 እና ማብ ይመ)። *ተሻገሪ፤* ምናልባት ወደ ምርኮ መሄድን ለማመልከት ይሆናል።

47፥3 *ዕርቃንሽ ይገለጥ፤* ሕዝ16፥36 ይመ። ባቢሎን ከእንግዲህ ንግሥት አትሆንም (ቊ5፤7 ይመ)፤ ዝቅ ብላ ገረድ ወይም ሴተኛ አዳሪ ሆናለች (ቊ8 ይመ)። *እበቀላለሁ፤* 34፥8 እና ማብ ይመ። *ማንንም አልተውም፤* 13፥18-20 ይመ።

47፥4 *የሚቤዠን፤* የ41፥14 ማብ ይመ። *የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፤* 13፥4 ይመ። *የእስራኤል ቅዱስ፤* 1፥4፤ 41፥14 እና ማብ ይመ።

5“አንቺ የባቢሎናውያን ልጅ ሆይ፤
ወደ ጨለማ ግቢ፤ ዝም ብለሽም ተቀመጪ፤
ከእንግዲህ የመንግሥታት እመቤት፣
ተብለሽ አትጠሪም::
6ሕዝቤን ተቈጥቼ ነበር፤
ርስቴን አርክሼው ነበር፤
አሳልፌ በእጅሽ ሰጠኋቸው፤
አንቺ ግን አልራራሽላቸውም፤
በዕድሜ በገፉት ላይ እንኳ፣
እጅግ ከባድ ቀንበር ጫንሽባቸው::
7አንቺም፣ ‘እስከ መጨረሻው፣
ለዘላለም ንግሥት እሆናለሁ!’ አልሽ፤
ሆኖም እነዚህን ነገሮች አላስተዋልሽም፤
ፍጻሜያቸው ምን እንደሚሆንም አላሰብሽም::
8“አሁንም አንቺ ቅምጥል ፍጡር፣
በራስሽ ተማምነሽ የምትቀመጪ፣
በልብሽም፣
‘እኔ ነኝ፣ ከእኔ በቀር ሌላ የለም፤
ከእንግዲህ መበለት አልሆንም፤
የወላድ መካንም አልሆንም’ የምትዪ ስሚ!
9እነዚህ ሁለት ነገሮች፣
መበለትነትና የወላድ መካንነት፣
አንድ ቀን ድንገት ይመጡብሻል፤
የቱን ያህል አስማት፣
የቱንም ያህል መተት ቢኖርሽ፣
በሙሉ ኀይላቸው ይመጡብሻል::
10በክፋትሽ ተማምነሽ፣
‘ማንም አያየኝም’ አልሽ፤
ደግሞም፣ ‘እኔ ነኝ፣ ከእኔ በቀር ሌላ የለም’
ባልሽ ጊዜ፣
ጥበብሽና ዕውቀትሽ አሳሳቱሽ::
11ጥፋት ይመጣብሻል፤
ነገር ግን በአስማትሽ እንዴት እንደም
ታርቂው አታውቂም፤
ወጆ ከፍለሽ ለማስወገድ የማትችዪው፣
ጒዳት ይወድቅብሻል፤
ያላሰብሽው አደጋ፣

47፥5 ቍ7፤ ኢዮ2፥13፤ ኢሳ9፥2፤ 13፥10፡19፤21፥9፤ ሰቆ1፥1፤ ራእ17፥18፤ 18፥7
47፥6 ዘዳ13፥15፤ 2ዜና28፥9፤ ኢሳ10፥13፤ 14፥6፤42፥24፤ ኤር2፥7፤50፥11
47፥7 ቍ5፤ ዘዳ32፥29፤ ኢሳ10፥13፤ 42፥23፡25፤ ዳን4፥30፤ ራእ18፥7
47፥8 ኢሳ32፥9፤ 45፥6፤49፥21፤54፥4፤ ሰቆ1፥1፤ ራእ18፥7
47፥9 ቍ12፤ ዘዳ18፥10-11፤ መዝ55፥15፤73፥19፤ ኢሳ4፥1፤13፥18፤ ኤር15፥8፤18፥21፤ ናሆ3፥4፤ ሚል3፥5፤ 1ተሰ5፥3፤ ራእ9፥21፤ 18፥8-10፡23
47፥10 2ነገ21፥16፤ ኢዮ15፥31፤ መዝ52፥7፤ 62፥10፤ ኢሳ5፥21፤ 29፥15፤44፥20
47፥11 መዝ55፥15፤ ኢሳ10፥3፤14፥15፤ 17፥14፤21፥9፤31፥2፤ ሉቃ17፥27፤ 1ተሰ5፥3
47፥12 ቍ9፤ ዘፀ7፥11
47፥13 ቍ15፤ ኢሳ5፥29፤19፥3፤ 43፥13፤44፥25፤46፥7፤ 57፥10፤ ኤር51፥58፤ ዕን2፥13
47፥14 ኢሳ5፥24፤ 10፥17፤30፥30፤ ኤር5 1፥30፡32፡58
47፥15 ቍ13፤ ኢሳ44፥17፤ ራእ18፥11
48፥1 ዘፍ17፥5፤ 29፥35፤ ዘፀ23፥13፤ 1ሳሙ20፥42፤ 2ሳሙ14፥11፤ መዝ50፥16፤ ኢሳ19፥18፤43፥7፤ 58፥2፤59፥14፤ ኤር4፥2፤5፥2፤7፥9-10፤44፥26፤ ዳን8፥12፤

ድንገት ይደርስብሻል::
12በይ እንግዲህ፣ “ከልጅነትሽ ጀምሮ
የደከምሽባቸውን፣
አስማቶችሽን፣
ብዙ መተቶችን ቀጥዪባቸው፤
ምናልባት ይሳካልሽ፤
ምናልባትም ጠላቶችሽን ታሸብሪባቸው
ይሆናል::
13የተቀበልሽው ምክር ሁሉ ድካም ብቻ ሆኖ
አስቀርቶሻል፤
እነዚያ ከወር እስከ ወር ከዋክብትን አንጋጠ
በማየት የሚተነብዩ፣
ኮከብ ቈጣሪዎች እስቲ ይምጡ፤
ከሚደርስብሽም ነገር እስቲ ያድኑሽ::
14እነሆ፣ እነርሱ ገለባ ናቸው፤
እሳት ይበላቸዋል፤ ከነበልባሉ ወላፈን
የተነሣ፣
ራሳቸውን ማዳን አይችሉም::
ሰው የሚሞቀው ፍም አይኖርም፤
ተቀምጠው የሚሞቁትም እሳት የለም::
15ከልጅነት ጀምሮ አብረሻቸው የደከምሽው፣
አብረሽ የተገበያየሻቸው፣
ሊያደርጉ የሚችሉት ይህንኑ ብቻ ነው::
እያንዳንዱ በስሕተቱ ይገፋበታል፤
አንቺን ግን የሚያድን የለም::

እልከኛዪቱ እስራኤል

48 “የያዕቆብ ቤት ሆይ፤
እናንት በእስራኤል ስም የተጠራችሁ፣
ከይሁዳ ዘር የተገኛችሁ፣
እናንት *በእግዚአብሔር* ስም የምትምሉ፣
በእውነት ወይም በጽድቅ ሳይሆን፣
የእስራኤልን አምላክ የምትጠሩ ይህን ስሙ!
2እናንት የቅድስቲቱ ከተማ ነዋሪዎች ነን
ብላችሁ ራሳችሁን የምትጠሩ፣
በእስራኤል አምላክ የምትታመኑ፣

ዘካ8፥3 48፥2 ነህ11፥1፤ ኢሳ1፥26፤10፥20፤47፥4፤ ማቴ4፥5፤ ሮሜ2፥17

47፥5 ***የመንግሥታት እመቤት፣*** ባቢሎን እጅግ ውብ ከተማ ነበረች (13፥19 እና ማብ ይመ)::

47፥6 ***ተቈጥቼ ነበር፤ ርስቴን አርክሼው ነበር፤*** 10፥5-6 (አሦር የእግዚአብሔር መሣሪያ የተባለችበትን)፣ 42፥24 እና ማብ፤ 43፥28 እና ማብ ሰቆ 2፥2 ይመ:: ***በዕድሜ በገፉት ላይ እንኳ፣*** የደረሰባቸው ሥቃይ፣ ሙሴ ለኪዳኑ በማይታዘዙ ላይ ይመጣል ብሎ የተናገረውን የርግማን ቃል እውን ያደርጋል (ዘዳ28፥49-50)::

47፥7 ***ለዘላለም፣*** በዳን4፥30 ናቡከደነፆር በትዕቢት ከተናገረው ቃል ጋር ያነጻጽሩ::

47፥8፡10 ***እኔ ነኝ፣ ከእኔ በቀር ሌላ የለም፣*** እኔ አምላክ ነኝ የማለትን ያህል መንጠራራት ነው (በ43፥11፤ 45፥5-6፡18፡22 ከተጠቀሰው ከጌታ ቃል ጋር ያነጻጽሩ)፤ 14፥12-15 እና ማብ ይመ::

47፥8 ***በራስሽ ተማምነሽ የምትቀመጪ፣*** በ32፥9፡11 ስለተጠቀሱት ቅምጥል የኢየሩሳሌም ሴቶች የተነገረ ተመሳሳይ አባባል ተገልጾአል:: ***መበለት፣*** የተፈታችና የተጨነቀች ሴት ናት:: ***የወላድ መካንም፣*** ቍ9፤ 13፥16፡18፤14፥22 ይመ::

47፥9፡12 ***አስማት ... መተት፣*** አደጋ እንዳይደርስ ሲባል ራስን ለመከላከልና በጠላት ላይ ጒዳት ለማምጣት የሚጠቀሙባቸው የጥንቈላ ድርጊቶች ናቸው (3፥2-3 እና ማብ ይመ)::

47፥10 ***ማንም አያየኝም፣*** 29፥15 እና ማብ ይመ::

47፥11 ***ወጆ ከፍለሽ፣*** የሚዶንና የፋርስ ኀይሎች ፍላጎት፣ የእስራኤል ሕዝብ እጁን እንዲሰጥ እንጂ ሌላ ነገር አልነበረም (13፥17 ይመ)::

47፥13 ***ከዋክብትን አንጋጠ በማየት የሚተነብዩ፣ ኮከብ ቈጣሪዎች፣*** ምናልባትም ባቢሎን ከማንኛውም መንግሥት ይልቅ በእንደዚህ ዐይነት ሰዎች ሳትጠቀም አልቀረችም (ዳን2፥2፡10 ይመ)::

47፥14 ***ገለባ፣*** እሳት ሲያገኘው ብው ብሎ የሚነድ ለማለት ነው፤ የ1፥31 ማብ ይመ፤ ከሚል4፥1 ጋር ያነጻጽሩ:: ***ራሳቸውን ማዳን አይችሉም፣*** ከነያሉ የእስራኤል አዳኝ ጋር ሲነጻጸሩ (43፥3 እና ማብ ይመ)፣ ኮከብ ቈጣሪዎችና አስማተኞች እንደ ጣዖቶች ሁሉ ከንቱ ናቸው (44፥17 እና ማብ ይመ):: ***ሰው የሚሞቀው ፍም አይደለም፣*** ጣዖት አምላኪዎች ጣዖቶቻቸውን ለመሥራት የሚጠቀሙበትን የማገዶ ዕንጨት በሽሙጥ መግለጽ የሚያስችል ሐረግ ነው (44፥15 ይመ)::

48፥1 በ ... ስም የተጠራችሁ፣ የእስራኤል ናቸው ማለት ነው (43፥7 እና ማብ ይመ):: ***እስራኤል፣*** ዘፍ32፥28 እና ማብ ይመ:: ***ይሁዳ፣*** ዋናው የደቡብ መንግሥት ነገድ ነው፤ ዘፍ49፥8 እና ማብ ይመ:: ***በእውነት ... ሳይሆን፣*** በ65፥16 ላይ ከተጠቀሰው መሐላ ጋር ያስተያዩ::

48፥2 ***የቅድስቲቱ ከተማ፣*** ቤተ መቅደሱ ያለባት ኢየሩሳሌም ናት (2፥2-4 እና ማብ 52፥1፤ 56፥7፤ 57፥13፤ 64፥10-11፤ 65፥11 ይመ)፣ 1፥26 እና ማብ 4፥3 እና ማብ፤ ዳን9፥24 ይመ:: ***በ ... አምላክ የምትታመኑ፣*** ቢያንስ ቢያንስ እንኳ በሐሳብ ይህን የምታደርጉ

ስሙ፡ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር
የሆነው የሚለውን አድምጡ፤
3 የቀደሙትን ነገሮች ከብዙ ዘመን በፊት
ተናግሬአለሁ፤
ከአፌ ወጥተዋል፤ እንዲታወቁም
አድርጌአለሁ፤
እኔም ድንገት ሠራሁ እነርሱም፤ ተፈጸሙ፡፡
4 የቱን ያህል እልኸኛ እንደ ነበርህ ዐውቃለሁና፤
የዐንገትህ ጅማት ብረት፣
ግንባርህም ናስ ነበር፡፡
5 ስለዚህ እነዚህን ነገሮች ገና ድሮ ነገርሁህ፤
ከመፈጸማቸው በፊት አስታወቅሁህ፤
ይህም፣
'ጣዖቶቼ ይህን አደረጉ፤
ከዕንጨት የተቀረጸው ምስልና ከብረት
የተሠራው አምላኬ ይህን ወስኖአል'
እንዳትል ነው፡፡
6 እነዚህን ነገሮች ሰምተሃል፤ ሁሉንም
ተመልከታቸው፤
ራስህ ትክክለኛነታቸውን አትመሰክርምን?
"ከአሁን ጀምሮ አዳዲስ ነገሮችን፣
የተሰወሩብህን ያላወቅሃቸውን ነገሮች
እነግርሃለሁ፡፡
7 እነርሱም የተፈጠሩት አሁን እንጂ ጥንት
አይደለም፤
ስለ እነርሱም ከዛሬ በፊት አልሰማህም፡፡
ስለዚህ፣
'አዎን፤ ስለ እነርሱ ዐውቃለሁ' ማለት
አትችልም፡፡
8 አልሰማህም ወይም አላውቅህም፤
ጆሮህ ከጥንት የተከፈተ አልነበረም፤
አንተ አታላይ እንደ ነበርህ፣
ከልጅነትህ ጀምሮ ዐመፀኛ
መባልህን ዐውቄአለሁና፡፡
9 ስለ ስሜ ስል ቍጣዬን አዘገያለሁ፤

48፥3 ኢሳ17፥14፤ 30፥13፤40፥21፤ 41፥22፤45፥21
48፥4 ዘፀ32፥9፤ ዘዳ9፥27፤ኢሳ9፥9፤ ሕዝ3፥9፤ሐሥ7፥51
48፥5 ኢሳ40፥21፤ 42፥9፤ኤር44፥15-18
48፥6 ኢሳ41፥22፤ ሮሜ16፥25
48፥7 ዘፀ6፥7፤ ኢሳ45፥21፤65፥18
48፥8 ዘዳ9፥7:24፤ 29፥4፤መዝ58፥3፤ ኢሳ1፥2:3፤41፥24፤ 43፥27፤58፥1፤ ሚል2፥11:14
48፥9 1ሳሙ12፥22፤ ነህ9፥31፤ኢዮ9፥13፤ ኢሳ30፥18፤37፥35
48፥10 ዘፀ1፥13፤ 15፥25፤1ነገ8፥51፤ ኢሳ1፥25፤ዘካ13፥9፤ ሚል3፥3፤1ጴጥ1፥7
48፥11 ዘሌ18፥21፤ ዘዳ32፥27፤1ሳሙ12፥22፤ኢሳ37፥35፤ 42፥8፤ኤር14፥7:21፤ ሕዝ20፥9:14:22:44
48፥12 ኢሳ41፥4: 8፤42፥6፤43፥1:13፤ 46፥3፤ራእ1፥17
48፥13 ዘፍ2፥1፤ ዘፀ20፥11፤ኢዮ9፥8፤ ኢሳ34፥16፤40፥22፤ 42፥5፤45፥18፤51፥16፤ 65፥17፤ዕብ1፥10-12
48፥14 ኢሳ21፥9፤ 41፥2:22፤43፥9፤ 45፥1፤46፥10-11፤ ኤር50፥45
48፥15 መሳ4፥10፤ ኢሳ44፥4:28-45
48፥16 ኢሳ11፥2፤ 33፥13፤41፥1፤45፥19፤ 50፥5:7:9፤ዘካ2፥9:11

ስለ ምስጋናዬም ስል ከአንተ እገታዋለሁ፤
ይኸውም እንዳልቈርጥህ ነው፡፡
10 እነሆ፤ እንደ ብር ባይሆንም አንጥሬሃለሁ፤
በመከራ እቶን ፈትኜሃለሁ፡፡
11 ስለ ራሴ፣ ስለ ራሴ ስል አደርጋለሁ፤
ራሴን ለውርደት እንዴት አሳልፌ እሰጣለሁ?
ክብሬን ለማንም አልሰጥም፡፡

እስራኤል ነጻ ሆነች

12 "ያዕቆብ ሆይ፤
የጠራሁህ እስራኤል ሆይ፤ ስማኝ፤
እኔ እኔው ነኝ፤
ፊተኛው እኔ ነኝ፤ ኋለኛውም እኔ ነኝ፡፡
13 ምድርን የመሠረተች የእኔው እጅ ናት፤
ሰማያትን የዘረጋችም ቀኝ እጄ ናት፤
በምጠራቸው ጊዜ፣
ሁሉም በአንድነት ይቆማሉ፡፡
14 "ሁላችሁም በአንድነት ተሰብሰቡ፤
አድምጡም፤
ከጣዖቶች አስቀድሞ እነዚህን የተናገረ
ማን ነው?
የእግዚአብሔር ምርጥ ወዳጅ የሆነ፣
እርሱ በባቢሎን* ላይ ያቀደውን እንዲፈጽም
ያደርገዋል፤
ክንዱም በባቢሎናውያን ላይ ይሆናል፡፡
15 እኔ፣ እኔው ራሴ ተናግሬአለሁ፤
በእርግጥ እኔ ጠርቼዋለሁ፤
አመጣዋለሁ፤
ሥራውም ይከናወንለታል፡፡
16 "ወደ እኔ ቅረቡ፤ ይህን ስሙ፤
'ከመጀመሪያ ጀምሮ በስውር አልተናገርሁም፤
ሲፈጸምም እኔ እዚያው ነበርሁ፡፡"
አሁንም ጌታ እግዚአብሔርና መንፈሱ
ልከውኛል፡፡

*14 በዚህና በቊ 14 ላይ ወይም፣ *ከለዳውያን*

ለማለት ነው (10፥20)፤ ከ31፥1፤ 36፥6:9፤ ሕዝ29፥6-7 ጋር ያስተያዩ፡፡ *የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር!* 13፥4 እና ማብ ይመ፡፡

48፥3 *የቀደሙትን ነገሮች!* 41፥22 እና ማብ ይመ፡፡ *ተፈጸሙ!* 42፥9 ይመ፡፡

48፥4 *እልኸኛ ... ናስ!* ኤር6፥28 ይመ፤ ከሕዝ3፥7 ጋር ያነጻጽሩ፡፡

48፥5 *ጣዖቶቼ ይህን አደረጉ!* ኢሳይያስ ስለ አምልኮ ጣዖት የተናገረውን ከባድ ቃል በ44፥17-20 ይመ (የዚያኑ ማብ ይመ)፡፡ *ከዕንጨት የተቀረጸው ምስልና ከብረት የተሠራው አምላኬ!* 44፥12-20 እና ማብ ይመ፡፡

48፥6 *አዳዲስ ነገሮች!* ለምሳሌ የእስራኤል መመለስ ሊሆን ይችላል (42፥9 እና ማብ ይመ)፤ የመሲሑን ዘመን፣ አዲሱን ሰማይና አዲሱንም ምድር በዚህ መልክ ማየት ይቻላል (ከ65፥17 ጋር ያነጻጽሩ)፡፡ *የተሰወሩብህን!* ከሮሜ 16፥25-26 ጋር ያነጻጽሩ፡፡

48፥7 *የተፈጠሩት አሁን እንጂ!* አዳዲስ ነገሮች እንደሚፈጸሙ የተነገረው የትንቢት ቃል እውን መሆኑን የሚያመለክት ነው፡፡

48፥8 *አልሰማህም ወይም አላውቅህም!* 1፥3 ይመ፡፡ *ጆሮህ ... የተከፈተ አልነበረም!* 6፥10 እና ማብ ይመ፡፡ *በዐመፀኝነት!* 1፥2፤ 46፥8 እና ማብ ይመ፡፡

48፥9 *ቍጣዬን አዘገያለሁ!* ከመዝ78፥38 ጋር ያነጻጽሩ፡፡ *ስለ ምስጋናዬም!* ለእግዚአብሔር የሚገባውን ምስጋና ለማለት ነው፡፡

48፥10 *አንጥሬሃለሁ ... ፈትኜሃለሁ!* ፍርድን ቍልጭ አድርገው የሚያሳዩ ምሳሌዎች ናቸው (ኤር9፥7፤ ሕዝ22፥18-22 ይመ)፡፡ በ1፥25፤ 4፥4 ላይ ስለሚያጠራው እሳት ተጠቅሶአል፡፡ *በመከራ እቶን!* ግብፅ ለእስራኤላውያን፣ "ብረት ማቅለጫ ምድጃ" ነበረች (ዘዳ4፥20፤ 1ነገ8፥51፤ ኤር11፥4)፡፡ የኢየሩሳሌም ውድቀትና የባቢሎን ምርኮ ተመሳሳይ ምድጃዎች ናቸው፡፡

48፥11 *ለውርደት!* የኢየሩሳሌም ውድቀትና የእግዚአብሔር ሕዝብ መበተን ለእግዚአብሔር ስም ኀፍረትን አስከትሎአል (ሕዝ36፥20-23 ይመ)፡፡ *ክብሬን!* 40፥5 እና ማብ ይመ፡፡

48፥12 *የጠራሁህ!* የተመረጠው ሕዝብ የእግዚአብሔር አገልጋይ እንዲሆን ተጠርቶአል ማለት ነው፤ 42፥6፤ 41፥2፤ 43፥1 እና ማብ ይመ፡፡ *ፊተኛው ... ኋለኛውም!* 41፥4 እና ማብ ይመ፡፡

48፥13 *ምድርን የመሠረተ ... ሰማያትን የዘረጋም!* ኢሳይያስ ምንጊዜም እግዚአብሔር ፈጣሪ መሆኑን ይናገራል (40፥21-22፤ 42፥5፤ 51፥13 እና ማብ ይመ)፤ ከመዝ102፥25 ጋር ያነጻጽሩ፡፡ *በምጠራቸው ጊዜ፣ ሁሉም ... ይቆማሉ!* ፍጥረታት ሁሉ የእግዚአብሔርን ትእዛዝ ይፈጽማሉ (40፥26 እና ማብ፤ መዝ103፥22 ይመ)፡፡

48፥14 *ከጣዖቶች አስቀድሞ ... የተናገረ!* 41፥21-23:26፤ 43፥9 እና ማብ ይመ፡፡ *ምርጥ ወዳጅ!* ታላቁን ቂሮስን ነው (41፥2 እና ማብ ይመ)፡፡ *ያቀደውን!* 46፥10-11 እና ማብ ይመ፡፡ *በባቢሎን!* 13፥1 እና ማብ ይመ፡፡

48፥15 *ጠርቼዋለሁ!* ቂሮስን ለማለት ነው (41፥2 እና ማብ ይመ)፡፡ *ይከናወንለታል!* 44፥28፤ 45፥1-4 እና ማብ ይመ፡፡

48፥16 *ከመጀመሪያ ጀምሮ!* ስለ ቂሮስና ስለ ተልእኮው የተጠቀሰ ነው (41፥25-27 እና ማብ ይመ)፡፡ *በስውር አልተናገርሁም!* 45፥19 እና ማብ ይመ፡፡ *እግዚአብሔርና መንፈሱ ልከውኛል!* ኢሳይያስን ወይም የእግዚአብሔር አገልጋይ የተባለውን ያመለክታል፡፡ የእግዚአብሔር መንፈስ በ42፥1 ላይ በተጻፈው የእግዚአብሔር አገልጋይና (የዚያኑ ማብ ይመ) በ61፥1 ላይ በተጠቀሰው መሲሕ ላይ ወርዶአል (የዚያኑ ማብ ይመ)፡፡

17የተቤዠህ፣ የእስራኤል ቅዱስ፣
እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
"እኔ እግዚአብሔር አምላክህ፣
የሚበጅህ ምን እንደ ሆነ የማስተምርህ፣
መሄድ በሚገባህ መንገድ የምመራህ ነኝ።
18ትእዛዜን ሰምተህ ብቻ ቢሆን ኖሮ፣
ሰላምህ እንደ ወንዝ፣
ጽድቅህም እንደ ባሕር ሞገድ በሆነ ነበር።
19ዘርህ እንደ አሸዋ፣
ልጆችህ ስፍር እንደሌለው ትቢያ በሆኑ
ነበር፤
ስማቸው አይወገድም፤
ከፊቴም አይጠፋም።

20ከባቢሎን ውጡ፣
ከባቢሎናውያንም ሽሹ!
ይህን በእልልታ አስታውቁ፤ ዐውጁት፤
እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ ተናገሩ፤
"እግዚአብሔር ባሪያውን ያዕቆብን
ተቤዥቶታል" በሉ።
21በምድረ በዳ ሲመራቸው አልተጠሙም ነበር፤
ውሃ ከዐለት አፈለቀላቸው፤
ዐለቱን ሰነጠቀ፤
ውሃውም በኀይል ፈልቆ ወጣ።

22"ለክፉዎች ሰላም የላቸውም" ይላል እግዚ
አብሔር።

የእግዚአብሔር ባሪያ

49 እናንት ደሴቶች ስሙኝ፤
እናንት በሩቅ ያላችሁ ሕዝቦች
ይህን አድምጡ፤
በእናቴ ማሕፀን ሳለሁ እግዚአብሔር ጠራኝ፤
ከመወለዴ በፊት በስም ጠራኝ።
2አፌን እንደ ተሳለ ሰይፍ አደረገው፤
በእጁ ጥላ ሰወረኝ፤
የተወለወለ ፍላጻ አደረገኝ፤
በሰገባውም ውስጥ ሸሸገኝ።
3እርሱም፣ "እስራኤል፤ አንተ ባሪያዬ ነህ፤
በአንተ ክብሬን እገልጣለሁ" አለኝ።
4እኔ ግን፣ "ሥላማ ሳይኖረኝ እንዲሁ ደከምሁ፤
ምንም ጥቅም ለሌለውና ለከንቱ ነገር
ጒልበቴን ጨረስሁ፤
ሆኖም ግን ብድራቴ በእግዚአብሔር እጅ፣
ዋጋዬም በአምላኬ ዘንድ ነው" አልሁ።

5በእግዚአብሔር ዐይን ፊት ከብሬአለሁ፤
አምላኬ ጒልበት ሆኖልኛል፤
ባሪያው እንድሆን ከማሕፀን የሠራኝ፣
ያዕቆብን ወደ እርሱ እንድመልስ፣
እስራኤልን ወደ እርሱ እንድሰበስብ ያደረገኝ፣
እግዚአብሔር አሁንም እንዲህ ይላል፤
6እርሱም፣
"ባሪያዬ መሆንህ፣
የያዕቆብን ነገዶች እንደ ገና መመለስህ፣
የጠበቅኋቸውን እስራኤል መልሰህ
ማምጣት

48፥17 ኢዮ19፥25፤ ኢሳ28፥9፤30፥11፤ 47፥4፤49፥7፡10፤ 54፥8፤57፥18፤58፥11፤ ኤር7፥13
48፥18 መዝ147፥14፤ ኢሳ1፥26፤9፥7፤33፥21፤ 42፥23፤45፥8፤54፥13፤ 66፥12
48፥19 ዘፍ12፥2፤ ኢዮ5፥25፤ኢሳ43፥5፤ 44፥3፤56፥5፤61፥9፤ 65፥23፤66፥22፤ ኤር35፥19
48፥20 ዘፍ49፥10፤ ዘፀ6፥6፤ዘዳ30፥4፤ ኢሳ12፥6፤33፥24፤ 49፥13፤51፥11፤ 52፥9፡11፤63፥9፤ ኤር25፥22፤48፥6፤ 50፥8፤ 51፥6፡45፤ ሚክ4፥10፤ዘካ2፥6-7፤ ራእ18፥4
48፥21 ዘኍ20፥11፤ ኢሳ30፥25፤33፥16፤ 35፥6
48፥22 ኢዮ3፥26፤ ኢሳ3፥11፤57፥21
49፥1 ዘፀ33፥12፤ ኢሳ7፥14፤9፥6፤11፥11፤ 33፥13፤43፥1፤44፥2፡ 24፤46፥3፤ኤር1፥5፤ ማቴ1፥20፤ገላ1፥15
49፥2 ዘፀ33፥22፤ ዘዳ32፥23፤ኢዮ40፥18፤ መዝ64፥3፤91፥1፤ ዘካ9፥13፤ኤፌ6፥17፤ ራእ1፥16
49፥3 ዘሌ10፥3፤ ኢሳ20፥3፤44፥23፤ ዘካ3፥8
49፥4 ዘሌ26፥20፤ኢዮ27፥2፤ኢሳ35፥4፤45፥25፤50፥8፤53፥10፤54፥17፤ 55፥2፤65፥23 49፥5 ዘዳ30፥4፤መዝ18፥1፤39፥13፤ኢሳ11፥12፤43፥4፤ ገላ1፥15 49፥6 ቍ3፤ ዘዳ30፥4፤መዝ48፥10፤ኢሳ1፥9፤9፥2፤26፥18፤ 55፥5፤ዘካ8፥22፤ማቴ28፥19፤ሉቃ2፥32፤ዮሐ1፥9፤11፥52፤ሐሥ13፥47

48፥17 *የተቤዠህ፣ የእስራኤል ቅዱስ፤* 41፥14 እና ማብ ይመ። *የማስተምርህ መሄድ በሚገባህ መንገድ፤* በነቢያት አማካይነት ለማ ለት ነው (30፥20-21 እና ማብ፤ መዝ 32፥8 ይመ)።

48፥18 *ሰላምህ እንደ ወንዝ፣ ጽድቅህም እንደ ባሕር ሞገድ፤* የተትረፈረፈና የሚፈስ ሰላምና ጽድቅ ይሆናል ማለት ነው (45፥8 እና ማብ፤ አሞ5፥24 ማብ ይመ)። ሰላምና ጽድቅ በ9፥7፤ 32፥17፤ 54፥13-14፤ 60፥17፤ መዝ85፥10፤ ዕብ7፥2 ላይም ተያይዘው ተጠቅሰዋል።

48፥19 *ዘርህ እንደ አሸዋ፤* 10፥22፤ ዘፍ13፥16 እና ማብ፤ ዘፍ 22፥17፤ ኤር33፥22 እና ማብ ይመ። *ስማቸው አይወገድም፤* የእስራኤል ስም ፈጽሞ አይጠፋም (ቍ9፤ 54፥3 ይመ)።

48፥20 *ከባቢሎን ውጡ ... ሽሹ፤* እስራኤላውያን መሸሽ ባያስፈልጋቸውም እንኳ (52፥12 ይመ)፣ በባቢሎን ላይ ከሚመጣው ፍርድ ለማምለጥ ፈጥነው እንዲወጡ የተሰጣቸው ማሳሰቢያ ነው (ከራእ18፥4 ጋር ያነጻጽሩ)። ኢሳይያስ የባቢሎንን ስም ለመጨረሻ ጊዜ የጠቀሰው በዚህ ስፍራ ነው። *በእልልታ፤* 44፥23፤ 49፥13፤ 52፥9 እና ማብ ይመ። *የምድር ዳርቻ፤* 11፥12፤ 42፥10 እና ማብ ይመ። *ተቤዥቶታል፤* 43፥1 እና ማብ ይመ። *ባሪያውን፤* 41፥8-9 እና ማብ ይመ።

48፥21 አልተጠሙም ነበር፤ ውሃ ከዐለት፤ ሕዝቡ ከምድረ ግብፅ ከወጡ በኋላ እግዚአብሔር በቸርነቱ የሠራውን የሚያመለክት ሐረግ ነው (ዘፀ17፥6 እና ማብ፤ ዘኍ20፥11፤ ኢሳ32፥2፤ 35፥6፤ 43፥19፤ 49፥10 እና ማብ ይመ)። የእግዚአብሔር ሕዝብ ከባቢሎን ምርኮ ወደ አገራቸው ሲመለሱም በመንገድ ላይ ውሃ ይፈልቅላቸዋል።

48፥22፤ በ57፥21 ላይ ቃል በቃል ተደግሞአል። *ለክፉዎች፤* በእግዚአብሔር ላይ የሚያምፁ ናቸው (የ1፥2 ማብ ይመ)። *ሰላም፤* 39፥8 እና ማብ ይመ።

49፥1-6 (ወይም 1-7 ወይም1-13)፤ አገልጋዩ ከሚዘምራቸው አራት መዝሙሮች መካከል ይህ ሁለተኛው ነው (የ42፥1-4 ማብ ይመ)።

49፥1 *ደሴቶች፤* ወይም "ጠረፎች" ማለት ነው። በ42፥14 ላይ ደሴቶች በአገልጋዩ ሕግ፣ "ተስፋ ያደርጋሉ" ተብሎ ተጽፎአል። *በእናቴ ማሕፀን ሳለሁ እግዚአብሔር ጠራኝ፤* ከቍ5 ጋር ያነጻጽሩ። አባባሉ ከነቢዩ ኤርምያስ (ኤር1፥5)፣ ከሐዋርያው ጳውሎስ (ገላ1፥15) መጠራት ጋር ተመሳሳይ ነው፤ ከ41፥9 ጋር ያነጻጽሩ። *ከመወለዴ በፊት ጠራኝ፤* 43፥1 እና ማብ ይመ።

49፥2 *አፌን እንደ ተሳለ ሰይፍ፤* ኤፌ6፥17፤ ዕብ4፥12፤ ራእ1፥16፤ 2፥12፡16 ይመ። በ11፥4 ላይ ከመሲሑ አፍ ኀይለኛ በትር እንደሚወጣ ተጠቅሶአል። *በእጁ ጥላ፤* ጥበቃን የሚገልጽ ሐረግ ነው (30፥2-3፤51፥16 ይመ)። *የተወለወለ ፍላጻ፤* ፍላጾች በዘዳ 32፥23፡42 ላይ የእግዚአብሔርን ፍርድ ለማመልከት ተጠቅሰዋል፤ የክፉዎችን መርዘኛ ቃል (መዝ64፥3-4)፣ የሰይጣን ተንኰልና ፈተናዎች (ኤፌ6፥11፡16) ለማሳየትም ጥቅም ላይ ውለዋል።

49፥3 *እስራኤል አንተ ባሪያዬ ነህ፤* 41፥8-9፤42፥1-4፤42፥1 ማብ ይመ። በቍ5 ላይ ይህ አገልጋይ ለእስራኤል ልዩ ተልእኮ ስላለው፣ "አገልጋይ" የሚለው ቃል እዚህ ላይ የእስራኤልን ሕዝብ ቃል በቃል የሚያመለክት ሊሆን አይችልም፤ ይልቁንም አገልጋዩ መሲሕ እግዚአብሔር የሚከብርበት እውነተኛው እስራኤል ነው፤ የእስራኤል ምድር ብትወድቅም እርሱ ድል አድራጊ ይሆናል። *ክብሬን እገልጣለሁ፤* ቤዛ በመሆን ይህን ያከናውናል ማለት ነው (የ35፥2፤40፥5 ማብ ይመ)።

49፥4 *ሥላማ ሳይኖረኝ እንዲሁ ደከምሁ... ለከንቱ ነገር፤* የእስራኤል ምድር ለከንቱ ነገር እንደ ደከመች (65፥23 ይመ)፣ ክርስቶስም በአገልግሎቱ ወቅት ብዙ ተቃውሞ እንደሚሰነዘርበትና እንደሚሠቃይ ያመለክታል። "የሚሠቃየው አገልጋይ" ጭብጥ ከአራቱ የአገልጋይ መዝሙሮች ውስጥ በሦስተኛውና በአራተኛው ላይ ዕድገት አሳይቶአል (50፥4-9 ወይም 50፥4-11፤ 52፥13-53፥12)። *ብድራቴ... ዋጋዬም፤* ምናልባት የአገልጋዩን መንፈሳዊ ዘር (53፥10 ይመ) ማለትም በእርሱ የሚያምኑትን አይሁድና አሕዛብ ለመጥቀስ የተነገረ ነው (ቍ 5-6)፤ 40፥10 እና ማብ ይመ። እርሱ ከፍ ከፍ ይላል፤ ዋጋውንም ይቀበላል (50፥8፤ 53፥10-12፤ 1ጢሞ 3፥16)።

49፥5 *ጒልበት፤* 12፥2 ይመ። *ከማሕፀን የሠራኝ፤* ቍ1፤ 44፥2 እና ማብ ይመ። *ያዕቆብን ... እንድመልስ ... እስራ ኤልን ... እንድሰበስብ፤* ከባቢሎን ምርኮ ነጻ ስለመውጣትና (ቍ 9-12፡22፤ 41፥2 እና ማብ ይመ) ከታላቁ ኀጢአት ባርነት ምርኮ ነጻ ስለ መውጣት የተነገረ ትንቢት ነው (42፥7 እና ማብ ይመ)።

49፥6፤ ይህ ጥቅስ አንዳንድ ጊዜ ከዘፍ12፥1-3፤ ዘፀ19፥5-6 ጋር በመዳመር፣ "የብሉይ ኪዳን ታላቁ ተልእኮ" ተብሎ ይጠራል። በሐሥ13፥47 ላይም በጳውሎስና በበርናባስ በከፊል ተጠቅሶአል። *የጠበቅኋቸውን፤* ምናልባት የተረፉትን ቅሬታዎች ለማመልከት

ለአንተ ቀላል ነገር ነው፤
ድነቴን እስከ ምድር ዳርቻ እንድታመጣ፣
ለአሕዛብ ብርሃን አደርግሃለሁ” አለኝ።

7 *እግዚአብሔር*፣
ታዳጊ የሆነው የእስራኤል ቅዱስ፣
ለተናቀውና በሕዝብ ለተጠላው፣
የገዦች አገልጋይ እንዲህ ይላል፤
“ነገሥታት አይተውህ ይነሣሉ፤
ልዑላንም አይተው፤ ይሰግዳሉ፤
ምክንያቱም የመረጠህ የእስራኤል ቅዱስ፣
እግዚአብሔር ታማኝ ነው።”

የእስራኤል እንደ ገና መቋቋም

8 *እግዚአብሔር* እንዲህ ይላል፤

“በወደድሁ ጊዜ እመልስልሃለሁ፤
በድነትም ቀን እረዳሃለሁ።
ለሕዝቡ ቃል ኪዳን እንድትሆን፣
ምድሪቱን እንደ ገና እንድትሠራት፣
ጠፍ የሆኑትን ርስቶች ለየባለቤታቸው
እንድትመልስ፣
እጠብቅሃለሁ፤ እሠራሃለሁም፤
9 የተማረኩትን፣ ‘ኑ ውጡ’
በጨለማ ያሉትን፣ ‘ነጻ ሁኑ’ እንድትል
አድርጌሃለሁ።

“በየመንገዱ ዳር ይመገባሉ፤
በተራቈተውም ኰረብታ ሁሉ ላይ
መሰማሪያ ያገኛሉ።
10 አይራቡም፤ አይጠሙም፤
የምድረ በዳ ትኩሳት ወይም የፀሓይ ቃጠሎ
አይጐዳቸውም።
የሚራራላቸው ይመራቸዋል፤
በውሃ ምንጭ ዳርም ያሰማራቸዋል።

49፥7 ዘፍ27፥29፤ ዘዳ7፥9፤ዕዝ1፥2፤ መዝ22፥6፡29፤ 69፥7-9፤86፥9፤ ኢሳ14፥1፤48፥17፤ 52፥15፤1ቆሮ1፥9
49፥8 ዘሌ25፥10፤ ዘኍ34፥13፤ መዝ37፥9፤69፥13፤ ኢሳ5፥2፤26፥3፤ 41፥10፤42፥6፤44፥26፤ 58፥12፤60፥10፡21፤ 61፥2፡4፤ሕዝ36፥10፡ 33፤አሞ9፥11፡14፤ 2ቆሮ6፥2
49፥9 መዝ107፥10፤ ኢሳ41፥18፤42፥7፤ 61፥1፤ሉቃ4፥19
49፥10 መዝ48፥14፤ 121፥6፤ኢሳ14፥1፤ 33፥16፡21፤35፥7፤ 42፥16፤48፥17፤ ራእ7፥16
49፥11 ኢሳ11፥16፤ 40፥4፤ኤር31፥9
49፥12 ኢሳ2፥3፤ 11፥11፤43፥5-6፤ 59፥19፤ማቴ8፥11
49፥13 መዝ9፥12፤ 65፥12-13፤71፥21፤ 96፥11፤98፥4፤ ኢሳ14፥1፤40፥1፤ 44፥23፤48፥20፤ 2ቆሮ1፥4
49፥14 መዝ9፥10፤ 71፥11፤ኢሳ27፥8፤ 40፥9
49፥15 1ነገ3፥26፤ ኢሳ44፥21፤66፥13
49፥16 ዘፍ38፥18፤ ዘፀ28፥9፤መዝ48፥12- 13፤ኢሳ62፥6
49፥17 ኢሳ5፥6፤ 10፥6፤37፥18

11 ተራሮቼን ሁሉ መንገድ አደርጋለሁ፤
ጐዳናዎቼም ከፍ ይላሉ።
12 እነሆ፤ ከሩቅ አገር ይመጣሉ፤
አንዳንዶች ከሰሜን ሌሎች ከምዕራብ፣
የቀሩት ደግሞ ከሲኒም[ሀ] ይመጣሉ።

13 ሰማያት ሆይ፤ እልል በሉ፤
ምድር ሆይ፤ ደስ ይበልሽ፤
ተራሮች ሆይ፤ በደስታ ዘምሩ፤
እግዚአብሔር ሕዝቡን ያጽናናል፤
ለተቸገሩትም ይራራልና።

14 ጽዮን ግን፣ “*እግዚአብሔር* ትቶኛል፤
ጌታም ረስቶኛል” አለች።

15 “እናት የምታጠባውን ልጇን ልትረሳ
ትችላለችን?
ለወለደችውስ ልጅ አትራራለትምን?
ምናልባት እርሷ ትረሳ ይሆናል፣
እኔ ግን አልረሳሽም።
16 እነሆ፤ በእጄ መዳፍ ላይ ቀርጬሻለሁ፤
ቅጥሮችሽ ምንጊዜም በፊቴ ናቸው።
17 ወንዶች ልጆችሽ ፈጥነው ይመለሳሉ፤
ያፈራረሱሽም ከአንቺ ይሸሻሉ።
18 ዐይንሽን ቀና አድርጊ፤ ዙሪያውንም ተመልከቺ፤
ወንዶች ልጆችሽ ሁሉ ተሰብስበው ወደ
አንቺ ይመጣሉ።
“በሕያውነቴ እምላለሁ፤
እነዚህን ሁሉ እንደ ጌጥ ትለብሻቸዋለሽ፤
እንደ ሙሽራም ትጐናጸፊያቸዋለሽ”
ይላል *እግዚአብሔር*።

49፥18 ዘኍ14፥21፤ኢሳ11፥12፤14፥1፤ 43፥5፤45፥23፤51፥3፤52፥1፤ 54፥7፡9፤61፥10፤62፥8፤ኤር2፥32፤ ሮሜ14፥11

[ሀ]12 የማሶሬቱ ቅጅ ከዚህ ጋር ይስማማል፣ የሙት ባሕር ጥቅሎች ግን፣ *አስዋን* ይላሉ።

ይሆናል (1፥9 እና ማብ ይመ)። *እስከ ምድር ዳርቻ፤* 11፥12 እና ማብ 41፥5፤ 42፥10፤ 48፤20 ይመ።*ለአሕዛብ ብርሃን፤* 42፥6 እና ማብ፤ ሐሥ26፥23 ይመ። ክርስቶስ የዓለም ብርሃን ነው (ሉቃ2፥30-32፤ ዮሐ8፥12፤ 9፥5)፤ ክርስቲያኖችም የእርሱን ብርሃን ያንጸባርቃሉ (ማቴ5፥14)።

49፥7 *ታዳጊ የሆነው የእስራኤል ቅዱስ፤* 41፥14 እና ማብ ይመ። *ለተናቀውና፤* ይህ አባባል ስለሚሠቃየው አገልጋይ በ53፥3 ላይ ሁለት ጊዜ ተጠቅሶአል። በ60፥14 ላይ ጽዮን በጠላቶቿ ተንቃለች። *በሕዝብ፤* ይህ አባባል እስራኤልን (1፥4) ወይም ደግሞ አሕዛብን ሊያመለክት ይችላል። *ነገሥታት አይተውህ … ይሰግዳሉ፤* ቍ23 ይመ። ለአገልጋዩ የሚደረገው ይህ ሁኔታ በ52፥15 ላይ ከተገለጸው ጋር ተመሳሳይ ነው። ቀደም ሲል ጨቋኞች የነበሩ በ60፥14 ላይ እንደ ተገለጸው ኢየሩሳሌም እንደ ገና በምትሠራበት ጊዜ ይሰግዱለታል (ከ45፥14፤60፥11-12፤ 66፥28 ጋር ያነጻጽሩ)። *የመረጠህ፤* 41፥8-9፤ 42፥1 እና ማብ ይመ።

49፥8፤ በ2ቆሮ6፥2 ላይ በከፊል ተጠቅሶአል። *በወደድሁ ጊዜ … በድነትም ቀን፤* የዚህ ጥቅስ መነሻ ምናልባት የኢዮቤልዩ ዓመት ሊሆን ይችላል (61፥1-2፤ ዘሌ25፥10 ይመ)። በዚያ በነጻነቱ ዓመት እንደ ሆነው ሁሉ ከምርኮ መመለሱ ምድሪቱን ተመልሳ በሕዝቡ እጅ እንድትገባ ያደርጋታል። *ኪዳን እንድትሆን … እጠብቅሃለሁ፤* 42፥6 እና ማብ ይመ። *ጠፍ የሆኑትን ርስቶች … እንድመልስ፤* 44፥26 ይመ። ምድሪቱ በእያንዳንዱ ነገድና ቤተ ሰብ መካከል ተከፋፍላ የተሰጠችው በኢያሱ ነበር (ኢሱ14፥1-5)። መሲሑ አገልጋይ አዲሱን ኢያሱ ብቻ ሳይሆን፣ አዲሱን ሙሴም ይሆናል (ቍ9-10 ይመ፤ ይህም እስራኤላውያን ከግብፅ ባርነት ነጻ የወጡበትንና ከዚያም በሙሴ መሪነት በምድረ በዳ ያሳለፏቸው የመከራ ዓመታት ያስተጋባል)።

49፥9 *የተማረኩትን፤* በምርኮ ተገደው የሄዱትን ለማለት ነው፤ 42፥7 እና ማብ ይመ። *በተራቈተውም ኰረብታ፤* 41፥18 እና ማብ ይመ።

49፥10 *አይራቡም፤ አይጠሙም፤* 48፥21 እና ማብ ይመ። *የሚራራላቸው፤* 14፥1 እና ማብ ይመ። *ይመራቸዋል፤* እንዳገራቸው እረኛ ፊት ፊታቸው እየሄደ ማለት ነው (40፥11 እና ማብ ይመ)። እንደ ራእ7፥16-17 ጠቅላላ ጥቅሱ መንግሥተ ሰማያትን ያሳያል።

49፥11 *ተራሮቼን ሁሉ መንገድ፤* 26፥7 እና ማብ ይመ። *ጐዳናዎቼም ከፍ ይላሉ፤* 11፥16፤ 35፥8፤ 40፥3፤ 62፥10 እና ማብ ይመ።

49፥12 *ከሩቅ አገር ይመጣሉ፤* 11፥11 እና ማብ 60፥4 ይመ። *ከሰሜን ሌሎች ከምዕራብ፤* 43፥5-6 እና ማብ ይመ። *ከሲኒም፤* ሕዝ 29፥10፤ 30፥6 ይመ። ከግብፅ በስተ ደቡብ ጫፍ ላይ የሚገኝ ስፍራ ነው።

49፥13 *እልል በሉ፤ … ተራሮች ሆይ፤* በኢሳይያስ መጽሐፍ ተፈጥሮ ብዙ ጊዜ እንደ ሰው ተገልጦአል 44፥23 እና ማብ ይመ። *ሕዝቡን ያጽናናል፤* ሲያድናቸውና ሲታደጋቸው ማለት ነው። ከ2ቆሮ1፥3-4 ጋር ያነጻጽሩ። *ይራራልና፤* ቍ10 እና ማብ ይመ፤ 54፥7-10 ይመ።

49፥14 *ትቶኛል … ረስቶኛል፤* 40፥27፤ 54፥7፤ ሰቆ5፥20-22 ይመ።

49፥15 *እናት … ልትረሳ ትችላለችን?* ከመዝ27፥10 ጋር ያነጻጽሩ።

49፥16 *በእጄ … ቀርጬሻለሁ፤* በእግዚአብሔር ፊት መታሰቢያ እንዲሆኑ የእስራኤል ነገዶች ስም ሁሉ በድንጋይ ተቀርጾ በሊቀ ካህናቱ ኤፉድ ላይ እንደሚንጠለጠል ማለት ነው (ዘፀ28፥9-12 ይመ፤ ከማሕ 8፥6 ጋር ያነጻጽሩ)። *ምንጊዜም በፊቴ፤* ከመዝ137፥5-6 ጋር ያነጻጽሩ።

49፥17 *ወንዶች ልጆችሽ፤* በሙት ባሕር ጥቅል ብራናና በአንዳንድ የጥንት ቅጆችን ሐሳብ መሠረት፣ “ገንቢዎች” ማለት ነው (የ62፥5 ማብ ይመ)።

49፥18 *ወንዶች ልጆችሽ ሁሉ ተሰብስበው፤* ቍ5፡12 እና ማብ ይመ። *እንደ ጌጥ፤* ውብ የሆኑ ልብሶችና ጌጣ ጌጦች ኀይልንና ደስታን በምሳሌነት ያሳያሉ።

19“ፈራርሰሽ ባድማ ብትሆኚ፣
ምድርሽ ፈጽሞ ቢጠፋ፣
ዛሬ ለሕዝብሽ ጠባብ ብትሆኚም እንኳ፣
የዋጡሽ ከአንቺ ይርቃሉ።
20በሐዘንሽ ዘመን የወለድሻቸው ልጆች፣
ጆሮሽ እየሰማ፣
‘ይህ ቦታ በጣም ጠቦናል፤
የምንኖርበት በቂ ስፍራ ስጪን’ ይሉሻል።
21በልብሽም እንዲህ ትያለሽ፣
‘እነዚህን የወለደልኝ ማን ነው?
እኔ ሐዘንተኛና መካን፣
የተሰደድሁና የተጠላሁ ነበርሁ፤
እነዚህን ማን አሳደጋቸው?
ብቻዬን ቀርቼ ነበር፤
ታዲያ፣ እነዚህ ከየት መጡ?’

22ልዑል *እግዚአብሔር* እንዲህ ይላል፤

“እነሆ፤ አሕዛብን በጥቅሻ እጠራለሁ፤
ዐርማዬንም ለሕዝቦች ከፍ አደርጋለሁ፤
ወንዶች ልጆችሽን በዕቅፋቸው
ያመጡልሻል፤
ሴቶች ልጆችሽንም በትከሻቸው
ይሸከሙልሻል።
23ነገሥታት አሳዳጊ አባቶችሽ፣
እቴጌዎቻቸው ሞግዚቶችሽ ይሆናሉ፤
በግንባራቸው ተደፍተው ይሰግዱልሻል፤
የእግርሽን ትቢያ ይልሳሉ፤
አንቺም እኔ *እግዚአብሔር* እንደ ሆንሁ
ታውቂያለሽ፤
እኔን ተስፋ የሚያደርጉም አያፍሩም።”

24ከተዋጊ ብዝበዛ ማስጣል፣
ከጨካኝስ[T] ምርኮኞችን ማዳን ይቻላልን?

25*እግዚአብሔር* ግን እንዲህ ይላል፤
“ከተዋጊዎች ላይ ምርኮኞች በእርግጥ
ይወሰዳሉ፤
ከጨካኞችም ላይ ምርኮ ይበዘበዛል፤
ከአንቺ ጋር የሚጣሉትን እጣላቸዋለሁ፤
ልጆችሽንም እታደጋለሁ።
26አስጨናቂዎችሽ የራሳቸውን ሥጋ እንዲበሉ
አደርጋቸዋለሁ፤
በወይን ጠጅ እንደሚሰክር ሁሉ፣ በገዛ
ደማቸው ይሰክራሉ።
ከዚያም የሰው ዘር ሁሉ፣
እኔ *እግዚአብሔር* አዳኝሽ፣
ታዳጊሽም የያዕቆብ ኀያል እንደ ሆንሁ
ያውቃል።”

49፥19 ዘሌ26፥33፤ ኢሳ1፥20፤5፥6፤54፥1:3፤60፥18፤62፥4፤ ሕዝ36፥10-11፤ ዘካ10፥10
49፥20 ኢሳ54፥1-3፤ ዘካ2፥4፤10፥10
49፥21 መዝ142፥4፤ ኢሳ1፥8፤5፥13፤29፥23፤47፥8፤51፥18፤54፥1:6፤60፥8፤66፥7-8፤ ኤር10፥20
49፥22 ዘፍ15፥2፤ ኢሳ11፥10:12፤14፥2፤ ሉቃ15፥5
49፥23 ዘፍ3፥14፤27፥29፤ዘፀ6፥2፤ ዘኍ11፥12፤ መዝ22፥5:23፤37፥9፤72፥9፤130፥5፤ ኢሳ29፥22፤41፥11፤42፥8፤ 60፥3:10-11:16፤ራእ3፥9
49፥24 ማቴ12፥29፤ ማር3፥27፤ሉቃ11፥21
49፥25 1ሳሙ24፥15፤ ኢሳ13፥11፤14፥2፤25፥4:5:9፤33፥22፤35፥4፤43፥26፤51፥22፤ ኤር50፥33-34፤ ማር3፥27
49፥26 ዘፍ49፥24፤ ዘፀ6፥7፤ዘኍ23፥24፤ ኢዮ19፥25፤መዝ132፥2፤ ኢሳ9፥4:20፤11፥9፤13፥11፤25፥9፤48፥17፤ ኤር25፥27፤ሕዝ39፥7፤ ናሆ1፥10፤3፥11፤ ራእ16፥6
50፥1 ዘዳ24፥1፤32፥30፤መሳ3፥8፤ ነህ5፥5፤ኢሳ1፥28፤ ሆሴ2፥2፤ማቴ18፥25፤19፥7፤ማር10፥4
50፥2 ዘፍ18፥14፤ ዘፀ14፥22፤ዘኍ11፥23፤ 1ሳሙ8፥19፤ መዝ18፥15፤68፥35፤107፥33፤

የእስራኤል ኀጢአትና *የእግዚአብሔር* ባሪያ ታዛዥነት

50 *እግዚአብሔር* እንዲህ ይላል፤
“እናታችሁን የፈታሁበት
የፍቺ ወረቀት የት አለ?
ወይስ እናንተን የሸጥኋችሁ
ለየትኛው አበዳሪዬ ነው?
እነሆ፤ ስለ ኀጢአታችሁ ተሸጣችኋል፤
ስለ መተላለፋችሁም እናታችሁ ተፈታለች።
2ብመጣሁ ጊዜ ለምን በዚያ ሰው አልነበረም?
በተጣራሁስ ጊዜ የሚመልስ ሰው እንዴት
በዚያ ታጣ?
ስለ እናንተ ወጆ ለመክፈል ክንዴ አጥራ ነበርን?
እናንተንስ ለማዳን ኀይል አነሰኝን?
እነሆ፤ በተግሣጼ ባሕሩን አደርቃለሁ፤
ወንዞችን ምድረ በዳ አደርጋለሁ፤
ዓሦቻቸው ውሃ በማጣት ይሸታሉ፤
በጥማትም ይሞታሉ።

ኢሳ41፥28፤59፥1፤ኤር14፥9

[T]24 የሙት ባሕር ጥቅሎች፣ ሹልጌትና የሱርስቱ ቅጅ (እንዲሁም የሰብዓ ሊቃናት ትርጉም ቍ25 ይመ) ከዚህ ጋር ይስማሙ፤ የማሶሬቱ ቅጅ ግን፣ *ከጻድቅስ* ይላል።

49፥19-20 *በጣም ጠቦናል፤* እስራኤል እንደ ገና ተመልሳ መቋቋሟ አስደናቂ ነው፤ ተፈጻሚነቱም አይቀሬ ነው። ትንቢቱ ከባቢሎን ምርኮ በተመለሱ ጊዜ በከፊል ተፈጽሞአል (የ11፥11 ማብ ይመ)፤ ወደፊትም ከአይሁድና ከአሕዛብ ወገን በመንፈስ የተወለዱትን የአብርሃም ዘሮች የሚያካትት ነው (54፥17 እና ማብ ይመ)።

49፥19 *ፈራርሰሽ ... ፈጽሞ ቢጠፋ፤* ከቍ8 ጋር ያነጻጽሩ። 44፥26 እና ማብ ይመ።

49፥21 *ሐዘንተኛና መካን፤* እስራኤል ሴት በ54፥1 ላይ እንደ መካን ሴት ተጠቅሳለች።

49፥22 *ዐርማዬንም ... ከፍ አደርጋለሁ፤* 5፥26 እና ማብ ይመ፤ 13፥2 ይመልከቱ። *ወንዶች ልጆችሽን ... ያመጡልሻል፤ ሴቶች ልጆችሽንም፤* 11፥12 እና ማብ ይመ። አሕዛብ እስራኤልን መልሰው እንደሚያመጡ በ14፥2፤ 43፥6፤ 60፥9 ላይ ተጠቅሶአል። *በዕቅፋቸው፤* ከ60፥4 ጋር ያነጻጽሩ፤ 40፥11 እና ማብ ይመ።

49፥23 *ነገሥታት ... ይሰግዱልሻል፤* ቍ7፡11፥14 እና ማብ ይመ። *እኔ እግዚአብሔር እንደ ሆንሁ ታውቂያለሽ፤* ቍ26፤ 60፥16፤ ሕዝ12፥20፤ 13፥9፤ 36፥38 ይመ። *እኔን ተስፋ የሚያደርጉም፤* 40፥31 እና ማብ ይመ። *አያፍሩም፤* 29፥22 እና ማብ ይመ።

49፥24 *ከተዋጊ ... ከጨካኝስ፤* ባቢሎናውያንን ያመለክታል (51፥13 ይመ)።

49፥25 *ምርኮኞች ... ይወሰዳሉ፤* ዕዝ2፥1፡64-65፤ ኤር50፥33-34፤ 52፥27-30 ይመ። *እጣላቸዋለሁ፤* እግዚአብሔር የሕዝቡን ጉዳይ ይመለከታል፤ ይከራከርላቸዋልም (ኤር50፥34)። *እታደጋለሁ፤* 35፥4 እና ማብ ይመ።

49፥26 *አስጨናቂዎችሽ፤* 14፥4፤ 16፥4፤ 51፥13 ይመ። *የራሳቸውን ሥጋ እንዲበሉ፤* ኢየሩሳሌም በባቢሎናውያን በተከበበች ጊዜ የሚበላ ነገር ስለ ጠፋ ሰዎች የሰው ሥጋ እስከ መብላት ደርሰው ነበር (ሰቆ4፥10)። *በገዛ ደማቸው ይሰክራሉ፤* ከ51፥22-23 ጋር ያነጻጽሩ። *የሰው ዘር ሁሉ ... ያውቃል፤* ቍ23 እና ማብ ይመ። *አዳኝሽ፤* 43፥3 እና ማብ፤ 60፥16 ይመ። *ታዳጊሽ፤* 41፥14 እና ማብ ይመ። *የያዕቆብ ኀያል፤* 1፥24 እና ማብ፤ 60፥16 ይመ።

50፥1 *የፍቺ ወረቀት፤* ባል ሚስቱን መፍታት ከፈለገ ይህን ማድረግ ይገባዋል (ዘዳ24፥1፡3፤ ማቴ19፥7፤ ማር10፥4 ይመ)። በኤር3፥8 እንደ ተገለጸው እግዚአብሔር ለሰሜኑ የእስራ ኤል መንግሥት የፍቺ ወረቀት ሰጥቶአል፤ ነቢዩ ኢሳይያስም በ54፥6-7 እግዚአብሔር ይሁዳን እንደ ተዋት ተናግሮአል (62፥4 ይመ)። ምናልባት ኢሳይያስ የሚያመለክተው የፍቺ ሐሳብ ከእግዚአብሔር አለመምጣቱን ነው። ይሁዳ ከእግዚአብሔር ጋር የነበራትን ቃል ኪዳን አፍርሳለች፤ ስለዚህ የይሁዳ በምርኮ መወሰድ ፍቺ ሳይሆን፣ ለተወሰነ ጊዜም ቢሆን ከእግዚአብሔር መለየቷን የሚያመለክት ነው (54፥7 ይመ)። *አበዳሪዬ፤* አንድ ሰው ላበደረው ሰው ዕዳውን ካልከፈለ፣ ልጆቹ በባርነት መሸጥ ነበረባቸው (2ነገ4፥1) እግዚአብሔር ግን አበዳሪ የለውም። *የሸጥኋችሁ፤* ከ45፥13፤ 52፥3 ጋር ያነጻጽሩ።

50፥2 *በመጣሁ ጊዜ ... በተጣራሁስ ጊዜ፤* በአገልጋዮቹ በነቢያት አማካይነት ማለት ነው (ኤር25፥4 ይመ)። *የሚመልስ ሰው እንዴት በዚያ ታጣ፤* እግዚአብሔርን ላለመስማት እስራ ኤል ጆሮዋን ደፍና ነበር (6፥10 እና ማብ 66፥4 ይመ)። *ክንዴ አጥራ ነበርን?* ክንድ ኀይልን ያመለክታል። *ባሕሩን አደርቃለሁ፤* ቀይ ባሕርን ተሻግሮ መሄድን ያመለክታል (43፥16-17 እና ማብ፣ መዝ106፥9 ይመ)። *ወንዞችን ምድረ በዳ፤* 42፥15 እና ማብ ይመ። *ዓሦቻቸው ... ይሸታሉ፤* ምናልባት በግብፅ የነበረውን መቅሠፍት የሚያስታውስ ነው (19፥5-6፡8፤ ዘፀ7፥18)።

3ሰማይን ጨለማ አለብሰዋለሁ፤
ማቅን መሸፈኛው አደርጋለሁ።
4ልዑል እግዚአብሔር የተባ አንደበት
ሰጥቶኛል፤
ስለዚህ ደካሞችን ብርቱ ለማድረግ ምን
ማለት እንዳለብኝ ዐውቃለሁ፤
በየማለዳው ያነቃኛል፤
በመማር ላይ እንዳለ ተማሪ ለመስማት
ጆሮዬን ያነቃዋል።
5ልዑል እግዚአብሔር ጆሮዬን ከፍቶታል፤
እኔም ዐመፀኛ አይደለሁም፤
ወደ ኋላም አላፈገፈግሁም።
6ለሚገርፉኝ ጀርባዬን፣
ጢሜን ለሚነጩ ጒንጬን ሰጠሁ፤
ፊቴን ከውርደት፣
ከጥፋትም አልሰወርሁም።
7ልዑል እግዚአብሔር ስለሚረዳኝ
አልዋረድም፤
ስለዚህ ፊቴን እንደ ባልጩት ድንጋይ
አድርጌአለሁ፤
እንደማላፍርም ዐውቃለሁ።
8ንጹሕ መሆኔን የሚያረጋግጥልኝ በአጠገቤ አለ፤
ታዲያ ማን ሊከሰኝ ይችላል?
እስቲ ፊት ለፊት እንጋጠም!
ተቃዋሚዬስ ማን ነው?
እስቲ ይምጣ!
9የሚረዳኝ እርሱ ጌታ እግዚአብሔር ነው፤
የሚፈርድብኝስ ማን ነው?
እነሆ፤ ሁሉም እንደ ልብስ ያረጃሉ፤
ብልም ይበላቸዋል።
10ከእናንተ እግዚአብሔርን የሚፈራ፣
የባሪያውንም ቃል የሚሰማ ማን ነው?
ያ ሰው በጨለማ የሚሄድ ከሆነና፣
ብርሃንም ከሌለው፣
በእግዚአብሔር ይታመን፤
በአምላኩም ይደገፍ።
11አሁን ግን እናንተ እሳት አንድዳችሁ፣
የራሳችሁን የሚንበገበግ ችቦ የያዛችሁ ሁሉ፣
በሉ የእሳት ብርሃን ሂዱ፤
ባንበገበጋችሁትም የችቦ ብርሃን ተመላለሱ።
እንግዲህ ከእጄ የምትቀበሉት ይህ ነው፤
በሥቃይም ትጋደማላችሁ።

የዘላለም ድነት ለጽዮን

51 "እናንት ጽድቅን የምትከታተሉ፣
እግዚአብሔርን የምትፈልጉ ስሙኝ፤
ተቈርጣችሁ የወጣችሁበትን ዐለት፣
ተቈፍራችሁ የወጣችሁባትንም ጒድጓድ
ተመልከቱ።
2ወደ አባታችሁ ወደ አብርሃም፣
ወደ ወለደቻችሁም ወደ ሣራ ተመልከቱ፤
በጠራሁት ጊዜ አንድ ራሱን ብቻ ነበር፤
ባረክሁት፤ አበዛሁትም።
3እግዚአብሔር ጽዮንን በእርግጥ ያጽናናታል፤
ፍርስራሾቿንም በርኅራኄ ይመለከታል፤
ምድረ በዳዋን እንደ ዔድን፣
በረሓዋንም እንደ እግዚአብሔር ተክል ቦታ
ያደርጋል፤
ተድላና ደስታ፣
ምስጋናና የዝማሬ ድምፅ በእርሷ ይገኛሉ።

50፥3 ዘፀ10፥22፤ ኢሳ5፥30፤ራእ6፥12
50፥4 ቍ5፤ ዘፀ4፥12፤መዝ5፥3፤ 88፥13፤119፥147፤ 143፥8፤ኢሳ28፥9፤ 40፥29፤61፥1፤ ማቴ11፥28
50፥5 ኢሳ35፥5፤ 48፥16፤ሕዝ2፥8፤ 24፥3፤ማቴ26፥39፤ ዮሐ8፥29፤14፥31፤ 15፥10፤ሐሥ26፥19፤ ዕብ5፥8
50፥6 ዘኍ12፥14፤ 2ሳሙ10፥14፤ ኢሳ53፥5፤ሰቆ3፥30፤ ማቴ26፥67፤27፥30፤ ማር10፥34፤14፥65፤ 15፥19፤ሉቃ22፥63፤ ዮሐ19፥1
50፥7 ኢሳ28፥16፤ 29፥22፤41፥10፤42፥1፤ 48፥16፤ኤር1፥18፤ 15፥20፤ሕዝ3፥8-9
50፥8 ኢዮ13፥19፤ መዝ34፥18፤ኢሳ26፥2፤ 41፥1፤43፥26፤49፥4፤ ሮሜ8፥32-34
50፥9 ኢዩ13፥28፤ ኢሳ41፥10፤48፥16፤ 51፥8፤ሮሜ8፥1፤34
50፥10 መዝ107፥14፤ ምሳ1፥7፤ኢሳ1፥19፤ 10፥20፤26፥4፤49፥3፤ ሐጌ1፥12፤ሐሥ26፥18
50፥11 ዘዳ21፥22-23፤ ኢዮ15፥20፤ምሳ26፥18፤ 27፤ኢሳ1፥31፤ 65፥13-15፤ያዕ3፥6
51፥1 ቍ7፤ ዘዳ7፥13፤16፥20፤ መዝ94፥15፤ኢሳ17፥10፤ 46፥3፤55፥6፤63፥8፤ 65፥10፤ሮሜ9፥30-31
51፥2 ዘፍ12፥2፤17፥6፤ኢሳ29፥22፤ሮሜ4፥16፤ዕብ11፥11
51፥3 ዘፍ2፥8፤መዝ51፥18፤ኢሳ5፥6፤25፥9፤35፥10፤40፥1፤41፥19፤ 44፥26፤52፥9፤61፥4፤65፥18፤66፥10፤ኤር16፥9፤17፥26፤30፥19፤33፥11

50፥3 *ሰማይን ጨለማ፤* ምናልባት ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ በግብፅ ላይ የወረደው የጨለማ መቅሠፍት ለማስታወስ ይሆናል (ዘፀ10፥21)፤ ይሁን እንጂ 13፥10 እና ማብ ይመ።

50፥4-9 ወይም 4-11፤ ሦስተኛው የአገልጋዩ መዝሙር ነው (የ42፥1-4 ማብ ይመ)።

50፥4 *የተባ አንደበት ሰጥቶኛል፤* በ42፥3 ላይ አገልጋዩ ደካሞችን እንደሚደግፍ ተጠቅሶአል (ከ49፥2 ጋር ያስተያዩ)፤ ከኤር31፥25 ጋር ያነጻጽሩ። *ለመስማት ጆሮዬን ያነቃዋል፤* እግዚአብሔርን ላለመስማት፣ ዐውቃ ጆሮዋን እንደ ደፈነችው እንደ እስራኤል ሳይሆን (ቍ2 ይመ)፣ አገልጋዩ እግዚአብሔርን ለመስማት ንቁ ነበር።

50፥5 *ጆሮዬን ከፍቶታል፤* የመታዘዝ ምልክት (1፥19፤ መዝ40፥6 ይመ)። *ዐመፀኛ አይደለሁም፤* እንደ እስራኤል አልሆንሁም ማለት ነው (1፥2 እና ማብ 1፥20 ይመ)።

50፥6 *ለሚገርፉኝ ጀርባዬን፤* መገረፍ ወይም መመታት ለወንጀለኞች ወይም ለሰነፎች ቢሆንም፣ አገልጋዩ ይህን በፍጹም ታዛዥነት ተቀብሎታል (ምሳ10፥13፤ 19፥29፤ 26፥3፤ ማቴ27፥26፤ ዮሐ19፥1 ይመ)። *ጢሜን ለሚነጩ፤* የመናቅና የማዋረድ ምልክት ነው (2ሳሙ10፥4-5፤ ነህ13፥25 ይመ)። *ከውርደት፣ ከትፋትም፤* ጥላቻን ለመግለጽ (ኢዮ30፥10)፣ ለማስደብ ወይም ለማዋረድ (ዘዳ25፥9፤ ኢዮ17፥6፤ ማቴ27፥30 ይመ) ነው። ይህ ሁኔታ አገልጋዩ ከፍተኛ ሥቃይ እንደሚደርስበት በ52፥13-53፥12 ተጠቅሶአል።

50፥7 *ስለሚረዳኝ፤* ቍ9፤ 49፥8 ይመ። *አልዋረድም ... እንደማላፍርም ዐውቃለሁ፤* 29፥22 እና ማብ ይመ። አገልጋዩ እስከ መጨረሻው ይከብራል (49፥7፤ 52፥13፤ 53፥10-12 ይመ)። *ፊቴን እንደ ባልጩት ድንጋይ፤* አገልጋዩ እንደ ነቢያት ሁሉ በፍጹም ድፍረት ጸንቶ ይቆማል። ኢየሱስ ክርስቶስ በድፍረት በሉቃ9፥51 ወደ ኢየሩሳሌም ፊቱን አቅንቶ ከሄደበት ሁኔታ ጋር ይህን ያነጻጽሩ።

50፥8 *የሚያረጋግጥልኝ፤* እግዚአብሔር ጻድቅ መሆኑን ያረጋግጥለታል (45፥25 ይመ፤ በመጨረሻ ተሟልቶ የሚፈጸም ስለ መሆኑ 1ጢሞ3፥16 ይመ)። *ማን ሊከሰኝ ይችላል፤* 49፥25 እና ማብ ይመ። ክርስቶስ ምንም ኀጢአት የማይገኝበት መሆኑ፣ በእርሱ በሚያምኑት ላይ የሚመጣውን ክስ ሁሉ ሊያስወግድ ይችላል (ሮሜ8፥31-34 ይመ)። *ተቃዋሚዬስ፤* ከ54፥17 ጋር ያነጻጽሩ።

50፥9 *እንደ ልብስ ያረጃሉ፤ ብልም፤* በ51፥8 ላይ እንደ ተገለ ጸው፣ ጻድቃንን በሐሰት የሚከሱ ብል ይበላቸዋል፤ ይጠፋሉ ማለት ነው።

50፥10 *እግዚአብሔርን የሚፈራ፤* ዘፍ20፥11፤ ምሳ1፥7 እና ማብ ይመ፤ ከ25፥3፤ 59፥19 ጋር ያነጻጽሩ። *በጨለማ፤* ችግር ወይም ጭቈና ሊሆን ይችላል፤ ይህም አገልጋዩ ከደረሰበት ጋር እጅግ ተመሳሳይ ነው (ከ8፥22 ጋር ያነጻጽሩ)። *ይታመን ... ይደገፍ፤* እንዲህ ዐይነቱን መታመን እግዚአብሔር በ12፥2፤31፥1 ላይ በተጠቀሰው ቃሉ አደፋፍሮአል።

50፥11 *እሳት አንድዳችሁ ... የሚንበገበግ ችቦ፤* ምናልባት የክፉዎችን ልምምድ፣ ይህንኑ የሚያደርጉትን ሰዎች የሚያጠፉቸውንም ለማመልከት ነው። እሳት የመቅጫ ምልክት ነው (1፥31 እና ማብ ይመ፤ ከ9፥18፤ 47፥14፤ መዝ7፥13 ጋር ያነጻጽሩ)። *በሥቃይ፤* ከ66፥24 ጋር ያነጻጽሩ።

51፥1 *ጽድቅን የምትከታተሉ፤* ከቍ7፤ ዘዳ16፥20፤ ምሳ15፥9 ጋር ያነጻጽሩ። *ዐለት፤* አብርሃምን ለማለት ነው (ቍ2)፤ በሌላ ቦታ ላይ እግዚአብሔርም፣ "ዐለት" ተብሎአል (17፥10 እና ማብ ይመ)።

51፥2 *አንድ ራሱን ብቻ ነበር፤* ዘፍ12፥1፤ ሕዝ33፥24 ይመ። *ባረክሁት፤ አበዛሁትም፤* ዘፍ12፥2-3፤ 13፥16፤ 15፥5፤ 17፥5፤ 22፥17 ይመ።

51፥3 *ያጽናናታል ... በርኅራኄ፤* 49፥13 እና ማብ ይመ። *ምድረ በዳዋን እንደ ዔድን፤* 35፥1-2 ይመ። በኢል2፥3 ላይ የዔድን ገነት ልምላሜና የምድረ በዳ ባድማነት ተነጻጽረው ተጠቅሰዋል፤ ከዘፍ2፥8፡10 ጋር ያነጻጽሩ። *ተድላና ደስታ፤* ቍ11፤ 25፥9 እና ማብ ይመ።

4“ወገኔ ሆይ፤ አድምጠኝ፤
ሕዝቤ ሆይ፤ ስማኝ፤
ሕግ ከእኔ ይወጣል፤
ፍርዴም ለሕዝቦች ብርሃን ይሆናል።
5ጽድቄ በፍጥነት እየቀረበ፣
ማዳኔም እየደረሰ ነው፤
ክንዴም ለመንግሥታት ፍትሕን ያመጣል፤
ደሴቶች ወደ እኔ ይመለከታሉ፤
ክንዴንም በተስፋ ይጠብቃሉ።
6ዐይኖቻችሁን ወደ ሰማያት አንሡ፤
ወደ ታች ወደ ምድርም ተመልከቱ፤
ሰማያት እንደ ጢስ በነው ይጠፋሉ፤
ምድር እንደ ልብስ ታረጃለች፤
ነዋሪዎቿም እንደ አሸን ፈጥነው ይረግፋሉ፤
ማዳኔ ግን ለዘላለም ይኖራል፤
ጽድቄም መጨረሻ የለውም።

7“እናንት ጽድቅን የምታውቁ፣
ሕጌንም በልባችሁ ያኖራችሁ ሰዎች ስሙኝ፤
ሰዎች ሲዘብቱባችሁ አትፍሩ፤
ሲሰድቧችሁ አትደንግጡ።
8ብል እንደ ልብስ ይበላቸዋል፤
ትል እንደ በግ ጠጕር ይውጣቸዋል፤
ጽድቄ ግን ለዘላለም፣
ማዳኔም ከትውልድ እስከ ትውልድ ጸንታ
ትኖራለች።”

9*የእግዚአብሔር* ክንድ ሆይ፤
ተነሥ፤ ተነሥ! ኀይልን ልበስ፤
እንዳለፉት ዘመናት፣
በጥንት ትውልዶችም እንደ ሆነው ሁሉ
ተነሥ።
ረዓብን የቈራረጥህ፣
ታላቁን ዘንዶ የወጋህ አንተ አይደለህምን?
10የዳኑት እንዲሻገሩ ባሕሩን፣
የታላቁን ጥልቅ ውሆች ያደረቅህ፣
በጥልቁም ውስጥ መንገድ ያበጀህ፣
አንተ አይደለህምን?
11*እግዚአብሔር* የተቤዣቸው ይመለሳሉ፤

51፥4 ዘፀ6፥7፤ ዘዳ18፥18፤ መዝ50፥7፤ 78፥1፤ ኢሳ2፥4፤ 3፥15፤ 26፥18፤ 49፥6፤ 63፥8፤ 64፥9
51፥5 ዘኍ49፥10፤ መዝ37፥9፤ 85፥9፤ 98፥1፤ ኢሳ11፥11፤ 12፥2፤ 35፥4፤ 40፥10፤ 50፥2፤ 52፥10፤ 59፥16፤ 63፥1፡5
51፥6 ቍ8፤ መዝ37፥20፤ 89፥33፤ 102፥25-26፤ 119፥89፤ ኢሳ12፥2፤ 54፥10፤ ማቴ24፥35፤ ሉቃ21፥33፤ ዕብ1፥10-12፤ 2ጴጥ3፥10
51፥7 ቍ1፤ ዘዳ6፥6፤ መዝ119፥11፡ 39፤ ኢሳ50፥7፤ 54፥4፤ ማቴ5፥11፤ ሉቃ6፥22፤ ሐሥ5፥41
51፥8 ቍ6፤ ኢዮ13፥28፤ ኢሳ14፥11፤ ያዕ5፥2
51፥9 ዘኍ18፥14፤ ዘፀ6፥6፤ ዘዳ4፥34፤ 32፥7፤ መሳ5፥12፤ ኢዮ9፥13፤ መዝ65፥6፤ 68፥30፤ 74፥13፤ 98፥1፤ ኢሳ30፥30፤ 33፥2፤ 40፥31፤ 52፥1
51፥10 ዘፀ14፥22፤ 15፥5፡8፡13፤ ኢዮ36፥30፤ ዘካ10፥11፤ ራእ16፥12
51፥11 መዝ109፥28፤ ኢሳ30፥19፤ 35፥9፤ 44፥23፤ 48፥20፤ 65፥14፤ ኤር30፥19፤ 31፥13፤ 33፥11፤ ሶፎ3፥14፤ ራእ7፥17
51፥12 2ነገ1፥15፤ ኢሳ2፥22፤ 15፥6፤ 40፥1፡6-7፤ 2ቆሮ1፥4፤ 1ጴጥ1፥24
51፥13 ዘኍ1፥1፤ ኢዮ4፥17፤ 8፥13፤ ኢሳ7፥4፤ 9፥4፤ 17፥7፡ 10፤ 45፥11፤ 48፥13፤ 54፥5

በዝማሬ ወደ ጽዮን ይገባሉ፤
የዘላለማዊ ደስታን አክሊል ይቀዳጃሉ፤
ተድላና ደስታ ያገኛሉ፤
ሐዘንና ልቅሶም ከእነርሱ ይሸሻል።
12‘የማጽናናችሁ እኔ፣ እኔው ብቻ ነኝ፤
ሟች የሆኑትን ሰዎች፣
እንደ ሣር የሚጠወልጉትን የሰው ልጆች
ለምን ትፈራለህ?
13የፈጠረህን፣
ሰማያትን የዘረጋውን፣
ምድርን የመሠረተውን *እግዚአብሔርን* ረስተሃል፤
ሊያጠፋህ ከተዘጋጀው፣
ከጨቋኙ ቍጣ የተነሣ፣
በየቀኑ በሽብር ትኖራለህ፤
ታዲያ የጨቋኙ ቍጣ የት አለ?
14 ዐንገታቸውን የደፉ እስረኞች በፍጥነት
ነጻ ይወጣሉ፤
በታሰሩበትም ጕድጓድ ውስጥ አይሞቱም፤
እንጀራ አያጡም።
15ሞገዱ እንዲተም ባሕሩን የማናውጥ፣
እኔ *እግዚአብሔር* አምላክህ ነኝና፤
ስሙም የሰራዊት ጌታ *እግዚአብሔር* ነው።
16ቃሌን በአፍህ አኖርሁ፤
በእጄ ጥላ ጋረድሁህ፤
ሰማያትን በስፍራቸው ያስቀመጥሁ፣
ምድርን የመሠረትሁ፣
ጽዮንንም፣ ‘አንቺ ሕዝቤ ነሽ’ ያልሁ እኔ ነኝ።

የእግዚአብሔር የቍጣ ጽዋ

17*ከእግዚአብሔር* እጅ፣
የቍጣውን ጽዋ የጠጣሽ፣
ዝቃጩ እንኳ ሳይቀር፣
ሰዎችን የሚያንገዳግደውን ዋንጫ የጨለጥሽ፣

51፥14 ኢሳ42፥7፤ 49፥10 51፥15 ዘፀ14፥21፤ መዝ93፥3፤ ኢሳ13፥4 51፥16 ዘፀ4፥12፡15፤ 33፥22፤ ኢሳ48፥13፤ ኤር7፥23፤ 11፥4፤ 24፥7፤ ሕዝ14፥11፤ ዘካ8፥8 51፥17 ቍ20፡22፡23፤ መሳ5፥12፤ ኢዮ21፥20፤ መዝ16፥5፤ 60፥3፤ 75፥8፤ ኢሳ42፥25፤ 52፥1፤ 66፥15፤ ማቴ20፥22፤ ራእ14፥10፤ 16፥19

51፥4 *ሕግ ... ፍርዴም፤* የአገልጋዩ አገዛዝ ፍትሕን ያሰፍናል (2፥2-4፤ 42፥4 እና ማብ ይመ)፤ *ለሕዝቦች ብርሃን፤* በ42፥6፤ 49፥6 ላይ አገልጋዩ ብርሃን ተብሎአል።

51፥5 *ጽድቄ ... እየቀረበ፤* ከምርኮ ነጻ በሚወጡበት ጊዜ ይህ እውን ይሆናል፤ ድነት በክርስቶስ በኩል ለአሕዛብ ሁሉ በከፍተኛ ደረጃ ይመጣላቸዋል፤ 46፥13 እና ማብ ይመ። *ክንዴም፤* ኀይልን ያመለክታል። *ደሴቶች፤* 11፥11 እና ማብ ይመ። *ወደ እኔ ይመለከታሉ ... በተስፋ፤* 40፥31 እና ማብ 42፥4 እና ማብ ይመ።

51፥6 *ወደ ሰማያት አንሡ፤* 40፥26 ይመ። *ሰማያት ... ይጠፋሉ፤* 34፥4 እና ማብ ይመ። *ምድር እንደ ልብስ ታረጃለች፤* 24፥4፤ ዕብ1፥10-11 ይመ፤ ከኢሳ50፥9 ጋር ያነጻጽሩ። *ለዘላለም ይኖራል፤* ቍ8፤ 45፥17 ይመ። የእግዚአብሔርም ቃል እንዲሁ ለዘላለም ጸንቶ ይኖራል (40፥8 እና ማብ፤ ማቴ24፥35፤ ሉቃ21፥33 ይመ)።

51፥7 *ጽድቅን የምታውቁ፤* ቍ1 እና ማብ ይመ። *ሕጌንም በልባችሁ ያኖራችሁ፤* መዝ37፥31፤ ኤር31፥33 ይመ። *ሲዘብቱባችሁ ... ሲሰድቧችሁ፤* ስለ አገልጋዩ በ50፥6-7 የተጠቀሱትን ይመስላል።

51፥8 *ብል እንደ ልብስ፤* 50፥9 እና ማብ ይመ፤ ከ51፥6 ጋር ያነጻጽሩ።

51፥9፡17 *ተነሥ፤ተነሥ፤* ተመሳሳይ ስለ ሆነው ስለዚህ ጣምራ ትእዛዝ 52፥1 ይቆ (40፥1 እና ማብ ይመ)።

51፥9 *ኀይልን ልበስ፤* ከ50፥2 ጋር ያነጻጽሩ። የ40፥31 ማብ ይመ። *የእግዚአብሔር ክንድ፤* የእግዚአብሔር ኀይል ምልክት ነው (ከቍ5 ጋር ያነጻጽሩ)። 30፥30፤ 50፥2 እና ማብ 52፥10፤ 53፥1፤ 63፥12 ይመ፤ *ረዓብን ... ዘንዶ፤* ግብፅን ነው። የ27፥1፤ 30፥7 ማብ ይመ።

51፥10 *የዳኑት፤* 35፥9 እና ማብ ይመ። *ባሕሩን፤* ቀይ ባሕርን ማለት ነው (50፥2 እና ማብ ይመ)።

51፥11፤ ይህ ጥቅስ ከ35፥10 ጋር ተመሳሳይ ነው (የዚያኑ ማብ ይመ)።

51፥12 *የማጽናናችሁ፤* ቍ3፤ 49፥13 እና ማብ ይመ። *ሣር፤* 37፥27፤ 40፥6 እና ማብ ይመ።

51፥13 *ሰማያትን የዘረጋውን፣ ምድርን፤* ቍ16፤ 48፥13 እና ማብ ይመ። *ከጨቋኙ ቍጣ፤* 49፥26 እና ማብ ይመ። የባቢሎን ቍጣ ከኀያሉ ከእግዚአብሔር ቍጣ ጋር ሊወዳደር አይችልም (ከ13፥3፡5፤ 30፥27 ጋር ያነጻጽሩ)።

51፥14 *እስረኞች ... ነጻ ይወጣሉ፤* በባቢሎን ምርኮ ያሉትን ማለት ነው (42፥7 እና ማብ 49፥9 ይመ)። *ጕድጓድ፤* ከ42፥7፤ ኤር37፥16 ጋር ያነጻጽሩ።

51፥15 *ባሕሩን የማናውጥ፤* ከኢዮ26፥12፤ መዝ107፥25፤ ኤር31፥35 ጋር ያነጻጽሩ። *የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፤* 13፥4 እና ማብ ይመ።

51፥16 *ቃሌን፤* በቍ7 ላይ የተገለጸውን የሙሴን ሕግ ማለት ነው። በ49፥2 ላይ እንደ ተገለጸው አገልጋይ ሕዝቡ ለእግዚአብሔር ቃል ምላሽ ሰጥተዋል (ከ59፥21፤ ኢሱ1፥8 ጋር ያነጻጽሩ)። *በእጄ ጥላ፤* 49፥2 እና ማብ ይመ። *ሰማያትን... ያስቀመጥሁ፣ ምድርን፤* ቍ13 እና ማብ ይመ።

51፥17 *የቍጣውን ጽዋ፤* ቍ20-22፤ 13፥3 እና ማብ ይመ።

ኢየሩሳሌም ሆይ፤ ተነሺ፤
ተነሺ፤ ተነሺ።
18ከወለደቻቸው ወንዶች ልጆች ሁሉ፣
የመራት አንድም አልነበረም፤
ካሳደገቻቸው ወንዶች ልጆች ሁሉ፣
እጇን ይዞ የወሰዳት ማንም አልነበረም።
19እነሆ፤ በጥፋት ላይ ጥፋት መጥተውብሻል፤
ታዲያ ማን ያጽናናሻል?
እነርሱም መፈራረስና ጥፋት፣ ራብና ሰይፍ
ናቸው፤
ታዲያ ማን ያስተዛዝንሽ?[υ]
20ወንዶች ልጆችሽ ዝለዋል፤
በወጥመድ እንደ ተያዘ ሚዳቋ፣
በየጐዳናው አደባባይ ላይ ተኝተዋል።
የእግዚአብሔር ቍጣ፣
የአምላክሽም ተግሣጽ ሞልቶባቸዋል።

21ስለዚህ አንቺ የተጐዳሽ፣
ያለ ወይን ጠጅ የሰከርሽ ይህን ስሚ።
22ሕዝቡን የሚታደግ አምላክሽ፣
ልዑል እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
"እነሆ፤ ከእጅሽ፣
ያንገደገደሽን ጽዋ ወስጃለሁ፤
ያንን ጽዋ፣ የቍጣዬን ዋንጫ፣
ዳግም አትጠጪውም፤
23ባስጨነቁሽ፣
'በላይሽ ላይ እንድንሄድ ተነጠፊልን'
ባሉሽ እጅ ላይ አደርገዋለሁ፤
ጀርባሽን እንደ መሬት፣
እንደ መሸጋገሪያም መንገድ አደረግሽላቸው።"

52 ጽዮን ሆይ፤ ተነሺ፤ ተነሺ፤
ኀይልን ልበሺ፤
ቅድስቲቱ ከተማ፤ ኢየሩሳሌም ሆይ!
የክብር ልብስሽን ልበሺ፤
ያልተገረዘ የረከሰም
ከእንግዲህ ወደ አንቺ አይገባም።
2ትቢያሽን አራግፊ፤
ኢየሩሳሌም ሆይ፤ ታነሺ በዙፋንሽ ላይ
ተቀመጪ፤
ምርኮኛዪቱ የጽዮን ልጅ ሆይ፤
የዐንገትሽን የእስራት ሰንሰለት አውልቀሽ
ጣዪ።

3እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
"ያለ ዋጋ ተሸጣችሁ ነበር፤
ያለ ገንዘብ ትቤዣላችሁ።"
4ልዑል እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
"በመጀመሪያ ሕዝቤ ይኖር ዘንድ ወደ
ግብፅ ወረደ፤
በኋላም አሦር ያለ ምክንያት አስጨንቆ
ገዛው።
5"አሁን እዚህ ምን አለኝ?" ይላል እግዚአብሔር፤
"ሕዝቤ ያለ ምክንያት ተወስዶአል፤
የገዢቻቸው ተሣልቀውባቸዋል"[ʌ]
ይላል እግዚአብሔር።
"ቀኑን ሙሉ፣
ስሜ ያለ ማቋረጥ ይሰደባል።
6ስለዚህ ሕዝቤ ስሜን ያውቃል፤
በዚያ ቀንም፣
አስቀድሜ የተናገርሁ እኔ መሆኔን ይረዳል፤
እነሆ፤ እኔው ነኝ።"

7በተራሮች ላይ የቆሙ፣
የምሥራች ይዘው የሚመጡ እግሮች፣
ሰላምን የሚናገሩ፣
መልካም ዜና የሚያበስሩ፣

51፥18 ኢዮ31፥18፤ መዝ88፥18፤ ኢሳ41፥13፤49፥21
51፥19 ኢሳ14፥30፤ 40፥2፤47፥9፤49፥13፤ 54፥11፤60፥18፤62፥4፤ ኤር14፥12፤15፥5፤ 24፥10፤48፥3፤ ሰቆ3፥47፤ናሆ3፥7
51፥20 ቍ17፤ ዘዳ28፥20፤ ኢዮ18፥10፤40፥11፤ ኢሳ5፥25፤ኤር14፥16፤ 44፥6፤ሰቆ2፥19
51፥21 ቍ17፤ ኢሳ14፥32፤29፥9
51፥22 ቍ17፤ ኢሳ49፥25፤ኤር25፥15፤ 51፥7፤ዕን2፥16፤ ማቴ20፥22
51፥23 ቍ17፤ ኢሱ10፥24፤ መዝ66፥12፤ኢሳ14፥4፤ 49፥26፤ኤር25፥15-17፡ 26፡28፤49፥12፤ ሚክ7፥10፤ዘካ12፥2
52፥1 ዘፍ34፥14፤ ዘፀ28፥2፡40፤ 1ሳሙ2፥4፤ነህ11፥1፤ አስ6፥8፤መዝ110፥3፤ ኢሳ1፥26፤35፥8፤ 49፥18፤51፥9፡17፤ 61፥10፤ኢል3፥17፤ ናሆ1፥15፤ዘካ3፥4፤ 9፥8፤ማቴ4፥5፤ ራእ21፥2፡27
52፥2 መዝ9፥14፤ 81፥6፤ኢሳ10፥27፤ 29፥4፤60፥1
52፥3 መዝ44፥12፤ ኢሳ1፥27፤45፥13፤ 1ጴጥ1፥18
52፥4 ዘፍ46፥6፤ ኢሳ10፥24
52፥5 ኢሳ37፥23፤ ሮሜ2፥24
52፥6 ዘፀ6፥3፤ ኢሳ10፥20፤41፥26፤ 49፥23
52፥7 2ሳሙ18፥26፤ 1ዜና16፥31፤መዝ97፥1፤ኢሳ40፥9፤ 42፥11፤ናሆ1፥15፤ሉቃ2፥14፤ ሮሜ10፥15፤1ቆሮ15፥24-25፤ኤፌ6፥15

[υ]19 የሙት ባሕር ጥቅሎች፣ የሰብዓ ሊቃናት ትርጉም፣ የቩልጌትና የሱርስቱ ቅጅ ከዚህ ጋር ይስማማሉ፤ የማሶሬቱ ቅጅ ግን፣ *ታዲያ እንዴት ላስተዛዝንሽለሁ* ይላል።
[ʌ]5 የሙት ባሕር ጥቅሎችና ቩልጌት ከዚህ ጋር ይስማማሉ፤ የማሶሬቱ ቅጅ ግን፣ *ሙሾ* ይላል።

የእግዚአብሔርን የቍጣ ፍርድ ደጋግሞ መለማመድ ብዙውን ጊዜ ብርቱ የወይን ጠጅ ጠጥቶ እንደ መስከር ይቈጠራል። ይህ ደግሞ የክፉ መንግሥታት ዕጣ ፈንታ ነው። 29፥9፤ 63፥6፤ መዝ60፥3፤ 75፥8፤ ኤር25፥15-16፤ ሰቆ4፥21፤ ሕዝ23፥32-34፤ ዕን2፥16፤ ዘካ12፥2 ይመ፤ ከዮሐ18፥11 ጋር ያነጻጽሩ።

51፥18፤ ልጆች የታመሙና የደከሙ ወላጆቻቸውን መርዳትና መንከባከብ ይገባቸዋል።

51፥19 *ማን ያጽናናሻል?* በኤር15፥5 ላይ ተጠቅሶአል፤ ከቍ3 ጋር ያነጻጽሩ።

51፥20 *በወጥመድ እንደ ተያዘ፤* ከምሳ7፥22 ጋር ያነጻጽሩ። *ተግሣጽ፤* 17፥13፤ 54፥9 66፥15 ይመ።

51፥21 *የተጐዳሽ፤* ኢየሩሳሌምን ነው (54፥11 ይመ)። *የሰከርሽ፤* በእግዚአብሔር ቍጣ ማለት ነው (ቍ17 እና ማብ ይመ)።

51፥22 *ሕዝቡን የሚታደግ፤* 49፥25 እና ማብ ይመ። *የቍጣዬን ዋንጫ፤* ቍ17 እና ማብ ይመ።

51፥23 *ባስጨነቁሽ፤* ባቢሎናውያንን ይመለከታል፤ ቍ13-14፡14፥4 ይመ። *ጀርባሽን እንደ መሬት፤* ምናልባት አባባሉ ዘይቤያዊ ይሆናል፤ ይሁን እንጂ ከኢሱ10፥24 ጋር ያነጻጽሩ።

52፥1 *ተነሺ፤ ተነሺ፤ ኀይልን ልበሺ፤* 51፥9፡17 እና ማብ ይመ። *የክብር ልብስሽን፤* የ"ቅድስቲቱን ከተማ" የኢየሩሳሌምን ክህናት ልብስ ማመልከቱ ሊሆን ይችላል፤ 49፥18 እና ማብ ይመ። *ቅድስቲቱ ከተማ፤* 48፥2 እና ማብ ይመ። *ያልተገረዘ የረከሰም፤* ከውጪ የመጡ ወራሪዎችን ነው፤ 35፥8 እና ማብ፤ መሳ14፥3 እና ማብ ይመ።

52፥2 *ትቢያሽን አራግፊ፤* ይህን በ47፥1 ላይ እንደ ተጻፈው በባቢሎን ላይ ከደረሰው ጋር ያነጻጽሩ (የዚያኑ ማብ ይመ)። *የጽዮን ልጅ ሆይ፤* ነቢዩ ኢየሩሳሌምንና ነዋሪዎቿን በሚጠራበት ሰውኛ ዘይቤ የተቀመጠ ሐረግ። *አውልቀሽ ጣዪ፤* 42፥7 እና ማብ 49፥9፤51፥14 ይመ።

52፥3 *ያለ ዋጋ ተሸጣችሁ፤* ጠላት ኢየሩሳሌምን ለማግኘት ለእግዚአብሔር የከፈለው ነገር የለም። 45፥13፤ 50፥1 እና ማብ ይመ። *ያለገንዘብ ትቤዣላችሁ፤* 41፥14 እና ማብ 43፥1፤ 45፥13 ይመ።

52፥4 *አሦር ... አስጨንቆ ገዛው፤* 9፥4 እና ማብ ይመ።

52፥5፤ በሮሜ2፥24 ላይ በከፊል ተጠቅሶአል። *ያለ ምክንያት፤* ቍ3 እና ማብ ይመ። *ስሜ ... ይሰደባል፤* ሕዝቡ ተማርኮ መወሰዱ፣ የኢየሩሳሌም አምላክ ስም እንዲናቅ አድርጎአል (ሕዝ36፥20-23 ይመ)፤ በ37፥23-24 ላይ አሦራውያን ከተናገሩት የስድብ ቃል ጋር ያነጻጽሩ።

52፥6 *ስሜን ያውቃል፤* 49፥26 እና ማብ ይመ። *በዚያ ቀን፤* ከባቢሉን ምርኮ ነጻ የሚወጡበትን ዕለት የሚያመለክት ነው፤ 10፥20፡27 እና ማብ ይመ። *አስቀድሜ የተናገርሁ፤* ከምርኮ የሚመለሱ ስለ መሆናቸው።

52፥7 *የምሥራች ይዘው የመጡ እግሮች፤* የአንድን የጦር ግንባር የውጊያ ውጤት ለመስማት በጕጕት ለሚጠብቅ ንጉሥና ለሕዝቡ ዜናውን ለማድረስ ትንፋሻቸው እስኪቈረጥ የሚሮጡትን መልክተኞች ይመለከታል (2ሳሙ18፥26 ይመ)። እዚህ ላይ ዜናው የሚያመለክተው ከምርኮ የመመለሱን የምሥራች ነው (9ቍ11-12፤ 40፥9 እና ማብ 41፥27)፤ ይህ ቃል ክርስቶስ ከኀጢአት ባርነት ነጻ የሚያወጣ መሆኑንም ያሳያል ሮሜ10፥15፤ ኤፌ6፥15 ይመ።

ድነትን የሚያውጁ፣
ጽዮንንም፣
"አምላክሽ ነግሦአል" የሚሉ እንዴት ያማሩ
ናቸው::
8ስሚ፤ ጠባቂዎችሽ ድምፃቸውን ከፍ አድርገዋል፤
በአንድነት በእልልታ ይዘምራሉ::
እግዚአብሔር ወደ ጽዮን ሲመለስ፣
በዐይኖቻቸው ያያሉ::
9እናንት የኢየሩሳሌም ፍርስራሾች፣
በአንድነት በእልልታ ዘምሩ፤
እግዚአብሔር ሕዝቡን አጽናንቶአል፤
ኢየሩሳሌምንም ተቤዥቶአልና::
10እግዚአብሔር በመንግሥታት ሁሉ ፊት፣
የተቀደሰ ክንዱን ይገልጣል፤
በምድር ዳርቻዎች ያሉ ሁሉ፣
የአምላካችንን ማዳን ያያሉ::

11እናንት የእግዚአብሔርን ዕቃ የምትሸከሙ፣
ተለዩ፤ ተለዩ፤ ከዚያ ውጡ፤
ርኩስ ነገር አትንኩ፤
ከዚያ ውጡ ንጹሓንም ሁኑ::
12ሆኖም በችኰላ አትወጡም፤
ሸሽታችሁም አትሄዱም፤
እግዚአብሔር ፊት ፊታችሁ ይሄዳል፤
የእስራኤል አምላክ ደጀን ይሆናችኋል::

የባሪያው ሥቃይና ክብር

13እነሆ፤ ባሪያዬ የሚያከናውነው
በማስተዋል ነው፤ሰ
ገናና ይሆናል፤ ከፍ ከፍ ይላል፤ እጅግ
ይከብራልም::
14ብዙዎች በእርሱ^ሠ እስኪደነግጡ ድረስ፣
መልኩ ከማንም ከሰው የተለየ፤
ከሰው ልጆችም ሁሉ ይልቅ ተጐሳቍሎ::
15ስለዚህ ብዙ መንግሥታትን ያስደንቃል፤
በእርሱ ምክንያት ነገሥታት አፋቸውን
ይይዛሉ፤
ያልተነገራቸውን ያያሉ፤
ያልሰሙትን ያስተውላሉ::

53 የሰማነውን ነገር ማን አመነ?
የእግዚአብሔርስ ክንድ ለማን ተገለጠ?
2በፊቱ እንደ ቡቃያ፣
ከደረቅም መሬት እንደ ወጣ ሥር በቀለ፤
የሚስብ ውበት ወይም ግርማ የለውም፤
እንድንወደውም የሚያደርግ መልክ
አልነበረውም::
3በሰዎች የተናቀና የተጠላ፣
የሕማም ሰውና ሥቃይ ያልተለየው ነበር::
ሰዎች ፊታቸውን እንደሚያዞሩበት
ዐይነት፣
የተናቀ ነበር፤ እኛም አላከበርነውም::

52፥8 ዘኍ10፥36፤ 1ሳሙ14፥16፤ ኢሳ12፥6፤40፥9፤ 56፥10፤59፥20፤62፥6፤ ኤር6፥17፤31፥6፤ ሕዝ3፥17፤33፥7፤ ዘካ8፥3
52፥9 ዕዝ9፥9፤ መዝ74፥3፤98፥4፤ ኢሳ35፥2፤40፥1፤ 48፥20፤51፥3፤ ሉቃ2፥25
52፥10 ኢሱ4፥24፤ 2ዜና32፥8፤ መዝ44፥3፤67፥2፤ ኢሳ11፥9፤30፥30፤ 66፥18፤ሉቃ2፥30፤ 3፥6
52፥11 ዘኍ8፥6፤ 2ዜና36፥10፤ ኢሳ1፥16፤48፥20፤ 2ቆሮ6፥7፤ 2ጢሞ2፥19
52፥12 ዘፀ12፥11፤ 14፥19፤ሚክ2፥13፤ ዮሐ10፥4
52፥13 ኢሱ1፥8፤ ኢሳ4፥2፤6፥1፤20፥3፤ 57፥15፤ሐሥ3፥13፤ ፊል2፥9
52፥14 ዘሌ26፥32፤ 2ሳሙ10፥4፤ኢዮ2፥12፤ 16፥16፤18፥20
52፥15 ዘሌ14፥7፤ 16፥14-15፤ መሳ18፥19፤ መዝ107፥42፤ ኢሳ49፥7፤ሮሜ15፥21፤ ኤፌ3፥4-5

53፥1 መዝ98፥1፤ኢሳ28፥9፤30፥30፤ ዮሐ12፥38፤ሮሜ10፥16
53፥2 2ነገ19፥26፤ኢዮ14፥7፤ኢሳ4፥2፤11፥10፤52፥14
53፥3 ቍ4፡10፤ዘፀ1፥10፤ዘዳ31፥17፤1ሳሙ2፥30፤መዝ22፥6፤69፥29፤ ኢሳ1፥15፤ማቴ16፥21፤27፥29፤ሉቃ18፥31-33፤ ዮሐ1፥10-11፤ዕብ5፥8

ሰ13 *ወይም ይበለጽጋል*
ሠ14 ዕብራይስጡ፣ *በአንተ ይላል::*

ድነትን፤ 49፥8 እና ማብ ይመ:: *አምላክሽ ነግሦአል፤* መዝ96፥10 ይመ:: የእግዚአብሔር ሕዝብ ወደ ኢየሩሳሌም መመለስ እግዚአብሔር የዓለም ገዥ መሆኑን በአጽንዖት ያሳያል (40፥9 እና ማብ ይመ):: በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ጊዜ፣ የእግዚአብሔር መንግሥት በሙላት የሚመጣው በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ነው (ራእ19፥6 ይመ)::

52፥8 *ጠባቂዎችሽ፤* በኢየሩሳሌም የቅጥር ማማ ላይ ሆነው አሻግሮ በማየት የመልክተኞቹን መድረስ የሚጠባበቁትን ሰዎች (ቃፊሮች) ያመለክታል (ከ62፥6-7፤2ሳሙ18፥24-27 ጋር ያነጻጽሩ)::

52፥9 *በእልልታ ዘምሩ፤* 44፥23 እና ማብ ይመ:: *አጽናንቶአል፤* 49፥13 እና ማብ ይመ:: *ተቤዥቶአልና፤* ቍ3 እና ማብ ይመ::

52፥10 *የተቀደሰ ክንዱን፤* 51፥9 እና ማብ ይመ:: የእግዚአብሔር ክንድ ከመቤዠትና ከድነት ጋር እየተያያዘ ወይም እየተቈራኘ ይገለጻል (ዘፀ6፥6 ይመ):: *በምድር ዳርቻዎች ያሉ ሁሉ፤* በ40፥5 ከተገለጸው "የሰው ዘር ሁሉ" ከሚለው ሐሳብ ጋር ተመሳሳይ ነው፤ ከ45፥22 ጋር ያነጻጽሩ::

52፥11 *ዕቃ የምትሸከሙ፤* ንጉሥ ቂሮስ ናቡከደነፆር የወሰደውን የቤተ መቅደሱን ዕቃ ወደ ኢየሩሳሌም ይዘው እንዲመለሱ ትእዛዝ ሰጥቶ ነበር (ዕዝ1፥7-11):: ለዕቃዎቹም መጓጓዝ ኀላፊዎቹ ካህናቱና ሌዋውያኑ ነበሩ (ዘኍ3፥6-8፤ 2ዜና5፥4-7 ይመ):: *ተለዩ፤ ተለዩ፤* የ40፥1 ማብ ይመ:: *ርኩስ ነገር፤* የጣዖት አምልኮ መገልገያ ዕቃዎችን የሚያመለክት ሳይሆን አይቀርም (ከዘፍ31፥19፤ 35፥2 ጋር ያነጻጽሩ)::

52፥12 *በችኰላ አትወጡም፤* 48፥20 እና ማብ ይመ:: *ፊት ፊታችሁ ይሄዳል... ደጀን ይሆናችኋል፤* ከግብፅ ባርነት ነጻ በወጡ ጊዜ እግዚአብሔር ለእስራኤላውያን እንዳደረገው ማለት ነው (ዘፀ13፥21፤ 14፥19-20፤ ከኢሳ42፥16፤ 49፥10፤ 58፥8 ጋር ያነጻጽሩ)::

52፥13-53፥12፤ ከአራቱ የአገልጋይ መዝሙሮች ይህ አራተኛውና ረጅሙ የአገልጋይ መዝሙር ነው (42፥1-4 እና ማብ ይመ)፡ በምዕራፍ 40-66 እና በምዕራፍ 40-57 ያለውን እጅግ ጠቃሚና ዕንብርት የሆነውን ክፍል አጣምሮ ይይዛል (የ39፥8 ማብ ይመ)፡ መዝሙሩ በሦስት በሦስት ቍጥሮች የተመደቡ አምስት ክፍሎች አሉት:: ይህም ከብሉይ ኪዳን ይልቅ በአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ተደጋግሞ ተጠቅሶአል፤ "የብሉይ ኪዳን ወንጌል" በሚል መጠሪያም ይታወቃል::

52፥13 *አገልጋዬ፤* የ42፥1 ማብ ይመ፡ *የሚያከናውነው በማስተዋል ነው፤* የእግዚአብሔር በረከት ምልክትና (1ሳሙ18፥14 ይመ) ለእግዚአብሔር ቃል የመታዘዝ ምልክት ነው (ኢሱ1፥8 ይመ):: መሲሑ ንጉሥ "በማስተዋል ይገዛል" (ኤር23፥5)፤ ከ53፥10 ጋር ያነጻጽሩ:: *ገናና ይሆናል፤ ከፍ ከፍ ይላል፤* በኢሳይያስ ራእይ ውስጥ የእግዚአብሔርን ማንነት የሚገልጹ ቃላት ናቸው (6፥1 እና ማብ 57፥15 ይመ):: የክርስቶስ ከፍ ከፍ ማለት በሐሥ 2፥33፤3፥13፤ ኤፌ1፥20-23፤ ፊል2፥9-11 ላይ ተገልጾአል (1ጴጥ1፥10-11 ይመ)::

52፥14 *በእርሱ እስኪደነግጡ፤* የክርስቶስን ስቅለትና ሥቃይ በሚመለከቱበት ጊዜ ለማለት ነው፤ ይህን ከፈረሰችው ከጢሮስ ከተማ ሁኔታ ጋር ያነጻጽሩ (ሕዝ27፥35 ይመ):: *የተጐሳቈለም፤* አባባሉ ለእግዚአብሔር መሥዋዕት ሆኖ ሊቀርብ የማይገባው እንስሳ የሚገለጽበትን ቃል ያመለክታል (ሚል1፥14):: ይህን በአገልጋዩ ላይ ከሚደርስበት አሳፋሪ ሁኔታ ጋር ያነጻጽሩ (50፥6 እና ማብ ይመ):: *የተጐሳቈለም ነበር፤* ከመዝ22፥6 ጋር ያነጻጽሩ:: የደረሰበት ሥቃይ ኢሰብአዊና ዘግናኝ ነበር::

52፥15 *ብዙ መንግሥታትን ያስደንቃል፤* ረጭቶ በማንጻት (ዘሌ14፥7፤ ዘኍ8፥7፤19፥18-19) ወይም በመቀደስ (ዘፀ29፥21፤ ዘሌ8፡11፡30) ሊሆን ይችላል:: *ነገሥታት ... አፋቸውን ይይዛሉ፤* አገልጋዩ በሚደርስበት ሥቃይ ከዚያም በኋላ በሚያገኘው ክብር በመደነቅ ማለት ነው (49፥6-7 እና ማብ ይመ)፤ ከኢዮ21፥5 ጋር ያነጻጽሩ:: *ያልተነገራቸውን ... ያስተውላሉ፤* በሮሜ15፥21 ላይ ተገልጾአል:: ነቢያት የተናገሩትን የትንቢት ቃል ባይሰሙም፣ አገልጋዩ የደረሰበትን ሥቃይና ወዲያውም ከፍ ከፍ ማለቱን ሲመለከቱ ተልእኮው ምን እንደ ነበረ ያስተውላሉ (ከ6፥9-10 ጋር ያስተያዩ)::

53፥1፤ በሙሉ ወይም በከፊል በዮሐ12፥38፤ ሮሜ10፥16 ላይ ተጠቅሶአል:: *የሰማነውን ነገር፤* በነቢያት አማካይነት ለእስራኤልና ለአሕዛብ የተላለፈውን የድነት የምሥራች ማለት ነው (52፥7፡10 ይመ):: *የእግዚአብሔርስ ክንድ፤* 51፥9 እና ማብ ይመ::

53፥2 *ቡቃያ፤* መሲሑ፣ "ከእሴይ ቍጥቋጦ" ይበቅላል፤ 4፥2፤11፥1 እና ማብ ይመ:: አጀማመሩ አነስተኛ ይሆናል ማለት ነው:: *ሥር፤* 11፥10 እና ማብ ይመ:: *ውበት፤* ይህን ቃል የሚተካው የዕብራይስጡ ቃል በ1ሳሙ16፥18 ላይ ስለ ዳዊት ተነግሮአል፤ ስለዚህ ክርስቶስ ለንግሥና የሚያበቃም ሆነ የሚስብ ውበት አልነበረውም::

53፥3 *የተናቀ፤* 49፥7 እና ማብ ይመ፤ መዝ22፥6 ይመ:: *የተናቀ ... አላከበርነውም፤* የዕብራይስጡ ቃል እንዳለ በ2፥2 ላይ ተገልጾአል (የዚያኑ ማብ ይመ)፤ ከዮሐ1፥10-11 ጋር ያነጻጽሩ:: *የሕማም፤* የዕብራይስጡ ቃል የአእምሮንም ሆነ የአካል ሕመምን ያሳያል (ቍ4፤ ዘፀ3፥7 ይመ):: *ፊታቸውን እንደሚያዞሩበት ዐይነት፤*

4በእርግጥ እርሱ ደዌያችንን ወሰደ፤
ሕመማችንንም ተሸከመ፤
እኛ ግን በእግዚአብሔር እንደ ተመታ፣
እንደ ተቀሠፈ፣ እንደ ተሠቃየም ቈጠርነው።
5ነገር ግን እርሱ ስለ መተላለፋችን ተወጋ፤
ስለ በደላችንም ደቀቀ፤
በእርሱ ላይ የወደቀው ቅጣት ለእኛ ሰላም
አመጣልን፤
በእርሱም ቍስል እኛ ተፈወስን።
6እኛ ሁላችን እንደ በጎች ተቅበዘበዝን ጠፋን፤
እያንዳንዳችንም በየመንገዳችን ነጐድን፤
እግዚአብሔርም፣
የሁላችንን በደል በእርሱ ላይ ጫነው።

7ተጨነቀ፤ ተሠቃየም፤
ነገር ግን አፉን አልከፈተም፤
እንደ ጠቦትም ለዕርድ ተነዳ፤
በሸላቾች ፊት ዝም እንደሚል በግ፣
አፉን አልከፈተም።
8በማስጨነቅና[ም] በፍርድ ተወሰደ፤
ስለ ሕዝቤ ኀጢአት ተመቶ፣
ከሕያዋን ምድር እንደ ተወገደ፣
ከትውልዱ ማን አስተዋለ?
9በአፉ ተንኰል ሳይገኝበት፣
ምንም ወንጀል ሳይሠራ፣
አሟሟቱ ከክፉዎች፣
መቃብሩም ከባለጠጎች ጋር ሆነ።

53፥4 ቍ3፤ ዘፍ12፥17፤ ዘዳ5፥24፤ ሩት1፥21፤ ኢዮ4፥5፤ኤር23፥5-6፤ 25፥34፤ሕዝ34፥23-24፤ ሚክ5፥2-4፤ዘካ13፥7፤ ማቴ8፥17፤ዮሐ19፥7
53፥5 ዘፀ28፥38፤ ዘዳ32፥39፤2ዜና7፥14፤ መዝ22፥16፤34፥18፤ 39፥8፤ኢሳ1፥6፤ 9፥6፤50፥6፤ ማቴ27፥26፤ዮሐ3፥17፤ 19፥1፤ ሮሜ4፥25፤5፥1፤ 1ቆሮ15፥3፤ዕብ9፥28፤ 1ጴጥ2፥24-25
53፥6 ቍ12፤ ዘፀ28፥38፤ 1ሳሙ8፥3፤መዝ95፥10፤ ኢሳ56፥11፤57፥17፤ ሚክ3፥5፤ሮሜ4፥25፤ 1ጴጥ2፥24-25
53፥7 መዝ44፥22፤ ኢሳ49፥26፤ ማቴ27፥31፤ ማር14፥61፤ዮሐ1፥29፤ 1ጴጥ2፥23
53፥8 ቍ12፤ መዝ39፥8፤88፥5፤ ዳን9፥26፤ማር14፥49፤ ሐሥ8፥32-33
53፥9 ኢዮ16፥17፤ ኢሳ42፥1-3፤ ማቴ27፥38፡57-60፤ ማር15፥27፡43-46፤

10መድቀቁና መሠቃየቱ ግን የእግዚአብሔር
ፈቃድ ነበር፤
እግዚአብሔር ነፍሱን የኀጢአት መሥዋዕት
ቢያደርገውም እንኳ፣
ዘሩን ያያል፤ ዕድሜውም ይረዝማል፤
የእግዚአብሔርም ፈቃድ በእጁ ይከናወናል።
11ከነፍሱ ሥቃይ በኋላ፣
የሕይወት ብርሃን[ም] ያያል፤ ደስም ይለዋል፤
ጻድቅ ባሪያዬ በዕውቀቱ ብዙዎቹን ያጸድቃል፤
መተላለፋቸውንም ይሸከማል።
12ስለዚህ ድርሻውን ከታላላቆች[ረ] ጋር እሰጠዋለሁ፤
ምርኮውን ከኀያላን[ሰ] ጋር ይካፈላል፤
እስከ ሞት ድረስ ሕይወቱን አሳልፎ በማስጠቱ፣
ከክፉ አድራጊዎችም ጋር በመቈጠሩ፣

ሉቃ23፥32፡50-53፤ ዮሐ19፥18፡38-41፤ 1ጴጥ2፥22፤ 1ዮሐ3፥5፤ ራእ14፥5 53፥10 ቍ3፡5፤ ዘፍ12፥17፤ ዘሌ5፥15፤ኢሱ1፥8፤ መዝ22፥30፤ኢሳ46፥10፤49፥4፤ 55፥11፤ዮሐ3፥17፤ ሐሥ2፥23 53፥11 ዘፀ28፥38፤ ኢዮ33፥30፤ኢሳ6፥7፤ 20፥3፤ዮሐ1፥29፤ 10፥14-18፤ሐሥ7፥52፤ 10፥43፤ሮሜ4፥25 53፥12 ቍ6፤ ዘፀ15፥9፤ መዝ119፥162፤ኢሳ6፥1፤59፥16፤ ማቴ26፥28፡38፡39፡42፤27፥38፤ ማር15፥27፤ሉቃ11፥22፤22፥37፤23፥32፤ሮሜ8፥34፤ፊል2፥9፤ ዕብ9፥28፤ 1ጴጥ2፥24

[ም]8 ወይም፣ *በእስር*
[ም]11 የሙት ባሕር ጥቅሎች (እንዲሁም የሰብዓ ሊቃናት ትርጕምን ይመ) ከዚህ ጋር ይስማማሉ፤ የማሶሬቱ ቅጅ ግን፣ *የሕይወት ብርሃን* የሚለውን ሐረግ አይጨምርም።
[ረ]12 ወይም፣ *ከብዙዎች ጋር*
[ሰ]12 ወይም፣ *እጅግ ብዙ ከሆኑ ጋር*

1፥15 እና ማብ 8፥17 ይመ።

53፥4፤ የክርስቶስን የፈውስ አገልግሎት በሚመለከት በማቴ8፥17 ላይ በከፊል ተገልጿል። *ደዌያችንን፤* በሽታ ብዙውን ጊዜ ኀጢአትን የተሞላ ሕይወትንና ይልቁንም የመጀመሪያውን ሰው የአዳምን ባሕርይ ተከትሎ የሚመጣ ውጤት ነው (1፥5-6 እና ማብ ይመ)። *በእግዚአብሔር እንደ ተመታ፤* በከባድ ሕመም ማለት ነው (ዘፍ12፥17፤2ነገ15፥5 ይመ)። ሕዝቡ በተለይም እስራኤላውያን አገልጋዩ የሚሠቃየው በራሱ ኀጢአት ምክንያት ነው በማለት ያስቡ ነበር። *እንደ ተሠቃየም፤* እንደ ተጨነቀ ወይም እንደ ተዋረደ ማለት ነው፤ ቍ7፤ 58፥10 ይመ።

53፥5 *ተወጋ፤* መዝ22፥16፤ ዘካ12፥10፤ ዮሐ19፥34 ይመ። *ደቀቀ፤* በመንፈሱ ማለት ነው (መዝ34፥18 ይመ፤ ከኢሳ57፥15 ጋር ያነጻጽሩ)። *ተፈወስን፤* በዚህ ስፍራ የተገለጸው ቃል፣ "ይቅር ተባልን" ከሚለው ቃል ጋር አንድ ነው (6፥10፤ ኤር30፥17፤ የ1ጴጥ2፥24 ማብ ይመ)።

53፥6 *ጠፋን፤* ከመዝ119፥176፤ ኤር50፥6፤ ሕዝ34፥4-6፡16፤ 1ጴጥ2፥25 ጋር ያነጻጽሩ። *የሁላችንን በደል በእርሱ ላይ ጫነው፤* ካህኑ ወደ ዱር በሚለቀው ፍየል ላይ እጆቹን ጭኖ የእስራኤልን ኀጢአት ሁሉ በምሳሌነት በእርሱ ላይ እንደሚያኖር ማለት ነው (ዘሌ16፥21 ይመ)፤ 1ጴጥ2፥24 ይመ።

53፥7-8፤ ኢትዮጵያዊው ጃንደረባ ከፊልጶስ ጋር ሳለ ያነበባቸው ቍጥሮች እነዚህ ናቸው (ሐሥ8፥32-33)።

53፥7 *ተጨነቀ፤* እንደ እስራኤል ማለት ነው። 49፥26 እና ማብ ይመ። ይህን ቃል ዕብራይስጡ በዘፀ5፥6 ላይ "ባሪያ አስገባሪዎች" ብሎ ተርጕሞታል። *እንደ ጠቦትም ለዕርድ ተነዳ፤* ከመዝ44፥22፤ ራእ5፥6 ጋር ያነጻጽሩ። መጥምቁ ዮሐንስ፣ ኢየሱስ ክርስቶስን፣ "የእግዚአብሔር በግ" ብሎ ጠርቶታል (ዮሐ1፥29-35)። *አፉን አልከፈተም፤* ኢየሱስ ክርስቶስ በሊቃነ ካህናቱና (ሐናና ቀያፋ) በጲላጦስ ፊት (ማቴ27፥12-14፤ ማር14፥60-61፤15፥4-5፤ ዮሐ19፥8-9)፤ እንዲሁም በሄሮድስ ፊት ምንም አልተናገረም (ሉቃ23፥8-9)።

53፥8 *በማስጨነቅና በፍርድ፤* በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ የተፈረደው ፍርድ ትክክል አልነበረም። *ትውልዱ፤* ዘር ሳይተኩ መሞት እንደ ትልቅ ጉዳት ይቈጠራል (2ሳሙ18፥18)፤ ከቍ10 ጋር ያነጻጽሩ።

53፥9 *ከክፉዎች፤* የአሟሟቱ ሁኔታ በከሳሾቹ ሰዎች አመለካከት አንጻር ሲታይ ከተፈረደባቸው ወንጀለኞች ጋር የሚቀበር መሆኑን ያመለክታል። *ከባለጠጎች፤* ሥርዐት ቀብሩ በክብር አልተፈጸመለትም ለማለት ነው። በዕብራይስጥ ቋንቋ ውጤታማ ከሆነው የቃላት ጨዋታ ጋር በማያያዝ ሌሎች የብሉይ ኪዳን ጸሐፊዎች እንደሚያደርጉት እዚህ ላይ ኢሳይያስ፣ ባለጠጎች የሚበለጽጉት በክፉ መንገድ ከመሆኑም በላይ፣ የሚመኩትና የሚታመኑትም ከእግዚአብሔር ይልቅ በሀብታቸው በመሆኑ ከክፋት ጋር አያይዞ ይገልጣቸዋል (ለምሳሌ መዝ37፥16፡35፤ ምሳ18፥23፤ 28፥20፤ ኤር5፥26-27፤ ሚክ6፥10-12 ይመ)። በማቴ27፥57-60 እና በሌሎቹ ወንጌሎች ተጽፎ እንደምናገኘው፣ ባለጠጋው የአርማትያሱ ዮሴፍ በተከበረው በራሱ የመቃብር ቦታ የኢየሱስን ሥጋ ቀበረው፤ ይህን ያደረገው ግን በብዙ ይቅር መባሉን በመረዳቱ (ሉቃ7፥47) ጽኑ ፍቅሩን ለመግለጽ መሆኑ እሙን ነው፤ ስለዚህ አፈጻጸሙ ከትንቢቱ ጋር መስማማት ብቻ ሳይሆን ከዚያም በላይ ነው። *በአፉ ተንኰል ሳይገኝበት፣ ምንም ወንጀል ሳይሠራ፤* አማኞች መከራና ሥቃይ በደረሰባቸው ጊዜ እንዲበረታቱ ለማድረግ ሲል ጴጥሮስ እነዚህን ቃሎች ጠቅሶአቸዋል (1ጴጥ2፥22)።

53፥10 *መድቀቁ፤* ቍ5 እና ማብ ይመ። *የኀጢአት መሥዋዕት፤* ምትክ ከመሆን ወይም ዕዳን ከመክፈል ጋር የተያያዘ መሥዋዕት ሲሆን (ዘሌ5፥16፤ 6፥5)፣ በጾዩ አውራ በግ ይሠዋል (ዘሌ5፥15)። *ዘሩን፤* በተከታታይ የሚነሣውን መንፈሳዊውን ትውልድ የሚያመለክት ነው። *ዕድሜውም ይረዝማል፤* ክርስቶስ ከዘላለም እስከ ዘላለም የሚኖር ነው (9፥7 እና ማብ ይመ)። *ይከናወናል፤* 52፥13 ይመ።

53፥11 *የሕይወት ብርሃን፤* ሐረጉ የክርስቶስን ትንሣኤ የሚያመለክት ነው፤ 1ቆሮ15፥4 ይመ። "የሕይወት" ስለሚለው ቃል ኢዮ33፥28፡30፤ መዝ49፥19፤ 56፥13 ይመ። *ደስም ይለዋል፤* በ1፥11 እንደ ተጠቀሰው ምንም ፋይዳ የሌላቸው አያሌ የመሥዋዕት ዐይነቶች ለእግዚአብሔር እንደ ቀረቡ ተጠቅሶአል። በዚህ ስፍራ ግን አንዱ የክርስቶስ መሥዋዕት ፍጹም ደስ የሚያሰኝ እንደ ሆነ ተገልጾአል። *በዕውቀቱ፤* እውነተኛውን አምላክ የመረዳቱ ትክክለኛ/እውነተኛ/ ዕውቀት ማለት ነው (1፥3፤ 6፥9፤ 43፥10፤ 45፥4-5፤ 52፥6፤ 56፥10 ይመ)። የዕውቀት መንፈስ (11፥2) በመሲሑ ላይ ዐርፎአል። *ባሪያዬ፤* 41፥8-9፤ 42፥1 እና ማብ ይመ። *ያጸድቃል፤* ብዙዎች እንዲወድቁ ምክንያት ይሆናል ማለት ነው፤ 5፥23፤ ሮሜ5፥19 እና ማብ ይመ። *ብዙዎቹን፤* 52፥15፤ ዳን12፥3 ይመ።

53፥12 *ከታላላቆች ጋር ... ከኀያላን ጋር፤* በታላቅ ድል ምርኮው ደስ እንደሚለው ንጉሥ፣ እግዚአብሔር ለአገልጋዩ ሽልማት ይሰጠዋል (52፥15 ይመ)። *ምርኮውን ... ይካፈላል፤* እግዚአብሔር ለሚሠቃየው ባሪያው የሚሰጠው ነው (ከ9፥3 ጋር ያነጻጽሩ)። *ሕይወቱን አሳልፎ በመስጠቱ፤* መሥዋዕት አድርጎ ማለት ነው (ቍ10 ይመ)። *እስከ ሞት ድረስ፤* ፊል2፥8 ይመ። *ከክፉ አድራጊዎችም ጋር በመቈጠሩ፤* ይህ ሐረግ ኢየሱስን በሚመለከት

የብዙዎችን ኀጢአት ተሸከመ፤
ስለ ዐመፀኞችም ማለደ።

የወደፊቱ የጽዮን ክብር

54 “አንቺ መካን ሴት፤
አንቺ ልጅ ወልደሽ የማታውቂ፤
ዘምሪ፤
እልል በዪ፤ በደስታ ጩኺ፤
አንቺ አምጠሽ የማታውቂ፣
ባል ካላት ሴት ይልቅ፣
የፈቷ ልጆች ይበዛሉና” ይላል እግዚአብሔር።
2“የድንኳንሽን ቦታ አስፊ፤
የድንኳንሽን መጋረጃዎች በትልቁ ዘርጊ፤
ፈጽሞ አትቈጥቢ፤
ገመዶችሽን አርዝሚአቸው፤
ካስማዎችሽንም ቀብቅቢ።
3ወደ ቀኝም ወደ ግራም ትስፋፊያለሽ፤
ዘሮችሽ መንግሥታትን ይወርሳሉ፤
በባድማ ከተሞቻቸውም ይኖራሉና።

4“አይዞሽ አትፍሪ፤ ኀፍረት አይገጥምሽም፤
ውርደት ስለማይደርስብሽ አትሸማቀቂ፤
የወጣትነት ኀፍረትሽን ትረሺዋለሽ፤
የመበለትነት ስድብሽንም ከእንግዲህ አታስ
ታውሺውም።
5ባልሽ ፈጣሪሽ ነውና፤
ስሙም የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ነው፤
ታዳጊሽ የእስራኤል ቅዱስ ነው፤
እርሱም የምድር ሁሉ አምላክ ይባላል።
6እንደ ተናቀች የልጅነት ሚስት፣
ከልብ እንዳዘነችና እንደ ተጠላች ሚስት፣
እግዚአብሔር እንደ ገና ይጠራሻል”
ይላል አምላክሽ።
7“ለጥቂት ጊዜ ተውሁሽ፤
ነገር ግን በታላቅ ርኅራኄ መልሼ እሰበስብ
ሻለሁ።
8ለጥቂት ጊዜ እጅግ ስለ ተቈጣሁ፣
ፊቴን ከአንቺ ሰወርሁ፤
ነገር ግን በዘላለማዊ ቸርነቴ፣
እራራልሻለሁ”
ይላል ታዳጊሽ እግዚአብሔር።

9“ይህ ለእኔ የኖኅ ውሃ ምድርን ዳግመኛ
እንዳያጥለቀልቃት እንደማልሁበት፣
እንደ ኖኅ ዘመን ነው፤
አሁንም አንቺን ዳግም እንዳልቈጣ፣
እንዳልገሥጽሽም ምያለሁ።
10ተራሮች ቢናወጡ፣
ኰረብቶች ከስፍራቸው ቢወገዱ እንኳ፣
ለአንቺ ያለኝ ጽኑ ፍቅር አይናወጥም፤
የገባሁትም የሰላም ቃል ኪዳን አይፈርስም”
ይላል መሓሪሽ እግዚአብሔር።

11“አንቺ የተጨነቅሽ ከተማ ሆይ፤ በዐውሎ ነፋስ
የተናወጥሽ፣ ያልተጽናናሽም፤
እነሆ፤ በከበሩ ድንጋዮች[a] አስጊጬ
እገነባሻለሁ፤
በሰንፔር ድንጋይም እመሠርትሻለሁ።
12ጒልላትሽን በቀይ ዕንቍ፣
በሮችሽን በሚያብረቀርቁ ዕንቍዎች፣
ቅጥሮችሽንም በከበሩ ድንጋዮች እሠራለሁ።
13ወንዶች ልጆችሽ ሁሉ ከእግዚአብሔር የተማሩ
ይሆናሉ፤
የልጆችሽም ሰላም ታላቅ ይሆናል።

54፥1 ዘፍ21፥6፤ 30፥1፤1ሳሙ2፥5፤ መዝ98፥4፤ ኢሳ49፥19:20፤ 66፥7፤ገላ4፥27
54፥2 ዘፍ26፥22፤ ዘፀ35፥18፤39፥40፤ ኢሳ26፥15፤49፥19-20
54፥3 ዘፍ13፥14፤ ኢዮ12፥23፤ኢሳ14፥2፤ 48፥19፤49፥19፤ 60፥4-11
54፥4 ዘፍ30፥23፤ መዝ25፥7፤119፥39፤ ኢሳ28፥16፤29፥22፤ 41፥11፤ 47፥8፤51፥7፤ ኤር2፥2፤22፥21፤ 30፥10፤ኢል2፥21
54፥5 መዝ95፥6፤ 149፥2፤መሐ3፥11፤ ኢሳ1፥4፤6፥3፤12፥4፤ 48፥17፤49፥7፤51፥13፤ 55፥5፤60፥9፤ኤር3፥14፤ 31፥32፤ሆሴ2፥7:16
54፥6 ቍ6-7፤ ዘፀ20፥14፤ኢሳ1፥4፤ 49፥14-21፤50፥1-2፤ 60፥15፤62፥4:12፤ ኤር44፥2፤ሆሴ1፥10፤ ሚል2፥15
54፥7 ኢዮ14፥13፤ መዝ51፥1፤71፥11፤ ኢሳ26፥20፤27፥8፤ 49፥18
54፥8 ቍ10፤ መዝ25፥6፤92፥2፤ 102፥13፤ኢሳ1፥15፤ 9፥12፤14፥1፤26፥20፤ 48፥17፤55፥3፤60፥10፤ 63፥7፤ሆሴ2፥19
54፥9 ዘፍ8፥21፤ ዘዳ28፥20፤መዝ13፥1፤ 103፥9፤ኢሳ12፥1፤ 14፥24፤49፥18፤ 57፥16፤ኤር3፥5:12፤ ሕዝ39፥29፤ሚክ7፥18
54፥10 ቍ8፤ ዘፍ9፥16፤ ዘፀ34፥10፤ ዘኍ25፥12፤መዝ6፥4፤46፥2፤89፥34፤ኢሳ14፥1፤ 42፥6፤51፥6፤ 55፥7፤ዕብ12፥27፤ ራእ6፥14
54፥11 ዘፀ24፥10፤ 1ዜና29፥2፤ኢዮ28፥6፤ኢሳ14፥32፤28፥2፥16፤ 29፥6፤51፥19፤ ራእ21፥18:19-20
54፥12 ራእ21፥21
54፥13 ዘሌ26፥6፤ ኢሳ28፥9፤48፥18፤ ሚክ4፥2፤ዮሐ6፥45፤ ዕብ8፥11

[a]11 በዕብራይስጡ የዚህ ሐረግ ትርጒም በትክክል አይታወቅም።

በሉቃ22፥37 ላይ ተጠቅሶአል። *ማለደ፤* በኤር7፥16፤ ላይ “ጸለየ” ተብሎ ተተርጒሞአል። 27፥18 ላይ ደግሞ “ለመነም” ተብሎ ተተር ጒሞአል። ከ59፥16፤ ዕብ 7፥25 ጋር ያነጻጽሩ።

54፥11 ይህን ጥቅስ ሐዋርያው ጳውሎስ ሣራንና የቃል ኪዳኑን ተስፋ ከሰማያዊቷ ኢየሩሳሌም ጋር በማያያዝ ገልጾታል (ገላ4፥26-27)። *መካን ሴት፤* በተለይም በምርኮ ዘመን (49፥21 ይመ) እስራኤልን የምትወክለውን ኢየሩሳሌምን በተመለከተ የተጠ ቀሰ ነው። መካንነት በመካከለኛው ምሥራቅ እንደ ትልቅ ኀፍረት ይቈጠራል (4፥1 እና ማብ ይመ)። *እልል በዪ፣ በደስታ ጩኺ፤* 12፥6፤ 44፥23፤ 52፥9 እና ማብ ይመ። *ባል፤* 50፥1 እና ማብ ይመ። *የፈቷ ልጆች ይበዛሉና፤* 49፥19-20 እና ማብ ይመ። እስራኤል በሥጋም በመንፈስም ትባረካለች (ከ62፥4 ጋር ያነጻጽሩ)።

54፥2፤ 26፥15፤ 33፥20 እና ማብ ይመ። *የድንኳንሽን፤* ኢየሩሳሌም በራሷ ድንኳን ውስጥ እንደ ተቀመጠች ሴት ተገልጻለች።

54፥3 *ትስፋፊያለሽ፤* 49፥19-20 እና ማብ ይመ፤ ከዘፍ28፥14 ጋር ያነጻጽሩ። *መንግሥታትን ይወርሳሉ፤* 11፥14፤ 49፥7 እና ማብ ይመ።

54፥4 *ውርደት ስለማይደርስብሽ፤* 29፥22 እና ማብ 45፥17 ይመ። *የወጣትነት ኀፍረትሽን፤* ምናልባት በግብፅ የነበረውን የባርነት ዘመን የሚያመለክት ሊሆን ይችላል፤ ከኤር31፥19፤ ሕዝ16፥60 ጋር ያነጻጽሩ። *የመበለትነት ስድብሽንም፤* እስራኤል ልክ እንደ መበለት ብቻዋን የነበረችበትን የምርኮ ዘመን የሚያመለክት ሳይሆን አይቀርም (ቍ6-7)።

54፥5 *ባልሽ፤* 62፥4-5 ይመ። *ታዳጊሽ የእስራኤል ቅዱስ፤* 1፥4፤ 41፥14 እና ማብ ይመ።

54፥6-7፤ እንደ ተናቀች የልጅነት ሚስት ... እንደ ተጠላች፤ እስራኤል በምርኮ የነበረችበትን ሁኔታ ያመለክታል (49፥14፤ 50፥1 እና ማብ 62፥4 ይመ)።

54፥7-8፡10 *ርኅራኄ፤* 14፥1፤ 49፥10፡13፤ 51፥3 ይመ።

54፥7 *ለጥቂት ጊዜ፤* እስራኤላውያን በባቢሎናውያን ተማርከው የተጋዙበት ዘመን ከግብፅ ባርነት ጋር ሲነጻጸር ጊዜው አጭር ነበር (26፥20፤ 50፥1 እና ማብ ይመ)።

54፥8 *እጅግ ስለ ተቈጣሁ፤* 9፥12፡17፡21 እና ማብ 60፥10 ይመ። *ፊቴን ከአንቺ ሰወርሁ፤* 1፥15 እና ማብ ይመ። *በዘላለማዊ ቸርነቴ፤* ቍ10፤ 55፥3 እና ማብ ይመ፤ ከ45፥17 ጋር ያነጻጽሩ። *ታዳጊሽ፤* ቍ5 ይመ።

54፥9 *ምድርን ዳግመኛ እንዳያጥለቀልቃት፤* ዘፍ9፥11 እና ማብ ይመ። *እንዳልቈጣ፤* 12፥1 እና ማብ ይመ።

54፥10 *ተራሮች ... ቢወገዱ፤* ከ51፥6፤ መዝ46፥2፤ 102፥26-27 ጋር ያነጻጽሩ። *ጽኑ ፍቅር ... የሰላም ቃል ኪዳን፤* በ55፥3 ላይ በተመሳሳይ ቃላት እንደ ተገለጸው፣ ኪዳኑ አንድም ከእስራኤል ጋር አሊያም ከዳዊት ጋር የተያያዘ መሆኑን ያመለክታል። ከኤር33፥20-21 ጋር ያነጻጽሩ፤ ዘኍ 25፥11-13 ይመ።

54፥11-12፤ ከምርኮው መልስ በኋላ የነበረችዋን ኢየሩሳሌም የሚያሳየው ዘይቤያዊ አገላለጽ በራእ21፥10፡18-21 ላይ ስለ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም በሚያወሳው ገለጻ ላይ ተስተጋብቶ ይገኛል።

54፥11 *የተጨነቅሽ ከተማ፤* ኢየሩሳሌምን ነው፤ 51፥21 ይመ። *በዐውሎ ነፋስ የተናወጥሽ፤* 28፥2 እና ማብ ይመ። *በከበሩ ድንጋዮች፤* ምናልባት ውሃ ሰማያዊና አረንጓዴ ቀለም የተደባለቀበት ቀለም ያላቸው ዕንቆች ሳይሆኑ አይቀርም። ንጉሥ ሰሎሞንም ቤተ መቅደሱን ሲሠራ በእነዚህ ድንጋዮች ተጠቅሞአል (1ዜና29፥2)። *ሰንፔር፤* ከዘፀ24፥10 ጋር ያነጻጽሩ፤ ሕዝ1፥26፤ 10፥1 ይመ።

54፥12 *ጒልላትሽን፤* በቅጥር ጫፍ ላይ ያሉ ተቀጥላ ጌጦች ናቸው። *ቅጥሮችሽንም፤* ከ26፥1 ጋር ያነጻጽሩ።

54፥13-14 *ሰላም... ጽድቅ፤* 48፥18 እና ማብ ይመ።

54፥13 *ከእግዚአብሔር የተማሩ፤* በ50፥4 ላይ እንደ ተገለጸው የእግዚአብሔር አገልጋይ ማለት ነው። ከኤር31፥34 ጋር ያነጻጽሩ።

14በጽድቅ ትመሠረቻለሽ፤
የግፍ አገዛዝ ከአንቺ ይርቃል፤
የሚያስፈራሽ አይኖርም፤
ሽብር ከአንቺ ይርቃል፤
አጠገብሽም አይደርስም።
15ማንም ጉዳት ቢያደርስብሽ፣ ከእኔ አይደለም፤
ጉዳት ያደረሰብሽ ሁሉ ለአንቺ እጁን
ይሰጣል።

16"እነሆ የከሰሉ ፍም እንዲቀጣጠል የሚያ
ራግበውን፣
የጦር መሣሪያ የሚያበጀውን፣ አንጥረኛውን
የፈጠርሁ እኔ ነኝ፤
ጥፋት እንዲያደርስም የፈጠርሁ እኔ ነኝ
አጥፊውንም የፈጠርሁ እኔ ነኝ፤
17 በአንቺ ላይ እንዲደገን የተበጀ መሣሪያ
ይከሽፋል፤
የሚከስሽንም አንደበት ሁሉ ትረቺያለሽ፤
እንግዲህ የእግዚአብሔር ባሪያዎች ርስት
ይህ ነው፤
ከእኔ የሚያገኙትም ጽድቃቸው ይኸው
ነው፤"
ይላል እግዚአብሔር።

ጥሪ ለተጠሙ

55 እናንት የተጠማችሁ ሁሉ ኑ፤
እናንት ገንዘብ የሌላችሁ፣
ወደ ውሆች ኑ፤
ኑና ግዙ፤ ብሉም፤
ኑና ያለ ገንዘብ፣ ያለ ዋጋ፣
የወይን ጠጅና ወተት ግዙ።
2ገንዘባችሁን እንጀራ ባልሆነ ነገር ላይ ለምን
ታጠፋላችሁ?
በማያጠግብስ ነገር ላይ ለምን ጉልበታችሁን
ትጨርሳላችሁ?
ስሙ፤ እኔን ስሙኝ፤ መልካም የሆነውንም ብሉ፤
ነፍሳችሁም በጥሩ ምግብ ትደሰታለች።
3ጆሮአችሁን ከፍታችሁ ወደ እኔ ቅረቡ፤
ነፍሳችሁም እንድትኖር አድምጡኝ።
ለዳዊት በገባሁት በጽኑ ፍቅሬ፣
ከእናንተም ጋር የዘላለም ኪዳን አደርጋለሁ።
4እነሆ፤ እርሱን ለሕዝቦች ምስክር፣
መሪ፣ የጦር አዝማችም አድርጌዋለሁ።
5እነሆ፤ የማታውቃቸውን መንግሥታት ትጠራለህ፤
የማያወቁህ መንግሥታት በፍጥነት ወደ
አንተ ይመጣሉ፤
ምክንያቱም እግዚአብሔር ስምህከህ፣
የእስራኤል ቅዱስ፣
በክብሩ ከፍ ከፍ አድርጎሃል።
6እግዚአብሔር በሚገኝበት ጊዜ ፈልጉት፤
ቀርቦም ሳለ ጥሩት።
7ክፉ ሰው መንገዱን፣
በደለኛም ሐሳቡን ይተው።
ወደ እግዚአብሔር ይመለስ፤ እርሱም ምሕረት
ያደርግለታል፤
ወደ አምላካችን ይመለስ፤ ይቅርታው ብዙ
ነውና።

8"ሐሳቤ እንደ ሐሳባችሁ፣
መንገዶ እንደ መንገዳችሁ አይደለምና"
ይላል እግዚአብሔር።
9"ሰማያት ከምድር ከፍ እንደሚሉ፣
መንገዶ ከመንገዳችሁ፣
ሐሳቤም ከሐሳባችሁ እንዲሁ ከፍ ያለ ነው።

54፥14 2ሳሙ7፥10፤ ኢሳ9፥4፤17፥14፤ 26፥21፤ኤር30፥20፤ ሶፎ3፥15፤ዘካ9፥8
54፥15 ኢሳ41፥11-16
54፥16 ኢሳ10፥5፤ 13፥5፤44፥12
54፥17 መዝ17፥21 ኢሳ29፥8፤41፥11፤ 56፥6-8፤63፥17፤65፥8፡ 9፡13-15፤66፥14፤ ዘካ1፥20-21
55፥1 ምሳ9፥5፤ መሐ5፥1፤ኢሳ35፥7፤ ኤር2፥13፤ሰቆ5፥4፤ ሕዝ47፥1፡12፤ ሆሴ14፥4፤ዘካ14፥8፤ ማቴ5፥6፤10፥8፤ 13፥44፤ ሉቃ6፥21፤ ዮሐ4፥14፤7፥37፤ 1ጴጥ2፥2፤ራእ3፥18፤ 21፥6፤22፥17
55፥2 መዝ22፥26፤ መክ6፥2፤ኢሳ1፥19፤ 30፥23፤49፥4፤ ኤር12፥13፤ሆሴ4፥10፤ 8፥7፤ሚክ6፥14፤ ሐጌ1፥6
55፥3 ዘፍ9፥16፤ ዘሌ18፥5፤መዝ78፥1፤ ኢሳ54፥8፡10፤ ዮሐ6፥27፤ ሐሥ13፥34፤ ሮሜ10፥5፤ዕብ13፥20
55፥4 1ሳሙ13፥14፤ 2ዜና7፥18፤ኢሳ32፥1፤ ራእ1፥5
55፥5 ኢሳ2፥3፤ 12፥6፤44፥23፤49፥6፤ 54፥5
55፥6 ዘዳ4፥29፤ 2ዜና15፥2፤መዝ32፥ 6፤50፥15፤ኢሳ9፥13፤ 49፥8፤65፥24፤ ኤር29፥12፤
55፥9 ዘኍ23፥19፤ 33፥3፤ሐሥ17፥27፤2ቆሮ6፥1-2
55፥7 2ዜና6፥21፤7፥14፤30፥9፤ ኢሳ1፥18፤32፥7፤40፥2፤44፥22፤54፥10፤59፥7፤ኤር26፥3፤ሕዝ18፥27-28፡32
55፥8 ኢሳ53፥6፤ሚክ4፥12፤ፊል2፥5፤4፥8

54፥14 *የግፍ አገዛዝ ... ሽብር፤* ከ14፥4፤ 38፥18-19 ጋር ያነጻጽሩ።

54፥15 *ለአንቺ እጁን ይሰጣል፤* ቊ3 ይመ።

54፥16 *አጥፊውንም የፈጠርሁ፤* እግዚአብሔር እስራኤልን ለመቅጣት ሲል እንደ አሦርና እንደ ባቢሎን ያሉትን መንግሥታት አስነሣ (10፥5 እና ማብ፤ 33፥1 እና ማብ ይመ)።

54፥17 *አንደበት ሁሉ ትረቺያለሽ፤* በ50፥8-9 ላይ በተጠቀሰው አገልጋይ ላይ ሕጋዊነት ያለው ምንም ዐይነት ክስ ማቅረብ እንደማይቻል ማለት ነው። *የእግዚአብሔር ባሪያዎች፤* ከምዕራፍ 53 በኋላ ኢሳይያስ "ባሪያ" የሚለውን ቃል በነጠላ ቍጥር አይጽፈውም፤ "አገልጋዮች" የሚለው የብዙ ቍጥር ቃል ግን በ63፥17፤ 65፥8-9፡13-15፤ 66፥14 ተጽፎ ይገኛል፤ ከአይሁድም፣ ከአሕዛብም በእግዚአብሔር ያመኑትን ያመለክታል፤ በሌላ አነጋገር የ"አገልጋይ" ዘር የተባሉትን ማለት ነው፤ 53፥10፤ 49፥19-20 እና ማብ ይመ።

55፥1፤ የተማረኩት ተመልሰው ወደ አገራቸው እንዲገቡ ተጠርተዋል። *የተጠማችሁ፤* መንፈሳዊ ጥማት ቅድሚያ ሊሰጠው የሚገባ ጉዳይ ነው (41፥17፤ 44፥3፤ መዝ42፥1-2፤ 63፥1 ይመ)። *ገንዘብ የሌላችሁ፤* በችግር ጊዜ ውሃ እንኳ ሳይቀር ይሸጣል። (ሰቆ 5፥4)። *ውሆች፤* ዘይቤያዊ አገላለጹ በመንፈስ መታደስን ያመለክታል፤ ይህን በምሳ9፥5 ላይ ጥበብ ከምታደርገው ጥሪ ጋር ያነጻጽሩ። ኢየሱስ ክርስቶስም ሰዎች የሕይወትን ውሃ እንዲጠጡ ተመሳሳይ ጥሪ አቅርቦአል (ዮሐ4፥14፤7፥37 ይመ)። *ያለ ገንዘብ፤* የአገልጋዩ ሞት (53፥5-9) በነጻ ለተሰጠ ሕይወት የተደረገ ክፍያ ነው (ሮሜ6፥23 ይመ)። *የወይን ጠጅና ወተት፤* የበረከት፣ የተድላ ደስታና የጥጋብ ዘመን ምልክቶች ናቸው።

55፥2 *እንጀራ ባልሆነ፤* የሥርዐተ አምልኮ ባዕድ ትርፍራፊ መብሎችን የሚመለከት ሊሆን ይችላል፤ ከዘዳ8፥3 ጋር ያነጻጽሩ። *በጥሩ ምግብ፤* ታላቅ መንፈሳዊ በረከት በትልቅ ግብዣ ይመሰላል (25፥6 እና ማብ፤ መዝ22፥26፤ 34፥8፤ ኤር31፥14 ይመ)።

55፥3 *የዘላለም ኪዳን፤* ለዳዊት በመሲሑ የሚፈጸም ዘላለማዊ መንግሥት ቃል ተገብቶለታል (9፥7፤ 54፥10፤ 61፥8፤ 2ሳሙ7፥14-16 እና ማብ ይመ)። *በጽኑ ፍቅሬ፤* ሕዝቡ እንደማይጠፋ የተሰጠ ተስፋ ነው፤ 54፥8 እና ማብ ይመ። የክርስቶስ ከሙታን መነሣትም እግዚአብሔር ለዳዊት የገባለት ቃል ኪዳን መፈጸሙን ያመለክታል (ሐሥ13፥34 ይመ)።

55፥4 *ለሕዝቦች ምስክር፤* ይህ ጥቅስ እግዚአብሔርን በአሕዛብ መካከል ከፍ ከፍ የሚያደርገውን ዳዊትን (መዝ18፥43፡49-50) ወይም የዳዊት ልጅና ለአሕዛብ ብርሃን የሆነውን መሲሑን (42፥6፤41፥6 እና ማብ ይመ) ያመለክታል። *ለሕዝቦች ... መሪ፤* ተመሳሳይ የማዕረግ ስሞች ለዳዊትም (1ሳሙ13፥14፤25፥30)፣ ለመሲሑም (ዳን9፥25) ተነግረዋል።

55፥5 *መንግሥታት ትጠራለህ፤* አሕዛብ ወደ ጽዮንና ወደ እስራኤል አምላክ እንዲመጡ ማድረግ ዋናው የመጽሐፍ ቅዱስ ጭብጥ ነው (ለምሳሌ 2፥3-4፤ 45፥14፤ ዘካ8፥22 እና ማብ ይመ)። *የማያውቁህ፤* የተገላቢጦሽ ነው፤ እስራኤላውያን ወደ ማያውቋቸው አሕዛብ ተበትነው ነበር፤ በአንጻሩም አሕዛብ ወደ እስራኤል እንደሚመጡ ተገልጾአል (ዘዳ28፥36 ይመ)። ሞዓባዊቷ ሩት ዐማቷን ተከትላ ከማታውቀው ሕዝብ ጋር ለመኖር መጥታለች (ሩት 2፥11)። *የእስራኤል ቅዱስ፤* 1፥4፤ 41፥14 እና ማብ ይመ። *በክብሩ ከፍ ከፍ አድርጎሃል፤* 4፥2፤ 60፥9 ይመ። ሕዝቡ በመንፈስም በሥጋም ይባረካል።

55፥6 *እግዚአብሔር ... ፈልጉት፤* ኤር29፥13-14፤ ሆሴ3፥5፤ አሞ5፥4፡6፡14 ይመ።

55፥7 *ክፉ ሰው ... ይተው፤* 1፥16 ይመ። *ወደ እግዚአብሔር ይመለስ፤ ... ምሕረት ይደረግለታል፤* 43፥25 እና ማብ፤ 44፥22 እና ማብ ይመ።

55፥9 *መንገዴ ... ከፍ ያለ ነው፤* መዝ145፥3 ይመ።

10 ዝናምና በረዶ
ከሰማይ ወርዶ፣
ምድርን በማራስ፣
እንድታበቅልና እንድታፈራ
ለዘሪው ዘር፣ ለበላተኛም እንጀራ እንድትሰጥ
ሳያደርግ፣
ወደ ላይ እንደማይመለስ ሁሉ፣
11 ከአፌ የሚወጣውም ቃሌ፣
በከንቱ ወደ እኔ አይመለስም፤
ነገር ግን የምሻውን ያከናውናል፤
የተላከበትንም ዐላማ ይፈጽማል።
12 በደስታ ትወጣላችሁ፤
በሰላምም ትሸኛላችሁ፤
ተራሮችና ኰረብቶች፣
በፊታችሁ በእልልታ ይዘምራሉ፤
የሜዳ ዛፎች ሁሉ፣
ያጨበጭባሉ።
13 በእሾኽ ፈንታ የጥድ ዛፍ፣
በኵርንችት ፈንታ ባርሰነት ይበቅላል።
ይህም የእግዚአብሔር መታሰቢያ፣
ሊጠፋ የማይችል፣
የዘላለም ምልክት ይሆናል።”

ለሌሎች የተሰጠ ድነት

56 እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
“ፍትሕን ጠብቁ፤
መልካሙን አድርጉ፤
ማዳኔ በቅርብ ነው፤
ጽድቄም ፈጥኖ ይገለጣልና።
2 ሰንበትን ሳያረክስ የሚያከብር፣
ክፉን ከማድረግ እጁን የሚሰበስብ፣
የሚገታ፣
እንዚህን የሚፈጽም ሰው የተባረከ ነው።”
3 ወደ እግዚአብሔር የተጠጋ መጻተኛ፣
“እግዚአብሔር በእርግጥ ከሕዝቡ ይለየኛል”
አይበል፤
ጃንደረባም፣
“እኔ ደረቅ ዛፍ ነኝ” አይበል።
4 እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
“ሰንበቶቼን ለሚያከብሩ ጃንደረቦች፣
ደስ የሚያሰኘኝን ለሚመርጡ፣
ቃል ኪዳኔን፣ ለሚጠብቁ
5 በቤተ መቅደሴና በቅጥሮቼ ውስጥ፣
ከወንዶችና ከሴቶች ልጆች የበለጠ፣
መታሰቢያና ስም እሰጣቸዋለሁ፤
ለዘላለም፣
የማይጠፋ ስም እሰጣቸዋለሁ።
6 እርሱን ለማገልገል፣
ራሳቸውን ከእግዚአብሔር ጋር ያቈራኙ
መጻተኞች፣
የእግዚአብሔርን ስም በመውደድ፣
እርሱንም በማምለክ፣
ሰንበትን ሳያረክሱ የሚያከብሩትን ሁሉ፣
ቃል ኪዳኔንም የሚጠብቁትን፣
7 ወደ ተቀደሰው ተራራዬ አመጣቸዋለሁ፤
በጸሎት ቤቴም ውስጥ ደስ አሰኛቸዋለሁ።
የሚቃጠል መሥዋዕታቸውንና ሌሎች
መሥዋዕቶቻቸውን፣
በመሠዊያዬ ቢሠዉ እቀበላቸዋለሁ፤
ቤቴ፣ ለሕዝቦች ሁሉ
የጸሎት ቤት ተብሎ ይጠራልና።”
8 የተበተኑትን እስራኤል የሚሰበስብ፣
ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
“ከተሰበሰቡት በተጨማሪ፣
ሌሎችን እንደ ገና እሰበስባለሁ።”

ኢዮ11፥8፤ መዝ103፥11፤ ኢሳ40፥13-14
55፥10 ዘፍ47፥23፤ ዘሌ25፥19፤ ኢዮ14፥9፤ መዝ67፥6፤ ኢሳ30፥23፤ 2ቆሮ9፥10
55፥11 ዘዳ32፥2፤ ምሳ19፥21፤ ኢሳ40፥8፤ 44፥26፤ 45፥23፤ ሕዝ12፥25፤ ማቴ5፥18፤ ዮሐ1፥1፤ ዕብ4፥12
55፥12 1ዜና16፥33፤ መዝ65፥12-13፤ 96፥12-13፤ 98፥4:8፤ ኢሳ35፥2፤ 54፥10:13
55፥13 ዘኍ33፥55፤ መዝ102፥12፤ ኢሳ5፥6፤ 41፥19፤ 63፥12፤ ኤር32፥20፤ 33፥9
56፥1 መዝ11፥7፤ 85፥9፤ ኢሳ1፥17፤ 26፥8፤ ኤር22፥3፤ 23፥6፤ ዳን9፥24
56፥2 ዘፀ20፥8:10፤ መዝ119፥2
56፥3 ዘፀ12፥43፤ ዘሌ21፥20፤ ዘዳ23፥3፤ 1ነገ8፥41፤ ኢሳ11፥10፤ ኤር38፥7፤ ዘካ8፥20-23፤ ሐሥ8፥27
56፥4 ዘፀ31፥13፤ ኤር38፥7
56፥5 ዘኍ32፥42፤ 1ሳሙ15፥12፤ ኢሳ26፥1፤ 43፥7፤ 48፥19፤ 55፥13፤ 60፥18
56፥6 ቍ2:4፤ ዘፀ12፥43፤ 1ነገ8፥41፤ 1ዜና22፥2፤ ኢሳ60፥7:10፤ 61፥5፤ ሚል1፥11
56፥7 ኢሳ2፥2፤ 19፥21፤ ሕዝ20፥40፤ ማቴ21፥13፤ ማር11፥17፤ ሉቃ19፥46፤ ሮሜ12፥1፤ ፊል4፥18፤ ዕብ13፥15
56፥8 ዘዳ30፥4፤ ኢሳ1፥9፤ 11፥12፤ 60፥3-11፤ ሕዝ34፥12፤ ዮሐ10፥16

55፥11 *ቃሌ፤* በተለይ በቍ3:5:12 ላይ ያሉትን የተስፋ ቃሎች ማመልከቱ ነው። ቃሉ እንደ መልእክተኛ ሆኖ በ9፥8፤ በመዝ107፥20 ላይ ይታያል፤ ከዮሐ1፥1 ጋር ያነጻጽሩ። *የተላከበትንም ዐላማ፤* 46፥10-11 እና ማብ ይመ፤ ከ40፥8፤ ዕብ4፥12 ጋር ያነጻጽሩ።

55፥12 *በደስታ ትወጣላችሁ፤* ከባቢሎን ሲወጡ በብዙ ድጋፍና ምርኮ እንደሚወጡ ለማመልከት ነው (35፥10 እና ማብ፤ 52፥9-12 እና ማብ ይመ)። *ተራሮችና... በእልልታ ይዘምራሉ፤* 44፥23 እና ማብ ይመ። *ያጨበጭባሉ፤* ዘይቤያዊ አገላለጽ (ከ1ዜና16፥33፤ መዝ98፥8፤ 114፥3-6 ጋር ያነጻጽሩ)።

55፥13 *በእሾኽ ... የጥድ ... በኵርንችት ... ባርሰነት፤* ይህ ኢሳይያስ ከዚህ በፊት ስለ ምድረ በዳነት ለተናገረው ትንቢት ተቃራኒ ነው (5፥6፤ 32፥13)፤ ስለ ዛፎቹ ምንነት 35፥2፤ 41፥19 እና ማብ ይመ። *የእግዚአብሔር መታሰቢያ፤* እስራኤልን ከግብፅ ባወጣ ጊዜ እግዚአብሔር የነበረውን ዐይነት ዝና የሚያንጸባርቅ መታሰቢያ ነው (63፥12:14 ይመ)። *የዘላለም ምልክት፤* የእግዚአብሔር ታዳጊነት ፍጹም የሚረሳ አይደለም፤ ከ19፥20፤ 56፥5 ጋር ያነጻጽሩ።

56፥1 *ማዳኔ ... ጽድቄም፤* 45፥8፤ 46፥13፤ 51፥5 እና ማብ ይመ።

56፥2 *ሰንበትን ... የሚያከብር፤* ቍ4:6 ይመ። እግዚአብሔር እስራኤላውያንን ከግብፅ ካወጣቸው በኋላ ሰንበትን እንዲያከብሩ እንዳዘዛቸውና (ዘፀ20፥8-11) ከሙሴም ጋር ለተደረገው ቃል ኪዳን ምልክት እንደ ሆነ (ዘፀ31፥13-17)፣ አሁንም እግዚአብሔር ሕዝቡን እንደ ገና መታደጉ (55፥12) ሙሉ በሙሉ ለእርሱ እንዲታዘዙለት ዕድል ሰጣቸውና፤ መታዘዛቸውም፣ “ሰንበትን በማክበር” ተጠቃሎአል (58፥13፤ 66፥23፤ ኤር17፥21-27፤ ሕዝ20፥20-21 ይመ)።

56፥3 *መጻተኛ፤* ቍ6 ይመ። በእስራኤላውያን መካከል ለመኖር የመጡ አሕዛብ ቢያንስ ሦስት፣ አራት ትውልድ እስኪያልፍ ድረስ በሥርዐተ አምልኮው እንዲካፈሉ አይፈቀድላቸውም ነበር (ዘፀ12፥43፤ ዘዳ23፥3:7-8 ይመ)፤ ይሁን እንጂ የእግዚአብሔር አገልጋይ የመሲሑ ሥራ ይህን ሁኔታ ለውጦታል(49፥19-20፤ 54፥17 60፥10 እና ማብ ይመ)፤ ከ14፥1 ጋር ያነጻጽሩ። *ጃንደረባም፤* ቍ4 ይመ፤ ጃንደረባዎች በእግዚአብሔር ጉባኤ መካከል እንዲገኙ አይፈቀድላቸውም ነበር (ዘዳ23፥1)፤ ይሁን እንጂ የእግዚአብሔር ሕዝብ ወገን ይሆናሉ (ሐሥ8፥27:38-40 ይመ)።

56፥4:6 *ለሚጠብቁ፤* እንደ ግዝረት ሁሉ (ዘፍ17፥11)፣ ሰንበትን ማክበርም የቃል ኪዳን ምልክት ነበረ (ዘዳ31፥13-17፤ ሕዝ20፥12:20 ይመ)።

56፥5 *መታሰቢያና፤* አቤሴሎም በሕይወት ያሉ ልጆች ስላልነበሩት፣ ሐውልት ሠርቶ ነበር (2ሳሙ18፥18)። “*መታሰቢያና ስም*”፤ በዕብራይስጥ አንድ ዐይነት ቃል ነው 55፥13 ይመ። *የማይጠፋ፤* አንዳንድ ጊዜ ስምን ከትውልድ እስከ ትውልድ ለ ማስተላለፍ ሲባል የሚነገር ዘይቤያዊ አገላለጽ ነው።

56፥6 *ለማገልገል፤* ከ60፥7:10 ጋር ያነጻጽሩ።

56፥7 *ወደ ተቀደሰው ተራራዬ፤* 2፥2-4 እና ማብ ይመ። *መሥዋዕቶቻቸውን በመሠዊያዬ፤* ከ60፥7 ጋር ያነጻጽሩ፤ ከ1፥11-13 ጋር ያስተያዩ። *ለሕዝቦች ሁሉ የጸሎት ቤት፤* ንጉሥ ሰሎሞን ቤተ መቅደሱ በተመረቀ ጊዜ ባቀረበው ጸሎት ይህን አስቀድሞ ተናግሮታል (1ነገ8፥41-43)።

56፥8 *የተበተኑትን ... የሚሰበስብ፤* 11፥11-12 እና ማብ ይመ። *ሌሎችን ... እሰበስባለሁ፤* አሕዛብንም ጭምር ማለት ነው (ቍ3 እና ማብ ይመ፤ ከዮሐ10፥16 ጋር ያነጻጽሩ)።

በክፉዎች ላይ የእግዚአብሔር ወቀሳ

9እናንት የምድር አራዊት ሁሉ ኑ፤
እናንት የዱር አራዊት ሁሉ ኑና በጥርሳችሁ
በጫጭቁ።
10የእስራኤል ጠባቂዎች ዕውሮች ናቸው፤
ዕውቀት የላቸውም፤
ሁሉም ድምፅ የለሽ ውሾች ናቸው፤
መጮኽ አይችሉም፤
ተጋድመው ያልማሉ፤
እንቅልፋሞች ናቸው።
11እጅግ ሲበዛ ሆዳም ውሾች ናቸው፤
ጠገባቸውን አያውቁም፤
የማያስተውሉ እረኞች ናቸው፤
ሁሉም በየራሳቸው መንገድ ሄዱ፤
እያንዳንዳቸውም የግል ጥቅማቸውን ፈለጉ።
12እርስ በርሳቸውም፣ "ኑና የወይን ጠጅ
እንገባበዝ፤
እስክንሰክር እንጠጣ፤
ነገም ያው እንደ ዛሬ፣
ምናልባትም የተሻለ ቀን ይሆንልናል"
ይባባላሉ።

57 ጻድቅ ይሞታል፤
ይህን ግን ማንም ልብ አይልም፤
ለእግዚአብሔር ያደሩ ሰዎች ይወሰዳሉ፤
ጻድቃን ከክፉ ይድኑ ዘንድ፣
መወሰዳቸውን፣
ማንም አያስተውልም።
2በቅንነት የሚሄዱ፣
ሰላም ይሆንላቸዋል፤
መኝታቸው ላይ ያርፋሉ።
3"እናንት የአስማተኛዪቱ ልጆች ግን፣
እናንት የአመንዝራውና የጋለሞታዪቱ
ዘር፤ እናንት፣ ወዲህ ኑ፤
4የምትሣለቁት በማን ላይ ነው?
የምታሽሟጥጡት ማንን ነው?
ምላሳችሁንስ አውጥታችሁ የምታሾፉት በማን
ላይ ነው?
እናንት የዐመፀኞች ልጆች፣
የሐሰተኞች ዘር አይደላችሁምን?
5በባሉጥ ዛፎች መካከል፣
ቅጠሉ በተንዠረገገ ዛፍ ሥር በዝሙት
የምትቃጠሉ፣
በሸለቆዎች፣
በዐለት ስንጣቂዎችም ውስጥ ልጆቻችሁን
የምትሠዉ አይደላችሁምን?
6በሸለቆው በሚገኙት ለስላሳ ድንጋዮች ውስጥ
ያሉት ጣዖቶች የአንቺ ናቸው፤
እነርሱም ዕጣ ፈንታዎችሽ ናቸው፤
እርግጥ ነው፣ በእነርሱ ላይ የመጠጥ ቍርባን
አፍስሰሻል፤
የእህል ቍርባንም አቅርበሻል፤
ታዲያ፣ ስለ እነዚህ ነገሮች ዝም እላለሁን?
7ዐልጋሽን ከፍ ባለውና በረጅሙ ኰረብታ
ላይ አነጠፍሽ፤
በዚያም መሥዋዕትሽን ልታቀርቢ ወጣሽ።
8ከመዝጊያሽና ከመቃንሽ ጀርባ፣
የጣዖት ምስሎችሽን ሰቀልሽ፤
እኔን ትተሽ መኝታሽን ገላለጥሽ፤
በላይም ወጥተሽ በጣም ገለጥሽው፤
መኝታቸውን ከወደድሽላቸው ጋር ስምምነት
አደረግሽ፤
ዕርቃናቸውንም አየሽ።
9የወይራ ዘይት ይዘሽ፣
ሽቶ በላዩ ጨምረሽ ወደ ሞሌክ[+] ሄድሽ፤
መልእክተኞችሽን[°] ወደ ሩቅ አገር ላክሽ፤
እስከ ራሱ እስከ ሲኦልም ዘለቅሽ።
10በመንገድ ብዛት ደከምሽ፤
ነገር ግን 'ተስፋ የለውም' አላልሽም፤
የጕልበት መታደስ አገኘሽ፤
ስለዚህም አልዛልሽም።

56፥9 ኢሳ18፥6፤ ኤር12፥9፤ሕዝ34፥5፡8፤39፥17-20
56፥10 ኢሳ52፥8፤62፥6፤ኤር2፥8፤6፥17፤10፥21፤14፥13-14፤31፥6፤ሕዝ3፥17፤33፥7፤ናሆ3፥18
56፥11 ኢሳ1፥3፤53፥6፤57፥17፤ኤር6፥13፤8፥10፤22፥17፤23፥1፤ሕዝ13፥19፤34፥2፤ሆሴ4፥7-8፤ሚክ3፥11
56፥12 ዘሌ10፥9፤መዝ10፥6፤ምሳ23፥20፤ኢሳ22፥13፤ሉቃ12፥18-19
57፥1 2ነገ22፥20፤መዝ12፥1፤ኢሳ42፥25፤ሕዝ21፥3
57፥2 ኢሳ26፥7፤ዳን12፥13
57፥3 ቍ7-8፤ዘፀ22፥18፤ኢሳ1፥21፤ኤር2፥20፤ሚል3፥5፤ማቴ16፥4፤ያዕ4፥4
57፥4 ኢሳ1፥2
57፥5 ዘዳ12፥2፤18፥10፤ዘሌ18፥21፤2ነገ16፥4፤መዝ106፥37-38፤ኢሳ1፥29፤ሕዝ16፥20
57፥6 2ነገ17፥10፤ኤር3፥9፤5፥9፡29፤7፥18፤9፥9፤19፥13፤44፥18፤ዕን2፥19
57፥7 ኢሳ65፥7፤ኤር3፥6፤13፥27፤ሕዝ6፥3፡13፤16፥16፤20፥27-28፡29
57፥8 ሕዝ16፥15፡26፡36፤23፥7፡18
57፥9 ዘሌ18፥21፤1ነገ11፥5፤መሓ4፥10፤ኢሳ8፥19፤ሕዝ23፥16፡40
57፥10 1ሳሙ2፥4፤ኢሳ47፥13፤ኤር2፥25፤18፥12፤ሚል3፥14

+9 ወይም ወደ ንጉሡ
°9 ወይም፣ ጣዖቶችሽን

56፥9–59፥15፤ በዚህ ክፍል የተጠቀሱ ብዙ ጥቅሶች ለባቢሎን ምርኮ ዘመን ወይም ከዚያ በፊት ላሉ ሁኔታዎች ሊጠቀሱ የሚችሉ ናቸው።

56፥9 *የምድር አራዊት፤* የውጭ ወራሪዎችን ለማመልከት ነው (18፥6 እና ማብ ይመ)።

56፥10 *ጠባቂዎች፤* ነቢያትን ለማመልከት ነው (ዕን2፥1 ይመ)። *ዕውሮች ... እንቅልፋሞች፤* ከ29፥9-10 ጋር ያነጻጽሩ። *ድምፅ የለሽ ውሾች፤* በጎችን የሚጠብቁ ውሾችን ለማመልከት ነው (ከኢዮ30፥1 ጋር ያነጻጽሩ)።

56፥11 *ሆዳም፤* በጎችን በጫጭቀው ይበላሉ፤ ሕዝ34፥3 ይመ። *እረኞች፤* መሪዎችንም ጭምር ማለት ነው፤ ሕዝ34፥1-6 ይመ።

56፥12 *የወይን ጠጅ ... እስክንሰክር፤* በ28፥7 ላይ ከተገለጸው ከነቢያትና ከካህናት ሁኔታ ጋር ያነጻጽሩ። *ነገም ... የተሻለ ቀን፤* በሉቃ12፥19 ላይ ከተጠቀሰው ከሰነፉ ሀብታም አነጋገር ጋር ያነጻጽሩ።

57፥1 *ከክፉ ይድኑ ዘንድ፤* ነቢዪቱ ሕልዳና ጻድቁ ንጉሥ ኢዮስያስ ጥፋት ከመምጣቱ በፊት የሰላም ሞት እንደሚሞት ተናገረች (2ነገ22፥19-20)።

57፥2 *ሰላም፤* ከቍ21 ጋር ያነጻጽሩ። *ዕረፍት ያገኛሉ፤* ጳውሎስ በፊል1፥21፡23 ላይ ከተናገረው ቃል ጋር ያነጻጽሩ።

57፥3 *የአስማተኛዪቱ፤* የድግምት ወይም የጥንቈላ ሥራ የምትሠራ ማለት ነው (3፥2፤ 47፥12፤ ዘዳ18፥10 ይመ)። *የአመንዝራውና የጋለሞታዪቱ፤* መንፈሳዊ ምንዝርናን ለመግለጽ ነው (ቍ5-8 ይመ)።

57፥4 *የምትሣለቁት ... የምታሽሟጥጡት፤* በ28፥9፡14 ላይ ሕዝቡ በኢሳይያስ እንደ ተሣለቁበት ተጽፏል።

57፥5 *በወርካ ዛፎች፤* አሕዛብ ለአምልኮ ጣዖት ተግባር የሚገለገሉባቸው ዛፎች ናቸው (1፥29 እና ማብ ይመ)። *በተንዠረገገ ዛፍ፤* በ1ነገ14፥23 ላይ እንደ ተገለጸው በኰረብታ ላይ ካሉ የጣዖት አምልኮ ስፍራዎች ጋር የተያያዘ ነው። ከኤር2፥20፤ 3፥13 ጋር ያነጻጽሩ። *ልጆቻችሁን የምትሠዉ፤* አብዛኛውን ጊዜ ከሞሎክ አምልኮ ጋር የተያያዘ ነው (ከቍ9 ጋር ያነጻጽሩ፤ የ30፥33 ማብ ይመ)፤ ከበአል አምልኮም ጋር ይያያዛል (ኤር19፥5)። በመዝ106፥37-38 ልጆች ለጣዖትና ለአጋንንት እንደሚሠዉ ተገልጾአል።

57፥6 *በሸለቆው፤* ከኢየሩሳሌም በስተ ደቡብ ምዕራብ ያለውን ሞሎክ የሚመለክበትን የሄኖም ሸለቆ የሚመለከት ሊሆን ይችላል። *የመጠጥ ቍርባን፤* የሚፈሱ ቍርባኖችን ለጣዖት አምልኮ ማቅረብ የተለመደ ነበር።

57፥7 *ከፍ ባለውና በረዥሙ ኰረብታ፤* በ"ኰብታዎች" ወይም በ"ተራራ ላይ ማምለኪያዎች" ማለት ነው (ኤር3፥6፤ ሕዝ16፥16፤ 22፥9 ይመ)።

57፥8 *ከወደድሽላቸው፤* የጣዖት አማልክትን ወይም ምስሎቻቸውን ያመለክታል።

57፥9 *የወይራ ዘይት፤* ለሽቱ ቅባትነት ያገለግላል፤ ማሕ 4፥10 ይመ። *ሞሎክ፤* የአሞናውያን ዋና ጣዖት ነው (ቍ5 እና ማብ፤ 1ነገ11፥7 ይመ)። *እስከ ሲኦልም፤* ከ8፥19 ጋር ያነጻጽሩ።

57፥10 *ተስፋ የለውም፤* ከራሳቸው ሐሳብም ሆነ ከሚያመልኳቸው ጣዖቶች ዘወር ማለት አይገባም የሚሉትን የሚገልጽ ሽሙጥ ዘይቤያዊ አባባል ነው። *የጕልበት መታደስ፤* ከ40፥30-31 ጋር ያስተያዩ።

[11]“እኔን የዋሸሽኝ፤
ማንን ፈርተሽ፣ ማንንስ ሠግተሽ ነው?
እኔን ያላስታወስሽው፣
ይህንንም በልብሽ ያላኖርሽው፣
እኔን ያልፈራሽው፣
ዝም ስላልሁ አይደለምን?
[12]ጽድቅሽንና ሥራሽን አጋልጣለሁ፤
እነርሱም አይጠቅሙሽም።
[13]ለርዳታ በምትጮኺበት ጊዜ፣
የሰበሰብሻቸው ጣዖቶች እስቲ ያድኑሽ!
ነፋስ ጠራርጎ ይወስዳቸዋል፤
ሽውሽውታም ይበትናቸዋል።
እኔን መጠጊያው ያደረገ ሰው ግን፣
ምድሪቱን ይወርሳል፤
የተቀደሰ ተራራዬንም ገንዘቡ ያደርገዋል።”

ልባቸው ለተሰበረ መጽናናት

[14]እንዲህ ይባላል፤
“አብጁ፤ አብጁ፤ መንገድ አዘጋጁ፤
ከሕዝቤ መንገድ ዕንቅፋት አስወግዱ።”
[15]ከፍ ከፍ ያለውና ልዕልና ያለው እርሱ፣
ስሙም ቅዱስ የሆነው፣ ለዘላለም የሚኖረው
እንዲህ ይላል፤
“የተዋረዱትን መንፈሳቸውን ለማነሣሣት፣
የተሰበረ ልብ ያላቸውን ለማነቃቃት፣
ከፍ ባለውና በቅዱሱ ስፍራ እኖራለሁ፤
የተሰበረ ልብ ካለውና በመንፈሱ ከተዋረደው
ጋር እሆናለሁ።
[16]የሰው መንፈስ በፊቴ እንዳይዝል፣
የፈጠርሁትም ሰው እስትንፋስ እንዳይቆም፣
ለዘላለም አልወቅስም፤
ሁልጊዜም አልቈጣም።
[17]ኀጢአት ስለ ሞላበት ስግብግብነቱ
ተቈጣሁት፤
ቀጣሁት፤ ፊቴንም በቍጣ ከእርሱ ሸሸግሁ፤
ያም ሆኖ በገዛ መንገዱ ገፋበት።
[18]መንገዶቹን አይቻለሁ፤ ቢሆንም እፈውሰዋለሁ፤

57፥11 2ነገ1፥15፤ አስ4፥14፤ምሳ29፥25፤ መዝ50፥21፤83፥1፤ ኢሳ7፥2፤ 17፥10፤ 42፥23፤ ኤር2፥32፤ 3፥21፤13፥25፤18፥15፤ ሕዝ22፥12
57፥12 ኢሳ29፥15፤ 58፥1፤59፥6፡12፤ 65፥7፤66፥18፤ ሕዝ16፥2፤ ሚክ3፥2-4፡8
57፥13 መሳ10፥14፤ መዝ37፥9፤118፥8፤ ኢሳ2፥2-3፤40፥7፡ 24፤56፥7፤65፥9-11፤ ኤር22፥20፤30፥15
57፥14 ኢሳ11፥16፤ 62፥10፤18፥15
57፥15 ዘዳ33፥27፤ 2ነገ22፥19፤ኢዮ5፥18፤ 16፥19፤መዝ34፥18፤ 51፥17፤90፥2፤147፥3፤ ኢሳ52፥13፤66፥2፤ ሚክ6፥8፤ማቴ5፥3፤ 23፥12
57፥16 ዘፍ2፥7፤ መዝ50፥21፤103፥9፤ ኢሳ3፥13-14፤54፥9፤ ዘካ12፥1
57፥17 ኢሳ1፥4፡15፤ 30፥15፤53፥6፤56፥11፤ 66፥3፤ኤር8፥10
57፥18 ዘዳ32፥39፤ 2ዜና7፥14፤መዝ48፥14፤ ኢሳ30፥26፤42፥16፤ 48፥17፤49፥13፤ 61፥1-3
57፥19 ኢሳ2፥4፤ 6፥7፤26፥3፡12፤ 32፥17፤51፥16፤ 59፥21፤ሉቃ2፥14፤ ሐሥ2፥39፤ ዕብ13፥15
57፥20 ዘፍ49፥4፤ ኢዮ18፥5-21፤ መዝ69፥14፤ ኤፌ4፥14፤ይሁ1፥13
57፥21 ኢሳ26፥3፤ 48፥22፤59፥8፤ ሕዝ13፥16

እመራዋለሁ፤ ለእርሱና ስለ እርሱ ለሚያለ
ቅሱትም መጽናናትን እመልሳለሁ፤
[19] በእስራኤል አልቃሾች ከንፈር ላይ ምስጋና
እፈጥራለሁ።
በቅርብና በሩቅ ላሉት ሰላም፣ ሰላም ይሁን፤
እኔ እፈውሳቸዋለሁ” ይላል እግዚአብሔር።
[20]ክፉዎች ግን ማዕበሉ ጭቃና ጕድፍ
እንደሚያወጣ፣
ጸጥ ማለት እንደማይችል፣
እንደሚናወጥ ባሕር ናቸው።
[21]አምላኬ፣ “ለክፉዎች ሰላም የላቸውም”
ይላል።

እውነተኛ ጾም

58 “በኀይል ጩኽ፤ ምንም አታስቀር፤
ድምፅህን እንደ መለከት አሰማ፤
ለሕዝቤ ዐመፃቸውን፣
ለያዕቆብም ቤት ኀጢአታቸውን ተናገር።
[2]ዕለት በዕለት ይፈልጉኛል፤
መንገዴን ለማወቅ የሚጓጉ ይመስላሉ፤
ትክክለኛውን ነገር እንደሚያደርግ፣
የአምላኩንም ትእዛዝ እንዳልተወ ሕዝብ ሁሉ፣
ተገቢ የሆነ ፍትሕ ይለምኑኛል፤
እግዚአብሔር ወደ እነርሱ እንዲቀርብ
የሚወዱም ይመስላሉ።
[3]‘አንተ ካልተቀበልኸው፣
ስለ ምን ብለን ጾምን?
አንተ ከጕዳይ ካልቈጠርኸው፣
ስለምን ራሳችንን አዋረድን?’ ይላሉ።

“ሆኖም በጾማችሁ ቀን የልባችሁን
ታደርጋላችሁ፤
ሠራተኞቻችሁንም ትበዘብዛላችሁ።

58፥1 ዘፀ20፥18፤ኢሳ24፥20፤40፥6፤48፥8፤57፥12፤ሕዝ3፥17
58፥2 ዘዳ32፥15፤መዝ119፥87፤ኢሳ29፥13፤48፥1፤ቲቶ1፥16፤ ያዕ4፥8
58፥3 ዘፀ10፥3፤ዘሌ16፥29፤2ዜና6፥37፤ኢሳ22፥13፤ ኤር44፥10፤ዘካ7፥5-6፤ሚል3፥14

57፥11 *ማንን ፈርተሽ ማንንስ ሰግተሽ፤* ሰዎችን ይፈሩ ነበር (51፥12 ይመ)። *እኔን ያላስታወስሽው፤* 51፥13 ይመ። *ዝም ስላልሁ፤* እግዚአብሔር የፍርድ ርምጃ አልወሰደም ነበር (42፥14 እና ማብ ይመ)።

57፥12 *ጽድቅሽንና፤* 58፥2-3፤64፥6 ይመ።

57፥13 *ጣዖቶች ... ያድኑሽ፤* 44፥17 እና ማብ ይመ። *ነፋስ ጠራርጎ ይወስዳቸዋል፤ ሽውሽውታም ይበትናቸዋል፤* ጣዖቶች ከሰው የሚበልጥ ጥንካሬ የላቸውም። *እኔን መጠጊያው ያደረገ፤* 25፥4 ይመ። *ምድሪቱን ይወርሳል፤* 49፥8 እና ማብ ይመ። *የተቀደሰ ተራራዬንም፤* 2፥2-4 እና ማብ ይመ።

57፥14 *አብጁ፤ አብጁ መንገድ፤* የ40፥1 ማብ ይመ። *መንገድ ... አዘጋጁ፤* 40፥3 እና ማብ ይመ።

57፥15 *ከፍ ከፍ ያለውና ልዕልና ያለው፤* 6፥1፤ 52፥13 እና ማብ ይመ፤ ከ33፥5 ጋር ያነጻጽሩ። *የተሰበረ ልብ፤* ልባቸው የሚንቀጠቀጥ ለማለት ነው (53፥5 ይመ)።

57፥16 *ለዘላለም አልወቅስም፤* በተደጋጋሚ እስራኤልን በፍርድ አደባባይ አቅርቦአት ነበርና ነው (3፥13-14 ይመ)። *አልቈጣም፤* 54፥9 እና ማብ፤ ኤር3፥12 ይመ።

57፥17 *ፊቴንም በቍጣ ከእርሱ ሸሸግሁ፤* 54፥8፤1፥15 እና ማብ ይመ።

57፥18 *እፈውሰዋለሁ፤* ቍ19፤ 6፥10፤ 30፥26፤ ኤር3፥22 ይመ። እግዚአብሔር ለሕዝቡ ይቅርታ አድርጎ፣ ወደ አገሩ ይመልሰዋል። *እመራዋለሁ፤* 49፥13 እና ማብ ይመ።

57፥19 *አልቃሾች፤* በኢየሩሳሌም ላይ ከወረደው ፍርድ የተነሣ የሚያለቅሱትን ማለት ነው (66፥10 ይመ)። *ሰላም፣ ሰላም፤* ከኤር6፥13-14፤ 8፥10-11 ያነጻጽሩ። *በሩቅ ላሉት፤* አሕዛብን ወይም የተማረኩትን አይሁድ ለማመልከት ይሆናል፤ ጳውሎስ ለኤፌሶን ሰዎች (ኤፌ 2፥17) የጻፈው ምናልባት ይህ ትዝ ብሎት ሳይሆን አይቀርም።

57፥20 *ጸጥ ማለት እንደማይችል፤* ከቍ2 ጋር ያነጻጽሩ። *እንደሚናወጥ ባሕር፤* ኤር49፥23 ይመ።

57፥21፤ 39፥8፤ 48፥22 እና ማብ ይመ።

58፥1 *ድምፅህን እንደ መለከት፤* ኀይለኛው የእግዚአብሔር ድምፅ በሲና ተራራ ላይ ከተነፋው የመለከት ድምፅ ጋር ተነጻጽሮአል (ዘፀ19፥19፤ 20፥18-19 ይመ)። *ዐመፃቸውን፤* 1፥2 እና ማብ ይመ። *ኀጢአታቸውን፤* 1፥4፤59፥12-13 ይመ።

58፥2 *ይፈልጉኛል፤* 55፥6 እና ማብ ይመ። በ1፥11 ላይ ከተጠቀሱት በተከታታይ ከቀረቡት መሥዋዕቶች ጋር ያነጻጽሩ። *እግዚአብሔር ወደ እነርሱ እንዲቀርብ፤* ከዚህ ጋር ተመሳሳይ የሆነ ግብዝነት በ29፥13 ላይ ተገልጾአል (የዚያኑ ማብ ይመ)።

58፥3 *ጾምን ... በጾማችሁ፤* ቍ6 ይመ። በተሠራ ኀጢአት ንስሓ የመግባትና ራስን የመካድ ጊዜ ነው። ኢየሩሳሌም ከወደቀች በኋላ፣ የጾም ቀኖች ቍጥር ጨምሮአል (ዘሌ16፥29፤ ዘካ7፥5 ይመ)። *ራሳችንን አዋረድን፤* ከ2ዜና7፥14፤1ነገ21፥29 ጋር ያነጻጽሩ። *አንተ ከጕዳይ ካልቈጠርኸው፤* በሚል 3፥4 ላይ ከተገለጸው ተመሳሳይ ሐሳብ ጋር ይህን ያስተያዩ፤ ከሉቃ18፥12 ጋር ያነጻጽሩ። *ሠራተኞቻችሁንም ትበዘብዛላችሁ፤* 3፥14-15፤ 10፥2 ይመ።

4ጾማችሁ በጥልና በክርክር፣
በግፍ ጡጫና በመደባደብ ይፈጸማል፤
ከእንግዲህ ዛሬ እንደምትጾሙት ጾማችሁ፣
ድምፃችሁ ወደ ላይ እንደሚሰማም ተስፋ
አታድርጉ።
5እኔ የመረጥሁት ጾም እንዲህ ዐይነቱን ነውን?
ሰውስ ራሱን የሚያዋርደው በእንዲህ ያለው
ቀን ብቻ ነውን?
እንደ ደንገል ራስን ዝቅ ማድረግ ነውን?
ወይስ ማቅ ለብሶ በዐመድ ላይ መንከባለል
ነውን?
ታዲያ ጾም ብለህ የምትጠራው ይህን ነውን?
እግዚአብሔርስ የሚቀበለው እንዲህ ያለውን
ቀን ነውን?
6"እንግዲህ እኔ የመረጥሁት ጾም፣
የጭቈናን ሰንሰለት እንድትበጥሱ፣
የቀንበርን ገመድ እንድትፈቱ፣
የተጨቈኑትን ነጻ እንድታወጡ፣
ቀንበርን ሁሉ እንድትሰብሩ አይደለምን?
7ምግብህን ለተራብ እንድታካፍለው፣
ተንከራታቹን ድኻ ወደ ቤትህ
እንድታስገባው፣
የተራቈተውን ስታይ እንድታለብሰው፣
የሥጋ ዘመድህንም ፊት እንዳትነሣው
አይደለምን?
8ይህ ከሆነ ብርሃንህ እንደ ንጋት ጮራ
ይፈነጥቃል፤
ፈውስህ ፈጥኖ ይደርሳል፤
ጽድቅህ[+] ቀድሞህ ይሄዳል፤
የእግዚአብሔር ክብር ደጀን ይሆንልሃል።
9የዚያን ጊዜ ትጣራለህ፤
እግዚአብሔርም ይመልስልሃል፤
ለርዳታ ትጮኻለህ፤ እርሱም፣ 'አለሁልህ'
ይልሃል።
"የጭቈና ቀንበር፣
የክፋትን ንግግርና ጣት መቀሰርን ከአንተ
ብታርቅ፣
10ለተራበው ብትራራለት፣
የተገፉት እንዲጠግቡ ብታደርግ፣
ብርሃንህ በጨለማ ያበራል፤
ሌሊትህም እንደ ቀትር ፀሓይ ይሆናል።
11እግዚአብሔር ሁልጊዜ ይመራሃል፤
ፀሓይ ባቃጠለው ምድር ፍላጎትህን ያሟላል፤
ዐጥንትህን ያበረታል፤
በውሃ እንደ ረካ የአትክልት ቦታ፣
እንደማይቋርጥም ምንጭ ትሆናለህ።
12ወገኖችህ የቀድሞ ፍርስራሾችን መልሰው
ይሠራሉ፤
የጥንቱንም መሠረት ያቆማሉ፤
አንተም፣ የተናዱ ቅጥሮችን አዳሽ፣
ባለ አውራ መንገድ ከተሞችን ጠጋኝ
ትባላለህ።
13"እግሮችህ ሰንበትን እንዳይሽሩ ብታሳርፍ፣
በተቀደሰው ቀኔ የልብህን ባታደርግ፣
ሰንበትን ደስታ፣
የእግዚአብሔርን ቅዱስ ቀን የተከበረ ብለህ
ብትጠራው፣
በገዛ መንገድህ ከመሄድ፣
እንደ ፈቃድህ ከማድረግና ከከንቱ ንግግር
ብትቈጠብ፣
14በዚያን ጊዜ በእግዚአብሔር ደስ ይልሃል፤
በምድር ከፍታዎች ላይ እንድትጋልብ፣
የአባትህን የያዕቆብን ርስት ጠግበህ እንድትበላ
አደርግሃለሁ"
የእግዚአብሔር አፍ ይህን ተናግሮአልና።

58፥4 1ሳሙ8፥18፤ 1ነገ21፥9-13፤ ኢሳ59፥2፡6፤ኤር6፥7፤ ሰቆ3፥44፤ሕዝ7፥11፤ 8፥18፤ሚክ3፥4፤ ሚል2፥16
58፥5 1ነገ21፥27፤ ኢዮ2፥8፤ኢሳ36፥6፤ ማቴ6፥16፤ዘካ7፥5
58፥6 ዘዳ14፥29፤ ነህ5፥10-11፤ኢሳ9፥4፤ 61፥1፤ኤር34፥9፤ ኢሌ2፥12-14፤ አሞ4፥1፤ሉቃ4፥19
58፥7 ዘፍ29፥14፤ ኢዮ22፥7፤ 31፥19-20፤ ኢሳ16፥4፤ሕዝ18፥16፤ ማቴ25፥36፤ ሉቃ3፥11፤10፥31-32፤ ዕብ13፥2
58፥8 ዘፀ14፥19፤ ኢዮ11፥17፤ኢሳ1፥5፤ 9፥2፤26፥2፤30፥26
58፥9 ኢዮ8፥6፤ መዝ12፥2፤50፥15፤ ምሳ6፥13፤ኢሳ30፥19፤ 59፥13፤ዳን9፥20፤ ዘካ10፥6
58፥10 ዘዳ15፥7-8፤ ኢዮ11፥17፤ኢሳ42፥16
58፥11 መዝ48፥14፤ 68፥6፤72፥16፤ 104፥28፤107፥9፤ ኢሳ35፥7፤42፥16፤ 48፥17፤መሐ4፥15፤ ዮሐ4፥14
58፥12 ነህ2፥17፤ ኢሳ44፥28፤49፥8
58፥13 ዘፀ20፥8፤ መዝ37፥4፤42፥4፤ 84፥2፡10፤ኢሳ59፥3
58፥14 ዘዳ32፥13፤ ኢዮ22፥26፤ መዝ105፥10-11፤ ኢሳ1፥20

[+]8 ወይም የአንተ ጻድቅ

58፥4 *ወደ ላይ እንዲሰማም፤* ግብዝነትን የተሞላ መንፈሳዊ ተግባር ለጸሎት ዕንቅፋት ነው (1፥15፤59፥2 ይመ)።

58፥5 *እንደ ደንገል፤* የደካማነትና የትሑት ስብእና ምልክት ነው (42፥3 እና ማብ ይመ)። *ማቅ ለብሶ በዐመድ ላይ፤* ከ1ነገ21፥27፤ ዮና3፥5-8 ጋር ያነጻጽሩ። *የሚቀበለው፤* ብዙውን ጊዜ ከመሥዋዕት ጋር ተያይዞ የሚጠቀስ ቃል ነው (56፥7፤ 60፥7፤ ዘሌ1፥3 ይመ)።

58፥6 *የጭቈናን ሰንሰለት፤* ኢየሩሳሌም በተያዘች ጊዜ፣ ጌቶቻቸው መልሰው ሊይዟቸው ቢችሉም፣ ዕብራውያን ባሮች የዐ ዋጅ መብት አግኝተው ነጻ ወጥተው ነበር (ኤር34፥8-11)። *ቀንበር፤* ቍ9፤ 9፥4፤ 10፥27 ይመ፤ አሦራውያን በሕዝቡ ላይ ጭነውት የነበረው የጭቈና ቀንበር በዚያ ተጠቅሶአል። *የተጨቈኑትን፤* 1፥17 ይመ።

58፥7 *ምግብህን ለተራብ እንድታካፍለው፣ ተንከራታቹን ድኻ ወደ ቤትህ እንድታስገባው፣ የተራቈተውን ስታይ እንድታለብሰው፤* በሥጋዊ ዐይን የሚታይ እውነተኛ የጽድቅ ሥራ መገለጫ ኢዮ በ31፥17-20፤ ሕዝ በ18፥7፡16 እና ኢየሱስ ክርስቶስም በማቴ 25፥35-36 ራሱን ከተራቡና ከታረዙት ጋር ያመሳሰለበትን ይመ። *የሥጋ ዘመድህንም፤* ቅርብ ዘመድን የሚያመለክት ነው (ዘፍ37፥27)፤ ይሁን እንጂ 2ሳሙ5፥1 ይመ።

58፥8 *ብርሃንህ፤* ከእግዚአብሔር የሚገኘውን ደስታ፣ ብል ጽግናና ደኅንነት ለማመልከት ነው (9፥2፤ 60፥1-3 ይመ)። *ፈውስህ፤* 57፥18 እና ማብ ይመ። *ቀድሞህ ይሄዳል፤ ... ደጀን ይሆንሃል፤* 52፥12 እና ማብ ይመ። እግዚአብሔር ይጠብቃል፤ ይመራልም። *የእግዚአብሔር ክብር፤* ምናልባት በምድረ በዳ የተገለጠውን የደመናና የእሳት ዓምድ የሚያመለክት ነው (4፥5-6፤ ዘፀ 13፥21፤14፥20 እና ማብ ይመ)።

58፥9 *እግዚአብሔርም ይመልስልሃል፤* 30፥19 እና ማብ ይመ። *አለሁልህ፤* 65፥1 ይመ። *ጣት መቀሰርን፤* ሰውን የመናቅ ወይም የመንቀፍ መገለጫ ነው (ምሳ6፥13)። *የክፋትን ንግግር፤* ምሳ6፥12-14 ይመ።

58፥10 *ለተራበው ... የተገፉት፤* ቍ6-7 እና ማብ ይመ። *ብርሃንህ፤* ቍ8 እና ማብ ይመ።

58፥11 *ይመራሃል፤* 57፥18 እና ማብ ይመ። *ፍላጎትህን፤* ቁሳዊውንና መንፈሣዊውን ፍላጎት ማለት ነው (32፥2 እና ማብ ይመ)። *ፀሓይ ባቃጠለው ምድር፤* 35፥7፤49፥10 ይመ። *በውሃ እንደረካ የአትክልት ቦታ፤* በ1፥30 እንደ ተጠቀሰው ኢየሩሳሌም ውሃ ሳይኖራት ልዩ የአትክልት ቦታ ነበረች። *እንደማያቋርጥ ምንጭ፤* ይህን በዮሐ 4፥10፡14 ላይ ከተጠቀሰው፣ ኢየሱስ ክርስቶስ ከሚሰጠው፣ "የሕይወት ውሃ" ጋር ያነጻጽሩ።

58፥12 *የቀድሞ ፍርስራሾችን ... የጥንቱንም መሠረት፤* 44፥26፡28 እና ማብ፤ 61፥4፤ ሕዝ36፥10፤ አሞ9፥11፡14 ይመ። *የተናዱ ቅጥሮችን አዳሽ፤* በነህ2፥17 እንደ ተገለጸው የነህምያን ሥራ የሚያመለክት ነው።

58፥13 *ሰንበትን፤* 56፥2 እና ማብ ይመ። *በተቀደሰው ቀኔ፤* ለእግዚአብሔር የተለየ ቀንን ለማመልከት ነው (ዘፀ3፥5 እና ማብ ይመ)። *ደስታ፤* በእግዚአብሔርና (መዝ37፥4) በሕጉ ደስ ሊላቸው ይገባ ነበር (መዝ1፥2)። *በገዛ መንገድህ ከመሄድ፤* ምናልባት ሥጋዊ ተግባርን ለማከናወን መውጣት መውረድን የሚያመለክት ይሆናል (አሞ8፥5 ይመ)።

58፥14 *በእግዚአብሔር ደስ ይልሃል፤* 61፥10 ይመ። *ከፍታዎች ላይ እንድትጋልብ፤* ከዚህ የተነሣ ምድርን ትቈጣጠራለህ ማለት ነው። 33፥16 እና ማብ ይመ፤ ዕን3፥19 ይመ። *ርስት ጠግበህ እንድትበላ፤* በተስፋዪቱ ምድር የተትረፈረፈ ምግብ በመብላት ደስ መሰኘትን ያመለክታል (ዘዳ32፥13-14 ይመ)። *አፍ ይህን ተናግሮአልና፤* 40፥5 እና ማብ ይመ።

ኀጢአት፣ ንስሓና መበገፎት

59 እነሆ፤ *የእግዚአብሔር* እጅ ከማዳን
አላጠረችም፤
ጆሮውም መስማት አልተሳናትም
2ነገር ግን በደላችሁ ከአምላካችሁ ለይቶአችኋል፤
ኀጢአታችሁ ፊቱን ከእናንተ ሰውሮታል፤
በዚህም ምክንያት አይሰማም።
3እጆቻችሁ በደም፣
ጣቶቻችሁ በበደል ተነክረዋል፤
ከንፈሮቻችሁ ሐሰትን ተናገሩ፤
ምላሶቻችሁ ክፉ ነገርን አሰሙ።
4ፍትሕን የሚጠራ ማንም የለም፤
ጕዳዩን በቅንነት የሚያቀርብ የለም፤
በከንቱ ነገር ታመኑ፤ ሐሰትን ተናገሩ፤
ሁከትን ፀነሱ፤ ክፋትንም ወለዱ።
5የእባብ ዕንቍላል ታቀፉ፤
የሸረሪት ድር አደሩ፤
ዕንቍላሎቻቸውን የሚበላ ሁሉ ይሞታል፤
አንዱ በተሰበረ ጊዜም እፉኝት ይወጣል።
6ድሮቻቸው ልብስ አይሆኑም፤
በሚሠሩትም ሰውነታቸውን መሸፈን
አይችሉም፤
ሥራቸው ክፉ ነው፤
እጃቸውም በዐመፅ ሥራ የተሞላ ነው።
7እግሮቻቸው ወደ ኀጢአት ይሮጣሉ፤
ንጹሕ ደም ለማፍሰስ ይፈጥናሉ፤
የሚያስቡት ክፉ ሐሳብ ነው፤
ማጥፋትና ማፈራረስም የመንገዳቸው
ምልክት ነው።
8የሰላምን መንገድ አያውቁም፤
በጕዳናቸውም ፍትሕ የለም፤
መንገዳቸውን ጠማማ አድርገውታል፤
በዚያም የሚሄድ ሰላም አያገኝም።
9ስለዚህ ፍትሕ ከእኛ ርቆአል፤
ጽድቅም ወደ እኛ አይመጣም፤
ብርሃንን ፈለግን፤ ነገር ግን ሁሉ ጨለማ ነው፤
የብርሃንን ጸዳል ፈለግን፤ የምንሄደው ግን
በድንግዝግዝታ ነው።
10በቅጥሩ ላይ እንደ ዕውር ተደናበርን፤
አካሄዳችንም ዐይን እንደሌላቸው በዳበሳ ሆነ፤
ጀምበር በምትጠልቅበት ጊዜ እንደሚሆነው
በእኩለ ቀን ተደናበርን፤
በብርቱዎች መካከልም እንደ ሙታን ሆንን።
11ሁላችን እንደ ድቦች እንጮርቃለን፤
እንደ ርግቦችም በመቃተት እንጮኻለን፤
ፍትሕን ፈለግን፤ ግን አላገኘንም፤
ትድግናን ፈለግን፤ ነገር ግን ከእኛ ርቆአል።
12በደላችን በፊትህ በዝቶአል፤
ኀጢአታችን መስክሮብናል፤
በደላችን ከእኛ አልተለየም፤
ዐመፀኝነታችንንም እናውቃለን።
13*በእግዚአብሔር* ላይ ዐምፀናል፤ ሐሰት
ተናግረናል፤
አምላካችንን ከመከተል ዘወር ብለናል፤
ዐመፃንና ግፍን አውርተናል፤
ልባችን የፀነሰውን ውሸት ተናግረናል።
14ስለዚህ ፍትሕ ከእኛ ርቆአል፤
ጽድቅም በሩቁ ቆሞአል፤
እውነት በመንገድ ላይ ተሰናክሎአል፤
ቅንነትም መግባት አልቻለም።
15እውነት የትም ቦታ አይገኝም፤
ከክፋት የሚርቅ ለጥቃት የተጋለጠ ነው።
እግዚአብሔር ተመለከተ፤
ፍትሕ በመታጣቱም ዐዘነ።
16ማንም እንደሌለ አየ፤
ወደ እርሱ የሚማልድ ባለመኖሩ ተገረመ፤

59፥1 ኢሳ30፥19፤ 41፥20፤50፥2፤58፥9፤ 65፥24
59፥2 መዝ18፥41፤ ኢሳ58፥4፤ኤር5፥25፤ 11፥11፤ሕዝ39፥23፤ ዮሐ9፥31
59፥3 2ነገ21፥16፤ መዝ7፥3፤ኢሳ1፥15፤ 3፥8፤ሕዝ22፥9
59፥4 ኢዮ4፥8፤ 15፥31፤ኢሳ5፥23፤ 29፥20፤44፥20፤ ያዕ1፥15
59፥5 ኢዮ8፥14፤ ኢሳ11፥8፤ማቴ3፥7
59፥6 መዝ55፥9፤ ምሳ4፥17፤ኢሳ28፥20፤ 58፥4
59፥7 2ነገ21፥16፤ ምሳ6፥17፤24፥2፤ ኢሳ26፥10፤ሚክ3፥10፤ ማር7፥21-22፤ ሮሜ3፥15-17
59፥8 መሳ5፥6፤ ኢሳ57፥21፤ሉቃ1፥79፤ ሮሜ3፥15-17
59፥9 ኢዮ19፥8፤ መዝ107፥14፤ ኢሳ5፥30፤8፥20፤ ሉቃ1፥79
59፥10 ዘዳ28፥29፤ ኢዮ3፥23፤ ኢሳ6፥9-10፤8፥15፤ 56፥10፤ሰቆ3፥6፤ 4፥14፤ሶፎ1፥17፤ ዮሐ11፥9-10
59፥11 ዘፍ8፥8፤ መዝ74፥19፤ኢሳ38፥14፤ ኤር48፥28፤ሕዝ7፥16፤ ናሆ2፥7
59፥12 ዘፍ4፥7፤ ዕዝ9፥6፤መዝ51፥3፤ ኢሳ3፥9፤57፥12፤ ኤር2፥19
59፥13 ዘኍ11፥20፤ መዝ12፥5፤ምሳ30፥9፤ ኢሳ3፥8፤5፥7፤44፥20፤ 46፥8፤48፥8፤ ማቴ10፥33፤ማር7፥21-22፤ ቲቶ1፥16 59፥14 ኢሳ1፥21፤29፥21፤ 48፥1፤ ኤር33፥16 59፥15 ኢሳ5፥7፤ኤር7፥28፤9፥5፤ዳን8፥12
59፥16 ኢሳ41፥28፤ 45፥8፡13፤46፥13፤ 51፥5፤53፥12

59፥1 *እጅ ... አላጠረችም፤* 51፥9 እና ማብ ይመ። *መስማት አልተሳናትም፤* 30፥19 እና ማብ ይመ።

59፥2 *ፊቱን ከእናንተ ሰውሮታል ... አይሰማም፤* 1፥15 እና ማብ ይመ።

59፥3-4 *ሐሰት፤* ቍ13፤ 28፥15፤ ሆሴ4፥2 ይመ።

59፥3 *በደም ... ተነክረዋል፤* ቍ7፤ 1፥15፡21፤ ሕዝ7፥23 ይመ።

59፥4 *ፍትሕን ... በቅንነት የሚያቀርብ፤* ድኾችና ረዳት የሌላቸው ተገቢ ፍርድ አያገኙም ነበር (ቍ14፤ 1፥17-23፤ 5፥7፡23 ይመ)። *ፀነሱ፤ ... ክፋትንም፤* ይህ አባባል በኢዮ15፥35 ላይ ካለው ጋር እንዳለ ቃል በቃል ተጽፎ ይገኛል፤ ከኢሳ33፥11፤ መዝ7፥14 ጋር ያነጻጽሩ።

59፥5 *የሸረሪት ድር፤* ቍ6 እና ኢዮ8፥14-15 ላይ የሸረሪት ድር በቀላሉ የሚበጠስ መሆኑ በአጽንዖት ተመልክቶአል።

59፥6 *በዐመፅ ሥራ፤* ቍ3፤ ኤር6፥7 ፤ሕዝ7፥11 ይመ።

59፥7-8 ኀጢአት ዐለሙን ሁሉ ያጥለቀለቀ መሆኑን ለማሳየት፣ ሐዋርያው ጳውሎስ ይህን ሐሳብ በሮሜ 3፥15-17 ላይ በከፊል ገልጾታል።

59፥7 *እግሮቻቸው ... ንጹሕ ደም ለማፍሰስ ይፈጥናሉ፤* ይህ ዐረፍተ ነገር በምሳ1፥16 ላይ እንዳለ ተጠቅሶአል። *ክፉ ሐሳብ፤* የእግዚአብሔር ሐሳብ ከዚህ የተለየ ነው (55፥7-9 ይመ)። *ማጥፋትና ማፈራረስም፤* ከ60፥18 ጋር ያስተያዩ።

59፥8 *የሰላምን መንገድ፤* ከ26፥3፡12፤ 57፥20-21፤ ሉቃ1፥79 ጋር ያነጻጽሩ። *መንገዳቸውን ጠማማ፤* የማያስተማምን ማለት ነው (መሳ5፥6 እና ማብ ይመ)።

59፥9 *ፍትሕ ... ጽድቅም፤* እዚህና በቍ14 ላይ ፍትሕና ጽድቅ በሰውኛ ዘይቤ ተገልጠዋል። ቍ4 እና ማብ፤ 1፥21 ይመ። *ጨለማ ... በድንግዝግዝታ፤* አሦር እስራኤልን በወረረች ጊዜ ሁኔታውን ለማሳየት ተመሳሳይ ቃላት ጥቅም ላይ ውለዋል (5፥30፤ 8፥21-22፤ 9፥1-2 ይመ)፤ ከ58፥8 ጋር ያስተያዩ። *ከእኛ ... እኛ፤* ነቢዩ ራሱን ከሕዝቡ ጋር ጨምሮ ይቈጥረዋል።

59፥10 *እንደ ዕውር ተደናበርን፤ ... በእኩለ ቀን፤* በዘዳ 28፥29 ላይ የተጠቀሰው አለመታዘዝ ያስከተለው ርግማን ፍጻሜ። ከኢዮ 5፥14 ጋር ያነጻጽሩ። *በብርቱዎች፤* ምናልባት ጠላቶችን ወይም ጨቋኞችን የሚያመለክት ሳይሆን አይቀርም።

59፥11 *እንደ ድቦች እንጮርቃለን፤* ተስፋ ከመቍረጥና ከመሸነፍ የተነሣ።

59፥12 *በደላችን በፊትህ በዝቶአል፤* 58፥1 ይመ። *ዐመፀኝነታችንንም እናውቃለን፤* ልክ እንደ ዕዝራ (ዕዝ9፥6-7)፣ ኢሳይያስም የሕዝቡን ኀጢአት ይናዘዛል። ነቢዩ በዚህ ቍጥር ውስጥ ክፉ ሐሳብንና ድርጊትን ለመግለጽ በዕብራይስጥ ቋንቋ የታወቁትን ሦስት ቃሎች ተጠቅሞባቸዋል።

59፥13 *ዐምፀናል፤ ሐሰት ተናግረናል፤* 46፥8 እና ማብ ይመ። *ዘወር ብለናል፤* 1፥4 ይመ። *ግፍን፤* 30፥12 ይመ። *ውሸት፤* ቍ3-4 ይመ።

59፥14 *ፍትሕ ... እውነት፤* ይህን በምሳ8፥1-9፥12 ባለው ጥበብ በሰውኛ ዘይቤ እንዴት እንደ ተገለጠች ከሚታየው ጋር ያነጻጽሩ። *ጽድቅም በሩቁ ቆሞአል፤* ከቍ9 ጋር ያነጻጽሩ። ከ46፥13 እና ማብ ጋር ያስተያዩ።

59፥15 *እውነት፤* እንደ ገና የተሠራችው ኢየሩሳሌም በዘካ8፥3 ላይ፣ 'የእውነት ከተማ' ተብላ ተጠርታለች (1፥21 እና ማብ ይመ)።

59፥16 *ማንም እንደ ሌለ፤* ለርዳታ ማለት ነው (63፥5 ይመ ከጠቅላላው የጥቅሱ ሐሳብ ጋር ተጓዳኝ ነው)፤ ከሕዝ22፥30 ጋር ያነጻጽሩ። *ተገረመ፤* በ52፥14 ላይ የተጠቀሰው አገላጋይ ካደረገው ጋር ይህን ያነጻጽሩ። *የሚማልድ፤* ይህን በ53፥12 ከተጠቀሰው አገላጋይ

ስለዚህ የገዛ ክንዱ ድነት አመጣለት፤
 የራሱም ጽድቅ ደግፎ ያዘው።
17 ጽድቅን እንደ ጥሩር አጠለቀ፤
 የድነትን ቊር በራሱ ላይ ደፋ፤
የበቀልንም ልብስ ለበሰ፤
 መጐናጸፊያ እንደሚደረብም ቅናትን ደረበ።
18 እንደ ሥራቸው መጠን፣
 ቍጣን ለባላጋራዎቹ፣
ፍዳን ለጠላቶቹ፣
 እንደዚሁ ይከፍላቸዋል፤
 ለደሴቶችም የእጃቸውን ይሰጣቸዋል።
19 በምዕራብ ያሉት የእግዚአብሔርን ስም
  ይፈራሉ፤
 በፀሓይ መውጫ ያሉት ለክብሩ ይገዛሉ፤
የእግዚአብሔር እስትንፋስ እንደ ተቋተ፣
 እንደ ተከማቸም ጐርፍ ይመጣልና።[ቸ]

20 "አዳኝ ወደ ጽዮን፣
 ኀጢአታቸውንም ወደ ተናዘዙት ወደ
  ያዕቆብ ቤት ይመጣል"
   ይላል እግዚአብሔር።

21 "በእኔ በኩል፣ ከእነርሱ ጋር ያለኝ ቃል ኪዳን ይህ ነው" ይላል እግዚአብሔር፤ "ባንተም ላይ ያለው መንፈሴ፣ በአፍህ ያስቀመጥሁት ቃሌ ከአፍህ፣ ከልጆችህ አፍ፣ ከዘር ዘሮቻቸውም አፍ ከዛሬ ጀምሮ እስከ ዘላለም አይለይም" ይላል እግዚአብሔር።

59፥17 ኢዮ27፥6፤ ኢሳ1፥24፤9፥7፤ 63፥3፤ሕዝ5፥13፤ ኤፌ6፥14፡17፤ 1ተሰ5፥8
59፥18 ዘሌ26፥28፤ ዘኍ10፥35፤ኢሳ11፥11፤ 34፥8፤41፥5፤ ማቴ16፥27
59፥19 መዝ97፥6፤ 113፥3፤ኢሳ11፥4፤ 24፥15፤35፥2፤40፥5፤ 49፥12፤52፥10፤ 66፥18፤ማቴ8፥11
59፥20 ኢዮ19፥25፤ 22፥23፤ኢሳ1፥27፤ 52፥8፤60፥16፤63፥16፤ ኤር35፥15፤ኢል3፥21፤ ሮሜ11፥26-27፤ ሐሥ2፥38-39
59፥21 ዘፍ9፥16፤ ዘፀ4፥15፤ዘዳ29፥14፤ ኢሱ1፥8፤ኢሳ11፥2፤ 42፥6፤44፥3
60፥1 ዘፀ16፥7፤ መዝ36፥9፤118፥27፤ ኢሳ4፥5፤9፥2፤52፥2፤ ዮሐ8፥12፤ኤፌ5፥14፤ ራእ21፥11
60፥2 1ሳሙ2፥9፤ መዝ82፥5፤107፥14፤ ኢሳ8፥20፤ኤር13፥16፤ ቈላ1፥13
60፥3 ኢሳ9፥2፤ 42፥6፤44፥5፤45፥14፤ 49፥23፤ማቴ2፥1-11፤ ራእ21፥24
60፥4 ኢሳ2፥3፤

የጽዮን ክብር

60 "ብርሃንሽ መጥቶአልና ተነሺ አብሪ፤
 የእግዚአብሔርም ክብር ወጥቶልሻል።
2 እነሆ፤ ጨለማ ምድርን፣
 ድቅድቅ ጨለማም ሕዝቦችን ይሸፍናል፤
ነገር ግን እግዚአብሔር ወጥቶልሻል፤
 ክብሩንም ይገልጥልሻል።
3 ሕዝቦች ወደ ብርሃንሽ፣
 ነገሥታትም ወደ ንጋትሽ ጸዳል ይመጣሉ።

4 "ቀና በዪ፤ ዙሪያሽን ተመልከቺ፤
 ሁሉም ተሰብስበው ወደ አንቺ ይመጣሉ፤
ወንዶች ልጆችሽ ከሩቅ፣
 ሴቶች ልጆችሽም በዕቅፍ ወደ አንቺ ይመጣሉ።
5 ከዚያም ታያለሽ፤ ታበረቀርቂያለሽ፤
 ልብሽ ይዘላል፤ በደስታም ይሞላል።
በባሕሮች ያለው ሀብት ወደ አንቺ ይመጣል፤
 የነገሥታትም ብልጥግና የአንቺ ይሆናል።
6 የግመል መንጋ፣
 የምድያምና የጌፌር ግልገል ግመሎች
  ምድርሽን ይሞላሉ፤
ወርቅና ዕጣን ይዘው፣
 የእግዚአብሔርን ምስጋና እያወጁ፣

11፥12፤43፥6፤ 49፥20-22፤ኤር30፥10 60፥5 ዘፀ34፥29፤ዘዳ33፥19፤ መሳ3፥15፤ኢሳ35፥2፤65፥13፤66፥14፤ ዘካ10፥7፤ራእ21፥26
60፥6 ዘፍ10፥7፡28፤25፥2፡4፤መሳ6፥5፤1ነገ5፥7፤ኢሳ42፥10፤ 43፥23፤ኤር6፥20፤ማቴ2፥11

ቸ19 ወይም፣ *ጠላት እንደ ጐርፍ በሚመጣበት ጊዜ/ የእግዚአብሔር መንፈስ በውጊያ ያዋርደዋል*

ምልጃ ጋር ያነጻጽሩ (የዚያኑ ማብ ይመ)። *የገዛ ክንዱ ድነት አመጣለት፤* 51፥9፤52፥10 ይመ። የድነትን ትርጒም 43፥3፤ 49፥8፤ 52፥7 እና ማብ ይመ። *ጽድቅ፤* በድነትና በጽድቅ መካከል ስላለው ግንኙነት 45፥8፤ 46፥13 እና ማብ ይመ።

59፥17 *ጽድቅን እንደ ጥሩር፤* በኤፌ6፥14 ላይ የእግዚ አብሔር የጦር መሣሪያ አንድ አማኝ ከሰይጣን ጋር ከሚዋጋበት የጦር መሣሪያ ጋር ተነጻጽሮአል። *የበቀልንም ልብስ፤* ይህን በ63፥1-3 ላይ ከተገለጸው ደም ከተረጨበት ልብስ ጋር ያነጻጽሩ። የእግዚአብሔር በቀል በ34፥8 (የዚያኑ ማብ ይመ)፣ በ63፥4 ላይ ተገልጾአል፤ የእግዚአብሔር ቀን አንድ ክፍል ነው (34፥2 እና ማብ ይመ)። *ቅናት፤* የእግዚአብሔርን የፍቅር ቅናት የሚያመለክት ነው (9፥7 እና ማብ 37፥32፤ 42፥13 ይመ)።

59፥18 *ለባላጋራዎቹ ... ለጠላቶቹ፤* እግዚአብሔር በአሕዛብ ላይ ይፈርዳል፤ ከፋዎች እስራኤላውያንንም ይቀጣቸዋል፤ አይምራቸውም (65፥6-7፤ 66፥6፤ ኤር25፥29 ይመ)። ትሩፋኑ ብቻ ይባረካሉ (ቊ20፤ 1፥9 እና ማብ ይመ)። *ለደሴቶችም፤* የ11፥11 ማብ ይመ።

59፥19 *በምዕራብ ... በፀሓይ መውጫ፤* እግዚአብሔር ለሕዝቡ ሲል የሚያደርገውን የማዳን ሥራ ያያሉ (40፥5፤ 45፥6፤ 52፥10 እና ማብ ይመ)። *ስም፤* 30፥27 እና ማብ ይመ። *እንደ ተከማቸ ጐርፍ፤* የእግዚአብሔርን መምጣት ሊያግድ የሚችል ኀይል የለም፤ አመጣጡም ጠላትን ጠራርጎ እንደሚሄድ የውሃ ሙላት ነው (30፥28 ይመ)።

59፥20 *አዳኝ፤* 41፥14 እና ማብ ይመ። *ወደ ጽዮን ... ይመጣል፤* ትንቢቱ ከምርኮ መመለስን ያመለክታል፤ ፍጻሜው ግን የክርስቶስን ሰው ሆኖ ወደዚህ ዓለም መምጣት ያሳያል፤ 35፥4፤ 40፥9፤ 52፥7 እና ማብ ይመ፤ ከዘካ8፥3 ጋር ያነጻጽሩ። *ኀጢአታቸውንም ወደ ተናዘዙት፤* 1፥27-28 እና ማብ፤ 30፥15፤ 31፥6፤ ሕዝ18፥30-32 ይመ።

59፥21 *ቃል ኪዳን፤* አገላለጹ፣ "ከአዲስ ኪዳን" ጋር ይገጥማል (42፥6 እና ማብ ኤር31፥31-34 ይመ)። *መንፈሴ፤* 11፥2 እና ማብ፤ 32፥15፤ ሕዝ36፥27፤ ዮሐ16፥13 ይመ። *በአፍህ ያስቀመጥሁት ቃሌ፤* ይህ ከሆነ፣ እስራኤል በእውነት የእግዚ አብሔር ሕዝብ ይሆናል (51፥16 እና ኤር31፥33 ይመ)። *ከአፍህ ... አይለይም፤* ኢሱ1፥8 ይመ።

60፥1-2 *ክብር፤* ምናልባት ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ የደመናውን ዐምድ ለማመልከት የገባ ይሆናል፤ ይሁን እንጂ የእግዚአብሔርን የማዳን ክብር አዲስ መገለጥ ለማሳየት የገባ ነው (58፥8እና ማብ ይመ)፤ 35፥2 እና ማብ ይመ።

60፥1 *ብርሃንሽ፤* 58፥8 እና ማብ ይመ። በዚህ ስፍራ እግዚ አብሔር ራሱ ብርሃን እንደ ሆነ ተገልጾአል (ቊ19-20 ይመ)።

60፥2 *ጨለማ፤* የሐዘን፣ የጭቈናና የኀጢአት ምልክት ነው (8፥22፤ 9፥2፤ 59፥9 ይመ)።

60፥3 *ሕዝቦች ... ይመጣሉ፤* ቊ5፡10-12 እና ማብ ይመ። ይህ ጭብጥ ለመጀመሪያ ጊዜ የተገለጸው በ2፥2-4 ላይ ነው (የዚያኑ ማብ ይመ)። *ብርሃንሽ፤* 42፥6፤ 49፥6 እና ማብ ይመ።

60፥4፤ የመጀመሪያዎቹ ሁለት ስንኞች ከ49፥18 መጀመሪያ ጋር ተመሳሳይ ሲሆኑ፣ የመጨረሻዎቹ ሁለት ስንኞች ደግሞ ከ49፥22 መጨረሻ ጋር አንድ ናቸው (የዚያኑ ማብ ይመ)። በዚያ ስፍራ የሚያመለክተው ከምርኮ መመለስን ሲሆን እዚህ ላይ ግን ሰፋ ያለ ሐሳብ ተገልጾ ይገኛል። *ከሩቅ፤* ቊ9፡49፥12 እና ማብ ይመ።

60፥5 *በባሕሮች ያለው ሀብት፤* ኢየሩሳሌም በሕዝቦች ሀብት ትበለጽጋለች (ቊ11፤ 61፥6፤ 66፥12፤ 18፥7፤ 23፥18፤ 45፥14 እና ማብ ይመ)። ንጉሥ ዳርዮስ ለዘሩባቤል ቤተ መቅደስ ያደረገው ርዳታ ከፊል ፍጻሜ ሊሆን ይችላል (ዕዝ6፥8-9)። አንዳንዶች ይህን ጥቅስ ወደፊት ከሚመጣው ከመሲሑ መንግሥት ሁኔታ ጋር ሲያገናኙት፣ ሌሎች ደግሞ ስፍር ቍጥር የሌላቸው አሕዛብ እንደ ውሃ ሙላት እየጐረፉ ወደ ቤተ ክርስቲያን ከሚገቡበት ሁኔታ ጋር ያያይዙታል (የ2፥2-4 ማብ ይመ)። ስለ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም ራእ21፥26፤ ሐጌ2፥7፤ ዘካ14፥14 እና ማብ ይመ።

60፥6 *የግመል መንጋ... ምድርሽን ይሞላሉ፤* ሸቀጣ ሸቀጥን ይዘው የሚጓዙትን ግመሎችን ቅፍለት ለማመልከት ሲሆን፣ ምናልባትም አንድ ጊዜ ምድያማውያን እስራኤልን ለማጥፋት ያደረጉትን ሙከራ በሽሙጥ መልክ ለማመልከት ነው (9፥4፤ መሳ6፥1-6 ይመ)። *ምድያም፤* አብርሃም ኬጡራ ከተባለች ሚስቱ የወለደው ልጅ ስም ነው (ዘፍ25፥2)። ምድያማውያን ከዮርዳኖስ ማዶ ባለው ምድረ በዳ ይኖሩ ነበር። *ጌፌር፤* የምድያም ልጅ ነው (ዘፍ25፥4)። *ወርቅና ዕጣን፤* የሳባ ንግሥት ለንጉሥ ሰሎሞን ወርቅና ዕጣን ይዛ ሄዳለች (1ነገ10፥2)። በኤር6፥20 ላይ የሳባ ዕጣን ተጠቅሶአል፤ ከመዝ72፥10፤ ማቴ2፥11 ጋር ያነጻጽሩ። *ምስጋና እያወጁ፤* በ1ነገ10፥9 ንግሥቲቱ ከተናገረችው ቃል ጋር ይህን ያነጻጽሩ።

ሁሉም ከሳባ ይመጣሉ።
7የቄዳር የበግ መንጋ ሁሉ ወደ አንቺ
ይሰበሰባል፤
የነባዮት አውራ በጎች ያገለግሉሻል።
እነዚህም በመሠዊያዬ ላይ ተቀባይነት የሚኖ
ራቸው መሥዋዕቶች ይሆናሉ፤
እኔም የክብር መቅደሴን ግርማ አጐና
ጽፌዋለሁ።

8“ርግቦች ወደ ጐጆአቸው እንደሚበሩ፣
እንደ ደመና የሚጓዙ እነዚህ እነማን ናቸው?
9በእርግጥ ደሴቶች እኔን ተስፋ ያደርጋሉ፤
እርሱ ክብሩን ስላጐናጸፈሽ፣
ለእስራኤል ቅዱስ፣
ለእግዚአብሔር አምላክሽ ክብር፣
ከሩቅ ወንዶች ልጆችሽን፣
ከነብራቸውና ከነወርቃቸው ለማምጣት፣
የተርሴስ መርከቦች* ቀድመው ይወጣሉ።

10“ባዕዳን ቅጥሮችሽን ይሠራሉ፤
ነገሥታቶቻቸው ያገለግሉሻል፤
በቍጣዬ ብመታሽም፣
ርኅራኄዬን በፍቅር አሳይሻለሁ።
11በሮችሽ ምንጊዜም የተከፈቱ ይሆናሉ፤
ቀንም ሆነ ሌሊት ከቶ አይዘጉም፤
ይህም ሰዎች የመንግሥታትን ብልጥግና ወደ
አንቺ እንዲያመጡ፤
ነገሥታታቸውም በድል ወደ አንቺ እንዲ
ገቡ ነው።
12ለአንቺ የማይገዛ ሕዝብና መንግሥት ይጠፋል፤
ፈጽሞም ይደመሰሳል።

13የመቅደሴን ቦታ ለማስጌጥ፣
የሊባኖስ ክብር፣
ጥዱ፣ አስታውና ባርሰነቱ በአንድነት ወደ አንቺ
ይመጣሉ፤
እግሬ የሚያርፍበትንም ስፍራ አከብራለሁ።
14የአስጨናቂዎችሽ ወንዶች ልጆች እየሰገዱ
ወደ አንቺ ይመጣሉ፤
የናቁሽም ሁሉ እግርሽ ላይ ይደፋሉ፣
የእግዚአብሔር ከተማ፣
የእስራኤል ቅዱስ ገንዘብ የሆንሽው ጽዮን
ብለው ይጠሩሻል።

15“የተተውሽና የተጠላሽ፣
ማንም ሰው የማያልፍብሽ ብትሆኝም እንኳ፣
እኔ የዘላለም ትምክሕት፣
የትውልድም ሁሉ ደስታ አደርግሻለሁ።
16የመንግሥታትን ወተት ትጠጫለሽ፤
የነገሥታትንም ጡት ትጠቢያለሽ፤
ከዚያም እኔ እግዚአብሔር አዳኝሽ፣
ቤዛሽም እኔ የያዕቆብ ኀያል እንደ ሆንሁ
ታውቂያለሽ።
17በናስ ፈንታ ወርቅ፣
በብረትም ፈንታ ብር አመጣልሻለሁ።
ሰላምን ገዥሽ፣
ጽድቅንም አለቃሽ አደርጋለሁ።
18ከእንግዲህ በምድርሽ ሁከት፣
በጠረፎችሽም ጥፋትና መፈራረስ
አይሰማም፤
ነገር ግን ቅጥሮችሽን ድነት፣
በሮችሽንም ምስጋና ብለሽ ትጠሪያቸዋለሽ።
19ከእንግዲህ በቀን የፀሓይ ብርሃን
አያስፈልግሽም፤
በሌሊትም የጨረቃ ብርሃን አያበራልሽም፤
እግዚአብሔር የዘላለም ብርሃን፣

60፥7 ቍ13፤ ዘፍ25፥13፤ ኢሳ18፥7፤ 19፥21፤ ሕዝ20፥40፤ 43፥27፤ ሶፎ3፥10፤ ሐጌ2፥3፡7፡9
60፥8 ኢሳ19፥1፤ 49፥21
60፥9 ቍ14፤ ዘፍ10፥4፤ 1ነገ10፥22፤ መዝ22፥23፤ ኢሳ1፥4፤ 2፥16፤ 11፥11፤ 14፥2፤ 43፥6፤ 44፥23፤ 54፥5፤ 55፥5፤ ኤር30፥19
60፥10 ዘፀ1፥11፤ ዕዝ1፥2፤ መዝ102፥13፤ ኢሳ14፥1-2፤ 49፥8፤ 56፥6፤ ራእ21፥24
60፥11 ቍ5፡18፤ መዝ24፥7፤ 149፥8፤ ኢሳ2፥12፤ 61፥6፤ 62፥10፤ ሚክ2፥13፤ ራእ21፥25፡26
60፥12 ዘፍ27፥29፤ መዝ110፥5፤ ኢሳ11፥14፤ 14፥2፤ ዳን2፥34
60፥13 ቍ7፤ 1ዜና28፥2፤ ዕዝ3፥7፤ ኢሳ41፥19
60፥14 ቍ9፤ ዘፍ27፥29፤ 32፥28፤ ኢሳ1፥26፤ 2፥3፤ 14፥2፤ ዕብ12፥22፤ ራእ3፥9
60፥15 መዝ126፥5፤ ኢሳ1፥7-9፤ 4፥2፤ 6፥12፤ 33፥8፤ 54፥6፤ 65፥18
60፥16 ዘፍ49፥24፤ ዘፀ6፥2፡7፤ 14፥30፤ ኢዮ19፥25፤ መዝ132፥2፤ ኢሳ25፥9፤ 49፥23፤ 59፥20፤ 66፥11፡12
60፥17 1ነገ10፥21፤ መዝ85፥8፤ ኢሳ9፥7፤ 66፥12፤ ሐጌ2፥9
60፥18 ዘሌ26፥6፤ 2ሳሙ7፥10፤ ኢሳ9፥4፤ 33፥6፤ 49፥19፤ 51፥19፤ 61፥11፤ 62፥7፤ ኤር33፥9፤ ሶፎ3፥20 60፥19 መዝ36፥9፤ 85፥9፤ 118፥27፤ ኢሳ24፥16፡23፤ ራእ21፥23፤ 22፥5

*9 ወይም፣ የንግድ መርከቦች

ሳባ፤ በደቡብ ዐረብ የሚገኝ የባለጠጋ ምድር ነው፤ ምናልባትም የዛሬዋ የመን ወይም በዚያው አቅራቢያ ያለ ሌላ ስፍራ ሳይሆን አይቀርም (ዘፍ25፥3፤ 1ነገ10፥1-2 ይመ)።

60፥7 *የቄዳር የበግ መንጋ፤* የ21፥16 ማብ ይመ። *ነባዮት፤* በኵሩ የእስማኤል ልጅ ነው (ዘፍ25፥13)። ስሙ ምናልባት በኋለኛው ዘመን በተነሣው በናባቲያን መንግሥት የተጠቀሰ ሳይሆን አይቀርም። *ያገለግሉሻል፤* ቍ10፤ 56፥6 ይመ። *ተቀባይነት የሚኖራቸው መሥዋዕቶች፤* 56፥7፤ 58፥5 እና ማብ ይመ።

60፥9 *ደሴቶች እኔን ተስፋ ያደርጋሉ፤* 11፥11 እና ማብ ይመ። *ክብሩን ስላጐናጸፈሽ፤* 55፥5 እና ማብ ይመ። *ለእስራኤል ቅዱስ፤* ቍ14፤ 1፥4 እና ማብ ይመ። *ልጆችሽን ... ለማምጣት፤* 49፥22 እና ማብ ይመ። *የተርሴስ መርከቦች፤* የ2፥16 ማብ ይመ። *ከነብራቸውና ከነወርቃቸው፤* የተርሴስ መርከቦች እነዚህን በዓመት ሦስት ጊዜ እየጫኑ ወደ ሰሎሞን ያመጡ ነበር (1ነገ10፥22)።

60፥10 *ባዕዳን ... ነገሥታቶቻቸው፤* ቍ12፡14፤ 49፥7፡23፤ 61፥5 ይመ። *ቅጥሮችሽን ይሠራሉ፤* 445 ዓ.ቅ.ክ ላይ ነህምያ የኢየሩሳሌምን ቅጥር እንዲሠራ ንጉሥ አርጤክስስ መፍቀዱን በዐዋጅ አስነገረ (ነህ2፥8)። አንዳንዶች ይህን ሐሳብ በአሕዛብ አማኞች ከምትሠራው ቤተ ክርስቲያን ጋር ያያይዙታል (ሐሥ15፥14-16)። *በቍጣዬ ... ርኅራኄዬን፤* 54፥7-8 እና ማብ ይመ።

60፥11 *በሮችሽ ምንጊዜም የተከፈቱ፤* እንደ አዲሲቱ (ሰማያዊቷ) ኢያሩሳሊም ዐይነት ማለት ነው (ራእ21፥25)። *ብልጥግና፤* ቍ5 ይመ።

60፥12 *ሕዝብ ... ይደመሰሳል፤* ወደፊት እስራኤል ስለሚኖራት የፖለቲካ የበላይነት (በ11፥14፤ 14፥2፤ 49፥23 ተጠቅሶአል (ቍ10፡14 ጋር ያነጻጽሩ)።

60፥13 *የመቅደሴን ቦታ ለማስጌጥ፤* ቍ7 ይመ። *የሊባኖስ ክብር፤* የሰሎሞን ቤተ መቅደስ የተሠራባቸው ትልልቅ የዝግባና የጥድ ዛፎች ከዚያ በመገኘታቸው የተሰጠ ስያሜ ነው (1ነገ5፥10፡18 እንዲሁም 35፥2 ይመ)፤ ስሙ የገነነው የሰሎሞን ዘመን ክብር እንደ ገና ይመለሳል። *ጥዱ፣ አስታውና ባርሰነቱ፤* 41፥19 እና ማብ ይመ። ዛፎቹ የተፈለጉት ምናልባትም ለሕንፃው ሥራ ሳይሆን፣ ዐልፎ ዐልፎ ለጌጥ ብቻ ሳይሆን አልቀረም። *እግሬ የሚያርፍበትን ስፍራ፤* ቤተ መቅደሱን በተለይም የቃል ኪዳኑ ታቦት፣ “የእግዚአብሔር የእግሩ መረገጫ” ነው።

60፥14 *የአስጨናቂዎችሽ ... እየሰገዱ፤* 49፥7፡23 እና ማብ ይመ፤ ከቍ10፡12 ጋር ያነጻጽሩ። *የእግዚአብሔር ከተማ፤* ወደፊት ኢየሩሳሌም በ1፥26፤ 62፥4፤ ሕዝ48፥35፤ ዘካ8፥3፤ ዕብ12፥22 ከምትጠራበት ስም ጋር ይህን ያነጻጽሩ።

60፥15 *የተተውሽና የተጠላሽ፤* 6፥11-12፤ 62፥4 ኤር30፥17 ይመ። *ትምክህት... ደስታ፤* 4፥2 እና ማብ ይመ።

60፥16 *የነገሥታትንም ጡት ትጠቢያለሽ፤* ኢየሩሳሌም ትከብራለች፤ ምርጥ ምርጥ የሆነውን ሀብት፣ “ከነገሥታቱ ብልጥግና” ትቀበላለች (ቍ5)። *ከዚያም ... የያዕቆብ፤* ይህን ዐረፍተ ነገር በሚመለከት 49፥26 እና ማብ ይመ።

60፥17 *ወርቅ ... ብር፤* ወርቅና ብር በሰሎሞን ዘመን ተትረፍርፎ እንደ ነበር ሁሉ፣ በዚያን ጊዜም ይትረፈረፋል ማለት ነው (1ነገ10፥21፡27)። ስለዚህ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም እጅግ ከፍ ያለ ዋጋና ጥንካሬ ያላቸው ብረቶች ይኖሯታል፤ ከ9፥10 ጋር ያነጻጽሩ። *ሰላምን... ጽድቅንም፤* ሁለቱም መሲሑ በሚገዛበት ዘመን (9፥7) በምድሪቱ ላይ ይሰፍናሉ፤ የ48፥18 ማብ ይመ።

60፥18 *ከእንግዲህ ... ሁከት፤* ከ54፥14 ጋር ያነጻጽሩ። *ጥፋትና መፈራረስ፤* 51፥19 እና ማብ ይመ። *በሮችሽንም ምስጋና፤* 26፥1 ይመ።

60፥19 *የፀሓይ ... የጨረቃ፤* በራእ21፥23፤ 22፥5 ላይ እንደ ተገለጸው፣ በዚያን ጊዜ እግዚአብሔርና በጉ፣ “ዘላለማዊ ብርሃንዋ” ስለሚሆኑ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም የፀሓይና የጨረቃ ብርሃን አያስፈ

አምላክሽም ክብርሽ ይሆናልና።
20 ፀሐይሽ ከእንግዲህ አትጠልቅም፤
ጨረቃሽም ብርሃን ማስጠቷን አታቋርጥም?
እግዚአብሔር የዘላለም ብርሃንሽ ይሆናል፤
የሐዘንሽም ቀን ያከትማል።
21 ሕዝብሽም ሁሉ ጻድቃን ይሆናሉ፤
ምድሪቱንም ለዘላለም ይወርሳሉ፤
ለክብሬ መግለጫ ይሆኑ ዘንድ፣
የእጆቼ ሥራ፣
እኔ የተከልኳቸው ቍጥቋጦች ናቸው።
22 ከአንቺ ታናሽ የሆነው ሺህ፣
ከሁሉም የመጨረሻው ታናሽ ኀያል መንግሥት
ይሆናል፤
እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤
ጊዜውም ሲደርስ ይህን በፍጥነት አደርጋለሁ።”

የተወደደው የእግዚአብሔር ዓመት

61 የጌታ የእግዚአብሔር መንፈስ በእኔ
ላይ ነው፤
ለድኾች የምሥራች እንድሰብክ፣
እግዚአብሔር ቀብቶኛል።
ልባቸው የተሰበረውን እንድጠግን፣
ለምርኮኞች ነጻነትን፣
ለእስረኞች መፈታትን እንዳውጅ[*1] ልኮኛል፤
2 የተወደደውን የእግዚአብሔርን ዓመት፣
የአምላካችንንም የበቀል ቀን እንዳውጅ፣
የሚያለቅሱትን ሁሉ እንዳጽናና ልኮኛል፤
3 በጽዮን ያዘኑትን እንዳረጋጋ፣
በዐመድ ፈንታ፣
የውበት አክሊል እንድደፋላቸው፣
በልቅሶ ፈንታ፣
የደስታ ዘይት በራሳቸው ላይ እንዳፈስላቸው፣
በትካዜ መንፈስ ፈንታ፣
የምስጋና መጐናጸፊያ እንድደርብላቸው ልኮኛል፤
እነርሱም የክብሩ መግለጫ እንዲሆኑ፣
እግዚአብሔር የተከላቸው፣
የጽድቅ ዛፎች ተብለው ይጠራሉ።
4 የጥንት ፍርስራሾችን መልሰው ይሠራሉ፤
በቀድሞ ጊዜ የወደሙትን መልሰው ያቆማሉ፤
ከብዙ ትውልድ በፊት የወደሙትን
ፍርስራሽ ከተሞች እንደ ገና ይሠራሉ።
5 መጻተኞች የበግ መንጎቻችሁን ያግዳሉ፤
ባዕዳን በዕርሻችሁና በወይን ተክል
ቦታችሁ ላይ ይሠሩላችኋል።
6 እናንተም የእግዚአብሔር ካህናት ተብላችሁ
ትጠራላችሁ፤
የአምላካችን ባሮች ትባላላችሁ፤
የመንግሥታትን ሀብት ትመገባላችሁ፤
በብልጽግናቸውም ትኰራላችሁ።
7 ሕዝቤ በኀፍረታቸው ፈንታ፣
ዕጥፍ ይቀበላሉ፤
በውርደታቸው ፈንታ፣
በርስታቸው ደስ ይላቸዋል፤
የምድራቸውንም ዕጥፍ ርስት ይወርሳሉ፤
ዘላለማዊ ደስታም የእነርሱ ይሆናል።
8 “እኔ እግዚአብሔር ፍትሕን ስለምወድ፣
ዝርፊያንና በደልን እጠላለሁ፤
በታማኝነቴም የሚገባቸውን እሰጣቸዋለሁ፤
ከእነርሱም ጋር የዘላለም ኪዳን አደርጋለሁ።

60፥20 ኢሳ30፥19፡26፤35፥10፤ራእ7፥17
60፥21 ዘፀ15፥17፤ ዘሌ10፥3፤ኢዮ10፥3፤ መዝ8፥6፤37፥11፡22፤ 44፥2፤80፥8-11፤ ኢሳ4፥3፤19፥25፤ 26፥2፤44፥23፤ 49፥8፤ 57፥13፤61፥7፤ 65፥9፤ኤር32፥41፤ አሞ9፥15፤ዘካ8፥12፤ ማቴ15፥13፤ ኤፌ2፥10፤ራእ21፥27
60፥22 ዘፍ12፥2፤ ዘዳ1፥10፤ኢሳ5፥19
61፥1 ዘሌ25፥10፤ 2ሳሙ18፥26፤ 2ነገ22፥19፤ኢዮ5፥16፡18፤ መዝ45፥7፤68፥6፤ ኢሳ11፥2፤40፥9፤ 49፥9፤50፥4፤ ዳን9፥24-26፤ ማቴ11፥5፤ሉቃ7፥22፤ ሐሥ4፥26፤2ቆሮ3፥17
61፥2 ኢዮ5፥11፤ ኢሳ1፥24፤40፥1፤49፥8፤ ማቴ5፥4፤ ሉቃ4፥18-19፤6፥21
61፥3 ሩት3፥3፤ ኢዮ2፥8፤መዝ1፥3፤ 92፥12-13፤ኢሳ1፥6፤ 3፥23፤44፥23፤ ኤር31፥13፤ማቴ5፥4፤ 15፥13፤1ቆሮ3፥9፤ ዕብ1፥9
61፥4 ኢሳ44፥26፤ 51፥3፤65፥21፤ ሕዝ36፥33፤አሞ9፥14፤ ዘካ1፥16-17
61፥5 ኢሳ14፥1-2፤ 56፥6
61፥6 ዘፀ19፥6፤ ዘዳ33፥19፤ኢሳ60፥11፤ 1ጴጥ2፥5
61፥7 ዘዳ21፥17፤መዝ126፥5፤ኢሳ25፥9፤29፥22፤40፥2፤ 41፥11፤ 60፥21
61፥8 ዘፍ9፥16፤መዝ11፥7፤ኢሳ1፥17፤5፥16፤42፥6፤ ዕብ13፥20

*1 ዕብራይስጡ ከዚህ ጋር ይስማማል፤ የሰብዓ ሊቃናት ትርጕም ግን፣ *ዕውራንን ከጨለማ እንዲያወጣቸው ዘንድ* ይላል።

ሊጋትም። *ክብርሽ፤* ቍ-1-2 እና ማብ ይመ፤ ዘካ2፥5 ይመ።

60፥20 *ፀሐይሽ ከእንግዲህ አትጠልቅም፤* በዚያ ጨለማ አይኖርም (ከራእ 22፥5 ጋር ያነጻጽሩ)፤ የደስታና የድኀነት ብርሃን ብቻ እንጂ (58፥8 እና ማብ ይመ)። *የሐዘንሽም ቀን ያከትማል፤* 25፥8፤ 35፥10፤ 51፥11፤ 65፥19፤ ራእ21፥4 ይመ።

60፥21 *ሕዝብሽም ሁሉ ጻድቃን፤* በዚያ የሚኖሩት የዳኑ ብቻ ናቸውና (4፥3፤ 35፥8፤ ራእ 21፥27 ይመ)። *ምድሪቱንም ለዘላለም ይወርሳሉ፤* ፍጹም ወደ ሆነው በረከት ይገባሉ ማለት ነው (49፥8 እና ማብ 57፥13፤ 61፥7፤ መዝ37፥11፡22 ይመ። *ለክብሬ መግለጫ፤* የእግዚአብሔር የማዳን ሥራ መግለጫዎች ናቸው፤ 49፥3፤ 61፥3 የ35፥2፤ 40፥5 ማብ ይመ። *የእጆቼ ሥራ፤* ሸክላ ሠሪ ሸክላውን እንደሚያበጅ፣ እግዚአብሔር ፈጥሮአቸዋል (64፥8፤ 29፥23፤ 45፥11 ይመ)። *እኔ የተከልኳቸው ቍጥቋጦች፤* ይህን በ5፥2፡7 ላይ ከተጠቀሰው የወይን ተክል ጋር ያነጻጽሩ (11፥1 ይመ)።

60፥22 *ታናሽ የሆነው አንድ ሺህ፤* 51፥2፤54፥3 እና ማብ ይመ። በዘሌ26፥8 ላይ ያለው በረከት ከዚህ ጋር ተመሳሳይ ነው። *በፍጥነት አደርጋለሁ፤* ከ5፥19 ጋር ያነጻጽሩ።

61፥1-2፤ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ናዝሬት በነበረው ምኵራብ ውስጥ ይህን ቃል ስለ ራሱ ጠቅሶ ተናግሮታል (ሉቃ4፥16-21 ይመ፤ ከማቴ11፥5 ጋር ያነጻጽሩ)።

61፥1 *የጌታ እግዚአብሔር፤* 50፥4-5፡7፡9 እና ማብ ይመ። *መንፈስ በእኔ ላይ ነው፤* ይህ ዐረፍተ ነገር በተወሰነ ደረጃ ኢሳይያስን የሚያመለክት መስሎ ቢታይም፣ አገልጋዩን መሲሕ የሚመለከት ነው (ስለ እርሱ በ42፥1 የተናገረውን ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ፤ 11፥2፤ 48፥16 እና ማብ ይመ)። *ለድኾች፤* ከ11፥4፤ 29፥19 ጋር ያነጻጽሩ። *የምሥራች፤* 40፥9 እና ማብ ይመ። *ቀብቶኛል፤* 45፥1 እና ማብ ይመ። *የተሰበረውን እንድጠግን፤* 30፥26 እና ማብ ይመ። *ለምርኮኞች ነጻነትን፤* በዘሌ25፥10 ላይ በኢዮቤልዩ ዓመት ነጻነት በተግባር ይገለጣል (49፥8 እና ማብ ይመ)። ከኀጢአት ነጻ ከመውጣት በስተ ጀርባ ከበሉን ነጻ መውጣት አለ (42፥7 እና ማብ ይመ)።

61፥2 *የእግዚአብሔርን ዓመት፤* “የድነት ቀን” (49፥8) እና “የምቤዠበት ዓመት” (63፥4) ከሚለው ቃል ጋር ተመሳሳይ ነው፤ በሉቃ 4፥19-20 ክርስቶስ ንግግሩን ያበቃው እዚህ ቃል ላይ ሲደርስ ነው። እዚህ ላይ ያቆመው ምናልባትም ከዳግም ምጽአቱ በፊት፣ “የበቀል ዓመት” ሊኖር ስለማይችል ይሆናል (34፥2፡8 እና ማብ ይመ)። *የበቀል ቀን፤* 34፥2፡8 እና ማብ ይመ። *የሚያለቅሱትን ሁሉ እንዳጽናና፤* 49፥13፤ 57፥19 እና ማብ 66፥10፤ ኤር31፥13፤ ማቴ5፥4 ይመ።

61፥3 *የውበት አክሊል፤* የራስ ጥምጥም ወይም እንደ ሻሽ ያለ ነገር ሕዝ24፥17 ይመ። በ3፥20 ላይ እንደ ተጠቀሰው የኢየሩሳሌም ሴቶች ውብ የራስ ሻሻቸውን መጣል ነበረባቸው። *የደስታ ዘይት፤* ደስ የሚያሰኝ ሁኔታ ባጋጠመ ጊዜ ቅባት መቀባት የተለመደ ነበር (መዝ23፥5፤ 45፥7፤ 104፥15፤ 133፥1-2፤ 2ሳሙ14፥2 ጋር ያነጻጽሩ)። 1፥6 እና ማብ ይመ። *የምስጋና መጐናጸፊያ፤* በ59፥17 ላይ ከተጠቀሰው “የበቀል መጐናጸፊያ” ጋር ይህን ያነጻጽሩ። *መግለጫ እንዲሆኑ ... የተከላቸው፤* 60፥21 እና ማብ ይመ። *የጽድቅ ዛፎች፤* ከ1፥30 ጋር ያነጻጽሩ።

61፥4 *የጥንት ፍርስራሾችን ... ፍርስራሽ ከተሞች፤* 58፥12 እና ማብ ይመ።

61፥5 *መጻተኞች ... ባዕዳን፤* 14፥1-2፤ 56፥3፤ 60፥10 እና ማብ ይመ።

61፥6 *የእግዚአብሔር ካህናት፤* 66፥21 ይመ። እውነተኛዪቱ እስራኤል በአሕዛብ መካከል ያለች፣ “የካህናት መንግሥት” ትሆናለች (ዘጸ19፥6 እና ማብ ይመ)። *ባሮች፤* ካህናት ለማለት ነው፤ 1ነገ8፥11 ይመ። *የመንግሥታትን ሀብት፤* 60፥5 እና ማብ ይመ።

61፥7 *በኀፍረታቸው ... በውርደታቸው፤* 45፥17፤ 54፥4 ይመ። *ዕጥፍ፤* በኵር የሆነ ሁሉ ከውርሱ/ከርስቱ ዕጥፍ ድርሻ ይቀበላል (ዘዳ21፥17፤ ዘካ9፥12 ይመ)። በ40፥2 ላይ እስራኤል የምትቀበለውን ዕጥፍ ቅጣት ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ።

61፥8 *ፍትሕን ስለምወድ፤* ከ30፥18፤59፥15 ጋር ያነጻጽሩ። *ዝርፊያንና በደልን፤* ገዦቿ በእስራኤል ላይ ክፉ ነገር ያደርሱባት ነበር። ከ42፥24፤59፥18 ጋር ያነጻጽሩ። *የዘላለም ኪዳን፤* ምናልባትም አዲሱን ኪዳን ለመጥቀስ ይሆናል (55፥3፤ 59፥21 እና ማብ ይመ።

9 ዘሮቻቸው በመንግሥታት፣
ልጆቻቸውም በሕዝቦች ዘንድ የታወቁ
ይሆናሉ፤
የሚያዩአቸውም ሁሉ፣
እግዚአብሔር የባረካቸው ሕዝብ እንደ ሆኑ
ያውቃሉ።

10 *በእግዚአብሔር* እጅግ ደስ ይለኛል፤
ነፍሴ በአምላኬ ሐሤት ታደርጋለች፤
ሙሽራ ራሱን እንደሚያሳምር፣
ሙሽራዪቱም በዕንቍቿ እንደምታጌጥ፣
የድነትን ልብስ አልብሶኛል፤
የጽድቅንም መጐናጸፊያ ደርቦልኛል።
11 ምድር ቡቃያ እንደምታበቅል፣
የተክል ቦታ ችግኝ እንደሚያፈላ፣
ጌታ *እግዚአብሔርም* በመንግሥታት ሁሉ ፊት፣
ጽድቅንና ምስጋናን ያበቅላል።

አዲሱ የጽዮን ስም

62 ጽድቋ እንደ ማለዳ ወጋገን
እስኪፈነጥቅ፣
ድነቷ እንደሚያንጸባርቅ ፋና እስኪታይ፣
ስለ ጽዮን ዝም አልልም፤
ስለ ኢየሩሳሌምም ጸጥ አልልም።
2 መንግሥታት ጽድቅሽን፣
ነገሥታት ክብርሽን ያያሉ፤
የ*እግዚአብሔር* አፍ በሚያወጣልሽ፣
በአዲስ ስም ትጠሪያለሽ።
3 *በእግዚአብሔር* እጅ የክብር አክሊል፣
በአምላክሽም እጅ የመንግሥት ዘውድ
ትሆኛለሽ።
4 ከእንግዲህ፣ “የተተወች” ብለው አይጠሩሽም፤
ምድርሽም፣ “የተፈታች” አትባልም፤
ነገር ግን፣ “ደስታዬ በእርሷ” ትባያለሽ፤
ምድርሽም፣ “ባለ ባል” ትባላለች፤
እግዚአብሔር በአንቺ ደስ ይለዋል፤
ምድርሽም ባለ ባል ትሆናለች።
5 ጐልማሳ ድንግሊቱን እንደሚያገባ፣
ልጆችሽ[ሠ] እንዲሁ ያገቡሻል፤
ሙሽራ በሙሽራዪቱ ደስ እንደሚለው፣
አምላክሽም በአንቺ ደስ ይለዋል።

6 ኢየሩሳሌም ሆይ፤ ዘብ ጠባቂዎችን በቅጥሮችሽ
ላይ አቁሜአለሁ፤
ቀንም ሆነ ሌሊት ፈጽሞ አይታክቱም።
እናንተ ወደ *እግዚአብሔር* አቤት፣ አቤት
የምትሉ፣
ፈጽሞ አትረፉ፤
7 ኢየሩሳሌምን እስኪያጸናት፣
የምድርም ምስጋና እስኪያደርጋት ዕረፍት
አትስጡት።

8 *እግዚአብሔር* በቀኝ እጁ፣
በኀያል ክንዱም እንዲህ ሲል ምሎአል፤
“ከእንግዲህ እህልሽን፣
ለጠላቶችሽ መብል እንዲሆን አልሰጥም፤
ከእንግዲህ የደከምሽበትን፣
አዲስ የወይን ጠጅ ባዕዳን አይጠጡትም።
9 ነገር ግን መከሩን የሰበሰቡ ይበሉታል፤
እግዚአብሔርንም ያመሰግናሉ፤
የወይኑን ፍሬ የለቀሙም በመቅደሴ
አደባባዮች ይጠጡታል።”

10 ዕለፉ፤ በበሮቹ በኩል ዕለፉ፤
ለሕዝቡ መንገድ አዘጋጁ፤
አስተካክሉ፤ ጐዳናውን አስተካክሉ፤
ድንጋዩን አስወግዱ፤
ለመንግሥታትም ምልክት አሳዩ።

11 *እግዚአብሔር* እስከ ምድር ዳርቻ፣
እንዲህ ሲል ዐውጆአል፤
“ለጽዮን ሴት ልጅ፣
‘እነሆ፤ አዳኝሽ መጥቶአል፤

ሠ5 ወይም፣ *ገንቢዎችሽ*

61፥9 ዘፍ12፥2፤ ዘዳ28፥3-12፤ ኢሳ43፥5፤48፥19
61፥10 ዘፀ39፥28፤ ኢዮ27፥6፤መዝ2፥11፤ 132፥9፤ኢሳ7፥13፤ 25፥9፤49፥18፤52፥1፤ ዕን3፥18፤ሉቃ1፥47፤ ራእ19፥8፤21፥2
61፥11 ዘፍ47፥23፤ ኢሳ45፥8፤58፥11
62፥1 አስ4፥14፤ ኢዮ11፥17፤ መዝ50፥2፤67፥2፤ 83፥1፤ኢሳ1፥26፤ 45፥8
62፥2 ዘፍ32፥28፤ መዝ67፥2፤ኢሳ1፥26፤ 40፥5፤45፥14፤52፥10፤ ራእ2፥17፤3፥12
62፥3 ኢሳ28፥5፤ 1ተሰ2፥19
62፥4 ዘሌ26፥43፤ 2ነገ21፥1፤ኢሳ6፥12፤ 49፥19፤51፥19፤54፥5፡ 6፤65፥19፤ኤር3፥14፤ 32፥41፤ሆሴ2፥19፤ ሶፎ3፥17፤ሚል3፥12
62፥5 ዘዳ28፥63፤ መሓ3፥11፤ኢሳ65፥19፤ ኤር31፥12፤ሶፎ3፥17
62፥6 መዝ132፥4፤ ኢሳ52፥8፤ዕብ13፥17
62፥7 ዘዳ26፥19፤ ኢሳ60፥18፤ ማቴ15፥21-28፤ ሉቃ18፥1-8
62፥8 ዘፍ22፥16፤ ዘዳ28፥30-33፤ ኢሳ1፥7፤14፥24፤ 49፥18
62፥9 ዘሌ23፥39፤ ዘዳ12፥7፤ኢሳ1፥19፤ ኢል2፥26፤አሞ9፥14
62፥10 መዝ24፥7፤ ኢሳ11፥10፡16፤ 57፥14፤60፥11
62፥11 ዘዳ30፥4፤ መዝ9፥14፤ኢሳ35፥4፤

ከኤር31፥35-37፤ 32፥40 ጋር ያነጻጽሩ)።

61፥9 *እግዚአብሔር የባረካቸው ሕዝብ፤* 44፥3፤ 65፥23 ይመ፤ በዘፍ12፥1-3 ለአብርሃም የገባውን ቃል ኪዳን ይመ።

61፥10 ይህን የምትናገረው ጽዮን ራሷ ልትሆን ትችላለች። *የድነትን ልብስ፤* ቍ3፡52፥1 እና ማብ ይመ። *ራሱን እንደ ካህን፤* ሻሽ ወይም ጥምጥም በማድረግ ለማለት ነው (የቍ3 ማብ ይመ)። *ሙሽራይቱም በዕንቍቿ፤* 49፥18 እና ማብ ይመ።

61፥11 *ቡቃያ እንደምታበቅል፤* ከ55፥10 ጋር ያነጻጽሩ። *ጽድቅንና ምስጋናን ያበቅላል፤* 45፥8 እና ማብ ይመ።

62፥1፡6፤ (እኔ) የሚለው ራሱ እግዚአብሔር ነው።

62፥1 *ዝም አልልም፤ ... ጸጥ አልልም፤* ቍ6፤ 42፥14፤ 57፥11 እና ማብ።

64፥12፤65፥6፤ መዝ28፥1 ይመ። *ጽድቋ ... ድነቷ፤* 46፥13 እና ማብ ይመ። *ማለዳ፤* ከ58፥8 ጋር ያነጻጽሩ።

62፥2 *መንግሥታት ... ክብርሽን ... ያያሉ፤* 52፥10፤ 40፥5፤ 60፥3 እና ማብ ይመ። ኢየሩሳሌምን ለማለት ነው (ቍ1፡6 ይመ)። *በአዲስ ስም፤* አዲሱን ሕይወቷን የሚገልጽ ነው (ቍ4፡12፤ 1፥26፤ 60፥1፤ ዘፍ32፥28 እና ማብ ይመ)።

62፥3 *የክብር አክሊል፤* በ28፥5 ላይ እግዚአብሔር የሕዝቡ “የክብር አክሊል” መሆኑ ተገልጾአል (ከዘካ9፥16 ጋር ያነጻጽሩ)።

62፥4 *የተተወች ... የተፈታች፤* 54፥6-7፤ 60፥15 እና ማብ ይመ። *ደስ የምሰኝባት፤* ይህን ዕብራይስጥ “ሐፍሲባ” ይበላል፤ ቃሉ የይሁዳ ንጉሥ የሕዝቅያስ ሚስት ስም ነው (2ነገ21፥1)። *ባል ያገባች፤* የእግዚአብሔርና የእስራኤል ግንኙነት እንደ ገና ይጠነክራል ማለት ነው፤ 50፥1 እና ማብ ይመ።

62፥5 *ወንዶች ልጆችሽም ... ያገቡሻል፤* እስራኤላውያን ተተውት የነበረውን ምድር መልሰው እንደሚይዙት ያመለክታል፤ ከ54፥1 ጋር ያነጻጽሩ፤ የ49፥1 ማብ ይመ።

62፥6 *ዘብ ጠባቂዎችን፤* የምሥራች ቃል ይዞ የሚመጣውን መልእክተኛ የሚጠብቁትን (በተለይም ነቢያትን፤ 56፥10፤ ይመ 52፥8 እና ማብ ይመ)። *አይታክቱም፤* እግዚአብሔር ዝም እንዳይላቸው ጸሎታቸውን አያቋርጡም (ቍ1)፤ እርሱም ኢየሩሳሌምን ከመታደግ ወደ ኋላ አይልም። *ፈጽሞ አትረፉ፤* ዳዊት የታቦቱን ማደሪያ ቦታ እስኪያገኝ ድረስ ያለ ማቋረጥ ያደረገውን ከባድ ጸሎት ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ (መዝ132፥1-5)።

62፥7 *የምድርም ምስጋና፤* ከኤር33፥9፤ ሶፎ3፥19-20፤ ጋር ያነጻጽሩ 60፥3 እና ማብ ይመ።

62፥8 *ምሎአል፤* ከ45፥23፤54፥9 ጋር ያነጻጽሩ። *በኀያል ክንዱም፤* 51፥9 እና ማብ ይመ። *እህልሽን ለጠላቶችሽ ... አዲስ የወይን ጠጅ ባዕዳን አይጠጡትም፤* ሙሴ በዘሌ26፥16፤ ዘዳ28፥33 የተናገረው ርግማን ነው። 52፥1 እና ማብ፤ ኤር5፥17 ይመ።

62፥9 *ይበሉታል ... ይጠጡታል፤* 65፥13፡21-23 ይመ። *በመቅደሴ አደባባዮች፤* በበዓል ቀን ወይም ዐሥራታቸውን ለጌታ በሚያቀርቡት ቀን ሊሆን ይችላል (ዘሌ23፥39-40፤ ዘዳ14፥22-26)።

62፥10 *ዕለፉ ... ዕለፉ፤* የ40፥1 ማብ ይመ። *በበሮቹ፤* ምናልባትም የባቢሎን በሮች ማለት ይሆናል (ከ48፥20፤ ሚክ2፥12-13 ጋር ያነጻጽሩ)። *መንገድ አዘጋጁ... ጐዳናውን አስተካክሉ፤* 40፥3፤ 49፥11 እና ማብ ይመ። *ድንጋዩን አስወግዱ፤* 57፥14 ይመ። *ምልክት፤* 5፥26 እና ማብ ይመ።

62፥11 *እስከ ምድር ዳርቻ፤* 11፥12፤ 49፥6 እና ማብ ይመ። *ለጽዮን ሴት ልጅ፤* ኢየሩሳሌምንና ነዋሪዎቿን የሚገልጽ ነው። *አዳኝሽ መጥቶአል፤* 40፥9 እና ማብ፤ ዘካ9፥9፤ ማቴ21፥5፤ 43፥3 እና

ዋጋሽ በእጁ አለ፤
ዕድል ፈንታሽም ከእርሱ ጋር ነው' በሏት::"
12እነርሱም ቅዱስ ሕዝብ፣
እግዚአብሔር የተቤዣቸው ተብለው
ይጠራሉ፤
አንቺም የምትፈለግ፣
ከእንግዲህም የማትተው ከተማ ትባያለሽ::

እግዚአብሔር የሚቤዥበትና የሚበቀልበት ቀን

63 ይህ ከኤዶም፣
ቀይ የተነከረ መጐናጸፊያ ለብሶ
ከባሶራ የሚመጣ ማን ነው?
ይህ ክብርን የተጐናጸፈ፣
በኀይሉ ታላቅነት እየተራመደ የሚመጣውስ
ማን ነው?

"በጽድቅ የምናገር፣
ለማዳንም ኀይል ያለኝ፣ እኔው ነኝ::"

2መጐናጸፊያህ፣ ለምን
በወይን መጭመቂያ ወይን እንደሚረግጡ
ሰዎች ልብስ ቀላ?

3"እኔ በመጭመቂያው ወይኑን ብቻዬን ረገጥሁ፤
ከመንግሥታት ማንም ከእኔ ጋር አልነበረም፤
በቍጣዬ ረገጥኋቸው፤
በመዓቴም ጨፈለቅኋቸው፤
ደማቸው በመጐናጸፊያዬ ላይ ተረጭቶአል፤
ልብሴንም በክዬዋለሁ::
4የበቀል ቀን በልቤ አለ፤
የምቤዥበትም ዓመት ደርሶአል::
5ተመለከትሁ፤ የሚረዳ ግን አልነበረም፤
የሚያግዝ ባለመኖሩም ተገረምሁ፤
ስለዚህ የገዛ ክንዴ ድነትን አመጣልኝ፤
የገዛ ቍጣዬም አጸናኝ፤
6መንግሥታትን በቍጣዬ ረጋገጥሁ፤
በመዓቴም አሰከርኋቸው፤
ደማቸውንም በምድር ላይ አፈሰስሁ::"

ውዳሴና ጸሎት

7የእግዚአብሔርን ቸርነት፣
እግዚአብሔር ስላደረገልን ሁሉ፣
ስለሚመሰገንበት ሥራው፣
እንደ ፍቅሩና እንደ ቸርነቱ መጠን፣
ለእስራኤል ቤት ያደረገውን፣
አዎን፣ ስላደረገው መልካም ነገር እናገራለሁ::
8እርሱም፣ "እርግጥ ነው፤ እነርሱ ሕዝቤ
ናቸው፤
የማይዋሹኝ ወንዶች ልጆቼ ናቸው" አለ::
ስለዚህም አዳኝ ሆናቸው::
9በጭንቃቸው ሁሉ ተጨነቀ፤
የፊቱም መልአክ አዳናቸው፤
በፍቅሩና በምሕረቱ ዋጃቸው፤
በቀድሞው ዘመን ሁሉ አነሣቸው፤ ተሸከ
ማቸውም::
10እነርሱ ግን ዐመፁ፤
ቅዱስ መንፈሱንም አሳዘኑ፤
ስለዚህ ተመልሶ ጠላት ሆናቸው፤
እርሱ ራሱ ተዋጋቸው::

11ከዚያም ሕዝቡ የጥንቱን ዘመን፣
የሙሴንና የሕዝቡን ጊዜ እንዲህ በማለት
አስታወሱ፤
የበጎቹን እረኛ፣
ከባሕሩ ያወጣቸው እርሱ የት አለ?
ቅዱስ መንፈሱንም፣
በመካከላቸው ያኖረ እርሱ የት አለ?
12የከበረው ኀያል ክንድ፣
በሙሴ ቀኝ እጅ ላይ እንዲያርፍ አደረገ፤
ለራሱ የዘላለም ዝና እንዲሆንለት፣
ውሆችን በፊታቸው ከፈለ::

40፥10፤ዘፍ9፥9፤ ማቴ21፥5፤ራእ22፥12
62፥12 ዘዳ32፥28፤ ዘፀ19፥6፤መዝ27፥9፤ 106፥10፤ኢሳ35፥9፤ 42፥16፤44፥23፤ 54፥6፤1ጴጥ2፥9
63፥1 ቍ5፤ ዘኍ36፥33፤ 2ዜና28፥17፤ ኢዮ9፥4፤ኢሳ11፥14፤ 45፥24፤46፥13፤51፥5፤ ኤር42፥11፤አሞ1፥12፤ ሶፎ3፥17፤ራእ19፥13
63፥2 ዘፍ49፥11
63፥3 መሳ6፥11፤ ኢዮ40፥12፤ መዝ108፥13፤ኢሳ5፥5፤ 22፥5፤ራእ14፥20፤ 19፥13
63፥4 ኢሳ1፥24፤ ኤር50፥15
63፥5 2ነገ14፥26፤ መዝ44፥3፤98፥1፤ ኢሳ33፥2፤41፥28፤ 59፥16
63፥6 ኢዮ40፥12፤ መዝ108፥13፤ ኢሳ29፥9፤4፥3፤ ሰቆ4፥21
63፥7 ዘፀ18፥9፤ መዝ51፥1፤ኢሳ54፥8፤ ኤፌ2፥4
63፥8 ዘፀ14፥30፤ መዝ100፥3፤ኢሳ25፥9፤ 51፥4
63፥9 ዘፀ14፥19፤ 33፥14፤ዘዳ1፥31፤ 7፥7-8፤32፥7፤ዕዝ9፥9፤ ኢዮ37፥23፤መዝ28፥9፤ ኢሳ48፥20
63፥10 ኢሱ10፥14፤ መዝ51፥11፤78፥17፤ 106፥40፤ኢሳ10፥4፤ ሕዝ20፥8፤ ሐሥ7፥39-42፡51፤ ኤፌ4፥30
63፥11 ዘፀ14፥22፡ 30፤ዘኍ11፥17፤ መዝ77፥20
63፥12 ዘፍ49፥24፤ ዘፀ3፥20፤14፥21-22፤ መዝ102፥12፤ኢሳ11፥15፤ 55፥13፤ ኤር13፥11

ማብ ይመ:: *ዋጋሽ ... ዕድል ፈንታሽም፤* 40፥10 እና ማብ ይመ::

62፥12 *ቅዱስ ሕዝብ፤* 4፥3፤ ዘፀ19፥6 እና ማብ ይመ:: *የተቤዣቸው፤* 35፥9 እና ማብ ይመ:: *የምትፈለግ ... የማትተው፤* ቍ4 ይመ::

63፥1 *ከኤዶም፤* 21፥11፤34፥5 እና ማብ ይመ:: እዚህ ላይ ኤዶም የሚለው ቃል የእግዚአብሔር ሕዝብ ጠላት የሆነውን ዓለም ይወክላል:: *ቀይ የተነከረ፤* በራእ 19፥13 ላይ ክርስቶስ በዳግም ምጽአቱ ጦርነት በሚያካሂድበት ጊዜ "ደም የተነከረውን ልብሱን" ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ:: *ከባሶራ፤* 34፥6 እና ማብ ይመ:: *በጽድቅ ... ለማዳንም ኀይል፤* 45፥8፤ 46፥13፤ 59፥16 እና ማብ ይመ::

63፥2 *ለምን ...?* እዚህ ላይ ኢሳይያስ ለጠያቂው መልስ ይሰጣል:: *በወይን መጭመቂያ ወይን እንደሚረግጡ፤* 16፥10 እና ማብ ይመ::

63፥3 *በመጭመቂያው ... ረገጥሁ፤* በሰቆ1፥15፤ ኢዩ3፥13፤ ራእ14፥17-20፤ 19፥15 ፍርድን የሚገልጽ ዘይቤያዊ አነጋገር ነው:: *በቍጣዬ ... በመዓቴም፤* የጌታን ቀን ያመለክታል:: ቍ6፤ 13፥3፤ 34፥2 እና ማብ ይመ::

63፥4 *የበቀል ቀን ... የምቤዥበትም ዓመት፤* 61፥2 እና ማብ ይመ:: እግዚአብሔር በጠላት ላይ የሚፈርድበት ቀን ሕዝቡን የሚታደግበት ዓመትም ማለት ነው፤ 35፥9፤ 41፥14 እና ማብ ይመ::

63፥5፤ ከ59፥16 ጋር ተጓዳኝ መሆኑንና ማብ ይመ:: *ቍጣዬም፤* ይህ በ59፥16 ላይ ጽድቅ ተብሎአል፤ የእግዚአብሔር ጽድቅና ቅድስና ከተደፈረ ፍርድ መከተሉ አይቀሬ ነው::

63፥6 *አሰከርኋቸው፤* የቍጣውን ጽዋ ስለ ጠጡ ሰከሩ (51፥17 እና ማብ ይመ):: *ደማቸውንም ... አፈሰስሁ፤* በዚህ ስፍራ ጦርነቱ በ34፥6 ላይ እንደ ተገለጸው ከመሥዋዕት ጋር ተነጻጽሮአል::

63፥7-64፥12፤ እግዚአብሔር በኢየሩሳሌም ቅጥሮች ላይ እንዳስቀመጣቸው ጠባቂዎች ሁሉ፣ ሕዝቡን ለመቤዠት የገባውን ቃል በጭንቀና በመከራው ጊዜ እግዚአብሔር እንዲፈጽም ኢሳይያስ ያቀረበው ጸሎት ነው (62፥6 እና ማብ ይመ)፤ ይህም ሕዝቡ በእንድነት ከሚያሰማው ሰቆቃ ጋር ተመሳሳይ ነው (ለምሳሌ መዝ44 ይመ)::

63፥7 *ቸርነት፤* እግዚአብሔር ለእስራኤል የገባውን የተስፋ ቃል ሲፈጽም የማይናወጥ ፍቅሩን የሚገልጽበት አንዱ መንገድ ነው:: *መልካም ነገር፤* ከኢሱ21፥45፤ 1ነገ8፥66 ጋር ያነጻጽሩ:: *እንደ ፍቅሩና፤* 54፥7-8፡10 እና ማብ ይመ::

63፥8 *ሕዝቤ ... የማይዋሹኝ ወንዶች ልጆቼ፤* ይሁን እንጂ 1፥2-4 ይመ:: *አዳኝ፤* 43፥3 እና ማብ ይመ::

63፥9 *በጭንቃቸው ... ተጨነቀ፤* በግብፅ የነበረው ሥቃይና በመሳፍንት ዘመን የነበረው መከራ ምናልባት እዚህ ላይ ሳይታሰብ አልቀረም (መሳ10፥16 ይመ):: *የፊቱም መልአክ አዳናቸው፤* ዘፀ 23፥20-23፤ 33፥14-15 ይመ:: *ዋጃቸው፤* 41፥14፤ 43፥1 እና ማብ ይመ:: *አነሣቸው፤ ተሸከማቸውም፤* ልክ እንደ አባት ማለት ነው (ዘዳ1፥31፤ 32፥10-12 ይመ)::

63፥10 *ዐመፁ፤* ይህን ያደረጉት በምድረ በዳ ነው (1፥2 እና ማብ፤ 30፥1 ይመ፤ ዘኍ20፥10፤ መዝ78፥40 ይመ):: *ቅዱስ መንፈሱንም አሳዘኑ፤* መዝ106፥33፤ ከኢሳ11፥1-2፤ 42፥1 ጋር ያነጻጽሩ:: *ጠላት ሆናቸው፤* 43፥28 እና ማብ ይመ::

63፥11 *ከባሕሩ፤* ቀይ ባሕርን ነው (50፥2 እና ማብ 51፥10 ይመ):: *እረኛ፤* ሙሴን ነው:: *ቅዱስ መንፈሱንም፤* የ51፥11 ማብ ይመ፤ መንፈስ ቅዱስ በሙሴና በሰባው የእስራኤል አለቆች ላይ ዐርፎ ነበር (ዘኍ11፥17፡25)፤ ቍ14 ይመ::

63፥12 *ኀያል ክንድ፤* 51፥9 እና ማብ፤ ዘፀ15፥16 ይመ:: *የዘላለም ዝና፤* 55፥13 እና ማብ ይመ:: *ውሆችን ... ከፈለ፤* ዘፀ 14፥21፤ ከ11፥15፤ 51፥10 ጋር ያነጻጽሩ::

13ፈረስ በምድረ በዳ እንደሚያልፍ ሁሉ፣
 እነርሱንም በጥልቁ ውስጥ አሳልፎ መራቸው፤
 ስለዚህም አልተሰናከሉም፤
14ወደ ሸለቆ እንደሚወርድ የከብት መንጋ፣
 በእግዚአብሔር መንፈስ ዕረፍት ተሰጣቸው።
ሕዝብህን በዚህ ሁኔታ የመራሃቸው፣
 ስምህን የከበረ ለማድረግ ነው።
15ከተቀደሰው፣ ከተከበረውና ከፍ ካለው
 ዙፋንህ፣
 ከሰማይ ወደ ታች ተመልከት፤
ኀይልህና ቅናትህ የት አለ?
 ገርነትህና ርኅራኄህ ከእኛ ርቀዋል።
16አብርሃም ባያውቀን፣
 እስራኤልም ባያስታውሰን እንኳ፣
አንተ እኮ አባታችን ነህ፤
 እግዚአብሔር ሆይ፤ አንተ አባታችን ነህ፤
 ከጥንትም ቢሆን ስምህ "ቤዛችን" ነው።
17*እግዚአብሔር* ሆይ፤ ከመንገድህ እንድንወጣ፣
 ልባችንን በማደንደን ለምን እንዳንፈራህ
 አደረግኸን?
ስለ ባሮችህ ስትል፣
 ስለ ርስትህ ነገዶች ስትል እባክህ ተመለስ።
18ለጥቂት ጊዜ ሕዝብህ የተቀደሰውን ስፍራ
 ወርሶ ነበር፤
 አሁን ግን ጠላቶቻችን መቅደስህን ረገጡት።
19እኛ እኮ ጥንትም የአንተው ነን፤
 እነርሱን ግን አንተ አላገዛሃቸውም፤
 በስምህም አልተጠሩም።[T]

64

አቤቱ፤ ሰማያትን ቀድደህ
 ምነው በወረድህ፤
 ምነዋ ተራሮች በፊትህ በተናወጡ፤
2እሳት ሲለኵስ ጭራሮን እንደሚያቀጣጥል፣
 ውሃንም እንደሚያፈላ፣
ስምህ በጠላቶችህ ዘንድ እንዲታወቅ ውረድ፤
 መንግሥታትም በፊትህ እንዲንቀጠቀጡ
 አድርግ።
3እኛ ያልጠበቅነውን አስፈሪ ነገር ባደረግህ
 ጊዜ፣
 አንተ ወረድህ፤ ተራሮችም በፊትህ ተንቀጠቀጡ።
4ከጥንት ጀምሮ፣
 በተስፋ ለሚጠባበቁት የሚደርስላቸው፣
እንደ አንተ ያለውን አምላክ ያየ ዐይን፣
 ያደመጠ ጆሮ ፈጽሞ አልነበረም።
5በደስታ ቅን ነገር የሚያደርጉትን፣
 መንገድህን የሚያስቡትንም ትረዳለህ፤
እኛ ግን በእነርሱ ላይ ሳናቋርጥ ኀጢአት
 በመሥራታችን፣
 እነሆ፣ ተቈጣህ፤
 ታዲያ እንዴት መዳን እንችላለን?
6ሁላችን እንደ ረከሰ ሰው ሆነናል፤
 የጽድቅ ሥራችን እንደ መርገም ጨርቅ ነው፤
ሁላችን እንደ ቅጠል ረግፈናል፤
 ኀጢአታችንም እንደ ነፋስ ጠራርጎናል።
7ማንም በጸሎት ስምህን አይጠራም፤
 አንተንም ለመያዝ የሚሞክር የለም፤
ፊትህን ከእኛ ሰውረሃል፤
 ስለ ኀጢአታችንም ትተኸናል።
8ይህም ሆኖ፣ *እግዚአብሔር* ሆይ፤ አንተ
 አባታችን ነህ፤
 እኛ ሸክላዎች፣ አንተም ሸክላ ሠሪ ነህ፤
 ሁላችንም የእጅህ ሥራ ነን፤
9*እግዚአብሔር* ሆይ፤ ከልክ በላይ አትቈጣን፤
 ኀጢአታችንንም ለዘላለም አታስብ፤
እባክህ ተለመነን፤ ፊትህን ወደ እኛ መልስ፤
 ሁላችንም የአንተ ሕዝብ ነንና።

63፥13 ዘፀ14፥22፤ ዘዳ32፥12፤ መዝ119፥11፤ ኤር31፥9
63፥14 ዘፀ33፥14፤ ዘዳ12፥9
63፥15 ዘዋ43፥31፤ ዘዳ26፥15፤1ነገ3፥26፤ 22፥19፤መዝ25፥6፤1 32፥1፤ኢሳ9፥7፤26፥11፤ 64፥12፤ሰቆ3፥50
63፥16 ዘፀ4፥22፤ ኢዮ14፥21፤ኢሳ41፥14፤ 44፥6፤59፥20፤ ኤር3፥4፤ዮሐ8፥41
63፥17 ዘኍ20፥13፤ ዘፀ4፥21፤34፥9፤ ዘኍ10፥36፤ኢሳ29፥13፤ ሰቆ3፥9
63፥18 ዘሌ26፥31፤ ዘዳ4፥26፤11፥17፤ 2ነገ25፥9፤ኢሳ28፥18፤ዳን8፥13፤ሉቃ21፥24
63፥19 ኢሳ43፥7፤ ኤር14፥9
64፥1 ቀኍ3፤ ዘፀ19፥18፤መዝ18፥9፤ 144፥5፤ሚክ1፥3
64፥2 መዝ99፥1፤ 119፥120፤ኢሳ30፥27፤ ኤር5፥22፤33፥9
64፥3 መዝ18፥7፤ 65፥5፤
64፥4 ኢሳ30፥18፤ 43፥10-11፤1ቆሮ2፥9
64፥5 ኢሳ10፥4፤ 26፥8
64፥6 ዘሌ5፥2፤ 12፥2፤መዝ1፥3፡4፤ 90፥5-6፤ኢሳ46፥12፤ 48፥1፤ኤር4፥12
64፥7 ዘዳ31፥18፤ መዝ14፥4፤ኢሳ1፥15፤ 9፥18፤41፥28፤54፥8፤ 59፥4፤63፥5፤ኤር8፥6፤ ሕዝ22፥18-22፡30
64፥8 ዘፀ4፥22፤ ኢዮ10፥3፤ኢሳ19፥25፤29፥16፤ኤር3፥4፤ሮሜ9፥20-21
64፥9 መዝ100፥3፤ኢሳ43፥25፤51፥4፤54፥8፤57፥17፤60፥10፤ሰቆ5፥22

[T]19 ወይም፣ *አንተ እንዳልገዛሃቸው እንመስላለን፣ ልክ በአንተ ስም እንዳልተጠሩት*

63፥13 *በጥልቁ፤* በቀይ ባሕር ለማለት ነው (ዘፀ15፥5፡8፤ መዝ106፥9 ይመ)። ነገር ግን የዮርዳኖስንም ወንዝ የመሻገራቸው ነገር እዚህ ውስጥ ሳይካተት አልቀረም ቍ14 እና ማብ ይመ)።

63፥14 *ወደ ሸለቆ፤* የግጦሽ መሬትና ውሃ ለማግኘት ነው። *ዕረፍት ተሰጣቸው፤* በተስፋይቱ ምድር በከነዓን ርስት ተሰጣቸው (ዘዳ12፥9፤ ኢሱ1፥13፤ 21፥44 ይመ)።

63፥15 *ከፍ ካለው ዙፋንህ፤* 6፥1 ይመ። *ቅናትህ፤* 9፥7፤ 42፥13 እና ማብ ይመ። *ገርነትና ርኅራኄህ፤* ከሆሴ11፥8 ጋር ያነጻጽሩ። *ርቀዋል፤* 42፥14 እና ማብ ይመ።

63፥16 *አብርሃም ባያውቀን፤* ወላጅ አባት እንኳ ቢተው፣ እግዚአብሔር አይተውም (49፥14-15 እና ማብ ይመ)። *አባታችን፤* 64፥8፤ ዘዳ32፥6 ይመ። *ቤዛችን፤* 41፥14 እና ማብ ይመ።

63፥17 *ከመንገድህ እንድንወጣ፤* እስራኤላውያን መንገድ ሲስቱ (53፥6 ይመ) እግዚአብሔር በምድረ በዳ እንዲንከራተቱ አደረጋቸው። *ልባችንን በማደንደን፤* የሕዝቡ ልብ ደንድኖ ነበርና (6፥10፤ መዝ95፥8 ይመ)፤ እግዚአብሔርም ይህን አጽንቶታል (6፥10፤ ዘፀ4፥21 እና ማብ ይመ)። *ባሮችህ፤* እውነተኛ አማኞችን ማለት ነው (54፥17 እና ማብ ይመ)።

63፥18 *ጠላቶቻችን፤* ባቢሎናውያን ናቸው። *መቅደስህን ረገጡት፤* ሥዕላዊ በሆነ መንገድ በመዝ74፥3-7 ተገልጾአል፤ ከኢሳ64፥11 ጋር ያነጻጽሩ። የእግዚአብሔር ማደሪያ ስለ ሆነ ክብሩ አስጊ ሁኔታ ላይ ነበር (ከ48፥11 ጋር ያነጻጽሩ)።

63፥19 *በስምህም አልተጠሩም፤* 43፥7 እና ማብ ይመ።

64፥1 *ሰማያትን ቀድደህ፤* እዚህ ላይ ሰማይ ከድንኳን መጋረጃ ጋር ተነጻጽሮአል። ስለዚህና እንዲሁም እግዚአብሔር ለፍርድና ለትድግና በሚመጣበት ጊዜ በሰማይ ስለሚከሠተው ሁናቴ ተጨማሪውን ማብራሪያ በመሳ 5፥4-5፤ መዝ 18፥7-15፤ 144፥5፤ ናሆ1፥5፤ ዕን3፥3-7 ላይ ይመ።

64፥2 *ስምህ ... እንዲታወቅ፤* 30፥27 እና ማብ ይመ።

64፥3 *አስፈሪ ነገር፤* መዝ66፥3፡5-6 ይመ።

64፥4 *እንደ አንተ ያለውን አምላክ ... አልነበረም፤* 43፥11 እና ማብ ይመ። *በተስፋ ለሚጠባበቁት፤* 30፥18፤ 40፥31 እና ማብ ይመ።

64፥5 *ቅን ነገር የሚያደርጉትን፤* 56፥1 ይመ። *ተቈጣህ፤* 9፥12፡17፡21 እና ማብ ይመ። የእግዚአብሔር ቍጣ በስደቱ ወቅት ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶአል። *መዳን፤* 43፥3 እና ማብ ይመ።

64፥6 *እንደ ረከሰ፤* አስከፊ በሽታ ወይም ቍስል እንዳለበትና በሥርዐቱ መሠረት እንዳልነጻ ሰው ማለት ነው (6፥5፤ ዘሌ5፥2፤ 13፥45 ይመ)። *የጽድቅ ሥራችን፤* 57፥12 እና ማብ ይመ። *እንደ መርገም ጨርቅ፤* በአሪት ሥርዐት መሠረት ያልነጻች ሴት በወር አበባዋ ወቅት የምትጸዳዳበት ጨርቅ ነው (ዘሌ15፥19-24፤ ሕዝ36፥17 ይመ)። *እንደ ቅጠል ረግፈናል፤* በ1፥30 ላይም የተጠቀሰ ዘይቤያዊ አገላለጽ ነው። *እንደ ነፋስ፤* ገለባን እንደሚያበንነው ለማለት ነው (17፥13፤40፥24 እና ማብ ይመ)።

64፥7 *ማንም ... ስምህን አይጠራም፤* በጭንቅና በመከራ ጊዜ እግዚአብሔር ከልብ የሚቀርብ ጸሎት ይፈልጋል (ለምሳሌ 2ዜና7፥14 ይመ)። *ፊትህን ከእኛ ሰውረሃል፤* 1፥15 እና ማብ ይመ።

64፥8 *አባታችን፤* 63፥16 እና ማብ ይመ። *ሸክላ ... ሠሪ፤* 45፥9 እና ማብ ይመ። *የእጅህ ሥራ፤* 60፥21 እና ማብ ይመ።

64፥9 *አትቈጣን፤* ይህን በ54፥7-8 ከተጠቀሰውና ቍጣውን ከሚያበርደው ቃል ኪዳን ጋር ያነጻጽሩ። *ኀጢአታችንንም ... አታስብ፤* 43፥25 እና ማብ ኤር31፥34 ሚክ7፥18 ይመ። *የአንተ ሕዝብ፤* 63፥17-19፤ መዝ79፥13 ይመ።

10 የተቀደሱ ከተሞችህ ምድረ በዳ ሆኑ፤
ጽዮን ራሷ እንኳ ምድረ በዳ፣ ኢየሩሳሌምም
የተፈታች ሆናለች።
11 አባቶቻችን አንተን ያመሰገኑበት የተቀደሰውና
የተከበረው ቤተ መቅደሳችን፣
በእሳት ተቃጥሎአል፤
ያማሩ ቦታዎቻችንም ሁሉ እንዳልነበር
ሆነዋል።
12 እግዚአብሔር ሆይ፤ ይህ ሁሉ ሆኖ
አትመለስምን?
ዝም ብለህ ከልክ በላይ ትቀጣናለህን?

ፍርድና ድነት

65 "ላልለመኑኝ ራሴን ገለጥሁላቸው፤
ላልፈለጉኝ ተገኘሁላቸው።
ስሜን ላልጠራ ሕዝብ፣
'አለሁልህ፤ አለሁልህ' አልሁት።
2 ለዐመፀኛ ሕዝብ፣
መልካም ባልሆኑ መንገዶች ለሚሄዱ፣
የልባቸውን ምኞት ለሚከተሉ፣
ቀኑን ሙሉ እጆቼን ዘረጋሁ።
ዘወትር በፊቴ የሚያስቈጡኝ ሕዝቦች፣
3 በአትክልት ቦታዎች መሥዋዕት የሚያቀርቡ፣
በሸክላ መሠዊያዎች ላይ ዕጣን የሚያጥኑ፣
ዘወትር በፊቴ የሚያስቈጡኝ ሕዝብ ናቸው፤
4 በመቃብር መካከል የሚቀመጡ፣
በስውር ቦታዎች የሚያድሩ፣
የዕሪያ ሥጋ የሚበሉ፣
ማሰሮዎቻቸውን በረከሰ ሥጋ መረቅ
የሚሞሉ ናቸው፤
5 'ዘወር በል፤ አትቅረበኝ፤
አትጠጋኝ፤ እኔ ከአንተ ይልቅ ቅዱስ ነኝ'
የሚሉ ናቸው።
እንዲህ ያለው ሕዝብ በአፍንጫዬ ዘንድ እንደ
ጢስ፣
ቀኑን ሙሉ እንደሚነድድ እሳት ነው።
6 "እነሆ፤ እንዲህ የሚል ተጽፎ በፊቴ ተቀምጦአል፤
ዝም አልልም፤ ነገር ግን እንደ ሥራው
እሰጠዋለሁ፤
የእጃቸውንም እከፍላቸዋለሁ፤
7 የእናንተን ኀጢአት የአባቶቻችሁንም ኀጢአት
እበቀላለሁ"
ይላል እግዚአብሔር።
"በተራሮች ላይ የሚቃጠል መሥዋዕት ስላቀረቡ፣
በኮረብቶች ላይ ስለ ሰደቡኝ፣
በሰፈሩት ቍና ይሰፈርባቸዋል፤
ስለ ቀደሙት ሥራዎቻቸውም የእጃቸውን
ያገኛሉ።"
8 እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
"በወይኑ ዘለላ ውስጥ ጭማቂው ገና እንዳለ
ሁሉ፣
ሰዎችም፣ 'በውስጡ ጥሩ ነገር ስላለ
አትቍረጡት' እንደሚሉ፣
እኔም ስለ ባሮች ስል እንዲሁ አደርጋለሁ፤
ሙሉ በሙሉ አላጠፋቸውም።
9 ከያዕቆብ ዘር የሆኑትን፣
ከይሁዳም ተራሮቼን የሚወርሱትን
አመጣለሁ።
የተመረጠው ሕዝቤ ይወርሳቸዋል፤
ባሪያዎቼም በዚያ ይኖራሉ።
10 አጥብቀው ለሚፈልጉኝ ሕዝቤ፣
ሳሮን የበጎች መሰማሪያ፣
የአኮር ሸለቆም የከብቶች ማረፊያ ይሆናል።
11 "ነገር ግን እግዚአብሔርን ለተዋችሁት
ለእናንተ፣
የተቀደሰ ተራራዬን ለረሳችሁት፣
'ዕጣ ፈንታ' ለተባለ ጣዖት ቦታ ላዘጋጃችሁት፣

64፥10 ዘዳ29፥23፤ መዝ78፥54፤ ኢሳ1፥26
64፥11 ቍ 10-11፤ ዘሌ26፥31፤2ነገ25፥9፤ መዝ74፥3-7፤ ሰቆ1፥7፡10፤2፥7
64፥12 ዘፍ43፥31፤ አስ4፥14፤መዝ50፥21፤ 74፥10-11፤83፥1
65፥1 መዝ14፥4፤ ኢሳ43፥7፤ሆሴ1፥10፤ ሮሜ9፥24-26፡30፤ 10፥20፤ኤፌ2፥12
65፥2 መዝ78፥8፤ 81፥11-12፤ምሳ24፥2፤ ኢሳ1፥2፡23፤66፥18፤ ሮሜ10፥21
65፥3 ዘሌ2፥2፤ ኢዮ1፥11፤ኢሳ1፥29፤ ኤር41፥5፤44፥17፤ ሕዝ23፥41
65፥4 ዘሌ11፥7፤ 19፥31፤ኢሳ8፥19
65፥5 መዝ40፥4፤ ምሳ10፥26፤ ማቴ9፥11፤ሉቃ7፥39፤ 18፥9-12
65፥6 2ዜና6፥23፤ መዝ50፥3፤79፥12፤ ኢሳ59፥18፤ ኤር16፥18፤ሕዝ9፥10፤ ሉቃ6፥38
65፥7 ዘፀ20፥5፤ ምሳ10፥24፤ ኢሳ10፥12፤22፥14፤ 57፥7፤ኤር32፥18
65፥8 ኢሳ5፥2፤ 54፥17
65፥9 ዘኍ34፥13፤ ኢሳ14፥1፤32፥18፤ 45፥19፤60፥21፤ ኤር50፥19፤ አሞ9፥11-15
65፥10 ኢሱ7፥26፤ 1ዜና27፥29፤ ኢሳ35፥2፤51፥1፤ ኤር31፥12፤33፥12፤ ሕዝ34፥13-14፤ሐሥ9፥35
65፥11 ዘዳ28፥20፤ 29፥24-25፤32፥15፤ 33፥19፤መዝ137፥5፤ኢሳ1፥28፤5፥22፤ኤር2፥13፤19፥4

64፥10 *የተቀደሱ ከተሞችህ፤* እስራኤል ቅድስት አገር ነች (መዝ78፥54)፤ ኢየሩሳሌም አብዛኛውን ጊዜ፣ "ቅድስት ከተማ" ተብላ ትጠራለች (48፥2 እና ማብ ይመ)። *ጽዮን ራሷ እንኳ ምድረ በዳ ... የተፈታች፤* 1፥7-9 እና ማብ ይመ።

64፥11 *የተቀደሰውና የተከበረው ቤተ መቅደሳችን፤* 60፥7 እና ማብ 63፥15 ይመ። *በእሳት ተቃጥሎአል፤* የኢሳይያስ ሰቆቃ እዚህ ላይ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ይደርሳል፤ 63፥18 እና ማብ ይመ።

64፥12 *አትመለስምን? ዝም ብለህ፤* 42፥14፤ 57፥11፤ 62፥1፡6-7 እና ማብ ይመ።

65፥1-66፥24፤ ም 58-66፣ ም 40-66 እና ለጠቅላላው መጽሐፍ የተሰጠ ትልቁ መደምደሚያ ነው።

65፥1 *ላልለመኑኝ ... ላልፈለጉኝ፤* እግዚአብሔር እዚህ ላይ የኢሳይያስን ጸሎትና ልመና እየተቀበለ ነው፤ እስራኤላውያን እግዚአብሔርን ቢፈልጉትም፣ ከዐንገት በላይ እንጂ እንደሚገባ ከእርሱ ጋር ተጣብቀው መኖር አልቻሉም (55፥6፤ 58፥2 እና ማብ ይመ)። *ስሜን ላልጠራ፤* 64፥7 ይመ። *አለሁልህ አልሁት፤* 58፥9 ይመ።

65፥2 *ለዐመፀኛ ሕዝብ፤* 1፥2፤ 30፥1፡9 እና ማብ ይመ። *የልባቸውን ምኞት፤* 59፥7 እና ማብ ይመ።

65፥3 *በአትክልት ቦታዎች፤* 1፥29 እና ማብ ይመ። *ዕጣን የሚያጥኑ፤* የሰማይ ንግሥት ብለው ስም ያወጡለትን በሚያመልኩበት ጊዜ ነው (ኤር44፥17-19 ይመ)። *በፊቴ፤* በድፍረት ተሞልተው ማለት ነው (ከ3፥8-9 ጋር ያነጻጽሩ)። *የሚያስቈጡኝ፤* ጣዖትን በማምለክ ማለት ነው (መሳ2፥12-13 ይመ)።

65፥4 *በመቃብር መካከል የሚቀመጡ፤* ምናልባት የሙታንን መንፈስ ጠርቶ ለማነጋገር ይሆናል (8፥19 እና ማብ፤ 57፥9፤ ዘዳ18፥11 ይመ)። *የዕሪያ ሥጋ፤* በአረቱ ሥርዐት መሠረት ርኩስ ነው ተብሎ ስለሚታመን ነው (66፥3፡17፤ ዘሌ11፥7-8 ይመ)።

65፥5 *እኔ ... ቅዱስ ነኝ፤* የአምልኮ ጣዖትን ሥርዐት ሥራዬ ብለው የሚከታተሉ ወገኖች ራሳቸውን ከሌላው በላይ አድርገው ይቈጥራሉ (በማቴ9፥11፤ ሉቃ7፥39፤ 18፥9-12 ላይ ፈሪሳውያን ከሚያደርጉት መመጻደቅ ጋር ይህን ያነጻጽሩ)።

65፥6 *ዝም አልልም፤* የ64፥12 ምላሽ ነው። *የእጃቸውንም እከፍላለሁ፤* 59፥18 እና ማብ ይመ።

65፥7 *በተራሮች ላይ የሚቃጠል መሥዋዕት፤* በየተራራው ላይ በአል ለተባለው ጣዖት የሚቀርበውን መሥዋዕት የሚያመለክት ነው (57፥7፤ ሆሴ2፥13 ይመ)። *ስለ ሰደቡኝ፤* ሕዝ20፥27-28 ይመ።

65፥8 *ዘለላ፤* እስራኤል መራራ የወይን ፍሬ ያፈራች የአትክልት ቦታ ሆና ተገኝታለች (5፥2፡4፡7)። *ባሮቼ፤* ቍ9፤13-15፤ 54፥17 እና ማብ ይመ)።

65፥9 *ከያዕቆብ ... ከይሁዳም፤* የሰሜኑንና የደቡቡን መንግሥት የሚያመለክት ነው። *ዘር፤* ኤር31፥36 ይመ። *ተራሮቼን የሚወርሱትን፤* 49፥8፤ 60፥21 እና ማብ ይመ። አብዛኛው መሬት ተራራማ ስለ ሆነ (መሳ1፥9፤ ሕዝ6፥2-3 ይመ)፣ "ተራሮች" ሲል አገሩን በሙሉ ማመልከቱ ነው። *የተመረጠው ሕዝቤ፤* 41፥8-9 እና ማብ ይመ። *ይወርሳቸዋል፤* 57፥13 እና ማብ ይመ።

65፥10 *አጥብቀው ለሚፈልጉኝ፤* ቍ1፡51፥1 እና ማብ ይመ። *ሳሮን፤* 33፥9 እና ማብ ይመ። *የአኮር ሸለቆም፤* ከኢያሪኮ አጠገብ ያለ ሸለቆ ነው (ኢሱ7፥24፡26፤ ሆሴ2፥15 ይመ)። ሳሮንና አኮር ከምድሪቱ ምዕራብና ምሥራቅ ጫፍ ላይ ስለሚገኙ፣ ምናልባት በአጠቃላይ አገሩን በሙሉ ሳይወክሉ አይቀሩም።

65፥11 *እግዚአብሔርን ለተዋችሁት፤* 1፥4 ይመ። *የተቀደሰ ተራራዬን፤* 2፥2-4 እና ማብ ይመ። *ዕጣ ፈንታ ... ዕድል፤* የመልካም

'ዕድል' ለተባለም ጣዖት ድብልቅ የወይን
ጠጅ በዋንጫ ለሞላችሁት፣
12ተባርቼ ስላልመለሳችሁ፣
ተናግሬ ስላልሰማችሁ፣
በፊቴ ክፉ ነገር ስላደረጋችሁ፣
የሚያስከፋኝን ነገር ስለ መረጣችሁ፣
ለሰይፍ እዳርጋችኋለሁ፤
ሁላችሁም ለመታረድ ትጐነበሳላችሁ::"
13ስለዚህ ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
"ባሮቼ ይበላሉ፤
እናንተ ግን ትራባላችሁ፤
ባሮቼ ይጠጣሉ፤
እናንተ ግን ትጠማላችሁ፤
ባሮቼ ደስ ይላቸዋል፤
እናንተ ግን ታፍራላችሁ::
14ባሮቼ፣
ከልብ በመነጨ ደስታ ይዘምራሉ፤
እናንተ ግን፣
ልባችሁ በማዘኑ ትጮኻላችሁ፤
መንፈሳችሁ በመሰበሩም ወዮ ትላላችሁ::
15ስማችሁንም፣
የተመረጠው ሕዝቤ ርግማን እንዲያደርገው
ትተዋላችሁ፤
ጌታእግዚአብሔር ይገድላችኋል፤
ለአገልጋዮቹ ግን ሌላ ስም ይሰጣቸዋል::
16ስለዚህ በምድሪቱ ላይ በረከትን የሚጠራ፣
በእውነት አምላክ ስም ይባረካል፤
በምድሪቱ መሐላን የሚምል፣
በእውነት አምላክ ስም ይምላል፤
ያለፉት ችግሮች ተረስተዋል፤
ከዐይኖቼም ተሰውረዋል::

አዲስ ሰማያትና አዲስ ምድር

17"እነሆ፤ እኔ፣
አዲስ ሰማያትንና አዲስ ምድርን እፈጥራለሁ፤
ያለፉት ነገሮች አይታሰቡም፤
አይታወሱም::
18ነገር ግን በምፈጥረው፣
ደስ ይበላችሁ፤ ለዘላለም ሐሤት አድርጉ::
ኢየሩሳሌምን ለደስታ፣
ሕዝቧን ለሐሤት እፈጥራለሁና::
19በኢየሩሳሌም እደሰታለሁ፤
በሕዝቤ ሐሤት አደርጋለሁ፤
የልቅሶና የጩኸት ድምፅ፣
ከእንግዲህ በዚያ አይሰማም::
20"ከእንግዲህም በዚያ፣
ለጥቂት ጊዜ ብቻ በሕይወት የሚኖር ሕፃን፣
ወይም ዕድሜ ያልጠገበ አረጋዊ አይኖርም፤
አንድ መቶ ዓመት የሞላው ሰው ቢሞት፣
በአጭር እንደ ተቀጨ ይቈጠራል፤
አንድ ሰው መቶ ዓመት ሳይሞላው ቢሞት፣
እንደ ተቀሠፈ ይገመታል::
21ሰዎች ቤት ይሠራሉ፤ በውስጡም ይኖራሉ፤
ወይንን ይተክላሉ፤ ፍሬውንም ይበላሉ::
22ከእንግዲህ ለሌሎች መኖሪያ ቤት አይሠሩም፤
ወይም ሌላው እንዲበላው አይተክሉም፤
የሕዝቤ ዕድሜ፣
እንደ ዛፍ ዕድሜ ይረዝማል፤
እኔ የመረጥኋቸው፣
በእጃቸው ሥራ ለረጅም ዘመን ደስ ይላቸዋል::
23ድካማቸው በከንቱ አይቀርም፤
ዕድለ ቢስ ልጆችም አይወልዱም፤
እነርሱና ዘራቸው፣
እግዚአብሔር የባረከው ሕዝብ ይሆናሉ::
24ገና ሳይጣሩ እመልስላቸዋለሁ፤
ተናግረው ሳይጨርሱ እሰማለሁ::

65፥12 2ዜና36፥15-16፤ መዝ149፥7፤ ምሳ1፥24-25፤ ኢሳ1፥20፡24፤27፥1፤ 30፥25፤41፥28፤66፥4፤ ኤር7፥13፡27፤13፥11፤ 25፥3፤26፥5፤ሚክ5፥15
65፥13 ኢዮ18፥12፤ ኢሳ1፥19፤3፥1፤33፥16፤ 41፥17፤44፥9፤60፥5፤ 61፥7፤ሉቃ6፥25
65፥14 መዝ109፥28፤ ኢሳ15፥2፤ ሶፎ3፥14-20፤ ማቴ8፥12፤ ሉቃ13፥28፤ያዕ5፥13
65፥15 ዘኍ32፥28፤ ዘኍ5፥27፤ መዝ102፥8፤ራእ2፥17
65፥16 ዘዳ29፥19፤ ኢዮ11፥16፤መዝ31፥5፤ 63፥11፤ኢሳ19፥18፤ ራእ3፥14
65፥17 ኢሳ41፥22፤ 43፥18፤66፥22፤ ኤር3፥16፤2ቆሮ5፥17፤ 2ጴጥ3፥13፤ራእ7፥17
65፥18 ዘዳ32፥43፤ መዝ98፥1-9፤ ኢሳ25፥9፤ራእ21፥2
65፥19 ዘዳ30፥9፤ ኢሳ25፥8፤35፥10፤ 62፥5፤ራእ7፥17
65፥20 ዘፍ5፥1-32፤ 15፥15፤መክ8፥13፤ ኢሳ11፥8፤ዘካ8፥4
65፥21 2ነገ19፥29፤ ኢሳ32፥18፤37፥30፤ 61፥4፤ሕዝ28፥26፤ አሞ9፥14
65፥22 ዘዳ28፥30፤ መዝ1፥3፤21፥4፤ 91፥16፤92፥12-14፤ ኢሳ14፥1
65፥23 ዘፍ12፥2፤ ዘዳ28፥3-12፡32፡41፤ ኢሳ44፥3፤49፥4፤ኤር16፥3-4፤ሐሥ2፥39፤1ቆሮ15፥58
65፥24 ኢዮ8፥6፤ኢሳ30፥19፤55፥6፤ዳን9፥20-23፤10፥12፤ ዘካ10፥6፤ማቴ6፥8

ነገር አጋጣሚና የዕድል አማልክት ናቸው ተብለው የሚታመኑባቸውን ያመለክታል፤ ኢሱ11፥17 ይመ:: *በታ ላዘጋጃችሁት ... ድብልቅ የወይን ጠጅ፤* ለአማልክት የሚቀርበውን የምግብና የመጠጥ ቍርባን የሚያመለክት ነው፤ የ5፥22 ማብ ይመ፤ ከቍ3፤ ኤር7፥18 ጋር ያነጻጽሩ::

65፥12 *ተባርቼ ስላልመለሳችሁ፤* 50፥2 እና ማብ 2ዜና36፥15-16 ይመ:: *የሚያስከፋኝን ነገር ስለ መረጣችሁ፤* በ56፥4 ላይ የተገለጹት ጃንደረባዎች የነበራቸውን ታማኝነት ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ:: የቍ12 የመጨረሻዎቹ አራት ስንኞች በ66፥4 ላይ ከተገለጹት ጋር እጅግ ተመሳሳይ ናቸው:: *ለሰይፍ፤* እንደ ኤዶም ላሉት የእግዚአብሔር ጠላቶች የተዘጋጀ ነው (34፥5-6)፤ የእስራኤል ምድር ያበቀለቻቸው ክፉዎችም እንዲሁ በሰይፍ ይቀጣሉ (1፥20፤ 59፥18 እና ማብ 66፥16 ይመ)::

65፥13 *ይበላሉ ... ይጠጣሉ፤* 41፥17-18፤ 49፥10 ይመ:: *ትራባላችሁ ... ትጠማላችሁ፤* 5፥13፤ 8፥21 ይመ:: *ደስ ይላቸዋል፤* 61፥7 እና ማብ 66፥14 ይመ:: *ታፍራላችሁ፤* 42፥17፤ 44፥9፡11 ይመ::

65፥14 *ደስታ ይዘምራሉ፤* 35፥10፤ 54፥1 እና ማብ ይመ:: *መንፈሳችሁ በመሰበሩም፤* የእግዚአብሔርን ፈውስ ባለመፈለጋቸው ነው፤ 61፥1 እና ማብ ይመ::

65፥15 *የተመረጠው ሕዝቤ፤* ቍ9 እና ማብ ይመ:: *ርግማን፤* ስለ ርግማን ሲታሰብ ዐመፀኞች እስራኤላውያን ምሳሌና መተረቻ ይሆናሉ (ኤር29፥22):: *ሌላ ስም፤* ምናልባትም በ62፥2 ላይ የተጠቀሰውን አዲስ ስም ለማለት ይሆናል፤ የዚያኑ ማብ ይመ::

65፥16 *በረከትን የሚጠራ፤* 48፥1፤ ዘዳ29፥19 ይመ:: *በእውነት አምላክ፤* እግዚአብሔር በቃል ኪዳኑ እውነተኛና ታማኝ ነው:: እውነት የሚለውን ቃል ዕብራይስጡ፣ "አሜን" ይለዋል (2ቆሮ1፥20 ይመ፤ ከራእ3፥14 ጋር ያነጻጽሩ):: *መሐላን የሚምል፤* 45፥23 ይመ፤ ምናልባት በበኣል ስም ከሚምሉት (ኤር12፥16) ጋር ተነጻጽሮ ይሆናል::

65፥17 *አዲስ ሰማያትንና አዲስ ምድርን፤* ትንቢተ ኢሳይያስ አዳዲስ ነገሮች በከፍተኛ ደረጃ የሚገለጡበት ነው (42፥9፤ 48፥6 እና ማብ ይመ):: *ያለፉት ነገሮች፤* ያለፈውን ሥርዐት ነገሮች (ራእ 21፥4)፣ ሥቃይንና ሐዘንንም ጨምሮ ማለት ነው::

65፥18 *ደስ ይበላችሁ ... ሐሤት አድርጉ፤* 66፥10፤51፥3 እና ማብ ይመ:: *ኢየሩሳሌምን ... እፈጥራለሁና፤* ሐዋርያው ዮሐንስ፣ አዲሱን ሰማይና አዲሱን ምድር የሚገልጸውን ሐሳብ "ከአዲሲቷ ኢየሩሳሌም" መምጣት ጋር አያይዞታል (ራእ21፥1-2):: ከምርኮ መልስ የተሠራችው ኢየሩሳሌምና የመሲሑ መንግሥት ወደ ታላቂቱ ኢየሩሳሌም ያመለክታሉ (የ54፥11-12 ማብ ይመ)::

65፥19 *እደሰታለሁ ... ሐሤት አደርጋለሁ፤* 62፥4-5 እና ማብ ይመ:: *የልቅሶና የጩኸት ድምፅ፤* 25፥8 እና ማብ 35፥10 ይመ::

65፥20-25፤ 11፥6-9 እና ማብ ይመ::

65፥20 *መቶ ዓመት ... በአጭር እንደ ተቀጨ፤* አጸምና ትውልዱ ከኖሩበት ዘመን ጋር ይወዳደራል፤ የዘፍ 5 የትውልድ ሐረግ ይመ፤ ይሁን እንጂ ዘፍ5፥5 ይመ::

65፥21-22፤ ይህን ሙሴ በዘዳ28፥30 ላይ ስለ እንቢተኞች ከተናገረው ጋር ያነጻጽሩ::

65፥21 *ወይንን ይተክላሉ፤* 62፥8-9 ይመ::

65፥22 *እንደ ዛፍ ዕድሜ፤* በመዝ1፥3፤ 92፥12-14 ከተጠቀሱት ጻድቃን ጋር ይነጻጸራል:: *የመረጥኋቸው፤* 41፥8-9 እና ማብ ይመ:: *ለረጅም ዘመን ደስ ይላቸዋል፤* ከመዝ91፥16 ጋር ያነጻጽሩ::

65፥23 ድካማቸው በከንቱ አይቀርም፤ 49፥4 እና ማብ ይመ:: *ዕድለ ቢስ፤* እንደ ሞትና እንደ ምርኮ ዐይነቱን ነገር ማለት ነው:: *እግዚአብሔር የባረከው ሕዝብ፤* 61፥9 እና ማብ ይመ::

65፥24 *ሳይጣሩ እመልስላቸዋለሁ፤* 30፥19፤ 58፥9፤ ማቴ6፥8 ይመ::

25 ተኵላና የበግ ጠቦት በአንድነት ይበላሉ፤
አንበሳ እንደ በሬ ሣር ይበላል፤
እባብ ትቢያ ይልሳል፤
በተቀደሰው ተራራዬም፣
ጕዳት አያደርሱም፤ ጥፋት አያመጡም፤”
ይላል እግዚአብሔር።

ፍርድና ተስፋ

66 እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
“ሰማይ ዙፋኔ ነው፤
ምድርም የእግሬ ማረፊያ ናት፤
ታዲያ የምትሠሩልኝ ቤት፣
የማርፍበትስ ስፍራ የቱ ነው?
2 እነዚህን ነገሮች ሁሉ እጄ አልሠራችምን?
እንዲገኙስ ያደረግሁ እኔ አይደለሁምን?”
ይላል እግዚአብሔር።
“ነገር ግን እኔ ወደዚህ፣
ትሑት ወደ ሆነና መንፈሱ ወደ ተሰበረ፣
በቃሌም ወደሚንቀጠቀጥ ሰው እመለከታለሁ።
3 ነገር ግን ወይፈን የሚሰዋልኝ፣
ሰው እንደሚገድል ነው፤
የበግ ጠቦት የሚያቀርብልኝ፣
የውሻ ዐንገት እንደሚሰብር ሰው ነው፤
የእህል ቍርባን የሚያዘጋጅልኝ፣
የዕሪያ ደም እንደሚያቀርብልኝ ሰው ነው፤
የመታሰቢያን ዕጣን የሚያጥንልኝም፣
ጣዖትን እንደሚያመልክ ሰው ነው፤
የገዛ መንገዳቸውን መርጠዋል፤
ነፍሳቸውም በርኵሰታቸው ደስ ይላታል።
4 ስለዚህ ችግር እንዲደርስባቸው አደርጋለሁ፤
የፈሩትንም አመጣባቸዋለሁ፤
በተጣራሁ ጊዜ የመለሰ፣
በተናገርሁ ጊዜ ያደመጠ ሰው የለምና።
በፊቴ ክፉ ነገር አደረጉ፤
የሚያስከፋኝንም መረጡ።”
5 እናንተ በቃሉ የምትንቀጠቀጡ፣
ይህን የእግዚአብሔር ቃል ስሙ፤
“እናንት ወንድሞቻችሁ የጠሏችሁ፣
ስለ ስሜም አውጥተው የጣሏችሁ፣
‘እስቲ እግዚአብሔር ይክበርና፣
የእናንተን ደስታ እንይ’ አሏችሁ፤
ይሁን እንጂ ማፈራቸው አይቀርም።
6 ያን የጩኸት ድምፅ ከከተማው ስሙ!
ያን ጫጫታ ከቤተ መቅደሱ ስሙ!
ይኸውም የእግዚአብሔር ድምፅ ነው፤
ለጠላቶቹም የሚገባቸውን ሁሉ ይከፍላቸዋል።
7 “ከማማጧ በፊት፣
ትወልዳለች፤
በምጥ ጣር ከመያዟ በፊት፣
ወንድ ልጅ ትገላገላለች።
8 እንዲህ ያለ ነገር ማን ሰምቶ ያውቃል?
እንዲህ ያለ ነገርስ ማን አይቶ ያውቃል?
አገር በአንድ ጀምበር ይፈጠራልን?
ወይስ ሕዝብ በቅጽበት ይገኛል?
ጽዮንን ምጥ ገና ሲጀምራት፣
ልጆቿን ወዲያውኑ ትወልዳለች።
9 ሊወለድ የተቃረበውን፣
እንዳይወለድ አደርጋለሁን?” ይላል
እግዚአብሔር።
“በሚገላገሉበት ጊዜስ፣
ማሕፀን እዘጋለሁን?” ይላል አምላክሽ።
10 “ወዳጆቿ የሆናችሁ ሁሉ፣
ከኢየሩሳሌም ጋር ደስ ይበላችሁ፤
ስለ እርሷም ሐሤት አድርጉ፤
ለእርሷ ያለቀሳችሁ ሁሉ፣
ከእርሷ ጋር እጅግ ደስ ይበላችሁ።
11 ከሚያጽናኑ ጡቶቿ፣
ትጠባላችሁ፤ ትረካላችሁም፤
እስከትረኩም ትጠጣላችሁ፤
በተትረፈረፈ ሀብቷም ትደሰታላችሁ።
12 እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤
“እነሆ ሰላምን እንደ ወንዝ ውሃ አፈስሳታለሁ፤
የመንግሥታትንም ብልጥግና እንደ ጅረት ውሃ
አጐርፍላታለሁ፤
ትጠባላችሁ፤ በዕቅፏም ትያዛላችሁ፤
በጭኖቿም ላይ ትፈነድቃላችሁ።
13 እናት ልጇን እሹሩሩ እንደምትል፣
እኔም እናንተን እሹሩሩ እላችኋለሁ፤

65፥25 ዘፍ3፥14፤ ኢዮ5፥23፤40፥15፤ ኢሳ2፥4፤11፥6፤ ሚክ7፥17
66፥1 2ሳሙ7፥7፤ 1ነገ8፥27፤2ዜና6፥18፤ መዝ2፥4፤9፥7፤ ማቴ5፥34-35፤23፥22፤ ዮሐ4፥20-21፤ ሐሥ7፥49፤17፥24
66፥2 ዕዝ9፥4፤ ኢሳ40፥26፤57፥15፤ ማቴ5፥3-4፤ ሉቃ18፥13-14፤ ሐሥ7፥50፤17፥24
66፥3 ቍ17፤ ዘሌ2፥2፤11፥7፤ ዘዳ27፥15፤ ኢሳ1፥11፤57፥17፤ ሕዝ8፥9-13
66፥4 1ሳሙ8፥19፤ 2ነገ21፥2፡4፡6፤ ምሳ10፥24፤ኢሳ10፥12፤ 41፥28፤59፥12፤65፥12
66፥5 ዕዝ9፥4፤ መዝ38፥20፤ኢሳ44፥9፤ 60፥15፤ ሉቃ13፥17፤ ዮሐ15፥21
66፥6 ዘሌ26፥28፤ 1ሳሙ2፥10፤ መዝ68፥33፤ኢሳ65፥6፤ ኢል3፥7
66፥7 ኢሳ54፥1፤ ራእ12፥5
66፥8 ኢሳ49፥20፡ 21፤64፥4፤ኤር18፥13
66፥9 ኢሳ37፥3
66፥10 ዘዳ32፥43፤ መዝ26፥8፤ኢሳ25፥9፤ 57፥19፤61፥2፤ ሮሜ15፥10
66፥11 ዘፍ49፥25፤ ዘኍ11፥12፤25፥1፤ ኢሳ25፥6፤60፥16
66፥12 ዘኍ11፥12፤ መዝ72፥3፤119፥165፤ ኢሳ9፥6፤33፥21፤ 60፥4፡5፤61፥6
66፥13 ኢሳ40፥1፤ 49፥15፤2ቆሮ1፥4፤ 1ተሰ2፥7

65፥25 *ተኵላና የበግ ጠቦት ... አንበሳ፤* 11፥6-9 እና ማብ ይመ። እባብም ቢሆን ጕዳት የሚያደርስ አይሆንም (11፥8 ይመ)።

66፥1 *ዙፋኔ ... የእግሬ ማረፊያ፤* 40፥22 እና ማብ ይመ። *የምትሠሩልኝ ቤት ... የቱ ነው?* የቱን ያህል ውብና ታላቅ ቢሆንም እንኳ፣ እግዚአብሔር በሰው እጅ በተሠራ ቤተ መቅደስ እንደማይወሰን ሰሎሞን ተገንዝቦ ነበር (1ነገ8፥27)።

66፥2 *እነዚህን ነገሮች ሁሉ እጄ አልሠራምን?* 40፥26 እና ማብ ይመ። *ትሑት ወደ ሆነና መንፈሱ ወደ ተሰበረ፤* 57፥15 እና ማብ ይመ።

66፥3፤ ኢሳይያስ ተቀባይነት ስለ ሌለው መሥዋዕት በ1፥11-14 ላይ የተናገረውን ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ። *የውሻ ዐንገት እንደሚሰብር፤* ውሻ ርኵስ ስለ ሆነ ለመሥዋዕት አይቀርብም። የአህያን ዐንገት ስለ መስበር በዘፀ13፥13 ላይ የተነገረውን ሕግ ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ። *የዕሪያ ደም፤* 65፥4 እና ማብ ይመ። ውሻና ዕሪያ በማቴ7፥6፤ በ2ጴጥ2፥22 ላይ በአንድነት ተጠቅሰዋል። *ጣዖትን እንደሚያመልክ፤* 44፥19 እና ማብ ይመ። *በርኵሰታቸው፤* ምናልባትም ጣዖቶችን የሚመለከት ሳይሆን አይቀርም (ኤር4፥1 ይመ)።

66፥4 *ችግር እንዲደርስባቸው አደርጋለሁ፤* ከ65፥7 ጋር ያነጻጽሩ። *የሚያስከፋኝንም፤* ስለ እነዚህ አራት ስንኞች 65፥12 እና ማብ ይመ።

66፥5 *የምትንቀጠቀጡ፤* ቍ2 ይመ። *ወንድሞቻችሁ፤* እስራኤላውያን ወገኖቻቸውን ለማመልከት ነው (ሐሥ22፥1 ይመ)። *ደስታ፤* በምፀት የተገለጠ አባባል ነው፤ 5፥19፤ መዝ22፥8 ይመ።

66፥6 *ከከተማው፤* ምናልባትም ኢየሩሳሌምን ነው። *ለጠላቶቹም የሚገባቸውን ሁሉ ይከፍላቸዋል፤* 59፥18 እና ማብ ይመ 65፥6-7።

66፥7 *ከማማጧ በፊት፤* ጽዮን እንዴት መካን እንደ ሆነች 54፥1 እና ማብ ይመ።

66፥8 *አገር በአንድ ጀምበር፤* 49፥19-20 እና ማብ ይመ።

66፥9 *ሊወለድ የተቃረበውን፤* 37፥3 እና ማብ ይመ።

66፥10 *ወዳጆቿ የሆናችሁ ሁሉ፤* ከመዝ137፥6 ጋር ያነጻጽሩ። *ደስ ይበላችሁ፤ ... ሐሤት አድርጉ፤* 65፥18 እና ማብ ይመ። *ያለቀሳችሁ ሁሉ፤* 57፥19፤ 61፥2 እና ማብ ይመ።

66፥11 *ትጠባላችሁ፤ ትረካላችሁም፤* በ60፥16 ኢየሩሳሌም የመንግሥታትን ወተት እንደምትጠጣ ተገልጾአል (የዚያኑ ማብ ይመ)፤ እዚህ ላይ ደግሞ እናት ሆና ቀርባለች (ከቍ12፤ 49፥23 ጋር ያነጻጽሩ)።

66፥12 *ሰላምን እንደ ወንዝ፤* 48፥18 እና ማብ ይመ። *የመንግሥታትንም ብልጥግና፤* 60፥5 እና ማብ ይመ። *እንደ ጅረት ውሃ፤* ይህን በ8፥7-8 ከተገለጠው አውዳሚ ውሃ ጋር ያነጻጽሩ፤ የዚያኑ ማብ ይመ። *በዕቅፏም፤* 40፥11 ይመ።

በኢየሩሳሌምም ትጽናናላችሁ።
14ይህን ስታዩ፣ ልባችሁ ሐሤት ያደርጋል፤
ዐጥንቶቻችሁም እንደ ሣር ይለመልማሉ፤
የእግዚአብሔር እጅ ከባሮቹ ጋር መሆኑ
ይታወቃል፤
ቍጣው ግን በጠላቶቹ ላይ ይገለጣል።
15እነሆ፤ *እግዚአብሔር* በእሳት ነበልባል ይመጣል፤
ሠረገሎቹም እንደ ዐውሎ ነፋስ ናቸው፤
ንዴቱን በቍጣ፣
ተግሣጹንም በእሳት ነበልባል ይገልጣል።
16በእሳትና በሰይፍ፣
እግዚአብሔር ፍርዱን በሰው ሁሉ ላይ ያመጣል፤
በእግዚአብሔር ሰይፍ የሚታረዱት ብዙ
ይሆናሉ።
17"ወደ አትክልት ቦታዎች ለመሄድና ከተከ
ሉቱ አንዱን ለማምለክ ራሳቸውን የሚቀድ
ሱና የሚያነጹ፣ የዕሪያዎችንና የዐይጦችን ሥጋ፣
የረከሱ ነገሮችንም የሚበሉ ሁሉ የመጨረሻ
ፍርዳቸውን በአንድነት ይቀበላሉ" ይላል
እግዚአብሔር።
18"እኔም ሥራቸውንና ሐሳባቸውን ስለ
ማውቅ፣ መንግሥታትንና ልሳናትን ሁሉ
ልሰበስብ እመጣለሁ፤[ሀ] እነርሱም መጥተው
ክብሬንም ያያሉ።
19"በመካከላቸው ምልክት አደርጋለሁ፤ ከእነ
ርሱም የተረፉትን አንዳንዶቹን ወደ አሕ
ዛብ ወደ ተርሴስ፣ ወደ ፉጥ፣ ወደ ታወቁት
ቀስተኞች ወደ ሉድ፣ ወደ ቶባልና ያዋን እንዲ
ሁም ዝናዬን ወዳልሰሙትና ክብሬን ወዳላዩት
ሩቅ ወዳሉት ደሴቶች እልካቸዋለሁ፤ በሕ
ዝቦችም መካከል ክብሬን ይናገራሉ። 20ለእግ
ዚአብሔር ቍርባን እንዲሆኑ ወንድሞቻችሁን ሁሉ
ከየመንግሥታቱ ወደ ተቀደሰው ተራራዬ ወደ
ኢየሩሳሌም በፈረስ፣ በሠረገላና በጋሪ፣ በበ
ቅሎና በግመል ያመጧቸዋል" ይላል *እግዚ
አብሔር*። "እስራኤላውያን የእህል ቍርባናቸ
ውን በሥርዐቱ መሠረት በንጹሕ ዕቃዎች ወደ
እግዚአብሔር ቤተ መቅደስ እንደሚያቀርቡ
እነዚህንም ያቀርቧቸዋል። 21እኔም ካህናትና
ሌዋውያን ይሆኑ ዘንድ አንዳንዶቹን እመር
ጣቸዋለሁ" ይላል *እግዚአብሔር*።
22"እኔ የምሠራቸው አዲስ ሰማያትና አዲስ
ምድር በፊቴ ጸንተው እንደሚኖሩ፣ የእናንተና
የዘራችሁ ስም እንደዚሁ ጸንቶ ይኖራል"
ይላል *እግዚአብሔር*፤ 23"ከአንዱ ወር መባቻ
እስከ ሌላው፣ እንዲሁም ከአንዱ ሰንበት
እስከ ሌላው፣ የሰው ልጅ ሁሉ በፊቴ ሊሰግድ
ይመጣል" ይላል *እግዚአብሔር*፤ 24"ወጥተውም
በእኔ ላይ ያመፁትን ሰዎች ሬሳ ያያሉ፤
ትላቸው አይሞትም፤ እሳታቸው አይጠፋም፤
ለሰውም ዘር ሁሉ አስጸያፊ ይሆናሉ።"

66፥14 ዕዝ5፥5፤ መዝ72፥16፤ኢሳ10፥5፤ 25፥9፤30፥27፤41፥20፤54፥17፤60፥5፤ሕል2፥23
66፥15 ዘዳ28፥20፤ 2ነገ2፥1፡11፤መዝ9፥5፤ 39፥11፤68፥17፤ ኢሳ1፥31፤42፥25
66፥16 ኢሳ1፥20፤ 10፥4፤13፥9፡11፤ 27፥1፤30፥30፤ ኤር2፥35፤ሕዝ14፥21፤ 36፥5፤አሞ7፥4፤ ሚል4፥1
66፥17 ዘሌ11፥7፡29፤ መዝ37፥20፤ ኢሳ1፥28፡ 29
66፥18 ዘፀ16፥7፤ ምሳ24፥2፤ ኢሳ2፥3፤ 59፥19፤65፥2፤ዘካ12፥3
66፥19 ዘፍ10፥2፤ 2ነገ19፥31፤ 1ዜና16፥24፤ኢሳ2፥16፤ 11፥10፡11፤24፥15፤ 49፥22፤ኤር31፥10፤ 46፥9፤ሕዝ27፥10፤ ዳን11፥18፤ ማቴ24፥30
66፥20 ዘዳ33፥19፤ ዕዝ2፥66፤ኢሳ2፥2፤ 11፥12፤52፥11፤ ኤር25፥22፤31፥23፤ ሕዝ34፥13
66፥21 ዘፀ19፥6፤ 1ጴጥ2፥5፡9
66፥22 ኢሳ48፥19፤ 65፥17፤ዮሐ10፥27-29፤ ዕብ12፥26-27፤ 1ጴጥ1፥4-5፤ 2ጴጥ3፥13
66፥23 መዝ22፥29፤ኢሳ19፥21፤ 44፥5፤ ሕዝ46፥1-3፤ራእ15፥4
66፥24 መዝ110፥6፤ኢሳ1፥2፤ 14፥11፤ማቴ25፥41፤ማር9፥48

[ሀ]18 በዕብራይስጡ የዚህ ሐረግ ትርጉም በትክክል አይታወቅም።

66፥13 *በኢየሩሳሌምም ትጽናናላችሁ፤* 49፥13 እና ማብ ይመ፤ ከ2ቆሮ1፥3-4 ጋር ያነጻጽሩ።

66፥14 *ልባችሁ ሐሤት ያደርጋል፤* 60፥5 ይመ። *ሣር፤* የደካማነት ምልክት መሆኑ ይታወቃል፤ 37፥27 እና ማብ ይመ፤ 51፥12 ይመ፤ ሆኖም ከ44፥4 ጋር ያወዳድሩ። *የእግዚአብሔር እጅ፤* ከዕዝ7፥9፤ 8፥31 ጋር ያነጻጽሩ። *ከባሮቹ፤* 54፥17 እና ማብ ይመ። *ቍጣው፤* ቍ15፤ 13፥13 እና ማብ ይመ።

66፥15-16 *በእሳት፤* ፍርድ የሚገለጥበት ቃል ነው (1፥13 እና ማብ 30፥27 ይመ)።

66፥15 *ሠረገሎቹም እንደ ዐውሎ ነፋስ፤* 5፥28፤ 2ነገ2፥11፤ 6፥17፤ መዝ68፥17 ይመ። *በቍጣ፤* 34፥2፤ 42፥25 እና ማብ ይመ። *ተግሣጹንም፤* 51፥20 እና ማብ ይመ።

66፥16 *በሰይፍ፤* 27፥1፤34፥6 እና ማብ ይመ። *ፍርዱን ... ያመጣል፤* በጌታ ቀን ማለት ነው (የ2፥11፡17፡20 ማብ ይመ ከሕዝ 38፥21-22 ጋር ያነጻጽሩ)።

66፥17 *አትክልት ቦታዎች፤* 1፥29 እና ማብ ይመ። *ራሳቸውን የሚቀድሱና የሚያነጹ፤* የአምልኮ ጣዖት ሥርዐት በሚጠይቃቸው መንገድ ሁሉ ማለት ነው፤ ከ2ዜና30፥17 ጋር ያነጻጽሩ። *የዕሪያዎችንና ... ሥጋ፤* 65፥4 እና ማብ ይመ።

66፥18 *ሐሳባቸውን፤* 65፥2 እና ማብ ይመ። ለዚህ ነገር በቅድሚያ ተጠያቂዎቹ ከሃዲዎቹ እስራኤላውያን ናቸው። *መንግሥታትንና ... ሁሉ ልሰበስብ፤* ከኢዩ3፥2፤ ሶፎ3፥8፤ ዘካ14፥2 ጋር ያነጻጽሩ። *ክብሬንም ያያሉ፤* እግዚአብሔር ሕዝቡን ከሚታደግበት ሁኔታ ጋር የተያያዘ ነው (35፥2-4፤40፥5 እና ማብ ይመ)።

66፥19 *ምልክት፤* ምናልባት በ11፥10፡12 የተጠቀሰውን ዐርማ ሊሆን ይችላል (የ5፥26 ማብ ይመ፤ ከመዝ74፥4 ጋር ያነጻጽሩ)። በዳግም ምጽአት ከተጠቀሰው፣ "ከሰው ልጅ ምልክት" ጋር ይህን ያነጻጽሩ (ማቴ24፥30)። *የተረፉትን፤* ከፍርድ በኋላ ማለት ነው (ቍ16 ይመ)፤ ከዘካ14፥16 ጋር ያነጻጽሩ። *ተርሴስ፤* 23፥6 እና ማብ ይመ። *ፉጥ፤* ከግብፅ በስተ ምዕራብ ዛሬ ሊቢያ በሚባለው አገርና በአካባቢው የሚኖሩ ሰዎች ናቸው፤ ናሆ3፥9 ይመ። *ሉድ፤* በምዕራቡ ማዕከላዊ ትንሹ እስያ ያሉትን (በዘፍ10፥13 እና ማብ ይመ) ወይም በአፍሪካ ያሉትን ሕዝቦች ሊያመለክት ይችላል። *ቀስተኞች፤* ኤር46፥9 ይመ። *ቶባል፤* ብዙውን ጊዜ ከሜሴቅ ጋር አብሮ የሚጠቀስ ስም ነው (ዘፍ10፥2 እና ማብ፤ ሕዝ27፥13፤ 38፥2-3፤ 39፥1 ይመ)። ይህም ስፍራ ምናልባት ከጥቁር ባሕር በስተ ደቡብ ምሥራቅ ሳይሆን አይቀርም። *ደሴቶች፤* 11፥11 እና ማብ ይመ። *ክብሬን ይናገራሉ፤* 42፥12፤ 1ዜና16፥24 ይመ።

66፥20 *ወንድሞቻችሁን ሁሉ ... ያመጧቸዋል፤* አሕዛብ የተረፉትን ሰብስበው ያመጣሉ ማለት ነው (11፥11-12፤ 49፥22፤ 60፥4 እና ማብ ይመ)። *ወደ ተቀደሰው ተራራዬ፤* 2፥2-4 እና ማብ ይመ። *ቍርባናቸውን ... ወደ እግዚአብሔር ቤተ መቅደስ፤* እስራኤላውያን ዐሥራታቸውንና መባቸውን እንደሚያመጡ (ዘዳ12፥5-7 ይመ)።

66፥21 *አንዳንዶቹን፤* ያመኑትን አይሁድ (61፥6 እና ማብ) ወይም ወደ ቤተ ክርስቲያን የተጨመሩትንና የመሲሑ መንግሥት ዜጎች (1ጴጥ2፥5፡9 እና ማብ ይመ) የሆኑትን አሕዛብ ያመለክታል።

66፥22 *አዲስ ሰማያትና አዲስ ምድር፤* 65፥17 እና ማብ ይመ። *የዘራችሁ ስም እንደዚሁ ጸንቶ ይኖራል፤* 48፥19 እና ማብ ይመ።

66፥23 *ከአንዱ ወር መባቻ፤* 1፥14 እና ማብ ይመ። *የሰው ልጅ ሁሉ ... ሊሰግድ፤* 19፥21፤ ዘካ14፥16 እና ማብ ይመ።

66፥24፤ በማር9፥48 ላይ በከፊል ተጠቅሷል። *ወጥተውም ... ያያሉ፤* የሂኖም ሸለቆ ከኢየሩሳሌም በስተ ደቡብ ምዕራብ የሚገኝ ሲሆን፣ የገሃነም ምሳሌ ነው፤ ነህ11፥30፤ ኤር7፥32 ይመ። *ሬሳ፤* 5፥25፤34፥3 ይመ። *ያመፁትን፤* 1፥2 እና ማብ 24፥20 ይመ። *ትላቸው አይሞትም፤* ዘላለም ሲቃጠሉ መኖርን ያመለክታል፤ 14፥11፤ 48፥22፤ 50፥11፤ 57፥21 ይመ። *እሳታቸው አይጠፋም፤* 1፥31 እና ማብ፤ ማቴ3፥12 ይመ። *አስጸያፊ፤* ዳን12፥2 ይመ።